

Introduktion till programmering med Scala och Java

Grundkurs

EDAA45, Lp1-2, HT 2016
Datavetenskap, LTH
Lunds Universitet

Kompileringsdatum: 14 augusti 2016
<http://cs.lth.se/pgk>

Editor: Björn Regnell

Contributors in alphabetical order: Anders Buhl, Anna Axelsson, Anton Andersson, Björn Regnell, Casper Schreiter, Cecilia Lindskog, Emelie Engström, Erik Bjäreholt, Erik Grampp, Fredrik Danebjer, Gustav Cedersjö, Henrik Olsson, Jonas Danebjer, Måns Magnusson, Maj Stenmark, Oskar Berg, Patrik Persson, Per Holm, Sandra Nilsson, Valthor Halldorsson.

Home: <https://cs.lth.se/pgk>

Repo: <https://github.com/lunduniversity/introprog>

This manuscript is on-going work. Contributions are welcome!

Contact: bjorn.regnell@cs.lth.se

LICENCE: CC BY-SA 4.0

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Please do *not* distribute your solutions to lab assignments and projects.

Copyright © 2015-2016.

Dept. of Computer Science, LTH, Lund University. Lund. Sweden.

Framstegsprotokoll

Genomförda övningar

Till varje laboration hör en övning med uppgifter som utgör förberedelse inför labben. Du behöver minst behärska grunduppgifterna för att klara labben inom rimlig tid. Om du känner att du behöver öva mer på grunderna, gör då även extrauppgifterna. Om du vill fördjupa dig, gör fördjupningsuppgifterna som är på mer avancerad nivå. Kryssa för nedan vilka övningar du har gjort, så blir det lättare för din handledare att anpassa dialogen till de kunskaper du förvärvat hittills.

Övning	Grund	Extra	Fördjupning
expressions	☐	☐	☐
programs	☐	☐	☐
functions	☐	☐	☐
data	☐	☐	☐
sequences	☐	☐	☐
classes	☐	☐	☐
traits	☐	☐	☐
matching	☐	☐	☐
matrices	☐	☐	☐
sorting	☐	☐	☐
scalajava	☐	☐	☐
threads	☐	☐	☐

Godkända obligatoriska moment

För att bli godkänd på laborationsuppgifterna och projektuppgiften måste du lösa deluppgifterna och diskutera dina lösningar med en handledare. Denna diskussion är din möjlighet att få feedback på dina lösningar. Ta vara på den! Se till att handledaren noterar nedan när du blivit godkänd på respektive labb. Spara detta blad tills du fått slutbetyg i kursern.

Namn:

Namnteckning:

Lab	Datum gk	Handledares namnteckning
kojo
blockmole
pirates
shuffle
turtlegraphics
turtlerace-team
chords-team
maze
survey
lthopoly-team
life
Projekt

Projektuppgift (välj en)

- () bank
- () imageprocessing
- () tictactoe
- () egendefinerad

Om egen, ge kort beskrivning:

Förord

Programmering är inte bara ett sätt att ta makten över de människoskapade system som är förutsättningen för vårt moderna samhälle. Programmering är också ett kraftfullt verktyg för tanken. Med kunskap i programmeringens grunder kan du påbörja den livslånga läranderesa som det innebär att vara systemutvecklare och abstraktionskonstnär. Programmeringsspråk och utvecklingsverktyg kommer och går, men de grundläggande koncepten bakom *all* mjukvara består: sekvens, alternativ, repetition och abstraktion.

Detta kompendium utgör kursmaterial för en grundkurs i programmering, som syftar till att ge en solid bas för ingenjörsstudenter och andra som vill utveckla system med mjukvara. Materialet omfattar en termins studier på kvartsfart och förutsätter kunskaper motsvarande gymnasienivå i svenska, matematik och engelska.

Kompendiet är framtaget för och av studenter och lärare, och distribueras som öppen källkod. Det får användas fritt så länge erkännande ges och eventuella ändringar publiceras under samma licens som ursprungsmaterialet. På kurshemsidan cs.lth.se/pgk och i kursrepoet github.com/lunduniversity/introprog finns instruktioner om hur du kan bidra till kursmaterialet.

Läromaterialet fokuserar på lärande genom praktiskt programmeringsarbete och innehåller övningar och laborationer som är organiserade i moduler. Varje modul har ett tema och en teoridel som bearbetas på föreläsningar.

I kursen använder vi språken Scala och Java för att illustrera grunderna i imperativ och objektorienterad programmering, tillsammans med elementär funktionsprogrammering. Mer avancerad objektorientering och funktionsprogrammering lämnas till efterföljande fördjupningskurser.

Den kanske viktigaste framgångsfaktorn vid studier i programmering är att du bejakar din egen upptäckarglädje och experimentlusta. Det fantastiska med programmering är att dina egna intellektuella konstruktioner faktiskt gör något som just *du* har bestämt! Ta vara på det och prova dig fram genom att koda egna idéer – det är kul när det funkar, men minst lika lärorikt är felsökning, buggrättande och alla misslyckade försök som, ibland efter hårt arbete vänds till lyckade lösningar och/eller bestående lärdomar.

Välkommen i datavetenskapens fascinerande värld och hjärtligt lycka till med dina studier!

Lund, 14 augusti 2016, Björn Regnell

Innehåll

Framstegsprotokoll	3
Förord	5
I Om kursen	7
-1 Kursens arkitektur	9
0 Anvisningar	17
0.1 Samarbetsgrupper	17
0.1.1 Samarbetskontrakt	18
0.1.2 Grupplaborationer	19
0.1.3 Samarbetsbonus	19
0.2 Föreläsningar	20
0.3 Övningar	20
0.4 Resurstider	22
0.5 Laborationer	23
0.6 Kontrollskrivning	24
0.7 Projektuppgift	25
0.8 Tentamen	26
II Moduler	27
1 Introduktion	29
1.1 Teori	30
1.2 Övning: expressions	36
1.2.1 Grunduppgifter	36
1.2.2 Extrauppgifter	44
1.2.3 Fördjupningsuppgifter	44
1.3 Laboration: kojo	46
1.3.1 Obligatoriska uppgifter	46
1.3.2 Frivilliga extrauppgifter	52
2 Kodstrukturer	57
2.1 Övning: programs	58
2.1.1 Grunduppgifter	58

2.1.2 Extrauppgifter	68
2.1.3 Fördjupningsuppgifter	69
3 Funktioner, objekt	71
3.1 Övning: functions	72
3.1.1 Grunduppgifter	72
3.1.2 Extrauppgifter	81
3.1.3 Fördjupningsuppgifter	81
3.2 Laboration: blockmole	83
3.2.1 Obligatoriska uppgifter	83
3.2.2 Frivilliga extrauppgifter	89
4 Datastrukturer	91
4.1 Övning: data	96
4.1.1 Grunduppgifter	96
4.1.2 Extrauppgifter	109
4.1.3 Fördjupningsuppgifter	110
4.2 Laboration: pirates	114
4.2.1 Bakgrund	114
4.2.2 Obligatoriska uppgifter	116
4.2.3 Frivilliga extrauppgifter	120
5 Sekvensalgoritmer	123
5.1 Övning: sequences	126
5.1.1 Grunduppgifter	126
5.1.2 Extrauppgifter	136
5.1.3 Fördjupningsuppgifter	137
5.2 Laboration: shuffle	140
5.2.1 Bakgrund	140
5.2.2 Obligatoriska uppgifter	140
5.2.3 Frivilliga extrauppgifter	141
6 Klasser	143
6.1 Övning: classes	147
6.1.1 Grunduppgifter	147
6.1.2 Extrauppgifter	154
6.1.3 Fördjupningsuppgifter	157
6.2 Laboration: turtlegraphics	158
6.2.1 Bakgrund	158
6.2.2 Obligatoriska uppgifter	159
6.2.3 Frivilliga extrauppgifter	162
7 Arv	167
7.1 Övning: traits	170
7.1.1 Grunduppgifter	170
7.1.2 Extrauppgifter	179
7.1.3 Fördjupningsuppgifter	180

7.2 Grupplaboration: turtlerace-team	182
7.2.1 Bakgrund	182
7.2.2 Obligatoriska uppgifter	182
8 Mönster, undantag	187
8.1 Övning: matching	190
8.1.1 Grunduppgifter	190
8.1.2 Extrauppgifter	200
8.1.3 Fördjupningsuppgifter	202
8.2 Grupplaboration: chords-team	205
8.2.1 Bakgrund	205
8.2.2 Obligatoriska uppgifter	206
8.2.3 Extrauppgifter	208
9 Matriser, typparametrar	211
9.1 Övning: matrices	212
9.1.1 Grunduppgifter	212
9.1.2 Extrauppgifter	219
9.1.3 Fördjupningsuppgifter	220
9.2 Laboration: maze	223
9.2.1 Bakgrund	223
9.2.2 Obligatoriska uppgifter	226
9.2.3 Frivillig extrauppgift	228
10 Sökning, sortering	231
10.1 Övning: sorting	232
10.1.1 Grunduppgifter	232
10.1.2 Extrauppgifter	241
10.1.3 Fördjupningsuppgifter	242
10.2 Laboration: survey	249
10.2.1 Bakgrund	249
10.2.2 Obligatoriska uppgifter	250
10.2.3 Frivilliga extrauppgifter	250
11 Scala och Java	251
11.1 Övning: scalajava	252
11.1.1 Grunduppgifter	252
11.1.2 Extrauppgifter	262
11.1.3 Fördjupningsuppgifter	264
11.2 Grupplaboration: lthopoly-team	265
11.2.1 Bakgrund	265
11.2.2 Kodstruktur	267
11.2.3 Obligatoriska uppgifter	271
11.2.4 Frivilliga extrauppgifter	275

12 Webb, trådar	277
12.1 Övning: threads	278
12.1.1 Grunduppgifter	278
12.1.2 Extrauppgifter	283
12.1.3 Fördjupningsuppgifter	285
12.2 Laboration: life	292
12.2.1 Bakgrund	292
12.2.2 Reglerna	292
12.2.3 Obligatoriska uppgifter	293
12.2.4 Frivilliga extrauppgifter	294
13 Design, api	297
13.1 Projektuppgift: bank	298
13.1.1 Fokus	298
13.1.2 Bakgrund	298
13.1.3 Krav	298
13.1.4 Design	299
13.1.5 Tips	302
13.1.6 Obligatoriska uppgifter	302
13.1.7 Frivilliga extrauppgifter	304
13.1.8 Exempel på körning av programmet	304
13.2 Projektuppgift: tictactoe	311
13.2.1 Bakgrund	311
13.2.2 Regler	311
13.2.3 Teori	311
13.2.4 Design	312
13.2.5 Obligatoriska uppgifter	313
13.3 Projektuppgift: imageprocessing	317
13.3.1 Bakgrund	317
13.3.2 Uppgiften	317
13.3.3 Frivilliga extrauppgifter	324
14 Tentaträning	327
III Appendix	329
A Terminalfönster	331
A.1 Vad är ett terminalfönster?	331
A.2 Vad är en path/sökväg?	333
A.3 Några viktiga terminalkommando	334
B Editera	335
B.1 Vad är en editor?	335
B.2 Välj editor	336

C Kompilera och exekvera	339
C.1 Vad är en kompilator?	339
C.2 Java JDK	340
C.2.1 Kontrollera om du har JDK installerat	340
C.2.2 Installera JDK	341
C.3 Scala	342
C.3.1 Installera Scala	342
C.3.2 Scala Read-Evaluate-Print-Loop (REPL)	343
D Integrerad utvecklingsmiljö	347
D.1 Vad är en integrerad utvecklingsmiljö?	347
D.2 Kojo	348
D.2.1 Installera Kojo	348
D.2.2 Använda Kojo	349
D.3 Eclipse och ScalaIDE	352
D.3.1 Installera Eclipse Mars och ScalaIDE	352
D.3.2 Anpassa Eclipse och ScalaIDE	354
D.3.3 Använda Eclipse och ScalaIDE	355
D.4 IntelliJ IDEA	362
D.4.1 Installera IntelliJ med Scala-plugin	362
D.4.2 Anpassa IntelliJ	362
D.4.3 Använda IntelliJ	363
E Dokumentation	373
E.1 Vad gör ett dokumentationsverktyg?	374
E.2 scaladoc	374
E.2.1 Använda dokumentation från scaladoc	374
E.2.2 Skriva dokumentationskommentarer för scaladoc	376
E.2.3 Generera dokumentation med scaladoc	377
E.2.4 Lära mer om scaladoc	377
E.3 javadoc	380
E.3.1 Använda dokumentation genererad med javadoc	380
E.3.2 Skriva dokumentationskommentarer för javadoc	380
E.3.3 Generera dokumentationskommentarer för javadoc	382
F Byggverktyg	383
F.1 Vad gör ett byggverktyg?	383
F.2 Byggverktyget sbt	385
F.2.1 Installera sbt	385
F.2.2 Anpassa sbt	385
F.2.3 Använda sbt	386
G Versionshantering och kodlagring	389
G.1 Vad är versionshantering?	389
G.2 Versionshanteringsverktyget Git	390
G.2.1 Installera git	391
G.2.2 Anpassa Git	391

G.2.3 Använda git	391
G.3 Kodlagringsplatser på nätet	393
H Virtuell maskin	395
H.1 Vad är en virtuell maskin?	395
H.2 Vad innehåller kursens vm?	396
H.3 Installera kursens vm	396
I Hur bidra till kursmaterialet?	399
I.1 Bidrag är varmt välkomna!	399
I.2 Instruktioner	399
I.2.1 Vad behövs för att kunna bidra?	399
I.2.2 Svenska eller engelska?	399
I.3 Exempel	400
J Ordlista	403
K Lösningar till övningarna	405
K.1 expressions	406
K.1.1 Grunduppgifter	406
K.1.2 Extrauppgifter	412
K.1.3 Fördjupningsuppgifter	412
K.2 programs	413
K.3 functions	414
K.4 data	421
K.5 sequences	422
K.5.1 Extrauppgifter	434
K.6 classes	436
K.7 traits	437
K.8 matching	441
K.9 matrices	442
K.10 sorting	450
K.11 scalajava	458
K.12 threads	466
L Snabbreferens	469

Del I

Om kursen

Kapitel -1

Kursens arkitektur

Veckoöversikt

W	Modul	Övn	Lab
W01	Introduktion	expressions	kojo
W02	Kodstrukturer	programs	–
W03	Funktioner, objekt	functions	blockmole
W04	Datastrukturer	data	pirates
W05	Sekvensalgoritmer	sequences	shuffle
W06	Klasser	classes	turtlegraphics
W07	Arv	traits	turtlerace-team
KS	KONTROLLSKRIVN.	–	–
W08	Mönster, undantag	matching	chords-team
W09	Matriser, typparametrar	matrices	maze
W10	Sökning, sortering	sorting	survey
W11	Scala och Java	scalajava	lthopoly-team
W12	Webb, trådar	threads	life
W13	Design, api	Uppsamling	Projekt
W14	Tentaträning	Extenta	–
T	TENTAMEN	–	–

Kursen består av en **modul** per läsvecka med två **föreläsningar**, en **övning** och en **laboration** (undantaget W02, W13 & W14 som saknar labb och/eller övning). Föreläsningarna ger en översikt av den teori som ingår i varje modul. Genom att göra övningarna bearbetar du teorin och förebereder dig inför laborationerna. När du klarat övningen och laborationen i en modul är du redo att gå vidare till nästa. Tabellen på nästa uppslag visar begrepp som ingår i varje modul.

Kursen är uppdelad i två läsperioder. Efter första läsperioden gör du en diagnostisk **kontrollskrivning** som kontrollerar ditt kunskapsläge. Andra läsperioden avslutas med ett större **projekt** och en skriftlig **tentamen**.

W01	Intro- duktion	sekvens, alternativ, repetition, abstraktion, programmeringsspråk, programmeringsparadigmer, editera-kompilera-exekvera, datorns delar, virtuell maskin, REPL, literal, värde, uttryck, identifierare, variabel, typ, tilldelning, namn, val, var, def, inbyggda typer, Int, Long, Short, Double, Float, Byte, Char, String, println, typen Unit, enhetsvärdet (), stränginterpolatorn s, if, else, true, false, MinValue, MaxValue, aritmetik, slumptal, math.random, logiska uttryck, de Morgans lagar, while-sats, for-sats
W02	Kod- strukturer	iterering, for-uttryck, map, foreach, Range, Array, Vector, algoritm vs implementation, pseudokod, algoritm: SWAP, algoritm: SUM, algoritm: MIN/MAX, algoritm: MININDEX, block, namnsynlighet, namnöverskuggning, lokala variabler, paket, import, filstruktur, jar, dokumentation, programlayout, JDK, main i Java vs Scala, java.lang.System.out.println
W03	Funktioner, objekt	definera funktion, anropa funktion, parameter, returtyp, värdeandrop, namnanrop, default-argument, namngivna argument, applicera funktion på alla element i en samling, procedur, värdeanrop vs namnanrop, uppdelad parameterlista, skapa egen kontrollstruktur, objekt, modul, punktnotation, tillstånd, metod, medlem, funktionsvärde, funktionstyp, äkta funktion, stegad funktion, apply, lazy val, lokala funktioner, anonyma funktioner, lambda, aktiveringspost, rekursion, basfall, anropsstacken, objektheapen, algoritm: GCD (största gemensamma delare), cslib.window.SimpleWindow
W04	Data- strukturer	attribut (fält), medlem, metod, tupel, klass, Any, isInstanceOf, toString, case-klass, räkna med bråk och klassen Frac, samling, scala.collection, föränderlighet vs oföränderlighet, List, Vector, Set, Map, typparameter, generisk samling som parameter, översikt samlingsmetoder, översikt strängmetoder, läsa/skriva textfiler, Source.fromFile, java.nio.file
W05	Sekvens- algoritmer	sekvensalgoritm, algoritm: SEQ-COPY, in-place vs copy, algoritm: SEQ-REVERSE, algoritm: SEQ-REGISTER, sekvenser i Java vs Scala, for-sats i Java, java.util.Scanner, scala.collection.mutable.ArrayBuffer, StringBuilder, java.util.Random, slumptalsfrö
W06	Klasser	objektorientering, klass, Point, Square, Complex, new, null, this, inkapsling, accessregler, private, private[this], kompanjonsobjekt, getters och setters, klassparameter, primär konstruktör, objektfabriksmetod, överlägning av metoder, referenslikhet vs strukturlikhet, eq vs ==
W07	Arv	arv, polymorfism, trait, extends, asInstanceOf, with, inmixning, supertyp, subtyp, bastyp, override, klasshierarkin i Scala: Any AnyRef Object AnyVal Null Nothing, referenstyper vs värde typer, klasshierarkin i scala.collection, Shape som bastyp till Point och Rectangle, accessregler vid arv, protected, final, klass vs trait, abstract class, case-object, typer med uppräknade värden
KS	KONTROLLSKRIVN.	

W08	Mönster, undantag	mönstermatchning, match, Option, try, catch, finally ???, Try, unapply, sealed, switch-sats i Java, flatten, flatMap, partiella funktioner, collect, implementera equals utan arv för Complex, implementera equals med arv för Shape ???
W09	Matriser, typpara- metrar	matris, nästlade for-satser, designexempel: Tre-i-rad, generisk funktion, generisk klass, matriser i Java vs Scala
W10	Sökning, sortering	strängjämförelse, compareTo, implicit ordning, linjärsökning, binärsökning, algoritm: LINEAR-SEARCH, algoritim: BINARY-SEARCH, algoritmisk komplexitet, sortering till ny vektor, sortering på plats, insättningssortering, urvalssortering, algoritm: INSERTION-SORT, algoritm: SELECTION-SORT, Ordering[T], Ordered[T], Comparator[T], Comparable[T]
W11	Scala och Java	översikt av syntaxskillnader mellan Scala och Java, klasser i Scala vs Java, referensvariabler vs enkla värden i Java, referenstilldelning vs värdetilldelning i Java, alternativ konstruktor i Scala och Java, for-sats i Java, java for-each i Java, java.util.ArrayList, autoboxing i Java, primitiva typer i Java, wrapperklasser i Java, samlingar i Java vs Scala, scala.collection.JavaConverters, översiktligt om relationen mellan trait och interface, namnkonventioner för konstanter, enum i java ???, mer om filer ???, serialisering ???
W12	Webb, trådar	översikt webbprogrammering, kort om html+css+javascript+scala.js, tråd, jämlöpande exekvering, icke-blockerande anrop, callback, java.lang.Thread, java.util.concurrent.atomic.AtomicInteger, scala.concurrent.Future
W13	Design, api	designexempel, the expression problem, utvecklingsprocessen, krav-design-implementation-test, översiktligt om trait som gränssnitt, programmeringsgränssnitt (api)
W14	Tentaträning	
T	TENTAMEN	

Vad lär du dig?

- Grundläggande principer för programmering:
Sekvens, Alternativ, Repetition, Abstraktion (SARA)
⇒ Inga förkunskaper i programmering krävs!
- Konstruktion av algoritmer
- Tänka i abstraktioner
- Förståelse för flera olika angreppssätt:
 - **imperativ programmering**
 - **objektorientering**
 - **funktionsprogrammering**
- Programspråken **Scala** och **Java**
- Utvecklingsverktyg (editor, kompilator, utvecklingsmiljö)
- Implementera, testa, felsöka

Hur lär du dig?

- Genom praktiskt **egent arbete**: **Lära genom att göra!**
 - Övningar: applicera koncept på olika sätt
 - Laborationer: kombinera flera koncept till en helhet
- Genom studier av kursens teori: **Skapa förståelse!**
- Genom samarbete med dina kurskamrater: **Gå djupare!**

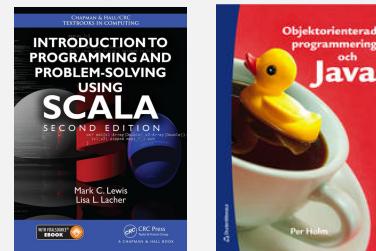
Kurslitteratur

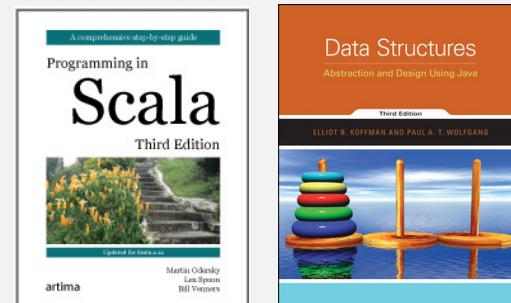
- **Kompendium** med teori, övningar & laborationer
- Trycks & säljs av institutionen efter beställning

Bra, men ej nödvändigt, **bredvidläsning**:

– för **nybörjare**:

– för de som **redan kodat** en del:

Kompendiet är den huvudsakliga kurslitteraturen och definierar kursinnehållet. Föreläsningar, övningar och laborationer i kompendiet är kursens primära kunskapskällor, tillsammans med de öppna resurser på nätet som kompendiet hänvisar till. Kompendiet är öppen källkod och du välkomnas varmt att bidra!

Om du gärna vill ha en eller flera mer traditionella läroböcker som bredvidläsning rekommenderas följande:

- För de som aldrig kodat, och vill läsa om kodning från grunden:
 - "Introduction to Programming and Problem-Solving Using Scala, Second Edition", Mark C. Lewis, Lisa Lacher. www.crcpress.com/Introduction-to-Programming-and-Problem-Solving-Using-Scala-Second-Edition/Lewis-Lacher/p/book/9781498730952
 - "Objektorienterad programmering och Java", Per Holm, Tredje upplagan (2007). www.studentlitteratur.se/#6735
- För de som redan kodat en hel del i ett objektorienterat språk:
 - "Programming in Scala, Third Edition – A comprehensive step-by-step guide", Martin Odersky, Lex Spoon, and Bill Venners. www.artima.com/shop/programming_in_scala_3ed
 - "Data Structures: Abstraction and Design Using Java, 3rd Edition", Elliot B. Koffman, Paul A. T. Wolfgang. <http://eu.wiley.com/WileyCDA/WileyTitle/productCd-1119186528.html>

Dessa läroböcker följer inte direkt kursens upplägg vad gäller omfång och progression och du får själv göra den nyttiga hemläxan att koppla deras innehåll till det vi går igenom i kursens olika moduler.

Föreläsningsanteckningar

- Föreläsningsanteckningar utvecklas under kursens gång
- Några av bilderna finns i kompendiet
- Alla bilder läggs ut här:
github.com/lunduniversity/introprog/tree/master/slides
och uppdateras kontinuerligt allt eftersom de utvecklas
- Förslag på förbättringar välkomna!

Kursmoment — varför?

- **Föreläsningar:** skapa översikt, ge struktur, förklara teori, svara på frågor, motivera varför
- **Övningar: förbereda** laborationerna, bearbeta teorins olika delar med avgränsade deluppgifter, **grundövningar** för alla, **extraövningar** om du vill/behöver öva mer, **fördjupningsövningar** om du vill gå djupare
- **Laborationer: obligatoriska**, sätta samman teorins delar i ett större program; lösningar redovisas för handledare; gk på alla för att få tenta,
- **Resurstider:** få hjälp med övningar och labortionsförberedelser av handledare, fråga vad du vill
- **Samarbetsgrupper:** gruppplärande genom samarbete, hjälpa varandra
- **Kontrollskrivning:** **obligatorisk**, diagnostisk, kamraträttad; kan ge samarbetsbonuspoäng till tentan
- **Individuell projektuppgift:** **obligatorisk**, du visar att du kan skapa ett större program självständigt; redovisas för handledare
- **Tentamen:** **obligatorisk**, skriftlig, enda hjälpmedel: [snabbreferensen](#)

Varför studera i samarbetsgrupper?

Huvudsyfte: **Bra lärande!**

- Pedagogisk forskning stödjer tesen att lärandet blir mer djupinriktat om det sker i utbyte med andra
- Ett studiesammanhang med höga ambitioner och respektfull gemenskap gör att vi **når mycket längre**
- Varför ska du som redan kan mycket aktivt dela med dig av dina kunskaper?
 - Förstå bättre själv genom att förklara för andra
 - Träna din pedagogiska förmåga
 - Förbered dig för ditt kommande yrkesliv som mjukvaruutvecklare

En typisk kursvecka

1. Gå på **föreläsningar** på **måndag–tisdag**
2. Jobba med **individuellt** med teori, övningar, labbförberedelser på **måndag–torsdag**
3. Kom till **resurstdiderna** och få hjälp och tips av handledare och kurskamrater på **onsdag–torsdag**
4. Genomför den obligatoriska **laborationen** på **fredag**
5. Träffas i **samarbetssgruppen** och hjälp varandra att förstå mer och fördjupa lärandet, förslagsvis på återkommande tider varje vecka då alla i gruppen kan

Se detaljerna och undantagen i schemat: cs.lth.se/pgk/schema

Kapitel 0

Anvisningar

Detta kapitel innehåller anvisningar och riktlinjer för kursens olika delar. Läs noga så att du inte missar viktig information om syftet bakom kursmomenten och vad som förväntas av dig.

0.1 Samarbetsgrupper

Ditt lärande i allmänhet, och ditt programmeringslärande i synnerhet, fördjupas om det sker i dialog med andra. Dessutom är din samarbetsförmåga och din pedagogiska förmåga avgörande för din framgång som professionell systemutvecklare. Därför är kursdeltagarna indelade i *samarbetsgrupper* om 4-6 personer där medlemmarna samverkar för att alla i gruppen ska nå så långt som möjligt i sina studier.

För att hantera och dra nytta av skillnader i förkunskaper är samarbetsgrupperna indelade så att deltagarnas har *varierande förkunskaper* baserat på en förkunskapsenkät. De som redan har provat på att programmera får då chansen att träna på sin pedagogiska förmåga som är så viktig för systemutvecklare, medan de som ännu inte kommit lika långt kan dra nytta av gruppmedlemmarnas samlade kompetens i sitt lärande. Kompetensvariationen i gruppen kommer att förändras under kursens gång, då olika individer lär sig olika snabbt i olika skeden av sitt lärande; de som till att börja med har ett försprång kanske senare får kämpa för att komma över en viss lärandetröskel.

Samarbetsgrupperna organiserar själva sitt arbete och varje grupp får finna de samarbetsformer som passar medlemmarna bäst. Här följer några erfarenhetsbaserade tips:

1. Träffas så fort som möjligt i hela gruppen och lär känna varandra. Ju snabbare ni kommer samman som grupp och får den sociala interaktionen att fungera desto bättre. Ni kommer att ha nytta av denna investering under hela terminen och kanske under resten av er studietid.
2. Kom överens om stående mötestider och mötesplatser. Det är viktigt med kontinuiteten i arbetet för att samarbetet i gruppen ska utvecklas och fördjupas. Träffas minst en gång i veckan. Ha en stående agenda, t.ex.

en runda runt bordet där var och en berättar hur långt hen kommit och listar de begreppen som hen för tillfället behöver fokusera på.

3. Hjälps åt att tillsammans identifiera och diskutera era olika individuella studiebehov och studieambitioner. När man ska lära sig att programmera stöter man på olika lärandeträsklar som man kan få hjälp att ta sig över av någon som redan är förbi tröskeln. Men det gäller då för den som hjälper att först förstå exakt vad det är som är svårt, eller vilka specifika pusselbitar som saknas, för att på bästa sätt kunna underlätta för en medstudent att ta sig över tröskeln. Det gäller att hjälpa *lagom* mycket så att var och en självständigt får chansen att skriva sin egen kod.
4. Var en schysst kamrat och agera professionellt, speciellt i situationer där gruppdeltagarna vill olika. Kommunicera på ett respektfullt sätt och sök konstruktiva kompromisser. Att utvecklas socialt är viktigt för din framtida yrkesutövning som systemutvecklare och i samarbetsgruppen kan du träna och utveckla din samarbetsförmåga.

0.1.1 Samarbetskontrakt

Ni ska upprätta ett samarbetskontrakt redan under första veckan och visa för en handledare. Alla gruppmedlemmarna ska skriva under kontrakten. Handledaren ska också skriva under som bekräftelse på att ni visat kontrakten.

Syftet med kontrakten är att ni ska diskutera igenom i gruppen hur ni vill arbeta och vilka regler ni tycker är rimliga. Ni bestämmer själva vad kontrakten ska innehålla. Nedan finns förslag på punkter som kan ingå i ert kontrakt. En kontraktsmall finns här: <https://github.com/lunduniversity/introprog/blob/master/admin/collaboration-contract.tex>

Samarbetskontrakt

Vi som skrivit under detta kontrakt lovar att göra vårt bästa för att följa samarbetsreglerna nedan, så att alla ska lära sig så mycket som möjligt.

1. Komma i tid till gruppmöten.
2. Vara väl förberedda genom självstudier inför gruppmöten.
3. Hjälpa varandra att förstå, men inte ta över och lösa allt åt någon annan.
4. Ha ett respektfullt bemötande även om vi har olika åsikter.
5. Inkludera alla i gemenskapen.
6. ...

0.1.2 Grupplaborationer

Det finns två typer av laborationer: individuella laborationer och grupplaborationer. Det flesta av kursens laborationer är individuella, medan laborationerna i veckorna W07, W08 och W11 genomförs av respektive samarbetsgrupp gemensamt. Följande anvisningar gäller speciellt för grupplaborationer. (Allmänna anvisningar för laborationer finns i avsnitt 0.5.)

1. Diskutera i din samarbetsgrupp hur ni ska dela upp koden mellan er i flera olika delar, som ni kan arbeta med var för sig. En sådan del kan vara en klass, en trait, ett objekt, ett paket, eller en funktion.
2. Varje del ska ha en *huvudansvarig* individ.
3. Arbetsfördelningen ska vara någorlunda jämt fördelad mellan gruppmedlemmarna.
4. När ni redovisar er lösning ska ni börja med att redogöra för handledaren hur ni delat upp koden och vem som är huvudansvarig för vad.
5. Den som är huvudansvarig för en viss del redovisar den delen.
6. Grupplaborationer görs i huvudsak som hemuppgift. Salstiden används primärt för redovisning.

0.1.3 Samarbetsbonus

Alla tjänar på att samarbeta och hjälpa varandra i lärandet. Som extra incitament för grupplärande utdelas *samarbetsbonus* baserat på resultatet från den diagnostiska kontrollskrivningen efter halva kursern (se avsnitt 0.6). Bonus ges till varje student enligt gruppmedelvärdet av kontrollskrivningspoängen och räknas ut med funktionen `collaborationBonus` nedan, där `points` är en sekvens med heltal som utgör gruppmedlemmars individuella poäng från kontrollskrivningen.

```
def collaborationBonus(points: Seq[Int]): Int =  
    (points.sum / points.size.toDouble).round.toInt
```

Samarbetsbonusen viktas så att den högsta möjliga bonusen maximalt utgör 5% av maxpoängen på tentan och adderas till det individuella tentaresultatet om du är godkänd på kursens sluttentamen. Samarbetsbonusen kan alltså påverka om du når högre betyg, men den påverkar *inte* om du får godkänt eller ej. Detta gör att alla i gruppen gynnas av att så många som möjligt lär sig på djupet inför kontrollskrivningen. Din eventuella samarbetsbonusen räknas dig tillgodo endast vid det första, ordinarie tentamenstillfället.

0.2 Föreläsningar

En normal läsperiodsvecka börjar med två föreläsningspass om 2 timmar vardera. Föreläsningarna ger en översikt av kursens teoretiska innehåll och går igenom innehörden av de begrepp du ska lära dig. Föreläsningarna innehåller många programmeringsexempel och föreläsaren ”lajvkodar” då och då för att illustrera den kreativa problemlösningsprocess som ingår i all programmering. Föreläsningarna berör även kursens organisation och olika praktiska detaljer.

På föreläsningarna ges goda möjligheter att ställa allmänna frågor om teorin och att i plenum diskutera specifika svårigheter (individuell lärarhjälp ges på resurstider, se avsnitt 0.4, och på laborationer, se avsnitt 0.5). Även om det är många i föreläsningssalen, *tveka inte att ställa frågor* – det är säkert fler som undrar samma sak som du!

Föreläsningarna är inte obligatoriska, men det är mycket viktigt att du går dit, även om du i perioder känner att du har bra koll på all teori. På föreläsningarna får du en övergripande ämnesstruktur och en konkret programmeringsupplevelse, som du delar med dina kursare och kan diskutera i samarbetsgrupperna. Föreläsningarna ger också en prioritering av materialet och förbereder dig inför examinationen med praktiska råd och tips om hur du bör fokusera dina studier.

0.3 Övningar

I en normal läsperiodsvecka ingår en övning med flera uppgifter och deluppgifter. Övningarna utgör basen för dina programmeringsstudier och erbjuder en systematisk genomgång av kursteorins alla delar genom praktiska kodexempel som du genomför steg för steg vid datorn med hjälp av ett interaktivt verktyg som kallas Read-Evaluate-Print-Loop (REPL). Om du gör övningarna i REPL säkerställer du att du skaffar dig tillräcklig förståelse för alla begrepp som ingår i kursen och att du inte missar någon viktigt pusselbit.

Övningarna utgör också förberedelse inför laborationerna. Om du inte gör veckans övning är det inte troligt att du kommer att klara veckans laboration inom rimlig tid.

Dessa två punkter är speciellt viktiga när du ska lära sig att programmera:

- **Programmera!** Det räcker inte med att bara passivt läsa om programmering; du måste *aktivt* själv skriva mycket kod och genomföra egna programmeringsexperiment. Det underlättar stort om du bejakar din nyfikenhet och experimentlusta. Alla programmeringsfel som du gör och alla dina misstag, som i efterhand verkar enkla, är i själva verket oumbärliga steg på vägen och ger avgörande ”*Aha!*”-upplevelser. Kursens övningarna är grunden för denna form av lärande.
- **Ha tålmod!** Det är först när du har förmågan att aktivt kombinera *många* olika programmeringskoncept som du själv kan lösa lite större programmeringsuppgifter. Det kan vara frustrerande i början innan du

når så långt att din verktygslåda med begrepp är tillräckligt stor för att du ska kunna skapa den kod du vill. Ibland krävs det extra tålmod innan allt plötslig lossnar. Många programmeringslärare och -studenter vittnar om att ”polletten plötsligt trillar ner” och allt faller på plats. Övningarna syftar till att, steg för steg, bygga din verktygslåda så att den till slut blir tillräckligt kraftfull för mer avancerad problemlösning.

Olika studenter har olika ambitionsnivå, olika arbetskapacitet, mer eller mindre välutvecklad studietecknik och olika lätt för att lära sig att programmera. För att hantera denna variation erbjuds övningsuppgifter av tre olika typer:

- **Grunduppgifter.** Varje veckas grunduppgifter täcker basteorin och hjälper dig att säkerställa att du kan gå vidare utan kunskapsluckor. Grunduppgifterna utgör även basen för laborationerna. Alla studenter bör göra alla grunduppgifter. En bra förståelse för innehållet i grunduppgifterna ger goda förutsättningar att klara godkänt betyg på sluttentamen.
- **Extrauppgifter.** Om du upplever att grunduppgifterna är svåra och du vill öva mer, eller om du vill vara säker på att du verkligen befäster dina grundkunskaper, då ska du göra extrauppgifterna. Dessa är på samma nivå som grunduppgifterna och ger extra träning.
- **Fördjupningsuppgifter.** Om du vill gå djupare och har kapacitet att lära dig ännu mer, gör då fördjupningsuppgifterna. Dessa kompletterar grunduppgifterna med mer avancerade exempel och går utöver vad som krävs för godkänt på kurser. Om du satsar på något av de högre betygen ska du göra fördjupningsuppgifterna.

Vissa uppgifter har en penna i marginalen. Denna symbol indikerar att du ska räkna ut något, rita en figur över minnessituationen, söka information på nätet eller på annat sätt komma fram till ett resultat och gärna skriva ner resultatet (snarare än att ”bara” köra kodexempel i REPL).

Till varje övning finns lösningar som du hittar i Appendix K. Titta *inte* på lösningen innan du själv först försökt lösa uppgiften. Ofta innehåller lösningarna kommentarer och tips så glöm inte att kolla igenom veckans lösningar innan du börjar förbereda dig inför veckans laboration.

Tänk på att det ofta finns *många olika lösningar* på samma programmeringsproblem, som kan vara likvärdiga eller ha olika fördelar och nackdelar beroende på sammanhanget. Diskutera gärna olika lösningsvarianter med dina kursare och handledare – att prova många olika sätt att lösa en uppgift fördjupar ditt lärande avsevärt!

Många uppgifter lyder ”testa detta i REPL och förklara vad som händer” och svårigheten ligger ofta inte i att skapa själva koden utan att förstå hur den fungerar och *varför*. På detta sätt tränar du ditt programmeringstänkande med hjälp av en växande begreppsapparat. Syftet är ofta att illustrera ett allmänt giltigt koncept och det är därför extra bra om du skapar egna övningsuppgifter på samma tema och experimenterar med nya varianter som ger dig ytterligare förståelse.

Övningsuppgifterna innehåller ofta färdiga kodsnuttar som du ska skriva in i REPL medan den kör i ett terminalfönster. REPL-kod visas i övningsuppgifterna med ljus text på mörk bakgrund, så här:

```
1 scala> val msg = "Hello world!"  
2 scala> println(msg)
```

Prompten `scala>` indikerar att REPL är igång och väntar på indata. Du ska skriva den kod som står *efter* prompten. Mer information om hur du använder REPL hittar du i appendix C.3.2.

Även om kompendiet finns tillgängligt för nedladdning, frestas *inte* att klippa ut och klistra in alla kodsnuttar i REPL. Ta dig istället den ringa tiden det tar att skriva in koden rad för rad. Medan du själv skriver hinner du tänka efter, och det egna, aktiva skrivandet främjar ditt lärande och gör det lättare att komma ihåg och förstå.

0.4 Resurstider

Under varje läsperiodsvecka finns ett flertal resurstider i schemat. Det finns minst en tid som passar din schemagrupp, men du får gärna gå på andra och/eller flera tider i mån av plats. Resurstiderna är schemalagda i datorsal med Linuxdatorer och i varje sal finns en handledare som är redo att svara på dina frågor.

Följande riktlinjer gäller för resurstiderna:

1. **Syfte.** Resurstiderna är primärt till för att hjälpa dig vidare om du kör fast med övningarna eller laborationsförberedelserna, men du får fråga om vad som helst som rör kursen i den mån handledaren kan svara och hinner med.
2. **Samarbete.** Hjälp gärna varandra under resurstiderna! Om någon kursare kör fast är det utvecklande och lärorikt att hjälpa till. Om schema och plats tillåter kan du gärna gå på samma resurstidstillfälle som någon medlem i din samarbetsgrupp, men ni kan också lika gärna hjälpas åt tvärs över gruppgränserna.
3. **Hänsyn.** När du hjälper andra, tänk på att prata riktigt tyst så att du inte stör andras koncentration. Tänk också på att alla behöver träna mycket själv utan att bli alltför stydda av en ”baksätesförare”. Ta inte över tangentbordet från någon annan; ge hellre välgrenomtänkta tips på vägen och låt din kursare behålla kontrollen över uppgiftlösningen.
4. **Fokus.** Du ska *inte* göra och redovisa laborationen på resurstiderna; dessa ska göras och redovisas på laborationstid. Men om du varit sjuk eller ej blivit godkänd på någon enstaka laborationerna kan du, om handledaren så hinner, be att få redovisa din restlaboration på en resurstid.

5. **Framstegsprotokoll.** På sidan 3 finns ett framstegsprotokoll för övningarna. Håll detta uppdaterat allteftersom du genomför övningarna och visa protokollet när du frågar om hjälp av handledare. Då blir det lättare för handledaren att se vilka kunskaper du förvärvat hittills och anpassa dialogen därefter.

0.5 Laborationer

En normal läsperiodsvecka avslutas med en lärarhandledd laboration. Medan övningar tränar teorins olika delar i många mindre uppgifter, syftar laborationerna till träning i att kombinera flera begrepp och applicera dessa tillsammans i ett större program med flera samverkande delar.

En laboration varar i 2 timmar och är schemalagd i salar med datorer som kör Linux. Följande anvisningar gäller för laborationerna:

1. **Obligatorium.** Laborationerna är obligatoriska och en viktig del av kurssens examination. Godkända laborationer visar att du kan tillämpa den teori som ingår i kursen och att du har tillgodogjort dig en grundläggande förmåga att självständigt, och i grupp, utveckla större program med många delar. *Observera att samtliga laborationer måste vara godkända innan du får tentera!*
2. **Individuellt arbete.** Du ska lösa de individuella laborationerna *självständigt* genom eget, enskilt arbete. Det är tillåtet att under förberedelserna diskutera övergripande principer för laborationernas lösningar i samarbetsgruppen, men var och en måste skapa sin egen lösning. (Speciella anvisningar för grupplaborationer finns i avsnitt 0.1.2.) *Du ska absolut inte lägga ut laborationslösningar på nätet.* Läs noga på denna webbsida om var gränsen går mellan samarbete och fusk: <http://cs.lth.se/utbildning/samarbete-eller-fusk/>
3. **Förberedelser.** Till varje laboration finns förberedelser som du ska göra *före* laborationen. Detta är helt avgörande för att du ska hinna göra laborationen inom 2 timmar. Ta hjälp av en kamrat eller en handledare under resurstdiderna om det dyker upp några frågor under ditt förberedelsearbete. Innan varje laboration skall du ha:
 - (a) studerat relevanta delar av kompendiet;
 - (b) gjort grunduppgifterna som ingår i veckans övning, och gärna även (några) extraövningar och/eller fördjupningsövningar;
 - (c) läst igenom *hela* laborationen noggrant;
 - (d) löst förberedelseuppgifterna. I labbförberedelserna ska du i förekommande fall skriva delar av den kod som ingår i laborationen. Det krävs inte att allt du skrivit är helt korrekt, men du ska ha gjort ett rimligt försök. Ta hjälp om du får problem med uppgifterna, men låt inte någon annan lösa uppgiften åt dig.

Om du inte hinner med alla obligatoriska labbuppgifter, får du göra de återstående uppgifterna på egen hand och redovisa dem vid påföljande labbtillfälle eller resurstid, och förbereda dig *ännu* bättre till nästa laboration...

4. **Sjukanmälan.** Om du är sjuk vid något laborationstillfälle måste du anmäla detta till *kursansvarig* via mejl *före* laborationen. Om du varit sjuk ska du försöka göra uppgiften på egen hand och sedan redovisa den vid nästa labbtillfälle eller resurstid. Om du behöver hjälp att komma ikapp efter sjukdom, kom till en eller flera resurstider och prata med en handledare. Om du uteblir utan att ha anmält sjukdom kan kursansvarig besluta att du får vänta till nästa läsår med redovisningen, och då får du inte något slutbetyg i kurset under innevarande läsår.
5. **Skriftliga svar.** Vid några laborationsuppgifter finns en penna i marginalen. Denna symbol indikerar att du ska skriva ner och spara ett resultat som du behöver senare, och/eller som du ska visa upp för labbhandledaren vid en efterföljande kontrollpunkt.
6. **Kontrollpunkter.** Vid några laborationsuppgifter finns en ögonsymbol ✓ med en bock i marginalen. Detta innebär att du nått en kontrollpunkt där du ska diskutera dina resultat med en handledare. Räck upp handen och visa vad du gjort innan du fortsätter. Om det är lång väntan innan handledaren kan komma så är det ok att ändå gå vidare, men glöm inte att senare diskutera med handledaren så att ni gemensamt säkerställer att du förstått alla delresultat. Dialogen med din handledare är en viktig chans till återkoppling på din kod – ta vara på den!

0.6 Kontrollskrivning

Efter första halvan av kurset ska du göra en *obligatorisk kontrollskrivning*, som genomförs individuellt på papper och penna, och liknar till formen den ordinarie tentan. Kontrollskrivningen är *diagnostisk* och syftar till att hjälpa dig att avgöra ditt kunskapsläge när halva kurset återstår. Ett annat syfte är att ge träning i att lösa skrivningsuppgifter med papper och penna utan datorhjälpmedel.

Kontrollskrivningen rättas med *kamratbedömning* under själva skrivningstillfället. Du och en kurskamrat får efter att skrivningstiden är ute två andra skrivningar att poängbedöma i enlighet med en bedömningsmall. Syftet med detta är att du ska få träning i att bedöma kod som andra skrivit och att resonera kring kodkvalitet. När rättningen är klar får du se poängsättningen av din skrivning och kan i händelse av avgörande felaktigheter överklaga bedömningen till kursansvarig.

Den diagnostiska kontrollskrivningen påverkar inte om du blir godkänd eller ej på kurset, men det samlade poängresultatet för din samarbetsgrupp ger möjlighet till *samarbetsbonus* som kan påverka ditt betyg på kurset (se avsnitt 0.1.3).

0.7 Projektuppgift

Efter avslutad labbserie följer en projektuppgift där du på egen hand ska skapa ett stort program med många olika samverkande delar. Det är först när mängden kod blir riktigt stor som du verkligen har nytta av de olika abstraktionsmekanismer du lärt dig under kursens gång och din felsökningsförmåga sätts på prov. Följande anvisningar gäller för projektuppgiften:

1. **Val av projektuppgift.** Du väljer själv projektuppgift. I kapitel 13 finns flera förslag att välja bland. Läs igenom alla uppgiftsalternativ innan du väljer vilken du vill göra. Du kan också i samråd med en handledare definiera en egen projektuppgift, men innan du börjar på en egendefinierad projektuppgift ska en skriftlig beskrivning av uppgiften godkännas av handledare, senast två veckor innan redovisningstillfället. Välj uppgift efter vad du tror du klarar av och undvik både en för simpel uppgift och att ta dig vatten över huvudet.
2. Anvisningarna 1 och 2 för laborationer (se avsnitt 0.5) gäller också för projektuppgiften: den är **obligatorisk** och arbetet ska ske **individuellt**. Du får diskutera din projektuppgift på ett övergripande plan med andra och du kan be om hjälp av handledare på resurstdid med enskilda detaljer om du kör fast, men lösningen ska vara *din* och du ska ha skrivit hela programmet själv.
3. **Omfattning.** Skillnaden mellan projektuppgiften och labbarna är att den ska vara *väsentligt* mer omfattande än de största laborationerna och att du färdigställer den kompletta lösningen *innan* redovisningstillfället. Du behöver därför börja i god tid, förslagsvis två veckor innan redovisningstillfället, för att säkert hinna klart. Det är viktigt att du tänker igenom omfattningen noga, i förhållande till ditt val av projektuppgift, gärna utifrån din självinsikt om vad du behöver träna på. Det är också bra (men inte obligatoriskt) om du blandar Scala och Java i din projektuppgift. Diskutera gärna med en handledare hur du använder projektuppgiften på bästa sätt för ditt lärande.
4. **Dokumentation.** Inför redovisningen ska färdigställa automatiskt genererad dokumentation utifrån relevanta dokumentationskommentarer, så som beskrivs i appendix E.
5. **Redovisning.** Vid redovisningen använder du tiden med handledaren till att gå igenom din lösning och redogöra för hur din kod fungerar och diskutera för- och nackdelar med ditt angreppssätt. Du ska också beskriva framväxten av ditt program och hur du stegvis har avlusat och förbättrat implementationen. På redovisningen ska du även gå igenom dokumentationen av din kod.

0.8 Tentamen

Kursen avslutas med en skriftlig tentamen med snabbreferens i appendix L som enda tillåtna hjälpmittel. Tentamensuppgifterna är uppdelade i två delar, del A och del B. Följande preliminära gränser gäller:

- Del A omfattar 20% av den maximala poängsumman.
- Om du efter bedömning av del A erhållit färre än 80% av A-delens maxpoäng underkänns din tentamen utan att del B bedöms.
- Betygsgränser:
 - Du måste ha totalt minst 50% av maxpoängen, exklusive eventuell samarbetsbonus, för att bli godkänd.
 - För betyg 4 krävs minst 70% av maxpoängen, inklusive eventuell samarbetsbonus.
 - För betyg 5 krävs minst 90% av maxpoängen, inklusive eventuell samarbetsbonus.

Del II

Moduler

Kapitel 1

Introduktion

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- sekvens
- alternativ
- repetition
- abstraktion
- programmeringsspråk
- programmeringsparadigmer
- editera-kompilera-exekvera
- datorns delar
- virtuell maskin
- REPL
- literal
- värde
- uttryck
- identifierare
- variabel
- typ
- tilldelning
- namn
- val
- var
- def
- inbyggda typer
- Int
- Long
- Short
- Double
- Float
- Byte
- Char
- String
- println
- typen Unit
- enhetsvärdet ()
- stränginterpolatorn s
- if
- else
- true
- false
- MinValue
- MaxValue
- aritmetik
- slumptal
- math.random
- logiska uttryck
- de Morgans lagar
- while-sats
- for-sats

1.1 Teori

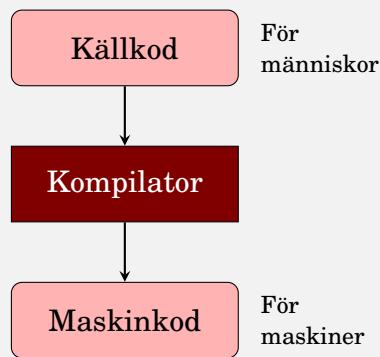
Vad är programmering?

- Programmering innebär att ge instruktioner till en maskin.
 - Ett **programmeringsspråk** används av människor för att skriva **källkod** som kan översättas av en **kompilator** till **maskinspråk** som i sin tur **exekveras** av en dator.
 - Ada Lovelace skrev det första programmet redan på 1800-talet ämnat för en kugghjulsdator.
 - Ha picknick i Ada Lovelace-parken på Brunnshög!
-
- sv.wikipedia.org/wiki/Programmering
 - en.wikipedia.org/wiki/Computer_programming
 - kartor.lund.se/wiki/lundanamn/index.php/Ada_Lovelace-parken

Vad är en kompilator?

Grace Hopper uppfann första kompilatorn 1952.
en.wikipedia.org/wiki/Grace_Hopper

Vad består ett program av?

- Text som följer entydiga språkregler (gramatik):
 - **Syntax**: textens konkreta utseende
 - **Semantik**: textens betydelse (vad maskinen gör/beräknar)
- **Nyckelord**: ord med speciell betydelse, t.ex. **if, else**
- **Deklarationer**: definitioner av nya ord: **def** gurka = 42
- **Satser** är instruktioner som *gör* något: **print("hej")**
- **Uttryck** är instruktioner som beräknar ett *resultat*: **1 + 1**
- **Data** är information som behandlas: t.ex. heltalet 42
- Instruktioner ordnas i kodstrukturer: (SARA)
 - **Sekvens**: ordningen spelar roll för vad som händer
 - **Alternativ**: olika saker händer beroende på uttrycks värde
 - **Repetition**: satser upprepas många gånger
 - **Abstraktion**: nya byggblock skapas för att återanvändas

Exempel på programmeringsspråk

Det finns massor med olika språk och det kommer ständigt nya.

Exempel:

- Java
- C
- C++
- C#
- Python
- JavaScript
- Scala

Topplistor:

- TIOBE Index
- PYPL Index

Varför Scala + Java som förstaspråk?

- Varför Scala?
 - Enkel och enhetlig syntax => lätt att skriva
 - Enkel och enhetlig semantik => lätt att fatta
 - Kombinerar flera angreppsätt => lätt att visa olika lösningar
 - Statisk typning + typhärledning => färre buggar + koncis kod
 - Scala Read-Evaluate-Print-Loop => lätt att experimentera
- Varför Java?
 - Det mest spridda språket
 - Massor av fritt tillgängliga kodbibliotek
 - Kompabilitet: fungerar på många platformar
 - Effektivitet: avancerad & mogen teknik ger snabba program
- Java och Scala fungerar utmärkt tillsammans
- Illustrera likheter och skillnader mellan olika språk
=> Djupare lärande

Hello world

```
scala> println("Hello World!")  
Hello World!
```

```
// this is Scala  
  
object Hello {  
    def main(args: Array[String]): Unit = {  
        println("Hejsan scala-appen!")  
    }  
}
```

```
// this is Java  
  
public class Hi {  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Hejsan Java-appen!");  
    }  
}
```

Utvecklingscykeln

editera; kompilera; hitta fel och förbättringar; editera; kompilera; hitta fel och förbättringar; editera; kompilera; hitta fel och förbättringar; editera; kompile-ra; hitta fel och förbättringar; editera; kompilera; hitta fel och förbättringar; editera; kompilera; hitta fel och förbättringar; ...

```
upprepa(1000) {
    editera
    kompilera
    testa
}
```

Utvecklingsverktyg

- Din verktygskunskap är mycket viktig för din produktivitet.
- Lär dig kortkommandon för vanliga handgrep.
- Verktyg vi använder i kursen:
 - Scala **REPL**: från övn 1
 - **Texteditor** för kod, t.ex gedit eller atom: från övn 2
 - Kompilera med **scalac** och **javac**: från övn 2
 - Integrerad utvecklingsmiljö (IDE)
 - * **Kojo**: från lab 1
 - * **Eclipse+ScalaIDE** eller **IntelliJ IDEA** med Scala-plugin: från lab 3 i vecka 4
 - **jar** för att packa ihop och distribuera klassfiler
 - **javadoc** och **scaladoc** för dokumentation av kodbibliotek
- Andra verktyg som är bra att lära sig:
 - git för versionshantering
 - GitHub för kodlagring – men **inte** av lösningar till labbar!

Literaler

- Literaler representerar ett fixt **värde** i koden.
Exempel: **42**, "hej", **true**
- Literaler används för att skapa **data** i ett program.
- Literaler har en **typ** som avgör vad man kan göra med dem.

Grundtyper i Scala

Dessa **grundtyper** (eng. *basic types*) finns färdiga i Scala:

Svenskt namn	Engelskt namn	Grundtyper
heltalstyp	integral type	Byte, Short, Int, Long, Char
flyttalstyp	floating point number types	Float, Double
numeriska typer	numeric types	heltalstyper och flyttalstyper
strängtyp (teckensekvens)	string type	String
sanningsvärdestyp (booelsk typ)	truth value type	Boolean

Grundtypernas implementation i JVM

Grundtyp i Scala	Antal bitar	Omfång minsta/största värde	primitiv typ i Java & JVM
Byte	8	$-2^7 \dots 2^7 - 1$	byte
Short	16	$-2^{15} \dots 2^{15} - 1$	short
Char	16	$0 \dots 2^{16} - 1$	char
Int	32	$-2^{15} \dots 2^{15} - 1$	int
Long	64	$-2^{15} \dots 2^{15} - 1$	long
Float	32	$\pm 3.4028235 \cdot 10^{38}$	float
Double	64	$\pm 1.7976931348623157 \cdot 10^{308}$	double

Grundtypen String lagras som en *sekvens* av 16-bitars tecken av typen Char och kan vara av godtycklig längd (tills minnet tar slut).

Uttryck

Räknar ut något nytt baserat på existerande delar.

Identifierare

Namn på saker.

Speciella identifierare

Backticks för att komma runt krockar med nyckelord. 'var'

1.2 Övning: expressions

Mål

- Förstå vad som händer när satser exekveras och uttryck evalueras.
- Förstå sekvens, alternativ och repetition.
- Känna till literalerna för enkla värden, deras typer och omfång.
- Kunna deklarera och använda variabler och tilldelning, samt kunna rita bilder av minnessituationen då variablers värden förändras.
- Förstå skillnaden mellan olika numeriska typer, kunna omvandla mellan dessa och vara medveten om noggrannhetsproblem som kan uppstå.
- Förstå booleanska uttryck och värdena **true** och **false**, samt kunna förenkla booleanska uttryck.
- Förstå skillnaden mellan heltalsdivision och flyttalsdivision, samt användning av rest vid heltalsdivision.
- Förstå precedensregler och användning av parenteser i uttryck.
- Kunna använda **if**-satsen och **if**-uttryck.
- Kunna använda **for**-satsen och **while**-satsen.
- Kunna använda `math.random` för att generera slumptal i olika intervall.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 1.
- Du behöver en dator med Scala installerad, se appendix C.

1.2.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. Starta Scala REPL (eng. *Read-Evaluate-Print-Loop*) och skriv satsen `println("hejsan REPL")` och tryck på *Enter*.

```
> scala
Welcome to Scala version 2.11.8 (Java HotSpot(TM) 64-Bit Server VM, Java 1.8).
Type in expressions to have them evaluated.
Type :help for more information.

scala> println("hejsan REPL")
```

- a) Vad händer?
- b) Skriv samma sats igen (eller tryck pil-upp) men "glöm bort" att skriva högerparentesen innan du trycker på *Enter*. Vad händer?
- c) Evalsula uttrycket "gurka" + "tomat" i REPL. Vad har uttrycket för värde och typ? Vilken siffra står efter ordet `res` i variabeln som lagrar resultatet?

```
scala> "gurka" + "tomat"
```

- d) Evalsula uttrycket `res0 * 4` (byt ev. ut `0`:an mot siffran efter `res` i utskriften från förra evalueringen). Vad har uttrycket för värde och typ?

```
scala> res0 * 4
```

Uppgift 2. Vad är en *literal*?

[en.wikipedia.org/wiki/Literal_\(computer_programming\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Literal_(computer_programming))

Uppgift 3. Vilken typ har följande literaler? Försök först gissa vilken typen blir; testa sedan i REPL och notera vad det blev för typ.

- a) 15
- b) 32L
- c) '*'
- d) "*"
- e) 42.0
- f) 84D
- g) 32d
- h) 23F
- i) 18f
- j) **true**
- k) **false**

Uppgift 4. Vad gör dessa satser? Till vad används klammer och semikolon?

```
scala> def p = { print("hej"); println("san"); println(42); println("gurka") }
scala> p;p;p;p
```


Uppgift 5. Satser versus uttryck.

- a) Vad är det för skillnad på en sats och ett uttryck?
- b) Ge exempel på satser som inte är uttryck?
- c) Föklara vad som händer för varje evaluerad rad:

```
1 scala> def värdeSaknas = ()
2 scala> värdeSaknas
3 scala> värdeSaknas.toString
4 scala> println(värdeSaknas)
5 scala> println(println("hej"))
```

- d) Vilken typ har literalen ()?
- e) Vilken returytpe har println?

Uppgift 6. Vilken typ och vilket värde har följande uttryck? Försök först gissa vilket värde och vilken typ det blir; testa sedan i REPL och notera resultatet.

- a) 1 + 41
- b) 1.0 + 18
- c) 42.toDouble
- d) (41 + 1).toDouble
- e) 1.042e42
- f) 12E6.toLong

- g) "gurk" + 'a'
- h) 'A'
- i) 'A'.ToInt
- j) '0'.ToInt
- k) '1'.ToInt
- l) '9'.ToInt
- m) 'A' + '0'
- n) ('A' + '0').toChar
- o) "*!%#".charAt(0)

Uppgift 7. *De fyra räknesätten.* Vilket värde och vilken typ har följande uttryck?

- a) 42 * 2
- b) 42.0 / 2
- c) 42 - 0.2
- d) 9L + 3d

Uppgift 8. *Precedensregler.* Evalueringsordningen kan styras med parenteser. Vilket värde och vilken typ har följande uttryck?

- a) 23 + 2 * 2
- b) (23 + 2) * 2
- c) (-(2 - 42)) / (1 + 1 + 1).toDouble
- d) ((-(2 - 42)) / (1 + 1 + 1).toDouble).toInt

Uppgift 9. *Heltalsdivision.* Vilket värde och vilken typ har uttrycken i deluppgifterna a till h nedan?

- a) 42 / 2
- b) 42 / 4
- c) 42.0 / 4
- d) 1 / 4
- e) 1 % 4
- f) 45 % 42
- g) 42 % 2
- h) 41 % 2
- i) Skriv ett uttryck som ”plockar ut” siffran 7 ur talet 5793 med hjälp av heltalsdivision och modulräkning.

Uppgift 10. *Heltalsomfång.* För var och en av heltalstyperna i deluppgifterna nedan: undersök i REPL med operationen `MaxValue` resp. `MinValue`, vad som är största och minsta värde, till exempel `Int.MaxValue` etc.

- a) Byte

- b) Short
- c) Int
- d) Long

Uppgift 11. Klassen `java.lang.Math` och paketobjektet `scala.math`. Genom att trycka på tab tangenten kan man se vad som finns i olika paket.

```
1 scala> java.      //tryck TAB efter punkten
2 applet    awt    beans   io    lang    math    net    nio    rmi    security    sql
3
4 scala>
```

- a) Undersök genom att trycka på Tab-tangenten, vilka funktioner som finns i `Math` och `math`. Vad heter konstanten π i `java.lang.Math` respektive `scala.math`?

```
1 scala> java.lang.Math.    //tryck TAB efter punkten
2 scala> scala.math.        //tryck TAB efter punkten
```

- b) Undersök dokumentationen för klassen `java.lang.Math` här:
<https://docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/lang/Math.html>
Vad gör `java.lang.Math.hypot`?
- c) Undersök dokumentationen för paketobjektet `scala.math` här:
<http://www.scala-lang.org/api/current/#scala.math.package>
Ge exempel på någon funktion i `java.lang.Math` som inte finns i `scala.math`.

Uppgift 12. Vad händer här? Notera undantag (eng. *exceptions*) och noggrannhetsproblem.

- a) `Int.MaxValue + 1`
- b) `1 / 0`
- c) `1E8 + 1E-8`
- d) `1E9 + 1E-9`
- e) `math.pow(math.hypot(3,6), 2)`
- f) `1.0 / 0`
- g) `(1.0 / 0).toInt`
- h) `math.sqrt(-1)`
- i) `math.sqrt(Double.NaN)`
- j) `throw new Exception("PANG!!!")`

Uppgift 13. Booelska uttryck. Vilket värde och vilken typ har följande uttryck?

- a) `true && true`
- b) `false && true`
- c) `true && false`
- d) `false && false`
- e) `true || true`

- f) **false** || **true**
- g) **true** || **false**
- h) **false** || **false**
- i) 42 == 42
- j) 42 != 42
- k) 42.0001 == 42
- l) 42.000000000000001 == 42
- m) 42.0001 > 42
- n) 42.000000000000001 > 42
- o) 42.0001 >= 42
- p) 42.000000000000001 <= 42
- q) **true** == **true**
- r) **true** != **true**
- s) **true** > **false**
- t) **true** < **false**
- u) 'A' == 65
- v) 'S' != 66

Uppgift 14. *Variabler och tilldelning.* Rita en ny bild av datorns minne efter varje evaluerad rad nedan. Bilderna ska visa variablers namn, typ och värde.

```

1 scala> var a = 13
2 scala> var b = a + 1
3 scala> var c = (a + b) * 2.0
4 scala> b = 0
5 scala> a = 0
6 scala> c = c + 1

```

Efter första raden ser minnessituationen ut så här:

a: Int	42
--------	----

Uppgift 15. *Deklarationer: var, val, def.* Evaluera varje rad nedan i tur och ordning i Scala REPL.

```

1 scala> var x = 30
2 scala> x + 1
3 scala> x
4 scala> x = x + 1
5 scala> x
6 scala> x == x + 1
7 scala> val y = 20
8 scala> y = y + 1
9 scala> var z = {println("gurka"); 10}
10 scala> def w = {println("gurka"); 10}
11 scala> z
12 scala> z
13 scala> z = z + 1

```

```
14 scala> w
15 scala> w
16 scala> w = w + 1
```

- a) För varje rad ovan: förklara för vad som händer.
- b) Vilka rader ger kompileringsfel och i så fall vilket och varför?
- c) Vad är det för skillnad på **var**, **val** och **def**?
- d) Tilldela variabeln **val** even värdet av ett uttryck som med modulo-operatorn `%` och likhetsoperatorn `==` testar om ett tal `n` är jämnt.
- e) Tilldela variabeln **val** odd värdet av ett uttryck som med modulo-operatorn `%` och olikhetsoperatorn `!=` testar om ett tal `n` är udda.
- Uppgift 16.** *Tilldelningsoperatorer.* Man kan förkorta en tilldelningssats som förändrar en variabel, t.ex. `x = x + 1`, genom att använda så kallade tilldelningsoperatorer och skriva `x += 1` som betyder samma sak. Rita en ny bild av datorns minne efter varje evaluerad rad nedan. Bilderna ska visa variablers namn, typ och värde.

```
1 scala> var a = 40
2 scala> var b = a + 40
3 scala> a += 10
4 scala> b -= 10
5 scala> a *= 2
6 scala> b /= 2
```

Uppgift 17. *Stränginterpolatoren s.* Man behöver ofta skapa strängar som innehåller variabelvärdet. Med ett `s` framför en strängliteral får man hjälp av kompilatoren att, på ett typsäkert sätt, infoga variabelvärdet i en sträng. Variablernas namn ska föregås med ett dollartecken, t.ex. `s"Hej $namn"`. Om man vill evaluera ett uttryck placeras detta inom klammer direkt efter dollartecknet, t.ex. `s"Dubbla längden: ${namn.size * 2}"`

```
1 scala> val f = "Kim"
2 scala> val e = "Robinsson"
3 scala> val tot = f.size + e.size
4 scala> println(s"Namnet '$f $e' har $tot bokstäver.")
5 scala> println(s"Efternamnet '$e' har ${e.size} bokstäver.")
```

- a) Vad skrivs ut ovan?
- b) Skapa följande utskrifter med hjälp av stränginterpolatoren `s` och lämpliga variabler.

```
1 Namnet 'Kim' har 3 bokstäver.
2 Namnet 'Robinsson' har 9 bokstäver.
```

Uppgift 18. if-sats. För varje rad nedan; förklara vad som händer.

```
1 scala> if (true) println("sant") else println("falskt")
2 scala> if (false) println("sant") else println("falskt")
```

```

3 scala> if (!true) println("sant") else println("falskt")
4 scala> if (!false) println("sant") else println("falskt")
5 scala> def singlaSlant =
6   scala>   if (math.random > 0.5) print(" krona") else print(" klave")
7   scala> singlaSlant; singlaSlant; singlaSlant

```

Uppgift 19. **if**-uttryck. Deklarera följande variabler med nedan initialvärden:

```

scala> var grönsak = "gurka"
scala> var frukt = "banan"

```

Vad har följande uttryck för värden och typ?

- a) **if** (grönsak == "tomat") "gott" **else** "inte gott"
- b) **if** (frukt == "banan") "gott" **else** "inte gott"
- c) **if** (frukt.size == grönsak.size) "lika stora" **else** "olika stora"
- d) **if** (**true**) grönsak **else** frukt
- e) **if** (**false**) grönsak **else** frukt

Uppgift 20. **for**-sats. Med bakåtpilen <- kan man i en **for**-sats ange vilka värden som ska gås igenom i sekvensen. Vid varje runda i loopen får en lokal variabel ett nytt värde i sekvensen.

- a) Vad ger nedan **for**-satser för utskrift?

```

1 scala> for (i <- 1 to 10) print(i + ", ")
2 scala> for (i <- 1 until 10) print(i + ", ")
3 scala> for (i <- 1 to 5) print((i * 2) + ", ")
4 scala> for (i <- 1 to 92 by 10) print(i + ", ")
5 scala> for (i <- 10 to 1 by -1) print(i + ", ")

```

- b) Skriv en **for**-sats som ger följande utskrift:

```
A1, A4, A7, A10, A13, A16, A19, A22, A25, A28, A31, A34, A37, A40, A43,
```

Uppgift 21. Repetition med metoden **foreach**. Efter framåtpilen => (se nedan) anges vad som ska hända för varje element som går igenom sekventiellt. Vid varje runda i loopen får en lokal variabel ett nytt värde i sekvensen.

- a) Vad ger nedan satser för utskrifter?

```

1 scala> (9 to 19).foreach{i => print(i + ", ")}
2 scala> (1 until 20).foreach{i => print(i + ", ")}
3 scala> (0 to 33 by 3).foreach{i => print(i + ", ")}

```

- b) Använd **foreach** och skriv ut följande:

```
B33, B30, B27, B24, B21, B18, B15, B12, B9, B6, B3, B0,
```

Uppgift 22. **while**-sats. En sats eller ett block med satser upprepas så länge ett villkor är sant.

- a) Vad ger nedan satser för utskrifter?

```
1 scala> var i = 0
2 scala> while (i < 10) { println(i); i = i + 1 }
3 scala> var j = 0; while (j <= 10) { println(j); j = j + 2 }; println(j)
```

- b) Skriv en **while**-sats som ger följande utskrift. Använd en variabel k som initialiseras till 1.

```
A1, A4, A7, A10, A13, A16, A19, A22, A25, A28, A31, A34, A37, A40, A43,
```

- c) Vilken av **for**, **while** och **foreach** är kortast att skriva om man vill repetera mer än en sats 100 gånger? Vilken tycker du är lättast att läsa?

Uppgift 23. *Slumptal.* Undersök vad dokumentationen säger om funktionen `scala.math.random`:

<http://www.scala-lang.org/api/current/#scala.math.package>

- a) Vilken typ har värdet som returneras av funktionen `random`?
 b) Vilket är det minsta respektive största värde som kan returneras?
 c) Är `random` en *äkta* funktion (eng. *pure function*) i matematisk mening?
d) Anropa funktionen `math.random` upprepade gånger och notera vad som händer. Använd pil-upp-tangenten.

```
scala> math.random
```

- e) Vad händer? Använd *pil-upp* och kör nedan **for**-sats flera gånger. Föklara vad som sker.

```
scala> for (i <- 1 to 20) println((math.random * 3 + 1).toInt)
```

- f) Skriv en **for**-sats som skriver ut 100 slumpmässiga heltal från 0 till och med 9 på var sin rad.

```
scala> for (i <- 1 to 100) println(???)
```

- g) Skriv en **for**-sats som skriver ut 100 slumpmässiga heltal från 1 till och med 6 på samma rad.

```
scala> for (i <- 1 to 100) print(???)
```

- h) Använd *pil-upp* och kör nedan **while**-sats flera gånger. Föklara vad som sker.

```
scala> while (math.random > 0.2) println("gurka")
```

- i) Ändra i **while**-satsen ovan så att sannolikheten ökar att riktigt många strängar ska skrivas ut.

- j) Föklara vad som händer nedan.

```
1 scala> var slumptal = math.random
2 scala> while (slumptal > 0.2) { println(slumptal); slumptal = math.random }
```

Uppgift 24. *Logik och De Morgans Lagar.* Förenkla följande uttryck. Antag att poäng och highscore är heltalsvariabler medan klar är av typen Boolean.

- a) poäng > 100 && poäng > 1000
- b) poäng > 100 || poäng > 1000
- c) !(poäng > highscore)
- d) !(poäng > 0 && poäng < highscore)
- e) !(poäng < 0 || poäng > highscore)
- f) klar == **true**
- g) klar == **false**

1.2.2 Extrauppgifter

Uppgift 25. *Slumptal.*

- a) Ersätt ??? nedan med literaler så att tärning returnerar ett slumpmässigt heltalet mellan 1 och 6.

```
scala> def tärning = (math.random * ??? + ???).toInt
```

- b) Ersätt ??? med literaler så att rnd blir ett decimaltal med max en decimal mellan 0.0 och 1.0.

```
scala> def rnd = math.round(math.random * ???) / ???
```

- c) Vad blir det för skillnad om `math.round` ersätts med `math.floor` ovan? (Se dokumentationen av `java.lang.Math.round` och `java.lang.Math.floor`.)

1.2.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 26. Läs om moduloräkning här en.wikipedia.org/wiki/Modulo_operation och undersök hur det blir med olika tecken (positivt resp. negativt) på divisor och dividend.

Uppgift 27. TODO!!! Backticks. `val `konstig` val` = 42`

Uppgift 28. TODO!!! `Integer.toBinaryString`, `Integer.toHexString`

Uppgift 29. TODO!!! Typannoteringar.

Uppgift 30. TODO!!! `0x2a`

Uppgift 31. TODO!!! `i += 1; i *= 1; i /= 2`

Uppgift 32. TODO!!! `BigInt`, `BigDecimal`

Uppgift 33. TODO!!! Vad händer här?

```
scala> Math.multiplyExact(2, 42)
scala> Math.multiplyExact(Int.MaxValue, Int.MaxValue)
```

Uppgift 34. Sök reda på dokumentationen i javadoc för klassen `java.lang.Math` i JDK 8. Tryck Ctrl+F i webbläsaren och sök efter förekomster av texten ”*overflow*”. Vad är ”*overflow*”? Vilka metoder finns i `java.lang.Math` som hjälper dig att upptäcka om det blir overflow?

Uppgift 35. Använda Scala REPL för att undersöka konstanterna nedan. Vilket av dessa värden är negativt? Vad kan man ha för praktisk nytta av dessa värden i ett program som gör flyttalsberäkningar?

- a) `java.lang.Double.MIN_VALUE`
- b) `scala.Double.MinValue`
- c) `scala.Double.MinPositiveValue`

Uppgift 36. För typerna Byte, Short, Char, Int, Long, Float, Double: Undersök hur många bitar som behövs för att representera varje typs omfång?

Tips: Några användbara uttryck:

```
Integer.toBinaryString(Int.MaxValue + 1).size
Integer.toBinaryString((math.pow(2,16) - 1).toInt).size
1 + math.log(Long.MaxValue)/math.log(2) Se även språkspecifikationen
för Scala, kapitlet om heltalsliteraler:
http://www.scala-lang.org/files/archive/spec/2.11/01-lexical-syntax.html#integer-literals
```

- a) Undersök källkoden för paketobjektet `scala.math` här:
<https://github.com/scala/scala/blob/v2.11.7/src/library/scala/math/package.scala>

Hur många olika överlagrade varianter av funktionen `abs` finns det och för vilka parametertyper är den definierad?

Uppgift 37. Läs mer om stränginterpolatorer här:

docs.scala-lang.org/overviews/core/string-interpolation.html

Hur kan du använda f-interpolatorn för att göra följande utskrift i REPL? Byt ut ??? mot lämpliga tecken.

```
scala> val g: Double = 1 / 3.0
scala> val s: String = f"Gurkan är ??? meter lång"
scala> println(s)
Gurkan är 0.333 meter lång
```

1.3 Laboration: kojo

Mål

- Kunna kombinera principerna sekvens, alternativ, repetition, och abstraktion i skapandet av egna program om minst 20 rader kod.
- Kunna förklara vad ett program gör i termer av sekvens, alternativ, repetition, och abstraktion.
- Kunna tillämpa principerna sekvens, alternativ, repetition, och abstraktion i enkla algoritmer.
- Kunna formatera egna program så att de blir lätt att läsa och förstå.
- Kunna förklara vad en variabel är och kunna skriva deklarationer och göra tilldelningar.
- Kunna genomföra upprepade varv i cykeln *editera-exekvera-felsöka /förbättra* för att succesivt bygga upp allt mer utvecklade program.

Förberedelser

- Gör övning expressions i kapitel 1.2.
- Bläddra igenom ”Kojo - An Introduction” (25 sidor) som du kan ladda ner i pdf här: <http://www.kogics.net/kojo-ebooks>
- Du behöver en dator med Kojo installerad, se appendix ??.

1.3.1 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. Sekvens.

- a) Starta Kojo. Om du inte redan har svenska menyer: välj svenska i språkmbyn och starta om Kojo. Skriv in nedan program och tryck på den *gröna* play-knappen. Du hittar en lista med några fler funktioner på svenska och engelska i appendix ??.

sudda

fram; höger
fram; vänster

- b) Prova att ändra på ordningen mellan satserna och använd den *gula* play-knappen (programspårning) för att studera vad som händer. Klicka på satser i ditt program och på rutor i programspårningen och se vad som händer.

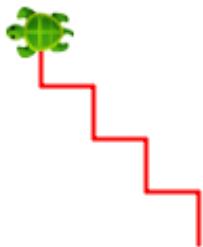
- c) Prova satser i sekvens på flera rader, respektive på samma rad med semikolon emellan. Hur vill du gruppera dina satser så att de är lätt att för en människa att läsa?

- d) Vad händer om du *inte* börjar programmet med sudda och kör det upprepade gånger? Varför är det bra börja programmet med sudda?

- e) Rita en kvadrat som i bilden nedan.

- f) Rita en trappa som i bilden nedan.

- g) *Rita och mät.*

- Börja ditt program med dessa satser:
sudda; axesOn; gridOn; sakta(0); osynlig
- Rita sedan en kvadrat som har 444 längdenheter i omkrets.
- Ta fram linjalen med höger-klick i ritfönstret och mät så exakt du kan hur lång diagonalen i kvadraten är. Skriv ner resultatet.
Tips: Du kan zooma med mushjulet om du håller nere Ctrl-knappen. Du kan flytta linjalen om du klick-drar på linjaleens skalstreck. Du kan vrida linjalen om du klickar på skalstrecken och håller nere Shift-tangenten.
- Kontrollera med hjälp av `math.hypot` och `println` vad det exakta svaret är. Skriv ner svaret med 3 decimalers noggrannhet. Du kan t.e.x. använda REPL i ett terminalfönster bredvid, eller öppna ett nytt extra Kojo-fönster i Arkiv-menyn, eller lägga in utskrifterna sist i ditt befintliga program. Utskrifter med `println` i Kojo sker i utdatafönstret.

- h) Rita en liksidig triangel med sidan 300 längdenheter genom att ge lämpliga argument till `fram` och `höger`. Vinklar anges i grader.

- ✓ i) Visa dina resultat för en handledare och diskutera hur uppgifterna ovan illustrerar principen om sekvens.

Uppgift 2. Repetition.

- a) Rita en kvadrat igen, men nu med hjälp av proceduren `upprepa(n){ ??? }` där du ersätter `n` med antalet repetitioner och `???` med de satser som ska repeteras.
- b) Kör ditt program med den *gula* play-knappen. Studera hur repetitionen påverkar exekveringssekvensen. Vid vilka punkter i programmet sker ett "hopp" i sekvensen i stället för att efterföljande sats exekveras? Använd lämpligt argument till `sakta` för att du ska hinna studera exekveringen.
- c) Anropa proceduren `sakta(???)` med lämplig parameter och gör så att sköldpaddan går totalt 20 varv i kvadraten på ungefär 2 sekunder. *Tips:* Du

kan köra ditt program med *Ctrl+Enter* i stället för att trycka på den gröna play-knappen. Anropa sakta i början av ditt program men *efter* sudda. (Vad händer om du anropar sakta före sudda?)

- d) Prova nedan program. Med sakta(0) blir det ingen fördröjning och utritningen sker så snabbt som möjligt. Ungefär hur många kvadratvarv hinner sköldpaddan rita per sekund om utritningen sker utan fördröjning?

```
sudda; sakta(0)
val t1 = System.currentTimeMillis
upprepa(800*4){fram; höger}
val t2 = System.currentTimeMillis
println("Det tog " + (t2 - t1) + " millisekunder")
```

- e) Rita en kvadrat igen, men nu med hjälp av en **while**-sats och en loopvariabel.

```
var i = 0
while (????) {fram; höger; i = ???}
```

- f) Rita en kvadrat igen, men nu med hjälp av en **for**-sats.

```
for (i <- 1 to ???) {????}
```

- g) Rita en kvadrat igen, men nu med hjälp av **foreach**.

```
(1 to ???).foreach{i => ???}
```

- h) Visa dina resultat för en handledare och diskutera hur uppgifterna ovan ✓ illustrerar principen om repetition.

Uppgift 3. Abstraktion.

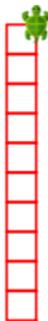
- a) Använd en repetition för abstrahera nedan sekvens, så att programmet blir kortare:

```
sudda

fram; höger; hoppa; fram; vänster; hoppa; fram; höger;
hoppa; fram; vänster; hoppa; fram; höger; hoppa; fram;
vänster; hoppa; fram; höger; hoppa; fram; vänster; hoppa;
fram; höger; hoppa; fram; vänster; hoppa
```

- b) Sök på nätet efter ”DRY principle programming” och beskriv med egna ord vad DRY betyder och varför det är en viktig princip.
 c) Använd proceduren kvadrat nedan och proceduren hoppa(???) för att rita en stapel med 10 kvadrater enligt bilden.

```
def kvadrat = for (i <- 1 to 4) {fram; höger}
```


d) Kör ditt program med den *gula* play-knappen. Studera hur anrop av proceduren `kvadrat` påverkar exekveringssekvensen av dina satsar. Vid vilka punkter i programmet sker ett ”hopp” i sekvensen i stället för att efterföljande sats att exekveras? Använd lämpligt argument till `sakta` för att du ska hinna studera exekveringen.

e) Rita samma bild med 10 staplade kvadrater som ovan, men nu *utan* att använda abstraktionen `kvadrat` – använd i stället en nästlad repetition (alltså en upprepning innuti en upprepning). Vilket av de två sättens (med och utan abstraktionen `kvadrat`) är lättast att läsa?

Tips: Varje gång du trycker på någon av play-knapparna, sparas ditt program. Du kan se dina sparade program om du klickar på *Historik*-fliken. Du kan också stega bakåt och framåt i historiken med de blå pilarna bredvid play-knapparna.

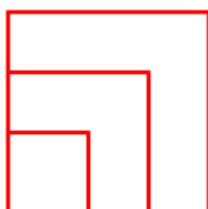
f) Skapa en abstraktion `def` `stapel` = ??? med din kod för att rita en stapel.

g) Du ska nu generalisera din procedur så att den inte bara kan rita exakt 10 kvadrater i en stapel. Ge proceduren `stapel` en parameter `n` som styr hur många kvadrater som ritas.

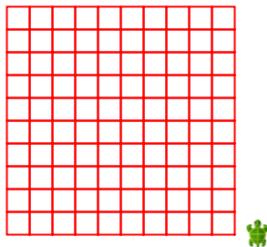
```
def kvadrat = ???
def stapel(n: Int) = ???

sudda; sakta(100)
stapel(42)
```

h) Ge abstraktionen `kvadrat` en parameter `sida`: `Double` som anger hur stor kvadraten blir. Rita flera kvadrater i likhet med bilden nedan.

i) Rita nedan bild med hjälp av abstraktionen `stapel`. Det är totalt 100 kvadrater och varje kvadrat har sidan 25. *Tips:* Med ett negativt argument till procedur `hoppa` kan du få sköldpaddan att hoppa baklänges utan att rita, t.ex. `hoppa(-10*25)`

- j) Skapa en abstraktion rutnät med lämpliga parametrar som gör att man kan rita rutnät med olika stora kvadrater och olika många kvadrater i både x- och y-led.
- k) Se över ditt program i föregående uppgift och säkerställ att det är lättläst ✓ och följer en struktur som börjar med alla definitioner i logisk ordning och därefter fortsätter med huvudprogrammet. Diskutera ditt program med en handledare. Vad har du gjort för att programmet ska vara lättläst?

Uppgift 4. Variabel.

- a) Skriv in nedan program *exakt* som det står med blanktecken, indragningar och radbrytningar. Kör programmet och förklara vad som händer.

```
def gurka(x: Double,
           y: Double, namn: String,
           typ: String,
           värde:String) = {
  val bredd = 15
  val h = 30
  hoppaTill(x,y)
  norr
  skriv(namn+": "+typ)
  hoppaTill(x+bredd*(namn.size+typ.size),y)
  skriv(värde); söder; fram(h); vänster
  fram(bredd * värde.size); vänster
  fram(h); vänster
  fram(bredd * värde.size); vänster
}

sudda; färg(svart)
val s = 130
val h = 40
var x = 42; gurka(10, s-h*0, "x","Int", x.toString)
var y = x; gurka(10, s-h*1, "y","Int", y.toString)
x = x + 1; gurka(10, s-h*2, "x","Int", x.toString)
          gurka(10, s-h*3, "y","Int", y.toString)
osynlig
```

- b) Skriv ner namnet på alla variabler som förekommer i programmet ovan.

- c) Vilka av dessa variabler är lokala?
- d) Vilka av dessa variabler kan förändras efter initialisering?
- e) Föreslå tre förändringar av programmet ovan (till exempel namnbyten) som gör att det blir lättare att läsa och förstå.
- f) Gör sök-ersätt av gurka till ett bättre namn. *Tips:* undersök kontextmenyn i editorn i Kojo genom att högerklicka i editorfönstret. Notera kortkommandot för Sök/Ersätt.
- g) Gör automatisk formatering av koden med hjälp av lämpligt kortkommando. Notera skillnaderna. Vilka autoformateringar gör programmet lättare att läsa? Vilka manuella formateringar tycker du bör göras för att öka läsbarheten? Diskutera läsbarheten med en handledare.

Uppgift 5. Alternativ.

- a) Kör programmet nedan. Förklara vad som händer. Använd den gula play-knappen för att studera exekveringen.

```
sudda; sakta(5000)

def move(key: Int): Unit = {
    println("key: " + key)
    if (key == 87) fram(10)
    else if (key == 83) fram(-10)
}

move(87); move('W'); move('W')
move(83); move('S'); move('S');
```

- b) Kör programmet nedan. Notera activateCanvas för att du ska slippa klicka i ritfönstret innan du kan styra paddan. Lägg till kod i move som gör att tangenten A ger en vridning moturs med 5 grader medan tangenten D ger en vridning medurs 5 grader.

```
sudda; sakta(0); activateCanvas

def move(key: Int): Unit = {
    println("key: " + key)
    if (key == 'W') fram(10)
    else if (key == 'S') fram(-10)
}

onKeyPress(move)
```

- c) Bygg vidare på programmet i deluppgift b och lägg till nedan kod i början av programmet. Lägg även till kod som gör så att om man trycker på tangenten G så sätts rutnätet omväxlande på och av.

```
var isGridOn = false
```

```
def toggleGrid =
  if (isGridOn) {
    gridOff
    isGridOn = false
  } else {
    gridOn
    isGridOn = true
}
```

- d) Visa din lösning för en handledare och förklara vad som händer.

1.3.2 Frivilliga extrauppgifter

Uppgift 6. Gör så att när man trycker på tangenten X så sätter man omväxlande på och av koordinataxlarna. Använd en variabel `isAxesOn` och definiera en abstraktion `toggleAxes` som anropar `axesOn` och `axesOff` på liknande sätt som i föregående uppgift.

Uppgift 7. *Tidmätning.* Hur snabb är din dator?

- a) Skriv in koden nedan i Kojos editor och kör upprepade gånger med den gröna play-knappen. Tar det lika lång tid varje gång? Varför?

```
object timer {
  def now: Long = System.currentTimeMillis
  var saved: Long = now
  def elapsedMillis: Long = now - saved
  def elapsedSeconds: Double = elapsedMillis / 1000.0
  def reset: Unit = { saved = now }
}

// HUVUDPROGRAM:
timer.reset
var i = 0L
while (i < 1e8.toLong) { i += 1 }
val t = timer.elapsedSeconds
println("Räknade till " + i + " på " + t + " sekunder.")
```

- b) Ändra i loopen i uppgift a) så att den räknar till 4.4 miljarder. Hur lång tid tar det för din dator att räkna så långt?¹
- c) Om du kör på en Linux-maskin: Kör nedan Linux-kommando upprepade gånger i ett terminalfönster. Med hur många MHz kör din dators klocka för tillfället? Hur förhåller sig klockfrekvensen till antalet rundor i while-loopen i

¹Det går att göra ungefär en heltalsaddition per klockcykel per kärna. Den första elektro-niska datorn [Eniac](#) hade en klockfrekvens motsvarande 5kHz. Den dator på vilken denna övningsuppgift skapades hade en i7-4790K turboklockad upp till 4.4 GHz.

föregående uppgift? (Det kan hända att din dator kan variera centralprocessors klockfrekvens. Prova både medan du kör tidmätningen i Kojo och då din dator ”vilar”. Vad är det för poäng med att en processor kan variera sin klockfrekvens?)

```
> lscpu | grep MHz
```

- d) Ändra i koden i uppgift a) så att **while**-loopen bara kör 5 gånger. Kör programmet med den *gula* play-knappen. Scrolla i programspårningen och förklara vad som händer. Klicka på CALL-rutorna och se vilken rad som markeras i ditt program.
- e) Lägg till koden nedan i ditt program och försök ta reda på ungefär hur långt din dator hinner räkna till på en sekund för Long- respektive Int-variabler. Använd den gröna play-knappen.

```
def timeLong(n: Long): Double = {
    timer.reset
    var i = 0L
    while (i < n) { i += 1 }
    timer.elapsedSeconds
}

def timeInt(n: Int): Double = {
    timer.reset
    var i = 0
    while (i < n) { i += 1 }
    timer.elapsedSeconds
}

def show(msg: String, sec: Double): Unit = {
    print(msg + ": ")
    println(sec + " seconds")
}

def report(n: Long): Unit = {
    show("Long " + n, timeLong(n))
    if (n <= Int.MaxValue) show("Int   " + n, timeInt(n.toInt))
}

// HUVUDPROGRAM, mätningar:

report(Int.MaxValue)

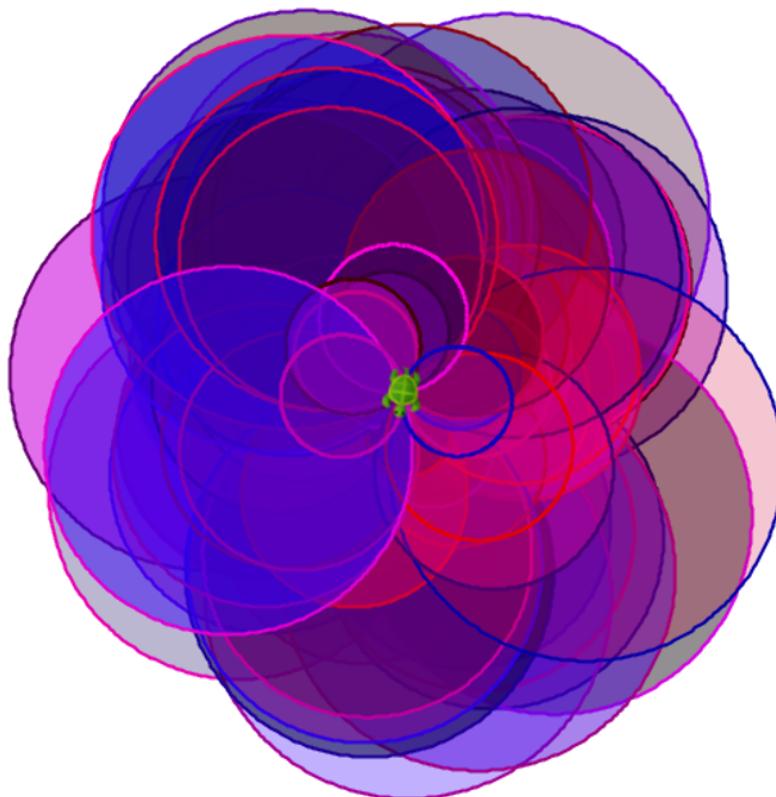
for (i <- 1 to 10) {
    report(4.26e9.toLong)
}
```

- f) Hur mycket snabbare går det att räkna med Int-variabler jämfört med ✓ Long-variabler? Visa svaret för en handledare.

Uppgift 8. Lek med färg i Kojo. Sök på internet efter dokumentationen för klassen java.awt.Color och studera vilka heltalsparametrar den sista konstruktorn i listan med konstruktorer tar för att skapa sRGB-färger. Om du högerklickar i editorn i Kojo och väljer ”Välj färg...” får du fram färgväljaren och med den kan du välja fördefinierade färger eller blanda egna färger. När du har valt färg får du se vilka parametrar till java.awt.Color som skapar färgen.

```
1 scala> val c = new java.awt.Color(124,10,78,100)
2 c: java.awt.Color = java.awt.Color[r=124,g=10,b=78]
3
4 scala> c. // tryck på TAB
5 asInstanceOf      getColorComponents    getRGBComponents
6 brighter          getColorSpace        getRed
7 createContext    getComponents       getTransparency
8 darker           getGreen            isInstanceOf
9 getAlpha          getRGB             toString
10 getBlue          getRGBColorComponents
11
12 scala> c.getAlpha
13 res3: Int = 100
```

Skriv ett program som ritar många figurer med olika färger, till exempel cirklar som nedan. Om du använder alfakanalen blir färgerna genomskinliga.

Uppgift 9. Ladda ner dessa pdf-kompendier och gör några uppgifter som du tycker verkar intressanta:

- a) "Uppdrag med Kojo" som kan laddas ner här: lth.se/programmera/uppdrag
- b) "Programming Fundamentals with Kojo" som kan laddas ner här: wiki.kogics.net/kojo-codeactive-books

Uppgift 10. Om du vill jobba med att hjälpa skolbarn att lära sig programmera med Kojo, kontakta <http://www.vattenhallen.lth.se> och anmäl ditt intresse att vara handledare.

Kapitel 2

Kodstrukturer

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- iterering
- for-uttryck
- map
- foreach
- Range
- Array
- Vector
- algoritm vs implementation
- pseudokod
- algoritm: SWAP
- algoritm: SUM
- algoritm: MIN/MAX
- algoritm: MININDEX
- block
- namnsynlighet
- namnöverskuggning
- lokala variabler
- paket
- import
- filstruktur
- jar
- dokumentation
- programlayout
- JDK
- main i Java vs Scala
- java.lang.System.out.println

2.1 Övning: programs

Mål

- Kunna skapa samlingarna Range, Array och Vector med heltals- och strängvärden.
- Kunna indexera i en indexerbar samling, t.ex. Array och Vector.
- Kunna anropa operationerna size, mkString, sum, min, max på samlingar som innehåller heltal.
- Känna till grundläggande skillnader och likheter mellan samlingarna Range, Array och Vector.
- Förstå skillnaden mellan en for-sats och ett for-uttryck.
- Kunna skapa samlingar med heltalsvärdet som resultat av enkla for-uttryck.
- Förstå skillnaden mellan en algoritm i pseudo-kod och dess implementering.
- Kunna implementera algoritmerna SUM, MIN/MAX på en indexerbar samling med en **while**-sats.
- Kunna köra igång enkel Scala-kod i REPL, som skript och som applikation.
- Kunna implementera och köra igång ett Java-program.
- Känna till några grundläggande syntaxskillnader mellan Scala och Java, speciellt variabeldeklarationer och indexering i Array.
- Förstå vad ett block är.
- Förstå vad en lokal variabel är.
- Förstå hur nästlade block påverkar namnsynlighet och namnöverskuggning.
- Förstå kopplingen mellan paketstruktur och klassfilstruktur.
- Kunna skapa en jar-fil.
- Kunna skapa dokumentation med scaladoc.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 2.
- Bekanta dig med grundläggande terminalkommandon, se appendix A.
- Bekanta dig med den editor du vill använda, se appendix B.

2.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. *Datastrukturen Range.* Evaluera nedan uttryck i Scala REPL. Vad har respektive uttryck för värde och typ?

- a) Range(1, 10)
- b) Range(1, 10).inclusive
- c) Range(0, 50, 5)
- d) Range(0, 50, 5).size

- e) Range(0, 50, 5).inclusive
- f) Range(0, 50, 5).inclusive.size
- g) 0.until(10)
- h) 0 until (10)
- i) 0 until 10
- j) 0.to(10)
- k) 0 to 10
- l) 0.until(50).by(5)
- m) 0 to 50 by 5
- n) (0 to 50 by 5).size
- o) (1 to 1000).sum

Uppgift 2. *Datastrukturen Array.* Kör nedan kodrader i Scala REPL. Beskriv vad som händer.

- a) **val** xs = Array("hej", "på", "dej", "!")
- b) xs(0)
- c) xs(3)
- d) xs(4)
- e) xs(1) + " " + xs(2)
- f) xs.mkString
- g) xs.mkString(" ")
- h) xs.mkString("(, , , ,)")
- i) xs.mkString("Array(, , , ,)")
- j) xs(0) = 42
- k) xs(0) = "42"; println(xs(0))
- l) **val** ys = Array(42, 7, 3, 8)
- m) ys.sum
- n) ys.min
- o) ys.max
- p) **val** zs = Array.fill(10)(42)
- q) zs.sum

 r) Datastrukturen Range håller reda på start- och slutvärde, samt stegstorleken för en uppräkning, men alla talen i uppräkningen genereras inte förrän så behövs. En Int tar 4 bytes i minnet. Ungefär hur mycket plats i minnet tar de objekt som variablerna r respektive a refererar till nedan?

```
1 scala> val r = (1 to Int.MaxValue by 2)
2 scala> val a = r.toArray
```

Tips: Använd uttrycket `BigInt(Int.MaxValue) * 2` i dina beräkningar.

Uppgift 3. *Datastrukturen Vector.* Kör nedan kodrader i Scala REPL. Beskriv vad som händer.

- a) `val words = Vector("hej", "på", "dej", "!")`
- b) `words(0)`
- c) `words(3)`
- d) `words.mkString`
- e) `words.mkString(" ")`
- f) `words.mkString("(, , ,)")`
- g) `words.mkString("Ord(, , ,)")`
- h) `words(0) = "42"`
- i) `val numbers = Vector(42, 7, 3, 8)`
- j) `numbers.sum`
- k) `numbers.min`
- l) `numbers.max`
- m) `val moreNumbers = Vector.fill(10000)(42)`
- n) `moreNumbers.sum`
- o) Jämför med uppgift 2. Vad kan man göra med en Array som man inte kan göra med en Vector?

Uppgift 4. *for-uttryck.* Evaluera nedan uttryck i Scala REPL. Vad har respektive uttryck för värde och typ?

- a) `for (i <- Range(1,10)) yield i`
- b) `for (i <- 1 until 10) yield i`
- c) `for (i <- 1 until 10) yield i + 1`
- d) `for (i <- Range(1,10).inclusive) yield i`
- e) `for (i <- 1 to 10) yield i`
- f) `for (i <- 1 to 10) yield i + 1`
- g) `(for (i <- 1 to 10) yield i + 1).sum`
- h) `for (x <- 0.0 to 2 * math.Pi by math.Pi/4) yield math.sin(x)`

Uppgift 5. *Metoden map på en samling.* Evaluera nedan uttryck i Scala REPL. Vad har respektive uttryck för värde och typ?

- a) `Range(0,10).map(i => i + 1)`
- b) `(0 until 10).map(i => i + 1)`
- c) `(1 to 10).map(i => i * 2)`
- d) `(1 to 10).map(_ * 2)`
- e) `Vector.fill(10000)(42).map(_ + 43)`

Uppgift 6. *Metoden foreach på en samling.* Kör nedan satser i Scala REPL. Vad händer?

- a) Range(0,10).foreach(i => println(i))
- b) (0 until 10).foreach(i => println(i))
- c) (1 to 10).foreach{i => print("hej"); println(i * 2)}
- d) (1 to 10).foreach(println)
- e) Vector.fill(10000)(math.random).foreach(r =>
 if (r > 0.99) print("pling!"))

Uppgift 7. Algoritm: SWAP.

- a) Skriv med *pseudo-kod* algoritmen SWAP. Beskriv på vanlig svenska, steg för steg, hur en variabel *temp* används för mellanlagring vid värdebytet:

Indata: två heltalsvariabler *x* och *y*

???

Utdata: variablerna *x* och *y* vars värden har bytt plats.

- b) Implementerar algoritmen SWAP. Ersätt ??? nedan med satser separerade av semikolon:

```
1 scala> var (x, y) = (42, 43)
2 scala> ???
3 scala> println("x är " + x + ", y är " + y)
4 x är 43, y är 42
```

Uppgift 8. Skript. Skapa med hjälp av en editor en fil med namn hello-script.scala som innehåller denna enda rad:

```
println("hej skript")
```

Spara filen och kör kommandot `scala hello-script.scala` i terminalen:

```
> scala hello-script.scala
```

- a) Vad händer?
- b) Ändra i filen så att högerparentesen saknas. Spara och kör skriptfilen igen. Vad händer?
- c) Lägg till en sats sist i skriptet som skriver ut summan av de ett tusen stycken heltalen från och med 2 till och med 1001, så som visas nedan.

```
1 > scala hello-script.scala
2 hej skript
3 501500
```

- d) Ändra i hello-script.scala genom att införa **val** *n* = `args(0).toInt` och använd *n* som övre gräns för summeringen av de *n* första heltalen.

```
1 > scala hello-script.scala 5001
2 hej skript
3 12507501
```

- e) Vad blir det för felmeddelande om du glömmer ge programmet ett argument?

Uppgift 9. *Applikation med main-metod.* Skapa med hjälp av en editor en fil med namn hello-app.scala.

```
> gedit hello-app.scala
```

Skriv dessa rader i filen:

```
object Hello {
  def main(args: Array[String]): Unit = {
    println("Hej scala-app!")
  }
}
```

- a) Kompilera med scalac hello-app.scala och kör koden med scala Hello.

```
> scalac hello-app.scala
> ls
> scala Hello
```

Vad heter filerna som kompilatorn skapar?

- b) Ändra i din kod så att kompilatorn ger följande felmeddelande:
Missing closing brace
- c) Varför behövs main-metoden?
- d) Vilket alternativ går snabbast att köra igång, ett skript eller en kompilerad applikation? Varför? Vilket alternativ kör snabbast när väl exekveringen är igång?

Uppgift 10. *Java-applikation.* Skapa med hjälp av en editor en fil med namn Hi.java.

```
> gedit Hi.java
```

Skriv dessa rader i filen:

```
public class Hi {
  public static void main(String[] args) {
    System.out.println("Hej Java-app!");
  }
}
```

Kompilera med javac Hi.java och kör koden med java Hi.

```
> javac Hi.java
> ls
> java Hi
```

- a) Vad heter filen som kompilatorn skapat?

- b) Jämför signaturen för Java-programmets main-metod med signaturen för Scala-programmets main-metod. De betyder samma sak men syntaxen är olika. Beskriv skillnader och likheter i syntaxen.
- c) Vad blir det för felmeddelande om källkodsfilen och klassnamnet inte överensstämmer i ett Java-program?

Uppgift 11. Algoritm: SUMBUG. Nedan återfinns pseudo-koden för SUMBUG.

Indata : heltalet n

Resultat: utskrift av summan av de första n heltalen

```

1 sum ← 0
2 i ← 1
3 while  $i \leq n$  do
4   | sum ← sum + 1
5 end
6 skriv ut sum
```

- a) Kör algoritmen steg för steg med penna och papper, där du skriver upp hur värdena för respektive variabel ändras. Det finns två buggar i algoritmen. Vilka? Rätta buggarna och test igen genom att "köra" algoritmen med penna på papper och kontrollera så att algoritmen fungerar för $n = 0$, $n = 1$, och $n = 5$. Vad händer om $n = -1$?
- b) Skapa med hjälp av en editor filen `sumn.scala`. Implementera algoritmen SUM enligt den rättade pseudokoden och placera implementationen i en main-metod i ett objekt med namnet `sumn`. Du kan skapa indata n till algoritmen med denna deklaration i början av din main-metod:

val $n = \text{args}(0)$.**toInt**

Vad ger applikationen för utskrift om du kör den med argumentet 8888?

```
> scalac sumn.scala
> scala sumn 8888
```

- c) Kontrollera att din implementation räknar rätt genom att jämföra svaret med detta uttrycks värde, evaluerat i Scala REPL:

```
scala> (1 to 8888).sum
```

- d) Implementera algoritmen SUM enligt pseudokoden ovan, men nu i Java. Skapa filen `SumN.java` och använd koden från uppgift 10 som mall för att deklarera den publika klassen `SumN` med en main-metod. Några tips om Java-syntax och standarfunktioner i Java:

- Alla satser i Java måste avslutas med semikolon.
- Heltalsvariabler deklareras med nyckelordet **int** (litet i).
- Typnamnet ska stå *före* namnet på variabeln. Exempel:
int $sum = 0$;
- Indexering i en array görs i Java med hakparenteser: `args[0]`
- I stället för Scala-uttrycket `args(0).toInt`, använd Java-uttrycket:
`Integer.parseInt(args[0])`
- **while**-satser i Scala och Java har samma syntax.

- Utskrift i Java görs med `System.out.println`

Uppgift 12. *Algoritm: MAXBUG.* Nedan återfinns pseudo-koden för MAXBUG.

Indata : Array `args` med strängar som alla innehåller heltal

Resultat: utskrift av största heltalet

```

1 max ← det minsta heltalet som kan uppkomma
2 n ← antalet heltalet
3 i ← 0
4 while i < n do
5   |   x ← args(i).toInt
6   |   if (x > max) then
7   |     |   max ← x
8   |   end
9 end
10 skriv ut max
```

a) Kör med penna och papper. Det finns en bugg i algoritmen ovan. Vilken?
Rätta buggen.

b) Implementera algoritmen MAX (utan bugg) som en Scala-applikation.

Tips:

- Det minsta Int-värdet som någonsin kan uppkomma: `Int.MinValue`
- Antalet element i `args` ges av: `args.size`

```

1 > gedit maxn.scala
2 > scalac maxn.scala
3 > scala maxn 7 42 1 -5 9
4 42
```

- c) Skriv om algoritmen så att variabeln `max` initialiseras med det första talet i sekvensen.
- d) Implementera den nya algoritmvarianten från uppgift c och prova programmet. Vad händer om `args` är tom?

Uppgift 13. *Block, namnsynlighet, namnöverskuggning.* Kör nedan kod i Scala REPL eller i Kojo. Vad händer nedan? Varför?

- `val a = {1 + 1; 2 + 2; 3 + 3; 4 + 4}; println(a)`
- `val b = {1; 2; 3; {val b = 4; b + b; b + 1}}; println(b)`
- `{val a = 42; println(a)}`
- `{val a = 42}; println(a)`
- `{val a = 42; {val a = 43; println(a)}; println(a)}`
- `{var a = 42; {a = a + 1}; var a = 43}`
- `{var a = 42; {a = a + b; var b = 43}; println(a)}`
- `{var a = 42; {var b = 43; a = a + b}; println(a)}`
- `{var a = 42; {a = a + b; def b = 43}; println(a)}`
- `{object a{var b=42;object a{var a=43}};println(a.b+a.a.a)}`

k)

```
{
  object a {
    var b = 42
    object a {
      var a = 43
    }
  }
  println(a.b + a.a.a)
}
```

- l) Vad är fördelen med att namn deklarerade inne i ett block är lokala i stället för globala?

Uppgift 14. Paket, **import** och klassfilstrukturer. Med Java-8-plattformen kommer 4240 färdiga klasser, som är organiserade i 217 olika paket.¹

- a) Vilka paket finns i paketet javax som börjar på s?

```
scala> javax.s //tryck på TAB-tangenten
```

- b) Kör raderna nedan i REPL. Beskriv vad som händer för varje rad.

```
1 scala> import javax.swing.JOptionPane
2 scala> def msg(s: String) = JOptionPane.showMessageDialog(null, s)
3 scala> msg("Hej på dej!")
4 scala> def input(msg: String) = JOptionPane.showInputDialog(null, msg)
5 scala> input("Vad heter du?")
6 scala> import JOptionPane.{showOptionDialog => optDlg}
7 scala> def inputOption(msg: String, opt: Array[Object]) =
8   optDlg(null, msg, "Option", 0, 0, null, opt, opt(0))
9 scala> inputOption("Vad väljer du?", Array("Sten", "Sax", "Påse"))
```

- c) Vad hade du behövt ändra på efterföljande rader om import-satsen på rad 1 ovan ej hade gjorts?
- d) Skapa med en editor filen paket.scala och kompilera. Rita en bild av hur katalogstrukturen ser ut.

```
package gurka.tomat.banan

package p1 {
  package p11 {
    object hello {
      def hello = println("Hej paket p1.p11!")
    }
  }
  package p12 {
    object hello {
```

¹Se Stackoverflow: [how-many-classes-are-there-in-java-standard-edition](https://stackoverflow.com/questions/11403907/how-many-classes-are-there-in-java-standard-edition)

```

        def hello = println("Hej paket p1.p12!")
    }
}
}

package p2 {
    package p21 {
        object hello {
            def hello = println("Hej paket p2.p21!")
        }
    }
}

object Main {
    def main(args: Array[String]): Unit = {
        import p1._
        p11.hello.hello
        p12.hello.hello
        import p2.{p21 => apelsin}
        apelsin.hello.hello
    }
}

```

```

1 > gedit paket.scala
2 > scalac paket.scala
3 > scala gurka.tomat.banan.Main
4 > ls -R

```

Uppgift 15. Skapa jar-filer och använda classpath

- a) Skriv kommandot `jar` i terminalen och undersök vad som finns för optioner. Se speciellt ”Example 1.” i hjälputskriften. Vilket kommando ska du använda för att packa ihop flera filer i en enda jar-fil?
- b) Som en fortsättning på uppgift 14, packa ihop biblioteket `gurka` i en jar-fil med nedan kommando, samt kör igång REPL med jar-filen på classpath.

```

1 > jar cvf mittpaket.jar gurka
2 > scala -cp mittpaket.jar
3 scala> gurka.tomat.banan.Main.main(Array())

```

Uppgift 16. Skapa dokumentation med scaladoc-kommandot

- a) Som en fortsättning på uppgift 14, kör nedan kommando i terminalen:

```

1 > scaladoc paket.scala
2 > ls
3 > firefox index.html # eller öppna index.html i valfri webbläsare

```

Vad händer?

- b) Lägg till några fler metoder i något av objekten i filen paket.scala och lägg även till några dokumentationskommentarer. Kompilera om och kör. Generera om dokumentationen.

```
//... ändra i filen paket.scala

/** min paketdokumentationskommentar p2 */
package p2 {
    /** min paketdokumentationskommentar p21 */
    package p21 {
        /** ett hälsningsobjekt */
        object hello {
            /** en hälsningsmetod i p2.p21 */
            def hello = println("Hej paket p2.p21!")

            /** en metod som skriver ut tiden */
            def date = println(new java.util.Date)
        }
    }
}
```

```
1 > gedit paket.scala
2 > scalac paket.scala
3 > jar cvf mittpaket.jar gurka
4 > scala -cp mittpaket.jar
5 scala> gurka.tomat.banan.p2.p21.hello.date
6 scala> :q
7 > scaladoc paket.scala
8 > firefox index.html
```

2.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 17. Implementera algoritmen MININDEX som söker index för minsta heltalet i en sekvens. Pseudokod för algoritmen MININDEX:

Indata : Sekvens xs med n st heltalet.
Utdata : Index för det minsta talet eller -1 om xs är tom.

```

1 minPos  $\leftarrow 0$ 
2 i  $\leftarrow 1$ 
3 while  $i < n$  do
4   | if  $xs(i) < xs(minPos)$  then
5     |   | minPos  $\leftarrow i$ 
6     |   | end
7     |   | i  $\leftarrow i + 1$ 
8 end
9 if  $n > 0$  then
10  |   | return minPos
11 else
12  |   | return  $-1$ 
13 end
```

- Prova algoritmen med penna och papper på sekvensen $(1, 2, -1, 4)$ och rita minnessituationen efter varje runda i loopen. Vad blir skillnaden i exekveringsförfloppet om loopvariablen i initialiseras till 0 i stället för 1?
- Implementera algoritmen MININDEX i Scala i en funktion med denna signatur:

```
def index0fMin(xs: Array[Int]): Int = ???
```

Testa för olika fall: tom sekvens; sekvens med endast ett tal; lång sekvens med det minsta talet först, någonstans mitt i, samt sist.

```
// kod till facit
def index0fMin(xs: Array[Int]): Int = {
  var minPos = 0
  var i = 1
  while (i < xs.size) {
    if (xs(i) < xs(minPos)) minPos = i
    i += 1
  }
  if (xs.size > 0) minPos else -1
}
```

2.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 18. TODO!!! ArrayBuffer vs Vector vs Array och metoden append

Uppgift 19. Läs om krullparenteser och vanliga parenteser på stack overflow: what-is-the-formal-difference-in-scala-between-braces-and-parentheses-and-when

Uppgift 20. Bygg vidare på koden nedan och gör ett Sten-Sax-Påse-spel² som även meddelar vem som vinner. Koden fungerar att köra som den är, men funktionen winnerMsg är ej klar. *Tips:* Du kan använda modulo-räkning med %-operatorn för att avgöra vem som vinner.

```
object Rock {
    import javax.swing.JOptionPane
    import JOptionPane.{showOptionDialog => optDlg}

    def inputOption(msg: String, opt: Vector[String]) =
        optDlg(null, msg, "Option", 0, 0, null, opt.toArray[Object], opt(0))

    def msg(s: String) = JOptionPane.showMessageDialog(null, s)

    val opt = Vector("Sten", "Sax", "Påse")

    def userChoice = inputOption("Vad väljer du?", opt)

    def computerChoice = (math.random * 3).toInt

    def winnerMsg(user: Int, computer: Int) = "??? vann!"

    def main(args: Array[String]): Unit = {
        var keepPlaying = true
        while (keepPlaying) {
            val u = userChoice
            val c = computerChoice
            msg("Du valde " + opt(u) + "\n" +
                "Datorn valde " + opt(c) + "\n" +
                winnerMsg(u, c))
            if (u != c) keepPlaying = false
        }
    }
}
```

²sv.wikipedia.org/wiki/Sten,_sax,_p%C3%A5se

Kapitel 3

Funktioner, objekt

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- definera funktion
- anropa funktion
- parameter
- returtyp
- värdeandrop
- namnanrop
- default-argument
- namngivna argument
- applicera funktion på alla element i en samling
- procedur
- värdeanrop vs namnanrop
- uppdelad parameterlista
- skapa egen kontrollstruktur
- objekt
- modul
- punktnotation
- tillstånd
- metod
- medlem
- funktionsvärde
- funktionstyp
- äkta funktion
- stegad funktion
- apply
- lazy val
- lokala funktioner
- anonyma funktioner
- lambda
- aktiveringspost
- rekursion
- basfall
- anropsstacken
- objektheopen
- algoritm: GCD (största gemensamma delare)
- cslib.window.SimpleWindow

3.1 Övning: functions

Mål

- Kunna skapa och använda funktioner med en eller flera parametrar, default-argument, namngivna argument, och uppdelad parameterlista.
- Kunna använda funktioner som äkta värden.
- Kunna skapa och använda anonyma funktioner (s.k. lambda-funktioner).
- Kunna applicera en funktion på element i en samling.
- Förstå skillnader och likheter mellan en funktion och en procedur.
- Förstå skillnader och likheter mellan en värde-anrop och namnanrop.
- Kunna skapa en procedur i form av en enkel kontrollstruktur med fördröjd evaluering av ett block.
- Kunna skapa och använda objekt som moduler.
- Förstå skillnaden mellan äkta funktioner och funktioner med sidoeffekter.
- Kunna skapa och använda variabler med fördröjd initialisering och förstå när de är användbara.
- Kunna förklara hur nästlade funktionsanrop fungerar med hjälp av begreppet aktiveringspost.
- Kunna skapa och använda lokala funktioner, samt förstå nyttan med lokala funktioner.
- Känna till att funktioner är objekt med en apply-metod.
- Känna till stegade funktioner och kunna använda partiellt applicerade argument.
- Känna till rekursion och kunna förklara hur rekursiva funktioner fungerar.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 3.

3.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. *Definiera och anropa funktioner.* En funktion med två parametrar definieras med följande syntax i Scala:

def namn(parameter1: Typ1, parameter2: Typ2): Returtyp = returvärde

- a) Definiera en funktion med namnet öka som har en heltalsparameter x och som returnerar x + 1. Ange returtypen explicit. Testa funktionen i REPL med argumentet 42.

```
1 scala> ??? // definiera funktionen öka
2 scala> öka(42)
3 43
```

- b) Vad har funktionen öka i föregående uppgift för returtyp?

- c) Vad gör kompilatorn om du utelämnar returtypen?
- d) Varför kan det vara bra att ange returtypen explicit?
- e) Vad är det för skillnad mellan parameter och argument?
- f) Vad har uttrycket `öka(öka(öka(öka(42))))` för värde?
- g) Definiera funktionen `minska(x: Int): Int` med returnvärdet `x - 1`.
- h) Vad är värdet av uttrycket `öka(minska(öka(minska(öka(minska(42))))))`

Uppgift 2. Funktion med flera parametrar. Definiera i REPL två funktioner `sum` och `diff` med två heltalsparametrar som returnerar summan respektive differensen av argumenten:

```
def sum(x: Int, y: Int): Int = x + y
def diff(x: Int, y: Int): Int = x - y
```

Vad har nedan uttryck för värden? Föklara vad som händer.

- a) `diff(0, 100)`
- b) `diff(100, sum(42, 43))`
- c) `sum(sum(42, 43), diff(100, sum(0, 0)))`
- d) `sum(diff[Byte.MaxValue, Byte.MinValue], 1)`

Uppgift 3. Funktion med default-argument. Föklara vad som händer här?

```
1 scala> def inc(i: Int, j: Int = 1) = i + j
2 scala> inc(42, 2)
3 scala> inc(42, 1)
4 scakar> inc(42)
```

Uppgift 4. Funktionsanrop med namngivna argument.

```
1 scala> def skrivNamn(förnamn: String, efternamn: String) =
2           println("Namn: " + efternamn + ", " + förnamn)
3 scala> skrivNamn("Kim", "Robinson")
4 scala> skrivNamn(förnamn = "Viktor", efternamn = "Oval")
5 scakar> skrivNamn(erternamn = "Triangelsson", förnamn = "Stina")
```

- a) Föklara vad som händer ovan?
- b) Vad är fördelen med namngivna argument?

Uppgift 5. Applicera en funktion på elementen i en samling. Använd dina funktioner `öka` och `minska` från uppgift 1. Vad har nedan uttryck för värde? Föklara vad som händer.

- a) `for (i <- 0 to 4) yield öka(i)`
- b) `for (i <- 1 to 5) yield minska(i)`
- c) `(0 to 4).map(i => öka(i))`
- d) `(1 to 5).map(i => minska(i))`
- e) `(0 to 4).map(öka)`
- f) `(1 to 5).map(minska)`

- g) `Vector(12, 3, 41, -8).map(öka)`
- h) `Vector(12, 3, 41, -8).map(öka).map(minska).map(minska)`

Uppgift 6. En funktion som inte returnerar något intressant värde, men som anropas för det den gör kallas **procedur**. Definiera följande procedur i REPL:

```
def tUvirks(msg: String) = println(msg.reverse)
```

Vad skriver nedan satser ut? Förklara vad som händer.

- a) `println("sallad".reverse)`
- b) `tUvirks("sallad")`
- c) `val x = tUvirks("sallad"); println(x)`
- d) `def enhetsvärdet = (); println(enhetvärdet)`
- e) `def bortkastad: Unit = 1 + 1; println(bortkastad)`
- f) `def bortkastad2 = {val x = 1 + 1}; println(bortkastad2)`
- g) Varför är det bra att explicit ange `Unit` som returtyp för procedurer?

Uppgift 7. Värdeanrop och namnanrop (fördröjd evaluering, "lata" argument). Deklarera nedan funktioner i REPL eller Kojo.

```
def snark: Int = {print("snark "); Thread.sleep(1000); 42}
def callByValue(x: Int) = x + x
def callByName(x: => Int) = x + x
```

Evaluera nedan uttryck. Förklara vad som händer.

- a) `snark`
- b) `snark; snark; snark`
- c) `callByValue(1)`
- d) `callByName(1)`
- e) `callByValue(snark)`
- f) `callByName(snark)`
- g) Förklara vad som händer här:

```
1 scala> def görDetta(block: => Unit) = block
2 scala> görDetta println("hej")
3 scala> görDetta{println("godtag")}
4 scala> görDetta{println("hej"); println("svejs")}
5 scala> def görDettaTvåGånger(block: => Unit) = {block; block}
6 scala> görDettaTvåGånger{println("godtag")}
```

Uppgift 8. Uppdelad parameterlista. Man kan dela upp parametrarna till en funktion i flera parameterlistor. Förklara vad som händer här:

```
1 scala> def add(a: Int)(b: Int) = a + b
2 scala> add(22)(20)
3 scala> add(22)(add(1)(19))
```

Uppgift 9. Skapa din egen kontrollstruktur.

- a) Använd fördöjd evaluering i kombination med en uppdelad parameterlista och skapa din egen kontrollstruktur enligt nedan. (Det är så här som loopen upprepa i Kojo är definierad.)

```
1 scala> def upprepa(n: Int)(block: => Unit): Unit = {
2     var i = 0
3     while (i < n) {block; i = i + 1}
4 }
```

- b) Använd din nya loop-procedur och förklara vad som händer nedan.

```
1 scala> upprepa(10)(println("hej"))
2 scala> upprepa(1000){
3     val tärning = (math.random * 6 + 1).toInt
4     print(tärning + " ")
5 }
```

Uppgift 10. Funktion som värde. Funktioner är äkta värden i Scala.

- a) Förklara vad som händer nedan. Notera understrecket på rad 4:

```
1 scala> def inc(x: Int): Int = x + 1
2 scala> inc(42)
3 scala> Vector(12, 3, 41, -8).map(inc)
4 scala> val f = inc _
5 scala> Vector(12, 3, 41, -8).map(f)
```

- b) Vad händer om du bara skriver **val** *f* = *inc* utan understreck?
 c) På liknande sätt som i uppgift a: definiera en funktion dec som i stället *minskar* med 1. Deklarera ett funktionsvärdet g som tilldelas funktionen dec och kör sedan g på varje element i Vector(12, 3, 41, -8) med metoden map.
 d) Vad har variablerna *f* och *g* ovan för typ?
 e) Förklara vad som händer nedan. Vad får *d* och *h* för värde?

```
1 scala> def applicera(x: Int, f: Int => Int) = f(x)
2 scala> def dubbla(x: Int) = 2 * x
3 scala> def halva(x: Int) = x / 2
4 scala> val d = applicera(42, dubbla)
5 scala> val h = applicera(42, halva)
```

Uppgift 11. Stegade funktioner ("Curry-funktioner"). Förklara vad som händer nedan.

```
1 scala> def sum(a: Int)(b: Int) = a + b
2 scala> sum(1)(2)
3 scala> val f = sum(42) _
4 scala> f(1)
5 scala> val inc = sum(1) _
6 scala> val dec = sum(-1) _
7 scala> inc(42)
8 scala> dec(42)
```

Uppgift 12. Objekt som moduler.

a) Lär dig följande terminologi utantill:

- Ett objekt som samlar funktioner och variabler kallas även en **modul**.
- Funktioner i objekt kallas även **metoder**.
- Variabler och metoder i objekt kallas **medlemmar**.
- Moduler kan i sin tur innehålla moduler, i godtyckligt **nästlingsdjup**.
- Man kommer åt innehållet i en modul med **punktnotation**.
- Med **import** slipper man punktnotation.
- Ett objekt med variabler sägs ha ett **tillstånd**.

b) Deklarera modulerna stringstat och Test nedan i REPL eller i Kojo.

```

object stringstat {
    object stringfun {
        def sentences(s: String): Array[String] = s.split('.')
        def words(s: String): Array[String] = s.split(' ')
        def countWords(s: String): Int = words(s).size
        def countSentences(s: String): Int = sentences(s).size
    }

    object statistics {
        var history = ""
        def printFreq(s: String): Unit = {
            println("\n---- Frekvenser ----")
            println("Antal tecken: " + s.size)
            println("Antal ord: " + stringfun.countWords(s))
            println("Antal meningar: " + stringfun.countSentences(s))
            history = history + " " + s
        }
        def printTotal: Unit = printFreq(history)
    }
}

object Test {
    import stringstat._

    def apply(n: Int = 42): Unit = {
        val s1 = "Fem myror är fler än fyra elefanter. Ät gurka."
        val s2 = "Galaxer i mina braxter. Tomat är gott. Hejsan."
        statistics.printFreq(s1 * n)
        statistics.printFreq(s2 * n)
        statistics.printTotal
    }
}

```

c) Anropa Test() och förklara vad som händer. Vad skrivs ut?

- d) Vilket av objekten i modulen `stringstat` har tillstånd och vilket av objekten är tillståndslöst? Vad består tillståndet av?

Uppgift 13. *Äkta funktioner.* En **äkta funktion** ger alltid samma resultat med samma argument (så som vi är vana vid inom matematiken).¹

```
object inSearchOfPurity {
    var x = 0
    val y = x
    def inc(i: Int) = i + 1
    def oink(i: Int) = {x = x + i; "Pig says " + "oink " * x}
    def addX(i: Int): Int = x + i
    def addY(i: Int): Int = y + i
    def isPalindrome(s: String): Boolean = s == s.reverse
    def rnd(min: Int, max: Int) = math.random * max + min
}
```

- 📎 a) Vilka funktioner i objektet `inSearchOfPurity` är äkta funktioner?
- b) Anropa de funktioner som inte är äkta i REPL och demonstrera med exempel att de kan ge olika resultat för samma argument.
- c) Vad är objektets tillstånd efter dina körningar i uppgift b?
- d) Vilken del av tillståndet i objektet är oföränderligt?

Uppgift 14. Funktioner är objekt med en `apply`-metod.

- a) Föklara vad som händer här:

```
1 scala> object plus { def apply(x: Int, y: Int) = x + y }
2 scala> plus.apply(42,43)
3 scala> plus(42, 43)
4 scala> val add: (Int, Int) => Int = (x, y) => x + y
5 scala> add(42, 42)
6 scala> add. // tryck på TAB
7 scala> add.apply(42, 42)
8 scala> val inc = add.curried(1)
9 scala> inc(42)
```

- b) Definiera i REPL ett objekt som heter `slumptal` som har en `apply`-metod som tar två heltalsparametrar `a` och `b` och som med hjälp av `math.random` returnerar ett slumpmässigt heltal i intervallet $[a, b]$. Anropa objektets `apply`-metod med `(1 to 100).foreach(i => print(??? + " "))` för att skriva ut 100 slumptal mellan 1 och 6. Prova både att explicit anropa `apply` med punktnotation och att använda funktionsappliceringssyntax.

Uppgift 15. *Fördröjd initialisering ("lata" variabler).*

- a) Föklara vad som händer här:

¹Äkta funktioner uppfyller per definition *referentiell transparens* (eng. *referential transparency*) som du kan läsa mer om här: en.wikipedia.org/wiki/Referential_transparency

```

1  scala> val olat = 42
2  scala> lazy val lat = 42
3  scala> println(lat)
4  scala> val nu = {Thread.sleep(1000); println("nu"); 42}
5  scala> lazy val sen = {Thread.sleep(1000); println("sen"); 42}
6  scala> def igen = {Thread.sleep(1000); println("hver gang"); 42}
7  scala> println(nu)
8  scala> println(sen)
9  scala> println(igen)
10 scala> println(nu)
11 scala> println(sen)
12 scala> println(igen)
13 scala> object m {lazy val stor = Array.fill(1e9.toInt)(liten); val liten = 42}
14 scala> m.liten
15 scala> m.stor

```

b) Vad är skillnaden mellan **val**, **lazy val** och **def**, vad gäller *när* evalueringen sker?

c) Förklara vad som händer här:

```

1  scala> object objektÄrLata { val sen = { println("nu!"); 42 } }
2  scala> objektÄrLata
3  scala> objektÄrLata.sen
4  scala> {val x = y; val y = 42}
5  scala> object buggig {val a = b; val b = 42}
6  scala> buggig.a
7  scala> object funkar {lazy val a = b; val b = 42}
8  scala> funkar.a
9  scala> object nowarning {val many = Array.fill(10)(one); val one = 1}
10 scala> nowarning.many

```

d) Med ledning av uppgift a och uppgift c, beskriv två olika situationer när kan man ha nytta av **lazy val**?

Uppgift 16. *Aktiveringspost.* Antag att vi bara kan addera eller subtrahera med ett. Då kan man ändå skapa en additionsfunktion på nedan (ganska omständliga) sätt. Skriv nedan program i en editor, kompilera och exekvera.

```

object Count {
  def inc(x: Int) = {println("inc[x = " + x + "]"); x + 1}
  def dec(x: Int) = {println("dec[x = " + x + "]"); x - 1}

  def add(x: Int, y: Int) = {
    println("add[x = " + x + ", y = " + y + "]")
    var result = x
    var i = 0
    while (i < math.abs(y)){
      result = if (y >= 0) inc(result) else dec(result)
      i = i + 1
    }
    result
  }
}

```

```

}

def main(args: Array[String]): Unit = {
    val x = inc(dec(inc(0)))
    println(x)
    val y = add(1, add(1, add(1, -2)))
    println(y)
}
}

```

- a) Vad skrivs ut? Föklara vad som händer.
- b) Rita hur anropsstacken förändras under exekveringen av main-metoden.

Uppgift 17. *Lokala funktioner.* Skapa nedan program i en editor, kompilerar och exekvera. I programmet nedan har metoden add två lokala funktioner som skiljer sig från metoderna med samma namn.

```

object Count {
    def inc(x: Int) = x + 1
    def dec(x: Int) = x - 1

    def add(x: Int, y: Int) = {
        def inc(x: Int) = {println("inc[x = " + x + "]"); x + 1}
        def dec(x: Int) = {println("dec[x = " + x + "]"); x - 1}
        println("add[x = " + x + ", y = " + y + "]")
        var result = x
        var i = 0
        while (i < math.abs(y)){
            result = if (y >= 0) inc(result) else dec(result)
            i = i + 1
        }
        result
    }

    def main(args: Array[String]): Unit = {
        val x = inc(dec(inc(0)))
        println(x)
        val y = add(1, add(1, add(1, -2)))
        println(y)
    }
}

```

- a) Vad skrivs ut? Föklara vad som händer.
- b) Vilka fördelar finns med lokala funktioner?

Uppgift 18. *Anonyma funktioner.* Vi har flera gånger sett syntaxen `i => i + 1`, till exempel i en loop `(1 to 10).map(i => i + 1)` där funktionen `i => i + 1`

appliceras på alla heltal från 1 till och med 10. Funktionen `i => i + 1` kallas en **anonym** funktion, eftersom den inte har något namn, till skillnad från `def öka(i: Int) = i + 1`, som har namnet `öka`.

Anonyma funktioner kallas även för *funktionsliteraler* eller *lambda*.

Det finns ett ännu kortare sätt att skriva en anonym funktion om den bara använder sin parameter en enda gång, med understreck `_ + 1` som expanderas av kompilatorn till `ngtnamn => ngtnamn + 1` (namnet på parametern spelar ingen roll; kompilatorn väljer något eget, internt namn).

- a) Förklara vad som händer nedan. Vad blir resultatet av varje uttryck?

```
1 scala> (1 to 4).map(i => i + 1)
2 scala> (1 to 4).map(_ + 1)
3 scala> (1 to 4).map(math.pow(2, _))
4 scala> (1 to 4).map(math.pow(_, 2))
5 scala> (1 to 4).map(i => i.toString)
6 scala> (1 to 4).map(_.toString)
```

b) Vilken typ kommer kompilatorn att härleda för de anonyma funktionerna i argumenten till metoden `map` på rad 1–6 i uppgiften ovan? Vad använder kompilatorn för information i dessa exempel för att härleda funktionstyperna?

c) Vilka felmeddelande ger kompilatorn när den inte kan lista ut att funktionsliteralerna nedan har typen `Int => Int`?

```
1 scala> val inc = i => i + 1
2 scala> val inc = (i: Int) => i + 1
3 scala> (1 to 10).map(inc)
4 scala> val dec = _ - 1
5 scala> val dec: Int => Int = _ - 1
6 scala> (1 to 10).map(dec)
```

Uppgift 19. Rekursion.

En rekursiv funktion anropar sig själv.

- a) Förklara vad som händer nedan.

```
1 scala> def countdown(x: Int): Unit = if (x > 0) {println(x); countdown(x - 1)}
2 scala> countdown(10)
3 scala> countdown(-1)
4 scala> def finalCountdown(x: Byte): Unit =
5         {println(x); Thread.sleep(100); finalCountdown((x-1).toByte); 1 / x}
6 scala> finalCountdown(Byte.MaxValue)
```

b) Vad händer om du gör satsen som riskerar division med noll *före* det rekursiva anropet i funktionen `finalCountdown` ovan?

c) Förklara vad som händer nedan. Varför tar sista raden längre tid än näst sista raden?

```
1 scala> def signum(a: Int): Int = if (a >= 0) 1 else -1
2 scala> def add(x: Int, y: Int): Int =
3         if (y == 0) x else add(x + 1, y - signum(y))
4 scala> add(100,100)
5 scala> add(Int.MaxValue, 0)
6 scala> add(0, Int.MaxValue)
```

3.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 20. TODO!!! Visa anropsstacken genom att kasta undantag.

3.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 21. Undersök den genererade byte-koden. Kompilatorn genererar **byte-kod**, uttalas ”bajtkod” (eng. *byte code*), som den virtuella maskinen tolkar och översätter till maskinkod medan programmet kör. Med kommandot :javap i REPL kan du undersöka byte-koden.

```
1 scala> def plusxy(x: Int, y: Int) = x + y
2 scala> :javap plusxy
```

- a) Leta upp raden `public int plusxy(int, int);` och studera koden efter `Code:` och försök gissa vilken instruktion som utför själva additionen.
- b) Lägg till en parameter till:
`def plusxyz(x: Int, y: Int, z: Int) = x + y + z`
 och studera byte-koden med :javap plusxyz. Vad skiljer byte-koden mellan plusxy och plusxyz?
- c) Läs om byte-kod här: [en.wikipedia.org/wiki/Java_bytecode](https://en.wikipedia.org/wiki/Java bytecode). Vad betyder den inledande bokstaven i additionsinstruktionen?

Uppgift 22. Undersök svansrekursion genom att kasta undantag. Förklara vad som händer. Kan du hitta bevis för att kompilatorn kan optimera rekursionen till en vanlig loop?

```
1 scala> def explode = throw new Exception("BANG!!!!")
2 scala> explode
3 scala> lastException.printStackTrace
4 scala> def countdown(n: Int): Unit =
5     if (n == 0) explode else countdown(n-1)
6 scala> countdown(10)
7 scala> lastException.printStackTrace
8 scala> def countdown2(n: Int): Unit =
9     if (n == 0) explode else {countdown2(n-1); print("no tailrec")}
10 scala> countdown2(10)
11 scala> countdown2(1000)
12 scala> lastException
13 scala> lastException.getStackTrace.size
14 scala> :javap countdown
15 scala> :javap countdown2
```

Uppgift 23. `@tailrec`-annotering. Du kan be kompilatorn att ge felmeddelande om den inte kan optimera koden till en loop och därmed öka prestanda och unvika en överfull anropsstack (eng. *stack overflow*). Prova nedan rader i REPL och förklara vad som händer.

```
1 scala> def countNoTailrec(n: Long): Unit =  
2         if (n <= 0L) println("Klar! " + n) else {countNoTailrec(n-1L); ()}  
3 scala> countNoTailrec(1000L)  
4 scala> countNoTailrec(100000L)  
5 scala> import scala.annotation.tailrec  
6 scala> @tailrec def countNoTailrec(n: Long): Unit =  
7         if (n <= 0L) println("Klar! " + n) else {countNoTailrec(n-1L); ()}  
8 scala> @tailrec def countTailrec(n: Long): Unit =  
9         if (n <= 0L) println("Klar! " + n) else countTailrec(n-1L)  
10 scala> countTailrec(1000L)  
11 scala> countTailrec(100000L)  
12 scala> countTailrec(Int.MaxValue.toLong * 2L)
```

3.2 Laboration: blockmole

Mål

- Kunna kompilera Scalaprogram med `scalac`.
- Kunna köra Scalaprogram med `scala`.
- Kunna definiera och anropa funktioner.
- Kunna använda och förstå default-argument.
- Kunna ange argument med parameternamn.
- Kunna definiera objekt med medlemmar.
- Förstå kvalificerade namn och import.
- Förstå synlighet och skuggning.

Förberedelser

- Gör övning `programs` i kapitel 2.1.
- Gör övning `functions` i kapitel 3.1.

3.2.1 Obligatoriska uppgifter

Blockmullvad (*Talpa laterculus*) är ett fantasidjur i familjen mullvadsdjur. Den är känd för sitt karaktäristiska kvadratiska utseende. Den lever mest ensam i sina underjordiska gångar som till skillnad från mullvadens (*Talpa europaea*) har helt raka väggar.

Uppgift 1. Du ska skriva ett Scala-program med en vanlig texteditor och kompilera ditt program med kommandot `scalac` och sedan köra programmet med kommandot `scala`.

- a) Öppna en texteditor, till exempel gedit eller Atom (se appendix B för hjälp). Skapa en ny fil med namnet `Mole.scala` och spara den i en ny katalog i din hemkatalog, till exempel `~/pgk/mole/Mole.scala`, där `~` är din hemkatalog.
- b) Öppna ett terminalfönster (se appendix A för hjälp). Navigera till din nya katalog med `cd`-kommandot (eng. *change directory*) och kontrollera med `ls`-kommandot (eng. *list*) att din nya fil finns där.

```
> cd ~/pgk/mole
> ls
```

Om allt går bra ska `ls`-kommandot skriva ut `Mole.scala`.

- c) Gå tillbaka till din texteditor och skriv in ett objekt med namnet `Mole` i din fil. Lägg till en `main`-funktion i objektet som skriver ut texten *Keep on digging!* med hjälp av funktionen `println`. Behöver du hjälp kan du gå tillbaka till övningarna i kapitel 3.1.
- d) Kör kommandot `scalac Mole.scala` i terminalfönstret för att kompilera ditt program. Om kompilatorn rapporterar några fel rättar du till det i din

texteditor kompilerar igen. Kontrollera sedan med `ls`-kommandot att några filer som slutar på `class` har skapats.

- e) Kör kommandot `scala Mole` för att köra ditt program. Om att går bra ska texten du angivit skrivas ut i terminalfönstret.

Uppgift 2. Nu har du skrivit ett Scala-program som skriver ut en uppmaning till en mullvad att fortsätta gräva. Det programmet är inte så användbart, eftersom mullvadar inte kan inte läsa. Nästa steg är att skriva ett grafiskt program, snarare än ett textbaserat.

Funktionen `println` som anropas i `main`-funktionen ingår i Scalas standardbibliotek. Ett programbibliotek innehåller kod eller kompilerade programsnuttar som kan användas av andra program, och för de flesta programspråk ingår ett standardbibliotek som alla program kan nyttja. Till grafiken i dena uppgift ska du använda ett bibliotek som kallas `cslib` och som kommer att användas även i senare labbar.

a)

Ladda ner `cslib.jar` via länken <https://cs.lth.se/pgk/cslib> och lägg jar-filen i samma katalog som ditt Scala program. En jar-fil används för att paketera färdigkompilerade program, kod, dokumentation, resursfiler, etc, och är komprimerad på samma sätt som en zip-fil.

- b) Byt ut `main`-funktionens kropp mot följande block:

```
{
  val w = new cslib.window.SimpleWindow(300, 500, "Digging")
  w.moveTo(10, 10)
  w.lineTo(10, 20)
  w.lineTo(20, 20)
  w.lineTo(20, 10)
  w.lineTo(10, 10)
}
```

Den första raden skapar ett nytt `SimpleWindow` som ritar upp ett fönster som är 300 bildpunkter bredd och 500 bildpunkter högt med titeln *Digging*. `SimpleWindow` har en `penna` som kan flyttas runt och rita linjer. Anropet `w.moveTo(10, 10)` flyttar pennan för fönstret `w` till position (10,10) utan att rita något, och anropet `w.lineTo(10, 20)` ritar en linje därifrån till position (10,20).

- c) Nu ska du kompilera ditt program, men eftersom `SimpleWindow` inte finns i Scalas standardbibliotek utan i `cslib.jar` behöver du visa kompilatorn var den ska leta. Det gör du genom att ange en `classpath`, dvs. en sökväg till `class`-filer, när du kompilar. Använd flaggan `-cp cslib.jar` för att ange `cslib.jar` som classpath och kompilera ditt Scala-program igen:

```
> scalac -cp cslib.jar Mole.scala
```

- d) Nu ska du köra ditt program, och då behöver du också ange var `class`-filerna ligger. Du ska ange den katalog där `class`-filerna för `Mole` ligger, som

du just kompilerat, men du ska också ange `cslib.jar`, och det gör du med en kolon-separerad lista², till exempel "sökväg1:sökväg2:sökväg3". Katalogen du står i, där dina `class`-filer ligger, kan anges med en punkt (.). Kör programmet med följande kommando (om Windows använd semikolon):

```
> scala -cp ".:cslib.jar" Mole
```

Du ska nu få upp ett fönster med en liten kvadrat utritad i övre vänstra hörnet.

Uppgift 3. Hela ditt program är för tillfället samlat i en och samma funktion, vilket fungerar bra för väldigt små program. Nu ska vi strukturera programmet så det blir lättare att återanvända samma kodsnuttar.

- a) Lägg till ett objekt med namnet `Graphics` i `Mole.scala` och flytta dit deklarationen av fönstret `w`. Skapa en ny funktion med namnet `square` i det nya objektet och flytta dit koden som ritar kvadraten. Anropa `square` i din `main`-funktion. Filen `Mole.scala` ska se ut såhär (förutom ???):

```
object Graphics {
    val w = new cslib.window.SimpleWindow(300, 500, "Digging")
    def square(): Unit = ???
}

object Mole {
    def main(args: Array[String]): Unit = {
        Graphics.square()
    }
}
```

Observera att du inte kan anropa `square` direkt i funktionen `main`, utan måste ange att det är `square` funktionen inuti `Graphics` du vill anropa.

- b) Kompilera `Mole.scala` med `scalac`. Glöm inte att ange korrekt classpath. (*Tips:* Du kan trycka uppåtpil för att komma till tidigare kommandon i terminalen.) Kontrollera med `ls` att det nu också finns `class`-filer för `Graphics`-objektet.
- c) Kör programmet `Mole` med `scala`. Glöm inte att ange korrekt classpath. Om allt fungerar ska programmet göra samma sak som innan.

Uppgift 4. Nu har du gjort ett grafiskt program, men ännu syns ingen mullvad. Det är dags att ta reda på hur koordinatsystemet fungerar i denna grafiska miljö, så vi kan få mullvaden att hitta rätt.

- a) Ändra i `Graphics.square` så att kvadraten ritas upp i *övre högra* hörnet istället. Prova dig fram för att ta reda på hur koordinatsystemet fungerar genom att ändra i koden, kompilera och köra programmet tills du får rätt på det.
- ✓ b) Visa kvadraten för din labbhandledare och förklara vad de två parametrarna gör genom att peka ut ungefärliga positionerna $(0,0)$, $(300,0)$, $(0,300)$

²kolon används i Linux och Mac OSX, medan windows använder semikolon.

och (300,300) ligger.

- c) Ta bort anropet till funktionen `square` när du har visat den för din labbhandledare.

Uppgift 5. Nu ska du skapa ett nytt koordinatsystem för `Graphics` som har *stora* bildpunkter. Vi kallar `Graphics` stora bildpunkter för *block* för att lättare skilja dem från `SimpleWindows` bildpunkter. Om blockstorleken är *b*, så ligger koordinaten (x, y) i `Graphics` på koordinaten (bx, by) i `SimpleWindow`.

- a) Lägg till följande deklarationer överst i objektet `Graphics`.

```
val width = 30
val height = 50
val blockSize = 10
```

Ändra bredden på ditt `SimpleWindow` till `width * blockSize` och ändra höjden till `height * blockSize`.

- b) Skapa en ny funktion i `Graphics` med namnet `block` och två parametrar *x* och *y* av typen `Int` och returtypen `Unit`. Metodens *kropp* ska se ut så här:

```
{
    val left = x * blockSize
    val right = left + blockSize - 1
    val top = y * blockSize
    val bottom = top + blockSize - 1

    for (row <- top to bottom) {
        w.moveTo(left, row)
        w.lineTo(right, row)
    }
}
```

- c) Metoden `block` ritar ett antal linjer. Hur många linjer ritas ut? I vilken ordning ritas linjerna?
- d) Anropa funktionen `Graphics.block` några gånger i `Mole.main` så att några `block` ritas upp i fönstret när programmet körs. Komplilera och kör ditt program.

Uppgift 6. Det finns många sätt att beskriva färger. I naturligt språk har vi olika namn på färgerna, till exempel *vitt*, *rosa* och *magenta*. I datorn är det vanligt att beskriva färgerna som en blandning av *rött*, *grönt* och *blått* i det så kallade RGB-systemet. `SimpleWindow` använder typen `java.awt.Color` för att beskriva färger och `java.awt.Color` bygger på `RGB`. Det finns några fördefinierade färger i `java.awt.Color`, till exempel `java.awt.Color.black` för svart och `java.awt.Color.green` för grönt. Andra färger kan skapas genom att ange mängden rött, grönt och blått.

- a) Skapa ett nytt objekt i `Mole.scala` med namnet `Colors` och lägg in följande definitioner:

```
val mole = new java.awt.Color(51, 51, 0)
val soil = new java.awt.Color(153, 102, 51)
val tunnel = new java.awt.Color(204, 153, 102)
```

Den tre parametrarna till `new java.awt.Color(r, g, b)` anger hur mycket rött, grönt respektive blått som färgen ska innehålla, och mängderna ska vara i intervallet 0–255. Färgen (153,102,51) innehåller ganska mycket rött, lite mindre grönt och ännu mindre blått och det upplevs som brunt. Objektet Colors är en färgpallegg, men vi har inte ritat något med färg ännu. Kompilera och kör ditt program ändå, för att se så programmet fungerar lika dant som sist.

b) Lägg till en parameter till `Graphics.block` sist i parameterlistan med namnet `color` och typen `java.awt.Color`. Låt *default-argumentet* för den nya parametern vara `java.awt.Color.black`. (Kommer du inte ihåg hur man gör default-argument kan du titta på övningarna i kapitel 3.1.) För att ändra färgen på blocket kan du byta linjefärg innan du ritar. Lägg till följande rad i början på `Graphics.block`:

```
w.setLineColor(color)
```

Kompilera och kör ditt program igen för att se om det fortfarande fungerar.

- ☞ c) Funktionen `Graphics.block` har tre parametrar, men den anropas bara med två parametrar i `Mole.main`. Varför är det tillåtet? Vilket värde har den tredje parametern om ingen anges?
- d) Ändra i `Mole.main` och lägg till en av definitionerna från objektet `Colors` som tredje parameter till `Graphics.block`. Kompilera och kör ditt program och upplev världen i färg.

Uppgift 7. I programmet används många långa namn med punkter, som till exempel `java.awt.Color` och `Graphics.block`. Dessa punkt-separerade namn kallas *kvalificerade* namn. För att slippa skriva dessa långa namn hela tiden kan man *importera* en definition och sen använda bara den sista delen av namnet.

- a) Importera namnet `java.awt.Color` i objektet `Colors`. Ändra sen alla `new java.awt.Color(...)` i objektet till `new Color(...)`. (Har du glömt hur man importrar ett namn kan du gå tillbaka till övningarna i kapitel 2.1.)
- ☞ b) I vilka av objekten `Mole`, `Colors` och `Graphics` kan du använda det korta respektive det kvalificerade namnet av `java.awt.Color`?
- c) Importera namnet `java.awt.Color` så att det korta namnet `Color` kan användas i objekten `Colors` och `Graphics` men inte i `Mole`. Byt sedan ut de långa namnen mot de korta i `Graphics`.

Uppgift 8. Nu ska du skriva en funktion för att rita en rektangel och rektangeln ska ritas med hjälp av funktionen `block`. Sen ska du rita upp mullvadens underjordiska värld med hjälp av denna funktion.

- a) Lägg till en funktion i objektet `Graphics` med namnet `rectangle` som tar fem parametrar `x`, `y`, `width` och `height` av typen `Int` och `color` av typen `Color`. Parametrarna `x` och `y` anger `Graphics`-koordinaten för rektangelns övre vänstra hörn och `width` och `height` anger bredden respektive höjden. Använd följande `for`-satser för att rita ut rektangeln.

```
for (yy <- y until (y + height)) {
    for (xx <- x until (x + width)) {
        block(xx, yy, color)
    }
}
```

- b) I vilken ordning ritas blocken ut?
- c) Skriv en funktion i objektet `Mole` med namnet `drawWorld` som ritar ut mullvadens värld, det vill säga en massa jord där den kan gräva sina tunnlar. `Mole.drawWorld` ska inte ha några parametrar och returntypen ska vara `Unit` och den ska anropa `Graphics.rectangle` för att rita en rekltangel med färgen `Colors.soil` som precis täcker fönstret. Eftersom funktionen har många parametrar som lätt kan blandas ihop ska du använda namngivna argument vid anropet. (Om du har glömt hur man använder namngivna argument kan du titta på övningarna i kapitel 3.1.)
- d) Anropa `Mole.drawWorld` i `Mole.main` och testa så att det fungerar genom att kompilera och köra.

Uppgift 9. I `SimpleWindow` finns funktioner för att känna av tangenttryckningar och musklick. Du ska använda de funktionerna för att styra en liten blockmullvad.

- a) Importera `cslib.window.SimpleWindow` i objektet `Graphics` och lägg till följande funktion:

```
def waitForKey(): Char = {
    do {
        w.waitForEvent()
    } while (w.getEventType() != SimpleWindow.KEY_EVENT)
    w.getKey()
}
```

Det finns olika sorters händelser som ett `SimpleWindow` kan reagera på, till exempel tangenttryckningar och musklick. Funktionen som du precis lagt in väntar på en händelse i ditt `SimpleWindow` (`w.waitForEvent`) ända tills det kommer en tangenttryckning (`KEY_EVENT`). När det kommit en tangenttryckning anropas `w.getKey` för att ta reda på vilken bokstav eller vilket tecken det blev, och det resultatet blir också resultatet av `waitForKey`, eftersom det ligger sist i det yttre `{}`-blocket.

- b) Lägg till en funktion i objektet `Mole` med namnet `dig`, utan parametrar och med returntypen `Unit`. Funktionens kropp ska se ut så här (fast utan ???):

```
{
    var x = Graphics.width / 2
    var y = Graphics.height / 2
    while (true) {
        Graphics.block(x, y, Colors.mole)
        val key = Graphics.waitForKey()
        if (key == 'w') ???
        else if (key == 'a') ???
        else if (key == 's') ???
        else if (key == 'd') ???
    }
}
```

Fyll i alla ??? så att 'w' styr mullvaden ett steg uppåt, 'a' ett steg åt vänster, 's' ett steg nedåt och 'd' ett steg åt höger.

- c) Ändra Mole.main så att den bara innehåller två anrop: ett till drawWorld och ett till dig. Kompilera och kör ditt program för att se om programmer reagerar på w, a, s och d.
- d) Om programmet fungerar kommer det bli många mullvadar som tillsammans bildar en lång mask, och det är ju lite underligt. Lägg till ett anrop i Mole.dig som ritar ut en bit tunnel på position (x, y) efter anropet till Graphics.waitForKey men innan **if**-satserna. Kompilera och kör ditt program för att gräva tunnlar med din blockmullvad.

3.2.2 Frivilliga extrauppgifter

Uppgift 10. Mullvaden kan för tillfället gräva sig utanför fönstret. Lägg till några **if**-satser i början av **while**-satsen som upptäcker om x eller y ligger utanför fönstrets kant och flyttar i så fall tillbaka mullvaden precis innanför kanten.

Uppgift 11. Mullvadar är inte så intresserade av livet ovanför jord, men det kan vara trevligt att se hur långt ner mullvaden grävt sig. Lägg till en himmelsfärg och en gräsfärg i objektet Colors och rita ut himmel och gräs i Mole.drawWorld. Justera också det du gjorde i föregående uppgift, så mullvaden håller sig under jord. (*Tips:* Den andra parametern till Color reglerar mängden grönt och den tredje parametern reglerar mängden blått.)

Uppgift 12. Ändra så att mullvaden kan springa uppe på gräset också, men se till så att ingen tunnel ritas ut där.

Kapitel 4

Datastrukturer

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- attribut (fält)
- medlem
- metod
- tupel
- klass
- Any
- instanceof
- toString
- case-klass
- räkna med bråk och klassen Frac
- samling
- scala.collection
- föränderlighet vs oföränderlighet
- List
- Vector
- Set
- Map
- typparameter
- generisk samling som parameter
- översikt samlingsmetoder
- översikt strängmetoder
- läsa/skriva textfiler
- Source.fromFile
- java.nio.file

Denna vecka: Fatta datastrukturer

- Läs teori
- Gör övning data
- Gör lab ???

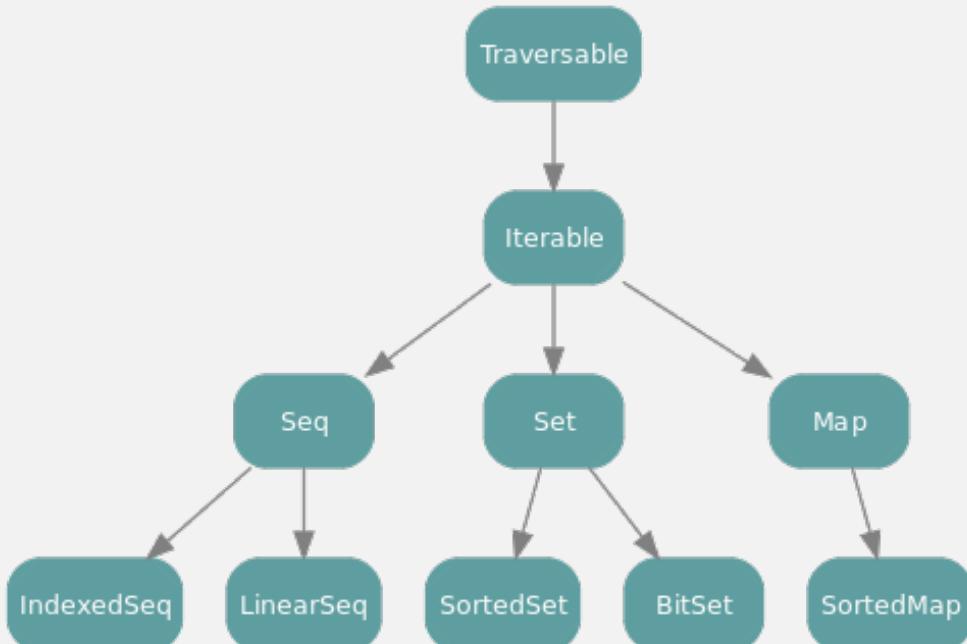
Olika sätt att skapa datastrukturer

- Tupler
 - samla n st datavärden i element **_1**, **_2**, ... **_n**
 - elementen kan vara av **olika** typ
- Klasser
 - samlar data i **attribut** med (väl valda!) namn
 - attributen kan vara av **olika** typ
 - definierar även metoder som använder attributen (operationer på data)
- Samlingar
 - speciella klasser som samlar data i element av **samma** typ
 - finns ofta *många* färdiga **bra-att-ha-metoder**

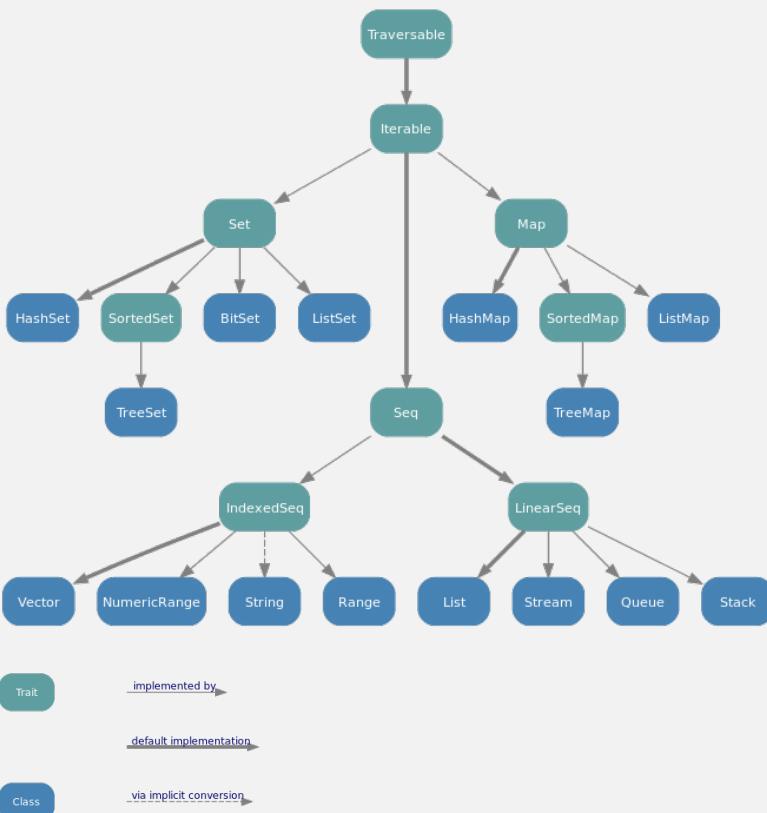
Vad är en tupel?

("hej" , 42 , math.Pi) är en 3-tupel med typ: (String, Int, Double)

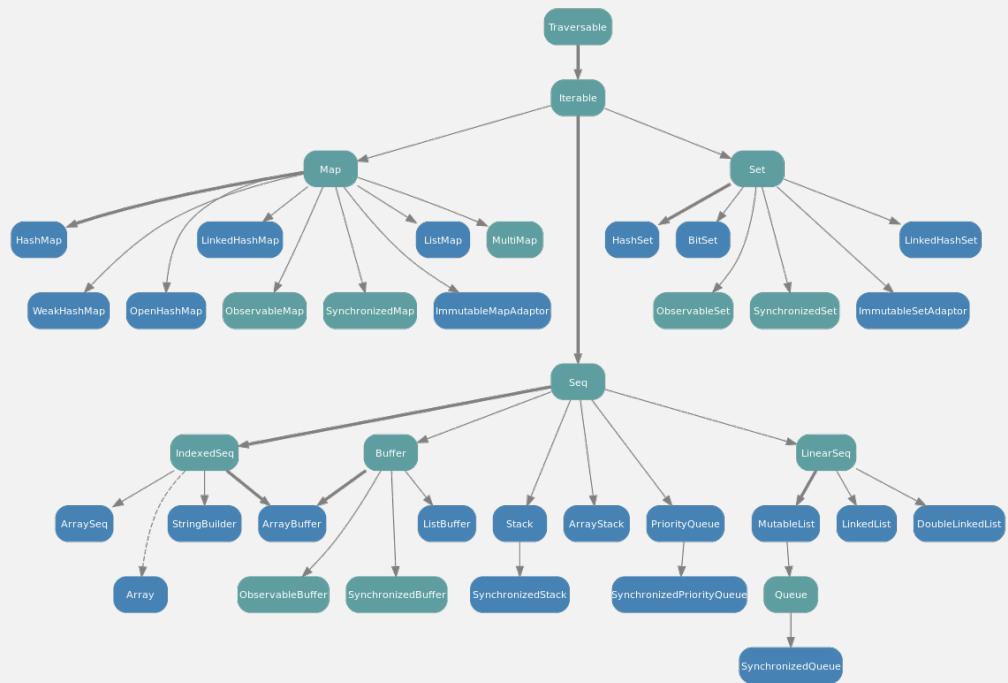
Hierarki av samlingar i scala.collection

scala.collection.immutable

scala.collection.mutable

4.1 Övning: data

Mål

- Kunna skapa och använda tupler, som variabelvärdet, parametrar och returvärden.
- Förstå skillnaden mellan ett objekt och en klass och kunna förklara betydelsen av begreppet instans.
- Kunna skapa och använda attribut som medlemmar i objekt och klasser och som klassparametrar.
- Beskriva innebördens av och syftet med att ett attribut är privat.
- Kunna byta ut implementationen av metoden `toString`.
- Kunna skapa och använda en objektfabrik med metoden `apply`.
- Kunna skapa och använda en enkel case-klass.
- Kunna använda operatornotation och förklara relationen till punktnotation.
- Förstå konsekvensen av uppdatering av föränderlig data i samband med multipla referenser.
- Känna till och kunna använda några grundläggande metoder på samlingar.
- Känna till den principiella skillnaden mellan `List` och `Vector`.
- Kunna skapa och använda en oföränderlig mängd med klassen `Set`.
- Förstå skillnaden mellan en mängd och en sekvens.
- Kunna skapa och använda en nyckel-värde-tabell, `Map`.
- Förstå likheter och skillnader mellan en `Map` och en `Vektor`.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 4.

4.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. En enkel datastruktur: *tupel*. Du kan samla olika data i en tupel. Du kommer åt värdena med en metod som har namnet understreck följt av ordningsnumret.

```
1 scala> val namn = ("Pippi", "Långstrump")
2 scala> namn._1
3 scala> namn._2
4 scala> println("Förnamn: " + namn._1 + "\nEfternamn: " + namn._2)
```

a) Definiera en oföränderlig variabel med namnet `pt` som representerar en punkt med x-koordinaten 15.9 och y-koordinaten 28.9. Använd sedan `math.hypot` för att ta reda på avståndet från origo till punkten. Vad blir svaret?

b) Du kan dela upp en tupel i sina beståndsdelar så här:

```
scala> val (förnamn, efternamn) = ("Ronja", "Rövardotter")
```

Dela upp din punkt pt i sina beståndsdelar och kalla delarna x och y

- c) Värdena i en tupel kan ha olika typ.

```
scala> val creature = ("Doktor", "Krokodil", 65.0, false)
scala> val (title, name, weight, isHuman) = creature
```

Vilken typ har 4-tupeln creature ovan?

- d) Tupler kan ingå i samlingar.

```
scala> val pts = Vector((0.0, 0.0), (1.0, 0.0), (1.0, 1.0), (0.0, 1.0))
scala> pts.foreach(println)
```

Vilken typ har vektorn pts ovan?

- e) För 2-tupler finns ett kortare skrivsätt:

```
scala> ("Skåne", "Malmö")
scala> "Skåne" -> "Malmö"
scala> val huvudstäder = Vector("Sverige" -> "Stockholm", "Norge" -> "Oslo")
```

Lägg till fler huvudstäder i vektorn ovan.

- f) Funktioner kan ta tupler som parametrar.

```
1 scala> def length(pt: (Double, Double)) = math.hypot(pt._1, pt._2)
2 scala> length((3.0, 4.0))
3 scala> length(3.0, 4.0) //kompilatorn lägger till parenteserna innan anrop
```

Applicera funktionen length ovan på alla tupler i samlingen pts från uppgift d med map. Vad får resultatet för värde och typ?

- g) Funktioner kan ge tupler som resultat.

```
1 scala> def div(a: Int, b: Int) = (a / b, a % b)
2 scala> div(10, 3)
3 scala> (div(9,2), div(10,2))
4 scala> (div(9,2)._2, div(10,2)._2)
5 scala> val nOdd = (1 to 10).map(i => div(i, 2)._2).sum
```

Förklara vad som händer ovan. Använd div ovan för att ta reda på hur många udda tal finns det i intervallet [1234,3456].

- h) En tupel med n värden kallas n -tupel. Om man betraktar enhetsvärdet () som en tupel, vad kan man då kalla detta värde?

Uppgift 2. *Objekt med attribut (fält).* Ett objekt kan samla data som hör ihop och på så sätt skapa en datastruktur. Data i ett objekt kallas *attribut* eller *fält*, (eng. *field*). Objekt som samlar enbart data kallas även *post* (eng. *record*).

```
scala> object mittKonto { var saldo = 0; val nummer = 12345L }
```

- a) Skriv en sats som sätter in ett slumpmässigt belopp mellan 0 och en miljon på mittKonto ovan med hjälp av punktnotation och tilldelning.

- b) Vad händer om du försöker ändra attributet nummer?

Uppgift 3. *Klass med attribut.* Om du vill ha många objekt av samma typ, kan du använda en **klass**. På så sätt kan man skapa många datastrukturer av samma typ men med olika innehåll. Man skapar nya objekt med nyckelordet **new** följt av klassens namn. Klassen utgör en ”mall” för objektet som skapas. Ett objekt som skapas med **new** Klassnamn kallas även en **instans** av klassen Klassnamn. Nedan skapas en datastruktur Konto som samlar data om ett bankkonto. Instanser av typen Konto håller reda på hur mycket pengar det finns på kontot och vilket kontonumret är:

```

1  scala> class Konto {
2      var saldo = 0
3      var nummer = 0L
4  }
5  scala> val k1 = new Konto
6  scala> val k2 = new Konto
7  scala> k1.saldo = 1000
8  scala> k1.nummer = 12345L
9  scala> k2.saldo = 2000
10 scala> k2.nummer = 67890L
11 scala> println("Konto: " + k1.nummer + " Saldo:" + k1.saldo)
12 scala> println("Konto: " + k2.nummer + " Saldo:" + k2.saldo)
```

- a) Rita hur minnessituationen ser ut efter att ovan rader har exekverats.
- b) Vad hade det fått för konsekvenser om attributet nummer vore oföränderligt i klassen ovan? (Jämför med objektet mittKonto.)

Uppgift 4. *Klass med attribut som parametrar.* Om man vill ge attributen initialvärdet när objektet skaps med **new** kan placera attributten i en parameterlista till klassen. Kodden som körs när objektet skapas och attributten tilldelas sina initiaialvärdet, kallas **konstruktör** (eng. *constructor*).

```

1  scala> class Konto(var saldo: Int, val nummer: Long)
2  scala> val k = new Konto(0, 12345L)
3  scala> println("Konto: " + k.nummer + " Saldo:" + k.saldo)
4  scala> println(k)
5  scala> k.toString
```

- a) Den två sista raderna ovan skriver ut den identifierare som JVM använder för att hålla reda på objektet i sina interna datastrukturer. Vad skrivs ut?
- b) Skapa ännu en instans av klassen Konto med samma saldo och nummer som k ovan och spara den i **val** k2 och undersök dess objektidentifierare. Får objekten k och k2 olika objektidentifierare?
- c) Sätt in olika belopp på respektive konto.
- d) Vad händer om du försöker ändra attributet nummer?
- e) Ibland räcker det fint med en tupel, men ofta vill man ha en klass istället. Beskriv några fördelar med en Konto-klassen ovan jämfört med en tupel av typen (Int, Long).

```

scala> var k3 = (0, 12345L)
scala> k3 = (k3._1 + 100, k3._2)
```

Uppgift 5. *Publikt eller privat attribut?* Man kan förhindra att ett attribut syns utanför klassen med hjälp av nyckelordet **private**.

```

1  scala> class Konto(val nummer: Long){ var saldo = 0 }
2  scala> val k1 = new Konto(12345678901L)
3  scala> k1.nummer
4  scala> k1.saldo += 1000
5  scala> class Konto2(val nummer: Long){ private var saldo = 0 }
6  scala> val k2 = new Konto2(12345678901L)
7  scala> k2.nummer
8  scala> k2.saldo += 1000

```

- a) Vad händer ovan?
- b) Gör en ny version av klassen Konto enligt nedan:

```

class Konto(val nummer: Long){
  private var saldo = 0
  def in(belopp: Int): Unit = {saldo += belopp}
  def ut(belopp: Int): Unit = {saldo -= belopp}
  def show: Unit =
    println("Konto Nr: " + nummer + " saldo: " + saldo)
}

object Main {
  def main(args: Array[String]): Unit = {
    val k = new Konto(1234L)
    k.show
    k.in(1000)
    println("Uttag: " + k.ut(500))
    println("Uttag: " + k.ut(1000))
    k.show
  }
}

```

- c) Spara koden i en fil, kompilera och kör. Testa även vad som händer om du försöker komma åt attributet `saldo` i `main`-metoden med t.ex. `println(k.saldo)` eller `k.saldo += 1000`.
- d) Vi ska nu förhindra överuttag. Ändra i metoden `ut` så att den får signaturen `ut(belopp: Int): (Int, Int) = ???` och implementera `ut` så att den returnerar både beloppet man verkligen kan ta ut och kvarvarande saldo. Om man försöker ta ut mer än det finns på kontot så ska saldot bli 0 och man får bara ut det som finns kvar. Spara, kompilera, kör.
- e) Förbättra metoderna `in` och `ut` så att man inte kan sätta in eller ta ut negativa belopp.
- f) Vad är fördelen med att göra föränderliga attribut privata och bara påverka deras värden indirekt via metoder?

Uppgift 6. Vilken typ har ett objekt? Objektets typ bestäms av klassen. Vid tilldelning måste typerna passa ihop.

- a) Vilka rader nedan ger felmeddelande? Hur lyder felmeddelandet?

```

1 scala> class Punkt(val x: Double, val y: Double)
2 scala> val pt: Punkt = new Punkt(10.0, 10.0)
3 scala> val i: Int = pt.x
4 scala> val (x: Double, y: Double) = (pt.x, pt.y)
5 scala> val p: Double = new Punkt(5.0, 5.0)
6 scala> val p = new Punkt(5.0, 5.0): Double
7 scala> val p = new Punkt(5.0, 5.0): Punkt
8 scala> pt: Punkt

```

- b) Man kan undersöka om ett objekt är av en viss typ med metoden `isInstanceOf[Typnamn]`. Vad ger nedan anrop av metoden `isInstanceOf` för värde?

```

1 scala> class Punkt(val x: Double, val y: Double)
2 scala> val pt: Punkt = new Punkt(1.0, 2.0)
3 scala> pt.isInstanceOf[Punkt]
4 scala> pt.isInstanceOf[Double]
5 scala> pt.x.isInstanceOf[Punkt]
6 scala> pt.x.isInstanceOf[Double]
7 scala> pt.x.isInstanceOf[Int]

```

Uppgift 7. Any. Alla klasser är också av typen Any. Alla klasser får därmed med sig några gemensamma metoder som finns i den fördefinierade klassen Any, däribland metoderna `isInstanceOf` och `toString`. Vad blir resultatet av respektive rad nedan? Vilken rad ger ett felmeddelande?

```

1 scala> class Punkt(val x: Double, val y: Double)
2 scala> val pt: Punkt = new Punkt(1.0, 2.0)
3 scala> pt.isInstanceOf[Punkt]
4 scala> pt.isInstanceOf[Any]
5 scala> pt.x.toString
6 scala> println(pt.x)
7 scala> val a: Any = pt
8 scala> println(a.x)
9 scala> a.toString
10 scala> pt.y.toString
11 scala> a.y.toString

```

Uppgift 8. Byta ut metoden `toString`. I klassen Any finns metoden `toString` som skapar en strängrepresentation av objektet. Du kan byta ut metoden `toString` i klassen Any mot din egen implementation. Man använder nyckelordet **override** när man vill byta ut en metodimplementation.

```

1 scala> class Punkt(val x: Double, val y: Double) {
2     override def toString: String = "[x=" + x + ",y=" + y + "]"
3 }
4 scala> val pt = new Punkt(1.0, 42.0)
5 scala> pt.toString

```

```
6  scala> println(pt)
```

- a) Vad händer egentligen på sista raden ovan?
- b) Omdefiniera `toString` så att den ger en sträng på formen `Punkt(1.0, 42.0)`.
- c) Vad händer om du utelämnar nyckelordet `override` vid omdefiniering?

Uppgift 9. *Objektfabrik med apply-metod.* Man kan ordna så att man slipper skriva `new` med ett s.k. *fabriksobjekt* (eng. *factory object*).

```
class Pt(val x: Double, y: Double) {
  override def toString: String = "Pt(x=" + x + ",y=" + y + ")"
}
object Pt {
  def apply(x: Double, y: Double): Pt = new Pt(x, y)
}
```

- a) Skriv satser som använder metoden `apply` i fabriksobjektet `object Pt` för att skapa flera olika punkter.
- b) Ge `apply`-metoden default-argument 0.0 för både `x` och `y` så att `Pt()` skapar en punkt i origo.
- c) Skapa en klass `Rational` som representerar rationellt tal som en kvot mellan två heltal. Ge klassen två oföränderliga, publika klassparameterattribut med namnen `nom` för täljaren och `denom` för nämnaren.
- d) Skapa ett fabriksobjekt med en `apply`-metod som tar två heltalsparametrar och skapar en instans av klassen `Rational`.
- e) Skapa olika instanser av din klass `Rational` ovan med hjälp av fabriksobjektet.

Uppgift 10. *Skapa en case-klass.* Med en case-klass får man `toString` och fabriksobjekt på köpet. Man behöver inte skriva `val` framför klassparametrar i case-klasser; klassparametrar blir publika, oföränderliga attribut automatiskt när man deklarerar en case-klass.

```
1  scala> case class Pt(x: Double, y: Double)
2  scala> val p = Pt(1.0, 42.0)
3  scala> p.toString
4  scala> println(p)
5  scala> println(Pt(5,6))
```

- a) Implementera din klass `Rational` från föregående uppgift, men nu som en case-klass.

Uppgift 11. *Metoder på datastrukturer.* En datastruktur blir mer användbar om det finns metoder som kan användas på datastrukturen. Metoder i Scala kan även ha (vissa) specialtecken som namn, t.ex. `+` enligt nedan.

```
1  scala> case class Point(x: Double, y: Double) {
2        def distToOrigin: Double = math.hypot(x, y)
```

```

3     def add(p: Point) = Point(x + p.x, y + p.y)
4     def +(p: Point) = add(p)
5 }
```

- a) Använd metoden `distToOrigin` för att ta reda på vad punkten med koordinaterna (3, 4) har för avstånd till origo?
- b) Skriv satser som skapar två punkter (3,4) och (5, 6) och låt variablerna `p1` och `p2` referera till respektive punkt. Låt variabeln `p3` bli summan av `p1` och `p2` med hjälp av metoden `add`. Vad får uttrycken `p3.x` resp. `p3.y` för värden?

Uppgift 12. *Operatornotation.* Vid punktnotation på formen:

`objekt.metod(argument)`

kan man skippa punkten och parenteserna och skriva:

`objekt metod argument`

Detta förenklade skrivsätt kallas **operatornotation**.

- a) Använd klassen `Point` från uppgift 11 och prova nedan satser. Vilka rader använder operatortnotation och vilka rader använder punktnotation? Vilka rader ger felmeddelande?

```

1 scala> val p1 = Point(3,4)
2 scala> val p2 = Point(3,4)
3 scala> p1.add(p2)
4 scala> p1 add p2
5 scala> p1.+(p2)
6 scala> p1 + p2
7 scala> 42 + 1
8 scala> 42.+(1)
9 scala> 42.+ 1
10 scala> 42 +(1)
11 scala> 1.to(42)
12 scala> 1 to 42
13 scala> 1.to(42)
```

- b) Implementera metoderna `sub` och `-` i klassen `Point` och skriv uttryck som kombinerar `add` och `sub`, samt `+` och `-` i både punktnotation och operatornotation.

- c) Operatornotation fungerar även med flera argument. Man använder då parenteser om listan med argumenten: `objekt metod (arg1, arg2)`

Definiera en metod

`def scale(a: Double, b: Double) = Point(x * a, y * b)`

i klassen `Point` och skriv satser som använder metoden med punktnotation och operatornotation.

Uppgift 13. *Föränderlighet och oföränderlighet.* Oföränderliga och föränderliga objekt beter sig olika vid tilldelning.

- a) Innan du kör nedan kod: Försök lista ut vad som kommer att skrivas ut. Rita minnessituationen efter varje tilldelning.

```
println("\n--- Example 1: mutable value assigmnent")
```

```
var x1 = 42
var y1 = x1
x1 = x1 + 42
println(x1)
println(y1)
```

- 💡 b) Innan du kör nedan kod: Försök lista ut vad som kommer att skrivas ut. Rita minnessituationen efter varje tilldelning.

```
println("\n--- Example 2: mutable object reference assignment")
class MutableInt(private var i: Int) {
    def +(a: Int): MutableInt = { i = i + a; this }
    override def toString: String = i.toString
}
var x2 = new MutableInt(42)
var y2 = x2
x2 = x2 + 42
println(x2)
println(y2)
```

- 💡 c) Innan du kör nedan kod: Försök lista ut vad som kommer att skrivas ut. Rita minnessituationen efter varje tilldelning.

```
println("\n--- Example 3: immutable object reference assignment")
class ImmutableList(val i: Int) {
    def +(a: Int): ImmutableList = new ImmutableList(i + a)
    override def toString: String = i.toString
}
var x3 = new ImmutableList(42)
var y3 = x3
x3 = x3 + 42
println(x3)
println(y3)
```

- 💡 d) Vad finns det för fördelar med oföränderliga datastrukturer?

Uppgift 14. Några användbara samlingar. En **samling** (eng. *collection*) är en datastruktur som samlar många objekt av samma typ. I `scala.collection` och `java.util` finns många olika samlingar med en uppsjö användbara metoder. De olika samlingarna i `scala.collection` är ordnade i en gemensam hierarki med många gemensamma metoder; därför har man nytta av det man lär sig om metoderna i en Scala-samling när man använder en annan samling. Vi har redan tidigare sett samlingen `Vector`:

```
1 scala> val tärningskast = Vector.fill(10000)((math.random * 6 + 1).toInt)
2 scala> tä    // tryck TAB
3 scala> tärningskast. // tryck TAB
```

a) Ungefär hur många metoder finns det som man kan göra på objekt av typen `Vector`? Det är svårt att lära sig alla dessa på en gång, så vi väljer ut några få i kommande uppgifter.

b) Jämför överlappet mellan metoderna i `Vector` och `List` och uppskatta hur stor andel av metoderna som är gemensamma:

```
1 scala> val myntkast =
2       List.fill(10000)(if (math.random < 0.5) "krona" else "klave")
3 scala> my    // tryck TAB
4 scala> myntkast. // tryck TAB
```

Uppgift 15. *Typparameter.* Vissa funktioner är generella för många typer och tar en så kallad **typparameter** inom hakparenteser. Ofta slipper man skriva typparametrar, då kompilatorn kan härleda typen utifrån argumenten. Om man anger typparametrar explicit så hjälper kompilatorn dig med att kolla att det verkligen är rätt typ i samlingen.

a) Vad händer nedan?

```
1 scala> var xs = Vector.empty[Int]
2 scala> xs = xs :+ "42"
3 scala> xs = xs :+ 43 :+ 64 :+ 46
4 scala> xs
5 scala> xs ::= "42".toInt
6 scala> var ys = Vector[Int]("ett", "två", "tre")
7 scala> var ingenting = Vector.empty
8 scala> ingenting = Vector(1,2,3)
```

b) Samlingar är mer användbara om de är *generiska*, vilket innebär att elementens typ avgörs av en typparameter och därför kan vara av vilken typ som helst. Man kan definiera egna funktioner som tar generiska samlingar som parametrar. Förlara vad som händer här:

```
1 scala> val vego = Vector("gurka", "tomat", "apelsin", "banan")
2 scala> val prim = Vector(2, 3, 5, 7, 11, 13)
3 scala> def först[T](xs: Vector[T]): T = xs.head
4 scala> def sist[T](xs: Vector[T]) = xs.last
5 scala> def förstOchSist[T](xs: Vector[T]): (T, T) = (xs.head, xs.last)
6 scala> först(vego)
7 scala> sist(prim)
8 scala> förstOchSist(vego)
9 scala> förstOchSist(prim)
10 scala> def wrap[T](pair: (T, T))(xs: Vector[T]) = pair._1 :+: xs :+: pair._2
11 scala> wrap("Odla", "och ät!")(vego)
12 scala> wrap("Odla", "och ät!")(vego).mkString(" ")
```

Uppgift 16. *Några viktiga samlingsmetoder.* Deklarera följande vektorer i REPL.

```
1 scala> val xs = (1 to 10).toVector
2 scala> val a = Vector("abra", "ka", "dabra")
3 scala> val b = Vector("sim", "sala", "bim", "sala", "bim")
```

4 `scala> val stor = Vector.fill(100000)(math.random)`

Undersök i REPL vad som händer nedan. Alla dessa metoder fungerar på alla samlingar som är indexerbara sekvenser. Givet deklarationerna ovan: vad har uttrycken nedan för värde och typ? Förklara vad som händer hjälpt av denna översikt: docs.scala-lang.org/overviews/collections/seqs

- a) `a(1) + xs(1)`
- b) `a apply 0`
- c) `a.isDefinedAt(3)`
- d) `a.isDefinedAt(100)`
- e) `stor.length`
- f) `stor.size`
- g) `stor.min`
- h) `stor.max`
- i) `a indexOf "ka"`
- j) `b.lastIndexOf("sala")`
- k) `"först" +: b` //minnesregel: colon on the collection side
- l) `a :+ "sist"` //minnesregel: colon on the collection side
- m) `xs.updated(2,42)`
- n) `a.padTo(10, "!")`
- o) `b.sorted`
- p) `b.reverse`
- q) `a.startsWith(Vector("abra", "ka"))`
- r) `"hejsan".endsWith("san")`
- s) `b.distinct`

Uppgift 17. Några generella samlingsmetoder. Det finns metoder som går att köra på *alla* samlingar även om de inte är indexerbara. Givet deklarationerna i föregående uppgift: vad har uttrycken nedan för värde och typ? Förklara vad som händer med hjälp av dessa översikter:

docs.scala-lang.org/overviews/collections/trait-traversable

docs.scala-lang.org/overviews/collections/trait-iterable

- a) `a ++ b`
- b) `a ++ stor`
- c) `val ys = xs.map(_ * 5)`
- d) `b.toSet` // En mängd har inga dubletter
- e) `a.head + b.last`
- f) `a.tail`
- g) `a.head +: a.tail == a`
- h) `Vector(a.head) ++ Vector(b.last)`
- i) `a.take(1) ++ b.takeRight(1)`

- j) `a.drop(2) ++ b.drop(1).dropRight(2)`
- k) `a.drop(100)`
- l) `val e = Vector.empty[String]; e.take(100)`
- m) `Vector(e.isEmpty, e.nonEmpty)`
- n) `a.contains("ka")`
- o) `"ka" contains "a"`
- p) `a.filter(s => s.contains("k"))`
- q) `a.filter(_.contains("k"))`
- r) `a.map(_.toUpperCase).filterNot(_.contains("K"))`
- s) `xs.filter(x => x % 2 == 0)`
- t) `xs.filter(_ % 2 == 0)`

Uppgift 18. De olika samlingarna i `scala.collection` används flitigt i andra paket, exempelvis `scala.util` och `scala.io`.

- a) Vad händer här? (Metoden `shuffle` skapar en ny samling med elementen i slumpvis ordning.)

```
1 val xs = Vector(1,2,3)
2 def blandat = scala.util.Random.shuffle(xs)
3 def test = if (xs == blandat) "lika" else "olika"
4 (for(i <- 1 to 100) yield test).count(_ == "lika")
```

- b) Skapa en textfil med namnet `fil.txt` som innehåller lite text och läs in den med:

```
scala.io.Source.fromFile("fil.txt", "UTF-8").getLines.toVector
```

```
1 > cat > fil.txt
2 hejsan
3 svejsan
4 > scala
5 scala> val xs = scala.io.Source.fromFile("fil.txt", "UTF-8").getLines.toVector
6 scala> xs.foreach(println)
```

- c) Vad händer här? (Metoden `trim` på värden av typen `String` ger en ny sträng med blanktecken i början och slutet borttagna.)

```
1 scala> val pgk =
2   scala.io.Source.fromURL("http://cs.lth.se/pgk/", "UTF-8").getLines.toVector
3 scala> pgk.foreach(println)
4 scala> pgk.map(_.trim).
5   filterNot(_.startsWith("<")).
6   filterNot(_.isEmpty).
7   foreach(println)
```

Uppgift 19. *Jämföra List och Vector.* En indexerbar sekvens av värden kallas vektor eller lista. I Scala finns flera klasser som kan indexeras, däribland klasserna `Vector` och `List`.

- a) *Likheter mellan Vector och List.* Kör nedan rader i REPL. Prova indexera i båda och studera hur stor andel av metoderna som är gemensamma.

```

1 scala> val sv = Vector("en", "två", "tre", "fyra")
2 scala> val en = List("one", "two", "three", "four")
3 scala> sv(0) + sv(3)
4 scala> en(0) + en(3)
5 scala> sv. //tryck TAB
6 scala> en. //tryck TAB

```

- b) *Skillnader mellan Vector och List.* Klassen Vector i Scala har ”under huven” en avancerad datastruktur i form av ett s.k. självbalanserande träd, vilket gör att Vector är snabbare än List på nästan allt, *utom* att bearbeta elementen i *början* av sekvensen; vill man lägga till och ta bort i början av en List så kan det ibland gå ungefär dubbelt så fort jämfört med Vector, medan alla andra operationer är lika snabba eller snabbare med Vector. Det finns ett fåtal speciella metoder, som bara finns i List, för att skapa en lista och lägga till i början av en lista. Vad händer nedan?

```

1 scala> var xs = "one" :: "two" :: "three" :: "four" :: Nil
2 scala> xs = "zero" :: xs
3 scala> val ys = xs.reverse ::: xs

```

- Uppgift 20. Mängd.** En mängd är en samling som garanterar att det inte finns några dubblettar. Det går dessutom väligt snabbt, även i stora mängder, att kolla om ett element finns eller inte i mängden. Elementen i samlingen Set hamnar ibland, av effektivitetsskäl, i en förvånande ordning.

```

1 scala> val s = Set("Malmö", "Stockholm", "Göteborg", "Köpenhamn", "Oslo")
2 s: scala.collection.immutable.Set[String] =
3     Set(Oslo, Malmö, Köpenhamn, Stockholm, Göteborg)
4
5 scala> val t = Set("Sverige", "Sverige", "Sverige", "Danmark", "Norge")
6 t: scala.collection.immutable.Set[String] = Set(Sverige, Danmark, Norge)

```

Givet ovan deklarationer: vad blir värde och typ av nedan uttryck?

- a) s + "Malmö" == s
- b) s ++ t
- c) Set("Malmö", "Oslo").subsetOf(s)
- d) s subsetOf Set("Malmö", "Oslo")
- e) s contains "Lund"
- f) s apply "Lund"
- g) s("Malmö")
- h) s - "Stockholm"
- i) t - ("Norge", "Danmark", "Tyskland")
- j) s -- t
- k) s -- Set("Malmö", "Oslo")

- l) Set(1,2,3) intersect Set(2,3,4)
- m) Set(1,2,3) & Set(2,3,4)
- n) Set(1,2,3) union Set(2,3,4)
- o) Set(1,2,3) | Set(2,3,4)

Uppgift 21. Slå upp värden från nycklar med Map. Samlingen Map är mycket användbar. Med den kan man snabbt leta upp ett värde om man har en nyckel. Samlingen Map är en generalisering av en vektor, där man kan ”indexera”, inte bara med ett heltal, utan med vilken typ av värde som helst, t.ex. en sträng. Datastrukturen Map är en s.k. *associativ array*¹, implementerad som en s.k. *hashtabell*².

```
1 scala> var huvudstad =
2   Map("Sverige" -> "Stockholm", "Norge" -> "Oslo", "Skåne" -> "Malmö")
```

Givet ovan variabel huvudstad, förklara vad som händer nedan?

- a) huvudstad apply "Skåne"
- b) huvudstad("Sverige")
- c) huvudstad.contains("Skåne")
- d) huvudstad.contains("Malmö")
- e) huvudstad += "Danmark" -> "Köpenhamn"
- f) huvudstad.foreach(println)
- g) huvudstad getOrElse ("Norge", "??")
- h) huvudstad getOrElse ("Finland", "??")
- i) huvudstad.keys.toVector.sorted
- j) huvudstad.values.toVector.sorted
- k) huvudstad - "Skåne"
- l) huvudstad - "Jylland"
- m) huvudstad = huvudstad.updated("Skåne", "Lund")

Uppgift 22. Skapa Map från en samling.

- a) Definiera denna vektor och undersök dess typ:

```
val pairs = Vector(
  ("Björn", 46462229009L),
  ("Maj", 46462221667L),
  ("Gustav", 46462224906L))
```

- b) Vad har variablen telnr nedan för typ:

```
var telnr = pairs.toMap
```

- c) Använd telnr för att slå upp telefonnummer för Maj och Kim med hjälp av metoderna apply och get.

¹https://en.wikipedia.org/wiki/Associative_array

²https://en.wikipedia.org/wiki/Hash_table

- d) Använd metoden `getOrDefault` vid upplagningar av `telnr` och ge `-1L` som telefonnummer i händelse av att ett nummer inte finns.
- e) Lägg till ("Fröken Ur", 464690510L) i `telnr`-mappen.
- f) Skapa en `Vector[(String, String)]` enligt nedan, så att telefonnumret blir en sträng utan inledande landsnummer men med en nolla i riktnumret. Byt ut `???` mot lämpligt uttryck.

```

1  scala> telnr.toVector.map(p => ???)
2  res85: Vector[(String, String)] = Vector(("Björn", "0462229009"), ("Maj",
3  "0462221667"), ("Gustav", "0462224906"), ("Fröken Ur", 04690510"))

```

- g) Använd vektor i resultatet ovan för att skapa en ny `Map[String, String]` med nationella telefonnummer. Slå upp numret till Fröken Ur.

4.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 23. TODO!!! Träna mer på klass

```

class Account(val number: Long, val maxCredit: Int){
    private var balance = 0

    def deposit(amount: Int): Int = {
        if (amount > 0) {balance += amount}
        balance
    }

    def withdraw(amount: Int): (Int, Int) = if (amount > 0) {
        val allowedWithdrawal =
            if (amount < balance + maxCredit) amount
            else balance + maxCredit
        balance = balance - allowedWithdrawal
        (allowedWithdrawal, balance)
    } else (0, balance)

    def show: Unit =
        println("Account Nbr: " + number + " balance: " + balance)
    }

object Main {
    def main(args: Array[String]): Unit = {
        ???
    }
}

```

Uppgift 24. TODO!!! Träna mer på mängd

- a) TODO!!! Keno-bollar.

4.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 25. Dokumentationen för Any. Undersök vilka metoder som finns i klassen Any här: <http://www.scala-lang.org/api/current/#scala.Any>. Prova några av metoderna i REPL.

Uppgift 26. Dokumentationen för samlingar. Leta upp metoden tabulate i dokumentationen för objektet Vector nästan längst ner i listan här:

[http://www.scala-lang.org/api/current/#scala.collection.immutable.Vector\\$](http://www.scala-lang.org/api/current/#scala.collection.immutable.Vector$)

Leta upp den variant av tabulate som har signaturen:

def tabulate[A](n: Int)(f: (Int) => A): Vector[A]

Klicka på den gråfyllda trekanten till vänster om signaturen som fäller ut beskrivningen

- a) Förklara vad som händer här:

```
scala> Vector.tabulate(10)(i => i % 3)
```

- b) Klicka på det blåa stora o-et överst på sidan, för att växla till klass-vyn och studera listan med alla metoder i klassen Vector.

Uppgift 27. Fler metoder på indexerbara sekvenser. Deklarera följande vektorer i REPL.

```
1 scala> val xs = (1 to 10).toVector
2 scala> val a = Vector("abra", "ka", "dabra")
3 scala> val b = Vector("sim", "sala", "bim", "sala", "bim")
```

Undersök i REPL vad som händer nedan. Alla dessa metoder fungerar på alla samlingar som är indexerbara sekvenser. Vad har uttrycken för värde och typ? Förklara vad metoden gör. Studera även denna översikt: docs.scala-lang.org/overviews/collections/seqs

- a) b.indexWhere(s => s.startsWith("b"))
- b) a.indices
- c) xs.patch(1, Vector(42,43,44), 7)
- d) xs.segmentLength(_ < 8, 2)
- e) b.sortBy(_.reverse)
- f) b.sortWith((s1, s2) => s1.size < s2.size)
- g) a.reverseMap(_.size)
- h) a intersect Vector("ka", "boom", "pow")
- i) a diff Vector("ka")
- j) a union Vector("ka", "boom", "pow")

Uppgift 28. Jämför tidsprestanda mellan List och Vector vid hantering i början och i slutet.

- a) Hur snabbt går nedan på din dator? (Exemplet nedan är exekverat på en Intel i7-4790K CPU @ 4.00GHz.)

```
$scala
Welcome to Scala 2.11.8 (Java HotSpot(TM) 64-Bit Server VM, Java 1.8.0_66).
Type in expressions for evaluation. Or try :help.

scala> :pa
// Entering paste mode (ctrl-D to finish)

def time(n: Int)(block: => Unit): Double =  {
    def now = System.nanoTime
    var timestamp = now
    var sum = 0L
    var i = 0
    while (i < n) {
        block
        sum = sum + (now - timestamp)
        timestamp = now
        i = i + 1
    }
    val average = sum.toDouble / n
    println("Average time: " + average + " ns")
    average
}

// Exiting paste mode, now interpreting.

time: (n: Int)(block: => Unit)Double

scala> val n = 100000
scala> val l = List.fill(n)(math.random)
scala> val v = Vector.fill(n)(math.random)

scala> (for(i <- 1 to 20) yield time(n){l.take(10)}).min
Average time: 476.85004 ns
Average time: 52.29291 ns
Average time: 221.50289 ns
Average time: 218.60302 ns
Average time: 45.01888 ns
Average time: 243.7818 ns
Average time: 45.02228 ns
Average time: 2132.03995 ns
Average time: 52.83995 ns
Average time: 46.7478 ns
Average time: 51.8753 ns
Average time: 70.57658 ns
Average time: 45.26142 ns
Average time: 95.16307 ns
Average time: 43.84092 ns
Average time: 55.24695 ns
Average time: 84.06113 ns
Average time: 42.04872 ns
Average time: 50.9871 ns
Average time: 122.80649 ns
res0: Double = 42.04872
```

```
scala> (for(i <- 1 to 20) yield time(n){v.take(10)}).min
Average time: 429.23201 ns
Average time: 257.70543 ns
Average time: 271.02261 ns
Average time: 198.8826 ns
Average time: 161.67466 ns
Average time: 190.5253 ns
Average time: 112.82044 ns
Average time: 82.45798 ns
Average time: 81.17192 ns
Average time: 129.28968 ns
Average time: 104.86973 ns
Average time: 80.33942 ns
Average time: 81.64533 ns
Average time: 92.22053 ns
Average time: 78.5791 ns
Average time: 84.55555 ns
Average time: 78.88382 ns
Average time: 77.25284 ns
Average time: 83.62473 ns
Average time: 72.39703 ns
res1: Double = 72.39703

scala> (for(i <- 1 to 20) yield time(1000){l.takeRight(10)}).min
Average time: 264902.261 ns
Average time: 225706.676 ns
Average time: 228625.873 ns
Average time: 230358.379 ns
Average time: 229971.679 ns
Average time: 237404.948 ns
Average time: 242580.96 ns
Average time: 242455.325 ns
Average time: 242316.002 ns
Average time: 242046.311 ns
Average time: 242378.896 ns
Average time: 242740.221 ns
Average time: 242131.301 ns
Average time: 242466.169 ns
Average time: 242075.599 ns
Average time: 242247.534 ns
Average time: 242739.886 ns
Average time: 241982.93 ns
Average time: 242118.373 ns
Average time: 241941.998 ns
res2: Double = 225706.676

scala> (for(i <- 1 to 20) yield time(1000){v.takeRight(10)}).min
Average time: 661.737 ns
Average time: 420.765 ns
Average time: 225.867 ns
Average time: 256.524 ns
Average time: 235.596 ns
Average time: 231.764 ns
Average time: 154.279 ns
Average time: 139.37 ns
Average time: 139.183 ns
```

```
Average time: 153.957 ns
Average time: 142.883 ns
Average time: 140.837 ns
Average time: 154.178 ns
Average time: 138.72 ns
Average time: 202.93 ns
Average time: 174.179 ns
Average time: 175.98 ns
Average time: 171.658 ns
Average time: 177.097 ns
Average time: 173.1 ns
res3: Double = 138.72
```

- b) Varför går det olika snabbt olika körningar?

Uppgift 29. Studera skillnader i prestanda mellan olika samlingar här:
docs.scala-lang.org/overviews/collections/performance-characteristics.html
(Mer om detta i kommande kurser.)

Uppgift 30. **TODO!!!** Gör något rekursivt med en lista för att visa hur synaten kan se ut med cons.

4.2 Laboration: pirates

Mål

- Kunna använda en integrerad utvecklingsmiljön (IDE).
- Kunna använda färdiga funktioner för att läsa till, och skriva från, textfil.
- Kunna använda enkla case-klasser.
- Kunna skapa och använda enkla klasser med föränderlig data.
- Kunna använda samlingsstyperna Vector och Map.
- Kunna flytta data från en samlingsstyp till en annan.
- Förstå skillnaden mellan kompileringsfel och exekveringsfel.
- Kunna felsöka i små program med hjälp av utskrifter.
- Kunna felsöka i små program med hjälp av en debugger i en IDE.

Förberedelser

- Gör övning data i kapitel 4.1. *Det är livsnödvändig kunskap för en pirat!*
- Läs om integrerade utvecklingsmiljöer i appendix D.
- Välj vilken IDE du vill använda på denna lab. Om du inte vet vilken, välj **Eclipse** med ScalaIDE, som flest handledare känner väl till.
- Bekanta dig med utvecklingsmiljön genom att skapa ett nytt projekt och gör ett "Hello World"-program.
- Ladda hem kursens *workspace* enligt instruktioner i appendix D.3.3 och kontrollera så att du med *Run* kan köra igång de båda ofärdiga *main*-metoderna i projektet w04_pirates inifrån din IDE. Om du inte får rätt på *Run Configuration...* etc. så fråga någon om hjälp.
- Läs igenom hela laborationen.

4.2.1 Bakgrund

Efter en rad olyckliga omständigheter har blivit tidsresande pirat och hamnat i 1700-talets Karibien. Du ska försöka överleva med hjälp av dina hemliga programmeringskunskaper från 2000-talet. För att klara det behöver du datastrukturerna Vector och Map, samt använda en integrerad utvecklingsmiljö. Ditt uppdrag är tvådelat:

1. Du ska läsa och skriva från en hemlig textfil för att spara undan namnen på dina skeppskamrater så att de kan räddas. Du ska även undersöka vad som händer med ditt program om någon illvillig typ får tag i din hemliga textfil och försöker inplantera korrupta tecken.
2. Du ska förutsäga vilka ord som kommer ur piraters mun med hjälp av smart ordstatistik och så kallade *bigram*³. Du ska med hjälp av bigram räkna ut det vanligaste ordet som följer på ett annat.

Till första delen har du det färdiga objektet FileUtils till din hjälp, som visas i sin helhet nedan. Begrunda dessa hjälpfunktioner, ovärderliga för en

³en.wikipedia.org/wiki/Bigram

pirat i nöd, och försök lista ut hur de fungerar, gärna genom experiment i REPL.

```

1 package pirates
2
3 object FileUtils {
4   import java.nio.file.{Paths, Files}
5
6   def write(s: String, fileName: String): Unit =
7     Files.write(Paths.get(fileName), s.getBytes("UTF-8"))
8
9   def readLines(fileName: String): Vector[String] =
10    scala.io.Source.fromFile(fileName)("UTF-8").getLines.toVector
11
12  def readWords(fileName: String): Vector[String] = {
13    val data: String          = readLines(fileName).mkString(" ")
14    def convertSpace(c: Char) = if (c.isWhitespace) ' ' else c
15    val spaceConverted       = data.map(convertSpace)
16    def isLetterOrSpace(c: Char) = c.isLetter || c.isSpaceChar
17    val lettersAndSpaces     = spaceConverted.filter(isLetterOrSpace)
18    val splitted: Array[String] = lettersAndSpaces.split(' ')
19    splitted.filterNot(_.isEmpty).toVector
20  }
21 }
```

Till den andra delen behöver du skapa en ordfrekvensräknare enligt denna specifikation:

TODO!!! byt namn i workspace från getBestGuess till mostCommonWord eller ngt ännu bättre???

TODO!!! Varför behövs klassparametern word (som är borrtagen nedan)???
Senare kommer ju mappen att vara från word till frekvensräknaren...

Specification FrequencyCounter

```

/** Sparar olika ord och räknar antalet förekomster. */
class FrequencyCounter {

  /** Lägger till ordet word och räknar upp dess frekvens. */
  def addWord(word: String): Unit = ???

  /** Ger det vanligaste ordet och dess frekvens. */
  def mostCommonWord: (String, Int) = ???

}
```

Fundera på hur ovan specifikation kan implementeras. Du får i nedan labbinstruktioner tips om hur du kan implementera FrequencyCounter med hjälp av datastrukturen `scala.collection.mutable.Map[String, Int]`.

4.2.2 Obligatoriska uppgifter

Del A: Rädda din besättning

I denna del ska du först skapa en textfil med namnet på skeppskamraterna. Sedan ska läsa filen och skapa en vektor med dina kamrater. Du ska också undersöka vad som händer om filen visar sig vara manipulerad.

Uppgift 1. *Save your crew.* I denna uppgift ska du steg-för-steg fylla i kodskelettet i filen SaveCrew.scala:

```
package pirates

object SaveCrew {
    def main(ARGV: Array[String]): Unit = {
        // change this code to your tests!

        val filename = if (!ARGV.isEmpty) ARGV(0) else "crew.txt"
    }

    def saveCrew(fileName: String): Unit = ???
    // add code for asking the user for crew members and save them to file

    def readCrew(fileName: String): Unit = ???
    // add code for reading the crew from the file
}

// Help functions.
object Utils{
    // Usage: Utils.write("Blah blah blah", "blahFile.txt")
    def write(s: String, fileName: String): Unit = {
        import java.nio.file.{Paths, Files, StandardOpenOption}
        Files.write(Paths.get(fileName), s.getBytes("UTF-8"))
    }

    // Usage: val v = Utils.readLines("minFil.txt")
    def readLines(fileName: String): Vector[String] = {
        scala.io.Source.fromFile(fileName)("UTF-8").getLines.toVector
    }

    // Usage: val w = Utils.readWords("minFil.txt")
    def readWords(fileName: String): Vector[String] = {
        scala.io.Source.fromFile(fileName)("UTF-8").getLines.
            map(_.replaceAll("[^a-zA-ZåäöÅÄÖ\\s]", " ")).map(_.toLowerCase()).
            flatMap(_.split("\\s+")).filter(!_.isEmpty).toVector
    }
}

// Add your case class here!
```

- a) Kung George är villig att benåda **fem** personer ur din besättning!

Vi ska skapa en lista (nåja, vektor) där personerna sparas med förnamn, efternamn och befattning genom att läsa in dem från konsolen i Eclipse.

Börja med att implementera en **case class** CrewMember med förnamn,

eftersnamn och befattningen.

- b) Inläsning från konsolen i Eclipse görs med `scala.io` med kodraden:

```
val first = scala.io.StdIn.readLine("Förnamn: ") .
```

Skriv funktionen `saveCrew` som läser in namn och befattning på dina fem besättningsmedlemmar och sparar dem i en **vektor**. Hint: du kan spara undan värdet från en `for` loop till en vektor direkt med hjälp av **yield** så här

```
val crew = for(...) yield {
... // lines to read input from user
  CrewMember(...) // this will be an element in the vector!
}
```

- c) Vi vill skriva besättningen till en fil så att den faktiskt sparas. Till din hjälp får hjälpprojektet `Utils` med funktionen `write` som tar en sträng `s` och sparar den till en fil `fileName`. Lägg till kodrader i `saveCrew` så att vektorn görs om till en sträng och sparas till filen `crew.txt`. Hint: samlingsklasser har metoden `mkString("\n")` som skapar en sträng av innehållet där varje element separeras med en radbrytning. Använd F5 för att uppdatera projektet så att filen dyker upp i Eclipse.

- d) Det går att överskugga `toString()` i `CrewMember` och på så sätt ändra utskriften genom att lägga till följande kodrad inne i klassen:

```
override def toString(): String = ??? // add your code here.
```

Ändra utskriften så att den blir *snygg*, t ex med komma

Jack Sparrow, kapten
 Anne Bonny, mordlysten matros
 Ed Kenway, lönnmördare
 ...

Uppgift 2. Avlusa din besättning.

- a) Din moraliska kompass hindrar dig inte från att också jobba för kung George. Hjälp honom att läsa listan!

En fil `fileName` kan läsas rad för rad till en vektor med strängar (en för varje rad) med följande kod som också finns i objektet `Utils`:

```
// Usage: Utils.readLines("minFil.txt")
def readLines(fileName: String): Vector[String] = {
  scala.io.Source.fromFile(fileName)("UTF-8").getLines.toVector
}
```

TODO!!! `.replaceAllLiterally` så sliper man `regexp`specialteckentolkning
TODO!!! `.split('c')` splitta på ett enda tecken slipper man `regexp`specialteckentolkning

Fyll i koden i `readCrew` som läser in besättningen från filen och skapar en `CrewMember` för varje rad. Skriv ut personen till konsolen för att se om det blev

korrekt. Hint: strängar har många metoder, t ex kan man ersätta alla komman med mellanslag med funktionen `replace(" ", "")`, separera med hjälp av `split` och `drop(2)` som ger en ny vektor utan de två första elementen.

- b) Ändra också i `main` och testa ditt program. Stämmer det med filinnehållet? Använd debuggern för att hitta eventuella fel.
- c) Den konkurrerande kaptenen Charles Vane⁴ betalar dig för att sabotera listan genom att lägga till nonsensrader i filen. Gör det. Vad händer då när du exekverar ditt testprogram?
- d) Lägg till några lämpliga if-satser i `readCrew` så att en korrekt formaterad rad skapar en `CrewMember` medan felaktiga rader skriver ut felmeddelande. Testa ditt nya program och se om det blir som förväntat genom lämpliga brytpunkter och utskrifter. Går det att lura ditt program (det är OK)?

Del B: Hur pratar pirater?

Lögner, förbannade lögner och statistik. För att du inte ska bli överlistad av dina sluga, lögnaktiga skeppskamrater behöver du kunna gissa hur en pirat tänker. Därför förkovrar du dig i Robert Louis Stevensons *Skattkammarön*⁵ som finns i filen `skattkammaron.txt` i workspaceet. Genom att för varje ord spara det mest frekventa nästkommande ordet går det att förutse vad som kommer sägas⁶.

Kodskelettet vi ska fylla ut finns i objektet `PirateSpeech` och ser ut som nedan:

```
package pirates

object PirateSpeech {
    def main(arhg: Array[String]): Unit = {
        val filename = if(!arhg.isEmpty) arhg(0) else "skattkammaron.txt"
        // add your tests here!!!
    }

    def readBook(bookFile: String): Unit = ???

    /* Optional */
    def readBook(bookFile: String, saveToFile: String): Unit = ???

    /* Optional */
    def testSpeech(file: String): Unit = ???

    class FrequencyCounter(word: String){
        import scala.collection.mutable.Map
    }
}
```

⁴hängd för sjöröveri i Port Royal 1721.

⁵Vars copyright har gått ut så du behöver inte piratkopiera den.

⁶Detta används till exempel i Swiftkey på smarttelefoner.

```
// add your code here

def addWord(other: String): Unit = ???

def getBestGuess(): (String, Int) = ???

override def toString(): String = ???

}
```

Det finns en tom klass FrequencyCounter som för varje ord ska räkna antalet förekomster av möjliga nästkommande ord (sådana ordpar kallas bigram). I vårt program ska varje ord få en egen FrequencyCounter som i sin tur innehåller en samling, i vårt fall en föränderlig Map med ord och antal som nyckel-värde-par. Ditt uppdrag är att steg-för-steg implementera FrequencyCounter, räkna bigram i *Skattkammarön* och skriva ett program för att gissa pirat-prat.

FrequencyCounter ska fungera så här: I texten förekommer ordkombinationerna *och de*, *och jag*, *och återvänder* och lite senare *och jag* igen. Vi skapar en FrequencyCounter för *och* och lägger till *de*, *jag*, *återvänder* och *jag* och sen ska den bästa gissningen för *och vara jag* med antalet 2.

- e) Lägg till ett Map-attribut i FrequencyCounter för att spara ord (strängar) och antal. Tänk på att välja ett lämpligt namn på attributet. *Hint:* Typerna i en Map anges inom hakparenteser Map[String, Int]().
- f) När vårt Map-attribut skapas är den tom. Implementera funktionen addWord i FrequencyCounter som räknar upp antalet förekomster av ett visst ord. Om det är första gången ordet förekommer behöver det läggas in i samlingen med antalet 1. *Hint:* Samlingar har funktionen contains för att se om ett element finns i den och värden både uppdateras och returneras genom att använda nyckeln inom parentes.
- g) Implementera funktionen getBestGuess som returnerar en tuppel med bästa gissning och hur ofta den förekommer. Detta kan vi göra på olika sätt, t ex genom att gå igenom alla tuppler i vår Map och spara undan den med högst värde (se uppgift 12 i övning 2), men en lat pirat använder den färdiga samlingsfunktionen maxBy för att jämföra tupplernas värden. I en Map *wordCounter* används det så här: wordCounter.maxBy(tuple => tuple._2) som för varje nyckel-värde-par *tuple* bara jämför *värdet* som hämtas med *_2*. Det går att skriva samma sak superkort wordCounter.maxBy(_._2).
- h) Implementera toString som returnerar ordet (word) samt den bästa gissningen och hur ofta den förekom.
- i) Testa din klass genom att lägga till kodrader i main för att skapa en FrequencyCounter för ett ord, lägg till data med addWord och avsluta med att skriva ut resultatet. Använd t ex *och*-exemplet ovan.
- j) Nu är det dags att implementera funktionen readBook. Konceptuellt vill vi göra följande: 1) läsa in all data från textfilen med boken till en vektor med ord, 2) få ut en samling unika ord så att vi kan 3) skapa en FrequencyCounter för varje ord och slutligen, 4) gå igenom hela boken och räkna ordpar (bigrammen).

Du får följande ledtrådar:

1. `Utils.readWords` är en funktion för att läsa in ord från en fil med hjälp av `scala.io.Source.fromFile`. Funktionen tar bort allt som *inte* är svenska bokstäver och separerar orden med hjälp av `split` på mellanslag samt gör om alla tecken till gemener.
2. Samlingsklassen `Set` tillåter bara unika element, så om man skapar ett tomt `Set(... = Set())` och sen lägger till sina ord med `++` filtreras dubbletter bort.
3. Spararäknaren för varje ord i en `Map[String, FrequencyCounter]` där ordsträngen och räknaren är sparade som nyckel-värde-tuppler. Använd funktionen `map` på setet för att för varje ord `word` skapa en tuppel med en ny räknare (`word -> new FrequencyCounter(word)`). Resultatet från funktionen `map` för samma typ som ursprungssamlingen, den kan omvandlas till en map genom att anropa `toMap`!
4. I Övn 2.1 lärde vi oss att iterera genom en vektor med `for(word <- words)` men nu vill vi få två ord i taget! Vektor-funktionen `sliding(2)` ger en minivektor av storlek 2 som vi kan använda för att iterera över ordpar:

```
for(pair <- words.sliding(2)) { ... }
```

- .
- 5. När vi har ett ordpar med två ord, `first` och `second`, behöver vi plocka fram räknaren för `first` från vår `Map` som i sin tur sköter uppräkningen av ordet `second` i `addWord`.
- k) Testa att ditt program genom att lägga till kodrader längst ner i funktionen `readBook` (och i `main`) som skriver ut några gissningar, t ex vad kommer troligtvis efter ”och” respektive ”jim”?

Du blir så bra på tankeläsning att dina skeppskamrater anklagar dig för svart magi och din sjörövarhistoria slutar en stormig natt med att du sveps över bord under mystiska omständigheter.

4.2.3 Frivilliga extrauppgifter

Det tar lång tid att läsa in hela boken och räkna alla frekvenser *varje* gång programmet körs. Eftersom boken inte ändras kan du spara resultatet från uträkningen till en fil och bara läsa in *resultatfilen*, dvs, efter att du skrivit `readBook` kan du spara varje ord tillsammans med den bästa gissningen till en fil. Sen kan du testa programmet genom att läsa in dessa par ...

- l) Fyll i funktionen

```
def readBook(bookFile: String, saveToFile: String)}
```

så att den, utöver det som din gamla funktion gör, också skapar en sträng där varje rad innehåller ett ord samt dess bästa gissning och sen sparar strängen till filen `saveToFile`. Kontrollera att utskriften till filen ser OK ut.

- m) Skriv funktionen `testSpeech(savedFile: String)` så att den läser in raderna från din sparade fil med `Utils.readLines`. Ordet och gissningen ska sparas i en `Map[String, String]`. Testa slutligen ditt program med några väl valda ord.

Hint: dela upp strängen på ord med hjälp av `split(...)`. Kom ihåg att det går att generera samlingar direkt med hjälp av en forloop

```
val s = for(...) yield{  
    ...  
    // element  
}
```

Vilken samlingstyp blir resultatet? I labben lärde du dig två sätt att konvertera mellan olika typer av samlingar, antingen kan du skapa en tom samling och lägga in elementen med `++` eller anropa konverteringsfunktioner som `toMap`.

Kapitel 5

Sekvensalgoritmer

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- sekvensalgoritm
- algoritm: SEQ-COPY
- in-place vs copy
- algoritm: SEQ-REVERSE
- algoritm: SEQ-REGISTER
- sekvenser i Java vs Scala
- for-sats i Java
- java.util.Scanner
- scala.collection.mutable.ArrayBuffer
- StringBuilder
- java.util.Random
- slumptalsfrö

Vad är en sekvensalgoritm?

- En algoritm är en stegvis beskrivning av hur man löser ett problem.
- En sekvensalgoritm är en algoritm där dataelement i sekvens utgör en viktig del av problembeskrivningen och/eller lösningen.
- Exempel: sortera en sekvens av personer efter deras ålder.
- Två olika principer:
 - Skapa **ny sekvens** utan att förändra indatasekvensen
 - Ändra **på plats** (eng. *in place*) i den **föränderliga** indatasekvensen

Några indexerbara samlingar

- Oföränderliga:
 - Kan **ej** ändra elementreferenserna:
Scala: **Vector**, **List**
- Föränderliga: kan **ändra** elemententreferenserna
 - Kan **ej ändra storlek** efter allokering:
Scala+Java: **Array**
 - Kan ändra storlek efter allokering:
Scala: **ArrayBuffer**
Java: **ArrayList**

Algoritm: SEQ-COPY

Indata : Heltalsarray xs

Resultat: En ny heltalsarray som är en kopia av xs .

```

1  $n \leftarrow$  antalet element i  $xs$ 
2  $ys \leftarrow$  en ny array med plats för  $n$  element
3  $i \leftarrow 0$ 
4 while  $i < n$  do
5   |  $ys(i) \leftarrow xs(i)$ 
6   |  $i \leftarrow i + 1$ 
7 end
8 return  $ys$ 
```

Egenskaper hos några sekvenssamlingar

- Vector
 - Oföränderlig
 - Bra till det mesta och hyfsat snabb
- List
 - Oföränderlig
 - Snabb vid bearbetning i början
 - Smidig & snabb vid rekursiva algoritmer
 - Långsam vid godtycklig indexering och bearbetning i slutet
- Array
 - Förlängerlig: snabb indexering & uppdatering
 - Kan ej ändra storlek; storlek anges vid allokerering
 - Har särställning i JVM: ger maskinkod med snabb minnesaccess
- ArrayBuffer
 - Förlängerlig: snabb indexering & uppdatering
 - Kan ändra storlek efter allokerering
- Om prestandakritiskt: undersök om Array är snabbare

Vilken sekvenssamling ska jag välja?

- Vector
 - Om du vill ha oföränderlighet: `val xs = Vector[MyType](...)`
 - Om du behöver ändra men ej prestandakritiskt:
`var xs = Vector.empty[MyType]`
 - Om du ännu inte vet vilken som är bäst. (Du kan alltid ändra efter att du mätt prestanda och kollat flaskhalsar.)
- Array
 - Om det verkligen behövs av prestandaskäl och du kan bestämma en lämplig storlek vid allokerering:
`val xs = Array.fill(initSize)(initValue)`
- ArrayBuffer
 - det verkligen behövs av prestandaskäl och du behöver kunna ändra storlek efter allokerering:
`val xs = ArrayBuffer.empty[MyType]`

5.1 Övning: sequences

Mål

- Kunna implementera funktioner som tar argumentsekvenser av godtycklig längd.
- Kunna tolka enkla sekvensalgoritmer i pseudokod och implementera dem i programkod, t.ex. tillägg i slutet, insättning, borttagning, omvärdning, etc., både genom kopiering till ny sekvens och genom förändring på plats i befintlig sekvens.
- Kunna använda föränderliga och oföränderliga sekvenser.
- Förstå skillnaden mellan om sekvenser är föränderliga och om innehållet i sekvenser är föränderligt.
- Kunna välja när det är lämpligt att använda Vector, Array och ArrayBuffer.
- Känna till att klassen Array har färdiga metoder för kopiering.
- Kunna implementera algoritmer som registrerar antalet förekomster av objekt i en sekvens som indexeras med antalet förekomster.
- Kunna generera sekvenser av pseudoslumptal med specificerat slumptalsfrö.
- Kunna implementera sekvensalgoritmer i Java med **for**-sats och primitiva arrayer.
- Kunna beskriva skillnaden i syntax mellan arrayer i Scala och Java.
- Kunna använda klassen java.util.Scanner i Scala och Java för att läsa in heltalssekvenser från System.in.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 5.

5.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. *Variabelt antal argument.* Det går fint att deklarera en funktion som tar en argumentsekvens av godtycklig längd. Syntaxen består av en asterisk * efter typen.

a) Vad händer nedan?

```

1 scala> def printAll(xs: Int*) = xs.foreach(println)
2 scala> printAll(42)
3 scala> printAll(1, 2, 7, 42)
4 scala> def printStrings(wa: String*) = println(wa)
5 scala> printStrings("hej", "på", "dej")

```

- b) Vad har parametern wa i printStrings ovan för typ?
- c) Ändra i printAll så att även längden på xs skrivas ut före utskriften av alla element. Testa att anropa printAll med olika antal parametrar.
- d) Vad händer om du anropar printAll med noll parametrar?

Uppgift 2. Oföränderliga sekvenser med föränderliga objekt.

- a) Vad får xs för värde efter att attributet i objektet som c2 refererar till ändras på rad 4 nedan? Förklara vad som händer.

```

1 scala> class IntCell(var x: Int){override def toString = "[Int](" + x + ")"}
2 scala> val (c1, c2, c3) = (new IntCell(7), new IntCell(8), new IntCell(9))
3 scala> val xs = Vector(c1, c2, c3)
4 scala> c2.x = 42
5 scala> xs

```

- b) Rita en bild av minnessituationen efter rad 4 ovan.
 c) Vad krävs för att allt innehåll i en oföränderlig samling garanterat ska förbli oförändrat?

Uppgift 3. Föränderliga, indexerbara sekvenser: Array och ArrayBuffer

- a) Samlingen `scala.Array` har speciellt stöd i JVM och är extra snabb att alloker och indexera i. Dock kan man inte ändra storleken efter att en `Array` allokerats. Behöver man mer plats kan man kopiera den till en ny, större array. Koden nedan visar hur det kan gå till.

```

1 scala> val xs = Array(42, 43, 44)
2 scala> val ys = new Array[Int](4) //plats för 4 heltal, från början nollor
3 scala> for (i <- 0 until xs.size){ys(i) = xs(i)}
4 scala> ys(3) = 45

```

Definiera funktionen `def copyAppend(xs: Array[Int], x: Int): Array[Int]` som implementerar nedan algoritm, *efter* att du rätta de **två buggarna** i algoritmens while-loop:

Indata : Heltalsarray `xs` och heltalet `x`

Resultat: En ny array som är en kopia av `xs` men med `x` tillagt på slutet som extra element.

```

1 n ← antalet element i xs
2 ys ← en ny array med plats för n + 1 element
3 i ← 0
4 while i ≤ n do
5   | ys(i) ← xs(i)
6 end
7 ys(n) ← x

```

- b) Samlingen `scala.collection.mutable.ArrayBuffer` är inte riktigt lika snabb i alla lägen som `scala.Array` men storleksändring hanteras automatiskt, vilket är en stor fördel då man slipper att själv implementera algoritmer liknande `copyAppend` ovan. Speciellt använder man ofta `ArrayBuffer` om man stegvis vill bygga upp en sekvens. Vad händer nedan?

```

1 scala> val xs = scala.collection.mutable.ArrayBuffer.empty[Int]
2 scala> xs.append(1, 1)
3 scala> while (xs.last < 100) {xs.append(xs.takeRight(2).sum); println(xs)}
4 scala> xs.last
5 scala> xs.length

```

- c) Talen i sekvensen som produceras ovan kallas Fibonaccital¹. Hur lång ska en Fibonacci-sekvens vara för att det sista elementet ska komma så nära (men inte över) Int.MaxValue som möjligt?

Uppgift 4. *Kopiering och uppdatering.* Metoder på oföränderliga samlingar skapar nya samlingar istället för att ändra. Därför behöver man inte själv skapa kopior. När en *föränderlig* samling uppdateras på plats, syns denna förändring via alla referenser till samlingen.

```

1 scala> val xs = Vector(1, 2, 3)
2 scala> val ys = xs.toArray
3 scala> ys(1) = 42
4 scala> xs
5 scala> ys
6 scala> val zs = ys.toArray
7 scala> zs(1) = 84
8 scala> xs
9 scala> ys
10 scala> zs

```

- a) Syns uppdateringen av objektet som ys refererar till via referensen xs? Varför?
- b) Syns uppdateringen av objektet som zs refererar till via referensen ys? Varför?
- c) Syns uppdateringen av objektet som zs refererar till via referensen xs? Varför?

Uppgift 5. *Färdig metod för att skapa kopia av array.* Om man inte vill att en uppdatering av en föränderlig samling ska få öönskad påverkan på andra kodelar som refererar till samlingen, behöver man göra kopior av samlingen före uppdatering. Det finns färdiga metoder för kopiering av objekt av typen Array i paketet java.util.Arrays.

- a) Studera dokumentationen för metoden java.util.Arrays.copyOf här: docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/util/Arrays.html#copyOf-int:A-int-
Notera att syntaxen för arrayer i Java är annorlunda: När det står int[] i Java så motsvarar det Array[Int] i Scala. Vad används den andra parametern till?
- b) Rrita en bild av hur minnet ser ut efter varje tilldelning nedan. Vad har xs, ys och zs för värden efter exekveringen av raderna 1–5 nedan? Varför?

```

1 scala> val xs = Array(1, 2, 3, 4)
2 scala> val ys = xs
3 scala> val zs = java.util.Arrays.copyOf(xs, xs.size - 1)
4 scala> xs(0) = 42
5 scala> zs(0) = 84
6 scala> xs
7 scala> ys
8 scala> zs

```

¹sv.wikipedia.org/wiki/Fibonaccital

Uppgift 6. Algoritmen: SEQ-REVERSE-COPY. Implementera nedan algoritmen:

Indata : Heltalsarray xs

Resultat: En ny heltalsarray med elementen i xs i omvänt ordning.

```

1  $n \leftarrow$  antalet element i  $xs$ 
2  $ys \leftarrow$  en ny heltalsarray med plats för  $n$  element
3  $i \leftarrow 0$ 
4 while  $i < n$  do
5    $ys(n - i - 1) \leftarrow xs(i)$ 
6    $i \leftarrow i + 1$ 
7 end
8 return  $ys$ 
```

- ☞ a) Skriv implementation med penna och papper. Använd en **while**-sats på samma sätt som i algoritmen. Prova sedan din implementation på dator och kolla så att den fungerar.
- ☞ b) Skriv implementationen med penna och papper igen, men använd nu istället en **for**-sats som räknar baklänges. Prova sedan din implementation på dator och kolla så att den fungerar.
- c) Definiera en funktion i REPL med namnet `reverseCopy` med din implementation i uppgift b.

Uppgift 7. Algoritmen: SEQ-REVERSE. Strängar av typen `String` är oföränderliga. Vill man ändra i en sträng utan att skapa en ny kopia kan man använda en `StringBuilder` enligt nedan algoritm som vänder bak-och-fram på en sträng.

Indata : En sträng s av typen `String`

Resultat: En ny sträng av typen `String`

```

1  $sb \leftarrow$  en ny StringBuilder som innehåller  $s$ 
2  $n \leftarrow$  antalet tecken i  $s$ 
3 for  $i \leftarrow 0$  to  $\frac{n}{2} - 1$  do
4    $temp \leftarrow sb(i)$ 
5    $sb(i) \leftarrow sb(n - i - 1)$ 
6    $sb(n - i - 1) \leftarrow temp$ 
7 end
8 return  $sb$  omvandlad till en String
```

- a) Implementera algoritmen ovan i en funktion med signaturen:

`def reverseString(s: String): String`

- b) Använd din funktion `reverseString` från föregående deluppgift i en ny funktion med signaturen:

`def isPalindrome(s: String): Boolean`
som avgör om en sträng är en palindrom.²

- ☞ c) Man kan med en **while**-sats och indexering direkt i en `String` avgöra om en sträng är en palindrom utan att kopiera den till en `StringBuilder`.

²sv.wikipedia.org/wiki/Palindrom

Implementera en ny variant av `isPalindrome` som använder denna metod. Skriv först algoritmen på papper i pseudo-kod.

Uppgift 8. *Algoritm: SEQ-REGISTER.* Algoritmer för registrering löser problemet att räkna förekomst av olika saker, till exempel antalet tärningskast som gav en sexa. Antag att vi har följande vektor `xs` som representerar 13 st tärningskast:

```
1 scala> val xs = Vector(5, 3, 1, 6, 1, 3, 5, 1, 1, 6, 3, 2, 6)
```

- a) Använd metoderna `filter` och `size` på `xs` för att filtrera ut alla 6:or och räkna hur många de är.
- b) Använd metoderna `filter` och `size` på `xs` för att filtrera ut alla jämna kast och räkna hur många de är.
- c) Metoden `groupBy` på en samling tar en funktion `f` som parameter och skapar en ny `Map` med nycklar `k` som är associerade till samlingar som utgör grupper av värden där `f(x) == k`. Vad händer här:

```
1 scala> xs.groupBy(x => x % 2)
2 scala> xs.groupBy(_ % 2)
3 scala> xs.groupBy(_ % 3)
4 scala> xs.groupBy(_ % 3).foreach(println)
5 scala> val freqEvenOdd = xs.groupBy(_ % 2).map(p => (p._1, p._2.size))
6 scala> val nEven = freqEvenOdd(0)
7 scala> val nOdd = freqEvenOdd(1)
```

- d) Använd metoden `groupBy` på `xs` med den s.k. identitetsfunktionen `i => i` som returnerar sitt eget argument. Vad händer?
- e) Definiera en `val freq: Map[Int, Int]` som räknar antalet olika tärningsutfall i `xs`. Använd metoden `groupBy` på `xs` med identitetsfunktionen följt av en `map` med funktionen `p => (p._1, p._2.size)`.
- f) Du ska nu själv implementera en registreringsalgoritm. Skriv en funktion:

```
def tärningsRegistrering(xs: Array[Int]): Array[Int] = ???
```

som implementerar nedan algoritm (som alltså inte använder `groupBy` eller andra färdiga metoder på samlingar förutom `size` och `apply`).

Indata : En array `xs` med heltal mellan 1 och 6 som representerar utfall av många tärningskast.

Resultat: En array `f` med 7 st element där $f(0)$ innehåller totala antalet kast, $f(1)$ anger antalet ettor, $f(2)$ antalet tvåor, etc. till och med $f(6)$ som anger antalet sexor.

```

1 f ← en ny array med 7 element där alla element initialiseras till 0.
2 f(0) ← antalet element i xs
3 i ← 0
4 while i < f(0) do
5   | f(xs(i)) ← f(xs(i)) + 1
6   | i ← i + 1
7 end
8 return f
```

Testa din funktion med nedan funktionsanrop:

```

1 scala> tärningsRegistrering(Array.fill(1000)((math.random * 6).toInt +1))
2 res12: Array[Int] = Array(1000, 174, 174, 167, 171, 145, 169)
```

Uppgift 9. *Algoritm: SEQ-REMOVE-COPY.* Ibland vill man kopiera alla element till en ny Array *utom* ett element på en viss plats pos.

- ☞ a) Skriv algoritmen SEQ-REMOVE-COPY i pseudokod med penna på papper.
- b) Implementera algoritmen SEQ-REMOVE-COPY i en funktion med denna signatur:

```
def removeCopy(xs: Array[Int], pos: Int): Array[Int]
```

Uppgift 10. *Algoritm: SEQ-REMOVE.* Ibland vill man ta bort ett element på en viss position i en befintlig Array utan att kopiera alla element till en ny Array. Ett sätt att göra detta är att flytta alla efterföljande element ett steg mot lägre index och låta sista platsen bli 0.

- ☞ a) Skriv algoritmen SEQ-REMOVE i pseudokod med penna på papper.
- b) Implementera algoritmen SEQ-REMOVE i en funktion med denna signatur:

```
def remove(xs: Array[Int], pos: Int): Unit
```

Uppgift 11. *Deterministiska pseudoslumptalssekvenser med `java.util.Random`.* Klassen `java.util.Random` ger möjlighet att generera en sekvens av tal som verkar slumpmässiga. Genom att välja ett visst s.k. **frö** (eng. *seed*) kan man få samma sekvens av pseudoslumptal varje gång.

- ☞ a) Sök upp och studera dokumentationen för `java.util.Random`. Hur skapar man en ny instans av klassen `Random`? Vad gör operationen `nextInt` på `Random`?

objekt.

b) Förklara vad som händer nedan?

```

1 scala> import java.util.Random
2 scala> val frö = 42L
3 scala> val rnd = new Random(frö)
4 scala> rnd.nextInt(10)
5 scala> (1 to 100).foreach(_ => print(rnd.nextInt(10)))
6 scala> val rnd1 = new Random(frö)
7 scala> val rnd2 = new Random(frö)
8 scala> val rnd3 = new Random(System.nanoTime())
9 scala> val rnd4 = new Random((math.random * Long.MaxValue).toLong)
10 scala> def flip(r: Random) = if (r.nextInt(2) > 0) "krona" else "klave"
11 scala> val xs = (1 to 100).map{i =>
12     (flip(rnd1), flip(rnd2), flip(rnd3), flip(rnd4))} 
13 scala> xs foreach println
14 scala> xs.exists(q => q._1 != q._2)
15 scala> xs.exists(q => q._1 != q._3)
```

- c) Nämn några sammanhang då det är användbart att kunna bestämma fröet till en slumptalssekvens.
- d) Blir det samma sekvens om du använder fröet 42L som argument till konstruktorn vid skapandet av en instans av `java.util.Random` på en *annan* dator?
- e) Sök reda på dokumentationen för `java.math.random` och undersök hur denna sekvens skapas.
- f) Vad blir det för frö till slumptalssekvensen om man skapar ett `Random`-objekt med hjälp av konstruktorn utan parameter?

Uppgift 12. Undersök om tärningskast är rektangelfördelade.³

Skriv en funktion `def testRandom(r: Random, n: Int): Unit = ???` som ger följande utskrift:

```

1 scala> val rnd = new Random(42L)
2 scala> testRandom(rnd, 1000)
3 Antal kast: 1000
4 Antal 1:or: 178
5 Antal 2:or: 187
6 Antal 3:or: 167
7 Antal 4:or: 148
8 Antal 5:or: 155
9 Antal 6:or: 165
```

Tips: Anropa din funktion `tärningsRegistrering` från uppgift 8.

Uppgift 13. Array och `for`-sats i Java.

³För ett rektangelfördelat slumptvärde gäller att om man drar (nästan oändligt många) slumptvärden så blir det (nästan) lika många av varje möjligt värde. Om man ritar en sådan fördelning i ett koordinatsystem med antalet utfall på y-axeln och de olika värdena på x-axeln, så blir bilden rektangelformad. Du får lära dig mer om sannolikhetsfördelningar i kommande kurser i matematisk statistik.

- a) Skriv nedan program i en editor och spara i filen DiceReg.java:

```
// DiceReg.java
import java.util.Random;

public class DiceReg {
    public static void main(String[] args) {
        int[] diceReg = new int[6];
        int n = 100;
        Random rnd = new Random();
        if (args.length > 0) {
            n = Integer.parseInt(args[0]);
        }
        System.out.print("Rolling the dice " + n + " times");
        if (args.length > 1) {
            int seed = Integer.parseInt(args[1]);
            rnd.setSeed(seed);
            System.out.print(" with seed " + seed);
        }
        System.out.println(".");
        for (int i = 0; i < n; i++) {
            int pips = rnd.nextInt(6);
            diceReg[pips]++;
        }
        for (int i = 1; i <= 6; i++) {
            System.out.println("Number of " + i + "'s: " +
                diceReg[i-1]);
        }
    }
}
```

- b) Kompilera med javac DiceReg.java och kör med java DiceReg 10000 42 och förklara vad som händer.
- c) Beskriv skillnaderna mellan Scala och Java, vad gäller syntaxen för array och **for**-sats. Beskriv några andra skillnader mellan språken som syns i programmet ovan.
- d) Ändra i programmet ovan så att loop-variabeln i skrivs ut i varje runda i varje **for**-sats. Kompilera om och kör.
- e) Skriv om programmet ovan genom att abstrahera huvudprogrammets delar till de statiska metoderna parseArguments, registerPips och printReg enligt nedan skelett. Notera speciellt hur **private** och **public** är angivet. Spara programmet i filen DiceReg2.java och kompilerar med javac DiceReg2.java i terminalen.

```
// DiceReg2.java
import java.util.Random;
```

```

public class DiceReg2 {
    public static int[] diceReg = new int[6];
    private static Random rnd = new Random();

    public static int parseArguments(String[] args) {
        // ???
        return n;
    }

    public static void registerPips(int n){
        // ???
    }

    public static void printReg() {
        // ???
    }

    public static void main(String[] args) {
        int n = parseArguments(args);
        registerPips(n);
        printReg();
    }
}

```

- f) Starta Scala REPL i samma bibliotek som filen `DiceReg2.class` ligger i och kör nedan satser och förklara vad som händer:

```

1 scala> DiceReg2.main(Array("1000", "42"))
2 scala> DiceReg2.diceReg
3 scala> DiceReg2.registerPips(1000)
4 scala> DiceReg2.printReg
5 scala> DiceReg2.registerPips(1000)
6 scala> DiceReg2.printReg
7 scala> DiceReg2.rnd

```

- g) Växla synligheten på attributen mellan `private` och `public`, kompiler om och studera effekten i Scala REPL. Hur lyder felmeddelandet om du försöker komma åt en privat medlem?

- h) Ange en viktig anledning till att man kan vilja göra medlemmar privata.

Uppgift 14. Läsa in tal med `java.util.Scanner`. Med `new Scanner(System.in)` skapas ett objekt som kan läsa in tal som användaren skriver i terminalfönstret.

- a) Sök upp och studera dokumentationen för `java.util.Scanner`. Vad gör metoderna `hasNextInt()` och `nextInt()`?
- b) Skriv nedan program i en editor och spara i filen `DiceScanBuggy.java`:

```
// DiceScanBuggy.java
```

```

import java.util.Random;
import java.util.Scanner;

public class DiceScanBuggy {
    public static int[] diceReg = new int[6];
    public static Scanner scan = new Scanner(System.in);

    public static void registerPips(){
        System.out.println("Enter pips separated by blanks.");
        System.out.println("End with -1 and <Enter>.");
        boolean isPips = true;
        while (isPips && scan.hasNextInt()) {
            int pips = scan.nextInt();
            if (pips >= 1 && pips <=6 ) {
                diceReg[pips]++;
            } else {
                isPips = false;
            }
        }
    }

    public static void printReg() {
        for (int i = 0; i < 6; i++) {
            System.out.println("Number of " + i + "'s: " +
                diceReg[i-1]);
        }
    }

    public static void main(String[] args) {
        registerPips();
        printReg();
    }
}

```

- c) Kompilera och kör med indatasekvensen 1 2 3 4 -1 och notera hur registreringen sker.
- d) Programmet fungerar inte som det ska. Du behöver korrigera 3 saker för att programmet ska göra rätt. Rätta buggarna och spara det rättade programmet som DiceScan.java. Kompilera och testa att det rättade programmer fungerar med olika indata.

Uppgift 15. *Välja sekvenssamling.* Vilken av Vector, Array och ArrayBuffer hade du valt i dessa situationer?

- a) Ditt program innehåller en sekvens av objekt med data om alla ca 10^7 medborgare i sverige. Efter noggranna mätningar visar det sig att tillägg av objekt på godtyckliga ställen i sekvensen är en flaskhals.

- b) Ditt program innehåller en sekvens av objekt med data om ca 10^2 **residensstäder** i Sverige. Senast det skedde en uppdatering av mängden referensstäder var 1997. Prestandamätningar visar att det är uppdatering av attributvärdet i objekten som tar mest tid. Städerna behöver kunna bearbetas i godtycklig ordning.
- c) Ditt program innehåller en sekvens av ca 10^9 osorterade heltal som ska läsas in från fil och sorteras på plats i minnet. Det första talet i filen anger antalet heltal. Det är viktigt att sorteringen går snabbt. När talen är sorterade ska de skrivas tillbaka till fil i sorterad ordning.
- d) Ditt program innehåller en sekvens av ett känt antal oföränderliga objekt med data om genomförda banktransaktioner. Sekvensen ska bearbetas parallellt i godtycklig ordning med olika algoritmer som kan köras oberoende av varandra.

5.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 16. Algoritm: SEQ-INSERT-COPY.

Indata : En sekvens xs av typen `Array[Int]` och heltalet x och pos
Resultat : En ny sekvens av typen `Array[Int]` som är en kopia av xs
 men där x är infogat på plats pos

```

1  $n \leftarrow$  antalet element  $xs$ 
2  $ys \leftarrow$  en ny Array[Int] med plats för  $n + 1$  element
3 for  $i \leftarrow 0$  to  $pos - 1$  do
4   |  $ys(i) \leftarrow xs(i)$ 
5 end
6  $ys(pos) \leftarrow x$ 
7 for  $i \leftarrow pos$  to  $n - 1$  do
8   |  $ys(i + 1) \leftarrow xs(i)$ 
9 end
10 return  $ys$ 
```

- a) Implementera ovan algoritm i en funktion med denna signatur:

```
def insertCopy(xs: Array[Int], x: Int, pos: Int): Array[Int]
```

- b) Vad måste pos vara för att det ska fungera med en tom array som argument?
- c) Vad händer om din funktion anropas med ett negativt argument för pos ?
- d) Vad händer om din funktion anropas med pos lika med $xs.size$?
- e) Vad händer om din funktion anropas med pos större än $xs.size$?

Uppgift 17. Algoritm: SEQ-INSERT. Man kan implementera algoritmen SEQ-INSERT på plats i en `Array[Int]` så att alla elementen efter pos flyttas fram ett steg och att sista elementet ”försinner”.

- a) Skriv algoritmen SEQ-INSERT i pseudokod med penna och papper.

- b) Implementera SEQ-INSERT i en funktion med denna signatur:

```
def insert(xs: Array[Int], x: Int, pos: Int): Unit
```

Uppgift 18. Implementera funktionen tärningsRegistrering från uppgift 8 på nytt, men nu med en **for**-sats istället.

5.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 19. Sök reda på dokumentationen för metoden patch på klassen **Array**.

- a) Använd metoden patch för att implementera SEQ-INSERT-COPY:

```
def insertCopy(xs: Array[Int], x: Int, pos: Int): Array[Int] =  
  xs.patch(???, ???, ???)
```

- b) Använd metoden patch för att implementera SEQ-REMOVE-COPY:

```
def removeCopy(xs: Array[Int], pos: Int): Array[Int] =  
  xs.patch(???, ???, ???)
```

Uppgift 20. Studera skillnader och likheter mellan

- a) **Array**
- b) **WrappedArray**
- c) **ArraySeq**

genom att läsa mer om dessa arrayvarianter här:

docs.scala-lang.org/overviews/collections/concrete-mutable-collection-classes

docs.scala-lang.org/overviews/collections/arrays.html

stackoverflow.com/questions/5028551/scala-array-vs-arrayseq

Uppgift 21. Studera vad metoden **java.util.Arrays.deepEquals** gör här:

[Arrays.html#deepEquals-java.lang.Object:A-javax.lang.Object:A-](https://docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/util/Arrays.html#deepEquals-java.lang.Object:A-javax.lang.Object:A-)

Vad skiljer ovan metod från metoden **java.util.Arrays.equals**?

Uppgift 22. **TODO!!!** Keno-dragningar under ett år -> Registrering...

Uppgift 23. Använda **jline** istället för **Scanner** i **REPL**. Om du använder **java.util.Scanner** i Scala REPL så ekas inte de tecken som skrivs, så som sker om du använder scannern med **System.in** i en kompilerad applikation. Om du vill se vad du skriver vid indata i REPL kan du använda **jline**⁴ och klassen **jline.console.ConsoleReader**⁵. Då får du dessutom editeringsfunktioner vid inmatning med t.ex. **Ctrl+A** och **Ctrl+K** så som i en vanlig unixterminal. Med pil upp och pil ner kan du bläddra i inmatningshistoriken.

⁴ github.com/jline/jline2

⁵ jline.github.io/jline2/apidocs/reference/jline/console/ConsoleReader.html

```

1 scala> val scan = new java.util.Scanner(System.in)
2 scala> scan.nextInt
3 scala> scan.nextInt
4 scala> val cr = new jline.console.ConsoleReader
5 scala> cr.readLine
6 scala> cr.readLine("> ")
7 scala> cr.readLine("Ange tal: ").toInt
8 scala> scala.util.Try{cr.readLine("Ange tal: ").toInt}.toOption

```

- a) Prova ovan rader i REPL. Vad händer om du matar in bokstäver i stället för siffror på sista raden ovan? (Mer om Option i kapitel 8).
- b) Skriv ett funktion `readPalindromLoop` som låter användaren mata in strängar och som kollar om de är palindromer så som nedan REPL-körning indikerar. Skriv funktionen i en editor och klippa in den i REPL enligt nedan istället för ???

```

1 scala> val cr = new jline.console.ConsoleReader
2 scala> def isPalindrome(s: String): Boolean = s == s.reverse
3 scala> :paste
4 // Entering paste mode (ctrl-D to finish)
5
6 def readPalindromLoop: Unit = ???
7
8 // Exiting paste mode, now interpreting.
9
10 readPalindromLoop: Unit
11
12 scala> readPalindromLoop
13 Ange sträng följd av <Enter>
14 Programmet avslutas med tom sträng + <Enter>
15 > gurka
16 gurka är ingen palindrom
17 > dallassallad
18 dallassallad är en palindrom!
19 >
20 Tack och hej!
21 scala>

```

- c) Skapa ett objekt med inläsningsstöd enligt nedan specifikation. Objektet ska delegera implementationerna till ett attribut **private val** `reader` som innehåller en referens till ett `ConsoleReader`-objekt.

Specification terutil

```

object terutil {
  /** Reads one line from terminal input. */
  def readLine: String = ???

  /** Prints prompt and reads one line. */
  def readLine(prompt: String): String = ???

  /** Reads one line and converts it to an Int.
   * If a non-integer is input, a NumberFormatException is thrown. */

```

```
def readInt: Int = ???  
  
/** Prints prompt, reads one line and converts it to an Int.  
 * If a non-integer is input, a NumberFormatException is thrown. */  
def readInt(prompt: String): Int = ???  
  
/** Reads one line and converts it to an Option[Int]  
 * with Some integer or None if the input cannot be converted. */  
def readIntOpt: Option[Int] = ???  
  
/** Prints prompt, reads one line and converts it to an Option[Int]  
 * with Some integer or None if the input cannot be converted. */  
def readIntOpt(prompt: String): Option[Int] = ???  
}
```

Biblioteket jline finns inbyggd i REPL men om du vill kompilera din kod separat kan du ladda ner jar-filen här: repo1.maven.org/maven2/jline/jline/2.10/ eller så hittar du den bland dina Scala-installationsfiler och kan kopiera filen till dit du vill ha den. Placera jline-jar-filen i samma bibliotek som din kod, eller lägg den i ett biblioteket där du vill ha den och placera jarfilen på classpath med optionen -cp när du kompilrar ungefär så här:

```
scalac -cp "lib/jline-2.10.jar" termutil.scala
```

5.2 Laboration: shuffle

Mål

- Kunna använda vektorer.
- Kunna använda SHUFFLE-algoritmen för blandning
- Kunna räkna frekvenser.

Förberedelser

- Läs igenom så att du förstår SHUFFLE-algoritmen.

5.2.1 Bakgrund

Denna labb handlar om kortblandning. Att blanda kort så att varje möjlig permutation (ordning som korten ligger i) är lika sannolik är icke-trivialt; en osystematiskt blandning leder till en skev fördelning. Givet en bra slumpgenerator går det att blanda en kortlek genom att lägga alla kort i en hög och sedan ta ett slumpvist kort från högen och lägga det överst i leken, tills alla kort ligger i leken. Fisher-Yates-algoritmen, som ibland även kallas för en Knuth-shuffle, fungerar på det sättet. I detta kompendium kommer den att benämñas SHUFFLE.

Indata: Array xs som ska blandas

```

1  $len \leftarrow$  antalet element i  $xs$ 
2 for  $i \leftarrow (len - 1)$  to 0 do
3    $r \leftarrow$  slumptal mellan 0 och  $i$ 
4    $temp \leftarrow xs(i)$ 
5    $xs(i) \leftarrow xs(r)$ 
6    $xs(r) \leftarrow temp$ 
7 end
```

Kortspelet poker handlar om att dra kort och få upp vissa kombinationer av kort, s.k. "händer". Dessa är ordnade från bättre till sämre; den spelare vinner som fått bäst hand. Det är därför intressant att veta med vilken sannolikhet en viss hand dyker upp vid dragning från en blandad kortlek.

De vanliga pokerhänderna är, i fallande värde, färgstege (straight flush), fyrtal, kåk (full house), färg (flush), stege (straight), triss, tvåpar och par. Dessa finns illustrerade i labbhandledningen. Ofta finns ytterligare en hand, s.k. "royal flush", men dess sannolikhet är för låg för att kunna simuleras fram på rimlig tid.

5.2.2 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1.

- a) Implementera metoden `shuffle` i klassen `CardDeck`. Följ algoritmen noga, och använd `cards.length` för att få fram längden på kortleken.

b) Kör TestingDeck för att testa att blandningen är jämnt fördelad. TestingDeck blandar en kortlek med tre kort och räknar hur ofta olika permutationer dyker upp. Du bör få en utskrift med sex (3!) ungefär lika långa staplar.

Uppgift 2. Fyll i de ofärdiga delarna av klassen CardDeck.

- Skriv kod för att skapa en array innehållande en 52-korts standardlek. Använd konstanterna i Card. Tänk på att en **for/yield**-sats inte nödvändigtvis ger en Array, men att alla samlingar kan omvandlas till en sådan med `toArray`.
- Kör CardDeck och kontrollera så att du får kort av alla fyra färger, och både ess och kungar.

Uppgift 3. Använd den färdiga CardDeck-klassen för att ta fram sannolikheterna för att “straight flush”, “straight” eller “flush” dyker upp.

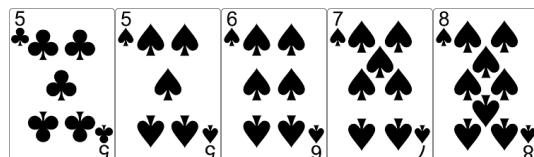
- Implementera funktionen `test` i PokerProbability. Använd de färdiga funktionerna `Hand.drawFrom` och `testHand` för att dra och klassificera en hand från en kortlek. Lagra frekvenserna i en muterbar Map (`collection.mutable.Map` finns redan importerad).
- Kör `PokerProbability`, förslagsvis med 1000 000 iterationer. Du bör få ungefär

Straight flush 0.00154%

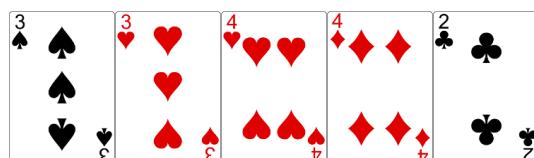
Flush 0.197%

Straight 0.39%

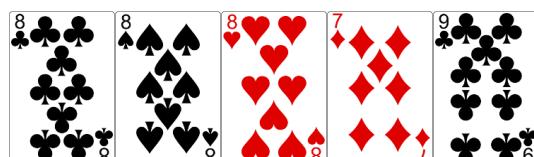
High card 99.41%

Figur 5.1: Par - två kort har samma valör

Figur 5.2: Tvåpar - två olika par

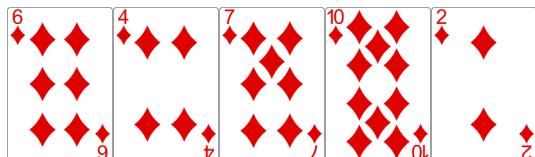
Figur 5.3: Triss - tre kort har samma valör

5.2.3 Frivilliga extrauppgifter

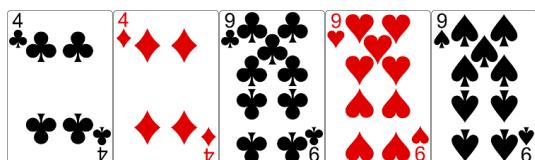
Uppgift 4. Implementera metoden `tally` i klassen Hand så att simuleringen även kan registrera kortkombinationerna fyrtal, kåk, triss, tvåpar och par. Kör sedan `PokerProbability` igen.

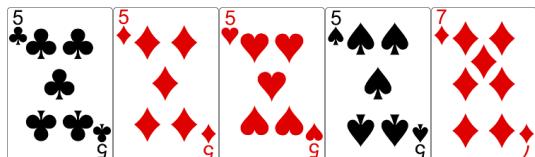
Figur 5.4: Stege - kortens valörer bildar en följd, ess kan vara antingen 1 eller 14

Figur 5.5: Färg - alla kort har samma färg

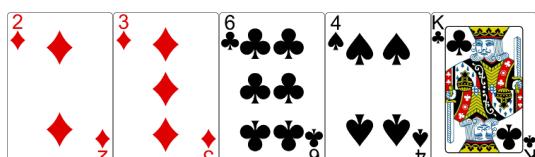
Figur 5.6: Kåk - både triss och par

Figur 5.7: Fyrtal - fyra kort har samma valör

Figur 5.8: Färgstege - både stege och färg

Figur 5.9: Högt kort - inget mönster finns

Kapitel 6

Klasser

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- objektorientering
- klass
- Point
- Square
- Complex
- new
- null
- this
- inkapsling
- accessregler
- private
- private[this]
- kompanjonsobjekt
- getters och setters
- klassparameter
- primär konstruktör
- objektfabriksmetod
- överlägning av metoder
- referenslikhet vs strukturlikhet
- eq vs ==

Vad är en klass?

- En mall för att skapa objekt.
- Objekt skapade med **new** Klassnamn kallas för **instanser** av klassen Klassnamn.
- En klass innehåller medlemmar (eng. *members*):
 - **attribut**, kallas även fält (eng. *field*): **val**, **lazy val**, **var**
 - **metoder**, kallas även operationer: **def**
- Varje instans har sin uppsättning värden på attributen (fälten).

Designexempel: Klassen Complex

TODO:

- Bygg upp **case class** Complex(re: Double, im: Double) steg för steg inspirerat av Pins3ed kap 6 i likhet med hur de gör med Rational
- Illustrera följande begrepp: this (behövs i max(that)), method overloading behövs för att plussa med både Complex och Double
- Till fördjupningsövning: dekorera Double med metoderna im och re samt (Double, Double) med metoden ir (för irrational) med implicit klass
- Till extrauppgift: implementera klassen Polar(r, fi) med polära koordinater https://sv.wikipedia.org/wiki/Pol%C3%A4ra_koordinater

Specifikationer av klasser i Scala

- Specifikationer av klasser innehåller information som *den som ska implementera* klassen behöver veta.
- Specifikationer innehåller liknande information som dokumentationen av klassen (scaladoc), som beskriver vad *användaren* av klassen behöver veta.

Specification Person

```
/** Encapsulate immutable data about a Person: name and age. */
case class Person(name: String, age: Int = 0){
  /** Tests whether this Person is more than 17 years old. */
  def isAdult: Boolean = ???
}
```

- Specifikationer av Scala-klasser utgör i denna kurs ofullständig kod som kan kompileras utan fel.
- Saknade implementationer markeras med ???
- Kommentarer utgör krav på implementationen.

Specifikationer av klasser och objekt

Specification MutablePerson

```
/** Encapsulates mutable data about a person. */
class MutablePerson(initName: String, initAge: Int){
    /** The name of the person. */
    def getName: String = ???

    /** Update the name of the Person */
    def setName(name: String): Unit = ???

    /** The age of this person. */
    def getAge: Int = ???

    /** Update the age of this Person */
    def setAge(age: Int): Unit = ???

    /** Tests whether this Person is more than 17 years old. */
    def isAdult: Boolean = ???

    /** A string representation of this Person, e.g.: Person(Robin, 25) */
    override def toString: String = ???
}

object MutablePerson {
    /** Creates a new MutablePerson with default age. */
    def apply(name: String): MutablePerson = ???
}
```

Man brukar inte använda get och set i metodnamn i Scala. Mer senare om principen om enhetlig access (eng. *uniform access principle*) och hur man gör ”setters” som möjliggör tilldelningssyntax.

Specifikationer av Java-klasser

- Specificerar signaturer för konstruktorer och metoder.
- Kommentarerna utgör krav på implementationen.
- Används flitigt på extentor i EDA016, EDA011, EDA017...
- Javaklass-specifikationerna behöver kompletteras med metodkroppar och klassrubriker innan de kan kompileras.

```
class Person

/** Skapar en person med namnet name och åldern age. */
Person(String name, int age);

/** Ger en sträng med denna persons namn. */
String getName();

/** Ändrar denna persons ålder. */
void setAge(int age);

/** Anger åldersgränsen för när man blir myndig. */
static int adultLimit = 18;
```

6.1 Övning: classes

Mål

- Kunna deklarera klasser med klassparametrar.
- Kunna skapa objekt med **new** och konstruktorgargument.
- Förstå innebörden av referensvariabler och värdet **null**.
- Förstå innebörden av begreppen instans och referenslikhet.
- Kunna använda nyckelordet **private** för att styra synlighet i primärkonstrutor.
- Förstå i vilka sammanhang man kan ha nytta av en privat konstruktor.
- Kunna implementera en klass utifrån en specifikation.
- Förstå skillnaden mellan referenslikhet och strukturlikhet.
- Känna till hur case-klasser hanterar likhet.
- Förstå nyttan med att möjliggöra framtida förändring av attributrepresentation.
- Känna till begreppen getters och setters.
- Känna till accessregler för kompanjonobjekt.
- Känna till skillnaden mellan == och eq, samt != versus ne.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 6.

6.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. *Instansiering med new och värdet null.* Man skapar instanser av klasser med **new**. Då anropas konstruktorn och plats reserveras i datorns minne för objektet. Variabler av referenstyp som inte refererar till något objekt har värdet **null**.

- a) Vad händer nedan? Vilka rader ger felmeddelande och i så fall hur lyder felmeddelandet?

```

1 scala> class Gurka(val vikt: Int)
2 scala> var g: Gurka = null
3 scala> g.vikt
4 scala> g = new Gurka(42)
5 scala> g.vikt
6 scala> g = null
7 scala> g.vikt

```

- b) Rita minnessituationen efter raderna 2, 4, 6.

Uppgift 2. *Klasser och instanser.*

- a) Vad händer nedan?

```

1 scala> :pa
2 class Arm(val ärTillVänster: Boolean)
3 class Ben(val ärTillVänster: Boolean)

```

```

4 class Huvud(val harHår: Boolean)
5 class RymdVarelse {
6     var arm1 = new Arm(true)
7     var arm2 = new Arm(false)
8     var ben1 = new Ben(true)
9     var ben2 = new Ben(false)
10    var huvud1 = new Huvud(false)
11    var huvud2 = new Huvud(true)
12    def ärSkallig = !huvud1.harHår && !huvud2.harHår
13 }
14 scala> val alien = new RymdVarelse
15 scala> alien.ärSkallig
16 scala> val predator = new RymdVarelse
17 scala> predator.ärSkallig
18 scala> predator.huvud2 = alien.huvud1
19 scala> predator.ärSkallig

```

b) Rita minnessituationen efter rad 18.

c) Vad händer så småningom med det ursprungliga huvud2-objektet i predator efter tilldelningen på rad 18? Går det att referera till detta objekt på något sätt?

Uppgift 3. *Synlighet i primärkonstruktorer:* Undersök nedan vad nyckelorden **val** och **private** får för konsekvenser. Förklara vad som händer. Vilka rader ger vilka felmeddelanden?

```

1 scala> class Gurka1(vikt: Int)
2 scala> new Gurka1(42).vikt
3 scala> class Gurka2(val vikt: Int)
4 scala> new Gurka2(42).vikt
5 scala> class Gurka3(private val vikt: Int)
6 scala> new Gurka3(42).vikt
7 scala> class Gurka4(private val vikt: Int, kompis: Gurka4){
8     def kompisVikt = kompis.vikt
9 }
10 scala> val ingenGurka: Gurka4 = null
11 scala> new Gurka4(42, ingenGurka).kompisVikt
12 scala> new Gurka4(42, new Gurka4(84, null)).kompisVikt
13 scala> class Gurka5(private[this] val vikt: Int, kompis: Gurka5){
14     def kompisVikt = kompis.vikt
15 }
16 scala> class Gurka6 private (vikt: Int)
17 scala> new Gurka6(42)
18 scala> :pa
19 class Gurka7 private (var vikt: Int)
20 object Gurka7 {
21     def apply(vikt: Int) = {
22         require(vikt >= 0, s"negativ vikt: $vikt")
23         new Gurka7(vikt)
24     }
25 }
26 scala> new Gurka7(-42)
27 scala> Gurka7(-42)
28 scala> val g = Gurka7(42)

```

```

29 scala> g.vikt
30 scala> g.vikt = -1
31 scala> g.vikt

```

Uppgift 4. Egendefinierad settar kombinerat med privat konstruktör.

- a) Förlära vad som händer nedan. Vilka rader ger vilka felmeddelanden?

```

1  scala> :pa
2  class Gurka8 private (private var _vikt: Int) {
3      def vikt = _vikt
4      def vikt_=(v: Int): Unit = {
5          require(v >= 0, s"negativ vikt: $v")
6          _vikt = v
7      }
8  }
9
10 object Gurka8 {
11     def apply(vikt: Int) = {
12         require(vikt >= 0, s"negativ vikt: $vikt")
13         new Gurka8(vikt)
14     }
15 }
16 scala> val g = Gurka8(-42)
17 scala> val g = Gurka8(42)
18 scala> g.vikt
19 scala> g.vikt = 0
20 scala> g.vikt = -1
21 scala> g.vikt += 42
22 scala> g.vikt -= 1000

```

- b) Vad är fördelen med möjligheten att skapa egendefienerade setters?

Uppgift 5. En oföränderlig kvadrat med alternativ fabriksmetod.

- a) Implementera klassen Square enligt nedan specifikation. Gör implementationen i en kodeditor, så som gedit, och klippa in klassen i Scala REPL efter kommandot :pa (förkortning av :paste). På så sätt blir **object** Square ett kompanjonsobjekt till **class** Square.

Specification Square

```

/** A class representing a square object with position and side. */
class Square(val x: Int, val y: Int, val side: Int) {
    /** The area of this Square */
    val area: Int = ???

    /** Creates a new Square moved to position (x + dx, y + dy) */
    def move(dx: Int, dy: Int): Square = ???

    /** Tests if this Square has equal size as that Square */
    def isEqualSizeAs(that: Square): Boolean = ???

    /** Multiplies the side with factor and rounded to nearest integer */
    def scale(factor: Double): Square = ???
}

```

```

    /** A string representation of this Square */
    override def toString: String = ???
}

object Square {
    /** A square placed in origin with size 1 */
    val unit: Square = ???

    /** Constructs a new Square object at (x, y) with size side */
    def apply(x: Int, y: Int, side: Int): Square = ???

    /** Constructs a new Square object at (0, 0) with size 1 */
    def apply(): Square = ???
}

```

- b) Testa din kvadrat enligt nedan. Förklara vad som händer.

```

1 scala> val (s1, s2) = (Square(), Square(1, 10, 1))
2 scala> val s3 = s1.move(1,-5)
3 scala> s1 isEqualSizeAs s3
4 scala> s2 isEqualSizeAs s1
5 scala> s1 isEqualSizeAs Square.unit
6 scala> s2.scale(math.Pi) isEqualSizeAs s2
7 scala> s2.scale(math.Pi) isEqualSizeAs s2.scale(math.Pi)

```

Uppgift 6. *Referenslikhet versus strukturlikhet.* Metoden `==` på case-klasser ger **strukturlikhet** (även kallad innehållslikhet) så att *innehållet* i klassens klassparametrar jämförs om de har lika värde, medan för vanliga klasser ger metoden `==` **referenslikhet** där olika objekt är olika även om de har samma innehåll (om man inte överskuggar metoden `equals` som anropas av `==` vilket vi ska titta närmare på i kapitel 8).

```

1 scala> class GurkaRef(val vikt: Int)
2 scala> case class GurkaStrukt(val vikt: Int)
3 scala> val a = new GurkaRef(42)
4 scala> val b = new GurkaRef(42)
5 scala> val c = new GurkaStrukt(42)
6 scala> val d = new GurkaStrukt(42)
7 scala> a == b
8 scala> c == d

```

- a) Förklara vad som händer ovan.
 b) Istället för `==`, prova metoden `eq` på objekten ovan. Metoden `eq` ger alltid referenslikhet (även om byter ut metoden `equals`).

Uppgift 7. *Klassen Point med case-klass.*

- a) Implementera klassen `Point` som en oföränderlig case-klass med heltalsattributen `x` och `y`.
 b) Lägg till metoden `distanceTo(that: Point): Double` som räknar ut avståndet till en annan punkt med hjälp av `math.hypot`.

- c) Lägg till metoden `distanceTo(x: Int, y: Int): Double` som räknar ut avståndet till koordinaterna `x` och `y` med hjälpa av metoden i föregående deluppgift.
- d) Lägg till metoden `move(dx: Int, dy: Int): Point` som skapar en ny punkt på translaterad position enligt delta-koordinaterna `dx` och `dy`.
- e) Lägg till ett kompanjonsobjekt med medlemmen `val origin` som ger en punkt i origo.
- f) Undersök metoderna `==`, `!=`, `eq` och `ne` och förklara vad som händer nedan:

```

1  scala> Point(1, 2) == Point(1, 3)
2  scala> Point(1, 2) != Point(1, 3)
3  scala> Point(1, 2) == Point(1, 2)
4  scala> Point(1, 2) != Point(1, 2)
5  scala> Point.origin.move(1, 1) == Point.origin.move(1, 1)
6  scala> Point.origin.move(1, 1).move(1, 1) != Point(2, 2)
7  scala> Point(0, 0) eq Point(0, 0)
8  scala> Point(0, 0) ne Point(0, 0)
9  scala> Point.origin eq Point.origin
10 scala> Point.origin ne Point.origin
11 scala> val p1 = Point(0, 0)
12 scala> val p2 = p1
13 scala> p1 eq p2

```

- g) Vad ger `Point.origin eq Point.origin` för resultat om `origin` istället implementeras som `def origin: Point = Point(0, 0)`
- h) Vad är det för skillnad på strukturlikhet och referenslikhet?

```

// kod till facit
case class Point(x: Int, y: Int) {
  def distanceTo(that: Point): Double = math.hypot(that.x - x, that.y - y)

  def distanceTo(x: Int, y: Int): Double = distanceTo(Point(x, y))

  def move(dx: Int, dy: Int): Point = Point(x + dx, y + dy)
}

object Point {
  val origin: Point = new Point(0, 0)
}

```

Uppgift 8. Ändra representationen av positionen i klassen `Square` från deluppgift 5 till att vara en `Point` från deluppgift 7.

Uppgift 9. *Case-klassen Point med 2-tupel.* I ett utvecklingsprojekt vill man ändra representationen av positionen i den gamla klassen

`case class Point(x: Int, y: Int)` så att positionen istället i den uppdaterade klassen representeras av en 2-tupel. Man kan då vid konstruktion utnyttja att n-tupler som parameter även kan skrivas som en parameterlista med n argument, varför både `Point(1,2)` och `Point((1,2))` fungerar fint. Samtidigt vill man att befintlig kod som fortfarande använder `x` och `y` ska

fungera utan ändringar. Implementera den nya Point enligt specifikationen nedan.

Specification Point

```
/** A 2-dimensional immutable position p in an integer coordinate system */
case class Point(p:(Int, Int)) {
    /** The x-axis position of this Point */
    val x: Int = ???

    /** The y-axis position of this Point */
    val y: Int = ???

    /** The distance to another Point that */
    def distanceTo(that: Point): Double = ???

    /** The distance to another 2-tuple that representing (x, y). */
    def distanceTo(that: (Int, Int)): Double = ???

    /** A new Point that is moved (dx, dy) */
    def move(dxdy: (Int, Int)): Point = ???
}

object Point {
    /** A Point object at position (0, 0) */
    val origin: Point = ???
}
```

```
// kod till facit
case class Point(p:(Int,Int)) {
    val x: Int = p._1

    val y: Int = p._2

    def distanceTo(that: Point): Double =
        math.hypot(that.x - x, that.y - y)

    def distanceTo(that: (Int, Int)): Double =
        distanceTo(Point(that))

    def move(dx: Int, dy: Int): Point = Point(x + dx, y + dy)
}

object Point {
    val origin: Point = new Point(0, 0)
}
```

Uppgift 10. Vad behöver du ändra i klassen Square från uppgift 5 för att den ska fungera med en Point med 2-tupel från uppgift 9?

Uppgift 11. *Objekt med föränderligt tillstånd (eng. mutable state).* Du ska implementera en modell av en hoppande groda som uppfyller följande krav:

1. Varje grodobjekt ska hålla reda på var den är.
2. Varje grodobjekt ska hålla reda på hur långt grodan hoppat totalt.

3. Varje grodobjekt ska kunna beräkna hur långt det är mellan grodans nuvarande position och utgångsläget.
 4. Alla grodor börjar sitt hoppande i origo.
 5. En groda kan hoppa enligt två metoder:
 - relativ förflyttning enligt parametrarna dx och dy,
 - slumpmässig förflyttning [1, 10] i x-led och [1, 10] i y-led.
- a) Implementera klassen `Frog` enligt nedan specifikation och ovan krav.

Tips:

- Om namnet man vill ge ett privat föränderligt attribut "krockar" med ett metodnamn, är det vanligt att man börjar attributets namn med understreck, t.ex. `private var _x` för att på så sätt undkomma namnkonflikten.
- Inför en metod i taget och klistica in den nya grodan i REPL efter varje utvidgning och testa.

Specification `Frog`

```
class Frog private (initX: Int = 0, initY: Int = 0) {
  def jump(dx: Int, dy: Int): Unit = ???
  def x: Int = ???
  def y: Int = ???
  def randomJump: Unit = ???
  def distanceToStart: Double = ???
  def distanceJumped: Double = ???
  def distanceTo(that: Frog): Double = ???
}
object Frog {
  def spawn(): Frog = ???
}
```

- b) Skriv ett testhuvudprogram som kontrollerar så att alla krav är uppfyllda och att alla metoder fungerar som de ska.

- c) Vad kallas en metod som enbart returnerar värdet av ett privat attribut?
- d) Hur kan man från en metods signatur få en ledtråd om att ett objekt har föränderligt tillstånd (eng. *mutable state*)?
- e) Inför setters för attributen som håller reda på x- och y-positionen. Förflyttningar av positionen i x- eller y-led ska räknas som ett hopp och alltså registreras i det attribut som håller reda på det ackumulerade hoppavståndet.
- f) Simulera ett massivt grodhoppande med krockdetektering genom att skapa 1000 grodor som till att börja med är placerade på x-axeln med avståndet 1.0 längdenheter mellan sig. Låt grodorna i en `while`-sats hoppa slumpmässigt tills någon groda befinner sig närmare än 0.5 längdenheter som är definitionen på att de har krockat. Räkna hur många looprundor som behövs innan något grodpar krockar och skriv ut antalet.

Tips: Börja med pseudokod på papper. Använd en grodvektor.

TODO!!! Kolla så att det är lagom med 1000 stycken och 1.0 i uppgiften ovan.

6.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 12. En kvadratklass med föränderligt tillstånd (eng. *mutable state*). Webbshoppen UberSquare säljer flyttbara kvadrater. I affärsmodellen ingår att ta betalt per förflyttning. Du ska hjälpa UberSquare med att utveckla en enkel systemprototyp.

a) Implementera Square enligt nedan specifikation, under uppfyllandet av följande krav:

1. Till skillnad från uppgift 5 ska du nu göra en kvadrat med föränderligt tillstånd (eng. *mutable state*). I stället för att vid förflyttning returnera ett nytt kvadratobjekt, returneras Unit i samband med att privata attribut uppdateras.
2. Du ska införa funktionalitet som räknar antalet förflyttningar som gjorts för varje kvadrat som skapats och även räkna ut det totala antalet förflyttningar som någonsin gjorts.
3. Varje gång förflyttning sker adderas en kostnad till den ackumulerade kostnaden för respektive kvadrat. Kostnaden för varje förflyttning är avståndet till ursprungsläget multiplicerat med storleken på kvadraten.

Specification Square

```
/** A mutable and expensive Square. */
class Square private (val initX: Int, val initY: Int, val initSide: Int) {

    private var nMoves = 0;
    private var sumCost = 0.0;
    private var _x = initX;
    private var _y = initY;
    private var _side = initSide;

    private def addCost: Unit = {
        sumCost += ???
    }

    /** The current position on the x axis */
    def x: Int = ???

    /** The current position on the y axis */
    def y: Int = ???

    /** The size of this Square */
    def side = ???

    /** Scales the side of this square and rounds it to nearest integer */
    def scale(factor: Double): Unit = ???

    /** Moves this square to position (x + xd, y + dy) */
    def move(dx: Int, dy: Int): Unit = ???

    /** Moves this square to position (x, y) */
    def moveTo(x: Int, y: Int): Unit = ???
}
```

```

/** The accumulated cost of this Square */
def cost: Double = ???

/** Reset the cost of this Square */
def pay: Unit = ???

/** A string representation of this Square */
override def toString: String =
  s"Square[($x, $y), side: $side, #moves: $nMoves times, cost: $sumCost]"
}

object Square {
  private var created = Vector[Square]()

  /** Constructs a new Square object at (x, y) with size side */
  def apply(x: Int, y: Int, side: Int): Square = {
    require(side >= 0, s"side must be positive: $side")
    ???
  }

  /** Constructs a new Square object at (0, 0) with side 1 */
  def apply(): Square = apply(0, 0, 1)

  /** The total number of moves that have been made for all squares. */
  def totalNumberOfMoves: Int = ???

  /** The total cost of all squares. */
  def totalCost: Double = ???
}

```

b) Testa din kvadratprototyp i REPL enligt nedan:

```

1 scala> val xs = Vector.fill(10)(Square())
2 scala> xs.foreach(_.move(2,3))
3 scala> xs.foreach(_.scale(2.9))
4 scala> val (m, c) = (Square.totalNumberOfMoves, Square.totalCost)
5 m: Int = 10
6 c: Double = 36.055512754639885

```

```

// Kod till facit
/** A mutable and expensive Square. */
class Square private (val initX: Int, val initY: Int, val initSide: Int) {

  private var nMoves = 0;
  private var sumCost = 0.0;
  private var _x = initX;
  private var _y = initY;
  private var _side = initSide;

  private def addCost: Unit = {
    sumCost += math.hypot(x - initX, y - initY) * side
  }

  /** The current position on the x axis */
  def x: Int = _x
}

```

```

/** The current position on the y axis */
def y: Int = _y

/** The size of the side */
def side = _side

/** Scales the size of this square and rounds it to nearest integer */
def scale(factor: Double): Unit = { _side = (_side * factor).round.toInt }

/** Moves this square to position (x + xd, y + dy) */
def move(dx: Int, dy: Int): Unit = {
    _x += dx; _y += dy;
    nMoves += 1
    addCost
}

/** Moves this square to position (x, y) */
def moveTo(x: Int, y: Int): Unit = {
    _x = x; _y = y;
    nMoves += 1
    addCost
}

/** The accumulated cost of this Square */
def cost: Double = sumCost

/** Reset the cost of this Square */
def pay: Unit = {sumCost = 0}

/** A string representation of this Square */
override def toString: String =
    s"Square[($x, $y), side: $side, #moves: $nMoves times, cost: $sumCost"
}

object Square {
    private var created = Vector[Square]()

    /** Constructs a new Square object at (x, y) with size side */
    def apply(x: Int, y: Int, side: Int): Square = {
        require(side >= 0, s"side must be positive: $side")
        val sq = (new Square(x, y, side))
        created :+= sq
        sq
    }

    /** Constructs a new Square object at (0, 0) with side 1 */
    def apply(): Square = apply(0, 0, 1)

    /** The total number of moves that have been made for all squares. */
    def totalNumberOfMoves: Int = created.map(_.nMoves).sum

    /** The total cost of all squares. */
    def totalCost: Double = created.map(_.cost).sum
}

```

6.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 13. *Hjälpkonstruktör*: I uppgift 5 erbjöds ett alternativt sätt att skapa Square med en extra fabriksmetod med namnet `apply` i kompanjonobjektet. Ett annat sätt att göras detta på, som i Scala är mindre vanligt (men i Java är desto vanligare), är att definiera flera konstruktörer innuti klassen. I Scala kallas en sådan extra konstruktör för **hjälpkonstruktör** (eng. *auxiliary constructor*).

En hjälpkonstruktör skapar man i Scala genom att definiera en metod som har det speciella namnet `this`, alltså en deklaration `def this(...) = ...`. Hjälpkonstruktörer måste börja med att anropa en annan konstruktör, antingen den primära konstruktorn eller en tidigare definierad hjälpkonstruktör.

- a) TODO!!!

Uppgift 14. TODO!!!

```
class Rational private (numerator: BigInt, denominator: BigInt)
```

Ungefär som Rational i pins1ed med GCD

6.2 Laboration: turtlegraphics

Mål

- Kunna skapa egna klasser.
- Förstå skillnaden mellan klasser och objekt.
- Förstå skillnaden mellan muterbara och omuterbara objekt.
- Förstå hur ett objekt kan innehålla referenser till objekt av andra klasser, och varför detta kan vara användbart.
- Träna på att fatta beslut om vilka datatyper som bäst passar en viss tillämpning.

Förberedelser

- Gör övning classes i kapitel 6.1.

6.2.1 Bakgrund

Under den här laborationen ska du skriva en samling av klasser som tillsammans kan användas för att rita i en fönsterruta. För att ge dig en grund attstå på får du tillgång till den färdigskrivna klassen SimpleWindow. SimpleWindow är en fönsterruta som tillåter programmeraren att rita linjer med hjälp utav en ”penna”. SimpleWindow håller koll på pennans nuvarande position och kan ombes att flytta pennan genom att antingen lyfta den eller genom att rita en rak linje till en ny position.

```
class SimpleWindow

/** mouse click event type */
public final static int MOUSE\_EVENT = 1;

/** key pressed event type */
public final static int KEY\_EVENT = 2;

/** window closed event type */
public final static int CLOSE\_EVENT = 3;

/** Creates a window and makes it visible. */
public SimpleWindow(int width, int height, String title);

/** Returns the width of the window. */
public int getWidth();

/** Returns the height of the window. */
public int getHeight();

/** Clears the window. */
public void clear();

/** Closes the window.*/
public void close();
```

```
/** Opens the window. */
public void open();

/** Moves the pen to a new position. */
public void moveTo(int x, int y) ;

/** Moves the pen to a new position while drawing a line. */
public void lineTo(int x, int y);

/** Writes a string at the current position.*/
public void writeText(String txt);

/** Draws a bitmap image at the current position.*/
public void drawImage(Image image);

/** Returns the pen's x coordinate. */
public int getX();

/** Returns the pen's y coordinate. */
public int getY();

/** Sets the line width. */
public void setLineWidth(int width);

/** Sets the line color. */
public void setLineColor(Color col);

/** Returns the current line width. */
public int getLineWidth();

/** Returns the current line color. */
public Color getLineColor();

/** Waits for a mouse click. */
public void waitForMouseClicked();

/** Returns the mouse x coordinate at the last mouse click. */
public int getMouseX();

/** Returns the mouse y coordinate at the last mouse click. */
public int getMouseY();

/** Adds a sprite to the window. */
public void addSprite(Sprite sprite);

/** Wait for a specified time. */
public static void delay(int ms);
```

Med hjälp utav SimpleWindow kan vi nu skapa en Turtle-klass som fungerar likt den i Kojo.

6.2.2 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. Skapa en klass Point för att beskriva en viss koordinat (x,y) i ett fönster. Klassen ska vara omuterbar - man ska alltså inte kunna ändra på en koordinat efter att den har skapats. Notera att klassens attribut är av typen Double och inte Int, trots att de i någon mån beskriver en diskret pixelposition. Anledningen till detta är att det kan uppstå avrundningsfel vid upprepade förflyttningar. Detta blir särskilt märkbart då varje förflyttning är liten, som t.ex. när en Turtle används för att rita en cirkel.

Specification Point

```
/** Represents a single Point in the x,y plane. */
case class Point(val x: Double, val y: Double) {

  /** Returns a new Point which has been moved some number of pixels */
  def translate(dx: Double, dy: Double) = ???
}
```

- a) Implementera klassen Point.

Uppgift 2. Skapa klassen Turtle:

Specification Turtle

```
/** A Kojo-like Turtle class that can be used to draw shapes
 * in a SimpleWindow.
 * @param window      The window the turtle should be placed in.
 * @param position    A Point representing the turtle's starting
 *                    coordinates.
 * @param angle        The angle between the turtle direction and
 *                    the X-axis measured in degrees.
 *                    Positive degrees indicate a counter clockwise rotation.
 * @param isPenDown   A boolean representing the turtle's pen
 *                    position. True if the pen is down.
 */
class Turtle(window: SimpleWindow, private var position: Point,
            private var angle: Double, private var isPenDown: Boolean) {

  /** Gets the Turtle's current pixel position on the x axis */
  def x: Int = ???

  /** Gets the Turtle's current pixel position on the y axis
   * (measured from the top left) */
  def y: Int = ???

  /** Moves the turtle to a new position without drawing a line. */
  def jumpTo(newPosition: Point) : Unit = ???

  /** Moves the turtle forward in its current direction, drawing
   * a line if the pen is down.
   * @param length The number of pixels to move forward. */
  def forward(length: Double): Unit = ???

  /** Turns the turtle to the left.
   *
   * @param turnAngle The number of degrees to turn. */
}
```

```

def turnLeft(turnAngle: Double): Unit = ???

/** Turns the turtle to the right.
 *
 * @param turnAngle The number of degrees to turn. */
def turnRight(turnAngle: Double): Unit = ???

/** Turns the turtle straight up. */
def turnNorth(): Unit = ???

/** Sets the turtle's pen down, causing it to draw lines when
     the turtle moves. */
def penDown(): Unit = ???

/** Lifts the turtle's pen, preventing it from drawing lines,
     even when it moves. */
def penUp(): Unit = ???
}

```

- Vilka attribut finns i klassen, och vilken synlighetsnivå har de? Vilken/vilka konstruktorer finns?
- Är klassen muterbar eller omuterbar? Motivera! Hade man kunnat göra tvärtom?
- Implementera klassen Turtle enligt specifikationen ovan.
- Just nu behöver användaren av en Turtle specificera alla detaljer om en Turtles ursprungliga tillstånd som parametervärden för att skapa den. För att underlätta för användaren ska du nu skapa en alternativ konstruktor som kräver färre parametrar. Vilka konstruktorparametrar skulle kunna bytas ut mot rimliga default-värden?
- Använd din Turtle för att rita en cirkel. För att göra detta kan du t.ex. låta din Turtle gå ett kort steg och svänga någon grad tills den har gjort ett fullt varv.
- Skapa två stycken Turtles i samma fönsterobjekt som rör sig alternerande. Fungerar allt som tänkt?

Tips:

- SimpleWindow har sitt origo i övre vänstra hörnet, till skillnad från det nedre vänstra hörnet som är vanligt inom matematik.

Uppgift 3. Skapa klassen Rectangle:

Specification Rectangle

```

/** Immutable class representing a rectangle.
 * @param position a Point representing the upper left corner of the
     rectangle (before rotation)
 * @param width    the width of the rectangle
 * @param height   the height of the rectangle
 * @param angle    the angle of the rectangle (rotated around
     the upper left corner)

```

```

/*
class Rectangle(position: Point, width: Double,
               height : Double, angle : Double) {
    /** Draws the rectangle using a turtle */
    def draw(turtle: Turtle): Unit = ???

    /** Returns a new Rectangle that is rotated to the left */
    def rotateLeft(degrees: Double): Rectangle = ???

    /** Returns a new Rectangle that is rotated to the right */
    def rotateRight(degrees: Double): Rectangle = ???

    /** Returns a new Rectangle that has been scaled by a size factor */
    def scale(factor: Double): Rectangle = ???

    /** Returns a new Rectangle that has been moved some number of pixels */
    def translate(dx: Double, dy: Double): Rectangle = ???
}

```

- a) Vilken synlighetsnivå bör konstruktörparametrarna ges? Motivera.
- b) I specifikationen står det att rektangeln roteras runt det övre vänstra hörnet, men finns det andra val av rotationsaxlar? Vilka fördelar/nackdelar finns för olika val? Välj den implementationen du anser lämpligast.
- c) Implementera klassen Rectangle enligt specifikationen ovan.
- d) Använd din Rectangle för att skapa en animation som utnyttjar skalning, rotation och förflyttning. Du kan skapa en animering genom att använda dig av SimpleWindow-objektens clear-metod för att rensa skärmen, samt SimpleWindow-klassens delay-metod. Notera att delay-metoden inte kan anropas på objektet. Se nedanstående exempel.

```

val w = new SimpleWindow(500,500, "Animation")
while(true){
    w.clear()
    // Draw something here
    SimpleWindow.delay(50)
}

```

6.2.3 Frivilliga extrauppgifter

Uppgift 4. Skapa en klass RectangleSequence. I denna klass skall draw-metoden rita ut ett antal rektanglar där varje rektangel har förflyttat sig, roterats och skalats jämfört med föregående rektangel i sekvensen. Se bilder nedan.

Specification RectangleSequence

```

/** Represents a sequence of Rectangles that have been translated,
   rotated, and scaled down.
*

```

```

* @param rectangle      the rectangle to use as a base for the shape
* @param count          the number of rectangles to draw
* @param startAngle     the number of degrees to rotate the image
* @param step            the number of pixels to move each rectangle
*                       (in the direction of startAngle)
* @param rotationStep   the number of degrees to shift each rectangle
*                       with each roll
* @param scaleStep       the scale factor to use in each step

*/
case class RectangleSequence(rectangle: Rectangle,
                                count: Int,
                                angle: Double,
                                step: Double,
                                rotationStep: Double) {

    /** Draws the image using a given Turtle */
    def draw(turtle: Turtle): Unit = ???

    /** Returns a new RectangleSequence that has been scaled with a size factor*/
    def scale(factor: Double): RectangleSequence = ???

    /** Returns a new RectangleSequence that has been rotated to the left */
    def rotateLeft(degrees: Double): RectangleSequence = ???

    /** Returns a new RectangleSequence that has been rotated to the right */
    def rotateRight(degrees: Double): RectangleSequence = ???

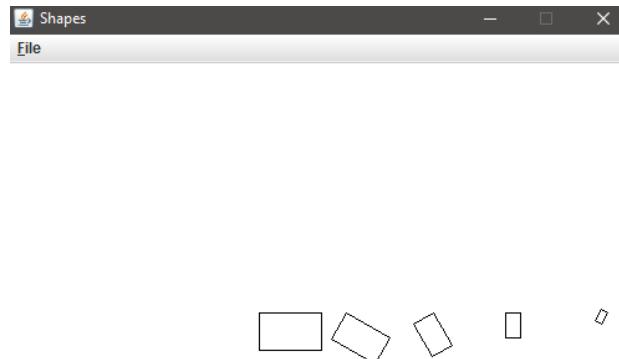
    /** Returns a new RectangleSequence that has moved some number of pixels*/
    def translate(dx: Double, dy: Double): RectangleSequence = ???
}

```

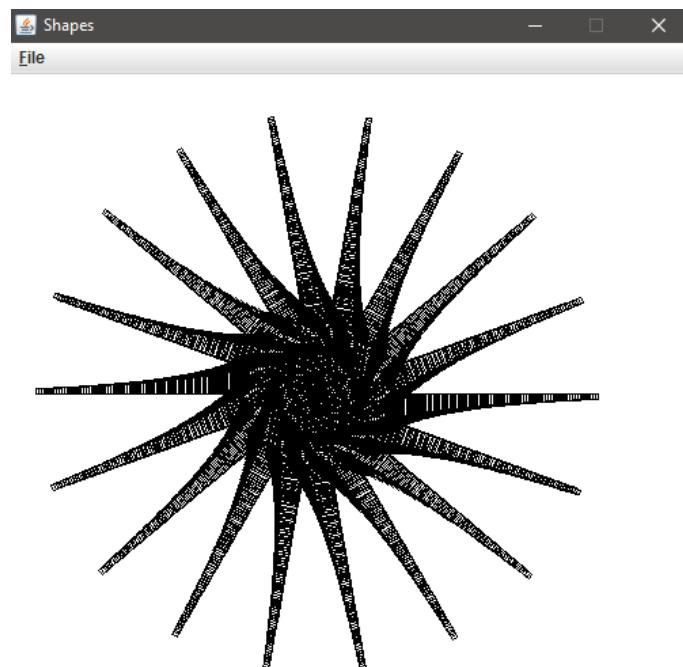
- a) Implementera RectangleSequence.

- b) I SimpleWindow kan man ange en färg via metoden setLineColor som ska användas vid utritning. Nyttja detta för att göra en färggladare visualisering av rektangelsekvensen.

- c) RectangleSequence är resultatet av flera lager utav abstraktioner. Vilka abstraktionslager ser du? Skulle man kunna abstrahera ytterligare?

Figur 6.1: Resultatet av
RectangleSequence(Rectangle(Point(200, 200), 50, 30, 0), 5, 0, 70, -30, 0.67).

Figur 6.2: Resultatet av följande kodsnutt.

```
val w = new SimpleWindow(500, 500, "Shapes")
val t = new Turtle(w, new Point(200, 200), 0, false)
val rect = Rectangle(Point(225, 235), 50, 30, 0)
val roll = RectangleSequence(rect, 100, 0, 2, 0, 0.98)
```

```
for(i <- 0 to 360 by 20)
    roll.rotateLeft(i).draw(t)
```


Kapitel 7

Arv

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- arv
- polymorfism
- trait
- extends
- asInstanceOf
- with
- inmixning
- supertyp
- subtyp
- bastyp
- override
- klasshierarkin i Scala: Any AnyRef Object AnyVal Null Nothing
- referenstyper vs värde typer
- klasshierarkin i scala.collection
- Shape som bastyp till Point och Rectangle
- accessregler vid arv
- protected
- final
- klass vs trait
- abstract class
- case-object
- typer med uppräknade värden

TODO: Begrepp att förklara

Tänk igenom ordningen:

- OO, arv, supertyp, subtyp, bastyp, polymorfism, ...

Medlemmar och arv

Olika sorters medlemmar i **Scala**:

- **def**
- **val**
- **lazy val**
- **var**

Olika sorters medlemmar i **Java**:

- variabel
- metod

Variabler kan vara instansvariabler eller klassvariabler (nyckelord **static**)

- Vid arv kan man överskugga (eng. **override**) en medlem, så att medlemmen med samma namn i en subtyp får sin egen speciella skepnad.
- När man konstruerar ett objektorienterat språk gäller det att man definierar sunda överskuggningsregler vid arv.

Regler för **override** i Scala.

En medlem M1 i en supertyp får ersättas av en medlem M2 i en subtyp, givet reglerna:

1. M1 och M2 ska ha samma namn och typerna ska matcha.
2. **def** får bytas ut mot: **def**, **val**, **var**, **lazy val**
3. **val** får bytas ut mot: **val**, och om M1 är abstrakt mot en **lazy val**.
4. **var** får bara bytas ut mot en **var**.
5. **lazy val** får bara bytas ut mot en **lazy val**.
6. Om en medlem i en supertyp är abstrakt *behöver* man inte använda nyckelordet **override** i subtypen. (Men det är bra att göra det ändå så att kompilatorn hjälper dig att kolla att du verkligen byter ut något.)
7. Om en medlem i en supertyp är konkret *måste* man använda nyckelordet **override** i subtypen, annars ges kompileringsfel.
8. M1 får inte vara **final**.
9. M1 får inte vara **private** eller **private[this]**, men kan vara **private[X]** om M2 också är **private[X]**, eller **private[Y]** om X innehåller Y.
10. Om M1 är **protected** måste även M2 vara det.

När använda en trait och när använda en klass som supertyp?

TODO

Använd en trait som supertyp om:

1. Du är osäker på vilket som är bäst.
(Du kan alltid ändra till en klass senare.)
2. etc
3. etc

Använd en klass om:

1. Du vill ge supertypen en parameter vid konstruktion.
2. etc
3. etc

Designexempel: Klassen ???

TODO:

-

7.1 Övning: traits

Mål

- Förstå följande begrepp:
 - bastyp,
 - supertyp,
 - subtyp,
 - abstrakt typ,
 - polymorfism.
- Kunna deklarera och använda en arvhierarki i flera nivåer med nyckelordet **extends**.
- Kunna deklarera och använda inmixning med flera traits och nyckelordet **with**.
- Kunna deklarera och känna till nyttan med finala klasser och finala attribut och nyckelordet **final**.
- Känna till synlighetsregler vid arv och nyttan med privata och skyddade attribut.
- Kunna deklarera och använda skyddade attribute med nyckelordet **protected**.
- Känna till hur typtester och typkonvertering vid arv kan göras med metoderna `isInstanceOf` och `asInstanceOf` och känna till att detta görs bättre med **match** (som kommer i kapitel 8).
- Känna till begreppet anonym klass.
- Kunna deklarera och använda överskuggade metoder med nyckelordet **override**.
- Känna till reglerna som gäller vid överskuggning av olika sorters medlemmar.
- Kunna deklarera och använda hierarkier av klasser där konstruktörparametrar överförs till superklasser.
- Kunna deklarera och använda uppräknade värden med case-objekt och gemensam bastyp.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 7.

7.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. *Gemensam bastyp.* Man vill ofta lägga in objekt av olika typ i samma samling.

```

1 class Gurka(val vikt: Int)
2 class Tomat(val vikt: Int)
3 val gurkor = Vector(new Gurka(100), new Gurka(200))
4 val grönsaker = Vector(new Gurka(300), new Tomat(42))

```

- a) Om en samling innehåller objekt av flera olika typer försöker kompilatorn härleda den mest specifika typen som objekten har gemensamt. Vad blir det för typ på värdet `grönsaker` ovan?
- b) Försök ta reda på summan av vikterna enligt nedan. Vad ger andra raden för felmeddelande? Varför?

```
1 gurkor.map(_.vikt).sum
2 grönsaker.map(_.vikt).sum
```

- c) Vi kan göra så att vi kan komma åt vikten på alla grönsaker genom att ge gurkor och tomater en gemensam bastyp som de olika konkreta grönsakstyperna utvidgar med nyckelordet **extends**. Man säger att subtyperna Gurka och Tomat **ärver** egenskaperna hos supertypen Grönsak.

Attributet `vikt` i traiten Grönsak nedan initialiseras inte förrän konstruktörerna anropas när vi gör `new` på någon av klasserna Gurka eller Tomat.

```
1 trait Grönsak { val vikt: Int }
2 class Gurka(val vikt: Int) extends Grönsak
3 class Tomat(val vikt: Int) extends Grönsak
4 val gurkor = Vector(new Gurka(100), new Gurka(200))
5 val grönsaker = Vector(new Gurka(300), new Tomat(42))
```

- d) Vad blir det nu för typ på värdet av `grönsaker` ovan?
- e) Fungerar det nu att räkna ut summan av vikterna i `grönsaker` med `grönsaker.map(_.vikt).sum`?
- f) En trait liknar en klass, men man kan inte instansiera den och den kan inte ha några parametrar. En typ som inte kan instansieras kallas **abstrakt** (eng. *abstract*). Vad blir det för felmeddelande om du försöker göra `new` på en trait enligt nedan?

```
1 trait Grönsak{ val vikt: Int }
2 new Grönsak
```

- g) Traiten Grönsak har en abstrakt medlem `vikt`. Den sägs vara abstrakt eftersom den saknar definition – medlemmen har bara ett namn och en typ men inget värde. Du kan instansiera den abstrakta traiten Grönsak om du fyller i det som ”fattas”, nämligen ett värde på `vikt`. Man kan fylla på det som fattas i genom att ”hänga på” ett block efter typens namn vid instansiering. Man får då vad som kallas en **anonym** klass, i detta fall en ganska konstig grönsak som inte är någon speciell sorts grönsak med som ändå har en vikt.

Vad får `anonymGrönsak` nedan för typ och strängrepresenation?

```
1 val anonymGrönsak = new Grönsak { val vikt = 42 }
```

Uppgift 2. *Polymorfism i samband med arv.* Polymorfism betyder ”många skepnader”. I samband med arv innebär det att flera subtyper, till exempel Ko och Gris, kan hanteras gemensamt som om de vore instanser av samma supertyp, så som Djur. Subklasser kan implementera en metod med samma namn på

olika sätt. Vilken metod som exekveras bestäms vid körtid beroende på vilken subtyp som instansieras. På så sätt kan djur komma i många skepnader.

- a) Implementera funktionen `skapaDjur` nedan så att den returnerar antingen en ny `Ko` eller en ny `Gris` med lika sannolikhet.

```

1  scala> trait Djur { def väsnas: Unit }
2  scala> class Ko    extends Djur { def väsnas = println("Muuuuuuu") }
3  scala> class Gris extends Djur { def väsnas = println("Nööffnöff") }
4  scala> def skapaDjur: Djur = ???
5  scala> val bondgård = Vector.fill(42)(skapaDjur)
6  scala> bondgård.foreach(_.väsnas)
```

- b) Lägg till ett djur av typen `Häst` som `väsnas` på lämpligt sätt och modifiera `skapaDjur` så att det skapas kor, grisar och hästar med lika sannolikhet.

Uppgift 3. *Bastypen Shape och subtyperna Rectangle och Circle.* Du ska nu skapa ett litet bibliotek för geometriska former med oföränderliga objekt implementerade med hjälp av case-klasser. De geometriska formerna har en gemensam bastyp kallad `Shape`. Skriv nedan kod i en editor och klistra sedan in den i REPL med kommandot :paste.

```

case class Point(x: Double, y: Double) {
  def move(dx: Double, dy: Double): Point = Point(x + dx, y + dy)
}

trait Shape {
  def pos: Point
  def move(dx: Double, dy: Double): Shape
}

case class Rectangle(
  pos: Point,
  dx: Double,
  dy: Double
) extends Shape {
  override def move(dx: Double, dy: Double): Rectangle =
    Rectangle(pos.move(dx, dy), this.dx, this.dy)
}

case class Circle(pos: Point, radius: Double) extends Shape {
  override def move(dx: Double, dy: Double): Circle =
    Circle(pos.move(dx, dy), radius)
}
```

- a) Instansiera några cirklar och rektanglar och gör några relativt förflyttningar av dina instanser genom att anropa `move`.
- b) Lägg till metoden `moveTo` i `Point`, `Shape`, `Rectangle` och `Circle` som gör en absolut förflyttning till koordinaterna `x` och `y`. Klistra in i REPL och testa

på några instanser av Rectangle och Circle.

- c) Lägg till metoden `distanceTo(that: Point): Double` i case-klassen `Point` som räknar ut avståndet till en annan punkt med hjälp av `math.hypot`. Klistra in i REPL och testa på några instanser av `Point`.
- d) Lägg till en konkret metod `distanceTo(that: Shape): Double` i traiten `Shape` som räknar ut avståndet till positionen för en annan `Shape`. Klistra in i REPL och testa på några instanser av `Rectangle` och `Circle`.

Uppgift 4. Inmixning. Man kan utvidga en klass med multipla traits med nyckelordet **with**. På så sätt kan man fördela medlemmar i olika traits och återanvända gemensamma kodelär genom så kallad **inmixning**, så som nedan exempel visar.

En alternativ fågeltaxonomi, speciellt populär i Skåne, delar in alla fåglar i två specifika kategorier: Kråga respektive Ånka. Krågor kan flyga men inte simma, medan Ångor kan simma och oftast även flyga. Fågel i generell, kollektiv bemärkelse kallas på gammal skånska för Fyle.¹ Skriv in nedan kod i en editor och spara den för kommande uppgifter. Klistra in koden i REPL med kommandot :paste.

```
trait Fyle {
    val läte: String
    def väsnas: Unit = print(läte * 2)
    val ärSimkunnig: Boolean
    val ärFlygkunnig: Boolean
}

trait KanSimma { val ärSimkunnig = true }
trait KanInteSimma { val ärSimkunnig = false }
trait KanFlyga { val ärFlygkunnig = true }
trait KanKanskeFlyga { val ärFlygkunnig = math.random < 0.8 }

class Kråga extends Fyle with KanFlyga with KanInteSimma {
    val läte = "krax"
}

class Ånka extends Fyle with KanSimma with KanKanskeFlyga {
    val läte = "kvack"
    override def väsnas = print(läte * 4)
}
```

- a) En flitig ornitolog hittar 42 fåglar i en perfekt skog där alla fågelsorter är lika sannolika, representerat av vektor `fyle` nedan. Skriv i REPL ett uttryck som undersöker hur många av dessa som är flygkunniga Ångor, genom att använda metoderna `filter`, `isInstanceOf`, `ärFlygkunnig` och `size`.

¹www.klangfix.se/ordlista.htm

```

1 scala> val fyle =
2     Vector.fill(42)(if (math.random > 0.5) new Kråga else new Ånka)
3 scala> fyle.foreach(_.väsnas)
4 scala> val antalFlygångor: Int = ???

```

- b) Om alla de fåglar som ornitologen hittade skulle väsnas exakt en gång var, hur många krax och hur många kvack skulle då höras? Använd metoderna `filter` och `size`, samt predikatet `ärSimKunnig` för att beräkna antalet krax respektive kvack.

```

1 scala> val antalKrax: Int = ???
2 scala> val antalKvack: Int = ???

```

Uppgift 5. *Finala klasser.* Om man vill förhindra att man kan göra `extends` på en klass kan man göra den final genom att placera nyckelordet `final` före nyckelordet `class`.

- a) Eftersom klassificeringen av fåglar i uppgiften ovan i antingen Ångor eller Krågor är fullständig och det inte finns några subtyper till varken Ångor eller Krågor är det lämpligt att göra dessa finala. Ändra detta i din kod.
b) Testa att ändå försöka göra en subklass `Simkråga` `extends` `Kråga`. Vad ger kompilatorn för felmeddelande om man försöker utvidga en final klass?

Uppgift 6. *Accessregler vid arv och nyckelordet `protected`.* Om en medlem i en supertyp är privat så kan man inte komma åt den i en subklass. Ibland vill man att subklassen ska kunna komma åt en medlem även om den ska vara otillgänglig i annan kod.

```

1 trait Super {
2     private val minHemlis = 42
3     protected val vårHemlis = 42
4 }
5 class Sub extends Super {
6     def avslöja = minHemlis
7     def kryptisk = vårHemlis * math.Pi
8 }

```

- a) Vad blir felmeddelandet när klassen `Sub` försöker komma åt `minHemlis`?
b) Deklarera `Sub` på nytt, men nu utan den förbjudna metoden `avslöja`. Vad blir felmeddelandet om du försöker komma åt `vårHemlis` via en instans av klassen `Sub`? Prova till exempel med `(new Sub).vårHemlis`
c) Fungerar det att anropa metoden `kryptisk` på instanser av klassen `Sub`?

Uppgift 7. *Användning av `protected`.* Den flitige ornitologen från uppgift 4 ska ringmärka alla 42 fåglar hen hittat i skogen. När hen ändå håller på bestämmer hen att i även försöka ta reda på hur mycket oväsen som skapas av respektive fågelsort. För detta ändamål apterar den flitige ornitologen en linuxdator på allt infångat fyle. Du ska hjälpa ornitologen att skriva programmet.

- a) Inför en **protected var** räknaLäte i traiten Fyle och skriv kod på lämpliga ställen för att räkna hur många läten som respektive fågelinstans yttrar.
- b) Inför en metod antallÄten som returnerar antalet krax respektive kvack som en viss fågel yttrat sedan dess skapelse.
- c) Varför inte använda **private** i stället för **protected**?
- d) Varför är det bra att göra räknar-variabeln oåtkomlig från "utsidan"?

Uppgift 8. Typtester med `isInstanceOf` och typkonvertering med `asInstanceOf`. Gör nedan deklarationer.

```

1 scala> trait A; trait B extends A; class C extends B; class D extends B
2 scala> val (c, d) = (new C, new D)
3 scala> val a: A = c
4 scala> val b: B = d

```

- a) Rita en bild över vilka typer som ärver vilka.
- b) Vilket resultat ger dessa typtester? Varför?

```

1 scala> c.isInstanceOf[C]
2 scala> c.isInstanceOf[D]
3 scala> d.isInstanceOf[B]
4 scala> c.isInstanceOf[A]
5 scala> b.isInstanceOf[A]
6 scala> b.isInstanceOf[D]
7 scala> a.isInstanceOf[B]
8 scala> c.isInstanceOf[AnyRef]
9 scala> c.isInstanceOf[Any]
10 scala> c.isInstanceOf[AnyVal]
11 scala> c.isInstanceOf[Object]
12 scala> 42.isInstanceOf[Object]
13 scala> 42.isInstanceOf[Any]

```

- c) Vilka av dessa typkonverteringar ger felmeddelande? Vilket och varför?

```

1 scala> c.asInstanceOf[B]
2 scala> c.asInstanceOf[A]
3 scala> d.asInstanceOf[C]
4 scala> a.asInstanceOf[B]
5 scala> a.asInstanceOf[C]
6 scala> a.asInstanceOf[D]
7 scala> a.asInstanceOf[E]
8 scala> b.asInstanceOf[A]

```

Uppgift 9. Regler för **override**, **private** och **final**.

- a) Undersök överskuggning av abstrakta, konkreta, privata och finala medlemmar genom att skriva in raderna nedan en i taget i REPL. Vilka rader ger felmeddelande? Varför? Vid felmeddelande: notera hur felmeddelandet lyder och ändra deklarationen av den felande medlemmen så att koden blir kompilerbar (eller om det är enda rimliga lösningen: ta bort den felaktiga medlemmen), innan du provar efterkommande rad.

```

1 trait Super1 { def a: Int; def b = 42; private def c = "hemlis" }
2 class Sub2 extends Super1 { def a = 43; def b = 43; def c = 43 }
3 class Sub3 extends Super1 { def a = 43; override def b = 43 }
4 class Sub4 extends Super1 { def a = 43; override def c = "43" }
5 trait Super5 { final def a: Int; final def b = 42 }
6 class Sub6 extends Super5 { override def a = 43; def b = 43 }
7 class Sub7 extends Super5 { def a = 43; override def b = 43 }
8 class Sub8 extends Super5 { def a = 43; override def c = "43" }
9 trait Super9 { val a: Int; val b = 42; lazy val c: String = "lazy" }
10 class Sub10 extends Super9 { override def a = 43; override val b = 43 }
11 class Sub11 extends Super9 { val a = 43; override lazy val b = 43 }
12 class Sub12 extends Super9 { val a = 43; override var b = 43 }
13 class Sub13 extends Super9 { val a = 43; override lazy val c = "still lazy" }
14 class SubSub extends Sub13 { override val a = 44}
15 trait Super14 { var a: Int; var b = 42; var c: String }
16 class Sub15 extends Super14 { def a = 43; override var b = 43; val c = "?" }
```

- b) Skapa instanser av klasserna Sub3, Sub13 och SubSub från ovan deluppgift och undersök alla medlemmarnas värden för respektive instans. Förklara varför de har dessa värden.
- c) Läs igenom reglerna i kapitel 7 om vad som gäller vid arv och överskuggning av medlemmar. Gör några egna undersökningar i REPL som försöker bryta mot någon regel som inte testades i deluppgift a.

Uppgift 10. *Supertyp med parameter.* En trait kan inte ha någon parameter. Vill man ha en parameter till supertypen måste man använda en klass istället, enligt nedan exempel.

Utbildningsdepartementet vill i sitt system hålla koll på vissa personer och skapar därför en klasshierarki enligt nedan. Skriv in kodens i en editor och klipp sedan in den i REPL.

```

class Person(val namn: String)

class Akademiker(
    namn: String,
    val universitet: String) extends Person(namn)

class Student(
    namn: String,
    universitet: String,
    program: String) extends Akademiker(namn, universitet)

class Forskare(
    namn: String,
    universitet: String,
    titel: String) extends Akademiker(namn, universitet)
```

- a) Deklarera fyra olika **val**-variabler med lämpliga namn som refererar till olika instanser av alla olika klasser ovan och ge attributen valfria initialvärden

genom olika parametrar till konstruktörerna.

- b) Skriv två satser: en som först stoppar in instanserna i en Vector och en som sedan loopar igenom vektorn och skriv ut alla instansers `toString` och namn.
- c) Utbildningsdepartementet vill att det inte ska gå att instansiera objekt av typerna Person och Akademiker. Det kan åstadkommas genom att placera nyckelordet **abstract** före **class**. Uppdatera koden i enlighet med detta. Vilket blir felmeddelande om man försöker instansiera en **abstract class**?
- d) Utbildningsdepartementet vill slippa implementera `toString` och slippa skriva `new` vid instansiering. Gör därför om typerna Student och Forskare till case-klasser. *Tips:* För att undkomma ett kompileringsfel (vilket?) behöver du använda **override val** på lämpligt ställe.

Skapa instanser av de nya case-klasserna Student och Forskare och skriv ut deras `toString`. Hur ser utskriften ut?

- e) Eftersom Person och Akademiker nu är abstrakta, vill utbildningsdepartementet att du gör om dessa typer till traits med abstrakta attribut istället för klasser. Du kan då undvika **override val** i klassparametrarna till de konkreta case-klasserna.

Man inför också en case-klass IckeAkademiker som man tänker använda i olika statistiska medborgarundersökningar.

Dessutom förser man alla personer med ett personnummer representerat som en Int.

Hur ser utbildningsdepartementets kod ut nu, efter alla ändringar? Skriv ett testprogram som skapar några instanser och skriver ut deras attribut.

- f) I vilka sammanhang är det nödvändigt att använda en **trait** respektive en **class**.

Uppgift 11. Uppräknade värden. Ett sätt att hålla reda på uppräknade värden, t.ex. färgen på olika kort i en kortlek, är att använda olika heltal som får representera de olika värdena, till exempel så här:²

```
object Färg {
    val Spader = 1
    val Hjärter = 2
    val Ruter = 3
    val Klöver = 4
}
```

Dessa kan sedan användas som parametrar till denna case-klass vid skapande av kortobjekt:

```
case class Kort(färg: Int, valör: Int)
```

²Om namnkonventioner för konstanter i Scala: läs under rubriken "Constants, Values, Variable and Methods" här docs.scala-lang.org/style/naming-conventions.html

Man kan hålla reda på färgen med en variabel av typen Int och tilldela den en viss färg med ovan konstanter. Och när man skapar ett kort behöver man inte komma ihåg vilket numret är.

```
1 scala> val f = Färg.Spader
2 scala> import Färg._
3 scala> Kort(Ruter, 7)
```

En annan fördelen med detta är att man lätt kan loopa från 1 till 4 för att gå igenom alla färger.

```
1 scala> val kortlek = for (f <- 1 to 4; v <- 1 to 13) yield Kort(f, v)
```

Nackdelen är att kompilatorn vid kompileringstid inte kollar om variablerna av misstag råkar ges något värde utanför det giltiga intervallet, t.ex. 42. Detta får vi själv hålla koll på vid körtid, till exempel med funktionen `require` eller `if`-satser, etc.

Istället kan man använda case-objekt enligt nedan deluppgifter och få hjälp av kompilatorn att hitta eventuella fel vid kompileringstid. Ett case-objekt är som ett vanligt singelton-objekt men det får automatiskt en `toString` samma som namnet och kan användas i matchningar etc. (mer om match i kapitel 8).

a) Deklarera följande uppräknade värden som singelton objekt med gemensam bastyp i en editor och klistra in i REPL med kommandot :paste. Med nyckelordet `sealed` så ”försegglas” klassen och inga andra direkta subtyper tillåts förutom de som finns i samma kod-fil eller block. I detta exempel med kortfärgar vet vi ju att det inte finns fler än dessa fyra färger.

```
sealed trait Färg
case object Spader extends Färg
case object Hjärter extends Färg
case object Ruter extends Färg
case object Klöver extends Färg
```

Dessa kan sedan användas som parametrar till denna case-klass vid skapande av kortobjekt:

```
case class Kort(färg: Färg, valör: Int)
```

Skapa därefter några exemplinstanser av klassen Kort. Vad är fördelen med ovan angreppssätt jämfört med att använda heltalskonstanter?

b) Om man vill kunna iterera över alla värden är det bra om de finns i en samling med alla värden. Vi kan lägga en sådan i ett kompanjonsobjekt till bastypen. Uppdatera koden enligt nedan och klistra in på nytt i REPL med kommandot :paste. Skriv ut alla färgvärden med en `for`-sats.

```
sealed trait Färg
object Färg {
    val values = Vector(Spader, Hjärter, Ruter, Klöver)
}
case object Spader extends Färg
```

```
case object Hjärter extends Färg
case object Ruter extends Färg
case object Klöver extends Färg
```

Skapa en kortlek med 52 olika kort och blanda den sedan med `Random.shuffle` enligt nedan. Använd en dubbel **for**-sats och **yield**.

```
1 scala> val kortlek: Vector[Kort] = ???
2 scala> val blandad = scala.util.Random.shuffle(kortlek)
```

- c) Skriv en funktion `def blandadKortlek: Vector[Kort] = ???` som ger en ny blandad kortlek varje gång den anropas med metoden i föregående uppgift.
- d) Om man även vill ha en heltalsrepresentation med en medlem `toInt` för alla värden, kan man ge bastypen en parameter och i stället för en trait (som inte kan ha några parametrar) använda en abstrakt klass.

```
sealed abstract class Färg(final val toInt: Int)
object Färg {
    val values = Vector(Spader, Hjärter, Ruter, Klöver)
}
case object Spader extends Färg(0)
case object Hjärter extends Färg(1)
case object Ruter extends Färg(2)
case object Klöver extends Färg(3)
```

Skapa en funktion `färgPoäng` som räknar ut summan av heltalsrepresentatiönen av alla färger hos en vektor med kort, och använd den sedan för att räkna ut `färgPoäng` för de första fem korten.

```
1 scala> def blandadKortlek: Vector[Kort] = ???
2 scala> def färgPoäng(xs: Vector[Kort]): Int = ???
3 scala> färgPoäng(blandadKortlek.take(5))
```

7.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 12. Det visar sig att vår flitige ornitolog från uppgift 4 sov på en av föreläsningarna i zoologi när hen var nolla på Natfak, och därför helt missat fylekategorin Pjodd. Hjälp vår stackars ornitolog så att fylehierarkin nu även omfattar Pjoddar. En Pjodd kan flyga som en Kråga men den är Liten medan en Kråga är Stor. En Pjodd kvitrar dubbelt så många gånger som en Ånka kvackar. En Pjodd KanKanskeSimma där simkunnighetssannolikheten är 0.2. Låt ornitologen ånyo finna 42 slumpmässiga fåglar i skogen och filtrera fram lämpliga arter. Undersök sedan hur dessa väsnas, i likhet med deluppgift 4b.

7.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 13. TODO!!! Gör en fördjupningsuppgift inspirerat av denna <http://stackoverflow.com/questions/16173477/usages-of-null-nothing-unit-in-scala>

Uppgift 14. TODO!!! Numbers: Fundera på om detta är lönt eller blir exemplet för krångligt ??? Hitta annars på ngt bättre med en djup arvshierarki
...

```
// INTE FÄRDIGT
package numbers

trait Number {
    def reduce: Number = this // reduce if possible to a simpler number
    def isZero: Boolean
    def isOne: Boolean
    def +(that: Number): Number = ??? // should be abstract
}
object Number {
    def Zero = Nat(0)
    def One = Nat(1)
    def Im(im: BigDecimal) = Complex(Real(0), Real(im))
    def Im(im: Real) = Complex(Real(0), im)
    def j = Complex(Real(0), Real(1))
    def Re(re: BigDecimal) = Complex(Real(re), Real(0))
    def Re(re: Real) = Complex(re, Real(0))
    implicit class IntDecorator(i: Int){ def j = Im(i) }
    implicit class DoubleDecorator(d: Double){ def j = Im(d) }
}

trait AbstractComplex extends Number {
    def re: AbstractReal
    def im: AbstractReal
    def abs = Real(math.hypot(re.decimal.toDouble, im.decimal.toDouble))
    def fi = Real(math.atan2(im.decimal.toDouble, re.decimal.toDouble))
    override def isZero: Boolean = re.decimal == 0 && im.decimal == 0
    override def isOne: Boolean = abs.decimal == 1.0
    override def reduce: AbstractComplex = if (im.decimal == 0) re.reduce else this
}

case class Complex(re: Real, im: Real) extends AbstractComplex
case object Complex {
    def apply(re: BigDecimal, im: BigDecimal) = new Complex(Real(re), Real(im))
}

case class Polar(override val abs: Real, override val fi: Real) extends AbstractComplex {
    override def re = Real(abs.decimal.toDouble * math.cos(fi.decimal.toDouble))
    override def im = Real(abs.decimal.toDouble * math.sin(fi.decimal.toDouble))
}
case object Polar {
    def apply(abs: BigDecimal, fi: BigDecimal) = new Polar(Real(abs), Real(fi))
}

trait AbstractReal extends AbstractComplex {
    def decimal: BigDecimal
    override def isZero = decimal == 0
    override def isOne = decimal == 1
}
```

```
override def re = this
override def im = Number.Zero
override def reduce: AbstractReal =
  if (decimal == 0) Number.Zero else if (decimal == 1) Number.One else this
}

case class Real(decimal: BigDecimal) extends AbstractReal

trait AbstractRational extends AbstractReal {
  def numerator: AbstractInteger
  def denominator: AbstractInteger
  override def decimal = BigDecimal(numerator.integ)
  override def isOne = numerator.integ == denominator.integ
  override def reduce: AbstractRational =
    if (denominator.isOne) numerator.reduce else this // should use gcd
}

case class Frac(numerator: Integ, denominator: Integ) extends AbstractRational {
  require(denominator.integ != 0, "denominator must be non-zero")
}
case object Frac {
  def apply(n: BigInt, d: BigInt) = new Frac(Integ(n), Integ(d))
}

trait AbstractInteger extends AbstractRational {
  def integ: BigInt
  override def numerator = this
  override def denominator = Number.One
  override def isZero = integ == 0
  override def isOne = integ == 1
  override def decimal: BigDecimal = BigDecimal(integ)
  override def reduce: AbstractInteger =
    if (isZero) Number.Zero else if (isOne) Number.One else this
}

case class Integ(integ: BigInt) extends AbstractInteger

trait AbstractNatural extends AbstractInteger

case class Nat(integ: BigInt) extends AbstractNatural{
  require(integ >= 0, "natural numbers must be non-negative")
}
```

7.2 Grupplaboration: turtlerace - team

Mål

- Kunna arv
- Kunna traits

Förberedelser

- Gör övning traits i kapitel 7.1.
- Läs på om och förstå arv
- Diskutera i din samarbetsgrupp hur ni ska dela upp koden mellan er i flera olika delar, som ni kan arbeta med var för sig. En sådan del kan vara en klass, en trait, ett objekt, ett paket, eller en funktion.
- Varje del ska ha en *huvudansvarig* individ.
- Arbetsfördelningen ska vara någorlunda jämt fördelad mellan gruppmedlemmarna.
- När ni redovisar er lösning ska ni börja med att redogöra för handledaren hur ni delat upp koden och vem som är huvudansvarig för vad.
- Den som är huvudansvarig för en viss del redovisar den delen.
- Grupplaborationer görs i huvudsak som hemuppgift. Salstiden används primärt för redovisning.

7.2.1 Bakgrund

I labben kommer sköldpaddor, Turtle, att få tävla mot varandra i ett lopp. Racet kommer att köras i ett RaceWindow som ärver från SimpleWindow. Först kommer en RaceTurtle att skapas, som ärver från Turtle och sedan kommer sköldpaddor med olika egenskaper att skapas. Dessa sköldpaddor kommer sedan att tävla i en turnering med 32 sköldpaddor. Det kommer att vara åtta sköldpaddor i varje deltävling och turneringen kommer att bestå av fyra kvartsfinaler, två semifinaler och tillsist en final.

7.2.2 Obligatoriska uppgifter

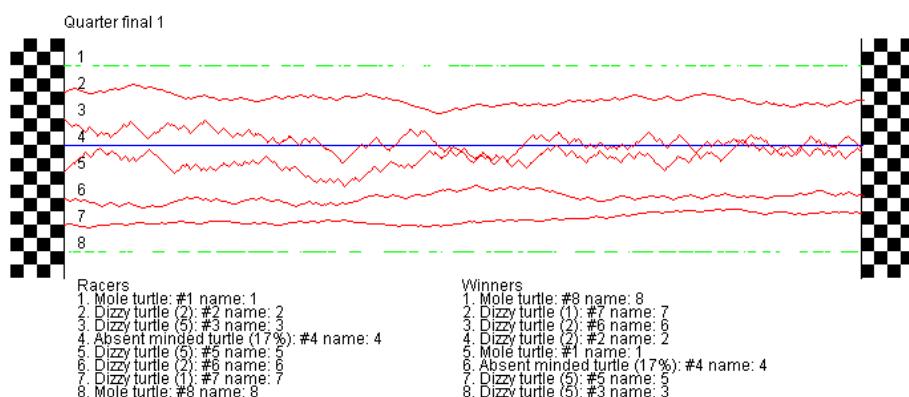
Uppgift 1. ColorTurtle.

- a) Högerklicka på projektet w07_turtlerace_team och välj Build Path → Configure Build Path. Välj fliken Projects och tryck Add.... Markera projektet w06_turtlegraphics och tryck OK.
- b) Skapa en ny klass ColorTurtle som ärver från Turtle och tar in en extra parameter color av typen java.awt.Color. Turtle måste importeras från paketet turtlegraphics.
- c) Använd **override** på metoden forward, där färgen i SimpleWindow sparas undan och sedan ändras till den angivna färgen color. Anropa sedan metoden

forward i Turtle och byt tillbaka färgen i SimpleWindow till den färg som sparades undan.

Uppgift 2. RaceWindow

- Skapa RaceWindow som ärver från SimpleWindow med fix storlek och förbestämd titel. Lämplig storlek är 800x400. Det ska finnas två attribut startX och endX som är förbestämda och motsvarar start och mål.
- Skapa tre metoder startX, endX och startY. startX och endX ska returnera värdet på motsvarande attribut. startY ska ta in ett heltal nbr som är ett startnummer och returnera y-värdet för det startnumret. startX och endX är x-värdet för start- resp. mållinjen och startY är y-värdet för varje sköldpaddas startposition på startlinjen.
- Skapa en metod draw som ritar upp ett race i fönstret och skriver ut startnummer. Definiera gärna en klass som ritar upp ett start-/målfält. Bilden är enbart ett exempel på vad man kan göra. Rita något kul! Titeln och alla tävlande turtles kommer att skrivas ut senare i uppgiften.

- Skapa en metod printTitle som tar in en sträng och skriver ut den som titel på racet.

```
class RaceTurtle(private val w: RaceWindow,
  var nbr: Int, val name: String) {
  /**
   * Takes one step of a random length 1 to 5
   */
  def raceStep(): Unit = ???

  /**
   * Restarts the turtle at the finish line.
   * To be used before each race
   */
}
```

```
def restart: Unit = ???  
  
override def toString: String = ???  
}
```

Uppgift 3. RaceTurtle.

- a) Implementera klassen RaceTurtle som ska ärva från Turtle. Turtle och Point behöver importeras från `turtlegraphics`. Startpositionen för en RaceTurtle hämtas från RaceWindow.

Exempel på import-sats: `import turtlegraphics.Turtle`.

- b) Skapa en metod `printRacers`, i RaceWindow, som tar in en lista med RaceTurtle, ett *x*-värde och en titel på listan och skriver ut listan med början på angivet *x*-värde. Se exemplet med listan *Racers* och *Winners*.
- c) Det går nu att testa RaceTurtle (för det krävs `TurtleRace`).
- d) Ändra så att RaceTurtle istället ärver från ColoTurtle. RaceTurtle behöver då ta in en parameter av typen `Color`.

Uppgift 4. TurtleRace

- a) Implementera metoden `race` som ska börja med att skriva ut tävlande och titel i RaceWindow. Skapa en tom `ArrayBuffer` med namnet `winners` (för detta behöver man importera `scala.collection.mutable.ArrayBuffer`). Låt varje RaceTurtle ta ett steg tills en passerar mållinjen. Lägg över alla som passerat mållinjen i `winners` och kör detta tills alla RaceTurtle har hamnat i `winners`. Använd `SimpleWindow.delay(5)` mellan varje steg för att se animeringen. Skriv ut vinnarna i RaceWindow och vänta på musklick. Returnera listan med vinnare.

- b) Testa att köra ett race mellan åtta sköldpaddor.

Uppgift 5. Dizziness, AbsentMindness och Mole

- a) Implementera tre `trait` som ärver från RaceTurtle och som `override` `raceStep` och `toString`. `toString` ska utöver `toString` från RaceTurtle även bestå av vilken typ av RaceTurtle det är och graden av yrsel/tankspriddhet den har.

- **Dizziness.** Slumpa ett heltalet `dizziness` mellan 1 och 5. För varje steg ska en riktningförändring slumpas fram som blir större desto större `dizziness` är. Slumpa även om den avviker åt höger eller vänster och använd `turnRight` och `turnLeft`.
- **AbsentMindness.** Slumpa ett heltalet `absent` mellan 0 och 99 som anger i procent hur tankspridd RaceTurtle är. För varje steg ska det vara `absent%` chans att ett steg inte tas.
- **Mole.** Med 50% sannolikhet ska denna typ RaceTurtle gräva ner sig i marken. För varje steg ska det vara 50% chans att pennan är uppe och 50% chans att pennan är nere. Använd metoderna `penUp` och `penDown`.

Uppgift 6. TurtleTournament

- a) Börja med att skapa en hjälpmetod `randTurtle` som tar in ett `RaceWindow`, ett nummer och ett namn som parameter. Slumpa med lika stor sannolikhet mellan att skapa en `ColorTurtle` med en av de tre olika egenskaperna och låt de olika egenskaperna ha olika färger.
- b) Skapa ett `RaceWindow`. Slumpa fram 32 sköldpaddor och låt dem utföra fyra `TurtleRace`. Ta vara på vinnarna och låt de fyra bästa från varje lopp köra två lopp till. De fyra bästa från båda dessa loppen går vidare till finalen.
Tänk på att rensa `RaceWindow` efter varje lopp och rita ut det på nytt innan varje lopp.

Kapitel 8

Mönster, undantag

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- mönstermatchning
- match
- Option
- try
- catch
- finally ???
- Try
- unapply
- sealed
- switch-sats i Java
- flatten
- flatMap
- partiella funktioner
- collect
- implementera equals utan arv för Complex
- implementera equals med arv för Shape ???

TODO: Begrepp att förklara

Tänk igenom ordningen:

- java switch, scala match ...

Javas switch-sats

A switch in Java works with the byte, short, char, and int primitive data types. It also works with enumerated types (discussed in Enum Types), the String class, and a few special classes that wrap certain primitive types: Character, Byte, Short, and Integer

Javas switch-sats

```
public class Switch {  
    public static void main(String[] args) {  
        String favorite = "selleri";  
        if (args.length > 0) {  
            favorite = args[0];  
        }  
        System.out.println("Din favoritgrönsak: " + favorite);  
        char firstChar = Character.toLowerCase(favorite.charAt(0));  
        System.out.print("Jag tycker ");  
        switch (firstChar) {  
            case 'g':  
                System.out.println("gurka är gott!");  
                break;  
            case 't':  
                System.out.println("tomat är gott!");  
                break;  
            case 'b':  
                System.out.println("brocolli är gott!");  
                break;  
            default:  
                System.out.println(favorite + " är äckligt!");  
                break;  
        }  
    }  
}
```

TODO: Begrepp att förklara

Tänk igenom ordningen:

- java switch, scala match ...

Undantag

```
try  
catch
```

8.1 Övning: matching

Mål

- Kunna skapa och använda **match**-uttryck med konstanta värden, garder och mönstermatchning med case-klasser.
- Kunna skapa och använda case-objekt för matchningar på uppräknade värden.
- Känna till betydelsen av små och stora begynnelsebokstäver i case-grenar i en matchning, samt förstå hur namn binds till värden in en case-gren.
- Kunna hantera saknade värden med hjälp av typen Option och mönstermatchning på Some och None.
- Känna till hur metoden unapply används vid mönstermatchning.
- Känna till nyckelordet **sealed** och förstå nyttan med förseglade typer.
- Känna till **switch**-satser i Java.
- Känna till **null**.
- Kunna fånga undantag med **try-catch** och scala.util.Try.
- Känna till skillnaderna mellan **try-catch** i Scala och java.
- Kunna implementera equals med hjälp av en **match**-sats, som fungerar för finala klasser utan arv.
- Känna till relationen mellan hashCode och equals.
- Kunna använda flatMap tillsammans med Option och Try. ???
- Kunna skapa partiella funktioner med case-uttryck. ???

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 8.

8.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. Hur fungerar en **switch**-sats i Java (och flera andra språk)? Det händer ofta att man vill testa om ett värde är ett av många olika alternativ. Då kan man använda en sekvens av många **if-else**, ett för varje alternativ. Men det finns ett annat sätt i Java och många andra språk: man kan använda **switch** som kollar flera alternativ i en och samma sats, se t.ex. en.wikipedia.org/wiki/Switch_statement.

- a) Skriv in nedan kod i en kodeditor. Spara med namnet Switch.java och kompilera filen med kommandot javac Switch.java. Kör den med java Switch och ange din favoritgrönsak som argument till programmet. Vad händer? Förklara hur **switch**-satsen fungerar.

```

1 public class Switch {
2     public static void main(String[] args) {
3         String favorite = "selleri";
4         if (args.length > 0) {
5             favorite = args[0];
6         }
7         System.out.println("Din favoritgrönsak: " + favorite);

```

```

8     char firstChar = Character.toLowerCase(favorite.charAt(0));
9     System.out.print("Jag tycker att ");
10    switch (firstChar) {
11      case 'g':
12        System.out.println("gurka är gott!");
13        break;
14      case 't':
15        System.out.println("tomat är gott!");
16        break;
17      case 'b':
18        System.out.println("broccoli är gott!");
19        break;
20      default:
21        System.out.println(favorite + " är mindre gott...");
22        break;
23    }
24  }
25 }
```

- b) Vad händer om du tar bort **break**-satsen på rad 16?

Uppgift 2. *Matcha på konstanta värden.* I Scala finns ingen **switch**-sats. I stället har Scala ett **match**-uttryck som är mer kraftfullt. Dock saknar Scala nyckelordet **break** och Scalas **match**-uttryck kan inte ”falla igenom” som skedde i uppgift 1b.

- a) Skriv nedan program med en kodeditor och spara i filen Match.scala. Kompilera med scalac Match.scala. Kör med scala Match och ge som argument din favoritgrönsak. Vad händer? Förlara hur ett **match**-uttryck fungerar.

```

1 object Match {
2   def main(args: Array[String]): Unit = {
3     val favorite = if (args.length > 0) args(0) else "selleri"
4     println("Din favoritgrönsak: " + favorite)
5     val firstChar = favorite.toLowerCase.charAt(0)
6     val meThink = firstChar match {
7       case 'g' => "gurka är gott!"
8       case 't' => "tomat är gott!"
9       case 'b' => "broccoli är gott!"
10      case _ => s"$favorite är mindre gott..."
11    }
12    println(s"Jag tycker att $meThink")
13  }
14 }
```

- b) Vad blir det för felmeddelande om du tar bort case-grenen för defaultvärdet och indata väljs så att inga case-grenar matchar? Är det ett exekveringsfel eller ett kompileringsfel?
- c) Beskriv några skillnader i syntax och semantik mellan Javas flervalssats **switch** och Scalas flervalsuttryck **match**.

Uppgift 3. *Gard i case-grenar.* Med hjälp en gard (eng. *guard*) i en case-gren kan man begränsa med ett villkor om grenen ska väljas.

Utgå från koden i uppgift 2a och byt ut case-grenen för 'g'-matchning till nedan variant med en gard med nyckelordet **if** (notera att det inte behövs parenteser runt villkoret):

```
case 'g' if math.random > 0.5 => "gurka är gott ibland..."
```

Kompilera om och kör programmet upprepade gånger med olika indata tills alla grenar i **match**-uttrycket har exekverats. Förklara vad som händer.

Uppgift 4. *Mönstermatcha på attributen i case-klasser.* Scalas **match**-uttryck är extra kraftfulla om de används tillsammans med **case**-klasser: då kan attribut extraheras automatiskt och bindas till lokala variabler direkt i case-grenen som nedan exempel visar (notera att **v** och **rutten** inte behöver deklareras explicit). Detta kallas för **mönstermatchning**.

- a) Vad skrivs ut nedan? Varför? Prova att byta namn på **v** och **rutten**.

```
1 scala> case class Gurka(vikt: Int, ärRutten: Boolean)
2 scala> val g = Gurka(100, true)
3 scala> g match { case Gurka(v,rutten) => println("G" + v + rutten) }
```

- b) Skriv sedan nedan i REPL och tryck TAB två gånger efter punkten. Vad har **unapply**-metoden för resultattyp?

```
1 scala> Gurka.unapply // Tryck TAB två gånger
```

Bakgrund för kännedom: Case-klasser får av komplatorn automatiskt ett kompanjonsobjekt (eng. *companion object*), i detta fallet **object** **Gurka**. Det objektet får av komplatorn automatiskt en **unapply**-metod. Det är **unapply** som anropas ”under huven” när case-klassernas attribut extraheras vid mönstermatchning, men detta sker alltså automatiskt och man behöver inte explicit nyttja **unapply** om man inte själv vill implementera s.k. extraherare (eng. *extractors*); om du är nyfiken på detta, se fördjupningsuppgift 21.

- c) Anropa **unapply**-metoden enligt nedan. Vad blir resultatet?

```
1 scala> Gurka.unapply(g)
```

Vi ska i senare uppgifter undersöka hur typerna **Option** och **Some** fungerar och hur man kan ha nytta av dessa i andra sammanhang.

- d) Spara programmet nedan i filen **vegomatch.scala** och kompilera med **scalac vegomatch.scala** och kör med **scala vegomatch.Main 1000** i terminalen. Förklara hur predikatet **ärÄtvärd** fungerar.

```
1 package vegomatch
2
3 trait Grönsak {
4   def vikt: Int
5   def ärRutten: Boolean
6 }
7
8 case class Gurka(vikt: Int, ärRutten: Boolean) extends Grönsak
9 case class Tomat(vikt: Int, ärRutten: Boolean) extends Grönsak
```

```

10
11 object Main {
12   def slumpvikt: Int      = (math.random * 420 + 42).toInt
13   def slumprutten: Boolean = math.random > 0.8
14   def slumpgurka: Gurka   = Gurka(slumpvikt, slumprutten)
15   def slumptomat: Tomat   = Tomat(slumpvikt, slumprutten)
16   def slumpgrönsak: Grönsak =
17     if (math.random > 0.2) slumpgurka else slumptomat
18
19   def ärÄtvärd(g: Grönsak): Boolean = g match {
20     case Gurka(v, rutten) if v > 100 && !rutten => true
21     case Tomat(v, rutten) if v > 50 && !rutten => true
22     case _ => false
23   }
24
25   def main(args: Array[String]): Unit = {
26     val skörd = Vector.fill(args(0).toInt)(slumpgrönsak)
27     val ätvärda = skörd.filter(ärÄtvärd)
28     println("Antal skördade grönsaker: " + skörd.size)
29     println("Antal ätvärda grönsaker: " + ätvärda.size)
30   }
31 }
```

Uppgift 5. Man kan åstadkomma urskiljningen av de ätbara grönsakerna i uppgift 4 med polymorfism i stället för `match`.

- a) Gör en ny variant av ditt program enligt nedan riktlinjer och spara den modifierade koden i filen `vegopoly.scala` och kompilera och kör.

- Ta bort predikatet `ärÄtvärd` i objektet `Main` och inför i stället en abstrakt metod `def ärÄtvärd: Boolean` i traiten `Grönsak`.
- Inför konkreta `val`-medlemmar i respektive grönsak som definierar ätbarheten.
- Ändra i huvudprogrammet i enlighet med ovan ändringar så att `ärÄtvärd` anropas som en metod på de skördade grönsaksobjekten när de ätvärda ska filtreras ut.

- b) Lägg till en ny grönsak `case class Broccoli` och definiera dess ätbarhet. Ändra i slump-funktionerna så att broccoli blir ovanligare än gurka.

- c) Jämför lösningen med `match` i uppgift 4 och lösningen ovan med polymorfism. Vilka är för- och nackdelarna med respektive lösning. Diskutera två olika situationer på ett hypotetiskt företag som utvecklar mjukvara för jordbrukssektorn: 1) att uppsättningen grönsaker inte ändras särskilt ofta medan definitionerna av ätbarhet ändras väldigt ofta och 2) att uppsättningen grönsaker ändras väldigt ofta men att ätbarhetsdefinitionerna inte ändras särskilt ofta.

Uppgift 6. Matcha på case-objekt och nyttan med `sealed`. Skapa nedan kod i en editor, och klistra in i REPL med kommandot `:pa`. Notera nyckelordet `sealed` som används för att förseglia en typ. En **förseglad typ** måste ha alla sina subtyper i en och samma kodfil.

```
sealed trait Färg
object Färg {
    val values = Vector(Spader, Hjärter, Ruter, Klöver)
}
case object Spader extends Färg
case object Hjärter extends Färg
case object Ruter extends Färg
case object Klöver extends Färg
```

- a) Skapa en funktion **def** parafärg(f: Färg): Färg i en editor, som med hjälp av ett match-uttryck returnerar parallellfärgen till en färg. Parallelfärgen till Hjärter är Ruter och vice versa, medan parallelfärgen till Klöver är Spader och vice versa. Klistra in funktionen i REPL.

```
1 scala> parafärg(Spader)
2 scala> val xs = Vector.fill(5)(Färg.values((math.random * 4).toInt))
3 scala> xs.map(parafärg)
```

```
// kod till facit
def parafärg(f: Färg): Färg = f match {
    case Spader => Klöver
    case Hjärter => Ruter
    case Ruter => Hjärter
    case Klöver => Spader
}
```

- b) Vi ska nu undersöka vad som händer om man glömmer en av case-grenarna i matchningen i parafärg? "Glöm" alltså avsiktligt en av case-grenarna och klistra in den nya parafärg med den ofullständiga matchningen. Hur lyder varningen? Kommer varningen vid körtid eller vid kompilering?
c) Anropa parafärg med den "glömda" färgen. Hur lyder felmeddelandet? Är det ett kompileringsfel eller ett körtidsfel?
d) Förklara vad nyckelordet **sealed** innebär och vilken nytta man kan ha av att **förseglia** en supertyp.

Uppgift 7. *Betydelsen av små och stora begynnelsebokstäver vid matchning.* För att åstadkomma att namn kan bindas till variabler vid matchning utan att de behöver deklareras i förväg (som vi såg i uppgift 4a) så har identifierare med liten begynnelsebokstav fått speciell betydelse: den tolkas av kompilatorn som att du vill att en variabel binds till ett värde vid matchningen. En identifierare med stor begynnelsebokstav tolkas däremot som ett konstant värde (t.ex. ett case-objekt eller ett case-klass-mönster).

- a) *En case-gren som fångar allt.* En case-gren med en identifierare med liten begynnelsebokstav som saknar gard kommer att matcha allt. Prova nedan i REPL, men försök lista ut i förväg vad som kommer att hända. Vad händer?

```

1  scala> val x = "urka"
2  scala> x match {
3      case str if str.startsWith("g") => println("kanske gurka")
4      case vadsomhelst => println("ej gurka: " + vadsomhelst)
5  }
6  scala> val g = "gurka"
7  scala> g match {
8      case str if str.startsWith("g") => println("kanske gurka")
9      case vadsomhelst => println("ej gurka: " + vadsomhelst)
10 }

```

- b) *Fallgröp med små begynnelsbokstäver.* Innan du provar nedan i REPL, försök gissa vad som kommer att hänta. Vad händer? Hur lyder varningarna och vad innebär de?

```

1  scala> val any: Any = "gurka"
2  scala> case object Gurka
3  scala> case object tomat
4  scala> any match {
5      case Gurka => println("gurka")
6      case tomat => println("tomat")
7      case _ => println("allt annat")
8  }

```

- c) *Använd backticks för att tvinga fram match på konstant värde.* Det finns en utväg om man inte vill att komplatorn ska skapa en ny lokal variabel: använd specialtecknet *backtick*, som skrivs ` och kräver speciella tangentbordstryck.¹ Gör om föregående uppgift men omgärda nu identifieraren *tomat* i *tomat*-case-grenen med backticks, så här: **case** `tomat` => ...

Uppgift 8. *Använda Option och matcha på värden som kanske saknas.* Man behöver ofta skriva kod för att hantera värden som eventuellt saknas, t.ex. saknade telefonnummer i en persondatabas. Denna situation är så pass vanlig att många språk har speciellt stöd för saknande värden.

I Java² används värdet **null** för att indikera att en referens saknar värde. Man får då komma ihåg att testa om värdet saknas varje gång sådana värden ska behandlas, , t.ex. med **if** (ref != **null**) { ... } **else** { ... }. Ett annat vanligt trick är att låta -1 indikera saknade positiva heltal, till exempel saknade index, som får behandlas med **if** (i != -1) { ... } **else** { ... }.

I Scala finns en speciell typ **Option** som möjliggör smidig och typsäker hantering av saknade värden. Om ett kanske saknat värde packas in i en **Option** (eng. *wrapped in an Option*), finns det i en speciell slags samling som bara kan innehålla *inget* eller *något* värde, och alltså har antingen storleken 0 eller 1.

- a) Förklara vad som händer nedan.

```

1  scala> var kanske: Option[Int] = None

```

¹Fråga någon om du inte hittar hur man gör backtick ` på ditt tangentbord.

²Scala har också **null** men det behövs bara vid samverkan med Java-kod.

```

2 scala> kanske.size
3 scala> kanske = Some(42)
4 scala> kanske.size
5 scala> kanske.isEmpty
6 scala> kanske.isDefined
7 scala> def ökaOmFinns(opt: Option[Int]): Option[Int] = opt match {
8     case Some(i) => Some(i + 1)
9     case None      => None
10    }
11 scala> val annanKanske = ökaOmFinns(kanske)
12 scala> def öka(i: Int) = i + 1
13 scala> val merKanske = kanske.map(öka)

```

b) Mönstermatchingen ovan är minst lika knölig som en **if**-sats, men tack vare att en Option är en slags (liten) samling finns det smidigare sätt. Förklara vad som händer nedan.

```

1 val meningen = Some(42)
2 val ejMeningen = Option.empty[Int]
3 meningen.map(_ + 1)
4 ejMeningen.map(_ + 1)
5 ejMeningen.map(_ + 1).orElse(Some("saknas")).foreach(println)
6 meningen.map(_ + 1).orElse(Some("saknas")).foreach(println)

```

c) *Samlingsmetoder som ger en Option*. Förklara för varje rad nedan vad som händer. En av raderna ger ett felmeddelande; vilken rad och vilket felmeddelande?

```

1 val xs = (42 to 84 by 5).toVector
2 val e = Vector.empty[Int]
3 xs.headOption
4 xs.headOption.get
5 xs.headOption.getOrElse(0)
6 xs.headOption.orElse(Some(0))
7 e.headOption
8 e.headOption.get
9 e.headOption.getOrElse(0)
10 e.headOption.orElse(Some(0))
11 Vector(xs, e, e, e)
12 Vector(xs, e, e, e).map(_.lastOption)
13 Vector(xs, e, e, e).map(_.lastOption).flatten
14 xs.lift(0)
15 xs.lift(1000)
16 e.lift(1000).getOrElse(0)
17 xs.find(_ > 50)
18 xs.find(_ < 42)
19 e.find(_ > 42).foreach(_ => println("HITTAT!"))

```

d) Vilka är fördelerna med Option jämfört med **null** eller -1 om man i sin kod glömmer hantera saknade värden?

TODO!!! Till facit: något i stil med: kompileringsfel vs körtidsfel + dokumentation av returvärden i funktioner direkt i kod istf i kommentarer. Förklara att det är mer typsäkert jmf m null och förklara vad ”typsäkert” innehåller.

Uppgift 9. *Kasta undantag.* Om man vill signalera att ett fel eller en onormal situation uppstått så kan man **kasta** (eng. *throw*) ett **undantag** (eng. *exception*). Då avbryts programmet direkt med ett felmeddelande, om man inte väljer att **fångा** (eng. *catch*) undantaget.

- a) Vad händer nedan?

```

1  scala> throw new Exception("PANG!")
2  scala> java.lang.    // Tryck TAB efter punkten
3  scala> throw new IllegalArgumentException("fel fel fel")
4  scala> val carola = try {
5      throw new Exception("stormvind!")
6      42
7  } catch { case e: Throwable => println("Fångad av en " + e); -1 }
```

- ✍ b) Nämn ett par undantag som finns i paketet `java.lang` som du kan gissa vad de innebär och i vilka situationer de kastas.
- ✍ c) Vilken typ har variabeln `carola` ovan? Vad hade typen blivit om catch-grenen hade returnerat en sträng i stället?

Uppgift 10. *Fånga undantag i Java med en **try-catch**-sats.* Det finns som vi såg i förra uppgiften inbyggt stöd i JVM för att hantera när program avbryts på oväntade sätt, t.ex. på grund av division med noll eller ej förväntade indata från användaren. Skriv in nedan Java-program i en editor och spara i en fil med namnet `TryCatch.java` och kompilera med `javac TryCatch.java` i terminalen.

```

1 // TryCatch.java
2
3 public class TryCatch {
4     public static void main(String[] args) {
5         int input;
6         int output;
7         if (args[0].equals("safe")) {
8             try {
9                 input = Integer.parseInt(args[1]);
10                System.out.println("Skyddad division!");
11                output = 42 / input;
12            } catch (Exception e) {
13                System.out.println("Undantag fångat: " + e);
14                System.out.println("Dividerar ändå med säker default!");
15                input = 1;
16                output = 42 / input;
17            }
18        } else {
19            input = Integer.parseInt(args[0]);
20            System.out.println("Oskyddad division!");
21            output = 42 / input;
22        }
23        System.out.println("42 / " + input + " == " + output);
24    }
25 }
```

- a) Förklara vad som händer när du kör programmet med olika indata:

```
1 $ java TryCatch 42
2 $ java TryCatch 0
3 $ java TryCatch safe 42
4 $ java TryCatch safe 0
5 $ java TryCatch
```

- b) Vad händer om du ”glömmer bort” raden 15 och därmed missar att initialisera input? Hur lyder felmeddelandet? Är det ett körtidsfel eller kompileringsfel?

- c) Beskriv några skillnader och likheter i syntax och semantik mellan **try**-**catch** i Java respektive Scala.

Uppgift 11. Fånga undantag i Scala med `scala.util.Try`. I paketet `scala.util` finns typen `Try` med stort T som är som en slags samling som kan innehålla antingen ett ”lyckat” eller ”misslyckat” värde. Om beräkningen av värdet lyckades och inga undantag kastas blir värdet inkapslat i en `Success`, annars blir undantaget inkapslat i en `Failure`. Man kan extrahera värdet, respektive undantaget, med mönstermatchning, men det är oftast smidigare att använda samlingsmetoderna `map` och `foreach`, i likhet med hur `Option` används. Det finns även en smidig metod `recover` på objekt av typen `Try` där man kan skicka med kod som körs om det uppstår en undantagssituation.

- a) Förklara vad som händer nedan.

```
1 scala> def pang = throw new Exception("PANG!")
2 scala> import scala.util.{Try, Success, Failure}
3 scala> Try{pang}
4 scala> Try{pang}.recover{case e: Throwable => s"desarmerad bomb: $e"}
5 scala> Try{"tyst"}.recover{case e: Throwable => s"desarmerad bomb: $e"}
6 scala> def kanskePang = if (math.random > 0.5) "tyst" else pang
7 scala> def kanskeOk = Try{ kanskePang}
8 scala> val xs = Vector.fill(100)(kanskeOk)
9 scala> xs(13) match {
10     case Success(x) => ":"+
11     case Failure(e) => ":(" + e
12 }
13 scala> x(13).isSuccess
14 scala> x(13).isFailure
15 scala> xs.count(_.isFailure)
16 scala> xs.find(_.isFailure)
17 scala> val badOpt = xs.find(_.isFailure)
18 scala> val goodOpt = xs.find(_.isSuccess)
19 scala> badOpt
20 scala> badOpt.get
21 scala> badOpt.get.get
22 scala> badOpt.map(_.getOrElse("bomben desarmerad!")).get
23 scala> goodOpt.map(_.getOrElse("bomben desarmerad!")).get
24 scala> xs.map(_.getOrElse("bomben desarmerad!")).foreach(println)
25 scala> xs.map(_.toOption)
26 scala> xs.map(_.toOption).flatten
27 scala> xs.map(_.toOption).flatten.size
```

- b) Vad har funktionen `pang` för returtyp?
- c) Varför får funktionen `kanskePang` den härledda returtypen `String`?

Uppgift 12. *Metoden equals.* Om man överskuggar den befintliga metoden `equals` så kommer metoden `==` att fungera annorlunda. Man kan då själv åstadkomma innehållslikhet i stället för referenslikhet. Vi börjar att studera den befintliga `equals` med referenslikhet.

- a) Vad händer nedan? Om du trycker TAB två gånger efter ett metodnamn får du se metodens signatur. Vilken signatur har metoden `equals`?

```

1  scala> class Gurka(val vikt: Int, ärÄtbar: Boolean)
2  scala> val g1 = new Gurka(42, true)
3  scala> val g2 = g1
4  scala> val g3 = new Gurka(42, true)
5  scala> g1 == g2
6  scala> g1 == g3
7  scala> g1.equals // tryck TAB två gånger

```

- b) Rita minnessituationen efter rad 4.
- c) Överskugga metoderna `equals` och `hashCode`.

Bakgrund för kännedom: Det visar sig förvånande komplicerat att implementera innehållslikhet med metoden `equals` så att den ger bra resultat under alla speciella omständigheter. Till exempel måste man även överskugga en metod vid namn `hashCode` om man överskuggar `equals`, eftersom dessa båda används gemensamt av effektivitetsskäl för att skapa den interna lagringen av objekten i vissa samlingar. Om man missar det kan objekt bli ”osynliga” i `hashCode`-baserade samlingar – men mer om detta i senare kurser. Om objekten ingår i en öppen arvhierarki blir det också mer komplicerat; det är enklare om man har att göra med finala klasser. Dessutom krävs speciella hänsyn om klassen har en typparameter.

Definiera klassen nedan i REPL med överskuggade `equals` och `hashCode`; den ärver inte något och är final.

```
// fungerar fint om klassen är final och inte ärver något
final class Gurka(val vikt: Int, ärÄtbar: Boolean) {
    override def equals(other: Any): Boolean = other match {
        case that: Gurka => this.vikt == that.vikt
        case _ => false
    }
    override def hashCode: Int = (vikt, ärÄtbar).## //förförklaras sen
}
```

- d) Vad händer nu nedan, där `Gurka` nu har en överskuggad `equals` med innehållslikhet?

```

1  scala> val g1 = new Gurka(42, true)
2  scala> val g2 = g1
3  scala> val g3 = new Gurka(42, true)
4  scala> g1 == g2
5  scala> g1 == g3

```

- e) Hur märker man ovan att den överskuggade `equals` medför att `==` nu ger innehållslikhet? Jämför med deluppgift a.

I uppgift 19 får du prova på att följa det fullständiga receptet i 8 steg för att överskugga en `equals` enligt konstens alla regler. I efterföljande kurs kommer mer träning i att hantera innehållslikhet och hash-koder. I Scala får man ett objekts hash-kod med metoden `##`.³

8.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 13. *Polynom.* Med hjälp av koden nedan, kan man göra följande:

```

1  scala> :pa polynomial.scala
2
3  scala> import polynomial._
4
5  scala> Const(1) * x
6  res0: polynomial.Term = x
7
8  scala> (x*5)^2
9  res1: polynomial.Prod = 25x^2
10
11 scala> Poly(x*(-5), y^4, (z^2)*3)
12 res2: polynomial.Poly = -5x + y^4 + 3z^2

```

- a) Förklara vad som händer ovan genom att studera koden för `object polynomial` nedan i filen `polynomial.scala`.⁴

```

1  object polynomial {
2
3    sealed trait Term {
4      def *(that: Term): Term
5    }
6
7    case class Const(value: BigDecimal) extends Term {
8
9      def toSilentString: String = this match {
10        case Const.One      => ""
11        case Const.MinusOne => "-"
12        case _               => value.toString
13      }
14
15      override def toString = value.toString
16
17      override def *(that: Term): Term = that match {
18        case Const(d)      => Const(d * value)
19        case v: Var        => Prod(this, Set(v))
20        case Prod(c, vs)   => Prod(Const(c.value * value), vs)
21      }
22

```

³Om du är nyfiken på hash-koder, läs mer här: [en.wikipedia.org/wiki/Java_hashCode\(\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Java_hashCode()).

⁴Koden finns även här:

github.com/lunduniversity/introprog/tree/master/compendium/examples/polynomial

```

23     def *(d: BigDecimal): Const = Const(d * value)
24
25     def ^(e: Int): Const = Const(value.pow(e))
26
27   }
28
29   object Const {
30     final val Zero      = Const(BigDecimal(0))
31     final val One       = Const(BigDecimal(1))
32     final val MinusOne = Const(BigDecimal(-1))
33   }
34
35   case class Var(name: Char, exp: Int = 1) extends Term {
36
37     private def silentExpString: String =
38       if (exp == 1) "" else "^"+exp.toString
39
40     override def toString = s"$name$silentExpString"
41
42     def ^(e: Int): Var = Var(name, e * exp)
43
44     def *(c: BigDecimal) = Prod(Const(c), Set(this))
45
46     override def *(that: Term): Term = that match {
47       case c: Const => Prod(c, Set(this))
48
49       case v: Var =>
50         if (v.name == name) Var(name, v.exp + exp)
51         else Prod(Const.One, Set(this, v))
52
53       case p: Prod => p * this
54     }
55
56   }
57
58   object Var{
59
60     def apply(d: BigDecimal, name: Char): Prod =
61       Prod(Const(d), Set(Var(name)))
62
63     def apply(d: BigDecimal, name: Char, exp: Int): Prod =
64       Prod(Const(d), Set(Var(name, exp)))
65
66     def addExp(v1: Var, v2: Var): Var = Var(v1.name, v1.exp + v2.exp)
67
68     def multiply(v1: Var, vs: Set[Var]): Set[Var] = {
69       if (!vs.contains(v1)) vs + v1
70       else vs.map(v2 => if (v1.name == v2.name) addExp(v1, v2) else v2)
71     }
72
73     def multiply(vs1: Set[Var], vs2: Set[Var]): Set[Var] = {
74       var result = vs2
75       vs1.foreach{ v1 => result = multiply(v1, result) }
76       result
77     }
78

```

```

79 }
80
81 case class Prod(const: Const, vars: Set[Var]) extends Term {
82
83   override def toString = s"${const.toSilentString}${vars.mkString}"
84
85   override def *(that: Term): Term = that match {
86     case Const(d) => Prod(Const(d * const.value), vars)
87
88     case v: Var => Prod(const, Var.multiply(v, vars))
89
90     case Prod(Const(d), vs) =>
91       Prod(Const(const.value * d), Var.multiply(vs, vars))
92   }
93
94   def ^(e: Int) = Prod(const ^ e, vars.map(_ ^ e))
95 }
96
97 case class Poly(xs: Set[Term]) {
98   override def toString = xs.mkString(" + ")
99 }
100
101 object Poly {
102   def apply(ts: Term*) : Poly = Poly(ts.toSet)
103 }
104
105 val (x, y, z, s, t) = (Var('x'), Var('y'), Var('z'), Var('s'), Var('t'))
106
107 }
```

- b) Bygg vidare på **object** polynomial och implementera addition mellan olika termer.

Uppgift 14. Studera dokumentationen för Option här och se om du känner igen några av metoderna som också finns på samlingen Vector:
www.scala-lang.org/api/current/index.html#scala.Option
 Förklara hur metoden contains på en Option fungerar med hjälp av dokumentationens exempel.

Uppgift 15. Gör motsvarande program i Scala som visas i uppgift 10, men utnyttja att Scalas **try-catch** är ett uttryck. Komplilera och kör och testa så att de ur användarens synvinkel fungerar precis på samma sätt. Notera de viktigaste skillnaderna mellan de båda programmen.

8.1.3 Fördjupningsuppgifter

- a) Bygg vidare på **object** polynomial och implementera metoden **def** reduce: Poly i case-klassen Poly som förenklar polynom om flera Prod-termer kan adderas.

Uppgift 16. TODO!!! Speciella matchningar. @ och _*

Uppgift 17. TODO!!! Implementera en egen, typsäker innehållstest med metoden `==`. Ska detta vara med ???

Uppgift 18. Vad är `hashCode`? TODO!!! Undersöka ## i REPL och visa hur tokigt det kan bli om man inte överskuggar hash-kod.

Uppgift 19. Överskugga `equals` med innehållslikhet även för icke-finala klasser. Nedan visas delar av klassen `Complex` som representerar ett komplex tal med realdel och imaginärdel. I stället för att, som man ofta gör i Scala, använda en case-klass och en `equals`-metod som automatiskt ger innehållslikhet, ska du träna på att implementera en egen `equals`.

```
class Complex(re: Double, im: Double) {
    def abs: Double = math.hypot(re, im)
    override def toString = s"Complex($re, $im)"
    def canEqual(other: Any): Boolean = ???
    override def hashCode: Int = ???
    override def equals(other: Any): Boolean = ???
}
case object Complex {
    def apply(re: Double, im: Double): Complex = new Complex(re, im)
}
```

Följ detta **receipt**⁵ i 8 steg för att överskugga `equals` med innehållslikhet som fungerar även för klasser som inte är `final`:

1. Inför denna metod: `def canEqual(other: Any): Boolean`
Observera att typen på parametern ska vara `Any`. Om detta görs i en subklass till en klass som redan implementerat `canEqual`, behövs även `override`.
2. Metoden `canEqual` ska ge `true` om `other` är av samma typ som `this`, alltså till exempel:
`def canEqual(other: Any): Boolean = other.isInstanceOf[Complex]`
3. Inför metoden `equals` och var noga med att parametern har typen `Any`:
`override def equals(other: Any): Boolean`
4. Implementera metoden `equals` med ett `match`-uttryck som börjar så här:
`other match { ... }`
5. Match-uttrycket ska ha två grenar. Den första grenen ska ha ett typat mönster för den klass som ska jämföras:
`case that: Complex =>`
6. Om du implementerar `equals` i den klass som inför `canEqual`, börja uttrycket med:
`(that canEqual this) &&`

⁵Detta recept bygger på <http://www.artima.com/pins1ed/object-equality.html>

och skapa därefter en fortsättning som baseras på innehållet i klassen, till exempel: `this.re == that.re && this.im == that.im`

Om du överskuggar en *annan* equals än den standard-equals som finns i AnyRef, vill du förmodligen börja det logiska uttrycket med att anropa superklassens equals-metod: `super.equals(that)` && men du får fundera noga på vad likhet av underklasser egentligen ska innebära i ditt speciella fall.

7. Den andra grenen i matchningen ska vara: `case _ => false`
8. Överskugga hashCode, till exempel genom att göra en tupel av innehållet i klassen och anropa metoden ## på tupeln så får du i en bra hashcode:
`override def hashCode: Int = (re, im).##`

Uppgift 20. TODO!!! Överskugga equals vid arv för Complex och Rational nedan

```
trait Number {
  override def equals(other: Any): Boolean = ???
}

class Complex(re: Double, im: Double) extends Number {
  override def equals(other: Any): Boolean = ???
}

class Rational(numerator: Int, denominator: Int) extends Number {
  override def equals(other: Any): Boolean = ???
}
```

Uppgift 21. TODO!!! Skapa din egen extraktor med metoden unapply.

Uppgift 22. TODO!!! *flatten och flatMap med Option och Try* Ska detta vara ordinarie uppgift eller fördjupning???

Uppgift 23. TODO!!! *partiella funktioner och metoderna collect och collect-First på samlingar* Ska detta vara ordinarie uppgift eller fördjupning???

Uppgift 24. TODO!!! Pynomdivision ???

8.2 Grupplaboration: chords - team

Mål

- Kunna använda mönstermatchning
- Känna till exceptions
- Förstå hur Try fungerar

Förberedelser

- Gör övning matching i kapitel 8.
- Läs om exceptions och felhantering.
- Bonus: ha tillgång till en dator där ni kan spela upp ljud.
- Diskutera i din samarbetsgrupp hur ni ska dela upp koden mellan er i flera olika delar, som ni kan arbeta med var för sig. En sådan del kan vara en klass, en trait, ett objekt, ett paket, eller en funktion.
- Varje del ska ha en *huvudansvarig* individ.
- Arbetsfördelningen ska vara någorlunda jämt fördelad mellan gruppmedlemmarna.
- När ni redovisar er lösning ska ni börja med att redogöra för handledaren hur ni delat upp koden och vem som är huvudansvarig för vad.
- Den som är huvudansvarig för en viss del redovisar den delen.
- Grupplaborationer görs i huvudsak som hemuppgift. Salstiden används primärt för redovisning.

8.2.1 Bakgrund

Inom musik utgår man från en skala med 12 olika toner (C, C#, D, D#, E, F, F#, G, G#, A, A#, B). Nästa ton efter B är C och tillhör nästa oktav. Ett ackord är uppbyggt av ett antal olika toner som spelas tillsammans. Laborationen kommer att utgå från två olika instrument: gitarr och ukulele. Skillnaden mellan dessa två instrument är antalet strängar och vilken tonart de är stämda i. Båda instrumenten har en greppbräda med ett antal olika band. Ett ackord spelas genom att man med ett finger trycker ner på strängen på band *i*. Om strängen spelas kommer tonen att vara ett halvt tonsteg högre än om man håller ner strängen på plats *i* – 1.

Laborationen kommer att bestå av ett textbaserat användargränssnitt där man kommer att ha möjlighet att bland annat lägga till nya ackord, rita upp ackord och spela ackord. En ton anges på följande format "E2", vilket innebär andra oktaven tonen E. Rekommenderad stämning för gitarr resp. ukulele är: E2, A2, D3, G3, B3, E4 resp. G4, C4, E4, A4. Denna stämning kommer att fungera för de fördefinierade ackorden i filen chords.txt.

Om ni är fler än fyra i gruppen behöver ni även göra extrauppgiften, men om ni ändå är tre behöver ni inte implementera play.

8.2.2 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. Notes. Objektet ska kunna omvandla en tons namn (t.ex. "E2") till en heltalsrepresentation och tvärtom.

- a) Implementera först metoden `fromNbrToNote` med hjälp av %-operatorn
- b) Implementera metoden `unapply` som ska ta in en sträng som innehåller tonens namn och oktavnummer (t.ex. "C2"). Tänk på att en not kan vara på formen "C2" och "C#2". "E2" kommer översättas till 16 och "C1" till 0 och tänk på att hantera specialfallet då till exempel "C#1" ska ge värdet 1. Även felaktiga ackord ska hanteras, t.ex. om användaren anger två bokstäver eller inte anger oktavnummer. Använd attributet `toNumber` för att översätta en ton ("C#", "E") till ett nummer. Titta gärna på vad metoden `zipWithIndex.toMap` gör och använd den i `toNumber`.
- c) Använd `TestNotes` som ligger i paketet `test` för att se till så att `Notes` är rätt implementerat. Starta `TestNotes` och rätta till eventuella fel.

Uppgift 2. Chord. Representation av de två olika ackorden. Lägg märke till hur stämning (eng. *tuning*) och ett grepp (eng. *grip*) representeras i `Chord`. -1 i ett grepp betyder att strängen inte ska spelas.

- a) Implementera `toString` i **trait** `Chord` så att den matchar utskriften i filen `chords.txt`. I klassen `Guitar` ska `toString` vara på formen `git:D:-1 -1 0 2 3 2`
- b) Implementera metoden `isIncludedBy`. Använd `.split(" ; ")` för att dela upp strängen `filter` i de olika filtersträngarna. För varje filtersträng ska det kollas om denna förekommer i strängen som returneras från `toString`. Exempel på filtersträng: `git:G;B;uku`. **Tänk på att metoden `forall` kollar om ett villkor gäller för alla möjligheter. I det här fallet räcker det att det gäller för ett av fallen**
- c) Implementera `isGit` och `isUku` som jämför början av strängen `s` och returnerar **true** om strängen matcher ett gitarrackord resp. ukuleleackord.
- d) Implementera klassen `Guitar`. `toString` ska vara på samma format som i filen `chords.txt`. `tuning` ska vara en strängrepresentation av gitarrrens stämning, alltså E2 A2 D3 G3 B3 E4.
- e) Skapa en ny klass `Ukulele` som har liknande beteende som `Guitar`.
- f) Implementera `instToChord` med hjälp av `matching` och låt basfallet (om ackordet är varken gitarrackord eller ukuleleackord) returnera `None`.

Uppgift 3. database. Kommer att hålla reda på alla ackord i programmet. Testa varje metod innan nästa blir implementerad. Det blir då lättare att upptäcka fel i koden. Metoderna kan testas genom att skriva ett testprogram eller efterhand som uppgift 4 implementeras.

- a) Börja med att implementera `add` och `allChords`.
- b) Implementera `find` och `updateFilter`. `find` ska returnera alla ackord som innehåller söksträngen, alltså inte bara första förekomsten. Metoden

find i Vector returnerar enbart första förekomsten. updateFilter ska ändra filtersträngen i database till den angivna strängen.

- c) Implementera filteredChords och sort med hjälp av metoden isIncludedBy i Chord. Tom filtersträng innebär att inget filter appliceras. Vid sort kan man ta hjälp av metoden sortBy i Vector. När man listar alla ackord ska man skriva ut enbart de ackord som matchar det applicerade filtret. Listan ska vara numrerad så att man utgår från dessa nummer när man väljer ackord i listan.
- d) Implementera delete. **Tänk på att delete ska radera ackordet på plats i i filteredChords och inte i allChords.** För detta kan man använda filter för att filtrera ut det ackord på plats i i filteredChords så här: db.filter(_ != filteredChords(i)).

Uppgift 4. textui

- a) Provkör programmet och prova några olika kommandon (t.ex. add, del, help). Använd metoderna i database för att implementera kommandona.
- b) Titta på objektet Help. Använd liknande matchning för att ta hand om alla fall för de olika kommandona.
 - Add. Argumenten måste först bli en sträng med hjälp av mkString(" ") för att sedan delas upp vid ';'. Användaren kan skriva in felaktiga ackord, vilket måste hanteras. Metoden fromString i Chord retunerar ett Option[Chord]. Titta närmare på metoden flatMap.
 - Lst. Använd matching för att ta hand om fallet när användaren anger argument till kommandot, vilket inte ska vara med. Använd metoden i database. Listan ska vara numrerad från 1.
 - Del. Använd matching för att ta hand om felfallen inget argument och fler än ett argument. Ett tredje fefall är om användaren anger något annat än en siffra som argument. Använd Try och matching för att ta hand om felet.
 - Filter. Använd metoderna i database. De filtrerade ackorden behöver inte skrivas ut efter filtrering, utan användaren behöver använda kommandot list för att lista de filtrerade ackorden.
 - Find. Använd matching för att ta hand om felfallen inget argument eller fler än ett argument.
 - Load. Använd matching för att ta hand om felfallen inget argument eller fler än ett argument. Använd metoden load i objektet io för att läsa in från den angivna filen. Metoden kommer att likna metoden Add.
 - Save. Använd matching för att ta hand om felfallen inget argument eller fler än ett argument. Använd metoden save i objektet io för att skriva till den angivna filen. Om filen inte finns kommer den att skapas.
 - Sort. Använd matching för att ta hand om fallet när användaren anger argument till kommandot, vilket inte behövs. Använd metoden i database.

- Quit. Använd matching för att ta hand om fallet när användaren anger argument till kommandot, vilket inte behövs. Skapa en hjälpmetod quitPrompt som returnerar en Boolean med värdet **true** om användaren anger 'y', **False** om användaren anger 'n' och som körs igen vi felaktigt svar (allt annat än 'y' och 'n'). Även 'Y' och 'N' ska vara ett acceptabelt svar.

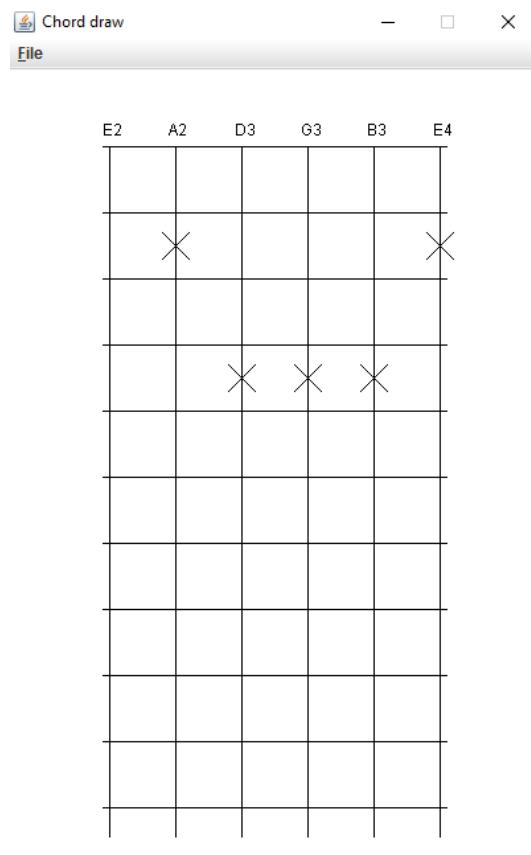
Uppgift 5. ChordPlayer. Ska spela upp enstaka ackord chord med en viss längd time i millisekunder.

- a) Titta vilka parametrar metoden play i SimpleNotePlayer behöver. Heltal note ska vara heltalsrepresentationen av en ton.
- b) För att omvandla ett ackord till toner behöver först stämningen, tuning, omvandlas till sin heltalsrepresentation och sen ska greppet, grip, adderas till stämningen för varje sträng. Varje strängs ton ska sedan spelas upp under den angivna tiden. Koden för att spela ackordet ska placeras ovanför den existerande koden. **Tänk på att strängar med greppet -1 inte ska spelas**
- c) Lägg till menyvalet play i textiu. Använd matching för att bryta ut de olika argumenten och för att ta hand om felfallet inga argument. Första argumentet är tempo i millisekunder och resten är siffror som motsvarar platsen för ackordet i den filtrerade listan. Varje sträng i argumentlistan ska omvandlas till Int och det är viktigt att ta hand om fallet då användaren anger något annat än en siffra. Använd Try och matching för att ta hand om felet. Använd ChordPlayer för att spela upp ett ackord. **Kom ihåg att lägga till kommandot i listan med kommandon i doCommand**

8.2.3 Extrauppgifter

Uppgift 6. ChordDraw

- a) Rita upp en greppbräda liknande bilden nedan (kryssen läggs till i kommande uppgifter). Antalet strängar ska variera beroende på instrument.

- b) Skapa en hjälpmetod `cross` som tar in två heltal x och y . Metoden ska rita upp ett kryss som är 20×20 pixlar och har sitt centrum i den angivna koordinaten.
- c) Rita ut ett kryss där en sträng trycks ner. **Tänk på att -1 och 0 anger att en sträng inte trycks ner.**
- d) Implementera metoden `play` som börjar med att vänta på ett event från `SimpleWindow`, sedan kollar om eventet är av typen `SimpleWindow.MOUSE_EVENT`. Sedan ska man kolla om användaren tryckte på någon sträng (ett intervall på -10 till +10 i förhållande till strängens x-koordinat kan anses vara på strängen). Om användaren tryckt på en sträng ska denna spelas med hjälp av `SimpleNotePlayer`. Metoden `play` ska köras tills användaren kryssar ner fönstret, vilket motsvarar `SimpleWindow.CLOSE_EVENT`.
- e) Lägg till menyvalet `draw` i `textui`. Använd `matching` för att ta hand om felfallen inget argument eller fler än ett argument. Argumentet motsvarar ackordets plats i den filtrerade litan. Använd `Try` och `matching` för att ta hand om felet att användaren anger något annat än en siffra. Använd `ChordDraw` för att rita upp ackord. **Kom ihåg att lägga till kommandot i listan med kommandon i `doCommand`**

Kapitel 9

Matriser, typparametrar

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- matris
- nästlade for-satser
- designexempel: Tre-i-rad
- generisk funktion
- generisk klass
- matriser i Java vs Scala

9.1 Övning: matrices

Mål

- Kunna skapa och använda matriser med nästlade strukturer av Vector.
- Kunna iterera över elementen i en matris med nästlade **for**-satser och **for-yield**-uttryck, samt nästlad applicering av map respektive foreach.
- Kunna skapa och använda funktioner som tar matriser som parametrar.
- Känna till generiska funktioner.
- Känna till generiska klasser.
- Kunna skapa och använda matriser med hjälp inbyggda arrayer i Java.
- Kunna använda nästlade **for**-satser i Java för att iterera över elementen i en matris.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 9.

9.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. *Skapa matriser med hjälp av nästlade samlingar.* Man kan i ett datorprogram, med hjälp av samlingar som innehåller samlingar, skapa nästlade strukturer som kan indexeras i två dimensioner och på så sätt representera en matematisk **matris**.¹

Bakgrund för kännedom: En **matris** inom matematiken innehåller ett antal rader och kolumner (även kallade kolonner). I en matematisk matris har alla rader lika många element och även alla kolumner har lika många element. En matris av dimension $m \times n$ har $m \cdot n$ stycken element, där m är antalet rader och n är antalet kolumner. En matris $A_{m,n}$ av dimension $m \times n$ ritas ofta så här:

$$A_{m,n} = \begin{pmatrix} a_{1,1} & a_{1,2} & \cdots & a_{1,n} \\ a_{2,1} & a_{2,2} & \cdots & a_{2,n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{m,1} & a_{m,2} & \cdots & a_{m,n} \end{pmatrix}$$

Exempel: En heltalsmatris $M_{2,5}$ av dimension 2×5 där element $m_{2,5} = 7$:

$$M = \begin{pmatrix} 5 & 2 & 42 & 4 & 5 \\ 3 & 4 & 18 & 6 & 7 \end{pmatrix}$$

- a) Rita minnessituationen efter tilldelningen på rad 1 nedan. Vad har `m` för typ och värde? Vad har `m` för dimensioner? Hur sker indexeringen i ett datorprogram jämfört med i matematiken?

```
1 scala> val m = Vector((1 to 5).toVector, (3 to 7).toVector)
2 scala> m.apply(0).apply(1)
3 scala> m(1)
4 scala> m(1)(4)
```

¹sv.wikipedia.org/wiki/Matris

- b) Vad ger uttrycken på raderna 2, 3 och 4 ovan för värden och typ?
- c) Man kan i ett datorprogram mycket väl skapa tvådimensionella, nästlade strukturer där raderna *inte* innehåller samma antal element. Det blir då ingen äkta matris i strikt matematisk mening, men man kallar ofta ändå en sådan struktur för en "matris". Vilken typ har variablerna `m2`, `m3`, `m4` och `m5` nedan?

```

1  scala> val m2 = Vector(Vector(1,2,3),Vector(4,5),Vector(42))
2  scala> val m3 = Vector(Vector(1,2), Vector(1.0, 2.0, 3.0))
3  scala> m3(1)
4  scala> val m4 = m3(1) +: Vector("a") +: m3
5  scala> val m5 = Vector.fill(42){ m2(1).map(e => (e * math.random).toInt) }
```

- d) Rita minnessituationen efter tilldelingen av `m2` på rad 1 ovan.
- e) Vilken av variablerna `m2`, `m3`, `m4` och `m5` ovan representerar en äkta matris i matematisk mening? Vilken är dess dimensioner?

Uppgift 2. *Skapa och itererar över matriser.* Vi ska skapa matriser där varje rad representerar 5 kast med en tärning spelet Yatzy.²

- a) Definiera i REPL en funktion `def throwDie: Int = ???` som returnerar ett slumptal mellan 1 och 6.
- b) Skapa nedan heltalsmatris i REPL. Vilken dimension får matrisen?

```

1  val ds1 = for (i <- 1 to 1000) yield {
2      for (j <- 1 to 5) yield throwDie
3  }
```

- c) Man kan också använda nedan varianter för att skapa en heltalsmatris. Vilken av variантerna `ds1` ... `ds5` tycker du är lättast att läsa och förstå? Prova respektive variant i REPL och ange vilken typ på `ds1` ... `ds5` som härleddes av kompilatorn.

```

1  val ds2 = (1 to 1000).map(i => (1 to 5).map(j => throwDie))
2  val ds3 = (1 to 1000).map(i => Vector.fill(5)(throwDie))
3  val ds4 = for (i <- 1 to 1000) yield Vector.fill(5)(throwDie)
4  val ds5 = Vector.fill(1000)(Vector.fill(5)(throwDie))
```

- d) Definiera en funktion
- ```
def roll(n: Int): Vector[Int] = ???
```
- som ger en heltalsvektor med  $n$  stycken slumpvisa tärningskast. Kasten ska vara sorterade i växande ordning; använd för detta ändamål samlingsmetoden `sorted`.
- e) Definiera i REPL en funktion `isYatzy(xs: Vector[Int]): Boolean = ???` som testar om alla elementen i en heltalsvektor är samma. Använd samlingsmetoden `forall`.
- f) Implementera `isYatzy` igen med ett imperativt angreppssätt som använder en `while`-sats (alltså utan att använda funktionella `forall`). Ta hjälp av en variabel `i` som håller reda på index och en variabel `foundDiff` som håller reda

<sup>2</sup>[sv.wikipedia.org/wiki/Yatzy](https://sv.wikipedia.org/wiki/Yatzy)

på om ett avvikande värde upptäcks. Funktionen blir ca 10 rader, så det kan vara lämpligt att öppna en editor att skriva i medan du klurar ut lösningen. Börja med att skriva pseudokod, gärna med penna på papper. Prova genom att klistra in i REPL.

g) Skapa en funktion

**def** diceMatrix(m: Int, n: Int): Vector[Vector[Int]] = ???  
 som med hjälp av funktionen `roll` skapar en matris med m st vektorer med vardera n slumpvisa tärningskast.

h) Skapa en funktion som returnerar en utskriftsvänlig sträng

**def** diceMatrixToString(xss: Vector[Vector[Int]]): String = ???  
 med hjälp av `map` och `mkString`, som fungerar enligt nedan.

```
1 scala> println(diceMatrixToString(diceMatrix(10, 5)))
2 4 5 5 3 3
3 1 4 1 3 1
4 1 3 1 5 5
5 6 4 4 5 5
6 2 1 5 6 5
7 1 2 2 3 6
8 1 3 2 4 5
9 2 2 3 2 2
10 2 6 3 4 6
11 4 5 5 2 3
```

i) Ett imperativt sätt³ att göra detta på visas nedan. Förklara hur nedan kod fungerar. Vad händer om `xss` är tom? Vad händer om `xss` bara innehåller tomma vektorer? Nämn en fördel och en nackdel med att använda `val sb: StringBuilder` och `append`, jämfört med en vanlig `var s: String` och `+ tillägg` i slutet.

```
def diceMatrixToString(xss: Vector[Vector[Int]]): String = {
 val sb = new StringBuilder()
 for(m <- 0 until xss.size) {
 for(n <- 0 until xss(m).size) {
 sb.append(xss(m)(n))
 if (n < xss(m).size - 1) sb.append(" ")
 else if (m < xss.size - 1) sb.append("\n")
 }
 }
 sb.toString
}
```

j) Implementera funktionen

def filterYatzy(xss: Vector[Vector[Int]]): Vector[Vector[Int]]
 som filtrerar fram alla yatzy-rader i matrisen `xss` enligt nedan. Använd din funktion `isYatzy` och samlingsmetoden `filter`.

---

³Imperativa anreppssätt är nödvändiga att kunna när du stöter på samlingar och/eller språk som saknar funktionsprogrammeringsmöjligheter med `map`, `mkString` etc.

```

1 scala> println(diceMatrixToString(filterYatzy(diceMatrix(10000, 5))))
2 2 2 2 2 2
3 3 3 3 3 3
4 1 1 1 1 1
5 3 3 3 3 3
6 4 4 4 4 4
7 6 6 6 6 6
8 2 2 2 2 2
9 3 3 3 3 3
10 2 2 2 2 2
11 6 6 6 6 6
12 4 4 4 4 4
13 2 2 2 2 2
14 4 4 4 4 4

```

- k) Gör som träning en imperativ implementation av `filterYatzy` med en **for**-sats (alltså utan att använda `filter`, och utan att använda `yield`).
- l) Tycker du din imperativa lösning är lättare eller svårare att läsa och förstå jämfört nedan funktionella lösning med ett **for**-uttryck och `yield`?

```

def filterYatzy(xss: Vector[Vector[Int]]): Vector[Vector[Int]] = {
 for (i <- 0 until xss.size if isYatzy(xss(i))) yield xss(i)
}.toVector

```

- m) Implementera funktionen

`def yatzyPips(xss: Vector[Vector[Int]]): Vector[Int]`
 som ger en vektor med tärningsvärdena för de kast i matrisen `xss` som gav yatzy enligt nedan. Använd din funktion `isYatzy` och samlingsmetoden `filter`.

```

1 scala> yatzyPips(diceMatrix(10000, 5))
2 res42: Vector[Int] = Vector(3, 5, 6, 6, 3, 3, 2, 6, 1, 3)

```

Uppgift 3. *Strängtabell med rubrikrad.* Denna övning utgör en början på det du ska göra under veckans laboration.

- a) Implementera case-klassen `Table` enligt nedan specifikation. Du kan förutsätta att alla rader har lika många kolumner som antalet element i `headings`, samt att alla rubrikerna i `headings` är unika. Detta förutsätts också gälla för indatafiler som läses in med `FromFile`.

Tips:

- Värdet `index0fHeading` kan skapas med hjälp av metoden `zipWithIndex` som fungerar på alla sekvenssamlingar, samt metoden `toMap` som fungerar på sekvenser av 2-tupler. Undersök först hur metoderna fungerar i REPL och sök upp deras dokumentation.
- Skapa en indatafil som du kan använda för att testa att `Table` fungerar.

Specification Table

```

case class Table(
 data: Vector[Vector[String]],

```

```

headings: Vector[String],
sep: String){
/** A 2-tuple with (number of rows, number of columns) in data */
val dim: (Int, Int) = ???

/** The element in row r an column c of data, counting from 0 */
def apply(r: Int, c: Int): String = ???

/** The row-vector r in data, counting from 0 */
def row(r: Int): Vector[String]= ???

/** The column-vector c in data, counting from 0 */
def col(c: Int): Vector[String] = ???

/** A map from heading to index counting from 0 */
lazy val index0fHeading: Map[String, Int] = ???

/** The column-vector with heading h in data */
def col(h: String): Vector[String] = ???

/** A vector with the distinct, sorted values of col with heading h */
def values(h: String): Vector[String] = ???

/** Headings and data with columns separated by sep */
override lazy val toString: String = ???
}

object Table {
/** Creates a new Table from fileName with columns split by sep */
def fromFile(fileName: String, separator: Char = ';'): Table = ???
}
}

```

- b) Skapa med hjälp av Table ett program som kan köras från terminalen med `scala regtable infile.csv ;` som ger en utskrift av antalet förekomster av olika värden i respektive kolumn (alltså en variant av registrering).

Uppgift 4. Generiska funktioner. En generisk funktion har (minst) en typparameter inom klammerparenteser efter namnet, till exempel `[T]`. Denna typ förekommer sedan som typ på (någon av) parametrarna i parameterlistan. Kompilatorn härleder en konkret typ vid kompileringstid och ersätter typparametern med denna konkreta typ. På så sätt kan en funktion fungera för många olika typer.

- a) Förklara för varje rad nedan vad som händer.

```

1 scala> def tnirp[T](x: T): Unit = println(x.toString.reverse)
2 scala> tnirp(42)
3 scala> tnirp("hej")
4 scala> case class Gurka(vikt: Int)
5 scala> tnirp(Gurka(42))
6 scala> tnirp[String](42)
7 scala> tnirp[Double](42)

```

- b) Man kan kombinera generiska funktioner med funktioner som tar funktioner som parametrar. Det är så `map` och `foreach` är implementerade. Förklara

för varje rad nedan vad som händer.

```

1 scala> def compose[A, B, C](f: A => B, g: B => C)(x: A): C = g(f(x))
2 scala> def inc(x: Int): Int = x + 1
3 scala> def half(x: Int): Double = x / 2.0
4 scala> compose(inc, half)(42)
5 scala> compose(half, inc)(42)

```

- c) Hur lyder felmeddelandet på sista raden ovan? Ändra `inc` och/eller `half` så att typerna passar.

Uppgift 5. *Generiska klasser.* Även klasser kan vara generiska. En generisk klass har (minst) en typparameter inom klammerparenteser efter klassens namn.

- a) Testa nedan generiska klass `Cell[T]` i REPL. Skapa instanser av klassen `Cell[T]` där typparametern `T` binds till olika konkreta typer och förklara vad som händer.

```

1 scala> class Cell[T](var value: T){
2 override def toString = "Cell(" + value + ")"
3 }
4 scala> new Cell(42)
5 scala> new Cell("hej")
6 scala> new Cell(new Cell(math.Pi))
7 scala> new Cell[String](42)
8 scala> new Cell[Double](42)

```

- b) Lägg till metoden `def concat[U](that: Cell[U]):Cell[String]` i klassen `Cell` som konkatenerar strängrepresentationerna av de båda cellvärdena.

```

1 scala> val a = new Cell("hej")
2 scala> val b = new Cell(42)
3 scala> a concat b

```

- ☞ c) Vilken sorts celler kan du konkatenera om du tar bort typparameternamnet `U` i `concat` samtidigt som du använder `Cell[T]` som typ på värdeparametern `that`? Vad ger det för konsekvenser för celler av annan typ än `Cell[String]`?
- ☞ d) Denna uppgift illustrerar grunderna för att hur generiska samlingar är konstruerade, men vi går inte djupare här (det kommer mer i fördjupningskursen). Fundera om du vill på hur en generisk Matris-klass skulle kunna se ut och om du är intresserad av att fördjupa dig så gör fördjupningsuppgift 8.

Uppgift 6. *Matriser med array i Java.* Om man redan vid allokeringsvet hur många element en matris ska ha, använder man i Java gärna en array av arrayer. En heltalsmatris (en array av array av heltal) skrivs i Java med dubbla hakparentespar `int[][]` direkt efter typen. Vid allokeringsanvändning använder man nyckelordet `new` och antalet element i respektive dimension anges inom hakparenteserna; t.ex. så ger `new int[42][21]` en matris med 42 rader och 21 kolumner,

vilket motsvarar att man i Scala skriver⁴ `Array.ofDim[Int](42, 21)`. Alla element får defaultvärdet för typen, som är 0 för typen Int i Scala, motsvarande `int` i Java.

- a) Skriv nedan program i en editor och spara koden i filen `ArrayMatrix.java` och kompilera med `javac ArrayMatrix.java` och kör i terminalen med `java ArrayMatrix` och undersök utskriften. Förklara vad som händer. Notera några skillnader i hur matriser används i Scala och Java.

```
// ArrayMatrix.java

public class ArrayMatrix {

 public static void showMatrix(int[][] m){
 System.out.println("\n--- showMatrix ---");
 for (int row = 0; row < m.length; row++){
 for (int col = 0; col < m[row].length; col++) {
 System.out.print("[" + row + "]");
 System.out.print("[" + col + "] = ");
 System.out.print(m[row][col] + " ; ");
 }
 System.out.println();
 }
 }

 public static void main(String[] args) {
 System.out.println("ArrayMatrix test");
 int[][] XSS = new int[10][5];
 showMatrix(XSS);
 }
}
```

- b) Implementera nedan metod `fillRnd` inuti klassen `ArrayMatrix`. Skriv kod som fyller matrisen `m` med slumptal mellan 1 och n.

```
public static void fillRnd(int[][] m, int n){
 /* ??? */
}
```

Tips: med detta uttryck skapas ett slumptal mellan 1 och 42 i Java:

`(int) (Math.random() * 42 + 1)`

där typkonverteringen `(int)` ger samma effekt som ett anrop av metoden `toInt` i Scala; alltså att dubbelprecisionssflyttal omvandlas till heltal genom avkortning av alla eventuella decimaler.

Ändra huvudprogrammet till:

---

⁴Ett annat längre, men kanske tydligare, sätt att skriva detta i Scala där initialvärdet framgår explicit: `Array.fill(42)(Array.fill(21)(0))`

```

public static void main(String[] args) {
 System.out.println("ArrayMatrix test");
 int[][] xss = new int[10][5];
 showMatrix(xss);
 fillRnd(xss, 6);
 showMatrix(xss);
}

```

Programmet ska ge en utskrift som liknar följande:

```

1 $ javac ArrayMatrix.java
2 $ java ArrayMatrix
3 ArrayMatrix test
4
5 --- showMatrix ---
6 [0][0] = 0; [0][1] = 0; [0][2] = 0; [0][3] = 0; [0][4] = 0;
7 [1][0] = 0; [1][1] = 0; [1][2] = 0; [1][3] = 0; [1][4] = 0;
8 [2][0] = 0; [2][1] = 0; [2][2] = 0; [2][3] = 0; [2][4] = 0;
9 [3][0] = 0; [3][1] = 0; [3][2] = 0; [3][3] = 0; [3][4] = 0;
10 [4][0] = 0; [4][1] = 0; [4][2] = 0; [4][3] = 0; [4][4] = 0;
11 [5][0] = 0; [5][1] = 0; [5][2] = 0; [5][3] = 0; [5][4] = 0;
12 [6][0] = 0; [6][1] = 0; [6][2] = 0; [6][3] = 0; [6][4] = 0;
13 [7][0] = 0; [7][1] = 0; [7][2] = 0; [7][3] = 0; [7][4] = 0;
14 [8][0] = 0; [8][1] = 0; [8][2] = 0; [8][3] = 0; [8][4] = 0;
15 [9][0] = 0; [9][1] = 0; [9][2] = 0; [9][3] = 0; [9][4] = 0;
16
17 --- showMatrix ---
18 [0][0] = 6; [0][1] = 2; [0][2] = 6; [0][3] = 3; [0][4] = 5;
19 [1][0] = 2; [1][1] = 4; [1][2] = 6; [1][3] = 1; [1][4] = 1;
20 [2][0] = 5; [2][1] = 4; [2][2] = 4; [2][3] = 1; [2][4] = 5;
21 [3][0] = 4; [3][1] = 6; [3][2] = 6; [3][3] = 1; [3][4] = 3;
22 [4][0] = 4; [4][1] = 6; [4][2] = 2; [4][3] = 3; [4][4] = 2;
23 [5][0] = 2; [5][1] = 4; [5][2] = 5; [5][3] = 5; [5][4] = 3;
24 [6][0] = 6; [6][1] = 5; [6][2] = 2; [6][3] = 4; [6][4] = 3;
25 [7][0] = 1; [7][1] = 6; [7][2] = 1; [7][3] = 6; [7][4] = 2;
26 [8][0] = 1; [8][1] = 1; [8][2] = 5; [8][3] = 3; [8][4] = 2;
27 [9][0] = 1; [9][1] = 1; [9][2] = 1; [9][3] = 5; [9][4] = 4;

```

9.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 7. Skapa ett yatzy-spel för användning i terminalen.

- Skapa med en editor en klass enligt nedan specifikation. Läs om hur de olika predikaten för att kolla olika giltiga kombinationer i Yatzy ska fungera här: en.wikipedia.org/wiki/Yahtzee. Bygg ett huvudprogram som testar dina funktioner. Kompilera och testa i terminalen allteftersom du lägger till nya funktioner.

Specification YatzyRows

```

/** En skiss på en klass som kan användas till ett förenklat yatzy-spel */
case class YatzyRows(val rows: Vector[Vector[Int]]) {

```

```

/** A new YatzyRows with a new row of 5 dice rolls appended to rows */
def roll: YatzyRows = ???

/** A new YatzyRows with some indices of the last row re-rolled */
def reroll(indices: Vector[Int]): YatzyRows = ???
}

object YatzyRows {
 def isYatzy(xs: Vector[Int]): Boolean = ????
 def isThreeOfAKind(xs: Vector[Int]): Boolean = ????
 def isFourOfAKind(xs: Vector[Int]): Boolean = ????
 def isFullHouse(xs: Vector[Int]): Boolean = ????
 def isSmallStraight(xs: Vector[Int]): Boolean = ????
 def isLargeStraight(xs: Vector[Int]): Boolean = ????
}

```

- b) Använd YatzyRows för att med hjälp av många tärningskast beräkna sannolikheter för några olika giltiga kombinationer. Använd, om du vill, möjligheten som reglerna ger att slå om tärningar i två ytterliggare kast, där de tärningar som slås om väljs slumpmässigt.
- c) Bygg ett förenklat yatzy-spel i terminalen där användaren kan bestämma vilka tärningar som ska slås om. Använd Scanner för att läsa indata från användaren. Börja med något riktigt enkelt och bygg sedan vidare på ditt spel genom att införa fler och fler funktioner.

9.1.3 Fördjupningsuppgifter

TODO!!!

Uppgift 8. Skapa en generisk, oföränderlig matrisklass. (TODO!!!) Denna uppgift är inte färdig men tanken är att göra ngt kul med Matrix, kanske en SpriteEditor och ett enkelt SpriteGame där man har ett bräde med pjäser eller ngt) Med hjälp av en typparameter kan vi skapa en matrisklass som kan innehålla vilka element som helst. Implementera nedan specifikation. Testa din matrisklass i REPL för olika typer av element.

Specification Matrix[T]

```

case class Matrix[T](data: Vector[Vector[T]]){

 def map[U](f: T => U): Matrix[U] = Matrix(data.map(_.map(f)))

 def foreachRowCol[U](f: (Int, Int, T) => Unit): Unit =
 for (r <- 0 until data.size) {
 for (c <- 0 until data(r).size) {
 f(r, c, data(r)(c))
 }
 }

 /** The element at row r and column c */
 def apply(r: Int, c: Int): T = ???
}

```

```

/** Gives Some[T](element) at row r and column c
 * if r and c are within index bounds, else None */
def get(r: Int, c: Int): Option[T] = ???

/** The row vector of row r */
def row(r: Int): Vector[T] = ???

/** The column vector of column c */
def col(c: Int): Vector[T] = ???

/** A new Matrix with element at row r and col c updated */
def updated(r: Int, c: Int, value: T): Matrix[T] = ???
}

object Matrix {
 def fill[T](rowSize: Int, colSize: Int)(init: T): Matrix[T] =
 new Matrix(Vector.fill(rowSize)(Vector.fill(colSize)(init)))
}

```

- a) Använd ovan matrisklass för att göra en SpriteEditor med JColorChoser enligt nedan skiss.

```

object ColorChooser {
 import java.awt.Color
 import javax.swing.JColorChooser

 var title = "Pick Color"
 private val chooser = new JColorChooser(Color.BLACK)
 private val dialog = JColorChooser.
 createDialog(null, title, true, jcs, null, null)

 def getColor(initColor: Color = Color.BLACK): Color = {
 chooser.setColor(initColor)
 dialog.setVisible(true)
 chooser.getColor
 }
}

class Sprite(
 val id: String,
 val size: (Int, Int),
 val pixels: Matrix[Option[Int]], // None if transparent otherwise color num
 var scale: Int,
 var colors: Vector[java.awt.Color],
 var pos: (Int, Int, Int) // (row, col, layer)
){
 def row = pos._1
 def col = pos._2
 def layer = pos._3
}

```

```
class SpriteEditor(rows: Int = 64, cols: Int = 64, scale: Int = 16, nColors: Int = 16)
 private val w = new SimpleWindow(?)
 def edit: Unit = ???
}
```

Uppgift 9. **TODO!!!** *Klasser för täta och glesa matematiska matriser med flyttal.* FUNDERA PÅ: om detta är för svårt när man inte läst linalg...

- Skapa en oföränderlig, final klass `DenseMatrix` för matematiska matriser med dubbelprecisionssflyttal. `DenseMatrix` ska internt lagra elementen i en privat *endimensionell* array av flyttal av typen `Array[Double]`. Klassen ska inte vara en case-klass. Det ska gå att skapa matriser med uttrycket `DenseMatrix.ofDim(3,7)(1.0,42,3.2,1.0,2.2,3)` tack vare ett kompanjonsobjekt med lämplig fabriksmetod som anropar den privata konstruktorn. Om antalet element är för litet i förhållande till den angivna dimensionen så fyll på med nollor. Om det är för många tal i förhållande till dimensionen så kasta ett undantag **TODO!!!** tror jag??
- Överskugga metoderna `equals` och `hashCode` och ge `DenseMatrix` innehållslikhet i stället för referenslikhet.
- Implementera egna innehållslikhetsmetoder med namnet `==` på `DenseMatrix` som är typsäker, d.v.s. bara tillåter jämförelse mellan matriser.
- SparseMatrix med private mutable.Map[(Int, Int), Double]* som bara lagrar index som inte är noll.
- Implementera addition, subtraktion och multiplikation av matriser.
- Skapa ett trait `Matrix` som både `DenseMatrix` och `SparseMatrix` ärver, med lämpliga abstrakta och konkreta medlemmar.

Uppgift 10. *Matriser med ArrayList i Java.* Om man i Java inte vet antalet element i matrisen från början kan man använda en lista av typen `ArrayList`, där varje element i sin tur innehåller en lista av typen `ArrayList`. Javas `ArrayList` är en generisk samling som motsvaras av Scalas `ArrayBuffer`. Generiska samlingar i Java kan endast innehålla referenstyper; vill man ha en primitiv typ, t.ex. `int`, behöver man packa in denna i en s.k. wrapper-klass, t.ex. klassen `Integer`. Det finns en wrapper-klass för varje primitiv typ i Java. Matristypen för en heltalstyp i Java skrivs `ArrayList<ArrayList<Integer>>` där alltså `<T>` motsvarar Scalas hakparenteser `[T]` för typparametern `T`.

- TODO!!!** Hitta på deluppgifter med `ArrayList<ArrayList<Integer>>` som illustrerar ovan. Peka framåt till scalajava-veckan.

9.2 Laboration: maze

Mål

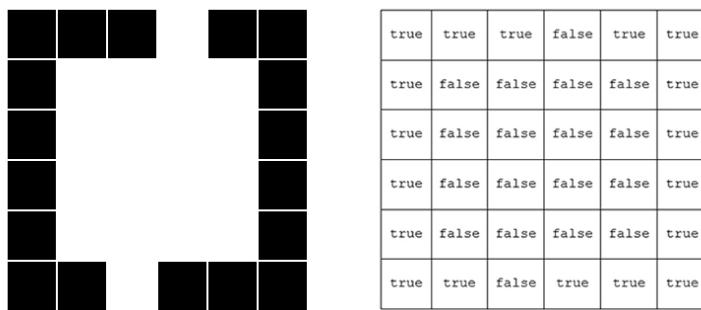
- Kunna skapa och använda matriser.
- Kunna iterera över matriser med nästlade for-loopar.
- Kunna använda sig av och förstå arv.
- Förstå och träna på olika villkor med if-satser.
- Känna till algoritmer för att lösa problem så som att ta sig igenom en labyrinth eller slumpmässigt skapa en labyrinth.

Förberedelser

- Gör veckans övningsuppgifter.
- Läs om matriser i Scala-boken på sida (??).
- Läs om arv i Scala-boken på sida (??).
- Läs om olika algoritmer för att ta sig igenom en labyrinth: https://en.wikipedia.org/wiki/Maze_solving_algorithm
- (Frivillig) Läs om olika algoritmer för att skapa en slumpmässig labyrinth: https://en.wikipedia.org/wiki/Maze_generation_algorithm.

9.2.1 Bakgrund

I denna laboration kommer du att få rita labyrinter och sedan implementera en algoritm för att ta dig igenom dessa. En labyrinth är ett rum som har en ingång och en utgång. Ingången är i de här fallen alltid längst ner i labyrinthen, och utgången högst upp. Alla väggar är också parallella med antingen x-axeln eller y-axeln. Ett sätt att beskriva en sådan labyrinth i kod är med hjälp av en matris av Boolean-element. Varje element i matrisen motsvarar då en ruta i labyrinthen. Värdet `true` i matrisen representerar att det finns en vägg på motsvarande ruta i labyrinthen och `false` representerar att där istället är en väg att gå på.

Figur 9.1: Exempel på en matris-representation av en labyrinth.

Det finns många olika sätt att ta sig igenom en labyrinth men ett av de vanligaste sätten är att hålla vänster hand i vänster vägg och följa väggen med

handen tills man når slutet av labyrinten. Detta fungerar för alla labyrinter där väggarna från ingången till utgången är sammankopplade. När man går igenom labyrinten finns det fyra olika riktningar att välja mellan som alla beskrivs i antal graderräknat från x-axeln, där höger motsvaras av 0 grader, uppåt motsvaras av 90 grader, vänster av 180 grader och nedåt av 270 grader.

I den här laborationen kommer du använda dig av en färdig klass Maze som representerar en labyrint med hjälp av en Boolean-matris. Klassen har följande specifikation:

Specification Maze

```
/*
 * A class representing a maze.
 */
case class Maze(data: Vector[Vector[Boolean]]) {

 /**
 * Returns a corresponding char from a boolean.
 * @param b The boolean which to convert to a char
 */
 def boolToChar(b: Boolean): Char

 /**
 * Returns a String representation of the maze.
 */
 override def toString: Unit

 /**
 * Checks if the coordinates x, y is inside the maze and if
 * so returns true, otherwise false.
 * @param x The x coordinate
 * @param y The y coordinate
 */
 private def insideMaze(x: Int, y: Int): Boolean

 /**
 * Returns the x coordinate of the entry of the maze.
 */
 def getXEntry(): Int

 /**
 * Returns the y coordinate of the entry of the maze.
 */
 def getYEntry(): Int

 /**
 * Checks if there is a wall left of the coordinates x, y at
 * given direction and if so returns true, otherwise false.
 * @param direction The direction of the turtle
 * @param x The x coordinate
 * @param y The y coordinate
 */
 def wallAtLeft(direction: Int, x: Int, y: Int): Boolean

 /**

```

```
 * Checks if there is a wall in front of the coordinates x, y at
 * given direction and if so returns true, otherwise false.
 * @param direction The direction of the turtle
 * @param x The x coordinate
 * @param y The y coordinate
 */
def wallInFront(direction: Int, x: Int, y: Int): Boolean

< /**
 * Checks if the coordinates x, y is at the exit of the maze.
 * @param x The x coordinate
 * @param y The y coordinate
 */
def atExit(x: Int, y: Int): Boolean

< /**
 * Goes through the the maze and for every spot that is a wall
 * draws a brick of size blockSize in SimpleWindow.
 * @param w The window in which to draw the maze
 */
def draw(w: SimpleWindow): Unit = ???
}

< /**
 * An object representing a maze.
 */
object Maze {

< /**
 * Returns a Maze from a vector of Strings.
 * @param xs The vector of Strings that represent the maze
 */
def fromStrings(xs: Vector[String]): Maze

< /**
 * Returns a Maze from a specified file.
 * @param fileName The name of the file that represent the maze
 */
def fromFile(fileName: String): Maze

< /**
 * Returns a Maze from a sequence of Strings.
 * @param rows The sequence of Strings that represent the maze
 */
def apply(rows: String*): Maze

< /**
 * Creates and returns a random maze.
 * @param rows The number of rows for the maze
 * @param cols The number of columns for the maze
 */
def random(rows: Int, cols: Int): Maze = ???
}
```

Den frivilliga uppgiften

I den frivilliga uppgiften ska en slumpmässig labyrint genereras. Det finns flera olika algoritmer för att göra detta men den vi kommer använda här är en slumpmässig variant av Prims algoritm. Du kan läsa mer under https://en.wikipedia.org/wiki/Maze_generation_algorithm (De representerar en labyrint på ett annat sätt än vi gör i den här uppgiften vilket innebär att det inte kommer att se precis likadant ut).

9.2.2 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. I den här uppgiften ska du implementera en metod som ritar upp en labyrint i SimpleWindow.

- Läs igenom klassen och kompanjonobjektet Maze och se till att du förstår det mesta. Du behöver inte förstå allt, men ju mer du förstår desto bättre och roligare, fråga om det är något som du tycker är oklart. Vad objektet Maze gör är att den tar in rader med strängar, antingen direkt som argument eller genom att läsa in från en fil. Utifrån detta skapar den sedan en Boolean-matris representation av labyrinten och skickar in som argument till Maze-klassen, där tecknet '#' i en sträng representerar en bit av en vägg medan blanksteg representerar en bit av en gång.
- Du ska nu implementera metoden draw i klassen Maze som kommer att rita upp labyrinten i SimpleWindow. För att göra detta behöver du gå igenom matrisen data och undersöka elementen på varje plats. Om elementet på en viss plats är true ska det ritas upp en bit av en vägg på motsvarande plats i SimpleWindow. Detta kan du göra med hjälp av den färdigskrivna metoden brickInTheWall. Om elementet på en viss plats är false ska ingenting ritas upp.

Uppgift 2. I den här uppgiften ska du skapa en klass med en main-metod som anropar din metod för att rita upp en labyrint.

- Skapa en ny klass AMazeIngRace genom att välja File -> New -> Scala Class. I denna klass ska du skriva en main-metod där du skapar ett objekt av Maze genom att läsa in från en fil (börja exempelvis med filen maze1.txt). Du måste även skapa ett objekt av SimpleWindow för att kunna skicka med när du anropar metoden draw. Anropa nu metoden draw på Maze-objektet och kontrollera att labyrinten ritas upp som den ska. Gör samma sak för resterande av filerna maze2.txt-maze4.txt, alla ska kunna ritas upp korrekt.
- Testa att rita en egen labyrint genom att skapa en textfil maze5.txt och lägg i samma mapp som övriga maze-filer. Kontrollera så att även denna labyrint ritas upp som den ska, och fixa annars till metoden draw så att den fungerar som tänkt. Observera att din labyrint inte alls behöver vara avancerad, det är inte meningen att den här uppgiften ska ta lång tid utan är till för att du ska få prova på att rita en egen labyrint och se den förverkligas i din main-klass.

Uppgift 3. I den här uppgiften ska du implementera en algoritm för att få en sköldpadda att ta sig genom en labyrint genom att alltid hålla i väggen med vänster hand (eller kanske fot i det här fallet). För detta ska du skapa en ny klass MazeTurtle som ska ha följande uppbyggnad:

```
Specification MazeTurtle

/*
 * A Turtle that can walk through a maze with a specified color.
 * @param window The window the turtle should be placed in.
 * @param position A Point representing the turtle's starting coordinates.
 * @param angle The angle between the turtle direction and the X-axis
 * measured in degrees.
 * @param isPenDown A boolean representing the turtle's pen position.
 * True if the pen is down.
 * @param color The color with which the turtle will walk.
 * @param maze The maze in which the turtle will walk.
 */
class MazeTurtle(window: SimpleWindow, private var position: Point,
private var angle: Double, private var isPenDown: Boolean,
color: Color, maze: Maze) extends ColorTurtle(window, position, angle,
isPenDown, color) {

 /*
 * Lets the turtle walk through the maze from entry to exit by
 * following the wall to left side of the turtle.
 */
 def walk(): Unit = ???
}
```

- a) Skapa en ny klass MazeTurtle som ärver från klassen ColorTurtle. MazeTurtle ska ta in ett extra argument, nämligen ett av typen Maze som representerar den labyrint som sköldpaddan ska gå i. Observera att du här behöver importera klasserna Turtle och ColorTurtle från en tidigare laboration. Detta gör du genom att högerklicka på projektet, välj Build Path -> Configure Build Path, välj fliken Projects, klicka på Add... och markera rätt laboration och klicka slutligen på OK.
- b) Lägg till och implementera metoden walk i MazeTurtle. I metoden ska sköldpaddan med hjälp av tekniken att alltid hålla vänster hand i väggen ta sig genom labyrinten Maze, från början till slut. Varje steg motsvarar att flytta sig från en ruta till en annan i Boolean-matrisen i Maze. Sköldpaddan kommer alltså ta sig fram i labyrinten genom att undersöka för varje steg om den borde svänga vänster, gå rakt fram eller svänga höger beroende på hur den står i förhållande till vänster vägg. För att avgöra hur sköldpaddan ska gå kan den använda sig av metoderna wallInFront och wallAtLeft som finns i Maze.
- c) Lägg till kod i AMazeIngRace som skapar en sköldpadda av typ MazeTurtle och sedan låter denna gå igenom en labyrint med metoden walk. Testa att din MazeTurtle fungerar som den ska! Sköldpaddan ska klara att ta sig igenom alla labyrinter i filerna maze1.txt-maze4.txt samt labyrinten som du skapat själv.

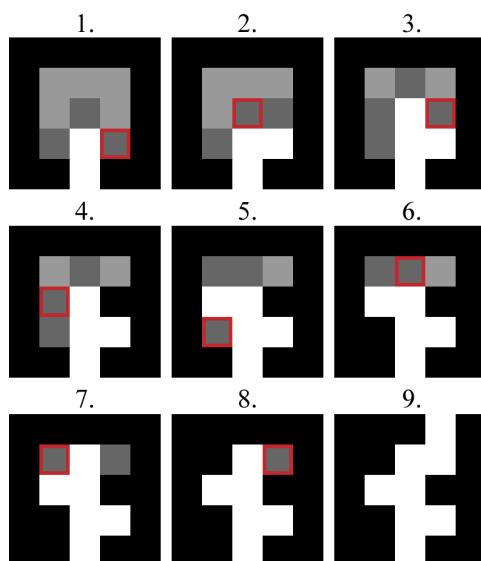
9.2.3 Frivillig extrauppgift

Prims algoritm används för att koppla ihop alla punkter i en graf med så få antal kopplingar som möjligt. Tänk dig att varje punkt i en graf representerar en ruta i en labyrint och att en koppling motsvarar ställen där du kan gå i labyrinten, det vill säga två öppna rutor (rutor där det inte finns någon vägg och som du därmed kan gå på) intill varandra.

I praktiken fungerar algoritmen så att den väljer en slumpmässig ruta intill en redan öppen ruta och undersöker om det finns någon annan öppen ruta intill. Om så är fallet låter den rutan förbli en vägg annars öppnar den rutan (det vill säga gör om rutan från en vägg till en gång). Detta upprepas tills dess att alla rutor har undersökts.

Eftersom det i vårat fall endast ska finnas en in- och utgång i labyrinten måste detta hanteras på ett lite annorlunda sätt.

1. Börja med att slumpmässigt välja en av rutorna i nedersta raden och öppna den rutan samt rutan ovanför. Detta motsvarar ingången till labyrinten.
2. Applicera nedanstående algoritm på alla rutor i labyrinten utom de rutor i ytterkanten av matrisen som utgör labyrintens vägg.
3. Slutligen letar vi efter en slumpmässig ruta på näst översta raden som är öppen och öppnar rutan ovanför denna, vilket kommer bli utgången för labyrinten.

Figur 9.2: Visualisering av algoritmen när den genererar en labyrint av storleken 5x5.

Psuedokod

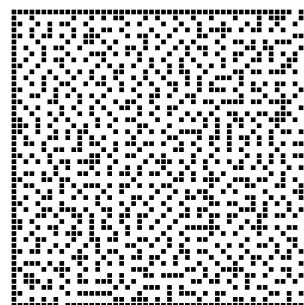
```

def random(rows, cols)
 labyrinth = matris(rows, cols) med inga öppna rutor
 buffer = lista(koordinater till rutor)
 välj en slumpmässig ruta i nedersta raden och öppna den
 öppna rutan ovanför
 lägg till rutorna runt om till buffer
 while (buffer inte är tom)
 element = slumpmässigt element i buffer
 if (element har tre väggar intill sig)
 öppna rutan för de koordinater som element innehåller
 lägg till rutorna runt om element till buffer
 ta bort element från buffer
 hitta en ruta som är öppen i näst översta raden
 öppna rutan ovanför

```

**Uppgift 4.** I den här uppgiften ska du implementera en algoritm som skapar en slumpmässig labyrint.

- Inspektera ovanstående pseudokod och försök förstå den. Fråga gärna om något är oklart! Läs även de färdigskrivna metoderna `addWallToList` och `threeWallsAround` i metoden `random` i `Maze` och se om du kan förstå vad de gör.
- Implementera metoden `random` i `Maze` som skapar och returnerar en slumpmässigt utformad labyrint med hjälp av pseudokoden ovan (eller på egen hand för den modiga/nyfikna). Ta hjälp av metoderna `addWallToList` och `threeWallsAround`.
- Skapa en ny slumpmässig labyrint i `AMazeIngRace` genom att anropa metoden `random`. Ett bra värde att använda när du anropar metoden är något tal mellan 50 och 100. Det vill säga anropa metoden genom att exempelvis skriva `random(50, 50)`. När du har slumpat fram en labyrint, testa att låta din sköldpadda gå igenom labyrinten och se om den lyckas!



**Figur 9.3:** Ett exempel på hur en slumpmässigt utformad labyrint kan se ut.



# Kapitel 10

## Sökning, sorterings

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- strängjämförelse
- compareTo
- implicit ordning
- linjärsökning
- binärsökning
- algoritm: LINEAR-SEARCH
- algorit: BINARY-SEARCH
- algoritmisk komplexitet
- sorterings till ny vektor
- sorterings på plats
- insättningssortering
- urvalssortering
- algoritm: INSERTION-SORT
- algoritm: SELECTION-SORT
- Ordering[T]
- Ordered[T]
- Comparator[T]
- Comparable[T]

## 10.1 Övning: sorting

### Mål

- Förstå hur sorteringsordningen är definierad för strängar.
- Förstå skillnaderna mellan strängjämförelser i Scala och Java, samt kunna jämföra strängar med jämförelsoperatorer i Scala och med `compareTo` i Java.
- Kunna sortera sekvenssamlingar innehållande objekt av grundtyper med hjälp av inbyggda och egendefinierade sorteringsordningar med metoderna `sorted`, `sortBy` och `sortWidth`.
- Kunna använda inbyggda linjärsöknings- och binärsökningssmetoder.
- Kunna implementera en egen sökalgoritm med linjärsökning och binärsökning.
- Förstå när binärsökning är lämplig och möjlig.
- Kunna implementera en enkel sorteringsalgoritm, t.ex. insättningssortering eller urvalssortering, både till ny samling och på plats.
- Känna till hur implicita sorteringsordningar används för grundtyperna och egendefinierade typer.
- Känna till existensen av, funktionen `hos`, och relationen mellan klasserna `Ordering` och `Comparator`, samt `Ordered` och `Comparable`.

### Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 10.

#### 10.1.1 Grunduppgifter

**Uppgift 1.** *Jämföra strängar i Scala.* I Scala kan strängar jämföras med operatorerna `==`, `!=`, `<`, `<=`, `>`, `>=`, där likhet/olikhet avgörs av om alla tecken i strängen är lika eller inte, medan större/mindre avgörs av sorteringsordningen i enlighet med varje teckens Unicode<sup>1</sup>-värde.

a) Vad ger följande jämförelser för värde?

```

1 scala> 'a' < 'b'
2 scala> "aaa" < "aaaa"
3 scala> "aaa" < "bbb"
4 scala> "AAA" < "aaa"
5 scala> "ÄÄÄ" < "ÖÖÖ"
6 scala> "ÅÅÅ" < "ÄÄÄ"

```

Tyvärr så följer ordningen av ÅÄÖ inte svenska regler, men det ignorerar vi i fortsättningen för enkelhets skull; om du är intresserad av hur man kan fixa detta, gör uppgift 19.

b) Vilken av strängarna `s1` och `s2` kommer först (d.v.s. är ”mindre”) om `s1` utgör början av `s2` och `s2` innehåller fler tecken än `s1`? 

---

<sup>1</sup>[sv.wikipedia.org/wiki/Unicode](https://sv.wikipedia.org/wiki/Unicode)

**Uppgift 2.** Jämföra strängar i Java. I Java kan man **inte** jämföra strängar med operatorerna <, <=, >, och >=. Dessutom ger operatorerna == och != inte innehålls(o)likhet utan referens(o)likhet. Istället får man använda metoderna equals och compareTo, vilka också fungerar i Scala eftersom strängar i Scala och Java är av samma typ, nämligen java.lang.String.

- a) Vad ger följande uttryck för värde?

```
1 scala> "hej".getClass.getTypeName
2 scala> "hej".equals("hej")
3 scala> "hej".compareTo("hej")
```

- b) Studera dokumentationen för metoden compareTo i java.lang.String<sup>2</sup> och skriv minst 3 olika uttryck i Scala REPL som testar hur metoden fungerar i olika fall.
- c) Studera dokumentationen compareToIgnoreCase<sup>3</sup> och skriv minst 3 olika stränguttryck i Scala REPL som testar hur metoden fungerar i olika fall.
- d) Vad skriver följande Java-program ut?

```
public class StringEqTest {
 public static void main(String[] args){
 boolean eqTest1 =
 (new String("hej")) == (new String("hej"));
 boolean eqTest2 =
 (new String("hej")).equals(new String("hej"));
 int eqTest3 =
 (new String("hej")).compareTo(new String("hej"));
 System.out.println(eqTest1);
 System.out.println(eqTest2);
 System.out.println(eqTest3);
 }
}
```

Uppgift 3. Sortering med inbyggda sorteringsmetoder. För grundtyperna (Int, Double, String, etc.) finns en fördefinierad ordning som gör så att färdiga sorteringsmetoder fungerar på alla samlingar i scala.collection. Även jämförelseoperatorerna i uppgift 1 fungerar enligt den fördefinierade ordningsdefinitionen för alla grundtyper. Denna ordningsdefinition är *implicit tillgänglig* vilket betyder att kompilatorn hittar ordningsdefinitionen utan att vi explicit måste ange den. Detta fungerar i Scala även med primitiva Array.

- a) Testa metoden sorted på några olika samlingar. Förklara vad som händer. Hur lyder felmeddelande på sista raden? Varför blir det fel?

```
1 scala> Vector(1.1, 4.2, 2.4, 42.0, 9.9).sorted
2 scala> val xs = (100000 to 1 by -1).toArray
```

²docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/lang/String.html#compareTo-java.lang.String-

³docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/lang/String.html#compareToIgnoreCase--java.lang.String-

```

3 scala> xs.sorted
4 scala> xs.map(_.toString).sorted
5 scala> xs.map(_.toByte).sorted.distinct
6 scala> case class Person(firstName: String, familyName: String)
7 scala> val ps = Vector(Person("Zeb", "Robinson"), Person("Robin", "Zebson"))
8 scala> ps.sorted

```

b) Om man har en samling med egendefinierade klasser eller man vill ha en annan sorteringsordning får man definiera ordningen själv. Ett helt generellt sätt att göra detta på illustreras i uppgift 16, men de båda hjälpmetoderna `sortWith` och `sortBy` räcker i de flesta fall. Hur de används illustreras nedan. Metoden `sortBy` kan användas om man tar fram ett värde av grundtyp och är nöjd med den inbyggda sorteringsordningen.

Metoden `sortWith` används om man vill skicka med ett eget jämförelsepredikat som ordnar två element; funktionen ska returnera **true** om det första elementet ska vara först, annars **false**.

```

1 scala> case class Person(firstName: String, familyName: String)
2 scala> val ps = Vector(Person("Zeb", "Robinson"), Person("Robin", "Zebson"))
3 scala> ps.sortBy(_.firstName)
4 scala> ps.sortBy(_.familyName)
5 scala> ps.sortBy // tryck TAB två gånger för att se signaturen
6 scala> ps.sortWith((p1, p2) => p1.firstName > p2.firstName)
7 scala> ps.sortWith // tryck TAB två gånger för att se signaturen
8 scala> Vector(9,5,2,6,9).sortWith((x1, x2) => x1 % 2 > x2 % 2)

```

Vad har metoderna `sortWith` och `sortBy` för signaturer?

c) Lägg till attributet `age`: Int i case-klassen `Person` ovan och lägg till fler personer med olika namn och ålder i en vektor och sortera den med `sortBy` och `sortWith` för olika attribut. Välj själv några olika sätt att sortera på.

Uppgift 4. Tidmätning. I kommande uppgifter kommer du att ha nytta av funktionen `timed` enligt nedan.

```

def timed[T](code: => T): (T, Long) = {
 val now = System.nanoTime
 val result = code
 val elapsed = System.nanoTime - now
 println(s"\ntime: ${elapsed / 1e6} ms")
 (result, elapsed)
}

```

a) Klistra in `timed` i REPL och testa så att den fungerar, genom att mäta hur lång tid nedan uttryck tar att exekvera.

```

1 scala> val (v, t1) = timed{ (1 to 1000000).toVector.reverse }
2 scala> val (s, t2) = timed{ v.toSet }
3 scala> timed{ v.find(_ == 1) }
4 scala> timed{ s.find(_ == 1) }
5 scala> timed{ s.contains(1) }

```


- b) Försök förklara skillnaderna i exekveringstid mellan de olika sätten att söka reda på talet 1 i samlingen. Ungefär hur många gånger behöver man använda `contains` på heltalsmängden `s` för att det ska löna sig att skapa `s` i stället för att linjärsöka i `v` med `find` i ovan exempel?

Uppgift 5. *Sökning med inbyggda sökmetoder.*

- a) *Linjärsökning framifrån med `indexOfSlice`.* Studera dokumentationen för Scalas samlingsmetod `indexOfSlice`⁴ och skriv 8 olika uttryck i REPL som, både med en sträng och med en vektor med heltalet, provar 4 olika fall: (1) finns i börja, (2) finns någonstans i mitten, (3) finns i slutet, samt (4) finns ej.
- b) *Linjärsökning bakifrån med `lastIndexOfSlice`.* Studera dokumentationen för Scalas samlingsmetod `lastIndexOfSlice`⁵ och skriv 8 olika uttryck i REPL som, både med en sträng och med en vektor med heltalet, provar 4 olika fall: (1) finns i börja, (2) finns någonstans i mitten, (3) finns i slutet, samt (4) finns ej.
- c) *Sökning med inbyggd binärsökning.* Om en samling är sorterad kan man utnyttja detta för att göra snabbare sökning. Vid **binärsökning** (eng. *binary search*)⁶ börjar man på mitten och kollar vilken halva att söka vidare i; sedan delar man upp denna halva på mitten och kollar vilken fjärdedel att söka vidare i, etc.

I objektet `scala.collection.Searching`⁷ finns en metod `search` som, om den importeras, erbjuder binärsökning för alla sorterade sekvenssamlingar. Om samlingen är sorterad ger den ett objekt av case-klassen `Found` som innehåller indexet för platsen där elementet först hittats; alternativt om det som eftersöks ej finns, ges ett objekt av case-klassen `InsertionPoint` som innehåller indexet där elementet borde ha varit placerad om det funnits i samlingen. Observera att om samlingen inte är sorterad är resultatet ”odefinierat”, d.v.s. något returneras men det är *inte* att lita på; man måste alltså först sortera samlingen eller vara helt säker på att den är sorterad.

Undersök hur `search` fungerar genom att förklara vad som händer nedan. Vilken är snabbast av `lin` och `bin` nedan? Använd `timed` från uppgift 4.

```

1 scala> val udda = (1 to 1000000 by 2).toVector
2 scala> import scala.collection.Searching._
3 scala> udda.search(udda.last)
4 scala> udda.search(udda.last + 1)
5 scala> udda.reverse.search(udda(0))
6 scala> def lin(x: Int, xs: Seq[Int]) = xs.indexOf(x)
7 scala> def bin(x: Int, xs: Seq[Int]) = xs.search(x) match {
8 case Found(i) => i
9 case InsertionPoint(i) => -i
10 }
11 scala> timed{ lin(udda.last, udda) }
12 scala> timed{ bin(udda.last, udda) }
```

⁴docs.scala-lang.org/overviews/collections/seqs.html

⁵docs.scala-lang.org/overviews/collections/seqs.html

⁶en.wikipedia.org/wiki/Binary_search_algorithm

⁷[http://www.scala-lang.org/api/current/#scala.collection.Searching\\$](http://www.scala-lang.org/api/current/#scala.collection.Searching$)

- d) Om en samling innehåller n element, hur många jämförelser behövs då vid binärsökning i värsta fall? *Tips:* Läs om algoritmen på wikipedia⁶.

Uppgift 6. Sök bland LTH:s kurser med linjärsökning

- a) Surfa till denna URL:

http://kurser.lth.se/lot/?lasar=16_17&soek_text=&sort=kod&val=kurs&soek=t

och inspektera html-koden i din webbläsare genom att trycka *Ctrl+U* (fungerar i Firefox och Chrome). Rulla ner till rad 171 och framåt. Var finns antalet poäng för resp kurs i html-koden?

- b) Klistra in objektet courses med kommandot :paste i REPL.⁸ Vad gör koden? Hur många kurser innehåller lth2016?

```
object courses {
 def download(year: String = "16_17"): Vector[Course] = {
 val urlStart = s"http://kurser.lth.se/lot/?lasar=$year"
 val urlSearch = "&soek_text=&sort=kod&val=kurs&soek=t"
 val url = urlStart + urlSearch
 println("*** Downloading from: " + url)
 println("*** This may take a while...")
 val lines = scala.io.Source.fromURL(url).getLines.toVector
 lines.filter(_.contains("kurskod")).map(Course.fromHtml)
 }

 lazy val lth2016: Vector[Course] = download()

 case class Course(
 code: String,
 nameSv: String,
 nameEn: String,
 credits: Double,
 level: String
)

 object Course {
 import scala.util.Try
 def fromHtml(s: String): Course = {
 def extract(s: String, init: String, stop: Char): String =
 s.replaceAllLiterally(init, "").takeWhile(_ != stop)
 val codeInit = """<a href="/lot/?val=kurs&kurskod="""
 val dataInit = """<td class="mitt">"""
 val xs = s.split("td>")
 val code = Try { extract(xs(1), codeInit, '') }.getOrElse("???")
 val credits = Try {
 val s = extract(xs(2), dataInit, '<')
 s.replaceAllLiterally(",",".").toDouble //fix decimals
 }.getOrElse(0.0)
 val level = Try { extract(xs(3), dataInit, '<') }.getOrElse("???")
 val nameSv = Try { xs(5).takeWhile(_ != '<') }.getOrElse("???")
 val nameEn = Try { xs(7).takeWhile(_ != '<') }.getOrElse("???")
 Course(code, nameSv, nameEn, credits, level)
 }
 }
}
```

⁸Du kan ladda ner koden från:

github.com/lunduniversity/introprog/tree/master/compendium/examples/lth-courses/courses.scala

```
 }
}
}
```

- c) *Linjärsökning med find.* Teknologen Oddput Clementina vill gå första bästa datavetenskapskurs som är på G2-nivå. Hjälp Oddput med att söka upp första bästa kurs genom linjärsökning med samlingsmetoden `find`. Kurskoder vid datavetenskap börjar på EDA eller ETS⁹. *Tips:* Du har nytta av att definiera predikatet `def isCS(s: String): Boolean` som i sin tur lämpligen nyttjar strängmetoden `startsWith`.

- d) *Implementera linjärsökning.* Som träning ska du nu implementera en egen linjärsökningsfunktion med signaturen:

```
def linearSearch[T](xs: Seq[T])(p: T => Boolean): Int = ???
```

Funktionen ska ta en sekvenssamling `xs` och ett predikat `p` som är en funktion som tar ett element och returnerar ett booleskt värde. Funktionen `p` ska ge `true` om parametern är ett eftersökt element. Funktionen `linearSearch` ska returnera index för första hittade elementet i `xs` där `p` gäller. Om det inte finns något element som uppfyller predikatet ska `-1` returneras. Skriv först pseudokod för funktionen med penna och papper. Använd `while`.

Typen `Seq` är supertyp till alla sekvenssamlingar, så om vi använder den som parametertyp för parametern `xs` så fungerar funktionen för `Vector`, `Array`, `List`, etc. Genom typparametern `T` blir funktionen generisk och fungerar för godtycklig typ.

- e) Skriv i en editor en funktion `def rndCode: String` som genererar slumpmässiga kurskoder som består av 6 tecken enligt dessa regler: de första tre tecknen är bokstäver mellan A och Z, de sista två är siffror mellan 0 och 9, medan det fjärde tecknet kan vara antingen en siffra mellan 0 och 9 eller ett av dessa tecken: ACFGMLNP. *Tips:* Använd REPL för att stegvis bygga upp hjälpfunktioner som du, när de fungerar som de ska, klistrar in i ett editorfönster som lokala funktioner där du utvecklar den slutliga koden för en lättläst, concis och fungerande `rndCode`.

- f) Använd `rndCode` från föregående deluppgift för att fylla en vektor kallad `xs` med en halv miljon slumpmässiga kurskoder. För varje slumpkod i `xs` sök med din funktion `linearSearch` efter index i vektorn `courses.lth2016` från deluppgift b. Mät totala tiden för de 500000 linjärsökningarna med hjälp av funktionen `timed` från uppgift 4. Hur många av de slumpmässiga kurskoderna hittades bland de verkliga kurskoderna på LTH?

- g) Hur kan du implementera `linearSearch` med den inbyggda samlingsmetoden `indexWhere`?

---

⁹Detta är en förenklad bild av LTH:s kurskodnamnsystem. Några kurser från EIT-institutionen kommer att slinka med, men det bortser vi ifrån i denna uppgift.

Uppgift 7. *Sök bland LTH:s kurser med binärsökning.*

Sökningsalgoritmen BINSEARCH kan formuleras med nedan pseudokod:

Indata	: En växande sorterad sekvens xs med n heltal och ett eftersökt heltal key
Resultat	: Ett heltal $i \geq 0$ som anger platsen där x finns, eller ett negativt tal $-i$ där $-i$ motsvarar platsen där x ska sättas in i sorterad ordning om x ej finns i samlingen.

```

1 sätt intervallet (low, high) till (0, $n - 1$)
2 found \leftarrow false
3 mid $\leftarrow -1$
4 while low \leq high and not found do
5 mid \leftarrow platsen mitt emellan low och high
6 if xs(mid) == key then
7 | found \leftarrow true
8 else
9 | if xs(mid) < key then
10 | | low \leftarrow mid + 1
11 | else
12 | | high \leftarrow mid - 1
13 | end
14 end
15 end
16 if found then
17 | return mid
18 else
19 | return -(low + 1)
20 end

```

- a) Prova algoritmen ovan med penna och papper på en sorterade sekvens med mindre än 10 heltal. Prova om algoritmen fungerar med ett jämt antal tal, ett udda antal tal, en sekvens med ett heltal och en tom sekvens. Prova både om talet du letar efter finns och om det inte finns.
- b) Implementera binärsökning i en funktion med signaturen
def *binarySearch(xs: Seq[String], key: String): Int = ???*
och testa i REPL för olika fall. Vad händer om sekvensen inte är sorterad?
- c) Använd *binarySearch* för att leta efter LTH-kurser enligt nedan. Använd *rndCode*, *timed* och *courses* från tidigare uppgifter.

```

def binarySearch(xs: Seq[String], key: String): Int = ???

val lthCodesSorted = courses.lth2016.map(_.code).sorted
val xs = Vector.fill(500000)(rndCode)
val (_, elapsedBin) =
 timed{xs.map(x => binarySearch(lthCodesSorted, x))}
val (_, elapsedLin) =
 timed{xs.map(x => linearSearch(lthCodesSorted)(_ == x))}

```

```
println(elapsedLin / elapsedBin)
```

- d) Hur mycket snabbare blev binärsökningen jämfört med linjärsökningen?¹⁰

Uppgift 8. *Linjärsökning i Java.* Denna uppgift bygger vidare på uppgift 6 i kapitel 9. Du ska göra en variant på linjärsökning som innebär att leta upp första yatzy-raden i en matris där varje rad innehåller utfallet av 5 tärningskast.

- a) Du ska lägga till metoderna `isYatzy` och `findFirstYatzyRow` i klassen `ArrayMatrix` i uppgift 6 i kapitel 9 enligt nedan skiss. Vi börjar med metoden `isYatzy` i denna deluppgift (nästa deluppgift handlar om `findFirstYatzyRow`). OBS! Det finns en bug i `isYatzy` – rätta bugen och testa så att den fungerar.

```
public static boolean isYatzy(int[] dice){ /* has one bug! */
 int col = 1;
 boolean allSimilar = true;
 while (col < dice.length && allSimilar) {
 allSimilar = dice[0] == dice[col];
 }
 return allSimilar;
}

/** Finds first yatzy row in m; returns -1 if not found */
public static int findFirstYatzyRow(int[][][] m){
 int row = 0;
 int result = -1;
 while (????) {
 /* linear search */
 }
 return result;
}
```

- b) Implementera `findFirstYatzyRow`. Skapa först pseudo-kod för länjärsökningsalgoritmen innan du skriver implementationen i Java. Testa ditt program genom att lägga till följande rader i huvudprogrammet. Metoden `fillRnd` ingår i uppgift 6 i kapitel 9.

```
int[][][] yss = new int[2500][5];
fillRnd(yss, 6);
int i = findFirstYatzyRow(yss);
System.out.println("First Yatzy Index: " + i);
```

Uppgift 9. Implementera sorteringsalgoritmen **insättningssortering** (eng. *insertion sort*) i en funktion med följande signatur:

---

¹⁰Vid en körning på en i7-4970K med 4.0GHz tog `elapsedLin` cirka 3000 ms och `elapsedBin` cirka 60 ms. Binärsökning var alltså i detta fall ungefär 50 gånger snabbare än linjärsökning.

```
def insertionSort(xs: Seq[Int]): Seq[Int] = ???
```

Lösningssidé: Skapa en ny, tom sekvens som ska bli vårt sorterade resultat. För varje element i den osorterade sekvensen: Sätt in det på rätt plats i den nya sorterade sekvensen.

a) *Pseudokod:* Kör nedan pseudokod med papper och penna t.ex. på sekvensen 5 1 4 3 2 1. Rita minnessituationen efter varje runda i loopen. Här använder vi internt i funktionen föränderliga ArrayBuffer som är snabb på insättning och avslutar med toVector så att vi lämnar ifrån oss en oförändlig sekvens.

```
1 result ← en ny, tom ArrayBuffer
2 foreach element e in xs do
3 | pos ← leta upp rätt position i result
4 | stoppa in e på plats pos i result
5 end
6 result.toVector
```

b) Implementera insertionSort. Använd en **while**-loop för att implementera rad 3 i pseudokoden. Sök upp dokumentationen för metoden *insert* på ArrayBuffer. Testa *insert* på ArrayBuffer i REPL och verifiera att den kan användas för att stoppa in på slutet på den ”oanvända” positionen som är precis efter sista positionen. Vad händer om man gör *insert* på positionen *size + 2*?

Klistra in din implementation av insertionSort i REPL och testa så att allt fungerar:

```
1 scala> insertionSort(Vector())
2 res0: Seq[Int] = Vector()
3
4 scala> insertionSort(Vector(42))
5 res1: Seq[Int] = Vector(42)
6
7 scala> insertionSort(Vector(1,2,3))
8 res2: Seq[Int] = Vector(1, 2, 3)
9
10 scala> insertionSort(Vector(5,1,4,3,2,1))
11 res3: Seq[Int] = Vector(1, 1, 2, 3, 4, 5)
```

Uppgift 10. Implementera sortering på plats (eng. *in-place*) i en *Array[String]* med urvalssortering (eng. *selection sort*)

Lösningssidé: För alla index *i*: sök *minIndex* för ”minsta” strängen från plats *i* till sista plats och byt plats mellan strängarna på plats *i* och plats *minIndex*. Se även animering här: sv.wikipedia.org/wiki/Urvallssortering

Implementera enligt nedan skiss. *Tips:* Du har nytta av en modifierad variant av lösningen till uppgift 17 i kapitel 2.

```
def selectionSortInPlace(xs: Array[String]): Unit = {
 def indexOfMin(startFrom: Int): Int = ???
 def swapIndex(i1: Int, i2: Int): Unit = ???
```

```
for (i <- 0 to xs.size - 1) swapIndex(i, indexOfMin(i))
}
```

10.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 11. Undersök om en sekvens är sorterad. Ett enkelt och lättläst sätt att undersöka om en sekvens är sorterad visas nedan.

```
1 scala> def isSorted(xs: Vector[Int]): Boolean = xs == xs.sorted
```

Denna lösning är dock relativt långsam för stora samlingar. Man behöver ju inte först sortera för att avgöra om det är sorterat (om man inte ändå hade tänkt sortera av andra skäl), det räcker att kolla att elementen är i växande ordning.

- a) Om xs har n element, ungefär hur många jämförelser kommer i värsta fall att ske med `isSorted` ovan om man alltså först ska sortera och sedan jämföra den osorterade och den sorterade samlingen element för element? Metoden `sorted` använder algoritmen Timsort¹¹. Sök upp värstafallsprestandan för Timsort på wikipedia.¹²
- TODO!!! Svar som ska till facit: $n + n * \log(n)$
- b) Implementera en effektivare variant av `isSorted` som använder en `while`-sats och kollar att elementen är i växande ordning.
  - c) Vad blir antalet jämförelser i värstafallet med metoden i deluppgift b om du har n element?
  - d) Man kan kolla om en sekvens är sorterad med det listiga tricket att först zippa sekvensen med sin egen svans och sedan kolla om alla element-par uppfyller sorteringskriteriet, alltså `xs.zip(xs.tail).forall(???)` där ??? byts ut mot lämpligt predikat. Vilken typ har 2-tupeln `xs.zip(xs.tail)` om `xs` är av typen `Vector[Int]`? Implementera `isSorted` med detta listiga trick. (I fördjupningsuppgift 15 görs denna variant av `isSorted` generellt användbar för olika typer och olika ordningsdefinitioner.)

```
// kod till facit
def isSorted(xs: Vector[Int]): Boolean =
 xs.zip(xs.tail).forall(x => x._1 <= x._2)
```

Uppgift 12. Implementera och testa sorteringsmetoden `instickssortering`¹³.

- a) Implementera och testa funktionen nedan i Scala med följande signatur:

¹¹stackoverflow.com/questions/14146990/what-algorithm-is-used-by-the-scala-library-method-vector-sorted

¹²en.wikipedia.org/wiki/Timsort

¹³en.wikipedia.org/wiki/Insertion_sort

```
def insertionSort(xs: Array[Int]): Unit
```

Placera metoden i ett objekt med lämpligt namn, samt skapa ett huvudprogram med testkod. Kompilera och kör från terminalen. Börja med att skriva sorteringsalgoritmen i pseudokod.

- b) Implementera och testa metoden nedan i Java med följande signatur:

```
public static void insertionSort(int[] xs)
```

Placera metoden i en klass med lämpligt namn, samt skapa ett huvudprogram med testkod. Börja med att skriva sorteringsalgoritmen i pseudokod.

Uppgift 13. Implementera och testa sorteringsalgoritmen till ny sekvens med urvalssortering¹⁴ i Scala, enligt nedan skiss. *Tips:* Du har nytta av lösningen till uppgift 17 i kapitel 2.

```
def selectionSort(xs: Seq[String]): Seq[String] = {
 def indexOfMin(xs: Seq[String]): Int = ???
 val unsorted = xs.toBuffer
 val result = scala.collection.mutable.ArrayBuffer.empty[String]
 /*
 så länge unsorted inte är tom {
 minPos = indexOfMin(unsorted)
 elem = unsorted.remove(minPos)
 result.append(elem)
 }
 */
 result.toVector
}
```

10.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 14. Typklasser och implicita parametrar. I Scala finns möjligheter till avancerad funktionsprogrammering med s.k. **typklasser**, som definierar generella beteenden som fungerar för befintliga typer utan att implementationen av dessa befintliga typer behöver ändras. Vi nosar i denna uppgift på hur implicita argument kan användas för att skapa typklasser, illustrerat med hjälp av implicita ordningarna, som är en typisk och användbar tillämpning av konceptet typklasser.

- a) *Implicit parameter och implicit värde.* Med nyckelordet **implicit** framför en parameter öppnar man för möjligheten att låta kompilatorn ge argumentet "automatiskt" om den kan hitta ett värde med passande typ som också är deklarerat med **implicit**, så som visas nedan.

---

¹⁴en.wikipedia.org/wiki/Selection_sort

```

1 scala> def add(x: Int)(implicit y: Int) = x + y
2 scala> add(1)(2)
3 scala> add(1)
4 scala> implicit val ngtNamn = 42
5 scala> add(1)

```

Vad blir felmeddelandet på rad 3 ovan? Varför fungerar det på rad 5 utan fel?

- b) *Typklasser.* Genom att kombinera koncepten implicita värden, generiska klasser och implicita parametrar får man möjligheten att göra typklasser, så som `CanCompare` nedan, som vi kan få att fungera för befintliga typer utan att de behöver ändras.

Vad händer nedan? Vilka rader ger felmeddelande? Varför?

```

1 scala> trait CanCompare[T] { def compare(a: T, b: T): Int }
2 scala> def sort2[T](a: T, b: T)(implicit cc: CanCompare[T]): (T, T) =
3 if (cc.compare(a, b) > 0) (b, a) else (a, b)
4 scala> sort2(42, 41)
5 scala> implicit object intComparator extends CanCompare[Int]{
6 override def compare(a: Int, b: Int): Int = a - b
7 }
8 scala> sort2(42, 41)
9 scala> sort2(42.0, 41.0)

```

- c) Definiera ett implicit objekt som gör så att `sort2` fungerar för värden av typen `Double`.
- d) Definiera ett implicit objekt som gör så att `sort2` fungerar för värden av typen `String`.

Uppgift 15. *Användning av implicit ordning.* Vi ska nu göra `isSorted` från uppgift 11 mer generellt användbar genom att möjliggöra att implicita ordningsfunktioner finns tillgängliga för olika typer.

- a) Med signaturen `isSorted(xs: Vector[Int]): Boolean` så fungerar sorteringsetestet bara för samlingar av typen `Vector[Int]`. Om vi i stället använder `isSorted(xs: Seq[Int]): Boolean` fungerar den för alla samlingar med heltal, även `Array` och `List`. Testa nedan funktion i REPL med heltalssekvenser av olika typ.

```
def isSorted(xs: Seq[Int]): Boolean = xs == xs.sorted
```

- b) Men vi vill gärna att `isSorted` ska fungera för godtyckliga typer `T` som har en ordningsdefinition. Detta kan göras med nedan funktion eftersom metoden `sorted` är definierad för alla samlingar där typen `T` har en implicit ordning. Speciellt gäller detta för alla de grundtyperna `Int`, `Double`, `String`, etc.

```
def isSorted[T](xs: Seq[T]): Boolean = xs == xs.sorted
```

Testa metoden ovan i REPL enligt nedan.

```

1 scala> isSorted(Vector(1,2,3))
2 scala> isSorted(Array(1,2,3,1))

```

```

3 scala> isSorted(Vector("A","B","C"))
4 scala> isSorted(List("A","B","C","A"))
5 scala> class Person(firstName: String, familyName: String)
6 scala> val persons = Vector(Person("Zeb", "Robson"), Person("Robin", "Zebson"))
7 scala> isSorted(persons)

```

Vad ger sista raden för felmeddelande? Varför?

- c) Vi vill gärna kunna jämföra element av godtycklig typ T , så att vi till exempel ska kunna implementera en generisk `isSorted` med `while` eller vårt `zip`-trick från uppgift 11d. Men det blir problem enligt nedan. Hur lyder felmeddelandet? Vad saknas?

```

1 scala> def isSorted[T](xs: Seq[T]): Boolean =
2 xs.zip(xs.tail).forall(x => x._1 <= x._2)

```

- d) *Implicita ordningar.* Man kan berätta för kompilatorn att den ska leta efter implicita ordningar av typen T . Detta kan göras genom att utöka signaturen för `isSorted` med en andra parameterlista, som tar en `implicit` parameter enligt följande:

```
def isSorted[T](xs: Seq[T])(implicit ord: Ordering[T]): Boolean =
 xs.zip(xs.tail).forall(x => ord.lteq(x._1, x._2))
```

Det finns fördefinierade implicita objekt `Ordering[T]` för alla grundtyper, alltså t.ex. `Ordering[Int]`, `Ordering[String]`, etc. Objekt av typen `Ordering` har jämförelsemетодer som t.ex. `lteq` (förk. *less than or equal*) och `gt` (fork. *greater than*). Testa så att kompilatorn hittar ordningen för samlingar av värden av inbyggda typer. Visa även att det fortfarande blir problem för egendefinierade klasser, t.ex. `Person` enligt tidigare (detta ska vi råda bot på i uppgift 16).

- e) *Importera implicita ordningsoperatorer från en Ordering.* Om man gör import på ett `Ordering`-objekt får man tillgång till implicita konverteringar som gör att jämförelseoperatorerna fungerar. Testa nedan variant av `isSorted` på olika sekvenstyper och verifiera att `<=`, `>`, etc., nu fungerar enligt nedan.

```
def isSorted[T](xs: Seq[T])(implicit ord: Ordering[T]): Boolean = {
 import ord._
 xs.zip(xs.tail).forall(x => x._1 <= x._2)
}
```

Uppgift 16. Skapa egen implicit ordning med Ordering.

- a) Ett sätt att skapa en egen, specialanpassad ordning är att mappa dina objekt till typer som redan har en implicit ordning. Med hjälp av metoden `by` i objektet `scala.math.Ordering` kan man skapa ordningar genom bifoga en funktion $T \Rightarrow S$ där T är typen för de objekt du vill ordna och S är någon annan typ, t.ex. `String` eller `Int`, där det redan finns en implicit ordning.

```

1 scala> case class Team(name: String, rank: Int)
2 scala> val xs =
3 Vector(Team("fnatic", 1499), Team("nip", 1473), Team("lumi", 1601))

```

```

4 scala> xs.sorted // Hur lyder felmeddelandet? Varför blir det fel?
5 scala> val teamNameOrdering = Ordering.by((t: Team) => t.name)
6 scala> xs.sorted(teamNameOrdering) //explicit ordning
7 scala> implicit val teamRankOrdering = Ordering.by((t: Team) => t.rank)
8 scala> xs.sorted // Varför funkar det nu?

```

- b) Vill man sortera i omvänt ordning kan man använda `Ordering.fromLessThan` som tar en funktion `(T, T) => Boolean` vilken ska ge `true` om första parametern ska komma före, annars `false`. Om vi vill sortera efter rank i omvänt ordning kan vi göra så här:

```

1 scala> val highestRankFirst =
2 Ordering.fromLessThan[Team]((t1, t2) => t1.rank > t2.rank)
3 scala> xs.sorted(highestRankFirst)

```

- c) Om du har en case-klass med flera fält och vill ha en fördefinierad implicit sorteringsordning samt även erbjuda en alternativ sorteringsordning kan du placera olika ordningsdefinitioner i ett kompanjonsobjekt; detta är nämligen ett av de ställen där kompilatorn söker efter eventuella implicita värden innan den ger upp att leta.

```

case class Team(name: String, rank: Int)
object Team {
 implicit val highestRankFirst = Ordering.fromLessThan[Team]{
 (t1, t2) => t1.rank > t2.rank
 }
 val nameOrdering = Ordering.by((t: Team) => t.name)
}

```

```

1 scala> :pa
2 // Exiting paste mode, now interpreting.
3 case class Team(name: String, rank: Int)
4 object Team {
5 implicit val highestRankFirst =
6 Ordering.fromLessThan[Team]{(t1, t2) => t1.rank > t2.rank}
7 val nameOrdering = Ordering.by((t: Team) => t.name)
8 }
9 scala> val xs =
10 Vector(Team("fnatic", 1499), Team("nip", 1473), Team("lumi", 1601))
11 scala> xs.sorted
12 scala> xs.sorted(Team.nameOrdering)

```

- d) Det går också med kompanjonsobjektet ovan att få jämförelseoperatorer att fungera med din case-klass, genom att importera medlemmarna i lämpligt ordningsobjekt. Verifiera att så är fallet enligt nedan:

```

1 scala> Team("fnatic",1499) < Team("gurka", 2) // Vilket fel? Varför?
2 scala> import Team.highestRankFirst...
3 scala> Team("fnatic",1499) < Team("gurka", 2) // Inget fel? Varför?

```

Uppgift 17. Specialanpassad ordning genom att ärva från Ordered. Om det finns en väldefinierad, specifik ordning som man vill ska gälla för sina case-klass-instanser kan man göra den ordnad genom att låta case-klassen mixa in traiten Ordered och implementera den abstrakta metoden compare.

Bakgrund för kännedom: En trait som används på detta sätt kallas **gränssnitt** (eng. *interface*), och om man *implementerar* ett gränssnitt så uppfyller man ett ”kontrakt”, som i detta fall innebär att man implementerar det som krävs av ordnade objekt, nämligen att de har en konkret compare-metod. Du lär dig mer om gränssnitt i kommande kurser.

- a) Implementera case-klassen Team så att den är en subtyp till Ordered enligt nedan skiss. Högre rankade lag ska komma före lägre rankade lag. Metoden compare ska ge ett heltal som är negativt om **this** kommer före that, noll om de ordnas lika, annars positivt.

```
case class Team(name: String, rank: Int) extends Ordered[Team]{
 override def compare(that: Team): Int = ???
}
```

Tips: Du kan anropa metoden compare på alla grundtyper, t.ex. Int, eftersom de är implicit ordnade. Genom att negera uttrycket blir ordningen den omvänta.

1 scala> -(2.compare(1))

- b) Testa att din case-klass nu uppfyller det som krävs för att vara ordnad.

1 scala> Team("fnatic",1499) < Team("gurka", 2)

```
// kod till facit
case class Team(name: String, rank: Int) extends Ordered[Team]{
 override def compare(that: Team): Int = -rank.compare(that.rank)
}
```

Uppgift 18. Jämförelsestöd i Java. Java har motsvarigheter till Ordering och Ordered, som heter java.util.Comparator och java.lang.Comparable. I själva verket så är Scalas Ordering en subtyp till Javas Comparator, medan Scalas Ordered är en subtyp till Javas Comparable.

- Javas Comparator och Scalas Ordering används för att skapa fristående ordningar som kan jämföra *två olika* objekt. I Scala kan dessa göras implicit tillgängliga. I Javas samlingsbibliotek skickas instanser av Comparator med som explicita argument.
- Javas Comparable och Scalas Ordered används som supertyp för klasser som vill kunna jämföra ”sig själv” med andra objekt och har *en* naturlig ordningsdefinition.

- a) Sök upp dokumentationen för java.util.Comparator. Vilken abstrakt metod måste implementeras och vad gör den?

- b) I paketet `java.util.Arrays` finns en metod `sort` som tar en `Array[T]` och en `Comparable[T]`. Testa att använda dessa i REPL enligt nedan skiss. Starta om REPL så att ev. tidigare implicita ordningar för `Team` inte finns kvar.

```

1 scala> import java.util.Comparator
2 scala> val teamComparator = new Comparator[Team]{
3 def compare(o1: Team, o2: Team) = ???
4 }
5 scala> val xs =
6 Array(Team("fnatic", 1499), Team("nip", 1473), Team("lumi", 1601))
7 scala> java.util.Arrays.sort(xs.toArray, teamComparator)
8 scala> xs

```

```

// kod till facit
val teamComparator = new Comparator[Team]{
 def compare(o1: Team, o2: Team) = o2.rank - o1.rank
}

```

- c) I Scala finns en behändig metod `Ordering.comparatorToOrdering` som skapar en implicit tillgänglig ordning om man har en `java.util.Comparator`. Testa detta enligt nedan i REPL, med deklarationerna från föregående deluppgift.

```

1 scala> implicit val teamOrd = Ordering.comparatorToOrdering(teamComparator)
2 scala> xs.sorted

```

- d) Sök upp dokumentationen för `java.lang.Comparable`. Vilken abstrakt metod måste implementeras och vad gör den?
- e) Gör så att klassen `Point` är `Comparable` och att punkter närmare origo sorteras före punkter som är längre ifrån origo enligt nedan skiss. I Scala är typer som är `Comparable` implicit även `Ordered`, varför sorteringen nedan funkar. Verifiera detta i REPL när du klurat ut hur implementera `compareTo`.

```

case class Point(x: Int, y: Int) extends Comparable[Point] {
 def distanceFromOrigin: Double = ???
 def compareTo(that: Point): Int = ???
}

```

```

1 scala> val xs = Seq(Point(10,10), Point(2,1), Point(5,3), Point(0,0))
2 scala> xs.sorted

```

```

// kod till facit
case class Point(x: Int, y: Int) extends Comparable[Point] {
 def distanceFromOrigin: Double = math.hypot(x, y)
 def compareTo(that: Point): Int =
 (distanceFromOrigin - that.distanceFromOrigin).round.toInt
}

```

Uppgift 19. Fixa svensk sorteringsordning av ÅÅÖ. Svenska bokstäver kommer i, för svenskar, konstig ordning om man inte vidtar speciella åtgärder. Med hjälp av klassen `java.text.Collator` kan man få en `Comparator` för strängar som följer lokala regler för en massa språk på planeten jorden.

- a) Verifiera att sorteringsordningen blir rätt i REPL enligt nedan.

```
1 scala> val fel = Vector("ö", "å", "ä", "z").sorted
2 scala> val svColl = java.text.Collator.getInstance(new java.util.Locale("sv"))
3 scala> val svOrd = Ordering.comparatorToOrdering(svColl)
4 scala> val rätt = Vector("ö", "å", "ä", "z").sorted(svOrd)
```

- b) Använd metoden ovan för att skriva ett program som skriver ut raderna i en textfil i korrekt svensk sorteringsordning. Programmet ska kunna köras med kommandot:

`scala sorted -sv textfil.txt`

- c) Läs mer här:

stackoverflow.com/questions/24860138/sort-list-of-string-with-localization-in-scala

Uppgift 20. I klassen `java.util.Arrays`¹⁵ finns en statisk metod `binarySearch` som kan användas enligt nedan.

```
1 scala> val xs = Array(5,1,3,42,-1)
2 scala> java.util.Arrays.sort(xs)
3 scala> xs
4 scala> java.util.Arrays.binarySearch(xs, 42)
5 scala> java.util.Arrays.binarySearch(xs, 43)
```

Skriv ett valfritt Java-program som testar `java.util.Arrays.binarySearch`. Använd en array av typen `int[]` med några heltal som först sorteras med `java.util.Arrays.sort`. Skriv ut det som returneras från `java.util.Arrays.binarySearch` i olika fall genom att asöka efter tal som finns först, mitt i, sist och tal som saknas. *Tips:* Man kan deklarera en array, alloker den och fylla den med värden så här i Java:

`int[] xs = new int[]{5, 1, 3, 42, -1};`

Uppgift 21. Fördjupa dig inom webbteknologi.

- a) Lär dig om HTML här: <http://www.w3schools.com/html/>
- b) Lär dig om Javascript här: <http://www.w3schools.com/js/>
- c) Lär dig om CSS här: <http://www.w3schools.com/css/>
- d) Lär dig om Scala.JS här: <http://www.scala-js.org/>

---

¹⁵docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/util/Arrays.html

10.2 Laboration: survey

Mål

- Kunna använda inbyggda sorteringsfunktioner.
- Kunna använda inbyggda sökfunktioner.
- Känna till hur strängar ordnas.
- Kunna läsa text i tabellform från fil.
- Kunna använda registrering (frekvensräkning) för enkla statistikberäkningar.
- ... **TODO!!!** mer här

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 10.
- Gör övning **sorting** i kapitel 10.1.
- Läs igenom och begrunda hela laborationsinstruktionen.
- Fyll i denna enkät: <https://goo.gl/forms/hC6JK2UQXVpbGEc2>
I enkäten ska du svarar på frågan: *Vilket är ditt favoritalternativ?*
gällande följande områden och svarsalternativen:
  - **Ithprogram** (D, W, C, E, F, I, Bio, K, L, M, Bme, Nano, V),
  - **os** (Win7, Win10, macOS X, Linux, Android, IOS, ChromeOS),
  - **editor** (gedit, vim, emacs, vi, notepad++, sublime text, atom)
  - **ide** (Eclipse, IntelliJ/AndroidStudio, VisualStudio, xcode),
  - **socialnät** (facebook, snapchat, linkedin, instagram, github),
  - **webbläsare** (firefox, chrome, safari, edge, vivaldi, opera)
  - **sorteringsalgoritm** (insättningssortering, urvalssortering)
  - **språk** (Java, Python, PHP, C#, Javascript, C++, C, Objective-C, R, Swift, Matlab, Ruby, Visual Basic, VBA, Scala, Perl, lua, Delphi)
 Listan enligt <http://pypl.github.io/PYPL.html> i Aug 2016

10.2.1 Bakgrund

I denna laboration ska du utveckla ett program som analyserar svar på enkäter med flervalsfrågor. Indata utgörs av text i form av **kolumnseparerade värden**, där varje persons svar finns på en egen rad och varje svarsrad innehåller svarsalternativ separarerade med en **kolumnseparator** som till exempel kan vara ; eller \t. Första raden i textfilen anger kolumnernas namn.

Exempel på indatafil: ¹⁶

```
program;OS;editor;IDE;socialnät;webbläsare;sorteringsalgoritm;språk
W;Gedit;Eclipse;Facebook;Firefox;insättningssortering;Java
D;Atom;IntelliJ;GitHub;Vivaldi;urvalssortering;Scala
E;emacs;Eclipse;Snapchat;Edge;urvalssortering;C
```

Ditt program ska innehålla följande delar:

---

¹⁶ **TODO!!!** gör indataexemplet lite längre så analysexempel blir lite roligare och låt indatafilen finnas med som testfil i workspace

- En case-klass för strängmatriser som heter `Table` med funktioner för inläsning av tabellformatterad text.
- En case-class för argumentparsning och kommandoexekvering som heter `Command`.
- Funktioner för att presentera statistik från enkätdaten med hjälp av registrering.
- **TODO!!!** mer här ?

Här är main. Fixa så den funkar.

```
package stats

object Main {
 def main(args: Array[String]): Unit = scala.util.Try {
 println(s"Statistikens grunder: ${1/0}")
 }.recover{ case e: Exception =>
 println(s"Oj oj, nu blev det klydd: $e\n\nStacken:")
 e.getStackTrace.take(5).foreach(println)
 }
}
```

TODO!!! mer här...

10.2.2 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. En labbuppgiftsbeskrivning.

- En underuppgift.
- En underuppgift.

10.2.3 Frivilliga extrauppgifter

Uppgift 2. En labbuppgiftsbeskrivning.

- En underuppgift.
- En underuppgift.

Kapitel 11

Scala och Java

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- översikt av syntaxskillnader mellan Scala och Java
- klasser i Scala vs Java
- referensvariabler vs enkla värden i Java
- referenstilldelning vs värdetilldelning i Java
- alternativ konstruktör i Scala och Java
- for-sats i Java
- java for-each i Java
- java.util.ArrayList
- autoboxing i Java
- primitiva typer i Java
- wrapperklasser i Java
- samlingar i Java vs Scala
- scala.collection.JavaConverters
- översiktligt om relationen mellan trait och interface
- namnkonventioner för konstanter
- enum i java ???
- mer om filer ???
- serialisering ???

11.1 Övning: scalajava

Mål

- Kunna förklara och beskriva viktiga skillnader mellan Scala och Java.
- Kunna översätta enkla algoritmer, klasser och singeltonobjekt från Scala till Java och vice versa.
- Känna till vad en case-klass innehåller i termer av en Javaklass.
- Kunna använda Javatyperna List, ArrayList, Set, HashSet och översätta till deras Scalamotsvarigheter med JavaConverters.
- Kunna förklara hur autoboxning fungerar i Java, samt beskriva fördelar och fallgropar.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 11.

11.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. Översätta metoder från Java till Scala. I denna uppgift ska du översätta en Java-klass som används som en modul¹ och bara innehåller statiska metoder och inget varaktigt tillstånd. (I nästa uppgift ska du sedan översätta klasser med attribut och varaktiga tillstånd.)

Vi börjar med att göra översättningen från Java till Scala rad för rad och du ska behålla så mycket som möjligt av syntax och semantik så att Scala-koden blir så Java-lik som möjligt. I efterföljande deluppgift ska du sedan omforma översättningen så att Scala-koden blir mer idiomatisk².

a) Studera klassen Hangman nedan. Du ska översätta den från Java till Scala enligt de riklinjer och tips som följer efter koden. Läs igenom alla riklinjer och tips innan du börjar.

```

1 import java.net.URL;
2 import java.util.ArrayList;
3 import java.util.Set;
4 import java.util.HashSet;
5 import java.util.Scanner;
6
7 public class Hangman {
8 private static String[] hangman = new String[]{
9 " ===== ",
10 " / | ",
11 " | 0 ",
12 " | -|- ",
13 " | / \\" ,

```

¹en.wikipedia.org/wiki/Modular_programming

²sv.wikipedia.org/wiki/Idiom_%28programmering%29

```
14 " | ",
15 " | ",
16 " ===== RIP :(";
17
18 private static String renderHangman(int n){
19 StringBuilder result = new StringBuilder();
20 for (int i = 0; i < n; i++){
21 result.append(hangman[i]);
22 if (i < n - 1) {
23 result.append("\n");
24 }
25 }
26 return result.toString;
27 }
28
29 private static String hideSecret(String secret,
30 Set<Character> found){
31 String result = "";
32 for (int i = 0; i < secret.length(); i++) {
33 if (found.contains(secret.charAt(i))) {
34 result += secret.charAt(i);
35 } else {
36 result += '_';
37 }
38 }
39 return result;
40 }
41
42 private static boolean foundAll(String secret,
43 Set<Character> found){
44 boolean foundMissing = false;
45 int i = 0;
46 while (i < secret.length() && !foundMissing) {
47 foundMissing = !found.contains(secret.charAt(i));
48 i++;
49 }
50 return !foundMissing;
51 }
52
53 private static char makeGuess(){
54 Scanner scan = new Scanner(System.in);
55 String guess = "";
56 do {
57 System.out.println("Gissa ett tecken: ");
58 guess = scan.next();
59 } while (guess.length() != 1);
```

```
60 return Character.toLowerCase(guess.charAt(0));
61 }
62
63 public static String download(String address, String coding){
64 String result = "lackalänga";
65 try {
66 URL url = new URL(address);
67 ArrayList<String> words = new ArrayList<String>();
68 Scanner scan = new Scanner(url.openStream(), coding);
69 while (scan.hasNext()) {
70 words.add(scan.next());
71 }
72 int rnd = (int) (Math.random() * words.size());
73 result = words.get(rnd);
74 } catch (Exception e) {
75 System.out.println("Error: " + e);
76 }
77 return result;
78 }
79
80 public static void play(String secret){
81 Set<Character> found = new HashSet<Character>();
82 int bad = 0;
83 boolean won = false;
84 while (bad < hangman.length && !won){
85 System.out.println(renderHangman(bad));
86 System.out.print("\nFelgissningar: " + bad + "\t");
87 System.out.println(hideSecret(secret, found));
88 char guess = makeGuess();
89 if (secret.indexOf(guess) >= 0) {
90 found.add(guess);
91 } else {
92 bad++;
93 }
94 won = foundAll(secret, found);
95 }
96 if (won) {
97 System.out.println("BRA! :)");
98 } else {
99 System.out.println("Hängd! :(");
100 }
101 System.out.println("Rätt svar: " + secret);
102 System.out.println("Antal felgissningar: " + bad);
103 }
104
105 public static void main(String[] args){
```

```

106 if (args.length == 0) {
107 String runeberg =
108 "http://runeberg.org/words/ord.ortsnamn.posten";
109 play(download(runeberg, "ISO-8859-1"));
110 } else {
111 int rnd = (int) (Math.random() * args.length);
112 play(args[rnd]);
113 }
114 }
115 }
```

Riktlinjer och tips för översättningen:

1. Skriv Scala-koden med en texteditor i en fil som heter `hangman1.scala` och kompilera med `scalac hangman1.scala` i terminalen; använd alltså *inte* en IDE, så som Eclipse eller IntelliJ, utan en ”vanlig” texteditor, t.ex. gedit.
2. Översätt i denna första deluppgift rad för rad så likt den ursprungliga Java-kodens utseende (syntax) som möjligt, med så få ändringar som möjligt. Du ska alltså ha kvar dessa Scalaovanligheter, även om det inte alls blir som man brukar skriva i Scala:
  - (a) långa indrag,
  - (b) onödiga semikolon,
  - (c) onödiga () ,
  - (d) onödiga {} ,
  - (e) onödiga `System.out`, och
  - (f) onödiga `return`.
3. Försök också i denna deluppgift göra så att betydelsen (semantiken) så långt som möjligt motsvarar den i Java, t.ex. genom att använda `var` överallt, även där man i Scala normalt använder `val`.
4. En Javaklass med bara statiska medlemmar motsvara ett singeltonobjekt i Scala, alltså en `object`-deklaration innehållande ”vanliga” medlemmar.
5. För att tydliggöra att du använder Javas `Set` och `HashSet` i din Scala-kod, använd följande import-satser i `hangman1.scala`, som därmed döper om dina importerade namn och gör så att de inte krockar med Scalas inbyggda `Set`. Denna form av import går inte att göra i Java.

```

import java.util.{Set => JSet};
import java.util.{HashSet => JHashSet};
```

6. Javas `i++` fungerar inte i Scala; man får istället skriva `i += 1` eller mindre vanliga `i = i + 1`.
7. Typparametrar i Java skrivs inom `<>` medan Scalas syntax för typparametrar använder `[]`.
8. Till skillnad från Java så har Scalas metoddeklarationer ett tilldelnings-tecken `=` efter returtypen, före kroppen.
9. Du kan ladda ner Java-koden till Hangman-klassen nedan från kursens

repo³. I samma bibliotek ligger även lösningarna till översättningen i Scala, men kolla *inte* på dessa förrän du gjort klart översättningarna och fått dem att kompilera och köra felfritt! Tanken är att du ska träna på att läsa felmeddelande från kompilatorn och åtgärda dem i en upprepad kompilera-testa-rätta-cykel.

- b) Skapa en ny fil `hangman2.scala` som till att börja med innehåller en kopia av din direkt-översatta Java-kod från föregående deluppgift. Omforma koden så att den blir mer som man brukar skriva i Scala, alltså mer Scala-idiomisk. Försök förenkla och förkorta så mycket du kan utan att göra avkall på läsbarheten.

Tips och riktlinjer:

1. Kalla Scala-objektet för `hangman`. När man använder ett Scalaobjekt som en modul (alltså en samling funktioner i en gemensam, avgränsad namnrymd) har man gärna liten begynnelsebokstav, i likhet med konventionen för paketnamn. Ett paket är ju också en slags modul och med en namngivningskonvention som är gemensam kan man senare, utan att behöva ändra koden som använder modulen, ändra från ett singelobjektet till ett paket och vice versa om man så önskar.
2. Gör alla metoder publiskt tillgängliga och låt även strängvektorn `hangman` vara publiskt tillgänglig. Deklarera `hangman` som en **val** och konstruera den med `Vector`. Eftersom `Vector` är oföränderlig och man inte kan ärva från singelobjekt och `hangman` är deklarerad med **val** finns inga speciella risker med att göra den konstanta vektorn publik om vi inte har något emot att annan kod kan läsa (och eventuellt göra sig beroende av) vår hänggubbetext.
3. I metoden `renderHangman` använd `take` och `mkString`.
4. I metoden `hideSecret` använd `map` i stället för en **for**-sats.
5. Det går att ersätta metoden `findAll` med det kärnfulla uttrycket `(secret forall found)` där `secret` är en sträng och `found` är en mängd av tecken (undersök gärna i REPL hur detta fungerar). Skippa därför den metoden helt och använd det kortare uttrycket direkt.
6. I metoden `makeGuess`, i stället för `Scanner`, använd `scala.io.StdIn.readLine`.
7. Om du vill träna på att använda rekursion i stället för imperativa loopar: Gör metoden `makeGuess` rekursiv i stället för att använda **do-while**.
8. I metoden `download`, i stället för `java.net.URL` och `java.util.ArrayList`, använd `scala.io.Source.fromURL(address, coding).getLines.toVector` och gör en lokal import av `scala.io.Source.fromURL` överst i det block där den används. Det går inte att ha lokala **import**-satser i Java.
9. Låt metoden `download` returnera en `Option[String]` som i fallet att nedladdningen misslyckas returnerar `None`.
10. I metoden `download`, i stället för **try-catch** använd `scala.util.Try` och dess smidiga metoder `recover` och `toOption`.
11. Om du vill träna på att använda rekursion i stället för imperativa loopar: Använd, i stället för **while**-satsen i metoden `play`, en lokal rekursiv

---

³github.com/lunduniversity/introprog/blob/master/compendium/examples/scalajava/Hangman.java

funktion med denna signatur:

```
def loop(found: Set[Char], bad: Int): (Int, Boolean)
```

Funktionen `loop` returnerar en 2-tupel med antalet felgissningar och **true** om man hittat alla bokstäver eller **false** om man blev hängd.

Uppgift 2. Översätta mellan klasser i Scala och klasser i Java. Klassen `Point` nedan är en modell av en punkt som kan sparas på begäran i en lista. Listan är privat för kompanjonsobjektet och kan skrivas ut med en metod `showSaved`. I koden används en `ArrayBuffer`, men i framtiden vill man, vid behov, kunna ändra från `ArrayBuffer` till en annan sekvenssamplingsimplementation, t.ex. `ListBuffer`, som uppfyller egenskaperna hos supertypen `Buffer`, men har andra prestandaegenskaper för olika operationer. Därför är attributet `saved` i kompanjonsobjektet deklarerat med den mer generella typen.

```

1 class Point(val x: Int, val y: Int, save: Boolean = false) {
2 import Point._
3
4 if (save) saved.prepend(this)
5
6 def this() = this(0, 0)
7
8 def distanceTo(that: Point) = distanceBetween(this, that)
9
10 override def toString = s"Point($x, $y)"
11 }
12
13 object Point {
14 import scala.collection.mutable.{ArrayBuffer, Buffer}
15
16 private val saved: Buffer[Point] = ArrayBuffer.empty
17
18 def distanceBetween(p1: Point, p2: Point) =
19 math.hypot(p1.x - p2.x, p1.y - p2.y)
20
21 def showSaved: Unit =
22 println(saved.mkString("Saved: ", ", ", "\n"))
23 }
```

- a) Översätt klassen `Point` ovan från Scala till Java. Vi ska i nästa deluppgift kompilera både Scala-programmet ovan och ditt motsvarande Java-program i terminalen och testa i REPL att klasserna har motsvarande funktionalitet.

Tips och riktslinjer:

1. För att namnen inte ska krocka i våra kommande tester, kalla Javatypen för `JPoint`.
2. Istället för Scalas `ArrayBuffer` och `Buffer`, använd Javas `ArrayList` och `List` som båda ligger i paketet `java.util`.

3. Undersök dokumentationen för `java.util.List` för att hitta en motsvarighet till `prepend` för att lägga till i början av listan.
  4. I stället för default-argumentet i Scalas primärkonstruktor, använd en extra Java-konstruktor.
  5. Det finns inga singelobjekt och inga kompanionsobjekt i Java; istället kan man använda statiska klassmedlemmar. Placera kompanionsobjektets medlemmars motsvarigheter *innuti* Java-klassen och gör dem till **static**-medlemmar.
  6. Kod i klasskroppen i Scalaklassen, så som if-satsen på rad 4, placeras i lämplig konstruktor i Javaklassen.
  7. Utskrifter med `print` och `println` behöver i Java föregås av `System.out`.
  8. Det finns inget nyckelord **override** i Java, men en s.k. annotering som ger samma kompilatorhjälp. Den skrivas med ett snabel-a och stor begynnelselbokstav, så här: `@Override` före metoddeklarationen.
  9. I Java används konventionen att börja getter-metoder med ordet `get`, t.ex. `getX()`.
  10. Det finns ingen motsvarighet till `mkString` för `List` så du behöver själv gå igenom listan och hämta elementreferenser för utskrift med en `for`-loop. Notera att efter sista elementet ska radbrytning göras i utskriften och att inget komma ska skrivas ut efter sista elementet.
  11. I Java behövs en ny **import**-deklaration om man vill importera ännu en typ från samma paket. Man kan även i Java använda asterisk `*`, (motsvarande `_` i Scala), för att importera allt i ett paket, men då får man med alla möjliga namn och det vill man kanske inte.
  12. Metoder i Java slutar med `()` om de saknar parametrar.
  13. Alla satser i Java slutar med lättglömda semikolon. (Efter att man i skrivit mycket Javakod och växlar till Scalakod är det svårt att vänja sig av med att skriva semikolon...)
- b) Starta REPL i samma bibliotek som du kompilerat kodfilerna. Testa så att klasserna `Point` och `JPoint` beter sig på samma vis enligt nedan. Skriv även testkod i REPL för att avläsa de attributvärden som har getters och undersök att allt funkar som det ska.

```
$ scalac Point.scala
$ javac JPoint.java
$ scala
scala> val (p, jp) = (new Point, new JPoint)
scala> p.distanceTo(new Point(3, 4))
scala> Point.showSaved
scala> jp.distanceTo(new JPoint(3, 4))
scala> JPoint.showSaved
scala> for (i <- 1 to 10) { new Point(i, i, true) }
scala> Point.showSaved
scala> for (i <- 1 to 10) { new JPoint(i, i, true) }
scala> JPoint.showSaved
```

- c) Översätt nedan Javaklass `JPerson` till en **case class** `Person` i Scala med motsvarande funktionalitet.

```

1 public class JPerson {
2 private final String name;
3 private final int age;
4
5 public JPerson(final String name, final int age){
6 this.name = name;
7 this.age = age;
8 }
9
10 public JPerson(final String name){
11 this(name, 0);
12 }
13
14 public String getName() {
15 return name;
16 }
17
18 public int getAge() {
19 return age;
20 }
21
22 public boolean canEqual(Object other) {
23 return (other instanceof JPerson);
24 }
25
26 @Override public boolean equals(Object other){
27 boolean result = false;
28 if (other instanceof JPerson) {
29 JPerson that = (JPerson) other;
30 result = that.canEqual(this) &&
31 this.getName() == that.getName() &&
32 this.getAge() == that.getAge();
33 }
34 return result;
35 }
36
37 @Override public int hashCode() {
38 return name.hashCode() * 41 + age;
39 }
40
41 @Override public String toString() {
42 return "JPerson(" + name + ", " + age + ")";
43 }
44 }
```

- d) Undersök i REPL vilken funktionalitet i Scala-case-klassen Person som *in-*

te är implementerad i Java-klassen `JPerson` ovan. Skriv upp namnen på några av case-klassens extra metoder samt deras signatur genom att för en `Person`-instans, och för kompansjonsobjektet `Person`, trycka på TAB-tangenten. Prova några av de extra metoderna i REPL och förklara vad de gör.

```

1 scala> val p = Person("Björn", 49)
2 scala> p. // tryck TAB en gång
3 scala> Person. // tryck TAB en gång
4 scala> p.copy // tryck TAB en gång
5 scala> p.copy()
6 scala> p.copy(age = p.age + 1)
7 scala> Person.unapply(p)
```

Uppgift 3. Auto(un)boxing. I JVM måste typparametern för generiska klasser vara av referensstyp. I Scala löser kompilatorn detta åt oss så att vi ändå kan ha t.ex. `Int` som argument till en typparameter i Scala, medan man i Java *inte* direkt kan ha den primitiva typen `int` som typparameter till t.ex. `ArrayList`.

I Java och i den underliggande plattformen JVM används s.k. wrapperklasser för att lösa detta, t.ex. genom wrapper-klassen `Integer` som boxar den primitiva typen `int`. Java-kompilatorn har stöd för att automatiskt packa in värden av primitiv typ i sådana wrapper-klasser för att skapa referensstyper och kan även automatiskt packa upp dem.

- a) Studera hur Scala-kompilatorn låter oss arbeta med en `Cell[Int]` även om det underliggande JVM:ens körtidstyp (eng. *runtime type*) är en wrapperklass. Man kan se JVM-körtidstypen med metoderna `getClass` och `get TypeName` enligt nedan.

```

1 scala> class Cell[T](var value: T){
2 val typeName: String = value.getClass.getTypeName
3 override def toString = "Cell[" + typeName + "](" + value + ")"
4 }
5 scala> val c = new Cell[Int](42)
6 scala> c.value.getClass.getTypeName
```

- b) Vad är körtidstypen för `c.value` ovan? Förklara hur det kan komma sig trots att vi deklarerade med typargumentet `Int`?
- c) Studera dokumentationen för `java.lang.Integer`⁴ och testa i REPL några av *klassmetoderna* (de som är `static` och därmed kan anropas med punktnotation direkt på klassens namn utan `new`) och några av *instansmetoderna* (de som inte är `static`).

```

1 scala> Integer. //tryck TAB
2 scala> Integer.
3 scala> Integer.toBinaryString(42)
4 scala> Integer.valueOf(42)
5 scala> val i = new Integer(42)
6 scala> i. // tryck TAB
7 scala> i.toString
8 scala> i.compareTo // tryck TAB 2 gånger
```

---

⁴docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/lang/Integer.html

```
9 scala> i.compareTo(Integer.valueOf(42))
10 scala> i.compareTo(42) // varför fungerar detta?
```

- d) Enligt dokumentationen⁵ tar instansmetoden `compareTo` i klassen `Integer` en `Integer` som parameter. Hur kan det då komma sig att sista raden ovan fungerar med en `Int`?
- e) Studera nedan Java-program och beskriv vad som kommer att skrivas ut *innan* du kompilerar och testkör.

```
1 import java.util.ArrayList;
2
3 public class Autoboxing {
4 public static void main(String[] args) {
5 ArrayList<Integer> xs = new ArrayList<Integer>();
6 for (int i = 0; i < 42; i++) {
7 xs.add(new Integer(i));
8 }
9 for (Integer x: xs) {
10 int y = x.intValue() * 10;
11 System.out.print(y + " ");
12 }
13 int pos = xs.size();
14 xs.add(pos, new Integer(0));
15 System.out.println("\n\n[0]: " + xs.get(0).intValue());
16 System.out.println("[" + pos + "]: " + xs.get(pos));
17 if (xs.get(0) == xs.get(pos)) {
18 System.out.println("EQUAL");
19 } else {
20 System.out.println("NOT EQUAL");
21 }
22 }
23 }
```

- f) Ändra i programmet ovan så att autoboxing och autounboxing utnyttjas på alla ställen där så är möjligt. Utnyttja även att `toString`-metoden på `Integer` ger samma stränrepresentation som `int` vid utskrift. Fixa också så att du undviker *fallgropen* att i Java jämföra med referenslikhet i stället för att använda `equals`. Testa så att allt fungerar som det borde efter dina ändringar.
- g) Antag att du råkar skriva `xs.add(0, pos)` på rad 14 i ditt program från föregående uppgift. Förklara hur autoboxingen stjälper dig i en *fallgrop* då.
- h) Med ledning av de båda tidigare deluppgifterna: sammanfatta de två nämnda fallgroparna med autoboxing i Java i två generella punkter, så att du har nytt av att memorera dem inför din framtida Javakodning.

---

⁵docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/lang/Integer.html#compareTo-java.lang.Integer-

Uppgift 4. *JavaConverters*. Med `import scala.collection.JavaConverters._` får man i sina Scalaprogram tillgång till de smidiga metoderna `asJava` och `asScala` som översätter mellan motsvarande samlingar i resp språks standardbibliotek. Kör nedan i REPL och gör efterföljande deluppgifter.

```

1 scala> val sv = Vector(1,2,3)
2 scala> val ss = Set('a','b','c')
3 scala> val sm = Map("gurka" -> 42, "tomat" -> 0)
4 scala> val ja = new java.util.ArrayList[Int]
5 scala> ja.add(42)
6 scala> val js = new java.util.HashSet[Char]
7 scala> js.add('a')
8 scala> import scala.collection.JavaConverters._
```

- a) Till vilka typer konverteras Scalasamlingarna `Vector[Int]`, `Set[Char]` och `Map[String, Int]` om du anropar metoden `asJava` på dessa?
- b) Till vilka typer konverteras Javasamlingarna `ArrayList[Int]` och `HashSet[Char]` om du anropar metoden `asScala` på dessa? Blir det föränderliga eller oföränderliga motsvarigheter?
- c) Vad får resultatet för typ om du kör `toSet` på en samling av typen `mutable.Set`?
- d) Undersök hur du kan efter att du gjort `sm.asJava.asScala` anropa ytterligare en metod för att få tillbaka en oföränderlig `immutable.Map`.
- e) Läs mer i dokumentationen om `JavaConverters`⁶ och prova några fler konverteringar.

11.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 5. Översätt nedan kod från Java till Scala. Skriv koden i en fil som heter `showInt.scala` och kalla Scala-objektet med `main`-metoden för `showInt`. Läs tipsen som följer efter koden innan du börjar.

```

1 import java.util.Scanner;
2
3 public class JShowInt {
4 private static Scanner scan = new Scanner(System.in);
5
6 public static void show(Object obj) {
7 System.out.println(obj);
8 }
9
10 public static void show(Object obj, String msg) {
11 System.out.println(msg + obj);
12 }
```

---

⁶docs.scala-lang.org/overviews/collections/conversions-between-java-and-scala-collections.html

```
13
14 public static String repeatChar(char ch, int n) {
15 StringBuilder sb = new StringBuilder();
16 for (int i = 0; i < n; i++) {
17 sb.append(ch);
18 }
19 return sb.toString();
20 }
21
22 public static String readLine(String prompt) {
23 System.out.print(prompt);
24 return scan.nextLine();
25 }
26
27 public static void showInt(int i) {
28 int leading = Integer.numberOfLeadingZeros(i);
29 String binaryString =
30 repeatChar('0', leading) + Integer.toBinaryString(i);
31 show(i, "Heltal: ");
32 show((char) i, "Tecken: ");
33 show(binaryString, "Binärt: ");
34 show(Integer.toHexString(i), "Hex : ");
35 show(Integer.toOctalString(i), "Oktalt: ");
36 }
37
38 public static void loop() {
39 boolean hasExploded = false;
40 while (!hasExploded) {
41 try {
42 String s = readLine("Heltal annars pang: ");
43 showInt(Integer.parseInt(s));
44 } catch (Throwable e){
45 show(e);
46 hasExploded = true;
47 }
48 }
49 show("PANG!");
50 }
51
52 public static void main(String[] args){
53 if (args.length == 0) {
54 loop();
55 } else {
56 for (String arg: args) {
57 showInt(Integer.parseInt(arg));
58 System.out.println();
59 }
60 }
61 }
62 }
```

```

59 }
60 }
61 }
62 }
```

Tips:

- En Javaklass med bara statiska medlemmar motsvaras av ett singeltonobjekt i Scala, alltså en **object**-deklaration. Scala har därför inte nyckelordet **static**.
- Typen **Object** i Java motsvaras av Scalas **Any**.
- Du kan använda Scalas möjlighet med default-argument (som saknas i Java) för att bara definiera en enda show-metod med en tom sträng som default msg-argument.
- I Scala har objekt av typen **Char** en metod **def * (n: Int): String** som skapar en sträng med tecknet repeterat **n** gånger. Men du kan ju välja att ändå implementera metoden **repeatChar** med **StringBuilder** som nedan om du vill träna på att översätta en **for**-loop från Java till Scala.
- Istället för **Scanner.nextLine** kan använda **scala.io.StdIn.readLine** som tar en prompt som parameter, men du kan också använda **Scanner** i Scala om du vill träna på det.
- I Java *måste* man använda nyckelordet **return** om metoden inte är en **void**-metod, medan man i Scala faktiskt *får* använda **return** även om man brukar undvika det och i stället utnyttja att satser i Scala också är uttryck.

Kompilera din Scala-kod och kör i terminalen och testa så att allt funkar. Vill du även kompilera Java-koden så finns den i kursens repo i filen `compendium/examples/scalajava/JShowInt.java`

Uppgift 6. **TODO!!!** Fallgrop med Point som inte har equals och en Polygon som kolla hasVertex som inte hittas...

<https://github.com/bjornregnell/lth-eda016-2015/blob/master/lectures/examples/eclipse-ws/lecture-examples/src/week10/generics/TestPitfall3.java>

11.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 7. **TODO!!!** Gränssnitt i Scala och Java.

Uppgift 8. Studera fallgropar för hur man skriver en equals-metod i Java här: <http://www.artima.com/lejava/articles/equality.html>

Vilken fallgrop trillar man *inte* i om man endast överskuggar equals i finala klasser som inte har några superklasser?

Uppgift 9. Studera det fullständiga receptet för hur man skriver en välfungerande equals och hashCode i Scala här: <http://www.artima.com/pins1ed/object-equality.html>

11.2 Grupplaboration: lthopoly-team

Mål

- Förstå hur autoboxing fungerar i Java
- Förstå vad statiska metoder och attribut innehåller
- Förstå skillnaden mellan primitiva typer och objekt i listor
- Kunna byta mellan ArrayLists och Array
- Kunna hur man läser in från fil
- Kunna for-sats i Java

Förberedelser

- Gör övning scalajava i kapitel 11.1.
- Läs igenom Bakgrundens, Kodstrukturen och alla kommentarer i kodskelettet.
- Diskutera i din samarbetsgrupp hur ni ska dela upp koden mellan er i flera olika delar, som ni kan arbeta med var för sig. En sådan del kan vara en klass, en trait, ett objekt, ett paket, eller en funktion.
- Varje del ska ha en *huvudansvarig* individ.
- Arbetsfördelningen ska vara någorlunda jämt fördelad mellan gruppmedlemmarna.
- När ni redovisar er lösning ska ni börja med att redogöra för handledaren hur ni delat upp koden och vem som är huvudansvarig för vad.
- Den som är huvudansvarig för en viss del redovisar den delen.
- Grupplaborationer görs i huvudsak som hemuppgift. Salstiden används primärt för redovisning.

11.2.1 Bakgrund

I denna labb skall ni tillverka ett spel kallat lthopoly, en variant av det välkända brädspelet Monopol med några simplifieringar. Varje spelare börjar med en summa pengar och förflyttar sig längs spelplanen. I början av en runda slår den aktiva spelaren en tärning och deras pjäs flyttas det antal steg som tärningen visar. Beroende på vilken av de tre möjliga ruttyerna spelaren hamnar på sker olika saker:

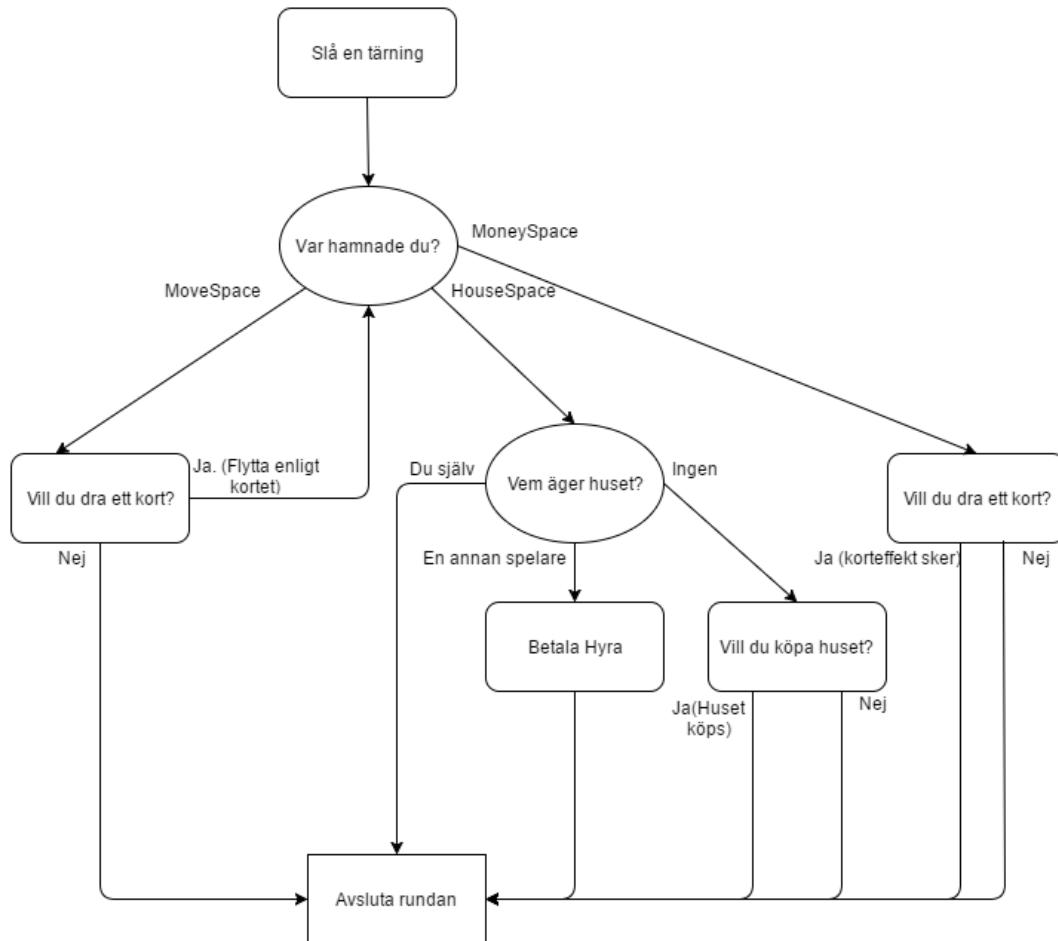
- MoveSpace: Om en spelare hamnar på denna ruta får den dra ett MoveCard, varpå spelaren förflyttas antingen framåt eller bakåt ett antal steg som kortet anger.
- MoneySpace: Om en spelare hamnar på denna ruta får den dra ett MoneyCard, varpå spelaren antingen förlorar eller vinner pengar enligt det som står på kortet.
- HouseSpace: Dessa rutor kan ägas utav spelare. Om en spelare landar på denna ruta utan att någon äger den så får den möjligheten att köpa

den. Äger en annan spelare rutan blir den aktiva spelaren tvungen att betala hyra. Hyran är samma som inköpspriset.

Spelet ska uppfylla följande krav:

- Varje spelare måste alltid börja sin runda med att slå en tärning innan den gör någon annan spelhandling, d.v.s. någon annan handling som påverkar spelets tillstånd (exempelvis kan man alltid visa spelplanen eller avsluta spelet).
- Om någon spelare har mindre än 0 SEK kvar skall spelet sluta.
- Om någon spelare hamnar på en husruta som ägs av en annan spelare måste denne betala ägaren husets hyra i SEK. Om ingen äger huset ges spelaren möjlighet att köpa det för ett belopp motsvarande en hyra (förutsatt att den har råd).
- Om en spelare hamnar på en MoveSpace eller ett MoneySpace får spelaren möjligheten att dra ett kort. För MoveCard innebär detta en förflyttning (bakåt eller framåt) medan för MoneyCard en minskning eller ökning av pengar.
- Spelplanen skall vara cyklisk, d.v.s. att rutan direkt efter sista rutan är den första rutan på spelplanen.

Nedan visas ett förenklat flödesdiagram för en spelrunda.

Figur 11.1: Flödesdiagram för en spelrunda

Spelet avslutas när någon spelare får slut på pengar och spelaren med mest pengar vinner.

11.2.2 Kodstruktur

Klassen Player representerar en spelare. Varje spelare måste veta om sitt saldo och sin position på brädet.

```

class Player

 /** Creates a new player*/
 public Player(String name, int money, int pos);

 /** Returns the players money*/
 public int getMoney() ;

 /** Adjusts the players money*/
 public void adjustMoney(int money);

 /** Returns the players position*/
 public int getPosition();

 /** Returns a string representation of the player*/

```

```

public String toString();

/** Sets the players position/
public void setPosition(int pos) ;

```

MoneyCard och MoveCard är två liknande klasser som representerar kort som spelaren kan dra. MoneyCard ska spara information om hur mycket pengar som ska läggas eller tas bort, och MoveCard ska spara information om hur mycket en spelare skall förflytta sig när kortet dras. Båda ska även inehålla en beskrivning utav varför detta händer. Informationen för dessa kort läses in från textfilerna moneycards.txt och movecards.txt.

```

class MoneyCard

/**Creates a new MoneyCard*/
public MoneyCard(String description, int money);

/**Returns the cards money adjustment value*/
public int getMoney();

/**Returns the description of why the money is adjusted*/
public String getDescription();

```

```

class MoveCard

/**Creates a new MoveCard*/
public MoveCard(String description, int positionAdjustment) ;

/**Returns the position adjustment*/
public int getPositionAdjustment();

/**Returns the description of why the position is adjusted*/
public String getDescription();

```

Klasserna MoneySpace och MoveSpace ska ärva från den abstrakta klassen boardspace. MoneySpace och MoveSpace ska använda sig av en array med respektive Cards.

```

class BoardSpace

/** Returns a array of int describing possible
 * game actions available while on this space*/
public abstract int[] getPossibleActions(GameBoard board);

/** Executes a game action available while on this space*/
public abstract void action(GameBoard board, int action);

/** Returns a string representation of this BoardSpace*/
public abstract String toString();

```

Spelbrädets utseende bestäms av textfilen board.txt. Denna textfil specificerar både i vilken ordning de olika sorters rutorna kommer men även namn och hyra på HouseSpace. Klassen DocumentParser hanterar inläsning från fil och ska kunna läsa in MoneyCards, MoveCards samt hela spelplanen.

```

class DocumentParser

/**Returns a ArrayList of Boardspaces loaded from a file*/
public static ArrayList<BoardSpace> getBoard();

/**Returns a array of MoneyCards loaded from file*/
public static MoneyCard[] getMoneyCards();

/**Returns a array of MoveCards loaded from file*/
public static MoveCard[] getMoveCards();

```

Klassen GameBoard håller koll på spelets tillstånd. GameBoard kombinerar ovannämnda klasser för att bygga upp spelet. GameBoard har en metod getPossibleActions() som returnerar en lista över alla möjliga spelarhandlingar för den nuvarande spelaren. Denna används av main-metoden för att be användaren välja nästa handling. Olika sorters spelarhandlingar representeras av statiska int-variabler i klassen GameBoard. Vid val av handling matar användaren in handlingens sifervärde i konsolen. Varje handling motsvaras då alltid av samma inmatningsvärde för användaren.

```

class GameBoard

/** Creates a new board ready to play */
public GameBoard(List<Player> players);

/**Returns an int array containing possible game actions.
 * A game action can be any of the static constants in
 * GameBoard*/
public int[] getPossibleActions() ;

/** Checks whether the game is over or not */
public boolean isGameOver();

/** Returns the player with the most money */
public Player getRichestPlayer();

/** Returns a list of all players */
public List<Player> getPlayers();

/** Returns a list of all BoardSpaces */
public List<BoardSpace> getBoardSpaces();

/** Performs an action for the current player */
public void doAction(int action);

/** Returns the currently active player */
public Player getCurrentPlayer();

/** Returns the boardspace corresponding to the position
 * of the current player. */
public BoardSpace getCurrentBoardSpace();

/** Moves the currently active player adjustments spaces forward.
 * Negative adjustment moves the player backwards*/
public void moveCurrentPlayer(int adjustment);

```

```

/** Returns an ArrayList<Integer> where each element contains the total
 * sum of all players' money at the end of a round.
 * E.g. list.get(0) is the total amount of money in the game after the
 * first round. */
public ArrayList<Integer> getStatistics();

/** String Representation of the GameBoard */
public String toString() ;

```

Den visuella representationen av spelet sker via konsolfönstret med hjälp av klassen TextUI. TextUI är en färdigskriven klass med metoder som gör det enkelt att skriva ut spelplanen och en logg av spelhistoriken i konsolfönstret. När addToLog() anropas sparar den sitt argument i en lista och hela listan skrivs ut varje gång konsolen uppdateras via updateConsole-metoden. Utöver loggen skriver updateConsole även ut ett statusfönster med kortfattad information om varje spelare. Om spelaren väljer att visa spelplanen ska metoden printBoard istället anropas. Alla utskrifter under spelets gång ska gå via TextUI.

```

1 =====
2
3 Oskar slog en 2:a!
4 Oskar drog ett kort: Jädrans! Studiebidraget har sänkts. Förlora 40 SEK
5 Oskar har avslutat sin runda.
6 Nästa spelare: Jonas
7 Jonas slog en 3:a!
8 Jonas drog ett kort: Det lönade sig att leva på nudlar! Inkassera 50 SEK
9 Jonas har avslutat sin runda.
10 Nästa spelare: Valthor
11 Valthor slog en 5:a!
12 Grattis, Valthor är nu den stolta ägaren av V-Huset
13 Valthor har avslutat sin runda.
14 Nästa spelare: Oskar
15 Oskar slog en 2:a!
16 Namn-----Position-----Pengar---
17 Oskar* Moroten och piskan(40) 260
18 Jonas ChansRuta 350
19 Valthor V-Huset [Valthor](45) 255
20 -----
21 Välj ett alternativ:
22
23 3. Köp ett hus
24 5. Avsluta din runda
25 8. Visa standardvyn
26 9. Visa spelplanen
27 0. Avsluta Lthopoly
28
29 =====

```

Figur 11.2: Utskrift av standardvyn

```

1 Rutans Namn [Ägare] (Pris/Hyra) (Spelare, Pengar)*
2 -----
3 Studiecentrum(20)
4 A-huset(25)
5 ChansRuta
6 ChansRuta (Jonas,350)
7 Moroten och piskan(40) (Oskar,260)
8 V-Huset [Valthor](45) (Valthor,255)
9 RiskRuta
10 ChansRuta
11 LED-Cafe(70)
12 F-Huset(75)
13 ChansRuta
14 RiskRuta
15 Ideet(80)
16 ChansRuta
17 E-huset(100)
18 RiskRuta

```

Figur 11.3: Utskrift av spelplanen**Specification TextUI**

```

/** Prints an ASCII plot of the total amount
 * of money in the game as a function of the turn index*/
def plotStatistics(x: Buffer[Int]): Unit

/** Appends the String s to the end of the UI's event log */
def addToLog(s: String): Unit

/** Reprints the current state of the UI using the given
 * GameBoard to print the status bar*/
def updateConsole(board: GameBoard): Unit

/** Asks the user to select an option from a list of options
 *
 * @param options an Array of tuples of the form (choice, description)
 * where choice is the number the user should enter to select
 * the choice represented by description,
 * e.g. (0, "End Game") allows the user to input 0 to end
 * the game.
 * @return the selected choice
 */
def promptForInput(options: Array[(Int, String)]): Int

/** Prints the entire GameBoard */
def printBoard(board: GameBoard): Unit

```

11.2.3 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. All information om olika kort och om spelplanens upplägg finns i textfiler som måste läsas in med hjälp av metoderna i klassen DocumentParser. Textfilerna moneycards.txt och movecards.txt innehåller information om de olika korten som finns. Varje rad innehåller en förklaring för kortet följt av ett värde separerat med semikolon. Dessa sparas i en vektor och när en spelare hamnar på en MoveSpace eller MoneySpace dras ett slumpmässigt kort från vektorn. Vektorn måste alltså skickas med till motsvarande ruta när rut-objektet skapas. Filen board.txt innehåller spelplanen, men behandlas först i uppgift 3.

För att skapa ett File-objekt med informationen från filerna kan följande kod användas:

```
File f = new File(DocumentParser.class.
 getResource("/moneycards.txt").getFile());
```

Därefter kan ni använda er av ett scanner-objekt som får tillgång till Filen för att läsa in en rad i taget. Se textfilerna moneycards.txt, movecards.txt och board.txt i mappen resources för förståelse för hur inläsningen bör gå till för korten.

Ni kan nyttja metoden `String.split(String delimiter)` för att dela en sträng i en array av fält, där delimiter är den avgränsade strängen som används vid uppdelningen.

- Implementera klassen MoveCard.
- Implementera klassen MoneyCard.
- Implementera metoderna `getMoneyCards()` och `getMoveCards()` i DocumentParser. Metoderna ska klara av att läsa in ett variabelt antal kort.
- Implementera klassen Player.

Tips: För att konvertera mellan ArrayLists och arrays kan ArrayLists `.toArray`-metod användas enligt följande:

```
ArrayList<MyClass> list = new ArrayList<MyClass>();
MyClass[] arr = list.toArray(new MyClass[]{});
```

Uppgift 2. I denna uppgift skall de tre olika subklasserna till BoardSpace implementeras. Tänk på att MoveSpace och MoneySpace behöver tillgång till respektive kortlekar. För att skriva metoderna `action` och `getPossibleActions` kommer ni behöva nyttja att klassen GameBoard har statiska konstanterna som representerar de olika spelarvalen.

- Implementera en klass för varje typ av spelruta.

Än så länge kommer logiken inte fungera då inga metoder är implementerade i BoardGame, det går trots detta bra att anropa metoderna utan

kompileringsfel (i väntan på att de implementeras).

Uppgift 3. Nu är det dags att implementera getBoard() i klassen DocumentParser. I denna metod skall ni läsa in från filen board.txt och nyttja de metoder ni redan skrivit för att nu kunna skapa MoveSpaces och MoneySpaces. Radernas ordning i filen bestämmer deras ordning på spelplanen. Varje rad börjar antingen med orden "Move", "Money" eller "House". House-rader följs dessutom av husets hyra och dess namn separerat av semikolon. Baserat på radens första ord skall ett motsvarande objekt konstrueras och läggas till i en ArrayList<BoardSpace> som slutligen returneras.

- Implementera getBoard().

Fundera på

- Behöver flera objekt skapas av varje ruttyp?

Uppgift 4. Implementera alla metoder utom getStatistics() i GameBoard (se specifikationen).

Tips:

- Ni kan använda privata hjälpmetoder för att underlätta implementeringen.
- Metoden printStatistics i klassen TextUI tar en vektor av int-värden som inparameter, vilket är opassande då det underlättar att lagra pengahistoriken i en ArrayList (eftersom dess storlek inte är bestämd). Det är därför lämpligt att skriva en metod som flyttar över samtliga Integer-objekt från ArrayList<Integers> till en vektor av primitiva int-värden. Detta fungerar trots att de har olika typer p.g.a. autoboxing.
- Tänk på att spelarna skall kunna gå runt spelplanen ett obegränsat antal gånger.
- Glöm inte att alla utskrifter skall gå via TextUI.
- Se flödesdiagrammet för att få en överblick för vilka actions som är tillåtna vid en given tidpunkt.

Fundera på

- Varför tar konstruktorn i GameBoard emot en List<Player> istället för en ArrayList<Player>?

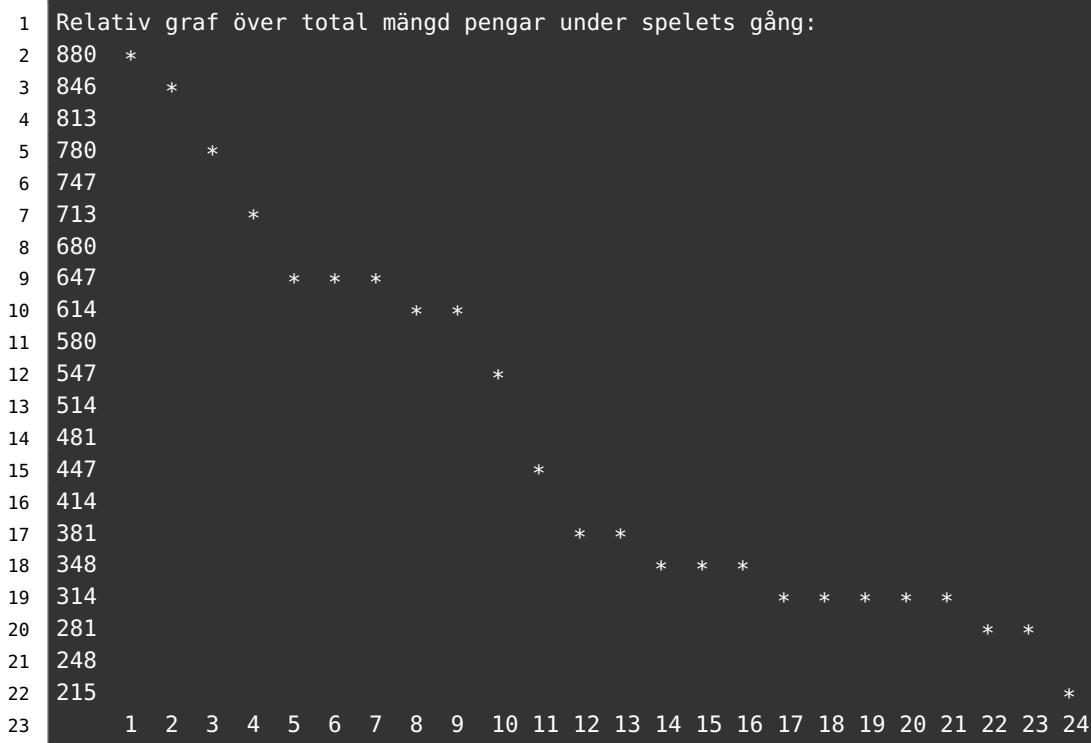
Uppgift 5. Med spelplanen implementerad behövs en main-metod för att kunna starta spelet. I main-metoden skapas GameBoard samt alla Spelare. Spelet körs sedan som en loop där GameBoard tillfrågas vilka spelarhandlingar som är tillåtna för den nuvarande spelaren, erbjuder spelaren möjligheten

att välja något av dessa alternativ, och matar sedan in spelarens val tillbaka till GameBoard som hanterar valet. GameBoard ska alltså hantera all spellogik internt. Spel-loopen skall köras tills dess att spelet är över enligt GameBoard.isGameOver.

- a) Implementera `getAction` i Scala. Metoden ska anropa `TextUI.promptForInput` med en lämplig lista av tupler för att begära input från användarna. Metoden skall nyttja de statiska variablerna från GameBoard för att ge en lämplig utskrift.
- b) Implementera `main`-metoden i Scala.
- c) Efter att spelet har avslutats skall den totala mängden pengar i spelet plottas som en funktion av rundindexet.

Uppgift 6. Vi skall nu lägga till möjligheten att se statistik över spelets monetära tillstånd. Metoden `getStatistics()` i GameBoard ska returnera en lista innehållande den totala summan av pengar i spelet i slutet av varje runda. Denna lista kan skickas vidare till metoden `TextUI.printStatistics` där den sedan skrivs ut i en vacker plot (se utskrift nedan).

- a) Implementera metoden `getStatistics()` i GameBoard.
- b) Utöka mainmetoden så att grafen skrivs ut efter spelets slut. Själva uppritringen sker med hjälp av den färdigskrivna metoden `plotStatistics` i `TextUI` som kräver en `Buffer[Int]` innehållande varje rundas totalsumma. Ett tips är att nyttja `scala.collection.JavaConverters` för att konvertera Javas datatyper till Scala.

Figur 11.4: Graf över spelets total mängd pengar som funktion av rundornas index

11.2.4 Frivilliga extrauppgifter

Uppgift 7. Utöka spelet med ny spelmekanik.

- Implementera funktionalitet för att varje spelare ska få extra pengar då den passerar första spelrutan.
- Implementera funktionalitet för att varje spelare som hamnar på en ruta de äger sedan tidigare har möjlighet att öka hyran för rutan ifall någon annan spelare skulle hamna på den.
- Implementera funktionalitet så att ägaren av ett hus måste betala en andel av dess värde varje gång de passerat första spelrutan..

Kapitel 12

Webb, trådar

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- översikt webbprogrammering
- kort om html+css+javascript+scala.js
- tråd
- jämlöpande exekvering
- icke-blockerande anrop
- callback
- java.lang.Thread
- java.util.concurrent.atomic.AtomicInteger
- scala.concurrent.Future

12.1 Övning: threads

Mål

- Känna till vad en tråd är och kunna förklara begreppet jämlöpande exekvering.
- Känna till vad metoderna `run` och `start` gör i klassen `Thread`.
- Kunna skapa och starta en tråd med överskuggad `run`-metod.
- Kunna skapa ett enkelt program som från två trådar tävlar om att uppdatera en variabel och förklara varför beteendet kan bli oförutsägbart.
- Kunna använda en `Future` för att köra igång flera parallella beräkningar.
- Kunna registrera en callback på en `Future` med metoden `onComplete`.

Förberedelser

- Studera begreppen i kapitel 12.

12.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1. *Trådar:* Klassen `java.lang.Thread` används för att skapa **trådar** med jämlöpande exekvering (eng. *concurrent execution*). På så sätt kan man få olika koddelar att köra samtidigt.

Klassen `Thread` definierar en tom `run`-metod. Vill man att tråden ska göra något vettigt får man överskugga `run` med det man vill ska göras.

En tråd körs igång med metoden `start` och då anropas automatiskt `run`-metoden och tråden exekverar koden i `run` jämlöpande med övriga trådar. Om man anropar `run` direkt blir det *inte* jämlöpande exekvering.

- a) Skapa en tråd som gör något som tar lite tid och kör med `run` resp. `start`.

```

1 def zzz = { print("zzzzzz"); Thread.sleep(5000); println(" VAKEN!") }
2 zzz
3 val t2 = new Thread{ override def run = zzz }
4 t2.run
5 t2.run; println("Gomorron!")
6 t2.start; println("Gomorron!")
7 t2.start

```

- b) Vad händer om man anropar `start` mer än en gång på samma tråd?
- c) Skapa två trådar med överskuggade `run`-metoder och kör igång dem samtidigt enligt nedan. Vilken ordning skrivs hälsningarna ut efter rad 3 resp. rad 4 nedan? Förklara vad som händer.

```

1 val g = new Thread{ override def run = for (i <- 1 to 100) print("Gurka ") }
2 val t = new Thread{ override def run = for (i <- 1 to 100) print("Tomat ") }
3 g.run; t.run
4 g.start; t.start

```

- d) Använd `Thread.sleep` enligt nedan. Är beteendet helt förutsägbart (deterministiskt)? Förklara vad som händer. Du kan (om du kör Linux) avbryta REPL med `Ctrl+C`¹.

```

1 def ibland(block: => Unit) = new Thread {
2 override def run = while(true) { block; Thread.sleep(600) }
3 }.start
4 ibland(print("zzz ")); ibland(print("snark ")); ibland(println("hej!"))

```

Uppgift 2. *Jämlöpande variabeluppdatering.* Skriv klasserna `Bank` och `Kund` i en editor och klistica sedan in kodern i REPL.

```

class Bank {
 private var saldo = 0;
 def visaSaldo: Unit = println(s"saldo: $saldo")
 def sättIn: Unit = { saldo += 1 }
 def taUt: Unit = { saldo -= 1 }
}

class Kund(bank: Bank) {
 def slösaSpara = {bank.taUt; Thread.sleep(1); bank.sättIn}
}

```

- a) Använd funktionen `ibland` från föregående uppgift och kör nedan rader i REPL. Resultatet av jämlöpande variabeluppdatering blir här heltokigt och leder till mycket upprörda bankkunder och -ägare. Förklara vad som händer.

```

1 val bank = new Bank
2 bank.visaSaldo
3 bank.sättIn
4 bank.visaSaldo
5 bank.taUt
6 bank.visaSaldo
7
8 val bamse = new Kund(bank)
9 val skutt = new Kund(bank)
10
11 bamse.slösaSpara
12 skutt.slösaSpara
13 bank.visaSaldo
14
15 def ofta(block: => Unit) = new Thread {
16 override def run = while(true) { block; Thread.sleep(1) }
17 }.start
18
19 ofta(bamse.slösaSpara); ofta(skutt.slösaSpara)
20
21 ibland(bank.visaSaldo)

```

---

¹stackoverflow.com/questions/6248884/can-i-stop-the-execution-of-an-infinite-loop-in-scala-repl

Uppgift 3. *Trådsäkra AtomicInteger*. Det finns stöd i JVM för att åstadkomma uppdateringar som inte kan avbrytas av andra trådar under pågående minnesskrivning. En operation som inte kan avbrytas kallas **atomär** (eng. *atomic*). Studera dokumentationen för `AtomicInteger`² och prova nedan kod. Förklara vad som händer.

Använd funktionerna ofta och ibland från tidigare uppgifter.

```
class SäkerBank {
 import java.util.concurrent.atomic.AtomicInteger
 private var saldo = new AtomicInteger
 def visaSaldo: Unit = println(s"saldo: ${saldo.get}")
 def sättIn: Unit = { saldo.incrementAndGet }
 def taUt: Unit = { saldo.decrementAndGet }
}

class SäkerKund(bank: SäkerBank) {
 def slösaSpara = {bank.taUt; Thread.sleep(1); bank.sättIn}
}

1 val säkerBank = new SäkerBank
2 val farmor = new SäkerKund(säkerBank)
3 val vargen = new SäkerKund(säkerBank)
4
5 ofta(farmor.slösaSpara); ofta(vargen.slösaSpara)
6
7 ibland(säkerBank.visaSaldo)
```

Uppgift 4. Jämlöpande exekvering med `scala.concurrent.Future`. Att skapa och hålla reda på trådar kan bli ganska omständligt och knepigt att få rätt på. Med hjälp av `scala.concurrent.Future` kan man på ett enklare sätta skapa jämlöpande exekvering.

Bakgrund för kännedom: Med en Future skapas jämlöpande exekvering som ”under huven” använder ett ramverk som heter Akka³, skrivet i Scala och Java. Akka erbjuder automatisk multitrådning med s.k. trådpooler och möjliggör avancerad parallellprogrammering på en hög abstraktionsnivå, där man själv slipper skapa instanser av klassen Thread. I stället kan man helt enkelt placera sin kod inramat med `Future{ "körs parallellt" }` efter att man importerat det som behövs.

- a) För att skapa jämlöpande exekvering med Future behöver man först göra import enligt nedan; då skapas ett exekveringssammanhang med trådpooler redo för användning. Starta om REPL och studera felmeddelandet efter rad 1 nedan. Importera därefter enligt nedan. Vad har f för typ?

```
1 scala> concurrent.Future { Thread.sleep(1000); println("En sekund senare!") }
2 scala> import scala.concurrent...
3 scala> import ExecutionContext.Implicits.global
4 scala> val f = Future { Thread.sleep(1000); println("En sekund senare!") }
```

²docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/util/concurrent/atomic/AtomicInteger.html

³<http://akka.io/>

- b) Skapa en procedur `printLater` enligt nedan som skriver ut argumentet efter slumpmässigt tid. Förklara vad som händer nedan.

```
1 scala> def printLater(a: Any): Unit =
2 Future { Thread.sleep((math.random * 10000).toInt); print(a + " ") }
3 scala> (1 to 42).foreach(i => printLater(i)); println("alla är igång!")
```

- c) Skapa enligt nedan en `Future` som räknar ut hur många siffror det är i ett väldigt stort tal. Med `onComplete` kan man ange vad som ska göras när den tunga beräkningen är färdig; detta kallas att ”registrera en callback”. Vilken returytpe har `big`? Hur många siffror har det stora talet? Vad har `r` för typ? Justera argumentet till `big` om du inte orkar vänta på resultatet...

```
1 scala> BigInt(10).pow(100)
2 scala> BigInt(10).pow(100).toString.size
3 scala> def big(n: Int) = Future { BigInt(n).pow(n).toString.size }
4 scala> big(1234567).onComplete{r => println(r + " siffror") }
```

- d) Den stora vinsten med `Future` är att man kan köra vidare under tiden, varför anropet av `Future` kallas **icke-blockerande** (eng. *non-blocking*). Det händer ibland att man ändå vill blockera exekveringen i väntan på ett resultat. Man kan då använda objektet `scala.concurrent.Await` och dess metod `result` enligt nedan. Använd `big` från föregående uppgift och gör en blockerande väntan på resultatet enligt nedan. Vad händer? Vad händer om du väntar för kort tid?

```
1 scala> import scala.concurrent.duration._
2 scala> Await.result(big(1234567), 20.seconds)
```

Uppgift 5. Använda `Future` för att göra flera saker samtidigt. I denna uppgift ska du ladda ner webbsidor parallellt med hjälp av `Future`, så att en nedladdning kan avslutas under tiden en annan dröjer.

- a) Koden för en minimal webbsida ser ut som nedan. Du kan beskåda sidan här: <http://fileadmin.cs.lth.se/pgk/mini.html> eller skriva in nedan kod i en fil som heter något som slutar på `.html` och öppna filen i din webbläsare.

```
<!DOCTYPE html>
<html>
<body>
 HELLO WORLD!
</body>
</html>
```

- b) För att simulera slöa webbservrar kan man ladda ner en sida via sajten <http://deelay.me/>. Ladda ner ovan sida med 2 sekunders födröjning: <http://deelay.me/2000/http://fileadmin.cs.lth.se/pgk/mini.html>
- c) Man kan ladda ner webbsidor med `scala.io.Source`. Vad händer nedan? Försök, med ledning av hur `delay` beräknas, uppskatta hur lång tid du måste

vänta i medeltal, i bästa fall, respektive värsta fall, innan du kan se första webbsidan i vektorn laddningar nedan?

```

1 scala> def ladda(url: String) = scala.io.Source.fromURL(url).getLines.toVector
2 scala> def slöladda(url: String) = {
3 val delay = (math.random * 1000 + 2000).toInt
4 val delaySite = s"http://deelay.me/$delay/"
5 ladda(delaySite+url)
6 }
7 scala> ladda("http://fileadmin.cs.lth.se/pgk/mini.html")
8 scala> def seg = slöladda("http://fileadmin.cs.lth.se/pgk/mini.html")
9 scala> val laddningar = Vector.fill(10)(seg)
10 scala> laddningar(0)

```

d) Innan vi kan köra igång en Future så måste vi, som visats i uppgift 4 importera den underliggande exekveringsmiljön som är redo att parallelisera ditt program i trådar utan att du själv måste skapa dem. Vad händer nedan?

```

1 scala> import scala.concurrent._
2 scala> import ExecutionContext.Implicits.global
3 scala> val f = Future{ seg }
4 scala> f // kolla om den är klar annars prova igen senare
5 scala> f

```

e) Ladda indata utan att blockera (eng. *non-blocking input*). Förklara vad som händer nedan.

```

1 scala> val nonblock = Future{ Vector.fill(10)(seg) }
2 scala> nonblock // kolla igen senare om ej klar
3 scala> nonblock

```

f) Ladda indata separat i olika parallella trådar. Förklara vad som händer nedan. Kör uttrycket på rad 3 nedan upprepade gånger i snabb följd efter varandra med pil-upp+Enter i REPL.

```

1 scala> val para = Vector.fill(10)(Future{ seg })
2 scala> para
3 scala> para.map(_.isCompleted)
4 scala> para.map(_.isCompleted) // studera hur de blir färdiga en efter en
5 scala> para(0)

```

g) Registrera en callback med metoden `onComplete`. Förklara vad som händer nedan.

```

1 scala> val action = Vector.fill(10)(Future{ seg })
2 scala> action(0).onComplete(xs => println(s"ready:$xs"))
3 scala> // vänta tills laddning på plats 0 är klar

```

h) Registrera en callback för felhantering i händelse av undantag med metoden `onFailure`. Förklara vad som händer nedan.

```

1 scala> def lycka = { Thread.sleep(3000); println(":)") }
2 scala> def olycka = { Thread.sleep(3000); 42 / 0; lycka }
3 scala> Future{ lycka }.onFailure{ case e => println(s":($e)") }
4 scala> Future{ olycka }.onFailure{ case e => println(s":($e)") }

```

12.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 6. Räkna ut stora primtal parallellt genom att använda nedan funktioner. Implementera `isPrime` enligt pseudokod från den engelska wikipediasidan om primtalstest⁴ med den s.k. "naiva algoritmen". Räkna ut 10 st slumpvisa primtal med 16 siffror vardera. Gör beräkningarna parallellt med hjälp av `Future`.

```
def isPrime(n: BigInt): Boolean = ???

def nextPrime(start: BigInt): BigInt = {
 var i = start
 while (!isPrime(i)) { i += 1 }
 i
}

def randomBigInt(nDigits: Int): BigInt = {
 def rndChar = ('0' + (math.random * 10).toInt).toChar
 val str = Array.fill(nDigits)(rndChar).mkString
 BigInt(str)
}
```

```
// kod till facit

def isPrime(n: BigInt): Boolean = n match {
 case _ if n < 1 => false
 case _ if n < 3 => true
 case _ if n % 2 == 0 || n % 3 == 0 => false
 case _ =>
 var i = BigInt(5)
 while (i * i < n) {
 if (n % i == 0 || n % (i + 2) == 0) return false
 i += 6
 }
 true
}

import scala.concurrent._
import ExecutionContext.Implicits.global

val primes = Vector.fill(10)(Future{nextPrime(randomBigInt(16)))})
primes.foreach(_.onSuccess{case i => println(i)})
```

---

⁴en.wikipedia.org/wiki/Primality_test

Uppgift 7. Svara på teorifrågor.

- a) Vad är en tråd?
- b) Hur skapar man en tråd med klassen Thread?
- c) Hur startar man en tråd?
- d) Vilka problem kan man råka ut för om man uppdaterar samma resurs i flera olika trådar?
- e) Vad innbär det att kod är *trådsäker*?
- f) Nämn några fördelar med att använda Future jämfört med att använda trådar direkt.

Uppgift 8. Läs om och testa klasserna AtomicBoolean, AtomicDouble och AtomicReferens för atomär uppdatering i paketet `java.util.concurrent.atomic`. Använd några av dessa tillsammans med `scala.concurrent.Future`.

12.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 9. Skapa din egen multitrådade webbserver.

- a) Skriv in⁵ nedan kod i en editor och spara i en fil med namn `webserver.scala` och kompilera och kör med `scala webserver.start` och beskriv vad som händer när du med din webbläsare surfar till adressen:

`http://localhost:8089/abbasullen`

```

1 package webserver
2
3 import java.net.{ServerSocket, Socket}
4 import java.io.OutputStream
5 import java.util.Scanner
6 import scala.util.Try
7
8 object html {
9 def page(body: String): String = //minimal web page
10 s"""<!DOCTYPE html>
11 |<html>
12 |<head><meta charset="UTF-8"><title>Min Sörver</title></head>
13 |<body>
14 |$body
15 |</body>
16 |</html>
17 """".stripMargin
18
19 def header(length: Int): String = //standardized header of reply
20 s"HTTP/1.0 200 OK\nContent-length: $length\n" +
21 "Content-type: text/html\n\n"
22 }
23
24
25 object start {
26 def handleRequest(cmd: String, uri: String, socket: Socket): Unit = {
27 val os = socket.getOutputStream
28 val response = html.page("Baklänges: " + uri.reverse)
29 os.write(html.header(response.size).getBytes("UTF-8"))
30 os.write(response.getBytes("UTF-8"))
31 os.close
32 socket.close
33 }
34
35 def serverLoop(server: ServerSocket): Unit = {
36 println(s"http://localhost:${server.getLocalPort}/hej")
37 while (true) {
38 Try {
39 var socket = server.accept // blocks thread until connect
40 val scan = new Scanner(socket.getInputStream, "UTF-8")
41 val (cmd, uri) = (scan.next, scan.next)
42 println(s"Request: $cmd $uri")
43 handleRequest(cmd, uri, socket)
44 }
45 }
46 }
47 }
```

---

⁵Eller ladda ner här: github.com/lunduniversity/introprog/blob/master/compendium/examples/simple-web-server/webserver.scala

```

44 }.recover{ case e: Throwable => s"Connection failed: $e" }
45 }
46 }
47
48 def main(args: Array[String]) {
49 val port = Try{ args(0).toInt }.getOrElse(8089)
50 serverLoop(new ServerSocket(port))
51 }
52 }
```

- b) Du ska nu skapa en webbserver som gör något lite mer intressant. Den ska svara om du surfar till <http://localhost:8089/fib/13> med det 13:e Fibonacci-talet⁶. Spara din webserver från föregående deluppgift under det nya namnet fibserver.scala och använd koden nedan och lägg till och ändra så att din server kan svara med Fibonaccital. Vi börjar med att räkna ut Fibonaccital i funktionen compute.fib nedan på ett onödigt processorkrävande sätt med exponentiell tidskomplexitet så att webbservern verkligen får jobba, för att i senare deluppgifter implementera compute.fib med linjär tidskomplexitet och därmed undvika onödig planetuppvärmning.

```

object compute {
 def fib(n: BigInt): BigInt = {
 if (n < 0) 0 else
 if (n == 1 || n == 2) 1
 else fib(n - 1) + fib(n - 2)
 }
}

def fibResponse(num: String) = Try { num.toInt } match {
 case Success(n) => html.page(s"fib($n) == " + compute.fib(n))
 case Failure(e) => html.page(s"FEL $e: skriv heltal, inte $num")
}

def errorResponse(uri:String) = html.page("FATTAR NOLL: " + uri)

def handleRequest(cmd: String, uri: String, socket: Socket): Unit = {
 val os = socket.getOutputStream
 val parts = uri.split('/').drop(1) // skip initial slash
 val response: String = (parts.head, parts.tail) match {
 case (head, Array(num)) => fibResponse(num)
 case _ => errorResponse(uri)
 }
 os.write(html.header(response.size).getBytes("UTF-8"))
 os.write(response.getBytes("UTF-8"))
 os.close
 socket.close
}
```

Kör i terminalen med `scala fibserver.start` och beskriv vad som händer i din webbläsare när du surfar till servern.

---

⁶<https://sv.wikipedia.org/wiki/Fibonaccital>

- c) Surfa efter flera stora Fibonacci-tal samtidigt i olika flikar i din browser. Hur märks det att servern bara kör i en enda tråd?
- d) Gör din server multitrådad med hjälp av den nya server-loopen nedan.

```
import scala.concurrent._
import ExecutionContext.Implicits.global

def serverLoop(server: ServerSocket): Unit = {
 println(s"http://localhost:${server.getLocalPort}/hej")
 while (true) {
 Try {
 var socket = server.accept // blocks thread until connect
 val scan = new Scanner(socket.getInputStream, "UTF-8")
 val (cmd, uri) = (scan.next, scan.next)
 println(s"Request: $cmd $uri")
 Future { handleRequest(cmd, uri, socket) }.onFailure {
 case e => println(s"Request failed: $e")
 }
 .recover{ case e: Throwable => s"Connection failed: $e" }
 }
 }
}
```

- e) Surfa efter flera stora Fibonacci-tal samtidigt i olika flikar i din browser. Hur märks det att servern är multitrådad?
- f) Det är onödigt att räkna ut samma Fibonacci-tal flera gånger. Med hjälp av en cache i form av en föränderlig Map kan du spara undan redan uträknade värden. Det funkar dock inte med en vanlig `scala.collection.mutable.Map` i vår multitrådade webbserver, eftersom den inte är **trådsäker** (eng. *thread-safe*). Med trådosäkra föränderliga datastrukturer blir det samma besvärliga beteende som i uppgift 2.

Du ska i stället använda `java.util.concurrent.ConcurrentHashMap`. Sök upp dokumentationen för `ConcurrentHashMap` och försök förstå koden nedan. Hur fungerar metoderna `containsKey`, `put` och `get`?

```
object compute {
 import java.util.concurrent.ConcurrentHashMap
 val memcache = new ConcurrentHashMap[BigInt, BigInt]

 def fib(n: BigInt): BigInt =
 if (memcache.containsKey(n)) {
 println("CACHE HIT!!! no need to compute: " + n)
 memcache.get(n)
 } else {
 println("cache miss :(must compute fib: " + n)
 val f = fastFib(n)
 memcache.put(n, f)
 f
 }

 private def fastFib(n: BigInt): BigInt = {
```

```

 if (n < 0) 0 else
 if (n == 1 || n == 2) 1
 else fib(n - 1) + fib(n -2)
}
}

```

g) Använd ovan fib-objekt i en ny version av din webserver. Spara den i en ny kodfil med namnet fibserver-memcached.scala. Undersök hur snabbt det går med stora Fibonaccital med den nya varianten. Hur stora tal kan du räkna ut? Kan servern fortsätta efter överflödad stack? Förklara varför.

h) Nu när vi kan få väldigt stora Fibonacci-tal kan det vara användbart att stoppa in radbrytningar på webbsidan. Html-taggen </br> ger en radbrytning.

```

def insertBreak(s: String, n: Int = 80): String = {
 if (s.size < n) s
 else s.take(n) + "</br>" + insertBreak(s.drop(n),n)
}

```

Använd den rekursiva funktionen ovan för att pilla in radbrytningstaggar på var n :te position i långa strängar. Testa hur det ser ut på webbsidan med ovan funktion när din server svarar med väldigt stora tal.

i) Vi ska nu använda det större heap-minnet i stället för stack-minnet och därmed inte begränsas av stackens max-storlek. Skriv om fastFib så att den använder en while-sats i stället för ett rekursivt anrop. Denna uppgift är ganska klurig, men om du kör fast kan du snegla i lösningarna i Appendix för inspiration.

Hur stora tal klarar din server nu? Vad händer med servern när minnet tar slut? Hur kan du skydda servern så att den inte kan hänga sig?

KOD TILL FACIT:

```

1 package fibserver
2
3 import java.net.{ServerSocket, Socket}
4 import java.io.OutputStream
5 import java.util.Scanner
6 import scala.util.{Try, Success, Failure}
7 import scala.concurrent._
8 import ExecutionContext.Implicits.global
9
10 object html {
11 def page(body: String): String = //minimal web page
12 s"""<!DOCTYPE html>
13 |<html><head><meta charset="UTF-8"><title>Min Sörver</title></head>
14 |<body>
15 |$body
16 |</body>
17 |</html>
18 """.stripMargin
19
20 def header(length: Int): String = //standardized header of reply to client
21 s"HTTP/1.0 200 OK\nContent-length: $length\nContent-type: text/html\n\n"

```

```

22
23 def insertBreak(s: String, n: Int = 80): String =
24 if (s.size < n) s else s.take(n) + "</br>" + insertBreak(s.drop(n),n)
25 }
26
27 object compute {
28 import java.util.concurrent.ConcurrentHashMap
29 val memcache = new ConcurrentHashMap[BigInt, BigInt]
30
31 def fib(n: BigInt): BigInt =
32 if (memcache.containsKey(n)) {
33 println("CACHE HIT!!! no need to compute: " + n)
34 memcache.get(n)
35 } else {
36 println("cache miss :(must compute fib: " + n)
37 val f = superFib(n)
38 memcache.put(n, f)
39 f
40 }
41
42 private def superFib(n: BigInt): BigInt = {
43 if (n <= 0) 0
44 else if (n == 1 || n == 2) 1
45 else {
46 var secondLast: BigInt = 1
47 var last: BigInt = 1
48 var sum: BigInt = secondLast + last
49 var i = 3
50 while (i < n) {
51 if (memcache.containsKey(i)) {
52 sum = memcache.get(i)
53 } else {
54 secondLast = last
55 last = sum
56 sum = secondLast + last
57 memcache.put(i, sum)
58 }
59 i += 1
60 }
61 sum
62 }
63 }
64 }
65
66
67 object start {
68
69 def fibResponse(num: String) = Try { num.toInt } match {
70 case Success(n) =>
71 val result = html.insertBreak(compute.fib(n).toString)
72 html.page(s"<p>fib($n) == " + result + "</p>")
73 case Failure(e) => html.page(s"FEL $e: skriv heltalet, inte $num")
74 }
75
76 def errorResponse(uri:String) = html.page("FATTAR NOLL: " + uri)
77

```

```

78 def handleRequest(cmd: String, uri: String, socket: Socket): Unit = {
79 val os = socket.getOutputStream
80 val parts = uri.split('/').drop(1) // skip initial slash
81 val response: String = (parts.head, parts.tail) match {
82 case (head, Array(num)) => fibResponse(num)
83 case _ => errorResponse(uri)
84 }
85 os.write(html.header(response.size).getBytes("UTF-8"))
86 os.write(response.getBytes("UTF-8"))
87 os.close
88 socket.close
89 }
90
91 def serverLoop(server: ServerSocket): Unit = {
92 println(s"http://localhost:${server.getLocalPort}/hej")
93 while (true) {
94 Try {
95 var socket = server.accept // blocks thread until connect
96 val scan = new Scanner(socket.getInputStream, "UTF-8")
97 val (cmd, uri) = (scan.next, scan.next)
98 println(s"Request: $cmd $uri")
99 Future { handleRequest(cmd, uri, socket) }.onFailure {
100 case e => println(s"Request failed: $e")
101 }
102 }.recover{ case e: Throwable => s"Connection failed: $e" }
103 }
104 }
105
106 def main(args: Array[String]) {
107 val port = Try{ args(0).toInt }.getOrElse(8089)
108 serverLoop(new ServerSocket(port))
109 }
110 }
```

Uppgift 10. Utöka din server med fler beräkningsintensiva funktioner. Exempelvis primtalsberäkningar eller beräkningar av valfritt antal decimaler av π eller e . Utnyttja gärna det du lärt dig i matematiken om summor och serieutvecklingar.

Uppgift 11. Läs mer om Future och jämlöpande exekvering i Scala här: alvinalexander.com/scala/future-example-scala-cookbook-oncomplete-callback

Uppgift 12. Läs mer om jämlöpande exekvering och multitrådade program i Java här: www.tutorialspoint.com/java/java_multithreading.htm
 När man skriver program med jämlöpande exekvering finns det många fallgrupper; det kan bli kapplöpning (eng. *race conditions*) om gemensamma resurser och dödläge (eng. *deadlock*) där inget händer för att trådar väntar på varandra. Mer om detta i senare kurser.

Uppgift 13. Studera dokumentationen i `scala.concurrent`.

- a) Studera dokumentationen för `scala.concurrent.Future`⁷. Hur samverkar Future med Try och Option? Vilka vanliga samlingsmetoder känner du igen?
- b) Studera dokumentationen för `scala.concurrent.duration.Duration`⁸. Vilka tidsenheter kan användas?
- c) Vid import av `scala.concurrent.duration._` dekoreras de numeriska klasserna med metoder för att skapa instanser av klassen Duration. Detta möjligörs med hjälp av klassen `scala.concurrent.duration.DurationConversions`. Studera dess dokumentation och testa att i REPL skapa några tidsperioder med metoderna på Int.

Uppgift 14. Fördjupa dig inom webbteknologi.

- a) Lär dig om HTML här: <http://www.w3schools.com/html/>
- b) Lär dig om Javascript här: <http://www.w3schools.com/js/>
- c) Lär dig om CSS här: <http://www.w3schools.com/css/>
- d) Lär dig om Scala.JS här: <http://www.scala-js.org/>

---

⁷<http://www.scala-lang.org/files/archive/api/current/#scala.concurrent.Future>

⁸www.scala-lang.org/api/current/#scala.concurrent.duration.Duration

12.2 Laboration: life

Mål

- Kunna använda matriser som en datastruktur.
- Kunna separera modell från vy med hjälp av *Model-View* uppdelning.
- Känna till grundläggande cellulära automata.
- Känna till trådar, en grundläggande metod för att köra flera metoder *samtidigt*.

Förberedelser

- Läs igenom laborationen.

12.2.1 Bakgrund

Spelet Life (även kallat *Conway's Game of Life* efter skaparen och matematikern John Horton Conway) simulerar en koloni av encelliga organismer som lever, förökar sig och dör på ett bräde. Varje enskild cells överlevnad bestäms av några enkla regler som beror på dess omgivning, detta är en s.k. *cellulär automata*⁹. Spelet går ut på att simulera flera generationer av en cellkoloni.

Spelet har inga medvetna spelare (ett så kallat ‘zero-player game’) och slutresultatet beror fullständigt på startkonfigurationen.

12.2.2 Reglerna

Reglerna i spelet är följande:

1. Spelbrädet består av en matris med n rader och m kolumner (n och m brukar ibland modelleras som ∞ , men vi kommer begränsa oss för enkelhetens skull)
2. Varje cell i matrisen kan vid varje tidpunkt (varje generation) ha ett av två tillstånd: levande eller död
3. Varje cells tillstånd i nästa generation bestäms av följande regler:
  - (a) Om cellen är levande och har två eller tre grannar så lever den vidare, annars dör den.
  - (b) Om cellen är död och har exakt tre grannar så föds den och dess tillstånd ändras till levande, annars fortsätter den vara död.

För mer om Game of Life, se Wikipedia:

1. Engelska: https://en.wikipedia.org/wiki/Conway%27s_Game_of_Life
2. Svenska: https://sv.wikipedia.org/wiki/Game_of_Life

---

⁹Detta är ett exempel på s.k. ‘emergence’ and ‘self-organization’

12.2.3 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. Skapa en modell som kan visas i vyer som implementerar LifeView2D

a) Implementera ArrayMatrix2D

För att skapa en matris ska vi använda oss av Scalas inbyggda datastruktur `Array`. Denna datastruktur har en användbar konstruktor `ofDim` som vi ska använda för att skapa `y` arrayer av storlek `x` i en array vilket kan ses som en matris.

Här nedan ser vi en sådan array utskriven i den vanliga notationen JSON (JavaScript Object Notation). Notera att arrayerna hamnar i `y`-ordning medans varje plats i dem hamnar i `x`-ordning enligt våran tidigare konvention med `y` arrayer och `x` platser i varje array.

```
[
 [0, 0, 0],
 [0, 0, 0],
 [0, 0, 0]
]
```

b) Testa implementationen

För att nu testa implementationen kan man slumpa tillstånden på brädet med hjälp av metoden `randomize` som finns på alla objekt som ärver traitet `Matrix2D`, därför ska vi redan ha fått den gratis och kan enkelt göra följande:

```
// Slumpar alla celler i matrisen matrix till antingen 0 eller 1
matrix.randomize(2)
```

För att nu se till att allt har blivit rätt kan vi nu visa upp matrisen i terminalen med hjälp av `LifeConsoleView`.

```
// Skriver ut brädet i konsolen
LifeConsoleView.display(matrix)
```

Men detta testar inte för alla möjliga fel, så för säkerhets skull kan vi även testa att placera ut en s.k. glider i brädet med hjälp av en metod 'place' som vi också får gratis på våran matris genom att ärvä traitet `Matrix2D`.

```
// Placerar ut en glider med sitt övre vänstra hörn
// i positionen (3, 1), dvs på rad 2 och kolumn 4 (då vi noll-indexerar)
matrix.place(entities.glider, 4, 2)
```

Testa nu att rita ut brädet igen (utan `randomize` denna gången) för att se till att glidern hamnade rätt både med avseende på orientering och position.

Uppgift 2. Implementera Life-regeln med hjälp av traitet `Rule`. Nu har vi vår datastruktur för brädet på plats så nu är det dags att faktiskt implementera reglerna för Life. För att göra detta ska vi implementera traitet `Rule` som är en generalisering för hur cellulära automata implementeras.

- a) Implementera apply i ett nytt objekt LifeRule som implementerar Rule
Här nedan finnes specifikationen för traitet Rule, den innehåller endast en metod apply vars uppgift är att ta ett bräde och en plats på brädet och returnera vad denna plats ska ha för värde i nästa generation.

Specification Rule

```
// apply tar en matrix samt en position i matrisen (i, j)
//och applicerar regeln på den positionen
def apply(m: SizedMatrix2D, i: Int, j: Int): Cell
```

När denna implementeras är det viktigt att ta hänsyn till om grannarna faktiskt finns (då vårat bräde är av begränsad storlek). För detta bör man använda isWithinMatrix metoden som tidigare implementerades i ArrayMatrix2D.

- b) Testa implementationen För att nu i praktiken använda våran regel kan vi använda oss av metoden applyForEntireBoard som återfinns i traitet Rule.

Om man har problem med att sin regel inte beter sig som förväntat så man returnera antalet grannar istället för cellens levande/död tillstånd. Efter att applicera hela s.k. NeighborsRule kan man visa upp resultatet med LifeConsoleView för att se om programmet räknar sina grannar korrekt.

Uppgift 3. Skapa en ny modell som ‘wrappar’ i kanterna Just nu har vi ett beteende i modellen så att alla celler utanför brädet i praktiken räknas som döda. För att få ett lite mer intressant beteende så vill vi nu göra så att om en glider åker in i höger vägg ska den komma ut ur vänster vägg. Vi kan utgå från våran tidigare ArrayMatrix2D genom att enkelt ärva den.

- a) Skugga get så att hämtningar utanför brädet wrappar
  - b) Skugga isWithinMatrix så att alla positioner är giltiga
- Intressanta mönster:

1. <https://en.wikipedia.org/wiki/Spacefiller>
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Spaceship_%28cellular_automaton%29

Intressanta resurser:

1. Eric Weisstein’s treasure trove of The Game Of Life: <http://www.ericweisstein.com/encyclopedias/life/topics/>

12.2.4 Frivilliga extrauppgifter

Inom cellulära automata finns det många intressanta fenomen och beteenden, för den som vill utforska mer av denna lilla värld så finns det här nedan en stor mängd extrauppgifter som den intresserade läsaren kan försöka implementera till stor glädje då resultaten kan vara djupt tillfredställande.

Dessa extrauppgifter är listade i svårighetsordning och har inga beroenden på varandra (om inte annat sägs).

Uppgift 4. Implementera andra regler för cellulära automata.

Det finns massor med regler för cellulära automata med sina egna intressanta beteenden och tillstånd. Gör den eller de du tycker verkar mest intressant!

Fler regler kan finnas här: https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Cellular_automaton_rules

Nedan följer några roliga exempel som valts ut och anses lämpliga.

- a) Implementera cyklisk cellulär automata.

Denna typ av automata kallas cyklisk just för att det finns N möjliga tillstånd och när tillståndet $N-1$ nås så är 'nästa' tillstånd 0. Detta beteendet kan beskrivas med modulo-operatorn: $T_{\text{nästa}} = T_{\text{nuvarande}} + 1\%N$

Regeln för att en cell byter tillstånd ges av att om en granne till den aktuella cellen har tillståndet exakt ett över cellens tillstånd så får cellen sin grannes tillstånd.

För att få intressant beteende brukar man initialisera hela brädet så att varje cell får ett slumpmätt tillstånd.

https://en.wikipedia.org/wiki/Cyclic_cellular_automaton

- b) Implementera Wireworld

Wireworld är annorlunda från andra cellulära automata då man i Wireworld designar 'kretsar' inte helt olika de som finns i moderna datorer. På grund av detta är majoriteten av celler vanligtvis fast i ett dött tillstånd (isolatorer).

I Wireworld kan man skapa komponenter såsom dioder och transistorer. Med dessa bygga logiska grindar och därmed hela datorer (dock väldigt långsamma sådana).

<https://en.wikipedia.org/wiki/Wireworld>

Ett exempel på ett projekt där en enkel dator implementerats i Wireworld finns här: <http://www.quinapalus.com/wi-index.html>

Uppgift 5. Implementera spara och ladda

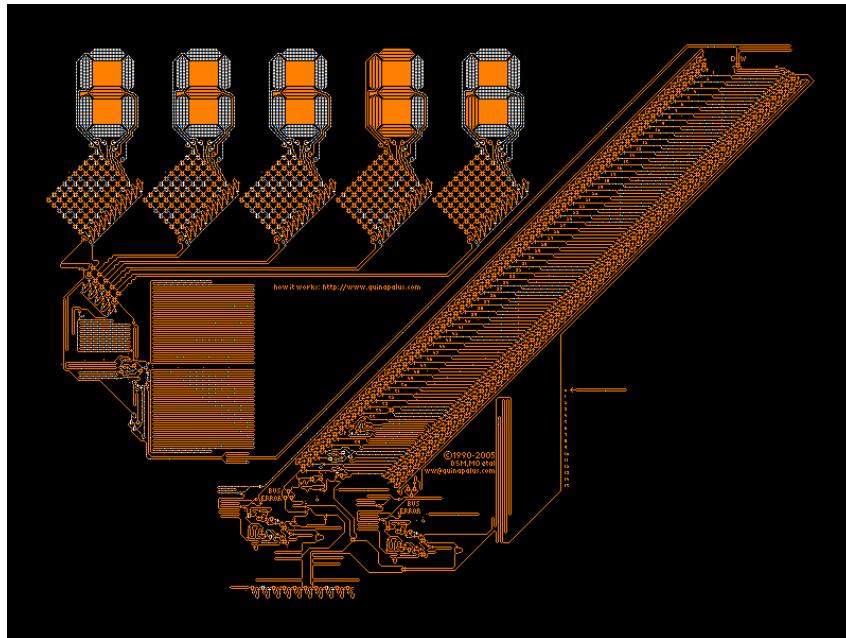
- a) Spara brädets tillstånd. Tillståndet ska sparas till ett format som både är lätt att spara/exportera och ladda/importera. Förslagsvis kan man använda formatet CSV (Comma Separated Values) eller helt enkelt bara skriva ut matrisen rad för rad där varje cell skrivs ut som en etta eller nolla.
- b) Ladda in det exporterade tillståndet. Implementera en metod för att läsa in det sparade tillståndet

Uppgift 6. Implementera den supersnabba Hashlife Detta är en utmaning som kräver en viss kunskap om algoritmer och hashning som läsare av denna labben inte ännu förväntas innehå. Den verkligt intresserade läsaren kan dock se denna uppgift som ett långtids-läromål och återkomma till uppgiften senare i sin utbildning när hen känner sig redo.

En utförlig beskrivning om hashlife och quadtrees finns på Wikipedia:

1. <https://en.wikipedia.org/wiki/Hashlife>

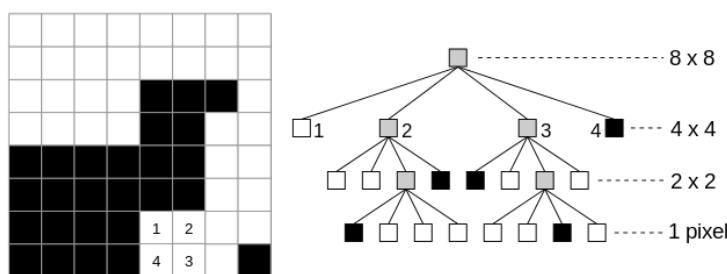
2. <https://en.wikipedia.org/wiki/Quadtree>

Figur 12.1: En enkel dator implementerad i Wireworld

- a) Implementera QuadtreeMatrix2D Hashlife använder sig inte av en matrisrepresentation för brädet utan använder sig istället av en datastruktur som heter Quadtrees. Dessa fungerar som vanliga träd fast varje nod kan antingen ha exakt 4 brancher eller vara ett löv. Varje branchning delar upp en kvadrat i 4 mindre kvadrater och varje löv representerar värdet för en kvadrat.

Quadtrees möjliggör att man kan beräkna tomma områden på brädet på konstant tid då man vet att ett helt område kommer förbli opåverkat utan att behöva titta igenom varje cell.

Figur 12.2: Ett exempel på hur ett Quadtree används för att representera en bitmap likt den som återfinns i Life

- b) Implementera hashlife

Här kan vi inte handleda er, då det anses vara allt för långt utanför kursmålen. Men för den ambitiösa studenten refererar vi glatt till Wikipedia och önskar er lycka till!

Kapitel 13

Design, api

Begrepp du ska lära dig denna vecka:

- designexempel
- the expression problem
- utvecklingsprocessen
- krav-design-implementation-test
- översiktligt om trait som gränssnitt
- programmeringsgränssnitt (api)

13.1 Projektuppgift: bank

13.1.1 Fokus

- Kunna implementera ett helt program efter given specifikation
- Kunna sätta samman olika delar från olika moduler
- Förstå hur Java-klasser kan användas i Scala
- Förstå och bedöma när immutable/mutable såväl som var/val bör användas i större sammanhang
- Kunna använda sig av kompanjons-objekt
- Kunna läsa och skriva till fil
- Kunna söka i olika datastrukturer på olika sätt

13.1.2 Bakgrund

I detta projekt ska du skriva ett program som håller reda på bankkonton och kunder i en bank. Programmet ska även hålla reda på bankens nuvarande tillstånd, såväl som föregående. Tillstånden ska vid varje tillståndsförändring skrivas till fil så att utifall banken skulle krascha finns alla transaktioner som genomförts sparade, banken kan således återställas.

Programmet ska vara helt textbaserat, man ska alltså interagera med programmet via konsollen där en meny skrivas ut och input görs via tangentbordet.

Du ska skriva hela programmet själv, med andra ord ges ingen färdig kod. Programmet ska dock följa de specifikationer som ges i uppgiften, såväl som de objektorienterade principer du lärt dig i kursen.

13.1.3 Krav

Kraven för bankapplikationen återfinns här nedan. För att bli godkänd på denna uppgift måste samtliga krav uppfyllas:

- Programmet ska ha följande menyval:
  - 1. Hitta konton för en viss kontoinnehavare med angivet ID.
  - 2. Söka efter kontoinnehavare på (del av) namn.
  - 3. Sätta in pengar på ett konto.
  - 4. Ta ut pengar på ett konto.
  - 5. Överföra pengar mellan två olika konton.
  - 6. Skapa ett nytt konto.
  - 7. Ta bort ett befintligt konto.
  - 8. Skriv ut bankens alla konton, sorterade i bokstavsordning efter innehavare.
  - 9. Återställa banken till ett tidigare tillstånd för ett givet datum.
För simplicitet får alla transaktioner genomförda efter det datum banken återställts till permanent kasseras.

– 10. Avsluta.

- Programmet ska skapa ett nytt tillstånd med tidsstämpel och spara gamla tillstånd varje gång då:
  - Pengar sätts in på ett konto
  - Pengar tas ut från ett konto.
  - Pengar överförs mellan två konton.
  - Ett konto skapas.
  - Ett konto tas bort.
- Då bankens tillstånd förändras ska detta skrivas till fil.
- Då banken startas upp ska transaktionshistoriken läsas in så att banken laddar senaste sparade tillståndet.
- Inga utskrifter eller inläsningar får göras i klasserna Customer, BankAccount, Bank, State eller Transaction. Allt som berör användargränssnittet ska ske i BankApplication. Det är tillåtet att använda valfritt antal hjälpmetoder och hjälpklasser i klassen BankApplication.
- Alla metoder och attribut ska ha lämpliga åtkomsträttigheter.
- Valet av val/var och immutable/mutable måste vara lämpliga.
- Din indata måste ge samma resultat som i exemplen (som kommer komma i framtiden) i bilagan.
- Rimlig felhantering ska finnas, det är alltså önskvärt att programmet inte kraschar då man matar in felaktig input, utan istället säger till användaren att input är ogiltig.
- Programdesignen ska följa de specifikationer som är angivna nedan.
- Det räcker med att banken ska kunna hantera heltal, men dessa ska ske med klassen BigInt.
- Kontonummer ska genereras i klassen BankAccount, dessa ska vara unika för varje konto. Vid en tillståndförändringar ska dessa återställas, detta betyder att om en återställning tar bort ett konto så ska detta kontonummer återigen bli tillgängligt.

13.1.4 Design

Nedan följer specifikationerna för de olika klasserna bankapplikationen måste innehålla:

Specification Customer

```
/**
 * Describes a customer of a bank with provided name and id.
 */
class Customer(val name: String, val id: Int) = {
 override def toString(): String = ???
}
```

Specification BankAccount

```
/**
 * Creates a new bank account for the customer provided.
 * The account is given a unique account number and initially
 * got a balance of 0 kr.
 */
class BankAccount(val holder: Customer) = {

 /**
 * Deposits provided amount on this account.
 */
 def deposit(amount: Int): Unit = ???

 /**
 * Returns the balance of this account.
 */
 def getBalance: Int = ???

 /**
 * Withdraws provided amount from this account, if there
 * is enough money on the account. Returns true if the
 * transaction was successfull, otherwise false.
 */
 def withdraw(amount: Int): Boolean = ???
}
```

Specification BankEvent

```
/**
 * Describes an event happening in the bank.
 */
abstract class BankEvent {
 /**
 * Output format for the transaction.
 */
 def write: String
}
```

Specification Bank

```
/**
 * Creates a new bank with no accounts and no state.
 */
```

```
/*
class Bank() = {

 /**
 * Adds a new account in the bank.
 * The account number generates for the account is returned.
 */
 def addAccount(name: String, id: Int): Int = ???

 /**
 * Removes the bank account with provided account number,
 * returns true if successfull, otherwise false is returned.
 */
 def removeAccount(accountNbr: Int): Boolean = ???

 /**
 * Returns a list with every bank account in the bank.
 * The returned list is sorted in alphabetical order based
 * on customer name.
 */
 def getAllAccounts(): ArrayBuffer[BankAccount] = ???

 /**
 * Returns the account holding provided account number.
 * If no such account exists null is returned.
 */
 def findByNumber(accountNbr: Int): BankAccount = ???

 /**
 * Returns a list with every account belonging to the customer
 * with provided id.
 */
 def findAccountsForHolder(id: Int): ArrayBuffer[BankAccount] = ???

 /**
 * Returns a list with all customers which names matches
 * with provided name pattern.
 */
 def findByName(namePattern: String): ArrayBuffer[Customer] = ???

 /**
 * Executes a transaction in the bank.
 * Returns a string with information whether the
 * transaction was successful or failed.
 */
 def doEvent(transaction: Transaction): String = ???

 /**
 * Resets the bank to the state with time-stamp corresponding to the
 * provided date. If the date provided doesn't correspond exactly to
 * any time-stamp then the nearest time-stamp with a date previous
 * to the provided date is used instead.
 * Returns a string with information whether the transaction was
 * successful or failed.
 */
 def returnToState(returnDate: Date): String = ???
```

Specification State

```
/**
 * Describes a bankstate.
 * The queue log consists of a lists with all transactions
 * made paired together with all dates corresponding to
 * those transactions.
 */
class State(val log: Queue[(Transaction, Date)])
```

För att använda tidsstämplar ska klassen Date som finns bifogat i kursens workspace användas. Detta är en enkel wrapper av Java.time.

13.1.5 Tips

- För att representera tillstånden är det viktigt att alla händelser som förändrar tillståndet representeras av ett BankEvent.
- För att skriva till fil på ett enkelt sätt kan man t.ex. använda sig av klassen Files som finns tillgänglig i java.nio.file. För att undvika portabilitetsproblem kan man då använda sig av ett bestämt Charset, t.ex. UTF_8, som finns tillgänglig i java.nio.charset.StandardCharsets.UTF_8.
- För att läsa ifrån en fil kan man t.ex. använda sig av klassen Source som finns tillgänglig i scala.io.Source.
- Var noggrann med att testerna klarar alla tänkbara fall, och tänk på att fler fall än dem som givits i exempel kan förekomma vid rättnings.

13.1.6 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. Implementera klassen Customer.

Uppgift 2. Implementera klassen BankAccount.

Uppgift 3. Implementera den BankEvent klass som skapar ett nytt konto.

Uppgift 4. Skapa en ny klass BankApplication.

- a) Klassen BankApplication ska innehålla main-metoden. Det kan vara bra att innan man fortsätter se till att denna klass skriver ut menyn korrekt och kan ta input från tangentbordet som motsvarar de menyval som finns.

Uppgift 5. Implementera klassen Bank.

- a) Implementera menyval 6 och 8. Testa noga.

- b) Implementera tillståndsfunktionaliteten. Varje nytt BankEvent ska ge upphov till ett nytt tillstånd och gamla tillstånd ska sparas som historik till det nya tillståndet.
- c) Implementera alla andra menyval, förutom menyval 9. Implementera även de klasser som förlänger BankEvent utefter att de behövs för nya menyval. Testa de nya menyvalen noga efterhand som du implementerar dem, i synnerhet så att tillståndsförändringarna fungerar korrekt. Gör de utökningar du anser behövs.

Uppgift 6. Implementera menyval 9. När man försöker återställa banken till ett datum ska den senaste BankEvent genomförd före detta datum hämtas, med andra ord ska alla BankEvent med tidsstämpel efter återställningsdatumet kasseras permanent. Testa noga. Det är viktigt att denna funktionalitet fungerar bra innan man går vidare.

Uppgift 7. Implementera säkerhetskopiering av tillstånden.

- a) Implementera utskriften till fil då ett nytt tillstånd skapas, utskriften ska ske omedelbart. Banken ska ej behöva avslutas för att utskriften ska hamna på fil, om så vore fallet kan information fortfarande gå förlorad om banken kraschar.

I repozitoriet för denna projekt uppgift finns en sparfil bifogad, för bekvämlighet finns ett utdrag av denna fil infogad nedanför. Inläsning och utskrift ska ske med dess format:

2016 3 7 10 6 N 850127 Fredrik
2016 3 7 10 28 D 1000 16500
2016 3 9 10 52 W 1000 3900
2016 3 9 11 8 N 900318 Casper
2016 3 9 16 28 D 1001 6500
2016 4 1 10 11 W 1001 1900
2016 4 1 11 19 W 1001 2000
2016 4 2 16 33 N 651002 Björn
2016 4 2 16 46 D 1002 25000
2016 4 3 10 11 T 1002 1000 4000

Formen är alltså:

År Månad Dag Timme Minut BankEventTag Parametrar

De olika klasserna av BankEvent representeras med följande bokstav:

- D - Deposit
- W - Withdraw
- T - Transfer
- N - NewAccount

- E - DeletedAccount
- b) Implementera inläsningen från fil då banken startas.

13.1.7 Frivilliga extrauppgifter

Gör först klart projektets obligatoriska delar. Därefter kan du, om du vill, utöka ditt program enligt följande.

Uppgift 8. Skriv en eller flera av klasserna Customer, BankAccount och State i Java istället och använd istället för din Scala versionen.

Uppgift 9. Implementera ett nytt menyalternativ som skriver ut all konto-historik för en given person. I historiken ska typ av transaktion med tillhörande parametrar, dåvarande saldo vid transaktionen synas såväl som datumet för transaktionen synas.

13.1.8 Exempel på körning av programmet

Nedan visas möjliga exempel på körning av programmet. Data som matas in av användaren är markerad i fetstil. Ditt program måste inte se identiskt ut, men den övergripande strukturen såväl som resultat av körningen ska vara densamma. När exemplet börjar förutsätts det att banken inte har några konton.

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton
  6. Skapa nytt konto
  7. Radera existerande konto
  8. Skriv ut alla konton i banken
  9. Återställ banken till ett tidigare datum
  10. Avsluta

Val: **6**

Namn: **Adam Asson**

Id: **6707071234**

Nytt konto skapat med kontonummer: 1001

10:03:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton

6. Skapa nytt konto
7. Radera existerande konto
8. Skriv ut alla konton i banken
9. Återställ banken till ett tidigare datum
10. Avsluta

Val: **1**

Id: **6707071234**

Adam Asson, id 6707071234

10:04:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton
  6. Skapa nytt konto
  7. Radera existerande konto
  8. Skriv ut alla konton i banken
  9. Återställ banken till ett tidigare datum
  10. Avsluta

Val: **6**

Namn: **Berit Besson**

Id: **8505255678**

Nytt konto skapat med kontonummer: 1001

10:12:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton
  6. Skapa nytt konto
  7. Radera existerande konto
  8. Skriv ut alla konton i banken
  9. Återställ banken till ett tidigare datum
  10. Avsluta

Val: **8**

Konto 1000 (Adam Asson, id 850127) 0 kr

Konto 1001 (Berit Besson, id 900318) 0 kr

10:13:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn

3. Sätt in pengar
4. Ta ut pengar
5. Överför pengar mellan konton
6. Skapa nytt konto
7. Radera existerande konto
8. Skriv ut alla konton i banken
9. Återställ banken till ett tidigare datum
10. Avsluta

Val: **2**

Namn: **adam**

Adam Asson, id 6707071234

10:15:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton
  6. Skapa nytt konto
  7. Radera existerande konto
  8. Skriv ut alla konton i banken
  9. Återställ banken till ett tidigare datum
  10. Avsluta

Val: **6**

Namn: **Berit Besson**

Id: **8505255678**

Nytt konto skapat med kontonummer: 1002

13:56:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton
  6. Skapa nytt konto
  7. Radera existerande konto
  8. Skriv ut alla konton i banken
  9. Återställ banken till ett tidigare datum
  10. Avsluta

Val: **2**

Namn: **erit**

Konto 1001 (Berit Besson, id 900318) 0 kr

Konto 1002 (Berit Besson, id 900318) 0 kr

14:01:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton
  6. Skapa nytt konto
  7. Radera existerande konto
  8. Skriv ut alla konton i banken
  9. Återställ banken till ett tidigare datum
  10. Avsluta

Val: **3**

Kontonummer: **1000**

Summa: **5000**

Transaktionen lyckades.

14:36:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton
  6. Skapa nytt konto
  7. Radera existerande konto
  8. Skriv ut alla konton i banken
  9. Återställ banken till ett tidigare datum
  10. Avsluta

Val: **5**

Kontonummer att överföra ifrån: **1000**

Kontonummer att överföra till: **1001**

Summa: **1000**

Transaktionen lyckades.

14:37:0 CET 14 / 5 - 2016

-
1. Hitta ett konto för en given kund
  2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
  3. Sätt in pengar
  4. Ta ut pengar
  5. Överför pengar mellan konton
  6. Skapa nytt konto
  7. Radera existerande konto
  8. Skriv ut alla konton i banken
  9. Återställ banken till ett tidigare datum
  10. Avsluta

Val: **8**

Konto 1000 (Adam Asson, id 850127) 4000 kr

Konto 1001 (Berit Besson, id 900318) 1000 kr

Konto 1002 (Berit Besson, id 900318) 0 kr

14:52:0 CET 14 / 5 - 2016

---

1. Hitta ett konto för en given kund
2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
3. Sätt in pengar
4. Ta ut pengar
5. Överför pengar mellan konton
6. Skapa nytt konto
7. Radera existerande konto
8. Skriv ut alla konton i banken
9. Återställ banken till ett tidigare datum
10. Avsluta

Val: **2**

Ange konto att radera: : **1002**

Transaktionen lyckades.

14:01:0 CET 14 / 5 - 2016

---

1. Hitta ett konto för en given kund
2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
3. Sätt in pengar
4. Ta ut pengar
5. Överför pengar mellan konton
6. Skapa nytt konto
7. Radera existerande konto
8. Skriv ut alla konton i banken
9. Återställ banken till ett tidigare datum
10. Avsluta

Val: **7**

Namn: **erit**

Konto 1001 (Berit Besson, id 900318) 0 kr

14:01:0 CET 14 / 5 - 2016

---

1. Hitta ett konto för en given kund
2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn
3. Sätt in pengar
4. Ta ut pengar
5. Överför pengar mellan konton
6. Skapa nytt konto
7. Radera existerande konto
8. Skriv ut alla konton i banken
9. Återställ banken till ett tidigare datum

10. Avsluta

Val: **9**

Vilket datum vill du återställa banken till?

År: **2016**

Månad: **5**

Datum (dag): **14**

Timme: **10**

Minut: **5**

Banken återställd.

15:00:0 CET 14 / 5 - 2016

---

1. Hitta ett konto för en given kund

2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn

3. Sätt in pengar

4. Ta ut pengar

5. Överför pengar mellan konton

6. Skapa nytt konto

7. Radera existerande konto

8. Skriv ut alla konton i banken

9. Återställ banken till ett tidigare datum

10. Avsluta

Val: **8**

Konto 1000 (Adam Asson, id 850127) 0 kr

15:01:0 CET 14 / 5 - 2016

---

1. Hitta ett konto för en given kund

2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn

3. Sätt in pengar

4. Ta ut pengar

5. Överför pengar mellan konton

6. Skapa nytt konto

7. Radera existerande konto

8. Skriv ut alla konton i banken

9. Återställ banken till ett tidigare datum

10. Avsluta

Val: **3**

Kontonummer: **1001**

Summa: **5000**

Transaktionen misslyckades. Inget sådant konto hittades.

15:06:0 CET 14 / 5 - 2016

---

1. Hitta ett konto för en given kund

2. Sök efter en kund utifrån (del av) angivet namn

3. Sätt in pengar

4. Ta ut pengar

5. Överför pengar mellan konton
6. Skapa nytt konto
7. Radera existerande konto
8. Skriv ut alla konton i banken
9. Återställ banken till ett tidigare datum
10. Avsluta

Val: **3**

Kontonummer: **1001**

Summa: **5000**

Transaktionen misslyckades. Otillräckligt saldo.

15:23:0 CET 14 / 5 - 2016

13.2 Projektuppgift: tictactoe

Mål

- Implementera ett helt program efter specifikation.
- Få en inblick i hur rekursion kan användas, utöver svans-rekursion.
- Bli introducerad till spelteori och hur man kan uttrycka optimal strategi för spelet tictactoe.
- Träna på att använda abstrakta klasser.
- Kunna byta mellan representationer av en spelplan.

13.2.1 Bakgrund

I detta projektet ska du implementera din egen version av spelet tic-tac-toe (eller som vi på svenska kallar det, tre i rad)! Du kommer börja med att implementera en version där du kan spela mot en kursare och sen gå vidare till att implementera en datorspelare som lägger sin pjäs slumpmässigt och till slut en som inte kan förlora!

13.2.2 Regler

Om du känner dig säker på hur reglerna i tic-tac-toe funkar kan du skippa detta.¹

- Spelplanen består av ett rutnät av storlek 3x3.
- Det finns två spelare: x och o.
- Spelarna placerar ut en pjäs var i växlande ordning där x börjar.
- Spelet tar slut om en spelare har fått antingen en rad, diagonal eller kolumn ifyllt av sin spelpjäs eller om spelplanen är fylld.

Notera att pjäserna INTE får flyttas när de väl ligger på spelplanen.

13.2.3 Teori

Representationen är vald till en endimensionell vektor av typen Int av storlek 9 där element [0, 2]² representerar den första raden [3, 5] andra och [6, 8] den tredje. Anledningen till detta är att vi vill ha en representation så att spelaren kan svara vilket drag den vill göra med ett heltal. Varje element i vektorn ska kunna representera en tom plats, en plats allokerad av x och en plats allokerad av o. Detta innebär att en vektor av typen Boolean inte räcker till. Istället väjs den (kanske lite minnesöverflödiga) typen Int. Vi har valt representationen där 0 representerar tom plats, 1 representerar x och -1 representerar o. Denna

---

¹en.wikipedia.org/wiki/Tic-tac-toe

²Med beteckningen [x,y] menas alla heltal från x till y, dvs: x, x+1, x+2, ..., y-1, y. [0,2] = 0,1,2

representation är dels smidig för vår framtid OptimalPlayer och även för att avgöra om spelare x eller o har vunnit. Man kan exempelvis summera en rad och kolla om radens summa är 3, då har x vunnit eller -3, då har o vunnit.

13.2.4 Design

Den här uppgiften kommer innehålla lite färre klasser och mindre objektorienterade utmaningar, men istället lite klurigare algoritmiska utmaningar. Vi skall dessutom använda rekursion till vår fördel, vilket för den ovane brukar vara krångligt, därför hamnar huvudfokus här. Programmet har följande klasstruktur: Game - i sin mainmetod frågar den användaren hur spelen skall gå till och med vilka spelare. När detta är specificerat anropas den rekursiva metoden play. play spelar ett spel mellan två spelare tills någon vinner eller det blir oavgjort. Kodskriften för Game ser ut på följande vis:

Specification Game

```
/*
 * Asks the user what kind of players should play against each other.
 * Creates the players that the user chooses via System.in
 * Asks the user if the board should be drawn.
 * If the board should not be drawn, ask the user for n,
 * the amount of games that should be played between the two players.
 * Else n = 1.
 * Call play n times with the two players, an empty board, depth = 0,
 * and drawing true/false dependent on if the board should be printed or not.
 * Save the results from play.
 * Present the results after n games have been played.
 */
def main(args: Array[String]): Unit = ???

/**
 * p1,p2 are the players that should play the game
 * depth models amount of moves done by both players
 * drawing is true if draw should be called before each move.
 *(1) If drawing: call draw(game)
 * (2) If game is won by any of the players, or depth == 9,
 * return 1 if p1 wins, -1 if p2 wins and 0 if there is a draw.
 * (3) Else: Asks player 1 for its move if depth%2 == 0, else ask player 2.
 * (4) update game according to the move p1 or p2 does.
 * (5) return play(p1,p2,game,depth+1,drawing)
 * (if someone wins with the current move,
 * it will be detected by (2) in this call of play)
 */
def play(p1: Player, p2: Player, game: Array[Int],
 depth: Int, drawing:Boolean): Int = ???

/*
 * Given an Array[Int] game of size 9,
 * print the 3x3-board that the array represents.
 * [0,2] is the 1st, [3,5] is the 2nd and [6,8] is the 3rd row.
 * -1 should be represented by 'o', 0 with '.' and 1 with 'x'.
 * in particular [0,1,-1,0,0,1,0,1,-1] should print:
 * .xo
 */
```

```

* ..x
* .xo
*/
def draw(game:Array[Int]):Unit = ???
```

Player - är en abstrakt klass kommer innehålla gemensam logik för players. För att inte göra våra players beroende av Game har vi valt att lägga en metod gameWon i Player. Valet av placering av denna metod kan definitivt diskuteras, man skulle kunna tänka sig att denna metod borde ligga i ett util-objekt eller liknande, men för tillfället är det bara denna metod som man skulle vilja ha i ett sådant objekt vilket gör det klumpigt. Anledningen till att den istället hamnat hos Player är att både klassen OptimalPlayer och FastOptimalPlayer, som extender Player kommer vilja ha tillgång till denna metod.

Players viktiga funktion är dess move-metod, det är denna metod som kommer skilja sig för olika players. I den första uppgiftern skall ett tal (draget) läsas in i HumanPlayers move-metod, medan i nästkommande uppgift skall ett random drag väljas i RandomPlayers move-metod. Kodsklettet för Player ser ut på följande sätt:

```

Specification Player

abstract class Player(name: String) {

 /**
 * abstract method, should not be implemented here,
 * but required by extensions of Player.
 * returns an int p in the interval [0,8] where game(p) == 0,
 * the index of the move this player does.
 */
 def move(game: Array[Int], depth: Int): Int;

 /**
 * returns true if there exists a row, column or diagonal,
 * where all the elements are equal to who.
 */
 def gameWon(game: Array[Int], who:Int): Boolean = ???

 // returns a String with information about the player.
 override def toString(): String = ???
}
```

13.2.5 Obligatoriska uppgifter

Uppgift 1. Implementera ett fungerande spel genom att utöka kodskeletten i klasserna Player, HumanPlayer och Game.

- Implementera metoden gameWon i klassen Player som testar huruvida spelaren who vunnit spelet.
- Implementera HumanPlayers toString-metod
- Implementera HumanPlayers move-metod.

- d) Implementera en version av Game. Börja med att alltid spela ett spel och alltid rita spelplanen. main, draw och play behöver implementeras. All funktionalitet i main behöver ännu inte finnas.³

Uppgift 2. RandomPlayer

- a) Skapa en ny utökning av Player (kopiera HumanPlayer, och byt namn till RandomPlayer) där move istället för att läsa från System.in väljer ett random giltigt drag.
- b) Ändra Game så att användaren tillåts stänga av ritfunktionen och i så fall tillåts välja antalet spel.
- c) Vad är sannolikheterna för att x vinner, o vinner och att det blir oavgjort om två RandP spelar mot varandra?

Hamnar man i närheten av dessa resultat tror vi på er RandP.

- $P(x \text{ vinner}) = 0.586$
- $P(o \text{ vinner}) = 0.288$
- $P(\text{lika}) = 0.126$

- d) Varför är det större sannolikhet för x att vinna än o?

Uppgift 3. OptimalPlayer

Betrakta den givna funktionen eval

```
/**
 * returns 1 if there is a guaranteed strategy for who to win
 * returns 0 if there is a guaranteed strategy for who to draw
 * returns -1 if the opponent can force a win,
 * no matter what who does.
 * This is done by min,max-evaluation.
 * Find the move that gives the opponent the worst possible
 * position (min) and return -min, this is our max.
 * depth is the amount of empty cells in game.
 * who is 1 if it's this players turn to make a move,
 * -1 if it's the opponents turn to make a move.
 * From move, eval should be called with who = -1.
 */
def eval(game: Array[Int], depth: Int, who: Int): Int = {
 if(gameWon(game, -who)) return -1
 if(depth == 9) return 0
 var min = 1
 for(i <- 0 until 9) {
 if(game(i) == 0) {
 game(i) = who
 val result = eval(game, depth + 1, -who)
 if(result < min) min = result
 game(i) = 0
 }
 }
 -min
}
```

³Notera att man behöver invertera spelplanen om den ska skickas till spelare två (alternativt låta spelaren hålla reda på om den är x eller o). Förslagsvis löses detta med en extra metod invGame som skapar en ny array med omvänta tecken till orginalarrayen.

```

val score = eval(game,depth+1,-who)
if(score<min){
 min = score
}
game(i) = 0
}
}
-min
}

```

`eval` avgör om du är i en vinnande, förlorande eller oavgjord situation, givet att båda spelare spelar optimalt. Det som nog är svårast att förstå är varför vi retunerar `-min` på slutet. `min` sparar det sämsta värdet som vår motståndare kan få givet våra möjliga drag. Vi observerar att vi är i precis omvänt situation jämfört med vår motståndare. Om vår motståndare definitivt vinner förlorar vi definitivt, om det blir oavgjort för vår motståndare blir det också oavgjort för oss, och om vår motståndare definitivt förlorar, då vinner vi. Vi representerade ju vinst med 1, oavgjort med 0 och förlust med -1. Det är alltså härifrån minustecknet kommer ifrån. Vill man läsa mer om detta kan man kolla in wikipedias artikel⁴ om minmax-evaluering. Vi tar helt enkelt det draget som är sämst för vår motståndare.

- a) Implementera `move`-metoden till `OptimalPlayer` genom att kalla på `eval`.
- b) Låt två `OptimalPlayer` spela mot varandra. Det skall alltid bli oavgjort.
- c) Testa att spela mot din `OptimalPlayer` med en `HumanPlayer`. Kan du spela lika? Kan du vinna?
- d) Vad händer om du sätter en `RandomPlayer` mot `OptimalPlayer`? Blir det någonsin oavgjort, hur ofta? Blir det någon skillad man byter vem som får spela först?

Uppgift 4. Utöka säkerheten och isoleringen av ditt program

I nuläget finns det förmögligen ett problem med din nuvarande implementation, och det är att du skickar iväg en mutable datastruktur till en `Player` som utifrån den mutable datan skall göra ett drag. Tänk om en elak programmerare bestämmer sig för att ändra på spelplanen i sin egna `players` `move`-metod. Då skulle man i princip kunna fuska. För att lösa detta kan man från `Game` istället för att ge ifrån sig den egna representationen av spelplanen göra en kopia och ge kopian till `Playern`.

Uppgift 5. Snabbare `OptimalPlayer`.

Om du låter en `OptimalPlayer` spela mot en `RandomPlayer` 1000 gånger lär det ta ganska lång tid. Det behöver det inte göra. När `OptimalPlayer` bestämmer vilket drag den skall göra första gången går den ju igenom alla andra möjliga drag man kan komma till. Det visar sig att det inte finns så många unika spelbräden. Färre än $3^9 < 20000$.

---

⁴<https://en.wikipedia.org/wiki/Minimax>

Skapar vi istället ett uppslagsverk (Map) som innehåller ett värde för varje spelbräde kommer vi kunna spela mycket snabbare när väl vår Map är genererad. Skillnaden i snabbhet för vårt program blir alltså att vi behöver göra ett uppslag i en Map, jämfört med ungefär $9! > 300000$ funktionsanrop för ett drag på ett tomt spelbräde.

Det räcker med att modifera evalueringsmetoden något för att bygga mapen. Sedan anropa denna med ett tomt bräde och så har vi vår HashMap och vår optimala spelare är nu supersnabb!

Man får dock vara lite klurig, en Array[Int] går inte att använda som nyckel i en Map i java, då den inte har en implementerad hashCode-metod. I scala är det tillåtet, men mapningen kommer att vara på objektlighet och inte innehållslikhet, vilket vi i det här fallet inte vill. Enklast, som säker fungerar i både java och scala är att göra om vår array till en sträng, genom att lägga värdena i arrayen efter varandra i strängen. Vi kan göra en privat metod hash(Array[Int]):String som konkatenerar värdena i arrayen. hash([0,0,0,1,1,0,-1,-1,0]) skall alltså retunera "000110-1-10".

- Skapa en ny subklass till Player: FastOptimalPlayer.
- Skapa och implementera en privat metod hash(Array[Int]):String
- Implementera en konstruktur som skapar och genererar en Map.

Mapen kan initieras på följande vis:

```
val boardCache = scala.collection.mutable.Map.empty[String, Int].
```

För att sedan generera Mapen krävs en motsvarande metod som eval-metoden i OptimalPlayer. Denna kan tas rakt av, men med två små modifier:

- Vid start: Om det redan finns ett key-value-par i Mapen: returnera värdet från Mapen.
- Vid slut: Innan du retunerar måste ett key-value-par läggas in i Mapen som vi genererar.

Denna metod bör sedan anropas i slutet av konstruktorn med ett tomt board.

- Låt move-metoden göra en Map-lookup med hjälp av hash-metoden och din Map.
- Testa att låta en FastOptimalPlayer spela mot en RandomPlayer. Du märker nog att skapandet av en FastOptimalPlayer kommer ta lite tid, typ en halv sekund. Sedan skall det dock gå jättesnabbt när spelarna spelar. 100000 spel skall gå utan problem på någon sekund, vilket borde gå på tiotals minuter för den gamla OptimalPlayer.

13.3 Projektuppgift: imageprocessing

13.3.1 Bakgrund

En digital bild består av ett rutnät (en matris) av pixlar. Varje pixel har en färg, och om man har många pixlar flyter de samman för ögat så att de tillsammans skapar en bild.

Det finns olika system för hur man färgsätter de olika pixlarna. T.ex. så används CMYK-systemet (cyan, magenta, gul, svart) vid blandning av färg som ska tryckas på papper eller annat material. På en dator dockanot används vanligtvis RGB-systemet. RGB-systemet har tre grundfärgar: röd, grön och blå. Mätnaden av varje grundfärg anges av ett heltal som vi i fortsättningen förutsätter ligger i intervallet [0, 255]. 0 anger ”ingen färg” och 255 anger ”maximal färg”. Man kan därmed representera $256 \times 256 \times 256 = 16\,777\,216$ olika färgnyanser. Man kan också representera gråskalar; det gör man med färger som har samma värde på alla tre grundfärgerna: (0, 0, 0) är helt svart, (255, 255, 255) är helt vitt.

13.3.2 Uppgiften

Du ska skriva ett program där du implementerar olika filter som ska manipulera en given bild på ett flertal olika sätt. Filterklasserna ska härva från en abstrakt `ImageFilter`-klass som är skriven i Java. `ImageFilter`-klassen hittar du i cslib.

Följande beskriver `ImageFilter`-klassen.

```
abstract class ImageFilter

/*
 * Skapar ett filterobjekt med ett givet namn och antalet argument.
 */
protected ImageFilter(String name, int nbrOfArgs);

/*
 * Tar reda på filtrets namn.
 */
public String getName();

/*
 * Tar reda på antalet argument filtret behöver till apply-metoden.
 */
public int getNumberOfArguments();

/*
 * Filtrerar bilden i matrisen inPixels och returnerar resultatet i
 * en ny matris. Utnyttjar eventuellt värdena i args.
 */
public abstract Color[][] apply(Color[][] inPixels, double[] args);

*/
```

```

 * Beräknar intensiteten hos alla pixlarna i pixels,
 * returnerar resultatet i en ny matris.
 */
protected short[][] computeIntensity(Color[][] pixels):

/**
 * Faltar punkten p[i][j] med faltningskärnan kernel.
 *
 * @param p matris med talvärdet
 * @param i radindex får den aktuella punkten
 * @param j kolonnindex får den aktuella punkten
 * @param kernel faltningskärnan, en 3x3-matris
 * @param weight summan av elementen i kernel
 * @return resultatet av faltningen
 */
protected short convolve(short[][] p, int i, int j,
 short[][] kernel, int weight);

```

Utöver filterklasserna ska du även skapa ett program där du kan välja ett variabelt antal filter och sedan applicera dessa på en bild. För att åstadkomma detta ska du implementera klasserna `FilterChooser`, som hanterar val av filter, och `FilterList` som representerar vilka filter som ska användas. Klasserna har följande specifikationer:

Specification FilterList

```

class FilterList = ???

/** Adds a filter to the FilterList */
def addFilter(filter: ImageFilter): Unit = ???

/** Applies all the filters on the given Image and draws it in SimpleWindow */
def applyFilters(image: Image, sw: SimpleWindow): Unit = ???

```

Specification FilterChooser

```

/** Creates a FilterChooser with all the available filters */
class FilterChooser(filters: Array[ImageFilter]) = ???

/** Shows which filters are available and lets the user choose filters
 * until an escape sequence has been given and returns a FilterList which
 * contain the chosen filters
 * Example:
 * 0. för Blått-filter
 * 2. för Kontrast-filter
 * 3. för Gauss-filter
 * 4. för Sobel-filter
 * 5. om du inte vill ha fler filter
 */
def chooseFilters(): FilterList = ???

```

Till din hjälp får du en `Image`-klass som representerar en bild samt ett `ImageUI` som hjälper dig att ladda in en JPEG bild.

Specification Image

```
class Image(val image: BufferedImage);

/** Returns a matrix of Color-objects that represents an image */
def getColorMatrix: Array[Array[Color]];

/** Updates the image in accordance with the given Color-matrix */
def updateImage(pixels: Array[Array[Color]]): Unit;
```

Specification ImageUI

```
object ImageUI;

/** Returns a chosen image from the images folder.
 * Prints:
 *
 * Välj en av följande bilder genom att mata in en siffra
 *
 * 0. boy.jpg
 * 1. car.jpg
 * 2. duck.jpg
 * 3. facade.jpg
 * 4. jay.jpg
 * 5. moon.jpg
 * 6. obidos.jpg
 * 7. sgrada.jpg
 * 8. shuttle.jpg
 * Ditt val:
 */
def getImage: BufferedImage;
```

Uppgift 1. Blåfilter. Skriv en klass BlueFilter som skapar en blå version av bilden. Det vill säga skapa ett filter där varje pixel bara innehåller den blå komponenten. Testa filtret genom att skapa ett ImageProcessing-object som ska innehålla en main-metod (ImageProcessing ska användas och utökas i senare uppgifter). Använd ImageUI för att välja en bild på följande sätt:

```
val im = new Image(ImageUI.getImage)
```

Använd SimpleWindow samt image attributet från Image-objektet för att visa bilden.

Uppgift 2. Inverteringsfilter. Skriv en klass InvertFilter som inverterar en bild dvs skapar en ”negativ” kopia av bilden. Ljusa färger ska alltså bli mörka och mörka färger ska bli ljusa. Fundera över vad som kan menas med en inverterad eller negativ kopia: de nya RGB-värdena är inte ett dividerat med de gamla värdena (då skulle de nya värdena kunna bli flyttal) och inte de gamla värdena med ombytt tecken (då skulle de nya värdena bli negativa).

Uppgift 3. Gråskalningsfilter. Skriv en klass GrayScaleFilter som gör om bilden till en gråskalebild. Använd ImageFilters computeIntensity metod för att bestämma vilken intensitet varje pixel ska ha. Om intensiteten i en

pixel till exempel är 105 så ska ett nytt `Color`-objekt med värdena (105, 105, 105) skapas.

Uppgift 4. Krypteringsfilter. Skriv en klass `XORCryptFilter` som krypterar bilden med xor-operatorn `^`. Denna operator gör binär xor mellan bitarna i ett heltal. Exempelvis ger $8 \wedge 127$ värdet 119. Om man gör xor igen med 127, alltså $119 \wedge 127$, får man tillbaka värdet 8. Varje pixel krypteras genom att använda xor-operatorn med ursprungsvärdena för rött, grönt och blått tillsammans med ett slumpmässigt heltalsvärde som genereras av Scalas Random klass. Använd `paramValue` för att ge `Random`-objektet ett seed. På så sätt kan du återskapa bilden genom att applicera krypteringsfiltret igen, med samma `paramValue`, på den numera krypterade bilden.

Uppgift 5. Gaussfiltrer. Gaussfiltrering är ett exempel på så kallad faltningsfiltrering. Filtreringen bygger på att man modifierar varje bildpunkt genom att titta på punkten och omgivande punkter.

För detta utnyttjar man en så kallad faltningskärna K som är en liten kvadratisk heltalsmatris. Man placerar K över varje element i intensitetsmatrisen och multiplicerar varje element i K med motsvarande element i intensitetsmatrisen. Man summerar produkterna och dividerar summan med summan av elementen i K för att få det nya värdet på intensiteten i punkten. Divisionen med summan gör man för att de nya intensiteterna ska hamna i rätt intervall.

Exempel:

$$\text{intensity} = \begin{pmatrix} 5 & 4 & 2 & 8 & \dots \\ 4 & 3 & 4 & 9 & \dots \\ 9 & 8 & 7 & 7 & \dots \\ 8 & 6 & 6 & 5 & \dots \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \ddots \end{pmatrix} \quad K = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 1 & 4 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

Här är summan av elementen i K $1 + 1 + 4 + 1 + 1 = 8$. För att räkna ut det nya värdet på intensiteten i punkten med index (1)(1) (det nuvarande värdet är 3) beräknar man:

$$\text{newintensity} = \frac{0 \cdot 5 + 1 \cdot 4 + 0 \cdot 2 + 1 \cdot 4 + 4 \cdot 3 + 1 \cdot 4 + 0 \cdot 9 + 1 \cdot 8 + 0 \cdot 7}{8} = \frac{32}{8} = 4$$

Man fortsätter med att flytta K ett steg åt höger och beräknar på motsvarande sätt ett nytt värde för elementet med index (1)(2) (där det nuvarande värdet är 4 och det nya värdet blir 5). Därefter gör man på samma sätt för alla element utom för "ramen" dvs elementen i matrisens ytterkanter.

Skriv en klass `GaussFilters` som implementerar denna algoritm. Varje färg ska behandlas separat. Gör på följande sätt:

1. Bilda tre short-matrider och lagra pixlarnas red-, green- och blue-komponenter i matriserna.
2. Utför faltningen av de tre komponenterna för varje element och lagra ett nytt `Color`-objekt i `outPixels` för varje punkt.

3. Elementen i ramen behandlas inte, men i `outPixels` måste också dessa element få värden. Enklast är att flytta över dessa element oförändrade från `inPixels` till `outPixels`. Man kan också sätta dem till `Color.WHITE`, men då kommer den filtrerade bilden att se något mindre ut.

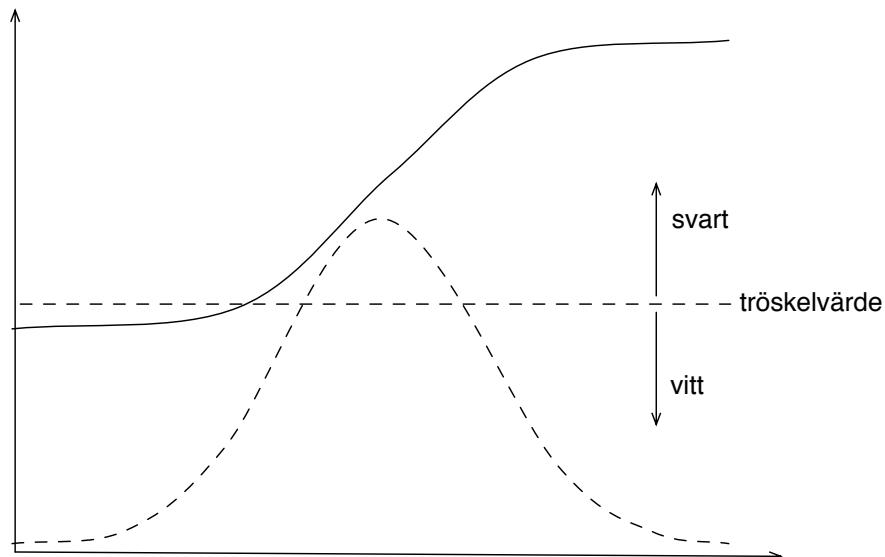
Använd `ImageFilters.convolve`-metod för att utföra faltningen. Metoden behöver en faltningssmatris, kernel, som input och ska anropas med red-, green- och blue-matrisen. Faltningssmatrisen kan vara ett attribut i klassen och ska ha följande utseende:

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 1 & 4 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

Det kan vara intressant att prova med andra värden än 4 i mitten av faltningssmatrisen. Med värdet 0 får man en större utjämning eftersom man då inte alls tar hänsyn till den aktuella pixelns värde. Mata in detta värde i Parameter-rutan.

Anmärkning: det kan ibland vara svårt att se någon skillnad mellan den filtrerade bilden och originalbilden. Om man vill ha en riktigt suddig bild så måste man använda en större matris som faltningsskärna.

Uppgift 6. Sobelfiltrer. Sobelfiltrering är, precis som Gaussfiltrering, en typ av faltningssfiltrering. Med Sobelfiltrering får man dock motsatt effekt i jämförelse med Gaussfiltrering, dvs man förstärker konturer i en bild. I princip deriverar man bilden i x- och y-led och sammanställer resultatet.

Figur 13.1: En funktion (heldragen linje) och dess derivata (streckad linje).

I figur 13.1 visas en funktion f (heldragen linje) och funktionens derivata f' (streckad linje). Vi ser att där funktionen gör ett "hopp" så får derivatan

ett stort värde. Om funktionen representerar intensiteten hos pixlarna längs en linje i x-led eller y-led så motsvarar ”hoppen” en kontur i bilden. Om man sedan bestämmer sig för att pixlar där derivatans värde överstiger ett visst tröskelvärde ska vara svarta och andra pixlar vita så får man en bild med bara konturer.

Nu är ju intensiteten hos pixlarna inte en kontinuerlig funktion som man kan derivera enligt vanliga matematiska regler. Men man kan approximera derivatan, till exempel med följande formel:

$$f'(x) \approx \frac{f(x+h) - f(x-h)}{2h}$$

(Om man här låter h gå mot noll så får man definitionen av derivatan.) Uttryckt i Scala och matrisen `intensity` så får man:

```
val derivative = (intensity(i)(j+1) - intensity(i)(j-1)) / 2
```

Allt detta kan man uttrycka med hjälp av faltning.

1. Beräkna intensitetsmatrisen med metoden `computeIntensity`.
2. Falta varje punkt i intensitetsmatrisen med två kärnor:

$$X\_SOBEL = \begin{pmatrix} -1 & 0 & 1 \\ -2 & 0 & 2 \\ -1 & 0 & 1 \end{pmatrix} Y\_SOBEL = \begin{pmatrix} -1 & -2 & -1 \\ 0 & 0 & 0 \\ 1 & 2 & 1 \end{pmatrix}$$

Använd metoden `convolve` med vikten 1. Koefficienterna i matrisen `X_SOBEL` uttrycker derivering i x-led, i `Y_SOBEL` faltning i y-led. För att förklara varför koefficienterna ibland är 1 och ibland 2 måste man studera den bakomliggande teorin noggrant, men det gör vi inte här.

3. Om resultaten av faltningen i en punkt betecknas med `sx` och `sy` så får man en indikator på närvaron av en kontur med `math.abs(sx) + math.abs(sy)`. Absolutbelopp behöver man eftersom man har negativa koefficienter i faltningsmatriserna.
4. Sätt pixeln till svart om indikatorn är större än tröskelvärdet, till vit annars. Tröskelvärdet bestäms av `paramValue`.

Skriv en klass `SobelFilter` som implementerar denna algoritm.

Figur 13.2: Exempel på en bild där ett Sobelfilter applicerats med ett parametervärdet på 150.

Uppgift 7. Implementera FilterList enligt specifikationerna ovan.

Uppgift 8. Implementera FilterChooser enligt specifikationerna ovan.

Uppgift 9. Knyt ihop allt i ImageProcessing-objektet som du skapade innan.

Utskrifterna ska se ut på följande sätt:

Välj en av följande bilder genom att mata in en siffra

- 0. boy.jpg
- 1. car.jpg
- 2. duck.jpg
- 3. facade.jpg
- 4. jay.jpg
- 5. moon.jpg
- 6. obidos.jpg
- 7. sgrada.jpg
- 8. shuttle.jpg

Ditt val: 1

Bild car.jpg laddad

- 0. för Vanligt-filter
- 1. för Blått-filter
- 2. för Krypterat-filter
- 3. för Inverterat-filter
- 4. för Grått-filter
- 5. för Kontrast-filter
- 6. för Gauss-filter
- 7. för Sobel-filter

8. om du inte vill använda fler filter

Välj ett filter **1**

Välj ett filter **8**

Välja ny bild? (y/n) **n**

Tänk på att användaren kan mata in otillåtna värden. Detta ska hanteras på lämpligt sätt.

13.3.3 Frivilliga extrauppgifter

Uppgift 10. Kontrastfilter. Om man applicerar kontrastfiltrering på en färbild så kommer bilden att konverteras till en gråskalebild. (Man kan naturligtvis förbättra kontrasten i en färgbild och få en färgbild som resultat. Då behandlar man de tre färgkanalerna var för sig.) Många bilder lider av alltför låg kontrast. Det beror på att bilden inte utnyttjar hela det tillgängliga området 0–255 för intensiteten. Man får en bild med bättre kontrast om man ”töjer ut” intervallet enligt följande formel (lineär interpolation):

```
val newIntensity = 255 * (intensity - 45) / (225 - 45)
```

Som synes kommer en punkt med intensiteten 45 att få den nya intensiteten 0 och en punkt med intensiteten 225 att få den nya intensiteten 255. Mellanliggande punkter sprids ut jämnt över intervallet [0, 255]. För punkter med en intensitet mindre än 45 sätter man den nya intensiteten till 0, för punkter med en intensitet större än 225 sätter man den nya intensiteten till 255. Vi kallar intervallet där de flesta pixlarna finns för [`lowCut`, `highCut`]. De punkter som har intensitet mindre än `lowCut` sätter man till 0, de som har intensitet större än `highCut` sätter man till 255. För de övriga punkterna interpolerar man med formeln ovan (45 ersätts med `lowCut`, 225 med `highCut`).

Det återstår nu att hitta lämpliga värden på `lowCut` och `highCut`. Detta är inte något som kan göras helt automatiskt, eftersom värdena beror på intensitetsfördelningen hos bildpunkterna. Man börjar med att beräkna bildens intensitetshistogram, dvs hur många punkter i bilden som har intensiteten 0, hur många som har intensiteten 1, . . . , till och med 255.

I de flesta bildbehandlingsprogram kan man sedan titta på histogrammet och interaktivt bestämma värdena på `lowCut` och `highCut`. Så ska vi dock inte göra här. I stället bestämmer vi oss för ett procenttal `cutOff` (som bestäms av `paramValue`) och beräknar `lowCut` så att `cutOff` procent av punkterna i bilden har en intensitet som är mindre än `lowCut` och `highCut` så att `cutOff` procent av punkterna har en intensitet som är större än `highCut`.

Exempel: antag att en bild innehåller 100 000 pixlar och att `cutOff` är 1.5. Beräkna bildens intensitetshistogram i en vektor

```
val histogram = Array[Int](256)
```

Beräkna `lowCut` så att `histogram(0) + ... + histogram(lowCut) = 0.015 * 100000` (så nära det går att komma, det blir troligen inte exakt likhet). Beräkna

`highCut` på liknande sätt.

Sammanfattning av algoritmen:

1. Beräkna intensiteten hos alla punkterna i bilden, lagra dem i en short-matris. Använd den färdigskrivna metoden `computeIntensity`.
2. Beräkna bildens intensitetshistogram.
3. Parametervärdet `paramValue` är det värde som ska användas som `cutOff`.
4. Beräkna `lowCut` och `highCut` enligt ovan.
5. Beräkna den nya intensiteten för varje pixel enligt interpolationsformeln och lagra de nya pixlarna i `outPixels`.

Skriv en klass `ContrastFilter` som implementerar algoritmen. I katalogen `images` kan bilden `moon.jpg` vara lämpliga att testa, eftersom den har låg kontrast. Anmärkning: om `cutOff` sätts = 0 så får man samma resultat av denna filtrering som man får av `GrayScaleFilter`. Detta kan man se genom att studera interpolationsformeln.

Uppgift 11. Eget filter. Skapa ett eget filter som utnyttjar att `apply`-metoden tar emot en array av värden. Till exempel så kan du skicka in en array med fem värden där de två första värdena representerar ett intensetsintervall och de tre sista värdena representerar röd-, grön- och blåkomponenterna till en färg som ska stoppas in där intensiteten hamnar utanför det givna intervallet. Ett annat alternativ kan vara att använda dig av metoder i `SimpleWindow` för att välja specifika pixlar på orginalbilden som sedan kan användas för att manipulera bilden i filtrets `apply`-metod. Valet är ditt!

Kapitel 14

Tentaträning

Före tentan:

1. Repetera övningar och labbar i kompendiet.
2. Läs igenom föreläsningsanteckningar.
3. Studera **snabbref mycket noga** så att du vet vad som är givet och var det står, så att du kan hitta det du behöver snabbt.
4. Skapa och **memorera** en personlig **checklista** med programmeringsfel du brukar göra, som även inkluderar småfel, så som glömda parenteser och semikolon, och annat som en kompilator/IDE normalt hittar.
5. Tänk igenom hur du ska disponera dina 5 timmar på tentan.
6. Gör den fiktiva extentan som om det vore **skarp läge**:
  - (a) Avsätt 5 ostörda timmar (stäng av telefon, dator etc).
  - (b) Inga hjälpmaterial. Bara snabbref.
  - (c) Förbered dryck och tilltugg.

På tentan:

1. Läs igenom **hela** tentan först.
Varför? Förstå helheten. Delarna hänger ihop.
2. Notera och begrunda specifika begrepp och definitioner.
Varför? Begreppen är avgörande för förståelsen av uppgiften.
3. Notera förenklingar, antaganden och specialfall.
Varför? Uppgiften blir mkt enklare om du inte behöver hantera dessa.
4. **Fråga** tentamensansvarig om du inte förstår uppgiften – speciellt om det finns misstänkta felaktigheter eller förmodat oavsiktliga oklarheter.
Varför? Det är inte lätt att konstruera en ”perfekt” tenta.
Du får fråga vad du vill, men det är inte säkert du får svar :)
5. Läs specifikationskommentarerna och metodssignaturerna i alla givna klass-specifikationer **mycket noga**.
Varför? Det är ett vanligt misstag att förbise de ledtrådar som ges där.
6. Återskapa din memorerade personliga checklista för vanliga fel som du brukar göra och avsätt tid till att gå igenom den på tentan.
7. Lämna in ett försök även om du vet att lösningen inte är fullständig.

Del III

Appendix

Appendix A

Terminalfönster

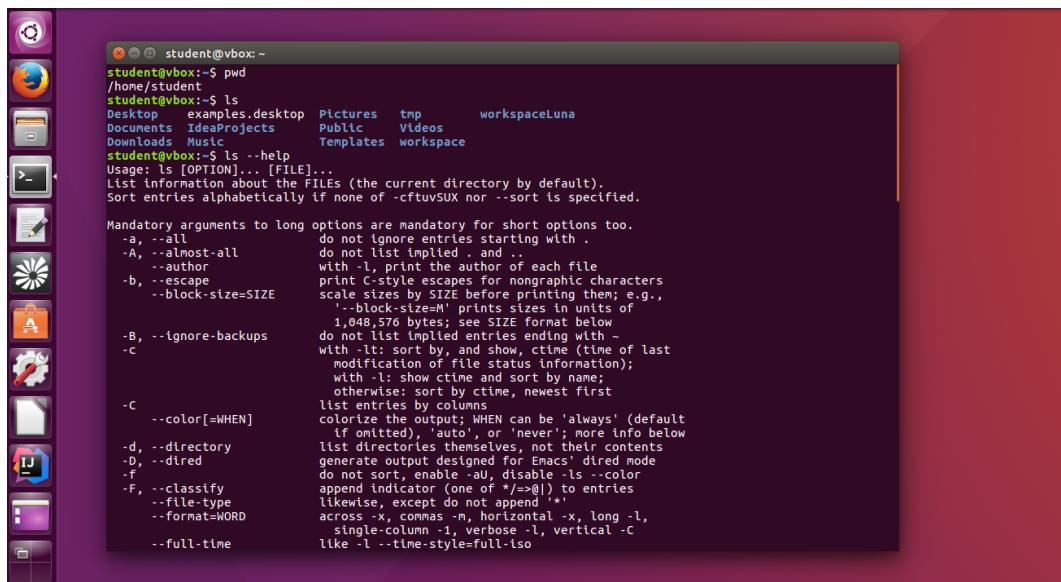
A.1 Vad är ett terminalfönster?

I ett terminalfönster kan man skriva kommandon som kör program och hanterar filer. När man programmerar använder man ofta terminalkommando för att kompilera och exekvera sina program.

Terminal i Linux

I Ubuntu trycker du lättast **Ctrl+Alt+T** eller sök efter ”terminal” i app-menyn. Då öppnas ett fönster med en blinkande markör som visar att det är redo att ta emot dina textkommando. Ett exempel på kommando är `ls` som skriver ut en lista med filer i det aktuella biblioteket, så som visas i fig. A.1.

Det som visas i ett terminalfönster sköts av ett **kommandoskal** (eng. *command shell*), som är redo att ta emot kommando efter en prompt som slutar med ett \$-tecken. När du skriver ett kommando och trycker Enter anropar

The screenshot shows a terminal window titled "student@vbox: ~". The user has run the command `ls`, which lists the contents of the current directory (~). The output includes:

```
student@vbox:~$ ls
Desktop examples.desktop Pictures tmp workspaceLuna
Documents IdeaProjects Public Videos
Downloads Music Templates workspace

student@vbox:~$ ls --help
Usage: ls [OPTION]... [FILE]...
List information about the FILEs (the current directory by default).
Sort entries alphabetically if none of -cftuvSUX nor --sort is specified.

Mandatory arguments to long options are mandatory for short options too.
-a, --all do not ignore entries starting with .
-A, --almost-all do not list implied . and ..
--author with -l, print the author of each file
-b, --escape print C-style escapes for nongraphic characters
--block-size=SIZE scale sizes by SIZE before printing them; e.g.,
 '-block-size=M' prints sizes in units of
 1,048,576 bytes; see SIZE format below
-B, --ignore-backups do not list implied entries ending with -
-c with -lt: sort by, and show, ctime (time of last
 modification of file status information);
 with -l: show ctime and sort by name;
 otherwise: sort by ctime, newest first
-C list entries by columns
--color[=WHEN] colorize the output; WHEN can be 'always' (default
 if omitted), 'auto', or 'never'; more info below
-d, --directory list directories themselves, not their contents
-D, --dired generate output designed for Emacs' dired mode
-f do not sort, enable -u; disable -ls --color
-F, --classify append indicator (one of ">=@!") to entries
 likewise, except do not append "*"
--file-type across -x, commas -n, horizontal -x, long -l,
 single-column -1, verbose -v, vertical -C
--format=WORD like -l --time-style=full-ls0
--full-time
```

Figur A.1: Terminalfönster i Ubuntu öppnas med **Ctrl+Alt+T**.

kommandoskalet en kommandotolk som tolkar och utför dina kommandon. Om ett kommando inte kan tolkas, skrivs ett felmeddelande.

Det finns många användbara kortkommando, varav de viktigaste visas i tabell A.1. Det är bra om du lär dig dessa kortkommandon utantill så att ditt arbete i terminalen går snabbt och smidigt.

pil upp/ner	bläddra i kommandohistoriken
Tab	"auto-complete", fyll i resten baserat på vad du skrivit hittills
Tab Tab	två tryck på Tab listar flera alternativ, om så finnes
Ctrl+A	"ahead", flytta markören till början av raden
Ctrl+E	"end", flytta markören till slutet av raden
Ctrl+K	"kill", ta bort tecken från markören till radens slut
Ctrl+U	"undo", ta bort tecken från markören till början av raden
Ctrl+Y	"yank", sätt in det som senast togs bort
Ctrl+Z	"zleep", stoppa pågående process, skriv sedan bg för bakgrundskörning
Ctrl+L	rensa terminalfönstret
Ctrl+D	avsluta kommandoskalet

Tabell A.1: Viktiga kortkommandon i Linux terminalfönster.

Ctrl+C orsakar normalt ett avbrott av pågående process, men om du vill att Ctrl+C ska vara "Copy" som vanligt för att kopiera markerad text, kan du ställa om detta med terminalfönstrets meny "Edit → Keyboard Shortcuts", eller liknande.

PowerShell och Cmd i Microsoft Windows

Microsoft Windows är inte Linux-baserat, men i kommandotolken **Powershell** finns alias definierade för några vanliga Linux-kommandon, inkluderat ls, cd och pwd. Du startar Powershell t.ex. genom att trycka på Windows-knappen och skriva powershell. Du kan också, medan du bläddrar bland filer, klicka på filnamnsraden överst i filbläddraren och skriva powershell och tryck Enter; då startas Powershell i aktuellt bibliotek. Ändra gärna typsnitt och bakgrundsfärg med hjälp av fönstrets menyer, så att det blir lättare för dig att läsa vad som skrivs.

Det finns även i Windows den ursprungliga kommandotolken **Cmd** med helt andra kommandon. Till exempel skriver man i Cmd kommandot dir i stället för ls för att lista filer.

I Windows 10 du även köra Ubuntu-kommandoskalet, se
<http://www.omgubuntu.co.uk/2016/08/enable-bash-windows-10-anniversary-update>

Terminal i Apple OS X / macOS

Apple OS X och macOS är Unix-baserade operativsystem. De flesta vanliga terminalkommandon som fungerar i Linux fungerar också under Apple OS X

och macOS. Du startar ett terminalfönster i Apples operativsystem genom att klicka på förstoringsglaset uppe till höger, skriva terminal, och trycka Enter.

A.2 Vad är en path/sökväg?

När du skriver ett kommando i terminalen, eller kör vilket program som helst på din dator, behöver operativsystemet identifiera i vilken fil programmets maskinkod ligger innan programmet kan köras.

Lokaliseringe av filer sker med hjälp av en **sökväg** (eng. *path*), som anger en position i filsystemet. Ofta betraktas filsystemet som ett upp-och-ned-vänt träd, och kallas därför även ”filträdet”. Den ”översta” positionen kallas ”rot” (eng. *root*) och betecknas med ett enkelt snedstreck /. Kataloger som ligger i kataloger utgör förgreningar i trädet. En sökväg pekar ut vägar genom trädet som behövs för att nå ”löven”, som utgörs av själva filerna.

Du kan se var ett program ligger i Linux med hjälp av kommandot which enligt nedan.¹ Listan med bibliotek i sövägen avskiljs med snedstreck.

```
$ which java
/usr/lib/jvm/oracle_jdk8/bin/java
$ which ls
/bin/ls
```

En sökväg kan vara **absolut** eller **relativ**. En absolut sökväg utgår från roten och visar hela vägen från rot till destination, t.ex. /usr/bin/firefox, medan en relativ sökväg utgår från aktuellt bibliotek (där du ”står”) och börjar *inte* med ett snedstreck.

Alla operativsystem håller reda på en mängd olika sökvägar för att kunna hitta speciella filer i filträdet. Dessa sökvägar lagras i s.k. **miljövariabler** (eng. *environment variables*). Det finns en *speciell* miljövariabel som heter kort och gott **PATH**, i vilken alla sökvägar till de program finns, som ska vara tillgängliga för din användaridentitet direkt för exekvering genom sina filnamn, *utan* att man behöver ange absoluta sökvägar.

Du kan i Linux se vad som ligger i din PATH med kommandot echo \$PATH medan man i Windows Powershell skriver \$env.Path där det bara är första bokstaven som ska vara en versal. I Unix separeras biblioteken i sövägen med kolon, medan Windows använder semikolon.

Ibland kan du behöva uppdatera din PATH för att program som du installerat och ska bli allmänt tillgängliga. Detta görs på lite olika sätt i olika operativsystem, för Linux se t.ex. här: stackoverflow.com/questions/14637979/how-to-permanently-set-path-on-linux

När man anger sökvägar finns några tecken med speciell betydelse:

¹Skriv gcm ls i Windows Powershell för motsvarighet till which ls
Eller skriv New-Alias which get-command för tillgång till kommandot which i Powershell.
stackoverflow.com/questions/63805/equivalent-of-nix-which-command-in-powershell

- ~ "tilde", din hemkatalog
- / "slash", snedstreck anger filträdets rot om det finns i början av sökvägen, men utgör biblioteksavskiljare inuti sökvägen
- . en punkt anger aktuellt bibliotek, där du "står"
- .. två punkter anger ett steg "upp" i filträdet
- " omgärda en sökväg med citationstecken, först och sist, om den innehåller annat än engelska bokstäver, t.ex. blanktecken
- \ *backslash+blanktecken* används för att beteckna mellanslag i sökvägar som *inte* omgärdas av citationstecken

A.3 Några viktiga terminalkommando

I tabell A.2 finns en lista med några viktiga terminalkommando som är bra att lära sig utantill.

En introduktion till LTH:s datorer med exempel på hur du använder vanliga Linux-kommandon finns i denna skrift <http://www.ddg.lth.se/perf/unix/> som används i introduktionsveckan för nybörjare på dاتateknikprogrammet vid LTH.

På sajten <http://ss64.com/> finns en mer omfattande lista med användbara terminalkommando och tillhörande förklaringar för för Linux (Bash), Windows (Powershell, Cmd) och Apple OS X.

<code>ls</code>	lista filer i aktuellt bibliotek (alltså där du "står")
<code>ls p</code>	lista filer i biblioteket <i>p</i>
<code>ls -A</code>	lista alla filer i aktuellt bibliotek, även gömda
<code>man ls</code>	manual för kommandot <code>ls</code> ; testa även <code>man</code> för andra kommandon!
<code>cd p</code>	"change directory", ändra aktuellt bibliotek till <i>p</i>
<code>pwd</code>	"print working directory", skriv ut sökväg för aktuellt bibliotek
<code>cp p1 p2</code>	"copy", kopiera filen med path <i>p1</i> till en ny fil kallad <i>p2</i>
<code>mv p1 p2</code>	"move", byt namn på filen <i>p1</i> till <i>p2</i>
<code>rm p</code>	"remove", ta bort filen <i>p</i>
<code>rm -r p</code>	"remove recursive", ta bort biblioteket <i>p</i> med allt innehåll; var försiktig!
<code>mkdir p</code>	"make dir", skapa ett nytt bibliotek <i>p</i>
<code>cat p1 p2</code>	"concatenate", skriv ut hela innehållet i en eller flera filer <i>p1 p2 etc.</i>
<code>less p</code>	skriv ut innehållet i filen <i>p</i> , en skärm i taget
<code>wget url</code>	ladda ner <i>url</i> , t.ex. <code>wget http://cs.lth.se/pgk/ws -o ws.zip</code>
<code>unzip p</code>	packa upp <i>p</i> , t.ex. <code>unzip ws.zip</code>

Tabell A.2: Några viktiga terminalkommando i Linux. Med *p*, *p1*, *p2*, etc. avses en absolut eller relativ sökväg (eng. *path*), se avsnitt A.2.

Appendix B

Editera

B.1 Vad är en editor?

En editor används för att redigera programkod. Det finns många olika editorer att välja på. Erfarna utvecklare lägger ofta mycket energi på att lära sig att använda favoriteeditorns kortkommandon och specialfunktioner, eftersom detta påverkar stort hur snabbt kodredigeringen kan göras.

En bra editor har **syntaxfärgning** för språket du använder, så att olika delar av koden visas i olika färger. Då går det mycket lättare att läsa och hitta i koden.

Nedan listas några viktiga funktioner som man använder många gånger dagligen när man kodar:

- **Navigera.** Det finns flera olika sätt att flytta markören och bläddra genom koden. Alla editorer erbjuder sökmöjligheter, och de flesta editorer har även mer avancerade sökfunktioner där kodmönster kan identifieras och multipla sökträffar markeras över flera kodfiler.
- **Markera.** Att markera kod kan göras på många sätt: med piltaxonger+Shift, med olika speciella menyalternativ, med mus + dubbelklick eller trippelklick, etc. I vissa editorer finns även möjlighet att ha multipla markörer så att flera rader kan editeras samtidigt.
- **Kopiera.** Genom Copy-Paste slipper du du skriva samma sak många gånger. Kortkommandona Ctrl+C för Copy och Ctrl+V för Paste sitter i fingrarna efter ett tag. Man ska dock vara medveten om att det lätt blir fel när man kopierar en stor del som sedan ska ändras lite; många Copy-Paste-buggar kommer av att man inte är tillräckligt noggrann och ofta är det bättre att skriva från grunden i stället för att kopiera så att du hinner tänka efter medan du skriver.
- **Klipp ut.** Genom Ctrl+X för Cut och Ctrl+V för Paste, kan du lätt flytta kod. Att skriva kod är en stegvis process där man gör många förändringar under resans gång för att förbättra och vidareutveckla koden. Att flytta på kod för att skapa en bättre struktur är mycket vanligt.

- **Formatering.** Med indragningar, radbrytningar och nästlade block i flera nivåer får koden struktur. Många editorer kan hjälpa till med detta och har speciella kortkommandon för att ändra indragningsnivå inåt eller utåt.
- **Parentesmatchning.** Olika former av parenteser, ({ [ ] }), behöver matchas för att koden ska fungera; annars går kompilatorn ofta helt vilse och konstiga felmeddelanden kan peka på helt fel plats i koden. En bra kodeditor kan hjälpa dig att markera vilka parentespar som hör ihop så att du undviker att spendera för mycket tid med att leta efter en parentes som saknas eller är står i vägen.

I en integrerad utvecklingsmiljö, en s.k. IDE, (se appendix D) finns en inbyggd editor som, tack vare ett mer intimt samarbete med kompilatorn, kan erbjuda ännu fler avancerade funktioner som hjälper dig i kodarbetet. Men även när du lärt dig använda en IDE kommer du fortfarande ha stor nytta av en ”vanlig” editor. Ofta har man flera terminalfönster igång, tillsammans med flera editorfönster och en IDE.

B.2 Välj editor

I tabell B.1 visas en lista med några populära editorer. Det är en stor fördel om din favoriteeditor finns på flera plattformar så att du har nytta av dina förvärvade färdigheter när du behöver växla mellan olika operativsystem.

Om du inte vet vilken du ska välja, börja med *gedit*, som inte är så avancerad, men ändå lätt att komma igång med. När du sedan är redo att investera din lärotid i en mer avancerad editor rekommenderas *Atom*, eftersom den är öppen, gratis och finns för Linux, Windows och macOS.

Det är också bra att lära sig åtminstone de mest basala kommandona i editorn *vim* eftersom denna editor kan köras direkt i terminalen, även vid fjärrinloggning, och finns förinstallerad i de flesta Linux-system.

<i>Editor</i>	<i>Beskrivning</i>
Gedit	öppen, fri och gratis; lätt att lära men inte så avancerad; finns för Linux, Windows & macOS; är förinstallerad på LTH:s Linux-datorer och startas med kommandot <code>gedit</code> i ett terminalfönster https://wiki.gnome.org/Apps/Gedit
Atom	öppen, fri och gratis; finns för Linux, Windows, & macOS; är förinstallerad på LTH:s Linux-datorer och startas med kommandot <code>atom</code> i ett terminalfönster; öppenkällkodssprojektet startades nyligen av GitHub och därför är Atom-editorn ännu inte lika mogen som övriga i denna lista https://atom.io/ Installera Ensime som ger kraftfullt Scala-stöd i Atom: http://ensime.github.io/editors/atom
Vim	öppen, fri och gratis; lång historik, hög inlärningströskel; finns för Linux, Windows, & Mac; är förinstallerad på LTH:s Linux-datorer och startas med kommandot <code>vim</code> i ett terminalfönster http://www.vim.org/
Emacs	öppen, fri och gratis; lång historik, hög inlärningströskel; finns för Linux, Windows, & Mac; är förinstallerad på LTH:s Linux-datorer och startas med kommandot <code>emacs</code> i ett terminalfönster http://www.gnu.org/software/emacs/
Sublime Text	sluten källkod; gratis att prova på, men programmet föreslår då och då att du köper en licens; finns för Windows, Mac, Linux. http://www.sublimetext.com/3
Notepad++	öppen, fri och gratis; finns endast för Windows; https://notepad-plus-plus.org/
Textwrangler	sluten källkod, gratis; lätt att lära men inte så avancerad; finns endast för macOS http://www.barebones.com/products/textwrangler/

Tabell B.1: Några populära editorer. Om du inte vet vilken du ska välja, börja med att installera Gedit.

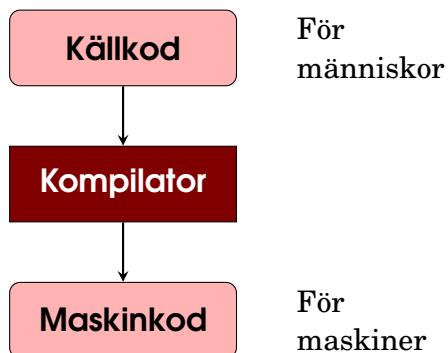

Appendix C

Kompilera och exekvera

C.1 Vad är en kompilator?

En **kompilator** (eng. *compiler*) är ett program som läser programtext och översätter den till exekverbar maskinkod, så som visas i figur C.1. Programtexten som kompileras kallas källkod och utgörs av text som följer reglerna för ett programmeringsspråk, till exempel Scala eller Java.

Figur C.1: En kompilator översätter från källkod till maskinkod.

Vissa kompilatorer genererar kod som kan köras av en processor direkt, medan andra kompilatorer genererar ett mellanformat som tolkas under exekveringen. Det senare är fallet med Java och Scala, vilket möjliggör att programmet kan kompileras en gång för alla plattformar och sedan kan programmet köras på all de processorer till vilka det finns en s.k. virtuell maskin för Java (eng. *Java Virtual Machine, JVM*). Den kod som genereras av en kompilator för JVM kallas **bytekod**.

Om kompileringen inte lyckas skriver kompilatorn ut ett felmeddelande och ingen maskinkod genereras. Det är inte lätt att bygga en kompilator som ger bra felmeddelanden i alla lägen, men felmeddelandet ger oftast goda ledtrådar till felorsaken efter att man lärt sig tolka det programmeringsspråksspecifika vokabulär som kompilatorn använder.

Även om programmet kompilerar utan felmeddelande och genererar exekverbar maskinkod, är det vanligt att programmet ändå inte fungerar som det

är tänkt. Ibland är det mycket svårt att lista ut vad problemet beror på och man kan behöver göra omfattande undersökningar av vad som händer under körningen, genom att t.ex. skriva ut olika variablers värden eller på annat sätt ändra koden och se vad som händer. Denna process kallas felsökning eller avlusning (eng. *debugging*), och är en väsentlig del av all systemutveckling.

En uttömmande testning av ett större program, som kör programmets *alla* möjliga exekveringsvägar, är i praktiken omöjlig att genomföra inom rimlig tid, då antalet kombinationsmöjligheter växer mycket snabbt med storleken på programmet. Därför är kompilatorn ett mycket viktigt hjälpmittel. Med hjälp av den analys och de kontroller som görs av kompilatorn kan många buggar, som annars vore mycket svåra att hitta, undvikas och åtgärdas i kompileringsfasen, redan *innan* man exekverar programmet.

C.2 Java JDK

Scala, Java och flera andra språk använder Java-plattformen som exekveringsmiljö. Om man inte bara vill köra program som andra har utvecklat, utan även utveckla egna program som fungerar i denna miljö, behöver man installera Java Development Kit (JDK). Detta utvecklingspaket innehåller flera delar, bland annat:

- Kompilatorn `javac` kompilerar Java-program till bytekod som lagras i klassfiler med filnamnsändelsen `.class`.
- Exekveringsmiljön Java Runtime Environment (JRE) med kommandot `java` som drar igång den virtuella javamaskinen (Java Virtual Machine) som kan ladda och exekvera bytekod lagrade i klassfiler.
- Programmet `jar` som packar ihop många sammanhörande klassfiler till en enda jar-fil som lätt kan distribueras via nätet och sedan köras med `java`-kommandot på alla maskiner med JRE.
- Programmet `javap` som läser klassfiler och skriver ut vad de innehåller i ett format som kan läsas av människor (ett sådant program kallas disassembler).
- I JDK ingår också en mycket stor mängd färdiga programbibliotek med stöd för nätverkskommunikation, filhantering, grafik, kryptering och en massa annat som behövs när man bygger moderna system.

Du kan läsa mer om Java och dess historik här:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Java_\(programming_language\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Java_(programming_language))

C.2.1 Kontrollera om du har JDK installerat

Öppna ett terminalfönster (se appendix A) och skriv (observera det avslutande c:et i `javac`):

```
javac -version
```

Då ska ungefär följande skrivas ut (där siffran 101 kan vara något annat):

```
javac 1.8.0_101
```

Om utskriften säger att javac saknas, installera JDK enl. nedan.

Du kanske redan har enbart Java Runtime Environment (JRE) installerad, men inte JDK. Då saknar du javakompilatorn javac m.m. och behöver installera JDK, se nedan. Du kan kolla om du har JRE genom att skriva `java -version` (alltså utan c efter java). Eller så har du redan JDK installerad men inte rätt bibliotek i din PATH; se vidare nedan ang. uppdatering av PATH.

C.2.2 Installerar JDK

Det finns flera JDK-distributioner att välja mellan, varav Oracle JDK och Azul Zulu OpenJDK är två exempel. Oracle JDK har störst spridning och är förinstallerad på LTH:s datorer. För att installera JDK på din egen dator behöver du gå igenom flera steg, varav vissa behöver anpassas efter det operativsystem du kör, enligt nedan. På kurshemsidan under "Verktyg" finns kompletterande instruktioner: <http://cs.lth.se/pgk/verktyg>

Din användaridentitet behöver ha administratörsrättigheter för att du ska kunna genomföra installationen.

Linux

För Ubuntu: läs igenom och följ sedan dessa instruktioner noga:

www.webupd8.org/2012/09/install-oracle-java-8-in-ubuntu-via-ppa.html

För andra Linux-distributioner, kör detta i terminalen (funkar även i Ubuntu, men du får med detta kommando inte Oracles aningen snabbare JVM):
`sudo apt-get install openjdk-8-jdk`

Windows/macOS

1. Installera senaste JDK från Oracle. Om du inte har installerat JDK förr på din dator så be gärna någon kurskamrat med erfarenhet av detta att assistera dig medan du följer stegen nedan.

(a) Surfa till Oracles hemsida för Java SE här:

<http://www.oracle.com/technetwork/java/javase/downloads/>

(b) Klicka på rubriken "Java SE 8u101 / 8u102" och på nästa sida klicka på knappen "Accept License Agreement" i listan under rubriken "Java SE Development Kit 8u101". (Siffrorna 101 eller 102 kan vara annorlunda om senare versioner tillkommit.)

(c) Välj rätt version av operativsystem (Windows x64 eller Mac OS X). Det är viktigt att du väljer x64, d.v.s 64-bitarsvarianten som gäller för alla moderna datorer.

- (d) Klicka på länken och en stor fil kommer laddas ner till din dator.
- (e) Installera när filen laddats färdigt.
2. Uppdatera PATH, så att du får tillgång till alla kommando i terminalen:
- För Windows görs detta enklast genom att ladda ner och sedan köra denna fil genom att dubbelklicka på den:
github.com/lunduniversity/introprog/raw/master/tools/windows-jdk-set-path.bat
  - För macOS, läs här:
docs.oracle.com/javase/8/docs/technotes/guides/install/mac_jdk.html
TODO!!! finn ut bästa rådet att sätta path på mac
  - Om något krånglar, be om hjälp. Om du behöver mer detaljer om PATH-uppdatering för java, läs här: java.com/sv/download/help/path.xml
 Om du kör engelska menyer byt sv mot en i adressen ovan. Du kan ta reda på vilken katalog som ska läggas in sist i din PATH genom att bläddra bland dina systemfiler och undersöka var JDK har installerats; i Windows antagligen något liknande detta (kolla exakt vilket versionsnummer du har): C:\Program Files\Java\jdk1.8.0_101\bin
3. Starta om datorn. Det är först efter att en ny användarinloggning initierats, som PATH-tilldelningen får effekt.
4. Kontrollera att javac fungerar enligt avsnitt C.2.1.

C.3 Scala

Scala använder JDK som exekveringsmiljö, men erbjuder ytterligare verktyg specifika för Scala. I utvecklingspaketet för Scala ingår bl.a. kompilatorn scalac och även ett interaktivt kommandoskal kallat Scala REPL där du kan testa din Scala-kod rad för rad och se vad som händer direkt.

De flesta av kursens övningar görs i Scala REPL, medan laborationerna kräver kompilering av lite större program.

Du hittar mer om Scalas historik och annan bakgrundsinformation här: [en.wikipedia.org/wiki/Scala_\(programming_language\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Scala_(programming_language))

C.3.1 Installera Scala

Scala finns förinstallerat på LTH:s datorer. Du installerar Scala-kompilatorn och den interaktiva kodexperimentmiljön Scala REPL på din egen dator enligt nedan.

1. Kontrollera att du har JDK installerad enligt avsnitt C.2.1 och installera vid behov enligt avsnitt C.2.2.
2. Surfa till denna hemsida för nedladdning av Scala 2.11.8:
<http://scala-lang.org/download/2.11.8.html>

3. Klicka på ”Download” av den variant som är relevant för ditt operativsystem och spara filen:
- Linux Ubuntu:** Filen heter `scala-2.11.8.deb` och installeras genom att dubbelklicka på filen eller via terminalkommandot:
`sudo apt install ~/Downloads/scala-2.11.8.deb`
 Anpassa sökvägen ovan efter var du sparade filen.
  - Windows:** Filen heter `scala-2.11.8.msi` och installationen startas med ett dubbelklick. Följ instruktionerna. Installationsprogrammet uppdaterar även din PATH åt dig och kommandot `scala` bör fungera efter omstart.
  - macOS:** Filen heter `scala-2.11.8.tgz` och kan packas upp på lämpligt ställe med terminalkommandot `tar -xvf scala-2.11.8.tgz` och sedan är det underkatalogen `bin` som ska inkluderas i din PATH.
TODO!!! klura ut säkraste rådet för PATH-uppdatering på mac.

Kontrollera, efter ev. omstart, att terminalkommandot `scala` nu kan användas för att starta Scala REPL på din dator:

```
$ scala
Welcome to Scala 2.11.8 (Java HotSpot(TM) 64-Bit Server VM, Java 1.8.0_101).
Type in expressions for evaluation. Or try :help.

scala> val msg = "hej"
msg: String = hej

scala> println(msg)
hej

scala>
```

C.3.2 Scala Read-Evaluate-Print-Loop (REPL)

För många språk, t.ex. Scala och Python, finns det ett interaktivt program ämnat för terminalen som gör det möjligt att exekvera enstaka programrader och direkt se effekten. Ett sådant program kallas *Read-Evaluate-Print-Loop* (REPL), eftersom det läser och tolkar en rad i taget. Resultatet av evalueringen av din kod skrivs ut i terminalen och därefter är kommandoskalet redo för nästa kodrad.

Kursens övningar bygger till stor del på att du använder Scala REPL för att undersöka principer och begrepp som ingår i kursen genom dina egna kodexperiment. Även när du på labbarna utvecklar större program med en editor och en IDE, är det bra att ha Scala REPL till hands. Då kan du klistica in delar av programmet du håller på att utveckla i Scala REPL och stegvis utveckla delprogram, som till slut fungerar så som du vill.

I Scala REPL får du se typinformation för variabler och metoder, vilket är till stor hjälp när man försöker lista ut vad en kodrad innehåller. Genom att öva upp din förmåga att dra nytta av Scala REPL, kommer din produktivitet öka.

Du startar Scala REPL med kommandot `scala` och skriver Scala-kod efter prompten `scala>` och kompilering+exekvering sker när du trycker Enter.

```
$ scala
Welcome to Scala 2.11.8 (Java HotSpot(TM) 64-Bit Server VM, Java 1.8.0_101).
Type in expressions for evaluation. Or try :help.

scala> def inc(x: Int) = x + 1
inc: (x: Int)Int

scala> inc(inc(inc(1)))
res8: Int = 4

scala>
```

Med kommandot `:paste` försätter du Scala REPL i inklistringsläge (eng. *paste mode*) och du kan då med `Ctrl+V` (eller `Ctrl+Shift+V`, eller eventuellt högerklick med musen, beroende på hur ditt terminalprogram är inställt och vilket operativsystem du kör) klistra in större sjok av kod. När du med `Ctrl+D` avslutar inklistringsläget och Scala REPL tolkar alla raderna på en gång. Kommandot `:paste` kan förkortas till `:pa`, så som visas nedan. Koden mellan raderna som börjar med `//` klistrades in av användaren efter att ha kopierats från en editor i ett annat fönster.

```
scala> :pa
// Entering paste mode (ctrl-D to finish)

case class Point3D(val pos: (Int, Int, Int))
object Point3D {
 def apply(x: Int, y: Int) = new Point3D(x,y,0)
}

// Exiting paste mode, now interpreting.

defined class Point3D
defined object Point3D

scala> Point3D(1,2)
res6: Point3D = Point3D((1,2,0))

scala>
```

Många av de kortkommandon som fungerar i terminalens kommandoskal, fungerar också i Scala REPL. Gå gärna igenom listan i tabell A.1 på sidan 332, och testa vad som händer i Scala REPL. Om du tränar upp din fingerfärdighet med dessa kortkommandon, går ditt arbete i Scala REPL väsentligt snabbare.

Med kommandot `:help` får du se en lista med specialkommandon för Scala REPL, inklusive de som återfinns i tabell C.1 på sidan 345.

<i>Kommando</i>	<i>Förk.</i>	<i>Beskrivning</i>
:help	:he	visa lista med kommando och förklaringar
:paste	:pa	växla till inklistringsläge (eng. <i>paste mode</i>)
:paste <i>path</i>	:pa <i>path</i>	klistra in en hel fil, t.ex. :pa util/mio.scala
:quit	:q	avsluta Scala REPL
:require <i>path</i>	:req <i>path</i>	jar-fil till classpath, t.ex. :req lib/cslib.jar
:type	:t	visa typ med -v för ”verbose”, t.ex. :t -v 42.0
:warnings	:w	visa beskrivning av ev. varningar

Tabell C.1: Några vanliga kommandon i Scala REPL.

Appendix D

Integrerad utvecklingsmiljö

D.1 Vad är en integrerad utvecklingsmiljö?

En integrerad utvecklingsmiljö (eng. *integrated development environment, IDE*) samlar ett flertal verktyg, inklusive en avancerad **editor** (se appendix B), för att skapa, köra och testa program. Det finns flera utvecklingsmiljöer att välja mellan, som kan användas för både Scala och Java.

En IDE ger stöd för **kodkomplettering** (eng. *code completion*) där tillgängliga metoder visas i en lista och resten av ett namn kan fyllas i automatiskt efter att du skrivit de första bokstäverna i namnet. En IDE kan hjälpa dig med formatering och även skapa skelettkod utifrån **kodmallar** (eng. *code templates*). Med **felindikering** (eng. *error highlighting*) får du understrykning av vissa fel direkt i koden och ibland kan du även få hjälp med förslag på åtgärder för att rätta till enkla fel. Funktioner för **avlusning** (eng. *debugging*) hjälper dig att felsöka medan du kör din kod. Med funktioner för **omstrukturering** (eng. *refactoring*) av kod får du hjälp av editorn i samarbete med kompilatorn att göra omfattande strukturförändringar i många kodfiler samtidigt, t.ex. namnbyten med hänsyn taget till språkets synlighetsregler.

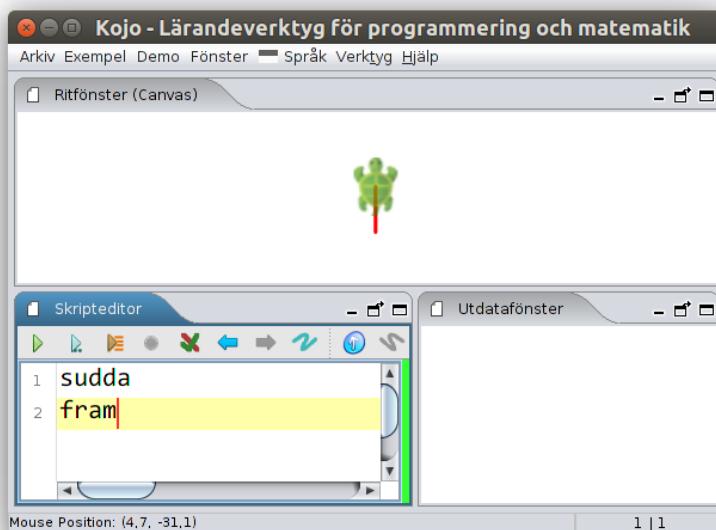
Alla dessa avancerade funktioner kan öka produktiviteten avsevärt, men samtidigt tar de tid att lära sig och en IDE kan kräva mycket datorkraft och viss väntetid jämfört med en vanlig, fristående editor. I början kan all funktionalitet upplevas som överväldigande och det kan vara svårt att hitta i alla menyer och inställningar. Ska man bara skriva ett litet, enkelt program, eller göra några mindre ändringar, är det många som föredrar en fristående, snabbstartad kodeditor före en fullfjädrad, tungrodd IDE. Å andra sidan kan en IDE med kodkomplettering vara till stor hjälp när man ska lära sig ett nytt api och experimentera med en okänd kodmassa.

I kursen använder vi flera utvecklingsmiljöer. På första labben använder vi Kojo (avsnitt D.2) som är en IDE speciellt anpassad på nybörjare. I laborationerna senare i kursen kan du välja att använda någon av de professionella utvecklingsmiljöerna Eclipse (avsnitt D.3) eller IntelliJ (avsnitt D.4). Om du inte vet vilken du ska välja, börja med att prova Eclipse.

D.2 Kojo

Kojo¹ är en integrerad utvecklingsmiljö för Scala som är speciellt anpassad för nybörjare i programmering. Kojo används i LTH:s Science Center Vattenhallen för utbildning av grundskolelärare i programmering och vid skolbesök och annan besöksverksamhet, i vilken lärare och studenter vid LTH arbetar som handledare. Kojo är fri öppenkällkod och utvecklingen leds av Lalit Pant.

Kursens första laboration genomförs med hjälp av Kojo, men Kojo kan med fördel användas som komplement till Scala REPL och annan IDE under hela kursens gång. Medan Scala REPL lämpar sig för korta kodsnuttar, och en fullfjädrad, professionell IDE har funktioner för att hantera riktigt stora programmeringsprojekt, passar Kojo bra för mellanstora program. I Kojo finns även lättillgängliga bibliotek som gör tröskeln lägre att programmera rörlig grafik och enkla spel.

Figur D.1: Den nybörjarvänliga utvecklingsmiljön Kojo för Scala på svenska.

D.2.1 Installera Kojo

Kojo är förinstallerat på LTH:s datorer och körs igång med kommandot `kojo`. För instruktioner om hur du installerar Kojo på din egen dator se här: lth.se/programvara/installera

Kojo kräver att java finns på din dator. Eftersom du behöver tillgång till JDK i kursen, är det lika bra att installera hela JDK direkt (och inte bara JRE, så som beskrivs å länken ovan); se vidare hur du gör detta i avsnitt C.2.2.

---

¹[en.wikipedia.org/wiki/Kojo_\(programming_language\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Kojo_(programming_language))

D.2.2 Använda Kojo

När du startar Kojo första gången, välj ”Svenska” i språkmenyn och starta om Kojo. Därefter fungerar grafikfunktionerna på svenska enligt tabell D.1. När du startat om Kojo inställt på Svenska ser programmet ut ungefär som i figur D.1 på sidan 348.

Det finns ett antal användbara kortkommando som du hittar i menyerna i Kojo. Undersök speciellt Ctrl+Alt+Mellanslag som ger autokomplettering baserat på det du börjat skriva.

Tabell D.1: Några av sköldpaddans funktioner. Se även lth.se/programmera

Svenska / Engelska	Vad händer?
sudda clear	Ritfönstret suddas
fram forward(25)	Paddan går framåt 25 steg.
fram(100) forward(100)	Paddan går framåt 100 steg.
höger right(90)	Paddan vrider sig 90 grader åt höger.
höger(45) right(45)	Paddan vrider sig 45 grader åt höger.
vänster left(90)	Paddan vrider sig 90 grader åt vänster.
vänster(45) left(45)	Paddan vrider sig 45 grader åt vänster.
hoppa hop	Paddan hoppar 25 steg utan att rita.
hoppa(100) hop(100)	Paddan hoppar 100 steg utan att rita.
hoppaTill(100, 200) jumpTo(100, 200)	Paddan hoppar till läget (100, 200) utan att rita.
gåTill(100, 200) moveTo(100, 200)	Paddan vrider sig och går till läget (100, 200).
hem home	Paddan går tillbaka till utgångsläget (0, 0).
öster setHeading(0)	Paddan vrider sig så att nosen pekar åt höger.
väster setHeading(180)	Paddan vrider sig så att nosen pekar åt vänster.
norr setHeading(90)	Paddan vrider sig så att nosen pekar uppåt.

söder	Paddan vrider sig så att nosen pekar neråt.
setHeading(-90)	
mot(100,200)	Paddan vrider sig så att nosen pekar mot läget
towards(100, 200)	(100, 200)
sättVinkel(90)	Paddan vrider nosen till vinkeln 90 grader.
setHeading(90)	
vinkel	
heading	Ger vinkelvärdet dit paddans nos pekar.
sakta(5000)	
setAnimationDelay(5000)	Gör så att paddan ritar jättesakta.
suddaUtdata	
clearOutput	Utdatafönstret suddas.
utdata("hej")	
println("hej")	Skriver texten hej i utdatafönstret.
val t = indata("Skriv")	Väntar på inmatning efter ledtexten Skriv och
val t = readln("Skriv:")	sparar den inmatade texten i t.
textstorlek(100)	Paddan skriver med jättestor text nästa gång
setPenFontSize(100)	du gör skriv.
båge(100, 90)	Paddan ritar en båge med radie 100 och vinkel
arc(100, 90)	90.
cirkel(100)	Paddan ritar en cirkel med radie 100.
circle(radie)	
synlig	
visible	Paddan blir synlig.
osynlig	
invisible	Paddan blir osynlig.
läge.x	
position.x	Ger paddans x-läge
läge.y	
position.y	Ger paddans y-läge
pennaNer	
penDown	Sätter ner paddans penna så att den ritar när
pennaUpp	den går.
penUp	Sänker paddans penna så att den INTE ritar
pennanÄrNere	när den går.
penIsDown	Kollar om pennan är nere eller inte.
färg(rosa)	
setPenColor(pink)	Sätter pennans färg till rosa.
fyll(lila)	
setFillColor(purple)	Sätter ifyllnadsfärgen till lila.

<code>fyll(genomskinlig)</code>	Gör så att paddan inte fyller i något när den ritar.
<code>setFillColor(noColor)</code>	
<code>bredd(20)</code>	Gör så att pennan får bredden 20.
<code>setPenThickness(20)</code>	
<code>sparaStil</code>	Sparar pennans färg, bredd och fyllfärg.
<code>saveStyle</code>	
<code>laddaStil</code>	Laddar tidigare sparad färg, bredd och fyllfärg.
<code>restoreStyle</code>	
<code>sparaLägeRiktning</code>	Sparar pennans läge och riktning
<code>savePosHe</code>	
<code>laddaLägeRiktning</code>	Laddar tidigare sparad riktning och läge
<code>restorePosHe</code>	
<code>siktePå</code>	Sätter på siktet.
<code>beamsOn</code>	
<code>sikteAv</code>	Stänger av siktet.
<code>beamsOff</code>	
<code>bakgrund(svart)</code>	Bakgrundsfärgen blir svart.
<code>setBackground(black)</code>	
<code>bakgrund2(grön,gul)</code>	Bakgrund med övergång från grönt till gult.
<code>setBackgroundV(green, yellow)</code>	
<code>upprepa(4){fram; höger}</code>	Paddan går fram och svänger höger 4 gånger.
<code>repeat(4){forward; right}</code>	
<code>avrunda(3.99)</code>	Avrundar 3.99 till 4.0
<code>slumptal(100)</code>	Ger ett slumptal mellan 0 och 99.
<code>slumptalMedDecimaler(100)</code>	Ger ett slumptal mellan 0 och 99.99999999
<code>systemtid</code>	Ger nuvarande systemklocka i sekunder.
<code>räknaTill(5000)</code>	Kollar hur lång tid det tar för din dator att räkna till 5000.

Scala-koden för den svenska paddans api finns här:

bitbucket.org/lalit_pant/kojo/src/tip/src/main/scala/net/kogics/kojo/lite/i18n/svInit.scala

D.3 Eclipse och ScalaIDE

Eclipse² är en professionell IDE som stödjer många olika programmeringsspråk. Eclipse är skriven i Java och bygger vidare på ett utvecklingsprojekt som initierades av IBM. Eclipse är ett fritt och öppet projekt som numera kontrolleras av en oberoende stiftelse.

Till Eclipse finns en insticksmodul (eng. *plug-in*) som kallas ScalaIDE och erbjuder stöd för Scala med tillhörande standardbibliotek.

Eclipse är en omfattande och avancerad programmeringsmiljö med många funktioner och inställningar. Det finns även en omfattande uppsättning insticksmoduler och tilläggsprogram som underlättar utveckling av t.ex. webbprogram, databaser och mycket annat.

I detta avsnitt ges länkar till installation samt tips om hur du kommer igång med att använda Eclipse och ScalaIDE. Det går ganska snabbt att lära sig grunderna, men det kräver en viss ansträngning att lära sig de mer avancerade funktionerna. Det finns omfattande resurser på nätet som hjälper dig vidare.

D.3.1 Installera Eclipse Mars och ScalaIDE

Eclipse med ScalaIDE är förinstallerat på LTH:s datorer och startas med kommandot `scalaide` i ett terminalfönster.

ScalaIDE fungerar med Eclipse-versionerna *Luna* och *Mars* (men i skrivande stund fungerar ScalaIDE ännu *inte* med den allra senaste versionen kallad *Neon*).

För att installera ScalaIDE på din egen dator, följ nedan instruktioner:

1. Kontrollera enligt avsnitt C.2.1 att du har java installerat och installera vid behov JDK enligt avsnitt C.2.2.
2. Installera Eclipse version **Mars**, varianten för **Java Developers** som återfinns på denna sida:
<https://www.eclipse.org/downloads/packages/release/Mars/2>

som är den *andra* varianten i listan (alltså inte Java EE). Följ dessa steg:

- (a) Klicka på den **64-bit**-variant som passar ditt operativsystem.
- (b) Filen som laddas ner heter något som liknar (beroende på OS):
`eclipse-java-mars-2-win32-x86_64.zip`
 Det kan ta lång tid att ladda ner filen som är på ca 170MB. Om du klickar på *"select a mirror"* kan du välja en svensk sajt för att ladda ner snabbare.
- (c) Dubbelklicka på filen för att packa upp den, vilket kan ta många minuter. Du får, när uppackningen är klar, ett bibliotek med en fungerande Eclipse-installation som du kan placera var du vill. Kör du Windows, lägg den förslagsvis här:
`C:\eclipse\eclipse-java-mars-2-win32-x86_64`

---

²[en.wikipedia.org/wiki/Eclipse_\(software\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Eclipse_(software))

- (d) för Ubuntu Linux finns kompletterande installationsanvisningar här, som ger dig en ikon i app-menyn m.m.:
<http://askubuntu.com/questions/26632/how-to-install-eclipse>

3. Installera Scala IDE inifrån³ Eclipse enligt nedan steg:

- (a) Starta Eclipse, t.ex. genom att köra igång den exekverbara filen som ligger i underbiblioteket **eclipse**, i Windows heter den **eclipse.exe** medan den exekverbara filen i Linux heter **eclipse** utan filändelse.
- (b) Välj i frågerutan som dyker upp, någon plats för *workspace* (kvittar vilken just nu, kan ändras senare).
- (c) Klicka på menyn *Help* → *Install new software*.
- (d) Klicka på *Add*-knappen till höger och skriv:
"ScalaIDE for Scala 2.11" i *Name*-fältet och ange denna adress i *Location*-fältet:
<http://download.scala-ide.org/sdk/lithium/e44/scala211/stable/site>
och klicka *OK*.
- (e) Du får nu upp en lista med alternativ. Kryssa för alternativet
 Scala IDE for Eclipse
och klicka *Next* och sedan *Next* igen och acceptera licensvillkoren och klicka *Finish*.
- (f) Låt installationen ta sin tid och starta sedan om Eclipse när installationen är färdig.
- (g) När Eclipse är igång igen visas en dialog som föreslår att du ska köra *Setup Diagnostics*. Gör detta och välj *Use recommended default settings*. Ändra även i filen **eclipse.ini** för höja den övre minnesgränsen. Det gör du genom att ändra på den rad i filen som börjar med **-Xmx**. Hur mycket du ska tillåta som max beror på hur mycket minne du har, men ge minst 1 gigabyte för smidig körning, genom att skriva så här på relevant rad i filen **eclipse.ini**:
-Xmx1G
- (h) Kompletterande information finns här, inklusive en video som visar installationsproceduren och hur man kommer igång med ett "hello world"-program:
<http://scala-ide.org/download/current.html>

I nästa avsnitt beskrivs några rekommenderade anpassningar som du kan göra bland de omfattande inställningsmöjligheterna för Eclipse.

---

³Det finns på ScalaIDE-hemsidan möjlighet att ladda ner en Eclipse-variant med färdiginstallerad ScalaIDE-plugin, men då får du i skrivande stund den gamla versionen Eclipse *Luna*, varför du rekommenderas att, enligt instruktionerna här, själv installera ScalaIDE inifrån Eclipse *Mars*, som är den senaste Eclipse-versionen för vilken ScalaIDE fungerar.

D.3.2 Anpassa Eclipse och ScalaIDE

Förutom maxminneshöjningen i filen `eclipse.ini`, som finns i installationskatalogen för Eclipse, till minst `-Xmx1G` (se föregående avsnitt), är det bra att göra några ytterligare anpassningar av Eclipse och ScalaIDE för att få en snabbare och smidigare utvecklingsmiljö. Du hittar inställningarna i menyn `Window → Preferences → ...` uppe till höger i Eclipse-fönstret.

1. *Window → Preferences → General →*
Markera **Show Heap Status** så får du se minnesanvändningen i en liten ruta i nederdelen av fönstret, vilket hjälper dig att upptäcka om minnesbegränsningen i filen `eclipse.ini` är en flaskhals vid stora projekt och många öppna fönster. Klicka sedan **Apply** längst ner.
2. *Window → Preferences → General → Editors → Perspective →*
Markera **Scala** i listan med perspektiv och klicka på knappen **Make default** till höger och sedan på knappen **Apply** längst ner.
3. *Window → Preferences → General → Editors → TextEditors →*
Markera **Insert spaces for tabs** så att du slipper specialtecken som kan tolkas olika av olika editorer. Klicka sedan **Apply** längst ner.
4. *Window → Preferences → General → Editors → TextEditors → Spelling →* Avmarkera **Enable spell checking** för att slippa att svenska namn och svenska kommentarer markeras som felstavade. Om du senare jobbar med ett projekt helt på engelska, kan du med fördel markera denna kryssruta igen. Klicka sedan **Apply** längst ner.
5. *Window → Preferences → General → Editors → Webbrowser →*
Markera **Use external web browser** för att köra din vanliga webbläsare när du klickar på länkar. Klicka sedan **Apply** längst ner.
6. *Window → Preferences → Scala → Compile →*
I fliken **Standard** markera dessa kryssrutor för att få extra varningar:
 deprecation varnar vid användning av föråldrad kod som snart utgår
 feature påminner om import vid användning av avancerad kod
 unchecked ger tips vid speciella problem med generiska typer
och klicka sedan på knappen **Apply** längst ner.
7. *Window → Preferences → Java → Compiler → Errors / Warnings →*
Veckla ut listan **Potential programming problems** och sätt **Resource leak** till alternativet **Ignore**, så slipper du varningar vid användning Scanner i Java. Klicka sedan **Apply** längst ner.

Ovan anpassningar är rekommenderade men inte nödvändiga och du kan gärna välja att göra andra anpassningar som passar just dig. Skriv då gärna ner vilken inställning du ändrat, så att du hittar tillbaka om du ångrar dig.

Du hittar tips om fler inställningar för att anpassa ScalaIDE här:

<http://scala-ide.org/docs/current-user-doc/advancedsetup>

D.3.3 Använda Eclipse och ScalaIDE

Ett grundläggande koncept i Eclipse är **workspace**. Ett workspace utgör ett arbetsområde kopplat till en katalog i ditt filsystem där du kan arbeta med ett eller flera **projekt**. Ett projekt innehåller i sin tur dina källkodsfiler och klassfiler etc. i en specifik katalogstruktur som Eclipse skapar när du editerar, kompilrar och kör dina projekt.

Starta och välja workspace

När du startar Eclipse måste du välja vilket workspace du vill använda innan du kommer vidare. När du kör igång Eclipse första gången, klicka OK enligt det förslag som ges. Du kan senare växla workspace genom menyn *File → Switch Workspace*. Om katalogen du anger inte redan finns, kommer den att skapas och initieras med de filer Eclipse behöver.

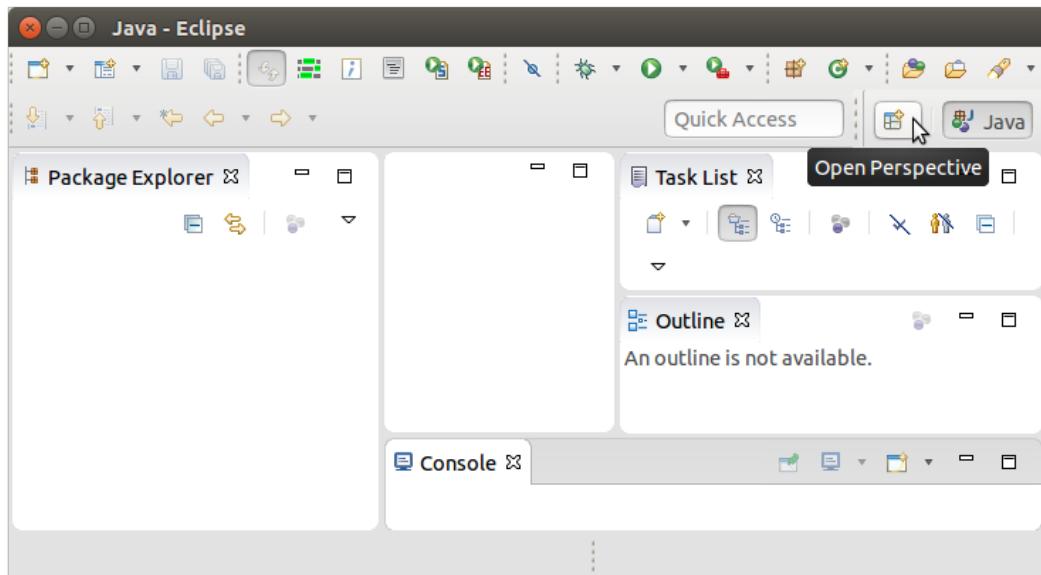
I figur D.2 visas välkomstfliken i Eclipse med sina länkar till funktionsöversikt och olika handledningar. Stäng välkomstfliken genom att klicka på flikens kryss eller på ikonen *Workbench*. Då kommer du vidare till den normala arbetsytan i Eclipse. Du kan få tillbaka välkomstfliken igen via menyn *Help → Welcome*.

Figur D.2: Välkomstfliken för Eclipse, som nås via menyn *Help → Welcome*. Gå vidare genom att klicka på *Workbench*.

Välja perspektiv och visa olika vyer

Eclipse-fönstret kan innehålla många underfönster i olika flikar, så kallade **views** eller **vyer**, som kan arrangeras på olika vis efter hur du vill ha dem.

Figur D.3: Arbetsytan i Eclipse. Du kan växla mellan Scala- och Java-perspektivet genom att klicka på perspektivvalsknappen.

Vilka vyer som syns och hur de placeras beror på vilket s.k. **perspective** som är aktivt. Figur D.3 visar arbetsytan med olika vyer i Java-perspektivet.

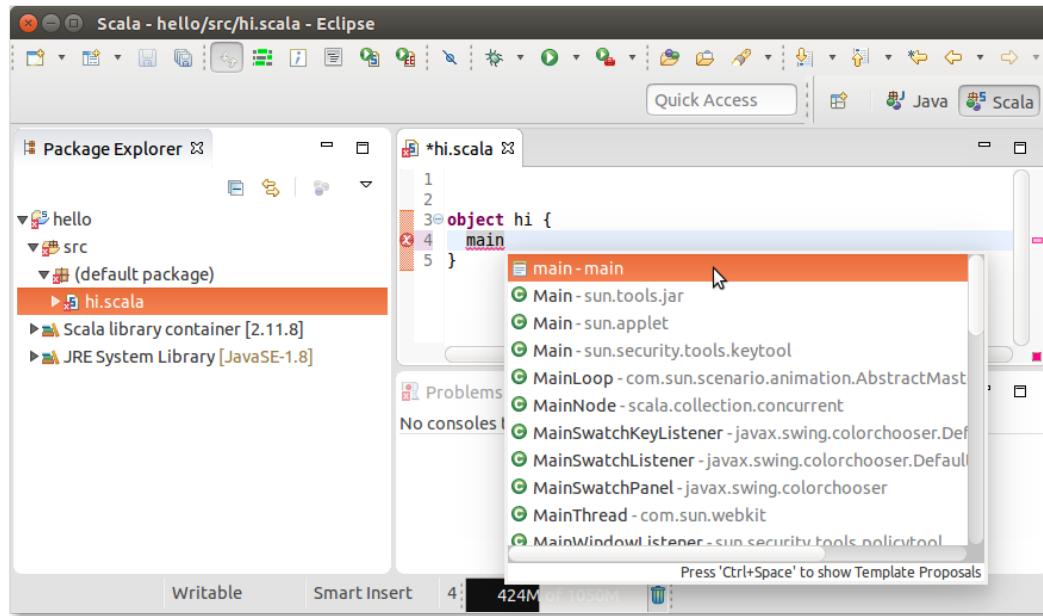
Du kan byta till Scala-perspektivet genom att trycka på eller genom menyn *Window* → *Perspective* → *Open Perspective* → *Other...* → *Scala*. Du kan anpassa inställningarna så att Scala blir *default perspective*, se steg 2 i avsnitt D.3.2 på sidan 354.

Stäng vyerna *Task List* och *Outline* om du vill ha mer plats till de övriga vyerna för paketnavigering, editering och utdata. Du kan öppna stängda vyer igen genom menyn *Window* → *Show View*.

Hello World

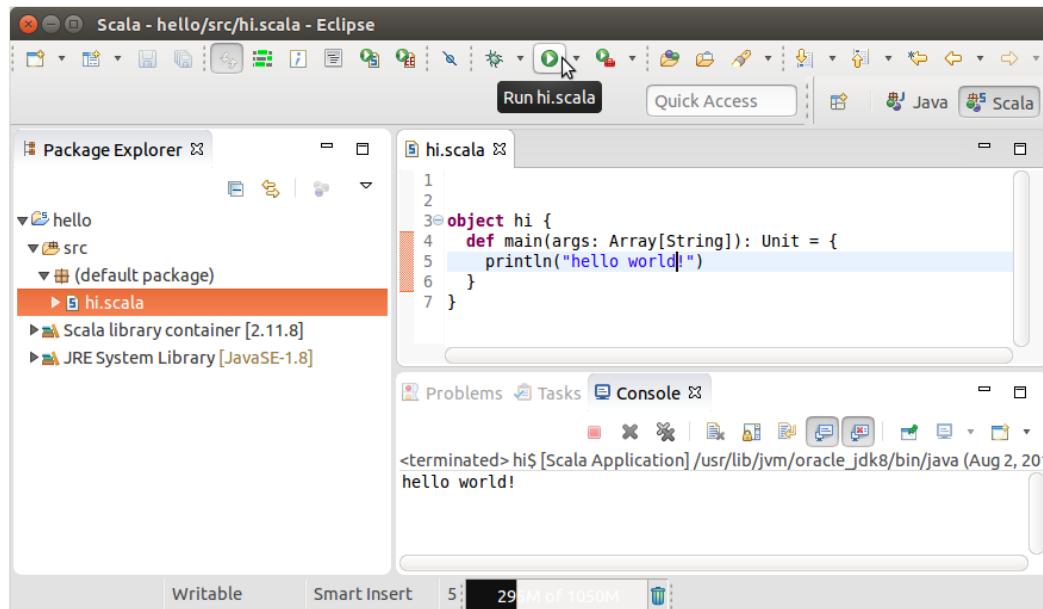
Efter att du öppnat Eclipse med ScalaIDE i ett tomt workspace och valt Scala-perspektivet enligt föregående avsnitt, kan du skapa ditt första projekt med ett "Hello World"-program enligt stegen nedan.

1. Högerklicka i *Package Explorer* och välj *New* → *Scala Project*, varefter en dialogruta visas.
2. Fyll i namnet `hello` i fältet *Project Name* och klicka **Finish**.
3. Högerklicka igen i *Package Explorer* och välj *New* → *Scala Object*, varefter en ny dialogruta visas.
4. Fyll i namnet `hi` i fältet *Project Name* och klicka **Finish**.
5. Du får nu i editorvyn ett kodskellet med **object** `hi`.

Figur D.4: Aktivera kodkomplettering med Ctrl+Mellanslag efter ordet main.

6. Börja skriv `main` som visas i figur D.4 och tryck Ctrl+Mellanslag för att aktivera kodkomplettering (eng. *code completion*). Då får du upp en lista med alternativ. Välj det översta alternatiivet `main` varefter ett kodskellet med en `main`-metod klistras in automatiskt i din kod.
7. Fyll i lämplig utskriftstext i ett `println`-anrop så att din `main`-metod blir så som visas i editorfliken i figur D.5.

Figur D.5: Skriv klart `main`-metoden och kör ditt program med play-knappen.

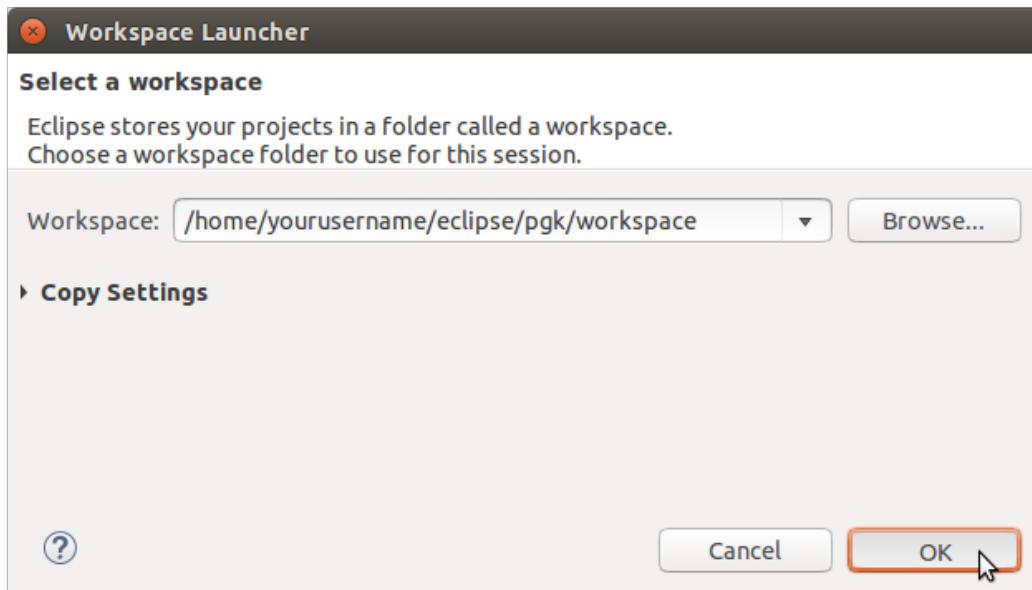
8. Kör ditt program genom att trycka på den gröna play-knappen, som

muspekaren i figur D.5 pekar på. Du kan också trycka F11 för att köra igång din app, efter att du vid första körningen i dialogen *Select Preferred Launcher* markerat **Use configuration specific settings** och valt alternativet *Scala Application (new debugger) Launcher*.

Ladda ner kursens workspace och importera i Eclipse

Det finns en zip-fil med ett workspace med projekt för flera av kursens laborationer som du kan ladda ner och importera i Eclipse. Följ stegen nedan.

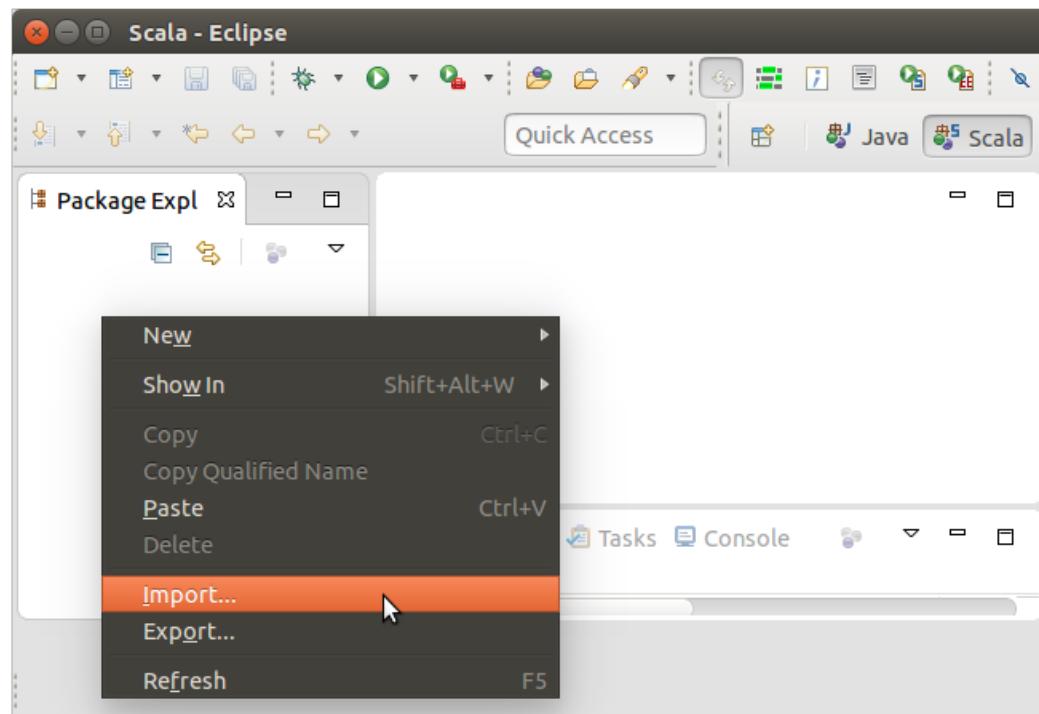
1. Ladda ner kursens workspace här: <http://cs.lth.se/pgk/ws>
2. Packa upp filen på lämpligt ställe.
3. Starta Eclipse med ScalaIDE-plugin (se startinstruktioner på sidan 355).
4. Växla workspace till biblioteket du nyss packade upp, ungefär som i figur D.6 och klicka **OK**.

Figur D.6: Öppna kursens workspace genom att bläddra till biblioteket där du packade upp filen som du laddat ned från: <http://cs.lth.se/pgk/ws>

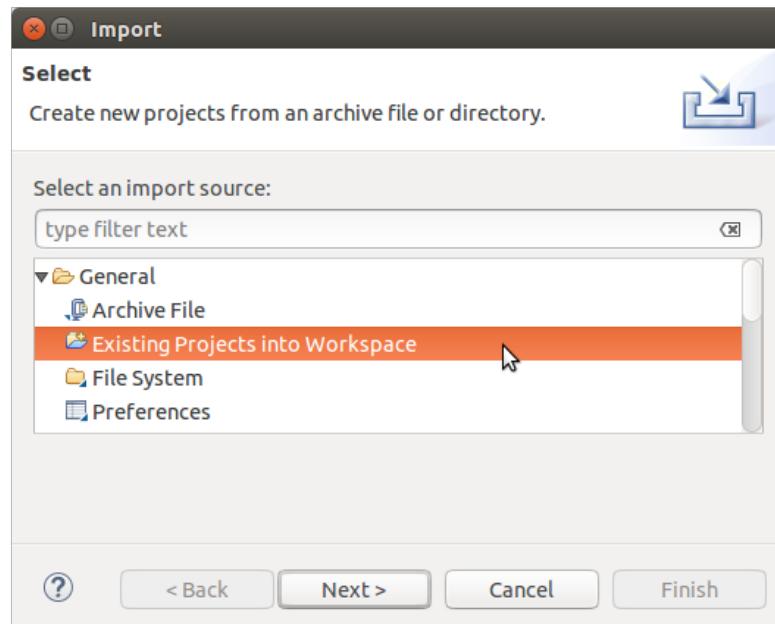
5. Stäng välkomstfliken för att komma vidare till workbench (se figur D.2 på sidan 355). Det ser då ut ungefär som i figur D.3 på sidan 356. Det syns ännu inget i *Package Explorer* då vi ännu inte importerat något projekt.
6. Innan du går vidare, säkerställ att du har Scala-perspektivet aktiverast. Du kan växla till Scala-perspektivet genom att trycka på eller genom menyn *Window → Perspective → Open Perspective → Other... → Scala*. Du kan anpassa inställningarna så att Scala blir *default perspective*, se steg 2 i avsnitt D.3.2 på sidan 354.

7. Högerklicka i *Package Explorer* och välj *Import...*, se Fig. D.7, eller välj menyn *File → Import....*

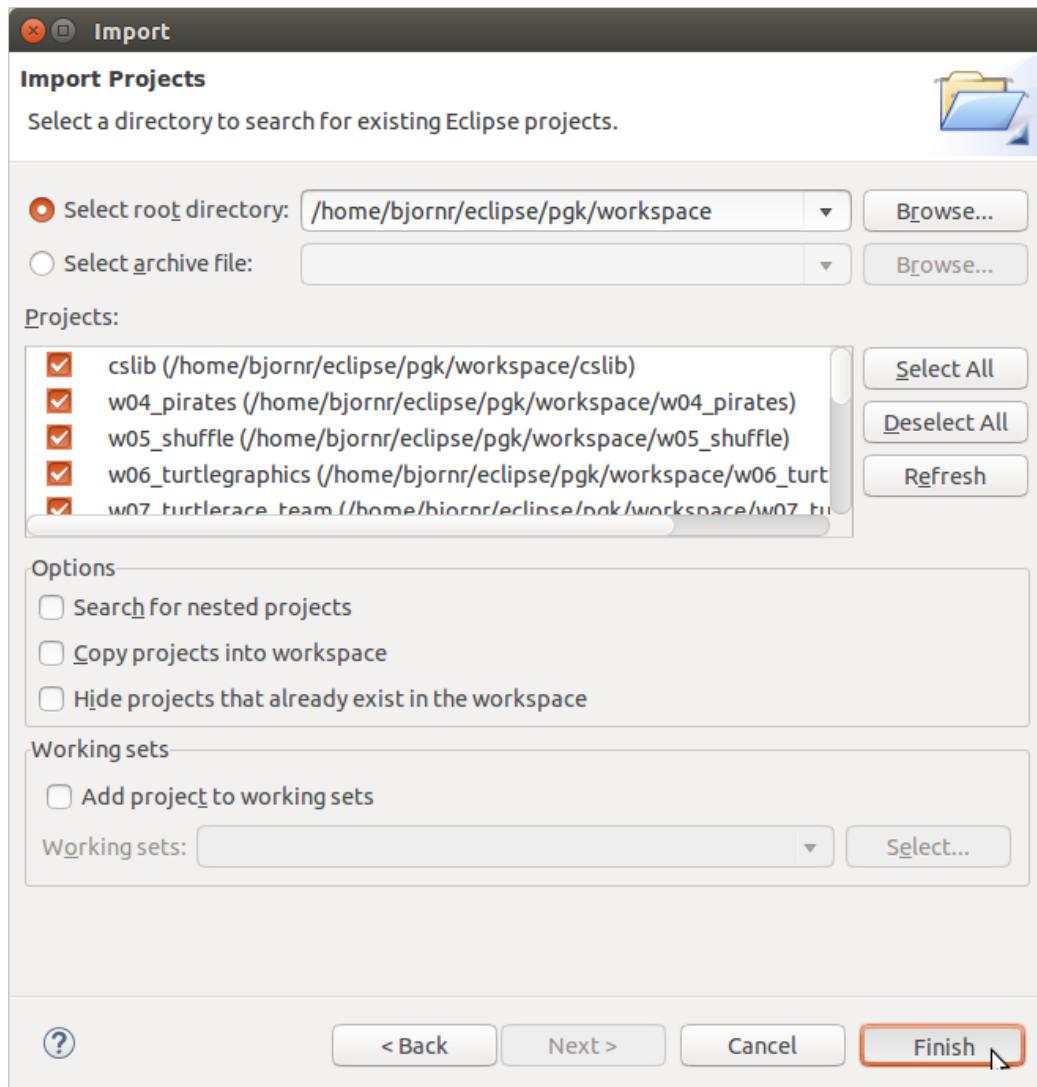

Figur D.7: Välj *Import*-menyn för att importera existerande projekt.

8. Nu öppnas *Import*-dialogen som visas i figur D.8. Öppna mappen *General*, markera **Existing Projects into Workspace** och klicka **Next**.

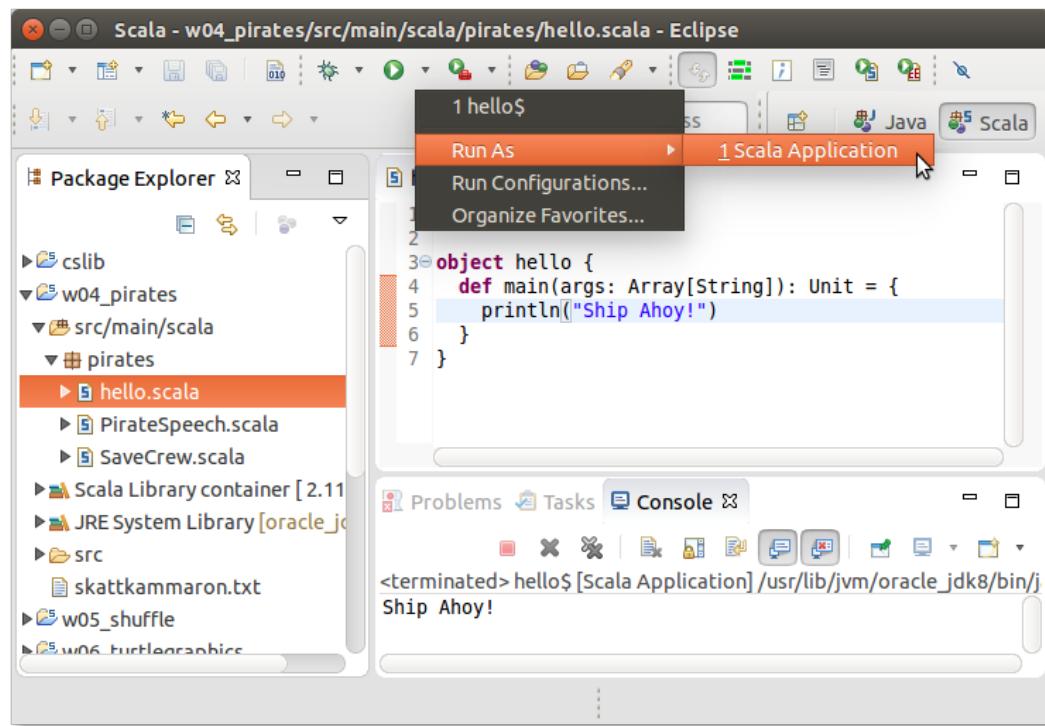

Figur D.8: Välj att importera existerande projekt under *General*.

Figur D.9: Välj **Select Root Directory** och klicka **Browse**.

9. Nu kommer ytterligare ett dialogfönster som visas i figur D.9. Med **Select Root Directory** markerad kan du klicka **Browse** för att ange workspace-mappen i ännu en dialog där du bara ska trycka **Ok** utan att välja underbibliotek till workspace. När det är klart ska det se ut som i figur D.9 där alla Eclipse-projekt **cslib**, **w04_pirates**, etc. är markerade. Klicka sedan **Finish**.
10. Följ "Hello World"-instruktionerna på sidan 356 och skapa programmet som visas i figur D.10, genom att veckla ut projektet **w04_pirates**, markera och högerklicka på paketet **priates**, och välja *New → Scala Object*.
11. Om du får problem, fråga någon som känner till Eclipse om hjälp. Det finns även mycket hjälp på nätet, se till exempel:
stackoverflow.com/questions/8522149/eclipse-not-recognizing-scala-code

Figur D.10: Skapa ett *New → Scala Object* med kod enligt bilden.

D.4 IntelliJ IDEA

IntelliJ IDEA⁴ är en professionell IDE som stödjer många olika programmeringsspråk. IntelliJ är skriven i Java och utvecklas av det tjeckiska företaget JetBrains.

IntelliJ IDEA finns i två varianter: en gratis gemenskapsvariant med öppenkällkodslicens (eng. *Community edition*), samt en betalvariant med sluten källkod och support-tjänster.

Till IntelliJ IDEA finns en insticksmodul (eng. *plug-in*) som erbjuder stöd för Scala med tillhörande standardbibliotek..

IntelliJ IDEA är en omfattande och avancerad programmeringsmiljö med många funktioner och inställningar. Det finns även en omfattande uppsättning insticksmoduler och tilläggsprogram som underlättar utveckling av t.ex. webbprogram, databaser och mycket annat.

I detta avsnitt ges länkar till installation samt tips om hur du kommer igång med att använda IntelliJ IDEA med Scala. Det går ganska snabbt att lära sig grunderna, men det kräver en viss ansträngning att lära sig de mer avancerade funktionerna. Det finns omfattande resurser på nätet som hjälper dig vidare.

Google tillkännagav 2013 att företaget övergår från Eclipse till IntelliJ som den officiellt understödda utvecklingsmiljön för Android och 2014 lanserades utvecklingsmiljön AndroidStudio⁵ som bygger vidare på IntelliJ.

D.4.1 Installera IntelliJ med Scala-plugin

IntelliJ med Scala-plug-in är förinstallerat på LTH:s datorer och startas med kommandot `idea` i ett terminalfönster.

- För Ubuntu Linux finns ett färdigt paket som du kan installera med dessa kommandon i terminalen:

```
sudo add-apt-repository ppa:mmk2410/intellij-idea-community
sudo apt-get update
```

Mer information om denna ppa finns här:

<https://launchpad.net/~mmk2410/+archive/ubuntu/intellij-idea-community>

- För Windows och Mac: ladda ner och kör installationsfil för ditt operativsystem för den öppna varianten kallad **Community** här:
<https://www.jetbrains.com/idea/download/>
Följ instruktionerna som ges av installationsprogrammet.

D.4.2 Anpassa IntelliJ

Första gången du kör igång IntelliJ får du ett antal frågor om vilka anpassningar du vill göra. Följ instruktionerna steg för steg enligt nedan.

⁴en.wikipedia.org/wiki/IntelliJ_IDEA

⁵en.wikipedia.org/wiki/Android_Studio

1. **UI Theme.** Denna dialog gäller utseende på gränssnittet. Det tema som kallas *Dracula* är en populär variant med nedtonade färger anpassade för att vara skonsamma mot ögonen. Klicka **Next** när du valt tema.
2. **Default plugins.** Denna dialog gäller inställningar av befintliga insticksmoduler. Dessa inställningar fungerar bra som de är. Klicka **Next**.
3. **Featured plugins.** I rutan för **Plugin for Scala language support** Klicka **Install** och låt installationen av Scala fullbordas.
4. Klicka därefter **Start using IntelliJ IDEA**.
5. I välkomstfönstrets nedre hörn, välj *Configure → Settings* och överväg om du vill göra följande lämpliga men ej nödvändiga inställningar.
  - (a) I fliken *Editor → General* markera **Change font size (Zoom) with Ctrl+Mouse Wheel** för att lätt kunna ändra textstorlek i editorn. Klicka **Apply** nere till höger.
  - (b) I fliken *Editor → Inspections* och välj *Spelling* i högra listan. Avmarkera **Typo** för att undvika att svenska ord blir markerade som felstavade. Klicka **Apply** nere till höger.
  - (c) I fliken *Editor → File and Code Templates* och under fliken *Files* i högra listan: för varje Scala-filtyp (Scala Class, Scala Trait, Scala Object, ...) ta bort de initiala raderna i mallen som börjar med # för att slippa onödiga kommentarer i koden när du skapar nya filer. Klicka **Apply** nere till höger.

Du kan också göra ovan och liknande anpassningar senare genom menyn *File → Settings...*

D.4.3 Använda IntelliJ

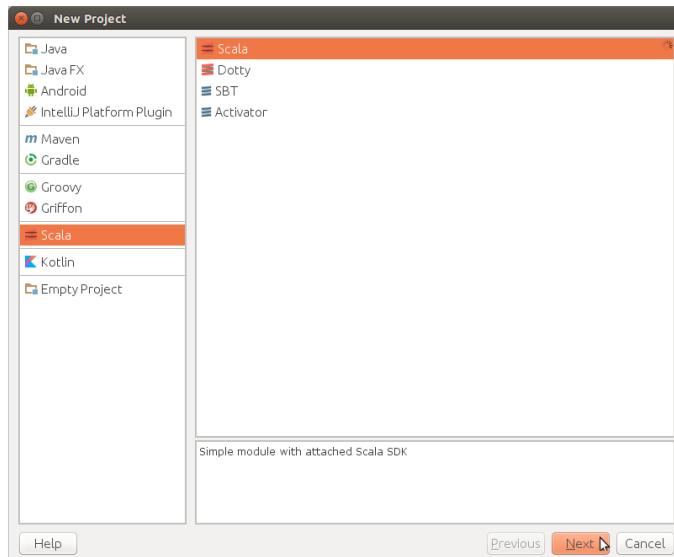
Skapa ett nytt projekt

När du startar IntelliJ IDEA utan förvalt projekt visas välkomstskärmen i figur D.11. Klicka på *Create New Project*, varefter dialogen i figur D.13 visas. Följ stegen enligt nedan.

Figur D.11: Välkomstfönstret för IntelliJ IDEA.

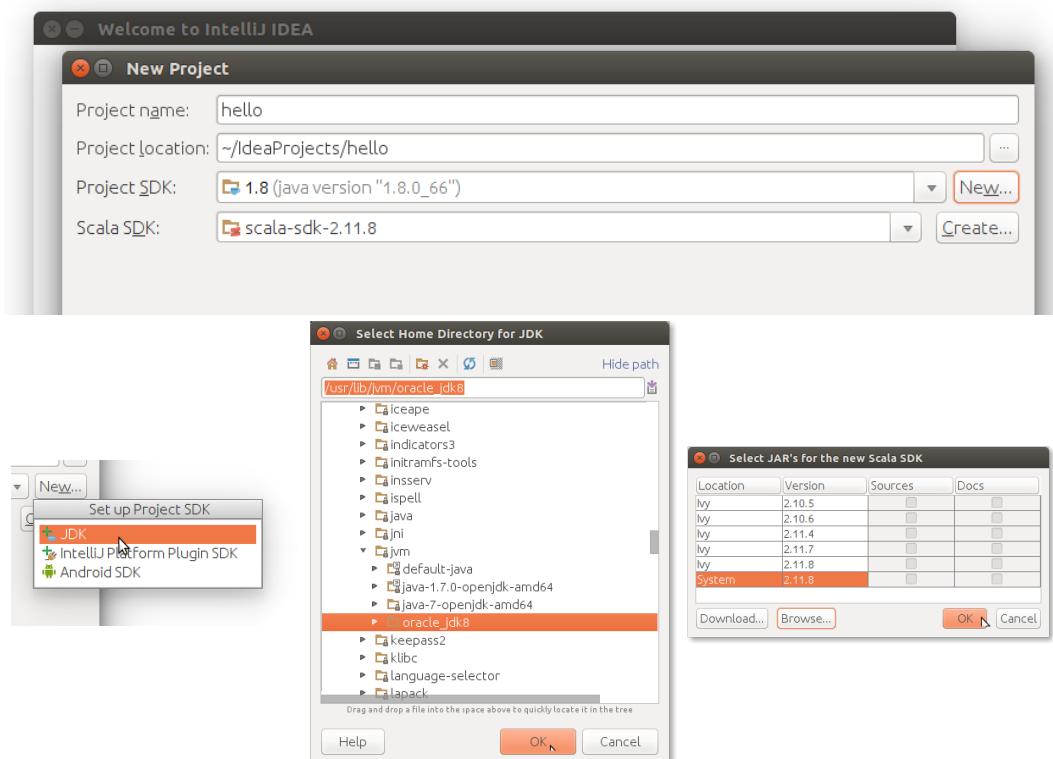
1. I dialogen **New Project** ska du ge projektet ett namn och välja körmiljö för ditt projekt. Ge projektet namnet `hello` enligt figur D.13.
2. Välj sedan att skapa ett Scala-projekt genom att markera **Scala** enligt figur D.12 och klicka **Next**.

Figur D.12: Välj att skapa ett Scala-projekt.

3. Välj sedan **Project SDK** genom att klicka på **New...**, välja *JDK* och sedan veckla ut fliken *JVM* och välja `Oracle_jdk8` och klicka **OK** enligt figur D.13.
4. Välj sedan **Scala SDK** genom att klicka på **Create...**, markera raden med *System 2.11.8* och klicka **OK** enligt figur D.13.

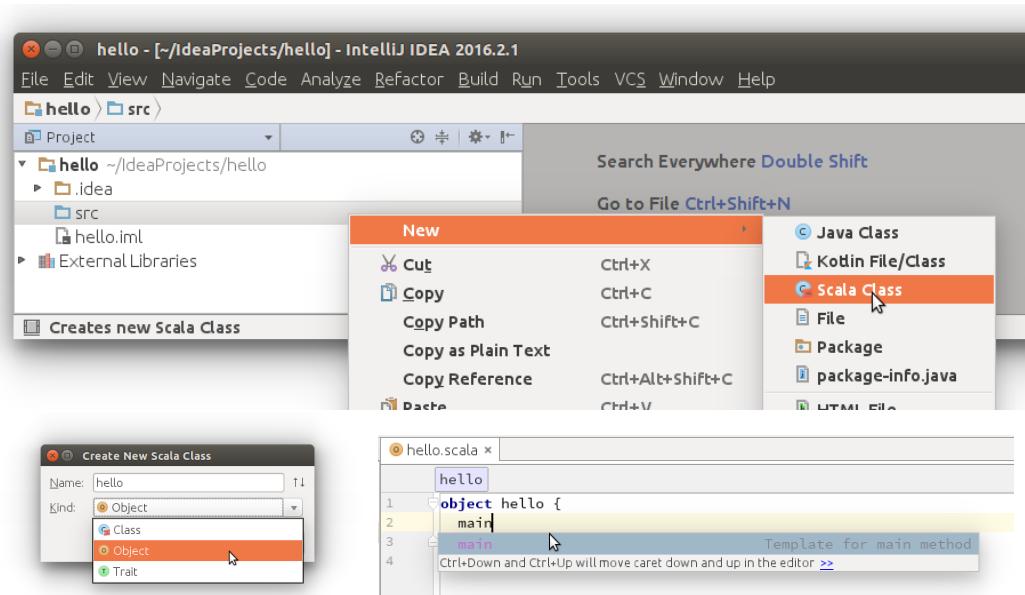
5. Avsluta med att klicka **Finish** i dialogen **New Project**.

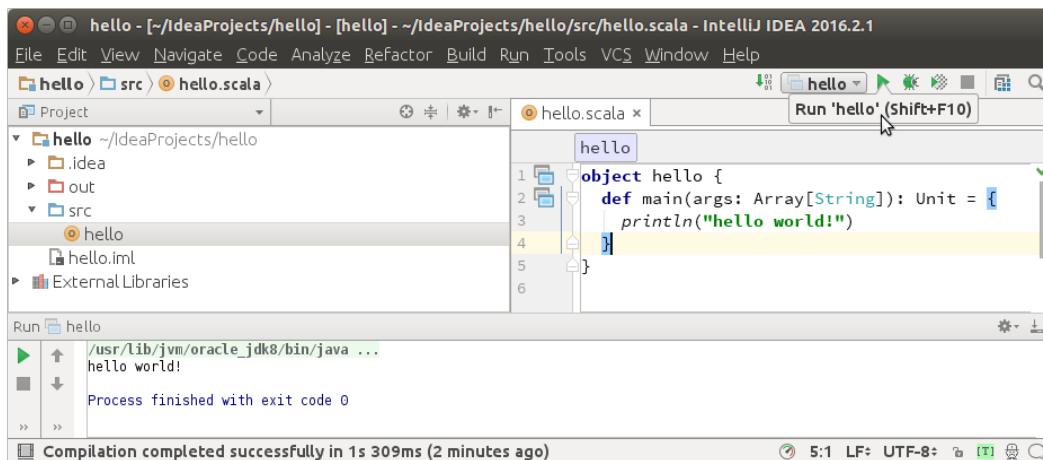
Figur D.13: Namnge ditt projekt och ställ in körmiljön för JVM och Scala genom att klicka på **New...** och **Create...**

6. Du får nu ett projektfönster som liknar det i figur D.14 på sidan 366.
7. Veckla ut ditt projekt och högerklicka på `src` och välj *New → Scala Class*. Välj sedan **Object** i dialogen **Create New Scala Class** och klicka **OK**, enligt figur D.14.
8. Du får nu upp ett editorfönster med koden för objektet `hello`. Skriv ordet `main` inuti objektet och tryck TAB för att aktivera kodkomplettering. En mall för `main`-metoden klistras då in i objektet.
9. Skriv kod så att det ser ut som i editorfönstret i figur D.15 på sidan 366.
10. Kör igång ditt program genom att klicka på play-knappen eller genom att trycka Shift+F10. Om play-knappen är initialt är grå i stället för grön, välj menyn *Run → Run....*

Mer information om hur du använder Scala-plugin för IntelliJ finns här:
confluence.jetbrains.com/display/SCA/Scala+Plugin+for+IntelliJ+IDEA

Figur D.14: Högerklicka på mappen `src` och välj *New* → *Scala Class* och skapa ett nytt Scala-objekt med `main`-metod. Aktivera kodkomplettering i editorn efter ordet `main` med TAB.

Figur D.15: Kör ditt program med play-knappen eller *Run* → *Run....*

Ladda ner kursens workspace och importera i IntelliJ IDEA

Det finns en zip-fil med ett workspace med projekt för flera av kursens laborationer som du kan ladda ner och importera i Eclipse. Följ stegen nedan.

1. Ladda ner kursens workspace här: <http://cs.lth.se/pgk/ws>
2. Packa upp filen på lämpligt ställe.
3. Starta IntelliJ. Om du redan har ett projekt igång välj menyn *File* → *Close project* så kommer du tillbaka till välkomstfönstret. Välj **Import Project** så som visas i figure D.16.

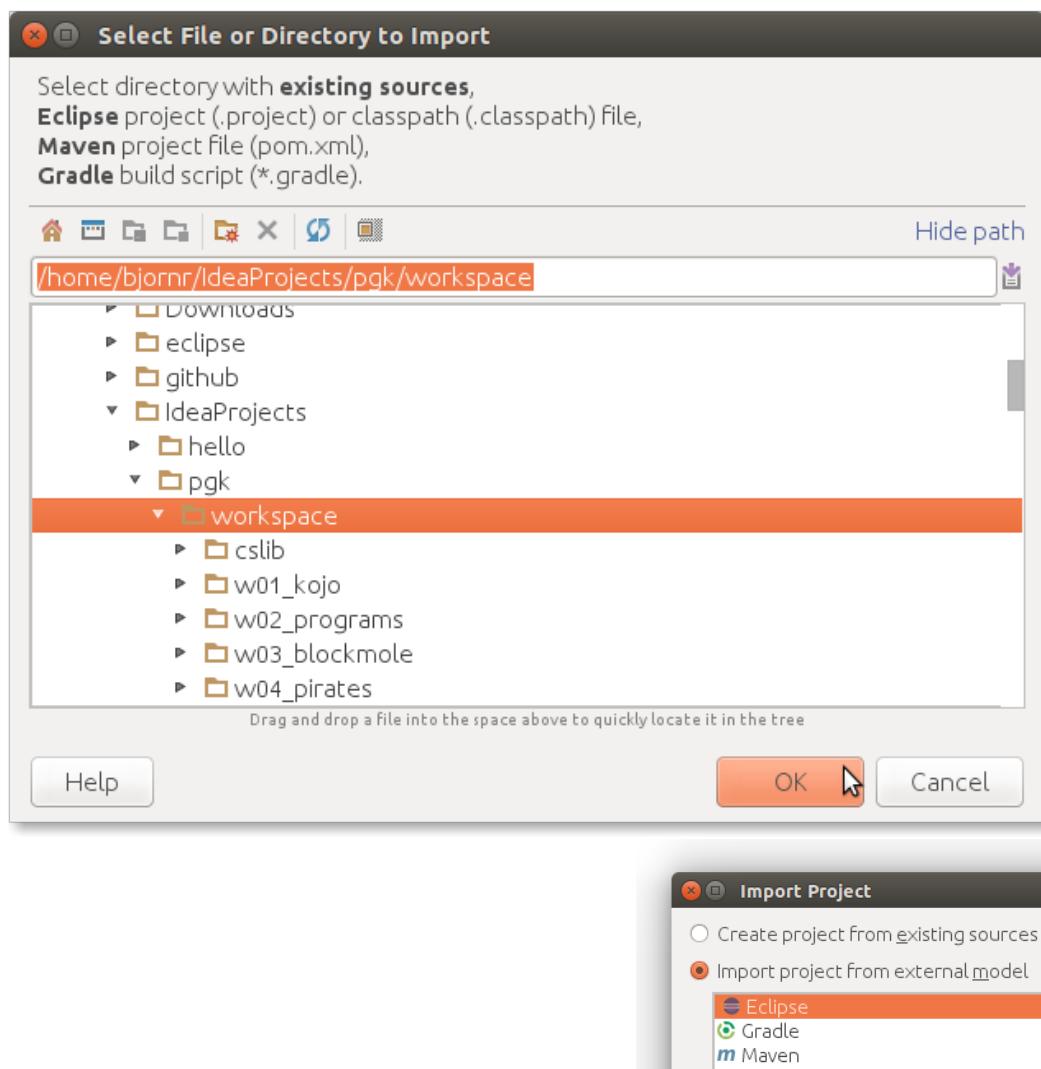

Figur D.16: Välj *Import Project* efter att du stängt ev. öppna projekt.

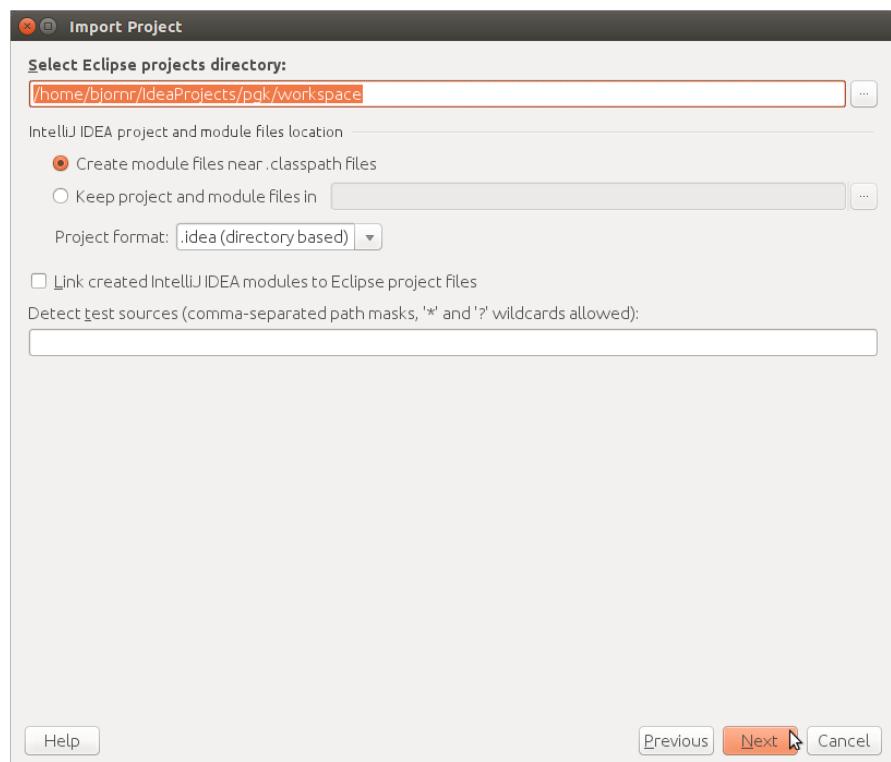
4. Bläddra dit du packat upp workspace och markera denna folder i likhet med figur D.17 och klicka **OK**. I den efterföljande dialogen välj **Eclipse** och klicka **Next**.
5. Klicka **Next** igen i dialogen som liknar figur D.18 på sidan 369, där mappen du valt är förvalt.
6. Klicka **Next** igen enligt figur D.19 på sidan 369. Alla tillgängliga Eclipse-projekt ska vara markerade.
7. Klicka **Finish** enligt figur D.19 med förifylld text oförändrad.
8. Bläddra fram filen `PirateSpeech.scala` och öppna den med ett dubbelklick. Klicka på länken **Setup Scala SDK** uppe till höger enligt figur D.21 på sidan 370. I efterföljande dialog kontrollera att `scala-sdk-2.11.8` är förvalt och klicka **OK**.

- Lägg till testutskrift enligt rad 7 i figur D.22 på sidan 371. Testkör genom att välja menyn *Run* → *Run..* eller tryck Alt+Shift+F10 och sedan välja **PirateSpeech**. Kontrollera att utskriften i utskriftsfönstret ser ut som förväntat.

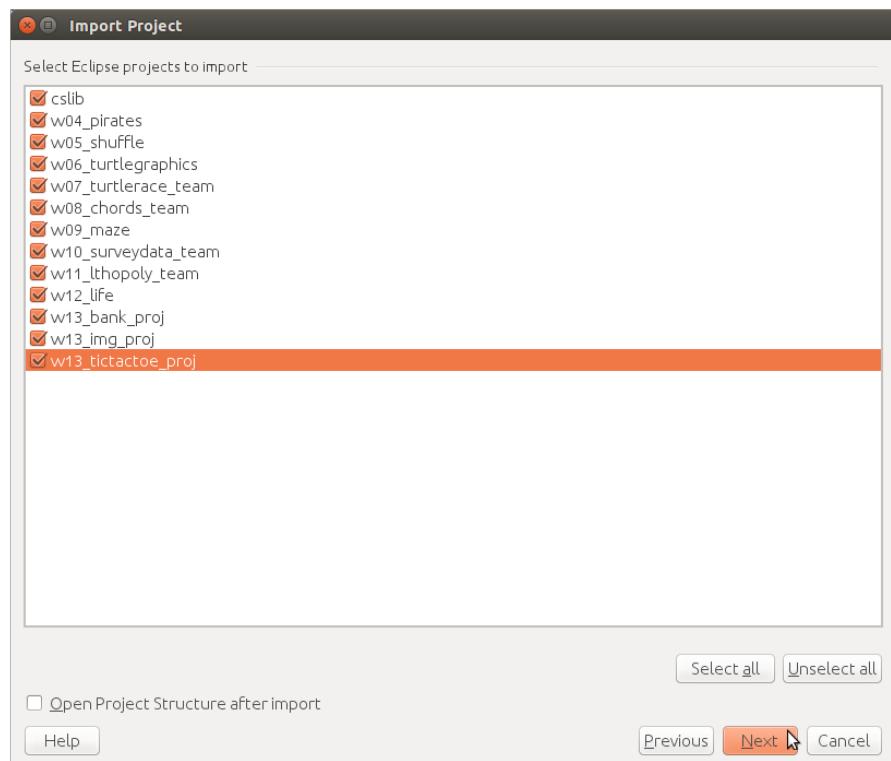
Om du får problem på vägen, be någon med erfarenhet av IntelliJ om hjälp.

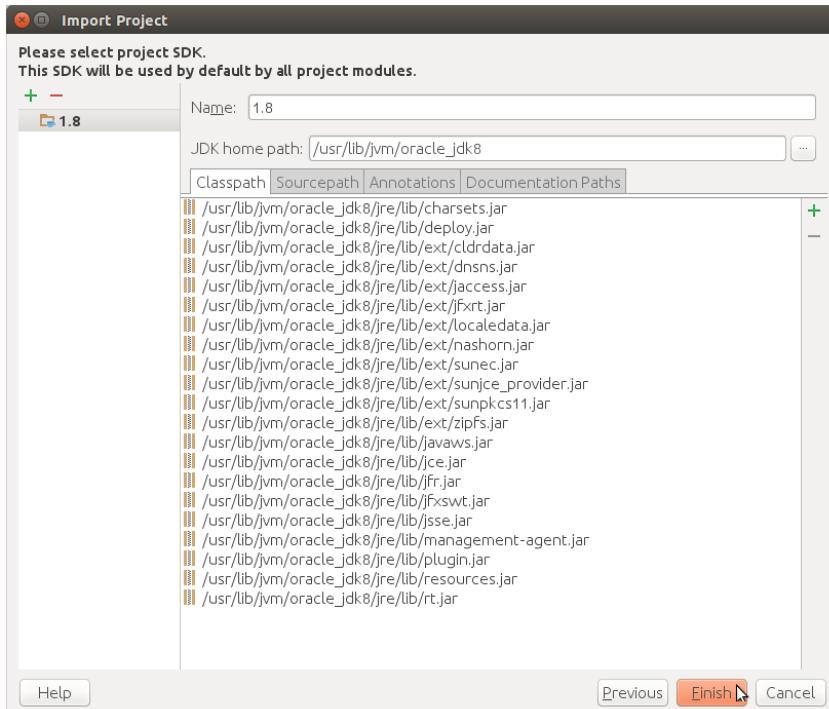
Figur D.17: Markera den upp-packade workspace-mappen från zip-filen som du laddat ner från: <http://cs.lth.se/pgk/ws> och välj **Eclipse**-import.

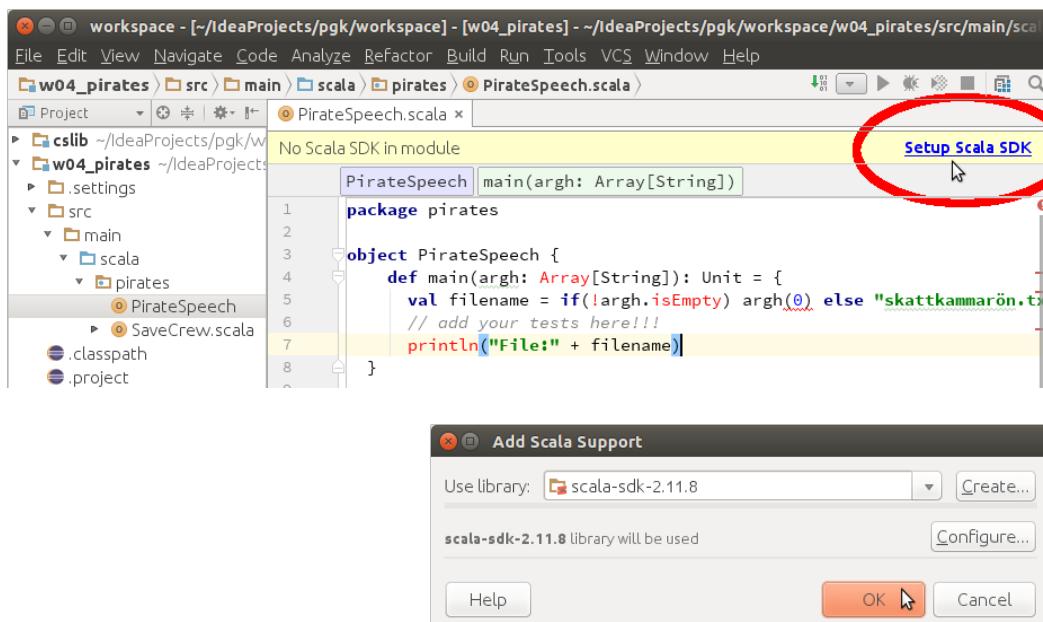
Figur D.18: Klicka **Next** med förvalda alternativ oförändrade.

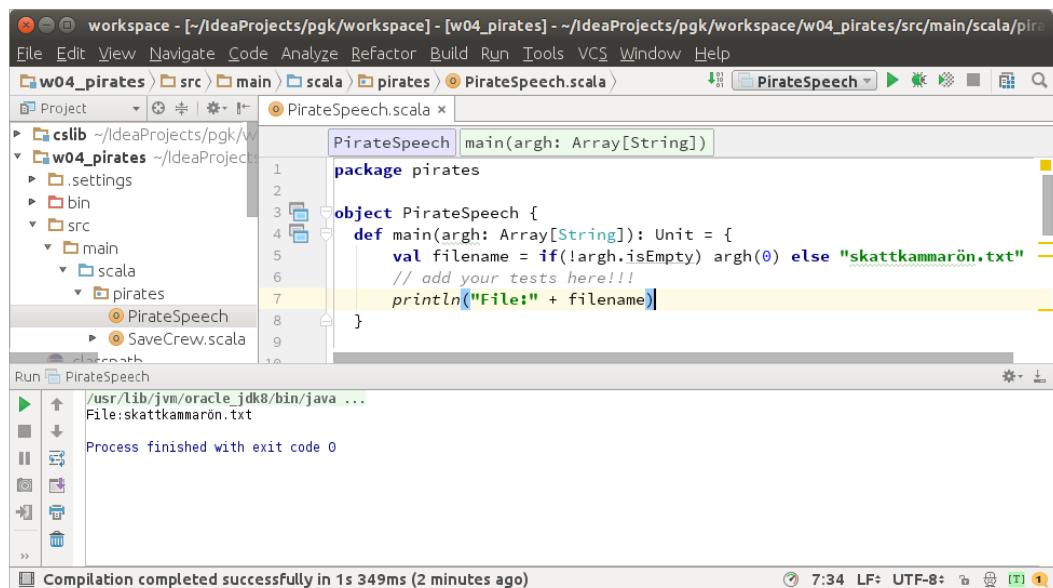
Figur D.19: Klicka **Next** med alla projekt markerade.

Figur D.20: Klicka **Finish** med förifyllda fält oförändrade.

Figur D.21: Bläddra fram `PirateSpeech.scala` i projektet `w04_pirates` och klicka på länken **Setup Scala SDK** och klicka **OK** i efterföljande dialog.

Figur D.22: Lägg till utskriften i bilden ovan på rad7. Testkör genom att välja menyn *Run* → *Run..* (eller trycka Alt+Shift+F10) och sedan välja *PirateSpeech*. Observera utskriften i utskriftsfönstret.

Appendix E

Dokumentation

Dokumentation hjälper andra att använda din kod, men underlättar även för dig själv när du vid ett senare tillfälle ska erinra dig hur den fungerar och hur du ska använda och bygga vidare på din kod. Modern systemutveckling baseras ofta på öppen källkod och färdiga api (eng. *application programming interface*), där kvaliteten på dokumentationen är avgörande för hur lätt det är att komma igång med att använda koden.

Nedan listas exempel på olika typer av dokumentation¹:

- **Kravdokumentation** beskriver det övergripande målet med mjukvaran, samt funktionella krav och kvalitetskrav som uppfylls av systemet.
- **Designdokumentation** beskriver arkitekturen, hur koden är organiserad i moduler, och den interna systemstrukturen t.ex. i form av klasser, objekt och deras relation.
- **Slutanvändardokumentation** kan t.ex. vara manualer för användning av systemet och installationsanvisningar.
- **Teknisk dokumentation** kan t.ex. vara api-dokumentation som beskriver vilka funktioner som ingår i ett programbibliotek. Sådan dokumentation genereras ofta med hjälp av ett **dokumentationsverktyg** (se avsnitt E.1). Andra typer av teknisk dokumentation är instruktioner om hur man bygger koden med eventuellt tillhörande byggverktygskonfigurationsfiler; ofta beskrivs byggförfarandet steg för steg i en textfil med namnet README. (Läs mer om byggverktyg i appendix F.)

Det är en stor utmaning att hålla dokumentationen uppdaterad allteftersom koden utvecklas. Även om man får hjälp att generera en navigerbar sajt av ett dokumentationsverktyg, måste själva *innehållet* i de manuellt författade dokumentationskommentarerna vara i överensstämmelse med den aktuella versionen av koden. Uppdateras koden, måste man alltså vara noga med att uppdatera dokumentationskommentarerna, annars uppstår stor förvirring.

Detta problem är så pass allvarligt att man ska tänka sig noga för hur man kan formulera dokumentationskommentarerna på ett framtidssäkert sätt, och

---

¹en.wikipedia.org/wiki/Software_documentation

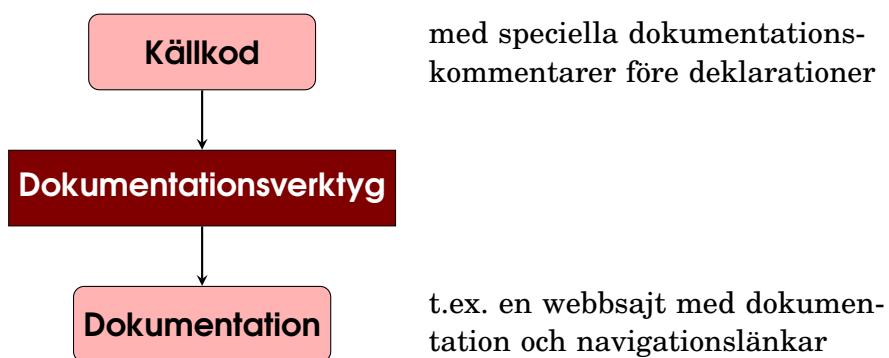
hur omfattande de ska vara i förhållande till den framtida arbetsinsatsen med att hålla dem uppdaterade. Desto mer omfattande kommentarer desto mer jobb att hålla dem uppdaterade.

Det är i praktiken svårt att uppnå en optimal balans mellan bra och många kommentarer som *hjälper* användaren, och å andra sidan svårunderhållna och föråldrade kommentarer som *stjälper* användare.

E.1 Vad gör ett dokumentationsverktyg?

Ett dokumentationsverktyg genererar teknisk dokumentation av koden baserat på speciella **dokumentationskommentarer** som skrivs i koden omedelbart före deklarationer av det som ska dokumenteras. Dessa dokumentationskommentarer skrivs enligt en speciell syntax som dokumentationsverktyget kan tolka.

Utdata från ett dokumentationsverktyg utgörs typiskt av en webbsajt med ändamålsenlig formatering och navigeringslänkar, se figur E.1.

Figur E.1: Ett dokumentationsverktyg läser koden och dokumentationskommentarer och genererar dokumentation, t.ex. i form av en webbsajt.

E.2 scaladoc

Med Scala-installationen följer dokumentationsverktyget scaladoc, som genererar en webbsajt med ändamålsenlig layout och specialfunktioner för att söka, filtrera och navigera i dokumentationen.

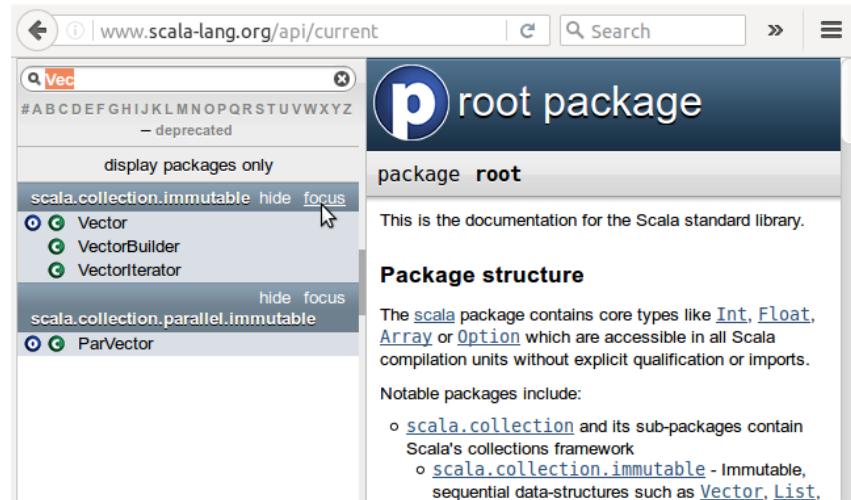
Dokumentationen av stora bibliotek kan bli omfattande och det krävs träning i att använda dokumentationssajter för att få maximal nytta av dem. I efterföljande avsnitt beskrivs först hur du använder dokumentation som är genererad med scaladoc. Därefter visas hur du själv kan generera dokumentation för din egen kod.

E.2.1 Använda dokumentation från scaladoc

Dokumentationen av Scalas standardbibliotek är genererad med scaladoc och att navigera i denna ger bra träning i hur man använder avancerad api-

dokumentation. Du hittar dokumentationen för Scalas standardbibliotek här: <http://scala-lang.org/api/current>

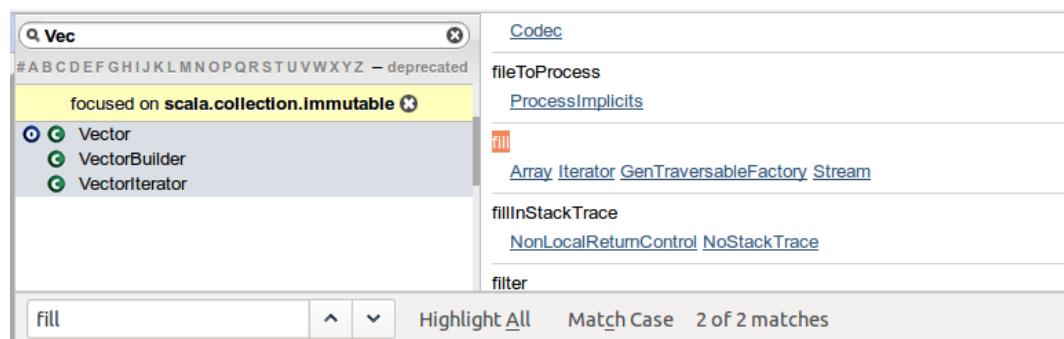
När du surfar dit möts du av dokumentationen för *root package*, som ger en översikt av olika paket i standardbiblioteket. I sökrutan uppe till vänster kan du skriva början på namnet på klasser, traits, eller objekt som du letar efter, så som visas i figur E.2.

Figur E.2: scaladoc.

Om du är speciellt intresserad av, t.ex., paketet `scala.collection.immutable`, kan du klicka **focus** för att begränsas visningen till att endast innehålla typerna i detta paket.

Om du söker efter typen där en viss metod är implementerad, men inte vet riktigt i vilken klass den finns, kan du klicka på bokstaven som metodnamnet börjar på i listan med bokstäver under den övre vänstra sökrutan. Då får du en lista med allt möjligt som börjar på F, så som visas i figur E.3. Sök i listan med din webbläsares sökfunktion (Ctrl+F) efter "fill", så hittar du alla typer som implementerar metoden `fill`.

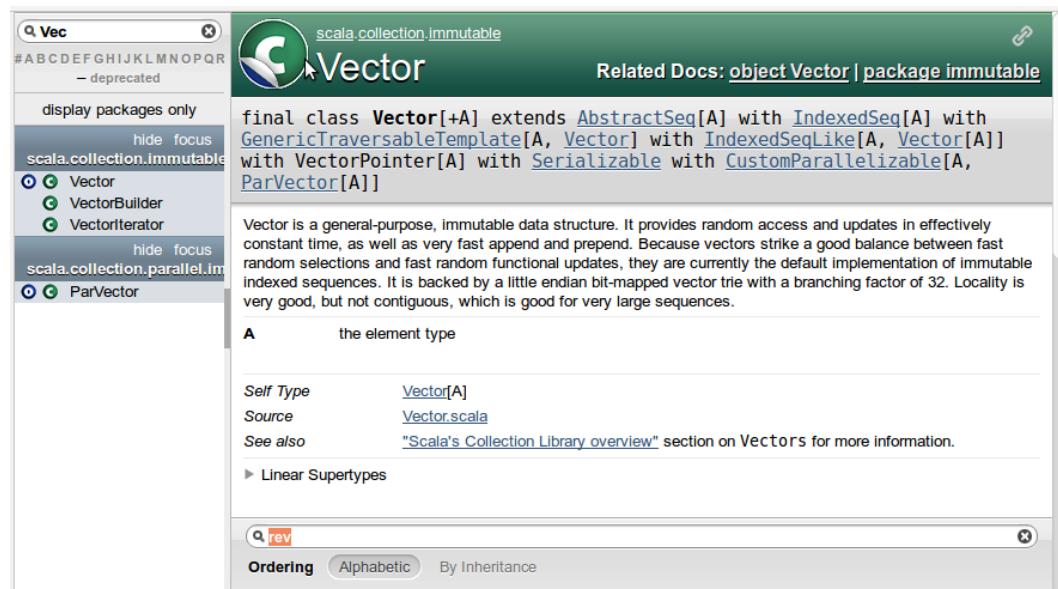
Figur E.3: scaladoc.

Om du klickar vidare, i detta exempel på länken till klassen `Array`, kan du sedan klicka på länken till källkoden i `array.scala` för att se implementatio-

nen på GitHub; sök på sidan med din webbläsares sökfunktion Ctrl+F efter ”def fill”.

Om du klickar på den typ du är intresserad av, t.ex. klassen Vector, får du upp en sida med en mängd information, inklusive alla metoder, även ärvda. Figur E.4 visar hur en sökning bland alla metoder i Vector initieras i sökrutan nere till höger, vilken kommer att visa metoder som börjar på ”rev”, här skrollas fönstret till metoden reverse längre ner på sidan.

Genom att klicka på det gröna cirkeln med bokstaven C överst i dokumentationsfönstret, växlar du till vyn för kompanjonsobjektet där du hittar alla fabriksmetoder för Vector, även ärvda, t.ex. fill som du kan söka efter i sökrutan.

Figur E.4: scaladoc.

E.2.2 Skriva dokumentationskommentarer för scaladoc

Verktyget scaladoc läser kommentarer som börjar med `/**` och slutar med `*/` och associeras till efterföljande deklaration. Notera de dubbla asteriskerna. Alla rader som följer efter `/**` ska, enligt konventionen för Scalas dokumentationskommentarer, börja med en asterisk `*` med indrag med flera blanksteg så att den hamnar under *andra* asterisken i öppningskommentaren, som nedan:

```
/** Först kommer en sammanfattning på en enda rad.
 *
 * Sedan kommer eventuellt en mer detaljerad beskrivning,
 * som kan vara flera rader lång.
 */
```

Dokumentationskommentaren slutar med `*/` rakt under asterisk-kolumnen.

I figur E.5 på sidan 378 visas exempel på dokumentationskommentarer. Annoteringen `@param` i början på en rad ger en speciell kommentar angående

parametrar. Annoteringen @return i början av en rad ger en speciell kommentar angående vad som returneras vid metodanrop.

E.2.3 Generera dokumentation med scaladoc

Du genererar en dokumentationssajt med terminalkommandot scaladoc följt av en eller flera källkodsfiler. Med optionen -d anger du i vilket bibliotek sajten ska sparas. Du visar sajten genom att öppna filen index.html i en webbläsare. Nedan visas hur dokumentationen genereras för källkodsfilen i figur E.5.

```
$ scaladoc mio.scala -d apidoc
$ firefox apidoc/index.html
```

I figur E.6 på sidan 379 visas delar av en webbsida som genererats utifrån koden i figur E.5 på sidan 378. För de publika metoder där ingen dokumentationskommentar finns, visas ändå metodens signatur med parametrar, parametertyper, och returtyp. Medlemmar som deklareras **private** visas inte, men om man klickar på knappen **All** bredvid rubriken **Visibility** visas medlemmar som är deklarerade **protected**.

Om du klickar på symbolen ► till vänster om metodsituren, ändras den till symbolen ▼ som indikerar att den mer detaljerade beskrivningen av parametrar etc. har vecklats ut (i den mån detaljerade kommentarer finns).

Om du vill ha övergripande dokumentation om ett paket x, ges det speciella objektet **package object** x en dokumentationskommentar med sådan information. Ofta innehåller **package object** medlemmar som man vill ska bli synliga vid import av paketet, så som variabler, metoder och implicita medlemmar som inte har någon annan naturlig hemvist.

E.2.4 Lära mer om scaladoc

- En video med tips om hur du söker och navigerar i scaladoc-dokumentation:
<http://docs.scala-lang.org/overviews/scaladoc/interface.html>
- Riktlinjer för hur du skriver dokumentationskommentarer:
<http://docs.scala-lang.org/style/scaladoc.html>
- Länksida till mer detaljerade beskrivningar:
<https://wiki.scala-lang.org/display/SW/Writing+Documentation> inkluderande bland annat:
  - En beskrivning av syntaxen för formatering:
<https://wiki.scala-lang.org/display/SW/Syntax>
  - En beskrivning av speciella annoteringar, t.ex. @param:
<https://wiki.scala-lang.org/display/SW/Tags+and+Annotations>
- Kör kommandot scaladoc -help för att se användbara optioner.
- sbt doc är ett smidigt sätt att generera api-dokumentation. Läs mer om sbt och api-dokumentation här:
<http://www.scala-sbt.org/0.13/docs/Howto-Scaladoc.html>

```

1 // file mio.scala at https://github.com/lunduniversity/introprog/tree/master/util/
2
3 import scala.language.~
4 import java.nio.file.{Path, Paths, Files}
5 import java.nio.charset.StandardCharsets.UTF_8
6 import scala.collection.JavaConverters.~
7
8 /** An object with many useful input/output methods.
9 *
10 * Compile it with `scalac mio.scala` to put it on your classpath,
11 * or just paste the whole source file in the REPL using for example
12 * `:pa util/mio.scala` where `util` is the path to `mio.scala`
13 */
14 object mio {
15
16 /** Load a text file as a Vector of strings, one per line.
17 *
18 * @param fileName the name of the text file to load
19 * @return a vector with lines of the loaded text file
20 */
21 def load(fileName: String): Vector[String] =
22 io.Source.fromFile(fileName).getLines.toVector
23
24 /** Prints each line of a file. */
25 def cat(fileName: String): Unit = load(fileName).foreach(println)
26
27 def listFiles(dir: String): Vector[Path] =
28 Files.list(Paths.get(dir)).toArray.map(_.asInstanceOf[Path]).toVector
29
30
31 def ls: Unit = listFiles("").foreach(println)
32
33 def ls(dir: String): Unit = listFiles(dir).foreach(println)
34
35 def currentDir: Path = Paths.get("").toAbsolutePath
36
37 def pwd: Unit = println(currentDir)
38
39 def save(data: String,
40 fileName: String = "untitled.txt"): Unit = {
41 println("Saving to file: " + Paths.get(fileName).toAbsolutePath)
42 Files.write(Paths.get(fileName), data.getBytes(UTF_8))
43 }
44
45 def isDir(name: String): Boolean = (new java.io.File(name)).isDirectory
46
47 private lazy val console = new jline.console.ConsoleReader
48
49 def readln(prompt: String): String = console.readLine(prompt)
50
51 def readln: String = console.readLine("")
52
53 /** Run `ls` if args is empty or else run ls on each dir in args. */
54 def main(args: Array[String]): Unit =
55 if (args.isEmpty) ls else args.foreach(ls)
56
57 }
```

Figur E.5: Dokumentationskommentarer som kan läsas av scaladoc för att generera en dokumentations-webbsajt. Sådana kommentarer börjar med snedstreck och dubbla asterisker, se bl.a. raderna 8–13 ovan.

An object with many useful input/output methods.

Compile it with `scalac mio.scala` to put it on your classpath, or just paste the whole source file in the REPL using for example `:pa util/mio.scala` where `util` is the path to `mio.scala`

► Linear Supertypes

Value Members

<code>def cat(fileName: String): Unit</code>	Prints each line of a file.
<code>def currentDir: Path</code>	
<code>def isDir(name: String): Boolean</code>	
<code>def listFiles(dir: String): Vector[Path]</code>	
<code>def load(fileName: String): Vector[String]</code>	Load a text file as a Vector of strings, one per line.
	<code>fileName</code> the name of the text file to load <code>returns</code> a vector with lines of the loaded text file
<code>def ls(dir: String): Unit</code>	
<code>def ls: Unit</code>	
<code>def main(args: Array[String]): Unit</code>	Run <code>ls</code> if <code>args</code> is empty or else run <code>ls</code> on each <code>dir</code> in <code>args</code> .
<code>def pwd: Unit</code>	
<code>def readLn: String</code>	
<code>def readLn(prompt: String): String</code>	
<code>def save(data: String, fileName: String = "untitled.txt"): Unit</code>	

Figur E.6: Delar av en webbsida genererad med hjälp av scaladoc. Mer detaljerade beskrivningar kan i förekommande fall vecklas ut eller in om man växlar mellan ► och ▼.

Package	Description
cslib.examples	Programexempel.
cslib.fractal	Fraktaler (MandelbrotGUI).
cslib.images	Bildbehandling.
cslib.maze	Labyrint (Maze).
cslib.shapes	Geometriska figurer och lista av figurer (Shape och ShapeList).
cslib.square	Kvadrater (Square).
cslib.window	Lättanvänt stöd för att skapa ritfönster.

Figur E.7: Delar av en webbsida genererad med hjälp av javadoc.

E.3 javadoc

Med Java JDK följer dokumentationsverktyget javadoc, som utifrån dokumentationskommentarer i Java-kod genererar en webbsajt med navigationslänkar. Webbsidor genererade med javadoc erbjuder inte samma funktioner för sökning och filtrering som scaladoc, men det fungerar bra hitta det man söker om navigationslänkarna används tillsammans med webbläsarens inbyggda sökfunktion (Ctrl+F).

E.3.1 Använda dokumentation genererad med javadoc

I figur E.7 visas exempel på javadoc för biblioteket cslib. Om du klickar på ett paket kan du navigera till en översikt av innehållet i paketet. Om du klickar på en klass får du en översikt av klassens medlemmar, så som visas i E.8. Om du t.ex. klickar på ett metodnamn får du se mer detaljerade kommentarer.

Ramarna till vänster på webbsidorna innehåller länkar till paket och klasser. Om du klickar på länken *All Classes* överst till vänster för du en lista med navigationslänkar till alla tillgängliga klasser. De gulmarkerade rubrikerna visar vilken vy som är aktiv och navigationslänkar skrivs med blå text.

E.3.2 Skriva dokumentationskommentarer för javadoc

Kommentarer för javadoc och scaladoc ser ganska lika ut, även om det finns några skillnader. Det finns t.ex. inte lika många styrtecken för layouten i javadoc som i scaladoc, och konventionen i Java är fyra blankstegs indrag och att fortsättningsrader i dokumentationskommentarer börjar asterisken under *första* asterisken i öppningskommentaren.

Nedan visas delar av javadoc-kommentarerna för klassen SimpleWindow och dess konstruktör:

The screenshot shows a Java documentation page for the 'SimpleWindow' class. On the left, there's a sidebar with 'All Classes' and 'Packages' sections. Under 'All Classes', 'SimpleWindow' is highlighted. The main content area has a 'Constructor Summary' section with a 'Constructors' tab selected, showing the constructor `SimpleWindow(int width, int height, java.lang.String title)` which creates a window and makes it visible. Below this is a 'Method Summary' section with tabs for 'All Methods', 'Static Methods', 'Instance Methods', and 'Concrete Methods'. The 'All Methods' tab is selected, showing three methods: `addSprite(Sprite sprite)` (void, adds a sprite to the window), `clear()` (void, clears the window), and `close()` (void, closes the window).

Figur E.8: Delar av en webbsida med klassdokumentation genererad med hjälp av javadoc.

```
package cslib.window;

/** A simple window to draw in */
public class SimpleWindow {
 /**
 * Creates a window and makes it visible.
 *
 * @param width the width of the window
 * @param height the height of the window
 * @param title the title of the window
 */
 public SimpleWindow(int width, int height, String title) {
 ...
 }
}
```

Annoteringen `@param` i början på en rad ger en speciell kommentar angående en parameter. Vid dokumentation av metoder kan annoteringen `@return` användas i början av en rad för att skapa en speciell kommentar angående vad som returneras.

Övergripande dokumentation om innehållet i ett paket läggs i en textfil i paketets katalog med namnet `package-info.java`, se till exempel här:
github.com/lunduniversity/introprog/tree/master/workspace/cslib/src/main/java/cslib/window

Du kan läsa mer om hur man skriver javadoc-kommentarer här:
www.oracle.com/technetwork/java/javase/documentation/index-137868.html

E.3.3 Generera dokumentationskommentarer för javadoc

Om du står i den katalog där din källkod finns, kan du med nedan kommando i terminalen gå igenom alla paket och underpaket och generera javadoc-webbsidor i katalogen doc. Du kan därefter öppna dokumentationen i en webbläsare.

```
$ javadoc -d doc -encoding UTF-8 -charset UTF-8 -sourcepath . -subpackages . *
$ firefox doc/index.html
```

Ett smidigt sätt att generera både scaladoc och javadoc är att använda sbt. Om du lägger in nedan i settings i din build.sbt är det bara att skriva sbt doc i terminalen.

```
javacOptions in (Compile, doc) += Seq(
 "-encoding", "UTF-8",
 "-charset", "UTF-8",
 "-docencoding", "UTF-8")
```

Du kan också använda din IDE för att köra javadoc. I Eclipse, använd menyn *Project → Generate Javadoc...*, medan du i IntelliJ hittar motsvarande i menyn *Tools → Generate Javadoc...*

Appendix F

Byggverktyg

F.1 Vad gör ett byggverktyg?

Ett **byggverktyg** (eng. *build tool*) används för att

- ladda ner,
- kompilera,
- testköra,
- paketiera och
- distribuera

programvara. Ett stort utvecklingsprojekt kan innehålla många hundra kodfiler och under utvecklingens gång vill man kontinuerligt testköra systemet för att kontrollera att allt fortfarande fungerar; även den kod som inte ändrats, men som kanske ändå påverkas av ändringen. Ett byggverktyg används för att *automatisera* denna process.

Ett viktigt begrepp i byggsammanhang är **beroende** (eng. *dependency*). Om koden X behöver annan kod Y för att fungera, sägs kod X ha ett beroende till kod Y.

I konfigurationsfiler, som är skrivna i ett format som byggverktyget kan läsa, specificeras de beroenden som finns mellan olika koddelar. Byggverktyget analyserar dessa beroenden och, baserat på ändringstidsmarkeringar för kodfilerna, avgör byggverktyget vilken delmängd av kodfilerna som behöver **omkompileras** efter en ändring. Detta snabbar upp kompileringen avsevärt jämfört med en total omkompilering från grunden, som för ett stort projekt kan ta många minuter eller till och med timmar. Efter omkompilering av det som ändrats, kan byggverktyget instrueras att köra igenom testprogram och rapportera om testernas utfall, men även ladda upp körbbara programpaket till t.ex. en webbserver.

En vanlig typ av beroende är färdiga programbibliotek som utnyttjas av systemet under utveckling, vilket i praktiken ofta innebär att en sökväg till en den kompilerade koden för programbiblioteket behöver göras tillgänglig.

I JVM-sammanhang innebär detta att sökvägen till alla nödvändiga jar-filer behöver finnas på sökvägslistan kallad **classpath**.

Många byggverktyg kan utföra så kallad **beroendeupplösning** (eng. *dependency resolution*), vilket innebär att nätverket av beroenden analyseras och rätt uppsättning programpaket görs tillgänglig under bygget. Detta kan även innebära att programpaket som är tillgängliga via nätet automatiskt laddas ned inför bygget, t.ex. via lagringsplatser för öppen källkod.

Även om man bara har ett litet kodprojekt med några få kodfiler, är det ändå smidigt att använda ett byggverktyg. Man kan nämligen göra så att byggverktyget är aktivt i bakgrunden och, så fort man sparar en ändring av koden, gör omkompileering och rapporterar eventuella kompileringsfel.

Det är klokt att kompilera om ofta, helst vid varje liten ändring, och rätta eventuella fel *innan* nya ändringar görs, eftersom det är mycket lättare att klura ut ett enskilt problem efter en mindre ändring, än att åtgärda en massa svåra följdfel, som beror på en sekvens av omfattande ändringar, där misstaget begicks någon gång långt tidigare.

En integrerad utvecklingsmiljö, så som Eclipse eller IntelliJ IDEA, bygger om koden kontinuerligt och kan ofta kommunicera med flera olika typer av byggverktyg för att i samklang med dessa automatisera byggprocessen.

Det finns många olika byggverktyg. Några allmänt kända byggverktyg med öppen källkod listas nedan, tillsammans med namnen på deras konfigurationsfiler så att du ska känna igen vilket byggverktyg som används i kodprojekt som du stöter på, t.ex. på GitHub.

- **sbt** . Även kallad *Scala Build Tool*. Användas för att bygga Java- och Scala-program i samexistens, men även för att automatisera en mängd andra saker. Byggverktyget är utvecklat i Scala och konfigurationsfilerna, som heter `build.sbt`, och innehåller Scala-kod som styr byggprocessen.
- **make**. Detta anrika byggverktyg har varit med ända sedan 1970-talet och används fortfarande för att bygga många system under Linux, och är populärt vid utveckling med programspråken C och C++. En konfigurationsfil för `make` heter `Makefile` och har en egen, speciell syntax.
- **Apache ant**. Detta byggverktyg är utvecklat i Java som ett alternativ till `make` och används fortfarande i många Java-projekt, även om Maven och Gradle (se nedan) är vanligare numera. Konfigurationsfilerna heter `build.xml` och skrivs i det standardiserade språket XML enligt speciella regler.
- **Apache Maven**, `mvn` är också skriven i Java och är en efterföljare till `ant`. Maven används av många Java-utvecklare. Konfigurationsfilerna heter `pom.xml` och innehåller en s.k. projektobjektmodell specificerad i XML enligt speciella regler.
- **gradle** bygger vidare på idéerna från `ant` och `maven` och är skrivet i Java och Groovy. Konfigurationsfilerna skrivs i Groovy och heter `build.gradle`.

F.2 Byggverktyget sbt

Byggverktyget sbt är skrivet i Scala och är det mest populära byggverktyget bland Scala-utvecklare. Med sbt kan du skriva byggkonfigurationsfiler i Scala och även styra byggprocessen via ett interaktivt kommandoskal i terminalfönstret. Med inkrementell (stegvis) kompilering och parallelkörsning av byggprocessens olika delar, kan den snabbas upp avsevärt.

F.2.1 Installera sbt

sbt finns förinstallerat på LTH:s datorer och körs igång med kommandot sbt i terminalen.

Om du vill installera sbt på din egen dator, säkerställ först att du har java på din dator med terminalkommandot `java -version`. Om java saknas, följ instruktionerna i avsnitt C.2.2 på sidan 341. Följ sedan instruktionerna här för att installera sbt : <http://www.scala-sbt.org/download.html>

- **Linux.** Om du surfar till ovan sida från en Linux-dator syns några terminalkommando som du använder för att installera sbt i terminalen.
- **Windows.** Om du surfar till ovan sida från en Windows-dator visas en länk till en `.msi`-fil. Ladda ner och dubbelklicka på den.
- **macOS.** Följ instruktionerna under rubriken *Manual Installation*.

När du kör sbt första gången kommer ytterligare filer att laddas ner och installeras och delar av denna process kan ta lång tid. Ha tålamod och avbryt inte körningen, även om inget speciellt ser ut att hända på ett bra tag.

F.2.2 Anpassa sbt

För att följa de versioner av sbt och Scala som vi använder i kursen, skapa med hjälp av editor en textfil med namnet `global.sbt` i katalogen `.sbt` som ligger i din hemkatalog efter att du installerat klart sbt . Fråga vid behov någon om hjälp om hur man hittar dolda filer i ditt operativsystem, då filer som börjar med punkt ibland inte syns i filbläddraren. Filen ska ha följande innehåll:

```
scalaVersion := "2.11.8"

sbtVersion := "0.13.12"
```

När du kör igång sbt igen kommer ovan inställningar eventuellt medföra vissa nedladdningar, men när det är gjort har du rätt versioner tillgängliga och sbt kommer att starta snabbt nästa gång.

F.2.3 Använda sbt

sbt är konstruerat för att klara mycket stora projekt, men det är enkelt att använda sbt också om du bara har ett litet projekt med någon enstaka kodfil. Med sbt installerat, är det bara att skriva

```
$ sbt run
```

i terminalen i det bibliotek där dina kodfiler ligger. sbt letar då upp och kompilerar alla de `.scala`-filer som ligger i biblioteket och, om det bara finns ett objekt med main-metod, kör sbt igång denna main-metod direkt, förutsatt att kompileringen kan avlutas utan fel. Även `.java`-filer kompileras automatiskt om de ligger i samma bibliotek.

Om du enbart skriver sbt körs det interaktiva kommandoskalet igång, där du kan köra kommando så som `compile` och `run`. Om du skriver ett `~` före kommandot `run`, enligt nedan kommer sbt vara aktivt i bakgrunden medan du redigerar och så fort du sparar en ändring kommer omkompileeringen att starta om automatiskt.

```
$ sbt
[info] Set current project to hello (in build file:/home/bjornr/hello/)
> ~run
[info] Running hello
Hello, World!
[success] Total time: 0 s, completed Aug 9, 2016 9:50:16 PM
1. Waiting for source changes... (press enter to interrupt)
[info] Compiling 1 Scala source to /home/bjornr/hello/target/scala-2.10/classes
[info] Running hello
Hello again, World!
[success] Total time: 1 s, completed Aug 9, 2016 9:50:45 PM
2. Waiting for source changes... (press enter to interrupt)
```

I ovan körning gör sbt en omkompileering, efter att en ändring av utskriftssträngen sparats.

```
// in file hello.scala

object hello {
 def main(args: Array[String]): Unit = {
 println("Hello again, World!") // added 'again' then Ctrl+S
 }
}
```

Katalogstruktur

Om man har kod i underkataloger förutsätter sbt att du följer en viss, specifik katalogstruktur. Denna katalogstruktur används även av andra byggverktyg, så som Maven, och fungerar även i många utvecklingsmiljöer såsom Eclipse och IntelliJ.

Det blir också mindre rörligt och lättare för alla att hitta i projektets kataloger om dina kodfiler placeras i en given struktur som är allmänt accepterad.

Placera därför gärna dina kodfiler i underkataloger enligt strukturen som visas i figur F.1.

```

src/
 main/
 resources/
 <files to include in main jar here>
 scala/
 <main Scala sources>
 java/
 <main Java sources>
 test/
 resources
 <files to include in test jar here>
 scala/
 <test Scala sources>
 java/
 <test Java sources>

```

Figur F.1: Katalogstrukturen i ett sbt -projekt. Bara de kataloger som har något innehåll behöver finnas.

Lägg enligt denna struktur dina .scala-filer i underkatalogen `src/main/scala/` och dina .java-filer i underkatalogen `src/main/java/`. Om du lägger kod i biblioteken `src/test/scala/` respektive `src/test/java/` kommer denna kod köras när du skriver sbt -kommandot `test`. Om du lägger filer i underkatalogen `src/main/resources/` kommer dessa att paketeras med i jar-filen som skapas när du kör sbt -kommandot `package`.

Om du använder t.ex. `package x.y.z;` i din Java-kod, måste även strukturer på underkataloger matcha och kodfilen alltså ligga i `src/main/java/x/y/z/`.

I Scala är det egentligen inte nödvändigt att koden ligger i samma bibliotek som de kompilerade .class-filerna, men det kan vara bra att följa paketstrukturen även för Scala-källkoden; speciellt om du senare vill kunna köra din kod med Eclipse, som kräver denna överensstämelse mellan paket och källkodskataloger, inte bara för Java, utan även för Scala.

Konfigurera dina byggen i filen `build.sbt`

Om du vill göra inställningar och även hjälpa andra att kunna återskapa dina byggen, så skapa en konfigurationsfil med namnet `build.sbt` och placera den i projektets baskatalog. Figur F.2 visar en enkel byggkonfigurationsfil. Där väljer du namn på ditt projekt, sätter ett versionsnummer på ditt bygge, samt specificerar vilken version av Scala-kompilatorn du använder. Det senare är viktigt för att andra ska kunna bygga din kod under samma förutsättningar som du.

```
lazy val root = (project in file(".")).
 settings(
 name := "hello",
 version := "1.0",
 scalaVersion := "2.11.8"
)
```

Figur F.2: En enkel konfigurationsfil för sbt som innehåller det som kallas en *build definition* i sbt-terminologin. Filen ska ha namnet build.sbt och vara placerad i projektets baskatalog.

Du kan läsa mer om alla möjligheter med sbt och hur man skapar mer avancerade byggkonfigurationsfiler här:

<http://www.scala-sbt.org/0.13/docs/>

Du hittar ett exempel på en avancerad byggdefinition i kursens repo, som har många aggregerade underprojekt, bl.a. för att bygga detta kompendium med pdflatex. I byggdefinitionen instrueras även sbt att bygga kursens workspace, samt att generera de speciell projektfiler som Eclipse+ScalaIDE kräver med en sbt -plugin. Filen finns här:

<https://github.com/lunduniversity/introprog/blob/master/build.sbt>

Lägga till beroenden

TODO!!!

<http://search.maven.org>

Appendix G

Versionshantering och kodlagring

G.1 Vad är versionshantering?

Versionshantering¹ (eng. *version control eller revision control*) av mjukvara innebär att hålla koll på olika versioner av koden i ett utvecklingsprojekt allteftersom koden ändras. Versionshantering är en deldisciplin inom **konfigurationshantering** (eng. *software configuration management*) som inbegriper allt i processen för att identifiera, besluta, genomföra och följa upp ändringar.

En viktig del av versionshantering är att *lägra* olika versioner av koden allt eftersom den utvecklas, så att tidigare versioner kan *återskapas* vid behov. Ett bra verktygsstöd och en väldefinierad arbetsprocess för versionshanteringen, som alla i utvecklingsprojektet följer, möjliggör att flera utvecklare kan *arbeta parallellt* med att sammanfoga (eng. *merge*) varandras tillägg och ändringar i den gemensamma kodbasen utan att det blir kaos och förvirring.

God versionshantering är helt avgörande för utvecklarnas produktivitet, speciellt för stora projekt med många utvecklare som jobbar parallellt mot en omfattande kodbas med många olika interna och externa komponenter. Men även ett litet projekt med en enda utvecklare kan ha god nytta av ett versionshanteringsverktyg och ett disciplinerat förfarande för att namnge versioner, t.ex. för att kunna återskapa tidigare versioner av projektets olika kodfiler när en ändring visar sig mindre lyckad.

Det finns flera olika modeller för hur kodlagringen sker:

- **lokal**; alla utvecklare jobbar i samma, lokala filsystem där alla olika versioner lagras.
- **centraliserad**; ett repozitorium (förk. repo), alltså en databas med koden, finns centralt på en server som alla jobbar mot med hjälp av en versionshanteringsklient.
- **distribuerad**; alla utvecklare har sitt eget lokala repo och varje utvecklare initierar enskilt delning av ändringar mellan olika repo.

---

¹en.wikipedia.org/wiki/Version_control

G.2 Versionshanteringsverktyget Git

Det finns många olika versionshanteringsverktyg² som använder olika modeller för kodlagring; lokal, centraliserad, distribuerad eller kombinationer därav. På senare tid har verktyget **Git**³ fått en stark ställning, speciellt i öppenkällkodsvärlden. Git utvecklades ursprungligen av Linus Torvalds för att versionshantera Linuxkärnan, men har växt till ett omfattande öppenkällkodsprojekt med stor spridning och många användare och bidragsgivare.

Git är skapat för **distribuerad** versionshantering där var och en kan jobba snabbt och smidigt i sitt eget lokala repo, utan att behöva vänta på att en klient ska synkronisera koden med ett centralt repo på en server över nätverket. Ändringar delas mellan repo på begäran av enskilda utvecklare.

Varje ny version av koden lagras som en avgränsad mängd ändringar sedan förra versionen, en s.k. **commit**⁴, och hanteras internt av Git i en lokal databas i katalogen .git som ligger överst i din projektkatalog. Genom olika kommandon i terminalen, eller via en klient med ett grafiskt användargränssnitt, kan din kod överföras till och från den lokala koddatabasen, alternativt delas med andra repos via nätet.

Det finns en välskriven bok kallad *"Pro Git"* som förklrar Git på djupet och är tillgänglig fritt här: <https://git-scm.com/book/en/v2>. Läs kapitel 1 och 2 så får du en bra grund attstå på.

Dessa termer är bra att kunna utantill innan du körs igång med Git:

- **repo** (*substantiv*: ett repositorium, *eng. a repository*) En koddatabas med ändringshistorik.
- **commit** (*substantiv*: en inlämning, *verb*: att lämna in). En avgränsad mängd nya ändringar lämnas in i det lokala repot. Repots ändringshistorik utgörs av sekvensen av alla inlämningar.
- **push** (*substantiv*: en leverans, *verb*: att leverera, att trycka upp). En eller flera inlämningar trycks upp till ett annat repo.
- **pull** (*substantiv*: en hämtning, *verb*: att hämta, att dra ner). En eller flera inlämningar dras ner från ett annat repo.
- **merge** (*substantiv*: en ihopslagning, *verb*: att sammanfoga). En eller flera inlämningar slås samman till en ny inlämning.
- **merge conflict** (*substantiv*: en sammanfogningskonflikt, *eng. a merge conflict*) Problem vid sammanfogning; ändringar kan inte enkelt sammanfogas på ett entydigt sätt.
- **pull request** (förk. PR, *substantiv*: en hämtningsbegäran, *verb*: att begära en hämtning). Utvecklare A ber en annan utvecklare B att hämta en eller flera inlämningar från A:s repo och sammanfoga med B:s repo.

²https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_version_control_software

³[https://en.wikipedia.org/wiki/Git_\(software\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Git_(software))

⁴På svenska kan t.ex. ”inlämning” användas, men låneordet commit är redan etablerat.

G.2.1 Installera git

Git finns förinstallerat på LTH:s Linuxdatorer. Du kan kolla om Git redan finns på din maskin genom att skriva `git help` i terminalen.

Det finns bra instruktioner om hur du installerar Git på din egen maskin här: <https://git-scm.com/book/en/v2/Getting-Started-Installing-Git>

Om du vill ha en Git-klient med grafiskt användargränssnitt finns det många att välja på, se här: <https://git-scm.com/downloads/guis>

Om du inte vet vilken du ska välja, prova GitKraken som är gratis (men stängd) och finns för alla plattformar: <https://www.gitkraken.com/>.

G.2.2 Anpassa Git

Innan du börjar använda git, konfigurera ditt användarnamn och din email med nedan terminalkommando, där du anger ditt användarnamn i stället för `fornamnefternamn` och din mejladress i stället för `mejladr@plats.se`:

```
$ git config --global user.name fornamnefternamn
$ git config --global user.email mejladr@plats.se
```

Det är bra att välja *ett* användarnamn, för *alla* repo, även kodlagringsplatser på nätet; förslagsvis fornamnefternamn utan svenska tecken, så att du blir lätt att känna igen, speciellt om du jobbar med öppen källkod där ditt namn kommer associerat med alla de kodbidrag du gör under ditt yrkesliv.

Läs mer om hur du gör andra inställningar här, t.ex. hur du anger vilken editor som git startar när du ska skriva commit-beskrivningar:

<https://git-scm.com/book/en/v2/Getting-Started-First-Time-Git-Setup>

G.2.3 Använda git

Nedan listas några vanliga terminalcommandon i Git.

- Skapa ett repo i en katalog:

```
$ cd myproject
$ git init
```

- Se vilka filer som ändrats och ännu ej lämnats in:

```
$ git status
$ git status -s
```

- Se vilka ändringar som gjorts i filer som ännu ej lämnats in:

```
$ git diff
```

- Se vilka inlämningar som finns i ändringshistoriken:

```
$ git log
$ git log --oneline -5
```

- Lägg till filer som ska ingå i nästa inlämning och gör sedan inlämningen; ge inlämningen en bra beskrivning som förklarar vad inlämningen omfattar:

```
$ git add *.scala
$ git commit -m 'initial project version'
```

- Ångra alla tillägg inför inlämning (ändringarna finns kvar och kan läggas till igen om du vill):

```
$ git reset
```

- Skippa de senaste, ännu ej committade, ändringar i filen `filename`, "*undo*". Används om du är helt säker på att du vill ångra dina senaste ändringar.
- VARNING!** Dina senaste ändringar i filen förloras för alltid; kan ej ångras!

```
$ git checkout filename
```

- Man vill förhindra versionshantering av vissa filer, t.ex. binärkodsfiler så som `.class`-filer och andra genererade filer. Detta gör du genom att skapa en fil med namnet `.gitignore` och lägga in filändelser enligt nedan syntax, där `**/` avser alla kataloger och underkataloger och `*` kan vara vilken början på ett filnamn som helst. Symbolen `#` föregår en kommentarsrad.

```
this is my .gitignore

Latex
**/*.aux
**/*.log
**/*.nav
**/*.out
**/*.snm
**/*.vrb
**/*.synctex.gz
**/*.synctex.gz(busy)
**/*.toc

Java / Scala
**/*.class

Sbt
**/target
```

G.3 Kodlagringsplatser på nätet

Många utvecklare använder kodlagringsplatser på nätet ("i molnet") för att underlätta samarbete kring kod och för att dela med sig av öppen källkod. Det finns många olika kodlagringsplatser som kan användas gratis under vissa förutsättningar eller mot betalning med tillhörande extratjänster.

Nedan beskrivs några vanliga nätplatser för öppen och sluten kodlagring, som alla är Git-baserade:

- **GitHub**, <https://github.com>, är en av de mest populära kodlagringsplatserna för öppen källkod, men har även blivit en populär plats för jobbsökande utvecklare att visa upp sina kodarbetssprover för framtida arbetsgivare. GitHub är gratis att använda för dig som privatperson om du låter ditt repo vara öppet att läsa för alla. Det kostar pengar om du vill ha ett slutet repo. Många företag betalar GitHub för att lagra sin stängda kod med tilläggstjänster för att testa, bygga och driftsätta kod etc. Koden som styr själva kodlagringsplatsen GitHub är stängd, till skillnad från GitLab.
- **BitBucket**, <https://bitbucket.org>, är en populär kodlagringsplats både för öppen och stängd källkod och drivs av det australiensiska företaget Atlassian. Det är gratis för privatpersoner och små team att ha både öppna och slutna repon, men bara om det är få bidragsgivare. Kostnader tillkommer om antalet bidragsgivare kommer över en viss nivå. Universitetsanställda och studenter kan få mer gynnsamma villkor efter ansökan. Atlassian erbjuder en hel verktygssvit för att hantera buggar och samarbeta över nätet. BitBucket stödjer, förutom Git, även andra versionshanteringsverktyg.
- **GitLab**, <https://gitlab.com>, erbjuder gratis kodlagring för öppen källkod, men det är även gratis för privatpersoner och gemenskapsprojekt att ha stängda repo. Företag kan betala för stängd kodlagring med extratjänster för att testa, bygga och driftsätta kod etc. GitLab är i sig ett öppenkällkodsprojekt och koden som styr kodlagringsplatsen är öppen och fri. Detta innebär att du själv kan ladda ner koden och starta en kodlagringsplats. LTH har en GitLab-baserad kodlagringsplats här: <https://git.cs.lth.se>

Använda kodlagringsplatser

Det är bra att registrera ditt användarnamn, förslagsvis fornamnefternamn som ett ord utan svenska tecken, på någon eller alla av ovan sajter, dels för att paxa ditt namn och dels för börja samarbeta med utvecklarväänner världen över. Om du inte vet vilken du ska välja, börja med <https://github.com>. Om du vill ha både öppna och slutna repon gratis, testa <https://gitlab.com>.

Med en Git-baserad kodlagringsplats för du möjlighet att synka ditt lokala repo mot en server på nätet med hjälp av git-kommandon i terminalen eller via en Git-klient med grafiskt användargränssnitt, se avsnitt G.2.1.

Innan du börjar använda en kodlagringsplats är det bra att sätta sig in i begreppen nedan.

- **clone** (*substantiv*: en klon är kopia av ett (nätagrat) repo, *verb*: att klona, att skapa en kopia). Genom att klona ett repo som ligger på en nätagringsplats kan du bygga, undersöka och vidareutveckla koden lokalt på din dator. Om du har rättigheter att lämna in kod till det centrala orginalet kan du pusha dina commits direkt via terminalkommando eller Git-klient.
- **fork** (*substantiv*: en förgrening av ett helt repo, *verb*: att förgrena ett repo, att ”forka”). Genom att förgrena ett repo skapar du en kopia, normalt även den nätagrad på en kodlagringsplats, som du kan utveckla separat från orginalet. Det blir då möjligt för dig att lämna in ändringar och trycka upp dem, även om du inte har rättigheter att leverera (”pusha”) till orginalet. Gör en ändringsbegäran (Pull Request, PR) om du vill bidra med dina ändringar, så kan ägaren av orginalet sedan välja att sammfoga (”merga”) dina ändringar med orginalet. Många nätagringsplatser, så som GitHub, har en speciell knapp som du trycker på för att enkelt skapa en fork av ett repo under din användare.
- **upstream** (*preposition*: uppströms, *substantiv*: uppströmsrepo) Ett uppströmsrepo utgör orginal till ett förgrenat repo (en ”fork”).
  - Här beskrivs hur du länkar en förgrening uppströms:
<https://help.github.com/articles/configuring-a-remote-for-a-fork/>
  - Här beskrivs hur du synkar en förgrening uppströms:
<https://help.github.com/articles/syncing-a-fork/>

Om du vill bidra till ett öppenkällkodsprojekt, börja med att forka repot på kodlagringsplatsen och sedan klona repot till din lokala dator. Därefter kan du commita ändringar och pusha till din fork och slutligen gör en pull request från din fork till upstream. Läs om hur ett bidrag kan gå till i avsnitt I.3.

Här följer några användbara kommandon:

- Skapa en lokal kopia av ett fjärran (eng. *remote*) repo; här visas hur du klonar kursens repo från GitHub:

```
$ git clone --depth 1 https://github.com/lunduniversity/introprog
```

- Dra ner nya inlämningar från ett fjärran repo:

```
$ git pull
```

- Trycka upp nya lokala inlämning till ett fjärran repo:

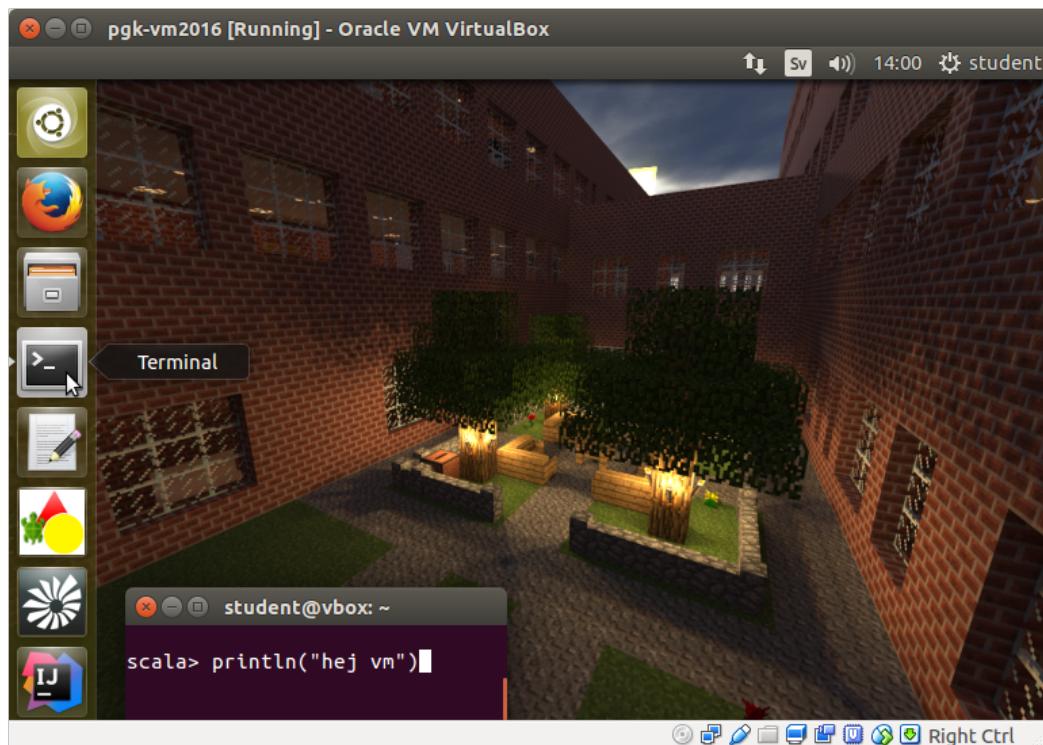
```
$ git push
```

Appendix H

Virtuell maskin

H.1 Vad är en virtuell maskin?

Du kan köra alla kursens verktyg i en så kallad **virtuell maskin** (förk. vm, eng. *virtual machine*). Detta är ett enkelt och säkert sätt köra ett annat operativsystem i en ”sandlåda” som inte påverkar din dators ursprungliga operativsystem. Figur H.1 visar kursens virtuella maskin med sin exklusiva bakgrundsbild. Exekveringen av en vm sker på en **värdator** (eng. *host*). I figur H.1 körs kursens vm i en Linux-värd med virtualiseringsapplikationen *VirtualBox*¹, som är öppen och gratis och även finns för Windows- och macOS-värdar.

Figur H.1: Den virtuella maskinen pgk-vm2016.

¹/en.wikipedia.org/wiki/VirtualBox

H.2 Vad innehåller kursens vm?

Kursens virtuell maskin har alla verktyg som du behöver förinstallerade. Vår vm kör Ubuntu 16.04.1 med fönstermiljön Unity, vilket är samma miljö som körs på Linuxdatorerna i E-huset på LTH.

Detta och mycket annat är förinstallerat i kursens vm:

- java och javac med JDK 8
- scala och scalac med Scala 2.11.8
- Kojo 2.4.09
- Eclipse Mars.2 med ScalaIDE 4.4.1
- IntelliJ IDEA 2016.2 med Scala-plugin
- gedit
- git
- sbt
- pdflatex (inkl. texlive-full, texlive-lang-europe, texworks, m.m.)
- amm 0.7.0, för Scala-skriptning, se <http://www.lihaoyi.com/Ammonite/>
- Alla skrivbordsappar som kommer med Unbuntu, t.ex. LibreOffice för ordbehandling och kalkylblad kompatibel med MS Word och MS Excel.
- Kursens repo i katalogen `~/git/lunduniversity/introprog/` inklusive `compendium/compenium.pdf` och kursens workspace.
- Den maximalt avskalade fönstermiljön <https://i3wm.org/> om du gillar att jobba effektivt med tangentbordskortkommandon. Logga först ut genom att klicka i systemmenyn längst upp till höger och välj sedan i3 i rullgardingsmenyn som trillar ner när du klickar på Ubuntu-symbolen ovanför lösenordsrutan på inloggningsskärmen.

H.3 Installera kursens vm

Det går lite längsammare att köra i en virtuell maskin jämfört med att köra direkt ”på metallen”, då det sker vissa översättningar och kontroller under virtualiseringprocessen som annars är onödiga. Och den virtuella maskinen behöver få en rejäl andel av din dators minne. Så för att köra en virtuell maskin utan att det ska bli segt behövs en ganska snabb processor, gärna över 2.5 GHz, och ganska mycket minne, gärna mer än 4GB.

Även om det går lite segt är en virtuell maskin ett utmärkt sätt att prova på Linux och Ubuntu. Eftersom man lätt kan spara undan en hel maskin är det ett bra sätt att experimentera med olika inställningar och installationer

utan att ens normala miljö påverkas. Och kör du terminalfönster och en enkel editor brukar svag prestanda och lite minne inte vara ett stort problem.²

Gör så här för att installera VirtualBox och köra kursens virtuella maskin:

1. Ladda ner VirtualBox v5 för ditt operativsystem här och installera:
<https://www.virtualbox.org/wiki/Downloads>
2. Ladda även ner ”VirtualBox Oracle VM VirtualBox Extension Pack” och installera enligt instruktionerna här:
<https://www.virtualbox.org/wiki/Downloads>
Om du stöter på problem eller undrar hur, fråga någon om hjälp.
3. Det kan hända att du får felmeddelande som innehåller något som liknar ”Intel VT-x” eller ”Hyper-V”, så som beskrivs här:
www.howtogeek.com/213795/how-to-enable-intel-vt-x-in-your-computers-bios-or-uefi-firmware
Då behöver du tillåta virtualiseringsfunktioner i BIOS på din dator. Om du inte vet hur du ska göra detta, be någon som vet om hjälp.
4. Ladda ner filen pgk-vm2016.ova här:
<http://fileadmin.cs.lth.se/pgk/pgk2016.ova>
OBS! Då filen är på nästan 10GB kan nedladdningen ta mycket lång tid, kanske flera timmar beroende på din internetuppkoppling. Har du problem med nedladdningstider kan du prova att ladda ner filen till ett USB-minne på skolans datorer, så att nedladdningen sker lokalt i E-huset.
5. Öppna VirtualBox och välj *File → Import appliance..* och bläddra till filen pgk-vm2016.ova och klicka **Next** och sedan **Import**. Själva importen kan ta lång tid, kanske flera tiotals minuter beroende på hur snabbt din dator läser från disk.
6. Markera maskinen **pgk-vm2016** och välj menyn *Machine → Settings...* (eller tryck Ctrl+S) och undersök inställningarna. Se speciellt under fliken **System** och **Motherboard** där det står hur mycket **Base memory** du tilldelar. Om du har gott om minne kan du med fördel öka minnet till 4096MB, speciellt om du tänker köra igång de tungkörda IDE-apparna Eclipse eller IntelliJ.
7. Starta maskinen **pgk-vm2016** med ett dubbelklick. Ha lite tålamod innan maskinen är igång. Du kan behöva justera skärmstorleken i värdmaskinsmenyn *View*.
8. Öppna ett terminalfönster och skriv `scala` och du är igång och kan börja göra övningarna i detta kompendium!

---

²Om du tycker det går alltför segt kan du istället installera Linux direkt på din dator jämsides ditt andra operativsystem – fråga någon som vet om hur man gör detta.

9. Du behöver inte logga in för att köra igång maskinen under användaren student, men du behöver lösenordet³ för att installera nya program.
10. Börja med att uppdatera mjukvaran på din virtuella maskin genom att köra dessa terminalkommando:

```
$ sudo apt-get update
$ sudo apt-get upgrade
$ sudo apt-get dist-upgrade
```

11. För att dra ner de senaste inlämningarna i kursrepo och uppdatera kompendiet och workspace, kör följande terminalkommando:

```
$ cd ~/git/lunduniversity/introprog
$ git pull
$ sbt build
$ sbt eclipse
```

12. Om allt verkar fungera fint kan du nu prova att sätta på 3D-accelereringen för snabbare grafikrendering. Stäng maskinen genom att välja *Shutdown...* i systemmenyn. Ändra inställningar i menyn *Settings... → Display* genom att i fliken **Acceleration** under **Screen** markera **Enable 3D acceleration**. Stara maskinen. Om det fungerar så blir animeringar avsevärt snyggare och smidigare. Om det inte fungerar, stäng av maskinen med *Power off* och avmarkera **Enable 3D acceleration** igen.⁴

---

³pgkBytMig2016

⁴Du kan också prova att genomföra stegen som visas här, för att ominstallera vissa saker som kan ha uppdaterats sedan detta skrevs: <https://www.linuxbabe.com/virtualbox/how-to-install-virtualbox-guest-additions-on-ubuntu-step-by-step>

Appendix I

Hur bidra till kursmaterialet?

I.1 Bidrag är varmt välkomna!

Ett av huvudsyftena med att göra detta kursmaterial fritt och öppet är att möjliggöra bidrag från alla som är intresserade. Speciellt välkommet är bidrag från studenter som vill vara delaktiga i att utveckla undervisningen.

I.2 Instruktioner

I.2.1 Vad behövs för att kunna bidra?

Om du hittar ett problem, t.ex. ett enkelt stavfel, eller har något mer omfattande som borde förbättras, men ännu inte känner till eller har tillgång till de verktyg som beskriv nedan och som behövs för att göra bidrag, kontakta då någon som redan bidragit till materialet, så att någon annan kan implementera ditt förslag.

Innan du själv kan implementera ändringar direkt i materialet, behöver du känna till, och ha tillgång till, ett eller flera av följande verktyg (beroende på vad ändringen gäller):

- Latex: en.wikibooks.org/wiki/LaTeX
- Scala: [en.wikipedia.org/wiki/Scala_\(programming_language\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Scala_(programming_language))
- git: [https://en.wikipedia.org/wiki/Git_\(software\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Git_(software))
- GitHub: en.wikipedia.org/wiki/Github
- sbt: [en.wikipedia.org/wiki/SBT_\(software\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SBT_(software))

Läs mer om hur du bidrar här:

github.com/lunduniversity/introprog#how-to-contribute-to-this-repo

I.2.2 Svenska eller engelska?

Vi blandar engelska och svenska enligt följande principer:

- Publika diskussioner, t.ex. i issues och pull requests på GitHub, sker på engelska. I en framtid kan delar av materialet komma att översättas till

engelska och då är det bra om även icke-engelskspråkiga kan förstå vad som har hänt. Alla ändringshändelser sparas och man kan söka och gå tillbaka i historiken.

- Kompendiet finns för närvarande bara på svenska eftersom kursen initialt endast ges för svenska språkiga studenter, men texten ska hjälpa läsaren att tillgodogöra sig motsvarande engelsk terminologi. Skriv därför mostvarande engelska begrepp (eng. *concept*) i parentes med hjälp av latex-kommandot \Eng{concept}.
- På övningar och föreläsningar är svenska variabelnamn ok. Svenska kan användas för att hjälpa den som håller på att lära sig att skilja på ord som vi själv hittar på och ord som finns i programmeringsspråket. Detta signalerar också att när man lär sig och experimenterar kan man hitta på tokrätta namn och använda svenska hur mycket man vill. Man lär sig genom att prova!
- Kod i labbar ska vara på engelska. Detta signalerar att när man kodar för att det ska bli något bestående, då kodar man på engelska.

I.3 Exempel

Som exempel på hur det går till i ett typiskt öppen-källkodsprojekt, beskrivs nedan vad som hänt i ett verkligt fall: en dokumentationsuppdatering av Scala-dokumentationen efter att ett fel upptäckts. Detta exemplefall är ett typiskt scenario som illustrerar hur det kan gå till, och vad man kan behöva tänka på. Exemplet ger också länkar till och inblick i ett riktigt stort projekt med öppen källkod.

Scenario: *att göra ett bidrag vid upptäckt av problem*

”Jag fick till min stora glädje denna *Pull Request* (PR) accepterad till dokumentationssajten för Scala. Man kan se mitt bidrag här:

github.com/scala/scala.github.com/commit/7da81868ba4d74b87fe0b1

Att börja med att bidra till dokumentation är ofta en bra väg att komma in i ett open source-projekt, då det är en god chans att hjälpa till utan att det behöver kräva djup kompetens om koden i repot. Jag beskriver nedan vad som hänt steg för steg då jag fick en riktig PR accepterad, som ett typiskt exempel på hur det ofta fungerar.

1. Jag tyckte dokumentationen för metoden `lengthCompare` på indexerbbara samlingar på scala-lang.org/documentation var förvirrande. När jag provade i REPL blev det uppenbart att något var fel: antingen så var dokumentationen fel eller så funkade inte metoden som den skulle. Ojoj, kanske har jag upptäckt ett nytt fel? En chans att bidra!

2. Först sökte jag noga bland alla issues som ligger under fliken 'issues' på GitHub för att se om någon redan hittat detta problem. Om så vore fallet hade jag kunnat kommentera en sådan issue och skriva något till stöd för att den behöver fixas, eller allra helst att erbjuda mig att försöka fixa den. Men jag hittade ingen issue om detta...
3. Jag skapade därför ett nytt ärende genom att klicka på knappen *New issue* i webbgränssnittet på GitHub och här syns resultatet:
<https://github.com/scala/scala.github.com/issues/515#>

Jag tänkte noga på hur jag skulle formulera mig:

  - Titlen på issuen är extra viktig: den ska sammanfatta på en enda rad vad det hela rör sig om så att läsaren av rubriken förstår vad problemet är.
  - Jag jobbade sedan med att skriva en tydlig och detaljerad beskrivning av problemet och angav exakt vilken version det gällde. Det är bra att klistica in exempel från Scala REPL och andra testfallskörningar med indata och utdata om relevant. Det är viktigt att problemet går att hitta och återskapa av andra, därför behövs information om vilken version det gäller och ett minimalt testfall som renodlar problemet.
  - Det är bra att ställa frågor och komma med förslag för att öppna en diskussion om ärendet. Jag frågade speciellt om detta var ett dokumentationsproblem eller en bugg i koden.
  - OBS! Man ska inte öppna en issue innan man först kollat noga att det verkligen är något som bör åtgärdas och att det inte är en dubblett eller överlapp med andra issues: varje gång man öppnar ett ärende kommer det att generera arbete för andra även om ärendet inte ens till slut resulterade i någon åtgärd...
  - Om det är ett mer öppet, allmänt förslag, en förbättring eller en helt ny feature kan man också skapa en issue (det måste alltså inte vara en renodlad bugg). Är man osäker på om ärendet är relevant, är det bra att diskutera det i gemenskapens mejlforum först.
4. Jag fick snabbt kommentarer på min issue, vilket är kännetecknande för en väl fungerande community med alerta maintainers. Och när jag fick uppmuntran att bidra, så erbjöd jag mig att implementera förbättringen. Tänk på att alltid skriva i en saklig, kortfattad och trevlig ton!
5. Nästa steg är att "forka" repot på GitHub genom att helt enkelt klicka på *Fork* i webbgränssnittet. Jag fick då en egen kopia av repot under min egen användare på GitHub, där jag har rättigheter att ändra.
6. Därefter klonade jag repot till min lokala maskin med terminalkommandot `git clone https://...` (eller så kan man använda skrivbordsappen GitHub Desktop).
7. Sedan rättade jag problemet direkt i relevant fil i en editor på min dator, i detta fallet var filen i formatet Markdown (ett lättläst textformat som

man kan generera html från):

raw.githubusercontent.com/scala/scala.github.com/master/overviews/collections/seqs.md

8. När jag fixat problemet gjorde jag git add på filen och sedan git commit -m "välgrenomtänkt commit msg". Jag tänkte efter noga innan jag skrev första raden i commit-meddelandet så att det skulle vara både kort och kärnfullt. Men ändå glömde jag att inkludera issue-numret : (, se min kommentar till commiten, som jag tillfogade i efterhand, när jag till slut upptäckte min fadäs:
scala.github.com/commit/2624c305a8a6f24ea3398fe0fcbd0c72492bdd12#comments
9. Efter att jag gjort git commit så finns ändringen ännu så länge bara lokalt på min dator. Då gäller det att "pusha" till min fork på GitHub med git push (eller använda *Synch*-knappen i GitHub-desktop-appen).
10. Därefter skapade jag en PR genom att helt enkelt trycka på knappen *New pull request* på GitHub-sidan för min fork. Jag tänkte efter noga innan jag författade rubriken som beskriver denna PR. Hade denna ändring varit mer omfattande hade jag också behövt göra en detaljerad beskrivning av hur ändringen var implementerad för att underlätta granskningen av mitt förslag. Ni kan se denna (numera avlutade) PR här:
<https://github.com/scala/scala.github.com/pull/517>
11. När jag skapat en PR fick de som sköter repot ett automatiskt meddelande om denna nya PR och den efterföljande granskningsfasen inträdde. Den brukar sluta med att en eller flera andra personer kommenterar PR i webbgränssnittet med 'LGTM'. LGTM = "*Looks Good To Me*" och betyder ungefär "jag har kollat på detta nu och det verkar (vad jag kan bedöma) vara utmärkt och alltså redo för merge". Om det inte ser bra ut så förväntas granskaren föreslå vad som behöver förbättras i en saklig och trevlig ton.
12. När PR är granskad så kan en person, som har rättigheter att ändra, "merga" in PR på huvudgrenen, som ofta kallas *master*, i det centrala repot, som ofta kallas *upstream*.
13. Avslutningsvis kan ärendet stängas av de ansvariga för repot. Denna issue är nu markerad "Closed" och syns inte längre i listan med aktiva issues.

Puh! Sen var det klart :)"

Epilog: Om du i framtiden får chansen att göra fler bidrag är det viktigt att först uppdatera din fork mot upstream innan du gör några nya ändringar i din lokala kopia; annars är risken att din PR innehåller föråldrad information och därmed blir en merge onödigt krånglig. Detta kan man göra genom en knapp i GitHub Desktop eller genom att följa denna beskrivning: help.github.com/articles/syncing-a-fork/ Det är i allmänhet den som ändrar ansvar att se till att ändringar alltid sker i samklang med den mest aktuella versionen av upstream.

Appendix J

Ordlista

Appendix K

Lösningar till övningarna

K.1 expressions

K.1.1 Grunduppgifter

Uppgift 1.

- a) skriver ut "hejsan REPL"
- b) man får fortsätta skriva på nästa rad
- c) värde: gurkautomat, typ: String
- d) värde: gurkautomatgurkautomatgurkautomatgurkautomat, typ: String

Uppgift 2. En literal anger ett specifikt datavärde.

Uppgift 3.

- a) Int
- b) Long
- c) char
- d) String
- e) Double
- f) Double
- g) Double
- h) Float
- i) Float
- j) Boolean
- k) Boolean

Uppgift 4.

```
hejsan
42
gurka
```

- Klammerparenteser används för att gruppera flera satser. Klammerparenteser behövs om man vill definiera en funktion som består av mer än en sats.
- Semikolon avskiljer flera satser. Semikolon behövs om man vill skriva många satser på samma rad.

Uppgift 5.

- a) Ett uttryck kan evalueras och resulterar då i ett användbart värde. En sats *gör* något (t.ex. skriver ut något), men resulterat inte i något användbart värde.
- b) `println()`
- c) Värdesaknas innehåller Unit

- Skriver ut Unit
Skriver ut "()"
Skriver ut "()"
Skriver först ut hej med det innersta anropet och sen () med det yttre anropet
- d) Unit
  - e) Unit

Uppgift 6.

- a) Int, 42
- b) Float, 19
- c) Double, 42
- d) Double, 42
- e) Float, 1.042E42
- f) Long, 12E6
- g) String, gurka
- h) Char, 'A'
- i) Int, 65
- j) Int, 48
- k) Int, 49
- l) Int, 57
- m) Int, 113
- n) Char, 'q'
- o) Char, '*'

Uppgift 7.

- a) Int, 84
- b) Float, 21
- c) Float, 41.8
- d) Double, 12

Uppgift 8.

- a) Int, 27
- b) Int, 50
- c) Double, 13.3
- d) Int, 13

Uppgift 9.

- a) Int, 21
- b) Int, 10
- c) Float, 10.5

- d) Int, 0
- e) Int, 1
- f) Int,3
- g) Int, 0
- h) $((5793 - 1000 * (5793 / 1000)) / 100$

Uppgift 10.

- a) 127,-128
- b) 32767, -32768
- c) 2147483647,-2147483648
- d) 9223372036854775807,-9223372036854775808

Uppgift 11.

- a) java: PI scala: Pi
- b) använder sig utav pythagoras sats
- c) scalb()

Uppgift 12.

- a) den blir Int.MinValue
- b) kastar exception
- c) 1.000000000000001E8
- d) avrundas till 1E8
- e) 45.00000000000001
- f) returnerar en double som är oändlig
- g) Int.MaxValue
- h) NaN
- i) NaN
- j) Man kastar ett nytt exception.

Uppgift 13.

- a) **true**
- b) **false**
- c) **false**
- d) **false**
- e) **true**
- f) **true**
- g) **true**
- h) **false**
- i) **true**
- j) **false**

- k) **false**
- l) **true**
- m) **true**
- n) **false**
- o) **true**
- p) **true**
- q) **true**
- r) **false**
- s) **true**
- t) **false**
- u) **true**
- v) **true**

Uppgift 14.

```
a = 13
b = 14
c = Double 54
b = 0
a = 0
c = Double 55
```

Uppgift 15.

a)

```
x blir 30
x blir 31
skriv ut x
x = 32
skriv ut x
false
constant värde y blir 20
fungerar ej
skriv ut gurka och z blir 10
funktionen w blir det inom måsvingarna
skriv ut z
skriv ut z
z blir 11
anropa w
anropa w
fungerar ej
```

b) Rad 8 och 16. y är konstant och kan ej modifieras. kan ej modifiera en funktion

c)

- **var** används för att deklarera en variabel som kan tilldelas nya värden efter att den initialiseras

- **val** används för att deklarera en variabel som kan tilldelas ett endast en gång (initialseras men sedan inte ändras)
- **def** används för att deklarera en funktion som evalueras varje gång den anropas.

- d) **val** even = $n \% 2 == 0$
e) **val** odd = $n \% 2 != 0$

Uppgift 16.

- a blir 40
b blir 80
a blir 50
b blir 70
a blir 160
b blir 35

Uppgift 17.

a)

```
Namnet 'Kim Robinsson' har 12 bokstäver.

Efternamnet 'Robinsson' har 9 bokstäver.
```

b)

```
val fTot = f.size
val eTot = e.size
println(s"$f har $fTot bokstäver.")
println(s"$e har $eTot bokstäver.")
```

Uppgift 18.

1. skriver ut ”sant” (else-grenen görs ej)
2. skriver ut ”falskt” (else-grenen görs)
3. skriver ut ”faskt” (else-grenen görs)
4. skriver ut ”sant” (else-grenen görs ej)
5. definierar en funktion som ...
6. ... skriver ut antingen krona eller klave med lika stor sannolikhet
7. singular slant tre gånger

Uppgift 19.

- a) String, inte gott
b) String, gott
c) String, likastora
d) String, gurka
e) String, banan

Uppgift 20.

a)

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,
 2, 4, 6, 8, 10,
 1, 11, 21, 31, 41, 51, 61, 71, 81, 91,
 inget

b)

```
scala> for(i <- 1 to 43 by 3) print("A" + i + " , ")
```

Uppgift 21.

a)

9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19,
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19,
 0, 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33,

b)

B33, B30, B27, B24, B21, B18, B15, B12, B9, B6, B3, B0,

Uppgift 22.

a)

0 till 9 0, 2, 4, 6, 8, 10, 12

b)

```
var k = 0
while(k <= 43)
{
 print("A" + k + " , ")
 k = k + 3
}
```

c) foreach

Uppgift 23.

a) Double

b) 0, less than 1.0

c) Nej

d) Man får 20 olika slumptal mellan 1 och 3 då `math.random` ger ett slumptal av typen `Double` mellan 0.0 och nästan, men inte inklusive, 1.0. Om man multiplicerar med 3 och adderar 1 och anropar `toInt` så blir det ett heltal i intervallet [1,3].

e) `for (i <- 1 to 100) println((math.random * 9).toInt)`

f) `for (i <- 1 to 100) println((math.random * 5 + 1).toInt)`

g) `for (i <- 1 to 100) println((math.random * 6).toInt + 1 )`

h) gurka skrivs ut olika antal gånger

i) `while (math.random > 0.01) println("gurka")`

- j) Samma sak som i dem förra fast man skriver ut slumptalet

Uppgift 24.

- a) poäng > 1000
- b) poäng > 100
- c) poäng < highscore
- d) poäng < 0 || poäng > highscore
- e) poäng > 0 \&\& poäng < highscore
- f) klar
- g) !klar

K.1.2 Extrauppgifter

Uppgift 25.

- a)
- b) Lösningstext.

K.1.3 Fördjupningsuppgifter

Uppgift 26.

- a) 42
- b) Lösningstext.

K.2 programs

Uppgift 1.

- a) 42
- b) Lösningstext.

Uppgift 2.

Uppgift 3.

- a) 42
- b) Lösningstext.

Uppgift 4.

- a) 42
- b) Lösningstext.

K.3 functions

Uppgift 1.

a)

```
def öka(x: Int): Int = x+1
```

b) Int

c) Kompilatorn försöker lista ut vad för returtyp det är och lägger till det själv.

d) För om det skulle bli error och du förväntar dig en returtyp men får en annan så kan det betyda att du har en bug i programmet. Det gör även programmet mer lättläsligt.

e) När man pratar om parameter menar man variablen som används som indata till funktionen, medans argument är den faktiska indatan. Så i detta fallet så är x parametern, vilket är namnet vi get parametervariablen, medans 42 är argumentet.

f) 46

g)

```
def minska(x: Int): Int = x-1
```

h) 42

Uppgift 2.

a) -100

b) 15

c) 185

d) 256

Uppgift 3. Funktionen lägger helt enkelt ihop två värden och om det andra saknas så lägger den bara på 1 till första värdet, d.v.s. om andra värdet saknas antas det vara 1.

Så det första anropet returnerar 44, det andra 43 och det sista returnerar även det 43 då j antas vara 1.

Uppgift 4.

a) Utskriften blir följande:

```
Namn: Robinson, Kim
Namn: Oval, Viktor
Namn: Triangelsson, Stina
```

Eftersom vi har namnggett argumenten så behöver vi inte nödvändigtvis skriva argumenten i rätt ordning. Att namnge argumenten i andra anropet gör ingen skillnad, men i tredje så skriver vi egentligen in argumenten i fel ordning.

- b) Det blir lättare att hålla reda på vad som är vad både när man skriver och sedan när man ska läsa koden. Det låter oss även skriva argument i den ordningen som känns naturligast för oss istället för vad funktionen har dikterat.

Uppgift 5. Detta är alla olika sätt att köra en funktion över alla element i en samling

- a) `Vector(1, 2, 3, 4, 5)`
- b) `Vector(0, 1, 2, 3, 4)`
- c) `Vector(1, 2, 3, 4, 5)`
- d) `Vector(0, 1, 2, 3, 4)`
- e) `Vector(1, 2, 3, 4, 5)`
- f) `Vector(0, 1, 2, 3, 4)`
- g) `Vector(13, 4, 42, -7)`
- h) `Vector(11, 2, 40, -9)`

Uppgift 6.

- a) `dallas`
- b) `dallas`
- c) Koden skriver ut `dallas` när du sparar variablen för proceduren skriver ut när den anropas, men den returnerar inget så `print(x)` skriver inte ut något
- d) Det är en procedur så den returnerar inget att skriva ut
- e) Det är en procedur så den returnerar inget att skriva ut
- f) Det är en procedur så den returnerar inget att skriva ut
- g) För att man ska vara säker på att den faktiskt är en procedur och inte gör något man inte väntat sig. Det är ett bra sätt att bugtesta för ifall det blir ett exception så kanske det finns något fel man borde kolla på.

Uppgift 7.

- a) `snark, Int = 42`
- b) `snark snark snark, Int = 42`

Den evaverar inte uttrycket förrän det behövs så flera `snark` ger bara ett resultat för det är bara det som begärs

- c) 2
  - d) 2
- Det är ingen större skillnad när vi bara skickar in en etta.

- e) `snark, Int = 84`
- f) När vi kallar på `callByName` så skickar vi in `snark` som ett värde, och därmed behöver `x` bara beräknas en gång medan nära vi kallar på `callByName` så skickar vi den som en funktion och därmed kallas `snark` på två gånger i funktionen för att beräkna `x` båda gångerna

`snark snark, Int = 84`

- g) görDetta är en kontrolstruktur som helt enkelt exekverar koden den matas med, görDettaTvåGånger gör just vad den säger. Detta är dock grunderna för vad som kan bli mycket mer advancerat om man kombinerar detta med loopar eller if-satser, som i sig är kontrolstrukturer.

Uppgift 8.

Först så adderas 22 och 20 för att bli 42
Sedan adderas först 1 och 19 och det adderas sen med 22 för att till slut bli 42.

Uppgift 9.

- a) -
b) I den första parameterlistan så anges hur många gånger koden i den andra parameterlistan ska exekveras. så upprepa(10)(println("hej")) printar hej 10 gånger

Uppgift 10.

- a) Man kan spara en funktion som en variabel och funktioner kan likt andra värden sparade i variabler användas i andra funktioner så länge det är godkänd indata. Så femte raden blir identisk med tredje.
b) Kompilatorn saknar en parameterlista så den kastar ett fel, genom att ange _ så säger vi åt den att vi tar emot en godtycklig parameter.
c)

```
def dec(x: Int): Int = x - 1
val g = dec _
Vector(12, 3, 41, -8).map(g)
```

- d) Int => Int
g har samma typ som f alltså Int => Int
e) d = 84, h = 21. Räkna ut en funktion och ger den det första argumentet som indata.

Uppgift 11. När man gör curryfunktioner så skjuter man upp att ange det andra värdet till senare och på så sätt gör nyafunktioner så att säga. När vi sparar undan variablen f så har vi angett första argumentet men den väntar fortfarande på det andra som vi anger sen vilket ger ett resultatvärde.

Samma sak senare, genom att skapa variablerna inc och dec som summan av +1 respektive -1 så har vi skapat "våra" inc och dec funktioner från tidigare funktioner.

Uppgift 12.

- a) -
b) -
c)

```
---- Frekvenser ----
```

```

Antal tecken: 1932
Antal ord: 337
Antal meningar: 84

---- Frekvenser ----
Antal tecken: 1890
Antal ord: 295
Antal meningar: 126

---- Frekvenser ----
Antal tecken: 3824
Antal ord: 633
Antal meningar: 210

```

Först och främst, vi har default argument 42 så det är det som används vid anropet. Detta används för att multiplicera `s1` och `s2` i `Test` när man anropar `printFreq`. `statistics` objektet använder i sin tur funktionerna i `stringfun` för att räkna ord och meningar. Resultatet presenteras av `statistics`, vilket är det vi ser.

- d) vi ser att `stringfun` är enbart funktioner och har därmed ingt tillstånd.
`statistics` har ett tillstånd eftersom variablen `history` sparar vad som skett, så när man anropar funktioner i objektet så kan objektet ändra beteende beroende på dess tillstånd, tillståndet består alltså av `history`.

Uppgift 13.

- a) inc, addY och isPalindrome. Notera att `y` sätts till `x`'s värde i början vilket är 0 och sedan kan det inte ändras eftersom det är en **val**.
- b) Försök att med samma argument få olika resultat med samma funktion genom att ändra `x`
- c) Vad är `x` och `y`?
- d) `y`

Uppgift 14.

- a) Först notera att plus med bara paranteser och med `apply` är indentiska anrop, för det är det som är tricket med ett object med `apply` metod man kan kalla på den som en funktion.

Sedan sparar vi en funktion som `add`, men eftersom alla fukntioner också är object så så har de några andra metoder man också kan anropa vilket vi ser med TAB.

Till sist så sparar vi en ny funktion `inc` som en curry funktion av `add` med 1 som argument.

b)

```

1 scala> object slumptal{ def apply(a: Int, b: Int) = (math.random * b + a).toInt
2 defined object slumptal
3
4 scala> (1 to 100).foreach{i => print(slumptal.apply(1,6) + " ")}
5 3 5 6 6 5 3 4 3 2 3 1 3 1 2 2 5 1 2 6 2 1 1 4 5 5 3 4 6 5 1 1 2 3 1 1 1 4 4 6 1
6 scala> (1 to 100).foreach{i => print(slumptal(1,6) + " ")}
```

7 4 2 1 6 5 2 5 2 2 3 1 3 3 3 5 1 6 1 1 2 2 2 2 3 6 1 5 6 4 2 3 3 2 2 4 1 5 4 6

Uppgift 15.

- a) Notera vid deklarationen av nu, sen och igen så är det bara nu som tar tid och skriver ut sin text. För nu evalueras men de andra väntar.

Men när vi ska kalla på dem så tar nu ingen tid och skriver inte ut nu medans sen och igen nu tar tid och skriver ut sin text. För nu har redan evaluerats men de andra behöver evalueras för de kallas på.

Och när vi kallar på dem för andra gången så är det bara igen som tar tid. För nu och sen är evaluerade och vid det här laget identiska medans igen behöver evalueras varje gång man kallar på den.

Vid deklaration av objektet så går allt bra, när vi kallar på liten så får vi 42 men när vi kallar på stor så får vi exception. Eftersom objekt är lata så evalueras inte objektet förrän vi anropar något ur det men stor är också lazy så den blir inte ett problem förrän just den anropas.

- b) **val** evalueras direkt, **lazy val** evalueras när det behövs medans **def** evalueras varje gång det behövs.

- c) När vi skapar objektÄrLata så skrivs inget ut för det evalueras inte förrän vi kallar på det, som vi gör nästa rad då skrivs nu ut. När vi sedan anropar sen evalueras inget och nu skrivs inte ut.

{**val** x=y; **val** y = 42} kastar error eftersom y inte är evaluerad när vi försöker evaluerar x.

När vi skapar buggig så varnar den och vi ser varför på nästa rad då att a verkar vara lika med 0. Eftersom b inte är evaluerad än så blir det 0 men till skillnad från tidigare vet **val** a i allfall att den är en Int eftersom objectet med b är åtminstone definierat.

funkar fungerar just för att a är en **lazy val** och evalueras då inte förrän efter b evaluerats och ger därför 42 som den ska.

nowarning har samma problem som buggig men ger ingen varning och därför försöker skriva ut innan one är evaluerad och ger därför nollor.

- d) När man vill skapa ett objekt som funkar eller fixa problemet i no warning, man kan vilja ha sina variabler i just den ordningen p.g.a. läslighet.

Men även om man inte vill slöa ner ett system med en massa arbete när allt deklarereras på en gång utan tar det hellre gradvis allteftersom det används.

Uppgift 16.

- a) Utskrift:

inc[x = 0]

dec[x = 1]

inc[x = 0]

1

inc kollar på dec som i sin tur kollar på inc med argumentet 0. den sista funktionen returnerar sedan 1 varpå nästa minskar till 0 och den sista ökar till 1.

```

add[x = 1, y = -2]
dec[x = 1]
dec[x = 0]
add[x = 1, y = -1]
dec[x = 1]
add[x = 1, y = 0]
1

```

add kallas på tre gånger, add längst ner kallar på dec två gånger på varandra för att returnera -1 till andra inc som tar det som argument.

Den andra add kallar på dec en gång och returnerar 0 till första add

Den ursprungliga add returnerar till sist 1 utan att kalla på några andra funktioner

b) Stacken för x när den är som djupast

inc
dec
inc

När vi har nått tredje add och den kallat på dec så ser den ut så här för två iterationer.

dec
add
add
add

Sedan vid det andra add så ser den ut så här i en iteration varpå den sedan rensas

dec
add
add

Uppgift 17.

a) 1

```

add[x = 1, y = -2]
dec[x = 1]
dec[x = 0]
add[x = 1, y = -1]
dec[x = 1]
add[x = 1, y = 0]
1

```

Vi saknar utskrift när den arbetar med x för den använder de funktioner som den känner till vilket är de versioner utan utskrift, när vi kallar på add så får vi dock utskrift när vi kallar på inc samt dec för add använder sin lokala variant.

- b) Den stora fördelen är att man kan separera kod i funktioner lokalt utan att påverka något utanför och därmed göra sin kod mer lättläst. Det kommer även dock till stor nytta ifall man vill ha annan funktionalitet lokalt än allmänt, då kan man definiera en ny lokal funktion med samma namn som gör något lite anorlunda.

Uppgift 18.

- a) `Vector(2, 3, 4, 5)` Lägger till 1 på varje
`Vector(2, 3, 4, 5)` Identisk med ovan
`Vector(2.0, 4.0, 8.0, 16.0)` Ger 2 upphöjt med talen från vektorn
`Vector(1.0, 4.0, 9.0, 16.0)` Talen upphöjt med 2
`Vector(1, 2, 3, 4)` Skriver ut talen som sträng
`Vector(1, 2, 3, 4)` Identisk med ovan

- b) `Int => Int` `Int => Int` `Int => Double` `Int => Double` `Int => String` `Int => String`

Den vet vad den behöver utgå ifrån och på samma sätt som man i vanliga fall inte explicit behöver ange returtyp för funktioner i scala så ser den vad för typ som returneras t.ex. `i.toString` returnerar en `String`

- c) Missing Parameter type och Missing Parameter type for expanded function

Uppgift 19.

- a) `countdown` skriver ut x och kollar på `countdown` igen med `x-1` som argument om det är större än noll vilket innebär att samma sak görs igen tills x når 0.

`finalCountdown` gör samma sak fast med en `Byte` och den fortsätter även om x passerar 0 med de rekursiva funktionsanropen.

- b) Eftersom vi hade `1/x` efter rekursionsanropet innan så kom vi aldrig dit för vi returnerade aldrig något utan gick bara djupare i stacken. Om vi placeras `1/x` tidigare så når vi den raden kod och den kastar ett exception då det är division med noll.

- c) Den sista raden leder till mycket fler rekursiva anrop, för rekursionen avslutas när y är noll, inte om x är det.

K.4 data

Uppgift 1.

- a) 42
- b) Lösningstext.

Uppgift 2.

Uppgift 3.

- a) 42
- b) Lösningstext.

Uppgift 4.

- a) 42
- b) Lösningstext.

K.5 sequences

Uppgift 1.

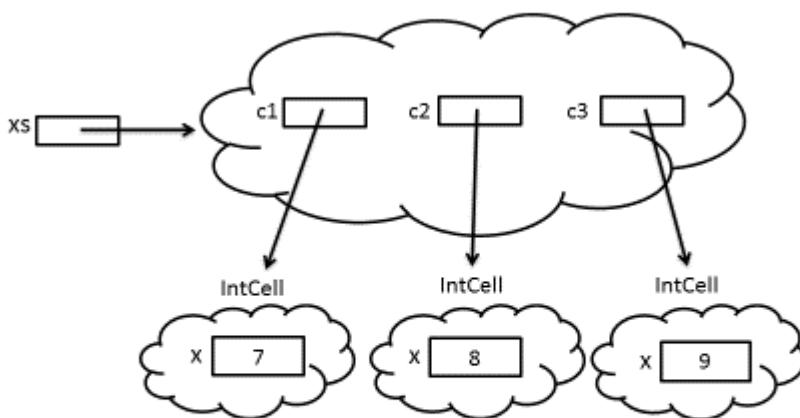
- a) 42;
 1
 2
 7
 42;
 WrappedArray(hej, på, dej)
 b) WrappedArray
 c) def printAll(xs: Int*) = println(xs.size); xs.foreach(println)
 d) Storleken "0" skrivs ut och inget annat.

Uppgift 2.

a)

```
1 scala.collection.immutable.Vector[IntCell] =
2 Vector([Int](7), [Int](42), [Int](9))
```

Referensena till c2 och xs ändras aldrig. xs kommer fortfarande ha tre vektorer som refererar till c1, c2, c3, därmed refererar dessa i sin tur till var sin int som är Mutable. I detta fallet ändras c2.x:s referens från 8 till 42.

b)

- c) Istället för att skriva IntCell(**var** x: Int) så kan man skriva IntCell(**val** x: Int) där varje cells intvärde kommer vara oförändlig. Alltså då attributen till objekten är "Val" så kommer även de att vara oförändliga.

Uppgift 3.

a)

```
def copyAppend(xs: Array[Int], x: Int): Array[Int] = {
 val n = xs.size
 val ys = Array[Int](n+1)
 var i = 0
 while(i < n) {
 ys(i) = xs(i)
 i += 1
 }
 ys(n) = x
 ys
}
```

b)

```
1 xs: scala.collection.mutable.ArrayBuffer[Int] = ArrayBuffer()
2 ArrayBuffer(1, 1, 2)
3 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3)
4 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3, 5)
5 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3, 5, 8)
6 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3, 5, 8, 13)
7 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21)
8 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34)
9 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55)
10 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89)
11 ArrayBuffer(1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144)
12 Int = 144
13 Int = 12
```

c) `xs.size = 46``xs(45) = 1836311903`

(Ha en ArrayBuffer av typen Long istället och byt 100 mot Int.MaxValue och ta det näst sista elementet i sekvensens (det sista kommer vara över))

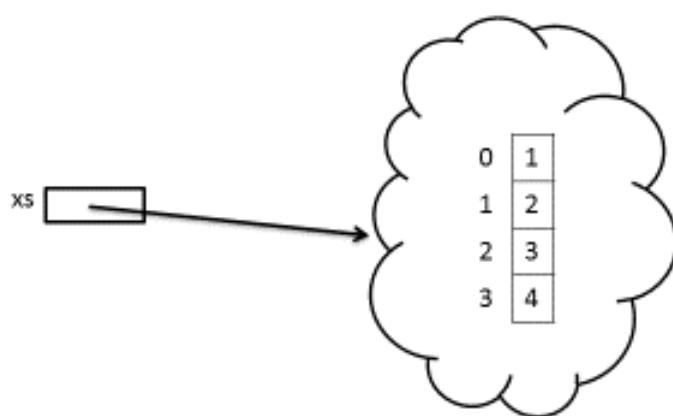
Uppgift 4.

- a) Nej det gör det inte. Då ys tilldelas xs.toArray kopieras datan från xs över i en array (som är mutable) vilket är en annan referens än den till xs. Detta innebär att xs och ys inte "pekar" på samma objekt längre.
- b) Ja då för båda är array och nu kopieras referensen till ys över till zs. Därför kommer alla ändringar i zs att påverka ys (så länge de pekar på samma referens).
- c) Nej det gör det inte. Se a).

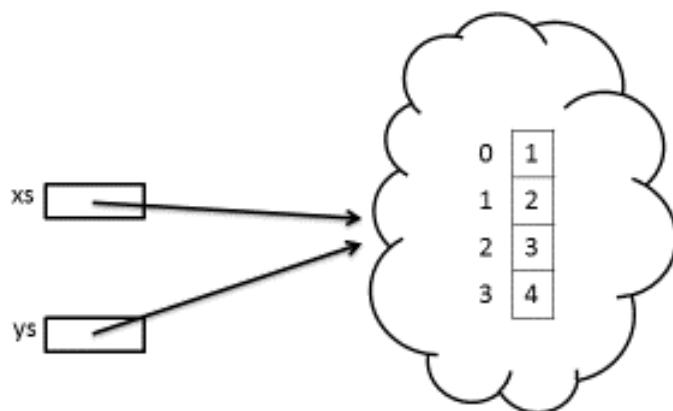
Uppgift 5.

- a) Den andra parametern anger hur stor den nya vektorn som returneras ska vara.

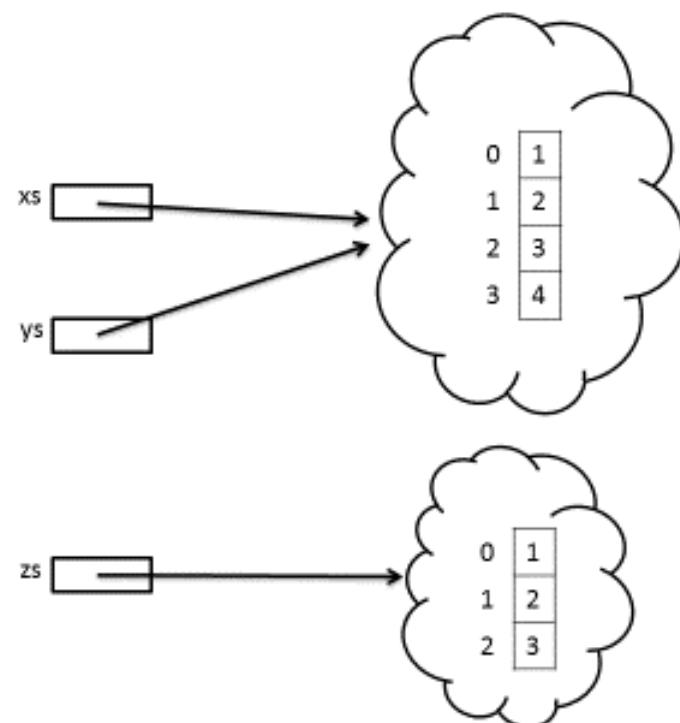
b)

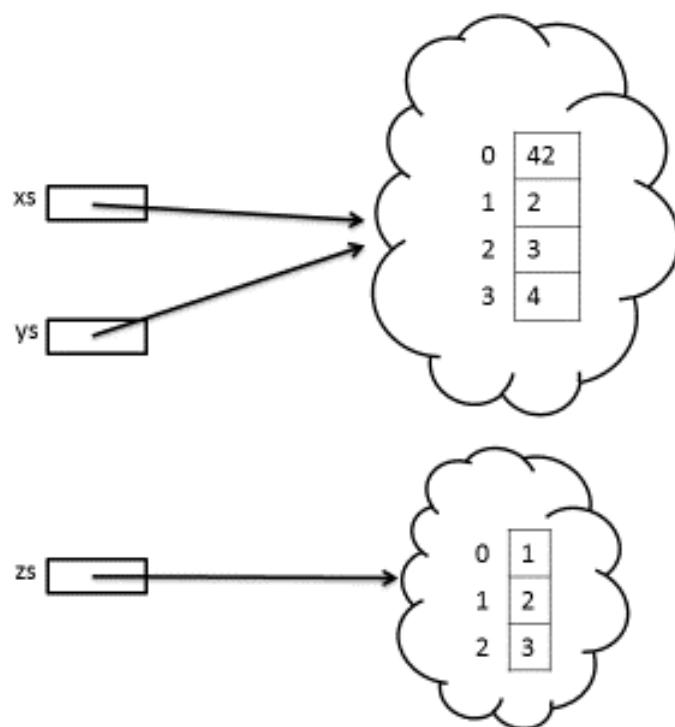
1.

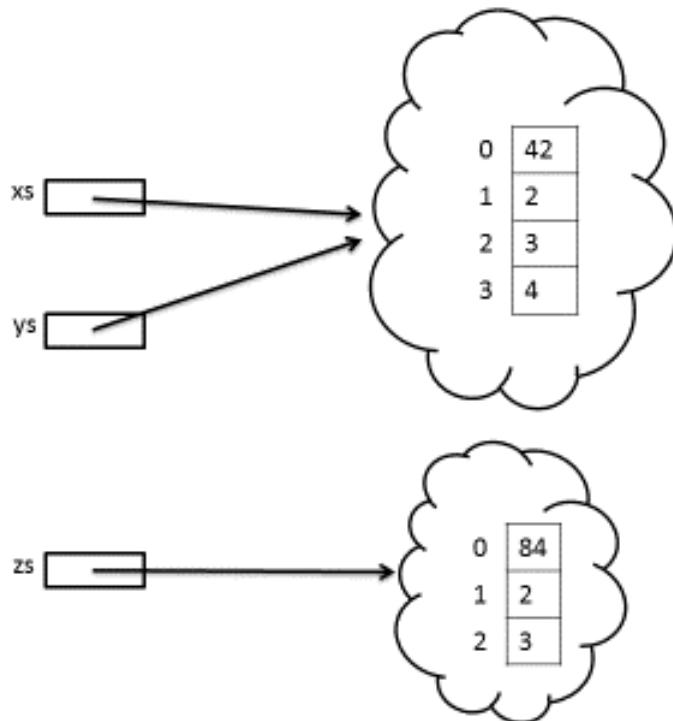
2.

3.

4.

5.

```
xs = Array(42, 2, 3, 4)
ys = Array(42, 2, 3 ,4)
zs = Array(84, 2, 3)
```

xs och ys refererar till samma objekt och då deras första IntCell:s värde ändras till 42, så kommer förändringen att ske för båda. zs har en referens till ett annat objekt med ett mindre element. Att zs:s första element ändras, påverkar inte xs och ys.

Uppgift 6.

a)

```
def seqReverseCopy(xs: Array[Int]): Array[Int] = {
 val n = xs.size
 val ys = Array[Int](n)
 var i = 0
 while(i < n) {
 ys(n-i-1) = xs(i)
 i += 1
 }
 ys
}
```

b)

```
def seqReverseCopy(xs: Array[Int]): Array[Int] = {
```

```

val n = xs.size
val ys = Array[Int](n)
for(i <- n-1 to 0 by -1) ys(n-i-1) = xs(i)
 ys
}

```

c) Se b).

Uppgift 7.

a)

```

def reverseString(s: String): String = {
 val sb = new StringBuilder(s)
 val n = sb.length
 for (i <- 0 until n / 2) {
 val temp = sb(i)
 sb(i) = sb(n - i - 1)
 sb(n - i - 1) = temp
 }
 sb.toString
}

```

b)

```

def isPalindrome(s: String): Boolean = {s == reverseString(s)}

```

c)

```

def isPalindrome(s: String): Boolean = {
 val n = s.length
 var foundDiff = false
 var i = 0
 while (i < n/2 && !foundDiff) {
 foundDiff = s(i) != s(n - i - 1)
 i += 1
 }
 !foundDiff
}

```

Uppgift 8.

- a) xs.filter(_ == 6).size
- b) xs.filter(_ % 2 == 0).size
- c)

```

1 scala.collection.immutable.Map[Int, scala.collection.immutable.Vector[Int]] =
2 Map(1 -> Vector(5, 3, 1, 1, 3, 5, 1, 1, 3), 0 -> Vector(6, 6, 2, 6))
3 scala.collection.immutable.Map[Int, scala.collection.immutable.Vector[Int]] =

```

```

4 Map(1 -> Vector(5, 3, 1, 1, 3, 5, 1, 1, 3), 0 -> Vector(6, 6, 2, 6))
5 scala.collection.immutable.Map[Int,scala.collection.immutable.Vector[Int]] =
6 Map(2 -> Vector(5, 5, 2), 1 -> Vector(1, 1, 1, 1), 0 -> Vector(3, 6, 3, 6, 3,
7 (2,Vector(5, 5, 2))
8 (1,Vector(1, 1, 1, 1))
9 (0,Vector(3, 6, 3, 6, 3, 6)))
10 freqEvenOdd: scala.collection.immutable.Map[Int,Int] = Map(1 -> 9, 0 -> 4)
11 nEven: Int = 4
12 nOdd: Int = 9

```

- d) `xs.groupBy(i => i)` skapar en map där nycklarna är alla unika element och värdena är av samma värde som respektive nyckel.
- e) `val freq: Map[Int, Int] = xs.groupBy(i => i).map(p => (p._1, p._2.size))`
- f)

```

def tärningsRegistrering(xs: Array[Int]): Array[Int] = {
 val f = Array.fill(7)(0)
 f(0) = xs.size
 var i = 0
 while (i < f(0)) {
 f(xs(i)) += 1
 i += 1
 }
 f
}

```

Uppgift 9.

a)

Indata : En sekvens `xs` av typen `Array[Int]` och `pos`

Resultat: En ny sekvens av typen `Array[Int]` som är en kopia av `xs` fast med elementet på plats `pos` borttaget

```

1 n ← antalet element xs
2 ys ← en ny Array[Int] med plats för n – 1 element
3 for i ← 0 to pos – 1 do
4 | ys(i) ← xs(i)
5 end
6 ys(pos) ← x
7 for i ← pos + 1 to n – 1 do
8 | ys(i – 1) ← xs(i)
9 end
10 return ys

```

b)

```

def removeCopy(xs: Array[Int], pos: Int): Array[Int] = {
 val n = xs.size
 val ys = Array.fill(n - 1)(0)
 for (i <- 0 until pos) ys(i) = xs(i)
}

```

```

for (i <- pos+1 until n) ys(i - 1) = xs(i)
ys
}

```

Uppgift 10.

a)

Indata : En sekvens *xs* av typen `Array[Int]` och *pos*
Resultat: En uppdaterad sekvens av *xs* där elementet på plats *pos* tagits bort och efterföljande element flyttas ett steg mot lägre index med ett sista elementet som är 0

```

1 n ← antalet element xs
2 for i ← pos + 1 to n - 1 do
3 | xs(i - 1) ← xs(i)
4 end
5 xs(n - 1) ← 0

```

b)

```

def remove(xs: Array[Int], pos: Int): Unit = {
 val n = xs.size
 for (i <- pos+1 until n) xs(i - 1) = xs(i)
 xs(n-1) = 0
}

```

Uppgift 11.

a) Antingen kan du skapa en ny instans av `java.util.Random` genom att skriva: `val r1 = new java.util.Random`. Men om `java.util.Random` importeras kan "java.util" skippas och istället skrivs: `val r2 = new Random`. Som valfritt argument kan ett slumptalsfrö av typen `Long` skickas med när en ny instans skapas, e.g. `val r3 = new Random(42L)`. `nextInt(x)` skapar ett slumptal från och med 0, upp till *x* (exklusivt *x*).

b)

```

1 import java.util.Random // Importerar Random
2
3 frö: Long = 42 // Ett slumptalsfrö av värdet 42L skapas.
4
5 // Skapar ett Random objekt med slumptalsfrö "frö".
6 rnd: java.util.Random = java.util.Random@2f410acf
7
8 res0: Int = 7 // Slumpade fram ett tal från 0 till och med 9.
9
10 9 8 8 8 9 7 2 1 4 0 0 3 8 8 4 5 9 1 3 3 5 1 1
11 3 3 3 6 3 4 7 5 7 8 7 6 9 7 0 3 0 6 6 1 0 8 1
12 1 1 0 5 3 5 1 5 3 5 9 9 5 1 8 9 0 6 4 7 5 7 9
13 6 4 0 8 1 0 9 6 6 3 2 7 9 2 7 0 6 9 8 5 0 0 8
14 9 2 7 7 3 5 1 3 // Slumpar och skriver ut 100 tal från 0 till och med 9.
15

```

```

16 // Skapar ett Random objekt med slumptalsfrö "frö".
17 rnd1: java.util.Random = java.util.Random@31e4bb20
18
19 // Skapar ett Random objekt med slumptalsfrö "frö".
20 rnd2: java.util.Random = java.util.Random@45e37a7e
21
22 // Skapar ett Random objekt med slumptalsfrö med
23 // värdet av vad tiden är just nu i nanosekunder.
24 rnd3: java.util.Random = java.util.Random@57eda880
25
26 // Skapar ett Random objekt med slumptalsfrö
27 // med värdet (math.random * Long.MaxValue).toLong.
28 rnd4: java.util.Random = java.util.Random@79dalec0
29
30 flip: (r: java.util.Random)String // Skapar en funktion som singlar slant.
31
32 // Singlar slant med alla fyra Random
33 // objekt 100 gånger samt printar ut resultatet.
34 xs: scala.collection.immutable.IndexedSeq[(String, String, String, String)] =
35 Vector((krona,krona,krona,klave), (klave,klave,krona,krona), (krona,krona,klave,
36 (klave,klave,krona,klave), (klave,klave,krona,krona), (krona,krona,klave,krona)
37 (klave,klave,klave,klave), (krona,krona,klave,krona), (krona,krona,klave,krona)
38 (klave,klave,krona,klave), (krona,krona,krona,klave), (klave,klave,klona,klave)
39 (klave,klave,krona,krona), (klave,klave,klave,klave), (klave,klave,klave,krona)
40 (krona,krona,klave,klave), (klave,klave,klave,klave), (krona,krona,klave,krona)
41 (krona,krona,klave,klave), (krona,krona,klave,klave), (krona,krona,klave,krona)
42 (klave,klave,klave,klave), (klave,klave,krona,krona), (klave,klave,klave,klave)
43 (krona,krona,krona,krona), (krona,krona,krona,klave)...
44
45 // Kollar om det finns något värde som rnd1
46 // har genererat men som inte rnd2 genererat.
47 res1: Boolean = false
48
49 // Kollar om det finns något värde som rnd1
50 // har genererat men som inte rnd3 genererat.
51 res2: Boolean = true

```

- c) Vid felsökning och vid simulering där man vill att samma "slumpmässiga" sekvens uppstår varenda gång.
- d) Ja.
- e) <https://docs.oracle.com/javase/7/docs/api/java/lang/Math.html#random%28%29--> säger att den skapar ett nytt java.util.Random-objekt.
- f) Den skapar ett slumpmässigt slumptalsfrö. För mer information, se: <https://docs.oracle.com/javase/8/docs/api/java/util/Random.html#Random-->

Uppgift 12.

```

def testRandom(r: Random, n: Int): Unit = {
 val xs = Array.fill(n)(r.nextInt(6) + 1)
 val f = tärningsRegistrering(xs)
 println("Antal kast: " + f(0))
 for (i <- 1 to 6) println(s"Antal $i:or: " + f(i))
}

```

Uppgift 13.

- a) -
- b)

```
1 Rolling the dice 10000 times with seed 42
2 Number of 1's: 1654
3 Number of 2's: 1715
4 Number of 3's: 1677
5 Number of 4's: 1629
6 Number of 5's: 1643
7 Number of 6's: 1682
```

Simulerar 10000 tärningskast (med slumptalsfrö 42) och skriver ut förekomsten av respektive tärningskast.

- c) Array i scala deklaras: `val scalaArray = Array.ofDim[Int](6)` medan i java skrivs: `int[] javaArray = new int[6];` `for`-sats i scala skrivs: `for(i <- 0 to n)` medan i java skrivs: `for (int i = 0; i < n; i++)`. I java måste semicolon skrivas efter varje operation samt att typen måste explicit definieras vid variabeldeklaration. I scala behövs inga semicolon (förutom för att separera operationer på samma rad) och scala bestäms typen implicit, alltså att kompilatorn ”gissar” typen av variabeln som deklaras.
- d) Lägg till `System.out.println(i);` i for-looparna
- e)

```
// DiceReg2.java
import java.util.Random;
public class DiceReg2{
 public static int[] diceReg = new int[6];
 private static Random rnd = new Random();

 public static int parseArguments(String[] args){
 int n = 100;
 if(args.length > 0) {
 n = Integer.parseInt(args[0]);
 }
 if(args.length > 1) {
 int seed = Integer.parseInt(args[1]);
 rnd.setSeed(seed);
 }
 return n;
 }

 public static void registerPips(int n) {
 for(int i = 0; i<n; i++) {
 int pips = rnd.nextInt(6);
 }
 }
}
```

```

 diceReg[pips]++;
 }
}

public static void main(String[] args) {
 int n = parseArguments(args);
 registerPips(n);
 printReg();
}
}

```

f)

```

1 // Skriver ut förekomsten av 1000 tärningskast med slumptalsfrö 42.
2 Number of 1's: 165
3 Number of 2's: 163
4 Number of 3's: 178
5 Number of 4's: 183
6 Number of 5's: 156
7 Number of 6's: 155
8
9 // Skriver ut diceReg-attributet
10 res1: Array[Int] = Array(165, 163, 178, 183, 156, 155)
11
12 // Skriver ut diceReg-attributet efter 1000 till kast.
13 res2: Array[Int] = Array(329, 325, 349, 360, 324, 313)
14
15 // Skriver ut diceReg-attributet efter 1000 till kast.
16 res3: Array[Int] = Array(498, 484, 531, 513, 485, 489)
17
18 // Det blir runtime error då attributet rnd är
19 // private och kan inte nås via REPL:n.
20 <console>:11: error: value rnd is not a member of object DiceReg2
21 DiceReg2.rnd
22 ^

```

g)

```
1 value [diceReg/rnd] is not a member of object DiceReg2
```

h) Om man ska spara under någon data som man inte vill att användaren, eller någon annan, inte ska kunna komma åt. T.ex. om du gör en bankapp vill du inte att nyckeln som du använder för att autorisera en användare ska vara tillgänglig för då kan hackare använda det för att ta sig in på kontot och stjäla pengar!

Uppgift 14.

- a) `hasNextInt()` kollar enbart om det finns ett till tal och returnerar `true/false`. `nextInt()` "hoppar" till nästa tal och returnerar det. Se <https://docs.oracle.com/javase/7/docs/api/java/util/Scanner.html#hasNextInt%28%29> och <https://docs.oracle.com/javase/7/docs/api/java/util/Scanner.html#nextInt%28%29>

28%29.

- b) -
- c) -
- d)

```
1 import java.util.Random;
2 import java.util.Scanner;
3
4 public class DiceScanBuggy {
5 public static int[] diceReg = new int[6];
6 public static Scanner scan = new Scanner(System.in);
7
8 public static void registerPips() {
9 System.out.println("Enter pips separated by blanks: ");
10 System.out.println("End with -1 and <Enter>.");
11 boolean isPips = true;
12 while(isPips && scan.hasNextInt()){
13 int pips = scan.nextInt();
14 if(pips >= 1 && pips <= 6) {
15 diceReg[pips-1]++;
16 } else {
17 isPips = false;
18 }
19 }
20 }
21
22 public static void printReg(){
23 for(int i = 1; i<7; i++) {
24 System.out.println("Number of " + i + "'s: " + diceReg[i-1]);
25 }
26 }
27
28 public static void main(String[] args) {
29 registerPips();
30 printReg();
31 }
32 }
```

Uppgift 15.

- a) ArrayBuffer.
- b) ArrayBuffer eller Array.
- c) Array.
- d) Vector.

K.5.1 Extrauppgifter

Uppgift 16.

a)

```
def insertCopy(xs: Array[Int], x: Int, pos: Int): Array[Int] = {
 val n = xs.size
 val ys = Array.ofDim[Int](n + 1)
 for (i <- 0 until pos) ys(i) = xs(i)
 ys(pos) = x
 for (i <- pos until n) ys(i + 1) = xs(i)
 ys
}
```

b) pos måste vara 0.

c)

1 java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException: -1

d) Elementet x läggs till på slutet av arrayen, alltså kommer den returnerande arrayen vara större än den som skickades in.

e)

1 java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException: 5

Man får ArrayIndexOutOfBoundsException då indexeringen är utanför storleken hos arrayen.

Uppgift 17.

a)

Indata : En sekvens *xs* av typen **Array[Int]** och heltalen *x* och *pos*
Resultat: En uppdaterad sekvens av *xs* där elementet *x* har satts in på platsen *pos* och efterföljande element flyttas ett steg där sista elementet försvinner

- 1 *n* ← antalet element *xs*
- 2 *ys* ← en klon av *xs*
- 3 *xs(pos)* ← *x*
- 4 **for** *i* ← *pos* + 1 **to** *n* - 1 **do**
- 5 | *xs(i)* ← *ys(i - 1)*
- 6 **end**

b)

```
def insert(xs: Array[Int], x: Int, pos: Int): Unit = {
 val n = xs.size
 val ys = xs.clone
 xs(pos) = x
 for (i <- pos + 1 until n) xs(i) = ys(i - 1)}
```

```
}
```

Uppgift 18.

```
def tärningsRegistrering(xs: Array[Int]): Array[Int] = {
 val f = Array.fill(7)(0)
 f(0) = xs.size
 for(i <- 0 until f(0)) f(xs(i)) += 1
 f
}
```

K.6 classes

Uppgift 1.

- a) 42
- b) Lösningstext.

Uppgift 2.

Uppgift 3.

- a) 42
- b) Lösningstext.

Uppgift 4.

- a) 42
- b) Lösningstext.

K.7 traits

Uppgift 1.

- a) Vector[Object].
- b) Det beror på att vektorns element är av typen Object. vikt är inte definierat för denna typ.
- c) -.
- d) Vector[Grönsak].
- e) Ja.
- f) -.
- g) Grönsak. \$anon\$1@88dfbe.

Uppgift 2.

a)

```
def skapaDjur: Djur =
 {if(math.random > 0.5) new Ko else new Gris}
```

b)

```
class Häst extends Djur{ def väsnas = println("Gnääääägg") }
def skapaDjur: Djur = {val r = math.random;
 if(r < 0.33) new Ko else if(r < 0.67) new Gris else new Häst}
```

Uppgift 3.

a)

```
val c1 = Circle(Point(1, 1), 42)
val r1 = Rectangle(Point(3, 3), 20, 30)
c1.move(2, 3)
r1.move(3, 2)
```

b) För Point: **def** moveTo(dx: Double, dy: Double): Point = Point(dx, dy).

För Shape: **def** moveTo(dx: Double, dy: Double): Shape.

För Rectangle: **override def** moveTo(dx: Double, dy: Double): Rectangle = Rectangle(pos.moveTo(dx, dy), **this**.dx, **this**.dy).

För Circle: **override def** moveTo(dx: Double, dy: Double): Circle = Circle(pos.moveTo(dx, dy), radius).

c) **def** distanceTo(that: Point): Double = math.hypot(that.x - x, that.y - y).

d) **def** distanceTo(that: Shape): Double = pos.distanceTo(that.pos).

Uppgift 4.

a)

```
fyle.filter(f => f.isInstanceOf[Ånka] && f.ärFlygkunnig).size
```

b)

```
val antalKrax: Int = fyle.filter(f => !f.ärSimkunnig).size * 2
val antalKvack: Int = fyle.filter(f => f.ärSimkunnig).size * 4
```

Uppgift 5.

- a) Sätt **final** framför **class** i klasserna.
- b) error: illegal inheritance from final class Kråga.

Uppgift 6.

- a) error: not found: value minHemlis.
- b) error: value vårHemlis in class Super\$class cannot be accessed in Sub.
- c) Ja.

Uppgift 7.

- a) I Fyle:

```
protected var räknaLäte: Int = 0
def väsnas: Unit = { print(läte * 2); räknaLäte += 2 }
```

- I Ånka: **override def** väsnas = { print(läte * 4); räknaLäte += 4 }
- b) **def** antallÄten: Int = räknaLäte
- c) Om en klass som representerar en fågel som skulle ge ifrån sig fler/färre läten än en vanlig Fyle, behöver väsnas ändras. Denna metod behöver tillgång till räknaLäte, vilken inte får vara **private**.
- d) Räknar-variabeln ska inte kunna påverkas i någon annan del av programmet.

Uppgift 8.

- a) B ärver A. C och D ärver B.
- b) 1. True eftersom c är av typen C.
2. False eftersom c inte är av typen D.
3. True eftersom d är av typen D som är en subtyp av B.
4. True eftersom c är av typen C som är en subtyp av B, som i sin tur är en subtyp av A.
5. True eftersom b är av typen D, som är en subtyp av B, som i sin tur är en subtyp av A.
6. True eftersom b är av typen D.
7. True eftersom a är av typen C som är en subtyp av B.
8. True eftersom c är av typen C som är en subtyp av AnyRef.
9. True eftersom c är av typen C som är en subtyp av Any.
10. Error eftersom **isInstanceOf** inte kan använda sig av AnyVal.

11. True eftersom c är av typen C som är en subtyp av Object (Object är java-representationen av AnyRef).
  12. Error eftersom isInstanceOf inte kan testa om värde typer (i detta fallet 42) är referens typer.
  13. True eftersom 42 är av typen Int som är en subtyp av Any.
- c) 3. Går inte eftersom c inte är av typen D, utan typen C.
  6. Går inte eftersom a inte är av typen D, utan typen C.
  7. Går inte eftersom typen E inte finns.

Uppgift 9.

- a) 2. Måste ha **override** framför b för att kunna ändra på metoden.
  4. c är **private**, vilket betyder att den är gömd för subklasserna. Därför kan den inte överskuggas. Genom att ta bort **override** fungerar klassen.
  5. En **final**-medlem måste ha ett bestämt värde. Kan lösas genom att tilldela **final** a ett värde eller ta bort **final**.
  6. En **final**-medlem kan inte överskuggas, varken med eller utan **override**. Här får konflikterna tas bort.
  7. Se 6.
  8. Eftersom c inte finns i Super5 kan den inte överskuggas. Genom att ta bort **override** fungerar klassen.
  10. Överskuggningen av **val** måste vara oföränderlig (immutable); detta är inte nödvändigtvis **def**. Löses genom att byta ut **def** a mot **val** a hos Sub10.
  11. Samma problem som i 10.; **lazy val** kan vara föränderlig. Löses genom att ta bort **lazy**.
  12. Samma problem igen! **var** är föränderlig, vilket bryter mot typsäkerheten när man försöker överskugga en **val**. Löses genom att ändra **var** till **val**.
  15. **def** a = 43 och **val** c = "?" täcker inte allt som **var** kräver. Det behövs en settar för att kunna uppfylla kraven för överskuggning för en **var**. Dessutom finns det ingen anledning för en **val** att överskuggas; man kan ju ändra på den lite hur man vill!
- b) Sub3: a = 43, b = 43 eftersom medlemmen är överskuggad. c hittas inte eftersom den är **private**.
- Sub13: a = 43, b = 42, c = still lazy"eftersom medlemmen överskuggas.
- SubSub: a = 44 eftersom medlemmen överskuggas, b = 42, c = still lazy".
- c) -.

Uppgift 10.

a)

```
val person = new Person("Person1")
val akademiker = new Akademiker("Person2", "LTH")
val student = new Student("Person3", "LTH", "D")
val forskare = new Forskare("Person4", "LTH", "Doktorand")
```

b)

```
val vec = Vector(person, akademiker, student, forskare)
for(i <- vec){ print(i.toString + i.namn) }
```

- c) error: class Person is abstract; cannot be instantiated.
 d) error: overriding value namn in class Person of type String; value namn needs 'override' modifier.

toString för Student: Student(Person3,LTH,D).

toString för Forskare: Student(Person4,LTH,Doktorand).

e)

```
trait Person {val namn: String; val nbr: Int}
trait Akademiker extends Person {val universitet: String}
case class Student(
 namn: String,
 nbr: Int,
 universitet: String,
 program: String) extends Akademiker
case class Forskare(
 namn: String,
 nbr: Int,
 universitet: String,
 titel: String) extends Akademiker
case class IckeAkademiker(
 namn: String,
 nbr: Int) extends Person
```

- f) Man måste använda en klass om man behöver klassparametrar. Man måste använda en trait om man vill göra in-mixning med **with**.

Se <http://www.artima.com/pins1ed/traits.html#12.7>.

Uppgift 11.

- a) Sättet är säkrare då man inte kan tilldela korten en färg som inte finns. Med heltalskonstanterna kan man till exempel ge ett kort färgen 5, vilken inte korresponderar till någon riktig färg.
- b) **for** (f <- Färg.values; v <- 1 to 13) **yield** Kort(f,v)
- c)

```
def blandadKortlek: Vector[Kort] = {
 val kortlek =
 for (f <- Färg.values; v <- 1 to 13) yield Kort(f,v)
 scala.util.Random.shuffle(kortlek)
}
```

- d) **def** färgPoäng(xs: Vector[Kort]): Int = xs.map(_.färg.toInt).sum

K.8 matching

Uppgift 1.

- a) 42
- b) Lösningstext.

Uppgift 2.

Uppgift 3.

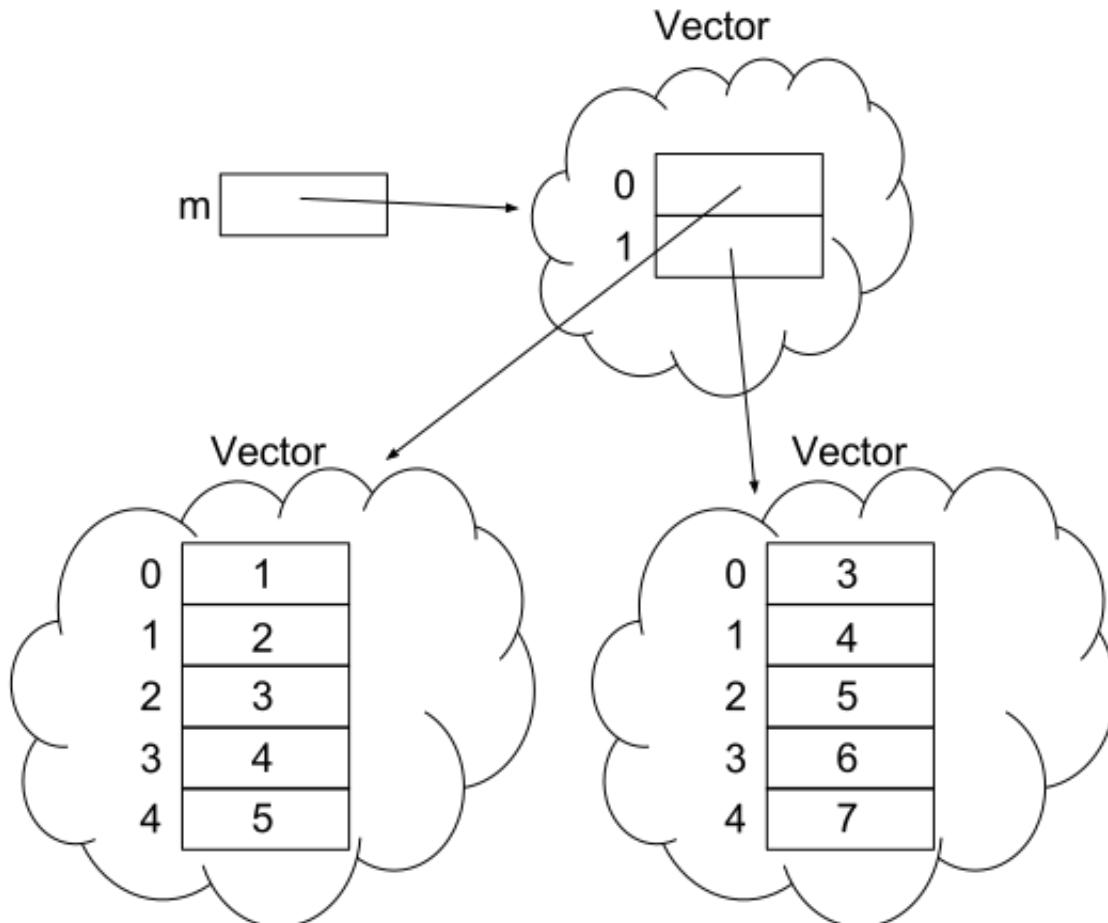
- a) 42
- b) Lösningstext.

Uppgift 4.

- a) 42
- b) Lösningstext.

K.9 matrices

Uppgift 1.

a)

Typ: `Vector[Vector[Int]]`

Värde: `Vector(Vector(1, 2, 3, 4, 5), Vector(3, 4, 5, 6, 7))`

Dimensioner: 2×5

Inom matematiken sker indexering enligt konvention med 1 som längsta index.

I scala är längsta index 0, man använder s.k. 0-indexering.¹

b)

`2: Int`

`3: Vector[Int]`

`4: Int`

c)

`m2: Vector[Vector[Int]]`

`m3: Vector[Vector[AnyVal]]`

`m4: Vector[Vector[Any]]`

`m5: Vector[Vector[Int]]`

---

¹Detta är inte fallet i alla programmeringsspråk, vilket du kan läsa mer om på https://en.wikipedia.org/wiki/Array_data_type#Index_origin

- d) TODO
e) m5, 42×2

Uppgift 2.

a)

```
def throwDie: Int = (math.random * 6).toInt + 1
```

- b) 1000×5
c) –
d)

```
def roll(n: Int) = Vector.fill(n)(throwDie).sorted
```

e)

```
def isYatzy(xs: Vector[Int]): Boolean = xs.forall(_ == xs(0))
```

f)

```
def isYatzy(xs: Vector[Int]): Boolean = {
 var foundDiff = false
 var i = 0
 while (i < xs.size && !foundDiff) {
 foundDiff = xs(i) != xs(0)
 i += 1
 }
 !foundDiff
}
```

g)

```
def diceMatrix(m: Int, n: Int): Vector[Vector[Int]] =
 Vector.fill(m)(roll(n))
```

h)

```
def diceMatrixToString(xss: Vector[Vector[Int]]): String =
 xss.map(_.mkString(" ")).mkString("\n")
```

- i) Funktionen går igenom varje matrisrad, där den i sin tur går igenom varje element på raden och lägger till i StringBuilder-objektet. Om det inte är det sista elementet på raden läggs även ett blanktecken till, annars läggs ett nyradstecken till. Undantaget är sista raden, där inget nyradstecken läggs till. Slutligen konverteras StringBuilder-objektet till en String som returneras. Är xss tom utvärderas 0 until xss.size till en tom Range eftersom xss.size blir 0 och until är exkluderande. Innehållet i den yttre for-loopen hoppas över och en tom sträng returneras. Är alla rader tomma hoppas i stället de

inre **for**-looparna över, med samma resultat.

Med `StringBuilder` behöver inte hela innehållet kopieras vid varje tillägg, vilket spar prestanda vid många tillägg, men eftersom det är ett föränderligt objekt kan innehållet ändras av någon annan del av programmet som också har tillgång till referensen; objektet kan helt plötsligt innehålla någonting annat, trots att referensen är densamma.

j)

```
def filterYatzy(xss: Vector[Vector[Int]]): Vector[Vector[Int]] =
 xss.filter(isYatzy)
```

k)

```
def filterYatzy(xss: Vector[Vector[Int]]): Vector[Vector[Int]] = {
 var result: Vector[Vector[Int]] = Vector()
 for (i <- 0 until xss.size) {
 if (isYatzy(xss(i))) result = result :+ xss(i)
 }
 result
}
```

l) –

m)

```
def yatzyPips(xss: Vector[Vector[Int]]): Vector[Int] =
 xss.filter(isYatzy).map(_.head)
```

Uppgift 3.

a)

```
case class Table(
 data: Vector[Vector[String]],
 headings: Vector[String],
 sep: String){

 val dim: (Int, Int) = (data.size, headings.size)

 def apply(r: Int, c: Int): String = data(r)(c)

 def row(r: Int): Vector[String] = data(r)

 def col(c: Int): Vector[String] = data.map(r => r(c))

 lazy val indexOfHeading: Map[String, Int] = headings.zipWithIndex.toMap

 def col(h: String): Vector[String] = col(indexOfHeading(h))

 def values(h: String): Vector[String] = col(h).distinct.sorted

 override lazy val toString: String =
 headings.mkString(sep) + "\n" + data.map(_.mkString(sep)).mkString("\n")
}
```

```
object Table {
 def fromFile(fileName: String, separator: Char = ';'): Table = {
 val lines = scala.io.Source.fromFile(fileName).getLines.toVector
 val matrix = lines.map(_.split(separator).toVector)
 new Table(matrix.tail, matrix.head, separator.toString)
 }
}
```

b)

```
object RegTable {
 def main(args: Array[String]): Unit = {
 val t = Table.fromFile(args(0), args(1)(1))
 val counts: Vector[Vector[String]] =
 (0 until t.dim._2)
 .map(i => t.values(t.headings(i)))
 .map(x => x + ": " + t.col(i).count(_ == x))
 .toVector

 for (i <- 0 until t.dim._2) {
 println(s"\nColumn: ${i + 1}, ${t.headings(i)}:")
 for (j <- 0 until counts(i).length) {
 println(counts(i)(j))
 }
 }
 }
}
```

Uppgift 4.

a)

1. –
2. Strängrepresentationen av 42 spegelvärds
3. "hej" spegelvärds - `toString` av en sträng ger en likadan sträng
4. –
5. Gurk-objektets strängrepresentation spegelvärds
6. Funktionens typparameter matchar inte parameterns typ: 42 är ingen sträng
7. Implicit typkonvertering till `Double` sker för att stämma överens med typparametern, vilket ger en strängrepresentation med decimal

b)

1. En funktion definieras så att den tar emot två andra funktioner som argument, sätter ihop dem, och matar in ett tredje argument till den sammansatta funktionen

2. En funktion som inkrementerar ett heltal med 1 definieras
3. En funktion som halverar ett flyttal definieras
4. 42 matas in i `inc()` och resultatet (43) matas vidare till `half()`. Inuti `half()` sker implicit typkonvertering till Double då talet divideras med ett flyttal (2.0) och resultatet blir 43.0 / 2.0, alltså 21.5.
5. Resultatet från `half()` är av typ Double, medan `inc()` tar emot ett argument av typ Int. Då flyttal generellt inte kan konverteras till heltalet utan informationsförlust sker ingen implicit konvertering, istället sker ett kompileringsfel.

c)

```
def inc(x: Double): Double = x + 1.0
```

Nu ges kompileringsfel på rad 4 istället, vilket kan lösas med följande ändring:

```
def half(x: Double): Double = x / 2.0
```

Uppgift 5.

- a) –
- b)

```
class Cell[T](var value: T){
 override def toString = "Cell(" + value + ")"
 def concat[U](that: Cell[U]): Cell[String] =
 new Cell(value.toString + that.value.toString)
}
```

- c) Endast celler med samma typparameter kan nu konkateneras. Eftersom `concat()` returnerar ett objekt av typ `Cell[String]` kan ett ojämnt antal celler med någon annan typparameter än `String` alltså inte längre konkateneras. Är antalet jämnt går det att konkatenera dem parvis och sedan konkatenera de returnerade `Cell[String]`-objekten, men det är något omständigt.

- d) –

Uppgift 6.

- a) Vid initialisering fylls alla element i `xss` med standardvärdet för typen, 0 i fallet med `int`. Den yttersta `for`-loopen i `showMatrix()` itererar över raderna i `xss`. Den inre `for`-loopen itererar i sin tur längs med elementen på den aktuella raden och skriver ut rad, kolumn och innehåll. Efter varje rad sker en radbrytning, så att en rad i utskriften även motsvarar en rad i matrisen. Exempel på skillnader mellan användning av matriser i scala och java:

- åtkomst: `minArray(rad)(kolumn)` respektive `minArray[rad][kolumn]`

- typnamn: Array[Array[elementTyp]] respektive elementTyp[][][]
- allokering: Array.ofDim[typ](xDim,yDim) respektive new typ[xDim][yDim]

b)

```

public class ArrayMatrix {

 public static void showMatrix(int[][][] m){
 System.out.println("\n--- showMatrix ---");
 for (int row = 0; row < m.length; row++){
 for (int col = 0; col < m[row].length; col++) {
 System.out.print("[" + row + "]");
 System.out.print("[" + col + "] = ");
 System.out.print(m[row][col] + ";");
 } System.out.println();
 }
 }

 public static void fillRnd(int[][][] m, int n){
 for (int row = 0; row < m.length; row++){
 for (int col = 0; col < m[row].length; col++) {
 m[row][col] = (int) (Math.random() * n + 1);
 }
 }
 }

 public static void main(String[] args) {
 System.out.println("ArrayMatrix test");
 int[][][] xss = new int[10][5];
 showMatrix(xss);
 fillRnd(xss, 6);
 showMatrix(xss);
 }
}

```

Uppgift 7.

a)

```

/** En skiss på en klass som kan användas till ett förenklat yatzy-spel */
case class YatzyRows(val rows: Vector[Vector[Int]]) {

 private def throwDie: Int = (math.random * 6).toInt + 1

 /** A new YatzyRows with a new row of 5 dice rolls appended to rows */
 def roll: YatzyRows = new YatzyRows(rows :+ Vector.fill(5)(throwDie))

 /** A new YatzyRow with some indices of the last row re-rolled */
 def reroll(indices: Vector[Int]): YatzyRows =

```

```

new YatzyRows(rows :+ rows(rows.length - 1).zipWithIndex.map {
 case (x, i) => if (indices.contains(i)) throwDie else x
})
}

object YatzyRows {

 def isYatzy(xs: Vector[Int]): Boolean = xs.forall(_ == xs(0))

 def isThreeOfAKind(xs: Vector[Int]): Boolean =
 xs.exists(x => xs.count(_ == x) >= 3)

 def isFourOfAKind(xs: Vector[Int]): Boolean =
 xs.exists(x => xs.count(_ == x) >= 4)

 def isFullHouse(xs: Vector[Int]): Boolean =
 xs.exists(x => xs.count(_ == x) == 3) &&
 xs.exists(x => xs.count(_ == x) == 2)

 def isSmallStraight(xs: Vector[Int]): Boolean =
 xs.forall(x => xs.count(_ == x) == 1) && !xs.exists(_ == 6)

 def isLargeStraight(xs: Vector[Int]): Boolean =
 xs.forall(x => xs.count(_ == x) == 1) && !xs.exists(_ == 1)
}

```

Observera att fem stycken 2:or uppfyller kraven för Yatzy, men även för triss och fyrtal.

b) Slumpen gör att utfallet inte kommer stämma exakt överens med teorin, men för ett stort antal kast bör resultaten hamna ganska nära. De teoretiska sannolikheterna (utan omkast) finns i K.1.

Tabell K.1: Sannolikhet för olika Yatzy-resultat

Yatzy	0,077%
≥ 3 av samma	21%
≥ 4 av samma	2,0%
Kåk	3,9%
Liten stege	1,5%
Stor stege	1,5%

Kodexempel:

```

import YatzyRows._

object YatzyStats extends App {
 val n = 1000000.0
 var yr = YatzyRows(Vector(Vector[Int]()))
 for (i <- 1 to n.toInt) yr = yr.roll
 println(s"Yatzy: ${yr.rows.count(isYatzy(_)) / n * 100}%")
 println(s"Three of a kind: ${yr.rows.count(isThreeOfAKind(_)) / n * 100}%")
 println(s"Four of a kind: ${yr.rows.count(isFourOfAKind(_)) / n * 100}%")
 println(s"Full house: ${yr.rows.count(isFullHouse(_)) / n * 100}%")
 println(s"Small straight: ${yr.rows.count(isSmallStraight(_)) / n * 100}%")
}

```

```
 println(s"Large straight: ${yr.rows.count(isLargeStraight(_)) / n * 100}%)"
}
```

c) –

Uppgift 8.

a) –

Uppgift 9.

a) –

b) –

c) –

d) –

e) –

f) –

Uppgift 10.

a) –

K.10 sorting

Uppgift 1.

a)

```
1 true
2 true
3 true
4 true
5 true
6 false
```

b) *s1* kommer först.

Uppgift 2. a)

```
1 String = java.lang.String
2 Boolean = true
3 Int = 0
```

b) Exempel på 3 olika uttryck för att testa `compareTo`:

- Hej kommer först då H < h.

```
"hej".compareTo("Hej")
res: Int = 32
```

- Dessa är ekvivalenta, så `compareTo` returnerar 0.

```
"hej".compareTo("hej")
res: Int = 0
```

- h* kommer före ö.

```
"hej".compareTo("ö")
res: Int = -142
```

c) Exempel på 3 olika uttryck för att testa `compareToIgnoreCase`:

- ```
"hej".compareToIgnoreCase("HEj")
res: Int = 0
```

- ```
"hej".compareToIgnoreCase("Ö")
res: Int = -142
```

- Samma som ovan, då Ö omvandlas till ö innan jämförelse.

```
"hej".compareToIgnoreCase("ö") \\ res: Int = -142
```

d)

```
1 false
2 true
3 0
```

Uppgift 3.

a)

1. Returnerar en sorterad Vector av double-värden
2. Skapar en variabel xs och sparar en Array med Int-värden mellan 100000 till 1.
3. Sorterar xs = 1,2,3...
4. Konverterar xs till en Array av String-värden och sorterar dem lexicografiskt: xs = "1", "10", "100" etc.
5. Konverterar xs till en Array av Byte-värden (max 127, min -128) och sorterar dem, samt tar bort dubletter: xs = -128, -127, -1...
6. Skapar en ny klass Person som tar 2 String-argument i konstruktorn
7. Sparar en Vector med två Person-objekt i en variabel ps
8. Försöker kalla på sorted-metoden för klassen Person. Eftersom vi skrivit denna klass själva och inte berättat för Scala hur Person-objekt ska sorteras, resulterar detta i ett felmeddelande.

b)

1. —
2. —
3. Sorterar Person-objekten i ps med avseende på värdet i firstName
4. Sorterar Person-objekten i ps med avseende på värdet i familyName
5. sortBy tar en funktion f som argument. f ska ta ett argument av typen Person och returnera en generisk typ B.
6. Sortera Person-objekten i ps med avseende på firstName i sjunkande ordning (omvänt från tidigare alltså)
7. sortWith tar en funktion lt som argument. lt ska i sin tur ta två argument av typen Person och returnera ett boolskt värde.
8. Sorterar en vektor så att värdena som är minst delbara med 2 hamnar först, och de mest delbara med 2 hamnar sist. Detta delar alltså upp udda och jämna tal.

- c) Klassens signatur blir då:

```
case class Person(firstName: String, lastName: String, age: Int)
```

Lägg in dem i en vektor:

```
val ps2 = Vector(Person("a", "asson", 34), Person("asson", "assonson", 1234),
Person("anna", "Book", 2))
```

Sortera dem på olika sätt:

1. Vektorn blir sorterad med avseende på personernas ålder i stigande ordning

```
scala> ps2.sortWith((p1, p2) => p1.age < p2.age)
res40: scala.collection.immutable.Vector[Person] = Vector(Person(anna,Boo
Person(a,asson,34), Person(asson,assonson,1234))
```

2. Sorterar vektorn med avseende på namn, men också med avseende på ålder (i sjunkande ordning). För att komma före någon i ordningen måste alltså både namnet komma före, och åldern vara högre.

```
scala> ps2.sortWith((p1, p2) => (p1.firstName < p2.firstName) &&
(p1.age > p2.age))
res42: scala.collection.immutable.Vector[Person] = Vector(Person(a,asson,
Person(asson,assonson,1234), Person(anna,Book,2)))
```

Uppgift 4.

- a) Exekvera koden och du bör finna att det tar längre tid att hitta värdet 1 i vårt Set s än i vektorn v.
- b) Ja varför?!

Uppgift 5.

- a) Förslag på test av `indexOfSlice`:

```
scala> List(1,2,3,35,1,23).indexOfSlice(List(35,1,23))
res73: Int = 3
scala> List(1,2,3,35,1,23).indexOfSlice(List(35,1,3))
res74: Int = -1
```

- b) Förslag på test av `lastIndexOfSlice`:

```
Vector(1,2,3,4,1,2).lastIndexOfSlice(Vector(1,2))
res2: Int = 4
Vector("apa", "banan", "maj", "banan").lastIndexOfSlice(Vector("banan"))
res3: Int = 3
Vector("apa", "banan", "maj", "banan").lastIndexOfSlice(Vector("banan"))
res4: Int = -1
```

- c) Observera att metoden `search` antar att samlingen är sorterad i stigande ordning. När vi inverterar ordningen kan `search` oftast inte hitta det vi letar efter, eftersom den kommer leta i fel halva av samlingen.

```

scala> val udda = (1 to 1000000 by 2).toVector
scala> import scala.collection.Searching._
scala> udda.search(udda.last)
res18: collection.Searching.SearchResult = Found(499999)
//Search hittar det sista elementet på plats 499999 i samlingen.

scala> udda.search(udda.last + 1)
res19: collection.Searching.SearchResult = InsertionPoint(500000)
//Search kan inte hitta udda.last + 1 eftersom det inte existerar i samlingen
//och returnerar således ett objekt av typen InsertionPoint med värdet 500000.
//Vårt element udda.last + 1 hade alltså legat på plats 500000 om det funnits.

scala> udda.reverse.search(udda(0))
res20: collection.Searching.SearchResult = InsertionPoint(0)
//Som förklarat innan så förutsätter search att listan är sorterad i stigande
//ordning, så den kan inte hitta elementet udda(0) = 1 när listan är inverterad.

scala> def lin(x: Int, xs: Seq[Int]) = xs.indexOf(x)
scala> def bin(x: Int, xs: Seq[Int]) = xs.search(x) match {
 case Found(i) => i
 case InsertionPoint(i) => -i
}
//Definierar en metod bin som använder sig av metoden search på en sekvens.
//Den ser sedan till med hjälp av "pattern matching" att bara returnera positionen
//i, och inte ett objekt av typen Found eller InsertionPoint.

scala> timed{ lin(udda.last, udda) }
time: 42.294821 ms
res22: (Int, Long) = (499999,42294821)
//För att hitta udda.last = 499999 med linjärsökning tog det ca 42ms.

scala> timed{ bin(udda.last, udda) }
time: 0.147314 ms
res23: (Int, Long) = (499999,147314)
//Binärsökning för att hitta värdet 499999 tog extremt mycket kortare tid.
//Detta för att vid varje steg i binärsökningen halveras mängden tal som
//sökningen måste kolla i. Detta är dock ett extremfall eftersom vi söker
//i talet längst bak i listan. Om vi istället gjort en linjärsökning efter
//det första talet 1, hade detta gått minst lika snabbt som binärsökning.

```

- d) Det behövs $\log_2(n)$ jämförelser. Detta eftersom att vi hela tiden halverar antalet element i listan vi behöver söka igenom. Så efter första jämförelsen har vi $\frac{n}{2}$ element kvar. Efter andra jämförelsen har vi $\frac{n}{2 \cdot 2}$ element kvar etc. När vi bara har ett element kvar har vi hittat det vi söker efter, och har då gjort b antal jämförelser. Ekvationen ser då ut på följande vis:

$$\frac{n}{2^b} = 1$$

Enligt lagarna för logaritmer kan vi nu komma fram till vad b är:

$$\log_2(n) = b$$

Uppgift 6.

- a) Den finns som värde för en *td* tagg, på följande vis: <td class="mitt">2</td>.
- b) Koden laddar ner html-koden för sidan **HÄR** och sparar den i en vektor. Sedan filtreras ut endast de rader som innehåller strängen "kurskod" så att all onödig HTML-kod försvinner. Sedan konverteras detta, för varje rad, till Course-objekt med hjälp av metoden `fromHtml`. Eftersom variabeln `lth2016` är deklarerad som **lazy** kommer inte `download()` bli anropad förrän vi vill komma åt variabeln. Vi startar alltså processen genom att kalla på `lth2016`:

```
courses.lth2016
```

Detta genererar en lång lista med Course-objekt. Antalet kurser är således lika med storleken på vektorn `lth2016`.

```
courses.lth2016.size
res38: Int = 1097
```

c)

```
1 scala> def isCS(s: String) = s.startsWith("EDA") || s.startsWith("ETS")
2 scala> val x = courses.lth2016.find(c => isCS(c.code) && c.level == "G2").get
3 x: courses.Course = Course(EDA031,C++ - programmering,C++ Programming,7.5,G2)
```

Obs: metoden `find` returnerar ett objekt av typen `Option`. För att få värdet som är lagrat i detta objekt krävs det att man kallar på `get`.

d)

```
def linearSearch[T](xs: Seq[T])(p: T => Boolean): Int = {
 var i = 0
 while(i < xs.size && !p(xs(i))) i += 1
 if (i < xs.size) i else -1
}
```

e) **Lösning 1**

```
def rndCode: String = {
 val f = Vector('0','1','2','3','4','5','6','7','8','9','A',
 'C','F','G','L','M','N','P')
 val word = Stream.continually((Random.nextInt(26) + 65)
 .toChar).take(3)
 val fourth = Stream.continually(f(Random.nextInt(f.length)))
 .take(1)
 val num = Stream.continually(Random.nextInt(10)).take(2)
 word ++ fourth ++ num mkString
}
```

Lösning 2

```
def rndCode: String = {
 //randomizes from 0 to n (inclusive)
 def rnd(n: Int) = (math.random * (n + 1)).toInt

 def letter = (rnd('Z' - 'A') + 'A').toChar
 def dig = ('0' + rnd(9)).toChar
 val special = "ACFGLMNP0123456789"
 def digLetter = special(rnd(special.size - 1))
 Seq(letter, letter, letter, digLetter, dig, dig).mkString
}
```

f)

```
val lthCourses = courses.lth2016 //avoid including download time
val xs = Vector.fill(500000)(rndCode)
val(ixs, elapsedLin) = timed{
 xs.map(x => linearSearch(lthCourses)(_.code == x))}
val found = ixs.filterNot(_ == -1).size
```

g)

```
def linearSearch[T](xs: Seq[T])(p: T => Boolean): Int =
 xs.indexWhere(p)
```

Uppgift 7.

- a) —
b)

```
def binarySearch(xs: Seq[String], key: String): Int = {

 var (low, high) = (0, xs.size - 1)
 var found = false
 var mid = -1

 while (low <= high && !found) {
 mid = (low + high) / 2
 if (xs(mid) == key) found = true
 else if (xs(mid) < key) low = mid + 1
 else high = mid - 1
 }
 if (found)
 mid
 else
 -(low + 1)
}
```

c) Med en i7-3770K @ 3.50Hz tog sökningarna följande tid:

- Binärsökning: time: 142.6 ms
- Linjärsökning: time: 3316.5 ms

d) Binärsökningen var ca 23 gånger snabbare.

Uppgift 8.

a)

```
public static boolean isYatzy(int[] dice){
 int col = 1;
 boolean allSimilar = true;
 while(col < dice.length && allSimilar){
 allSimilar = (dice[0] == dice[col]);
 col++; //denna raden saknades
 }
 return allSimilar;
}
```

b)

```
public static int findFirstYatzyRow(int[][][] m){
 int row = 0;
 int result = -1;
 while(row < m.length){
 if(isYatzy(m[row])){
 result = row;
 break;
 }
 row++;
 }
 return result;
}
```

Uppgift 9.

a) —

b)

```
def insertionSort(xs: Seq[Int]): Seq[Int] = {
 val result = scala.collection.mutable.ArrayBuffer.empty[Int]
 for (e <- xs) {
 var pos = 0
 while (pos < result.size && result(pos) < e) pos += 1
 result.insert(pos, e)
 }
}
```

```
 result.toVector
}
```

Uppgift 10.

```
def selectionSortInPlace(xs: Array[String]): Unit = {

 def indexOfMin(startFrom: Int): Int = {
 var minPos = startFrom
 var i = startFrom + 1
 while (i < xs.size) {
 if (xs(i) < xs(minPos)) minPos = i
 i += 1
 }
 minPos
 }

 def swapIndex(i1: Int, i2: Int): Unit = {
 val temp = xs(i1)
 xs(i1) = xs(i2)
 xs(i2) = temp
 }

 for (i <- 0 to xs.size - 1) swapIndex(i, indexOfMin(i))
}
```

K.11 scalajava

Uppgift 1.

a)

```

1 import java.net.URL;
2 import java.util.ArrayList;
3 import java.util.{Set => JSet};
4 import java.util.{HashSet => JHashSet};
5 import java.util.Scanner;
6
7 object Hangman { // This is Java-like, non-idiomatic Scala code!
8 private var hangman: Array[String] = Array[String](
9 " ",
10 " / | ",
11 " | 0 ",
12 " | -|- ",
13 " | / \\ ",
14 " | ",
15 " | ",
16 " ===== RIP :(");
17
18 private def renderHangman(n: Int): String = {
19 var result: StringBuilder = new StringBuilder();
20 for (i: Int <- 0 until n){
21 result.append(hangman(i));
22 if (i < n - 1) {
23 result.append("\n");
24 }
25 }
26 return result.toString();
27 }
28
29 private def hideSecret(secret: String,
30 found: JSet[Character]): String = {
31 var result: String = "";
32 for (i: Int <- 0 until secret.length()) {
33 if (found.contains(secret.charAt(i))) {
34 result += secret.charAt(i);
35 } else {
36 result += '_';
37 }
38 }
39 return result;
40 }
41
42 private def foundAll(secret: String,
43 found: JSet[Character]): Boolean = {
44 var foundMissing: Boolean = false;
45 var i: Int = 0;
46 while (i < secret.length() && !foundMissing) {
47 foundMissing = !found.contains(secret.charAt(i));
48 i += 1;
49 }
50 return !foundMissing;

```

```

51 }
52
53 private def makeGuess(): Char = {
54 var scan: Scanner = new Scanner(System.in);
55 var guess: String = "";
56 do {
57 System.out.println("Gissa ett tecken: ");
58 guess = scan.next();
59 } while (guess.length() > 1);
60 return Character.toLowerCase(guess.charAt(0));
61 }
62
63 def download(address: String, coding: String): String = {
64 var result: String = "lackalänga";
65 try {
66 var url: URL = new URL(address);
67 var words: ArrayList[String] = new ArrayList[String]();
68 var scan: Scanner = new Scanner(url.openStream(), coding);
69 while (scan.hasNext()) {
70 words.add(scan.next());
71 }
72 var rnd: Int = (Math.random() * words.size()).asInstanceOf[Int];
73 result = words.get(rnd);
74 } catch { case e: Exception =>
75 System.out.println("Error: " + e);
76 }
77 return result;
78 }
79
80 def play(secret: String): Unit = {
81 var found: JSet[Character] = new JHashSet[Character]();
82 var bad: Int = 0;
83 var won: Boolean = false;
84 while (bad < hangman.length && !won) {
85 System.out.println(renderHangman(bad));
86 System.out.print("Felgissningar: " + bad + "\t");
87 System.out.println(hideSecret(secret, found));
88 var guess: Char = makeGuess();
89 if (secret.indexOf(guess) >= 0) {
90 found.add(guess);
91 } else {
92 bad += 1;
93 }
94 won = foundAll(secret, found);
95 }
96 if (won) {
97 System.out.println("BRA! :)");
98 } else {
99 System.out.println("Hängd! :(");
100 }
101 System.out.println("Rätt svar: " + secret);
102 System.out.println("Antal felgissningar: " + bad);
103 }
104
105 def main(args: Array[String]): Unit = {
106 if (args.length == 0) {

```

```

107 var runeberg: String =
108 "http://runeberg.org/words/ord.ortsnamn.posten";
109 play(download(runeberg, "ISO-8859-1"));
110 } else {
111 var rnd: Int = (Math.random() * args.length).asInstanceOf[Int];
112 play(args(rnd));
113 }
114 }
115 }
```

b)

```

1 object hangman {
2 val hangman = Vector(
3 " =====",
4 " / | \ ",
5 " | 0 ",
6 " | -|- ",
7 " | / \\",
8 " | ",
9 " | ",
10 " ===== RIP :(")
11
12 def renderHangman(n: Int): String = hangman.take(n).mkString("\n")
13
14 def hideSecret(secret: String, found: Set[Char]): String =
15 secret.map(ch => if (found(ch)) ch else '_')
16
17 def makeGuess(): Char = {
18 val guess = scala.io.StdIn.readLine("Gissa ett tecken: ")
19 if (guess.length == 1) guess.toLowerCase.charAt(0)
20 else makeGuess()
21 }
22
23 def download(address: String, coding: String): Option[String] =
24 scala.util.Try {
25 import scala.io.Source.fromURL
26 val words = fromURL(address, coding).getLines.toVector
27 val rnd = (math.random * words.size).toInt
28 words(rnd)
29 }.recover{ case e: Exception =>
30 println(s"Error: $e")
31 "lackalänga"
32 }.toOption
33
34 def play(secret: String): Unit = {
35 def loop(found: Set[Char], bad: Int): (Int, Boolean) =
36 if (secret forall found) (bad, true)
37 else if (bad >= hangman.length) (bad, false)
38 else {
39 println(renderHangman(bad) + s"\nFelgissningar: $bad\t")
40 println(hideSecret(secret, found))
41 }
42 }
43 }
```

```

41 val guess = makeGuess()
42 if (secret contains guess) loop(found + guess, bad)
43 else loop(found, bad + 1)
44 }
45
46 val (badGuesses, won) = loop(Set(),0)
47 val msg = if (won) "BRA! :)" else "Hängd! :("
48 println(s"$msg\nRätt svar: $secret")
49 println(s"Antal felgissningar: $badGuesses")
50 }
51
52 def main(args: Array[String]): Unit = {
53 if (args.length == 0) {
54 val runeberg = "http://runeberg.org/words/ord.ortsnamn.posten"
55 download(runeberg, "ISO-8859-1").foreach(play)
56 } else play(args((math.random * args.length).toInt))
57 }
58 }
```

Uppgift 2.

a)

```

1 import java.util.List;
2 import java.util.ArrayList;
3
4 public class JPoint {
5 private int x, y;
6
7 public JPoint(int x, int y){
8 this.x = x;
9 this.y = y;
10 }
11
12 public JPoint(int x, int y, boolean save){
13 this(x, y);
14 if (save) {
15 saved.add(0, this);
16 }
17 }
18
19 public JPoint(){
20 this(0, 0);
21 }
22
23 public int getX(){
24 return x;
25 }
26}
```

```

27 public int getY(){
28 return y;
29 }
30
31 public double distanceTo(JPoint that) {
32 return distanceBetween(this, that);
33 }
34
35 @Override public String toString() {
36 return "JPoint(" + x + ", " + y + ")";
37 }
38
39 private static List<JPoint> saved = new ArrayList<JPoint>();
40
41 public static Double distanceBetween(JPoint p1, JPoint p2) {
42 return Math.hypot(p1.x - p2.x, p1.y - p2.y);
43 }
44
45 public static void showSaved() {
46 System.out.print("Saved: ");
47 for (int i = 0; i < saved.size(); i++){
48 System.out.print(saved.get(i));
49 if (i < saved.size() - 1) {
50 System.out.print(", ");
51 }
52 }
53 System.out.println();
54 }
55 }
```

- b) -
c)

```
case class Person(name: String, age: Int = 0)
```

- d) p.*TAB* - copy, producArity, ProductIterator, productElement, productPrefix

Person.*TAB* - apply, curried, tupled, unapply

```

scala> p.copy
 def copy(name: String, age: Int): Person

scala> p.copy()
res0: Person = Person(Björn,49)

scala> p.copy(age = p.age + 1)
res1: Person = Person(Björn,50)

scala> Person.unapply(p)
```

```
res2: Option[(String, Int)] = Some((Björn,49))
```

Uppgift 3.

- a) -
- b) Cell har typen java.lang.Integer. När man hämtar ut värdet med c.value hämtas den primitiva typ int ut.
- c) Med hjälp av autoboxing förvandlas 42 till typen Integer och kan därför jämföras med en annan Ingeger.
- d) i.compareTo(42) fungerar på grund av autoboxing. Då JVM packar in den primitiva typ int i en Integer-objekt automatiskt.
- e)

```
0 10 20 30 40 50 60 ... 390 400 410

[0]: 0
[42]: 0
NOT EQUAL
```

- f)

```
1 import java.util.ArrayList;
2
3 public class Autoboxing2 {
4 public static void main(String[] args) {
5 ArrayList<Integer> xs = new ArrayList<Integer>();
6 for (int i = 0; i < 42; i++) {
7 xs.add(i);
8 }
9 for (int x: xs) {
10 int y = x * 10;
11 System.out.print(y + " ");
12 }
13 int pos = xs.size();
14 xs.add(pos, 0);
15 System.out.println("\n\n[0]: " + xs.get(0));
16 System.out.println("[" + pos + "]: " + xs.get(pos));
17 if (xs.get(0).equals(xs.get(pos))) {
18 System.out.println("EQUAL");
19 } else {
20 System.out.println("NOT EQUAL");
21 }
22 }
23 }
```

- g) 42 kommer läggas längst fram i listan istället för längst bak, då autounboxing kommer göra Integer(0) till 0 och tvärtom med variablen pos.

h) Om man ska undersöka om två int-variabler är lika ska man använda `==`, men om variablerna är av typen Integer måste man använda `equals`.

JVM kommer inte varna om man vänder på `Integer` och `int`, som i `xs.add(0, pos)`.

Uppgift 4.

a) `Vector[Int]` - `java.util.List[Int]` `Set[Char]` - `java.util.Set[Char]` `Map[String, Int]` - `java.util.Map[String, Int]`

b) `ArrayList[Int]` - `scala.collection.mutable.Buffer[Int]` `HashSet[Char]` - `scala.collection.mutable.Set[Char]`

Båda blir föränderliga motsvarigheter. Det visas genom att de tillhör `scala.collection.mutable` och både `ArrayList` och `HashSet` är förändrliga i Java.

c) `scala.collection.immutable.Set`

d) `sm.asJava.asScala` ger typen `scala.collection.mutable.Map[String, Int]`
`sm.asJava.asScala.toMap` ger typen `scala.collection.immutable.Map[String, Int]`

e) -

Uppgift 5.

```

1 object ShowInt {
2 def show(obj: Any, msg: String = ""): Unit = println(msg + obj)
3
4 def repeatChar(ch: Char, n: Int): String = ch.toString * n
5
6 def showInt(i: Int): Unit = {
7 val leading = Integer.numberOfLeadingZeros(i)
8 val binaryString = repeatChar('0', leading) + i.toBinaryString
9 show(i, "Heltal : ")
10 show(i.asInstanceOf[Char], "Tecken : ")
11 show(binaryString, "Binärt : ")
12 show(i.toHexString, "Hex : ")
13 show(i.toOctalString, "Oktal : ")
14 }
15
16
17 import scala.io.StdIn.readLine
18 import scala.util.{Try, Success, Failure}
19
20 def loop: Unit =
21 Try { readLine("Heltal annars pang: ").toInt } match {
22 case Failure(e) => show(e); show("PANG!")
23 case Success(i) => showInt(i); loop
24 }
25
26 def main(args: Array[String]): Unit =

```

```
27 if(args.length > 0) args.foreach(i => showInt(i.toInt))
28 else loop
29 }
```

Uppgift 6.

Uppgift 7.

Uppgift 8.

Uppgift 9.

K.12 threads

Uppgift 1.

- a) -
- b) `java.lang.IllegalThreadStateException`. Det går inte att starta en tråd mer än en gång. Tråden kan därför inte startas om när den redan har exekverats.
- c) När start anropas exekveras koden i run parallellt. Därför skrivs Gurka och Tomat ut omlöpande. Om istället run anropas direkt blir det inte jämnlöpande exekvering och Gurka skrivs ut 100 gånger, sedan skrivs Tomat ut 100 gånger.
- d) `Thread.sleep` pausar inte tråden i exakt den tiden som angets. Alltså kommer det skrivas ut zzz snark hej! i de flesta fall, men det är inte garanterat.

Uppgift 2.

- a) ofta tar ut - pausar - sätter in. Denna metod körs parallellt av bamse och skutt konstant och därför förändras saldot hela tiden. Utskriften visar på denna saldoförändring.

Uppgift 3.

Uppgift 4.

- a)
- b)
- c)
- d)

Uppgift 5.

- a) -
- b) -
- c) `math.random` ger en `double` i intervallet [0.0, 1.0), Tidsintervallet för `delay` blir därför i medeltal 2.5 sekunder, max 3 sekunder, min 2 sekunder. Räkna med tiden det tar att fylla vektorn också!
- d)
- e)
- f) Laddar in datan parallellt så nedladdningen sker samtidigt, men det går olika snabbt pga metoden `seg`.
- g)
- h) Metoden `lycka` är väldefinerad och kastar därför inga undantag. Den skriver alltid ut :). Metoden `olycka` är inte väldefinerad då division med 0 ger `java.lang.ArithmetricException`. Detta fångas upp vid callbacken och

det skrivs ut : (samt det specifierade undantaget.

Uppgift 6.**Uppgift 7.**

- a)
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)

Uppgift 8.**Uppgift 9.**

- a) abbasilen skrivs ut baklänges till nellisabba.
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)
- g)
- h)
- i)

Uppgift 10.**Uppgift 11.****Uppgift 12.****Uppgift 13.**

- a)
- b)
- c)

Uppgift 14.

- a)
- b)
- c)
- d)

Appendix L

Snabbreferens

Detta appendix innehåller en snabbreferens för Scala och Java. Snabbreferensen är enda tillåtna hjälpmittel under kursens skriftliga tentamen.

Lär dig vad som finns i snabbreferensen så att du snabbt hittar det du behöver och träna på hur du effektivt kan dra nytta av den när du skriver program med papper och penna utan datorhjälpmittel.

Scala Quick Ref @ Lund University

<https://github.com/lunduniversity/introprog/tree/master/quickref>

License: CC-BY-SA, © Dept. of Computer Science, Lund University.

Pull requests welcome! Contact: bjorn.regnell@cs.lth.se

Top-level definitions

```
// in file: hello.scala
package x.y.z
object HelloWorld {
 def main(args: Array[String]): Unit = {
 println("Hi " + args.mkString(" "))
 }
}
```

A compilation unit (here hello.scala) consists of a sequence of packagings, import clauses, and class and object definitions, which may be preceded by a package clause, e.g.: **package** x.y.z that places the compiled file HelloWorld.class in directory x/y/z/
Compile: scalac hello.scala
Run: scala x.y.z.HelloWorld args
Execution starts in method main.

Definitions and declarations

A **definition** binds a name to a value/implementation, while a **declaration** just introduces a name (and type) of an abstract member. Below `defsAndDecl` denotes a list of definitions and/or declarations.

Variable	val x = expr	Variable x is assigned to expr. A val can only be assigned once .
	val x: Int = 0	Explicit type annotation, expr: SomeType allowed after any expr.
	var x = expr	Variable x is assigned to expr. A var can be re-assigned .
	val x, y = expr	Multiple initialisations, x and y is initialised to the same value.
	val (x, y) = (e1, e2)	Tuple pattern initialisation, x is assigned to e1 and y to e2.
	val Seq(x, y) = Seq(e1, e2)	Sequence pattern initialisation, x is assigned to e1 and y to e2.
	val x: Int = _	Initialized to default value, 0 for number types, null for AnyRef types.
Function	def f(a: Int, b: Int): Int = a + b	Function f of type (Int, Int) => Int
	def f(a: Int = 0, b: Int = 0): Int = a + b	Default arguments used if args omitted, f().
	f(b = 1, a = 3)	Named arguments can be used in any order.
	def add(a: Int)(b: Int): Int = a + b	Multiple parameter lists, apply: add(1)(2)
	(a: Int, b: Int) => a + b	Anonymous function value, "lambda".
	val g: (Int, Int) => Int = (a, b) => a + b	Types can be omitted in lambda if inferable.
	f _	Replacing a parameter list with a space and underscore gives the function itself as a value.
	val inc = add(1) _	Partially applied function add(1) of add above, where inc is of type Int => Int
	def addAll(xs: Int*) = xs.sum	Repeated parameters: addAll(1,2,3) or addAll(Seq(1,2,3)): _*
	def twice(block: => Unit) = { block; block }	Call-by-name argument evaluated later.
Object	object Name { defsAndDecl }	Singleton object auto-allocated when referenced the first time.
Class	class C(parameters) { defsAndDecl }	A template for objects, which are allocated with new .
	case class C(parameters) { defsAndDecl }	Case class parameters become val members, other case class goodies: equals, copy, hashCode, unapply, nice toString, companion object with apply factory.
Trait	trait T { defsAndDecl }	A trait is an abstract class without parameters. Can be used as an interface.
	class C extends D with T	A class can only extend one normal class but mix in many traits using with .
Type	type A = typeDef	Defines an alias A for the type in typeDef. Abstract if no typeDef.
Import	import path.to.module.name	Makes name directly visible. Underscore imports all.
	import path.to.{a, b => x, c => _}	Import several names, b renamed to x, c not imported.

Modifier	applies to	semantics
private[this]	definitions, declarations	Restricts access to this instance only; also private[p] for package p.
private	definitions, declarations	Restricts access to directly enclosing class and its companion.
protected	definitions	Restricts access to subtypes and companion.
override	definitions, declarations	Mandatory if overriding a concrete definition in a parent class.
abstract	class definitions	Abstract classes cannot be instantiated (redundant for traits).
final	definitions	Final members cannot be overridden, final classes cannot be extended.
lazy	val definitions	Delays initialization of val, initialized when first referenced.
sealed	class definitions	Restricts direct inheritance to classes in the same source file.

Special methods

```

class A(initX: Int = 0) {
 private var _x = initX
 def x: Int = _x
 def x_=(i: Int): Unit = { _x = i }
}

object A {
 def apply(i: Int = 0) = new A(i)
 val a = A(1)._x
}

```

primary constructor: new A(1) or using default arg: new A()
private member only visible in A and its companion
getter for private field _x (name chosen to avoid clash with x)
special setter assignment syntax: val a = new A(1); a.x = 2

companion object if same name and in same code file
factory method makes new unnecessary: A.apply(1), A(1), A()
private members can be accessed in companion

Getters and setters above are auto-generated by **var** in primary constructor:
With **val** in primary constructor only getter, no setter, is generated:
Private constructor e.g. to enforce use of factory in companion only: **class** A **private** (**var** x: Int = 0)
Instead of default arguments, an **auxiliary constructor** can be defined (less common): **def this()** = **this**(0)

```

class IntVec(private val xs: Array[Int]) {
 def update(i: Int, x: Int): Unit = { xs(i) = x }
 def apply(i: Int): Int = xs(i)
}

```

Special syntax for **update** and **apply**:
v(0) = 0 expanded to v.update(0,0)
v(0) expanded to v.apply(0)
where val v = new IntVec(Array(1,2,3))

Expressions

literals	0 0L 0.0 "0" '0' true false	Basic types e.g. Int, Long, Double, String, Char, Boolean
block	{ expr1; ...; exprN }	The value of a block is the value of its last expression
if	if (cond) expr1 else expr2	Value is expr1 if cond is true, expr2 if false (else is optional)
match	expr match caseClauses	Matches expr against each case clause, see pattern matching.
for	for (x <- xs) expr	Loop for each x in xs, x visible in expr, type Unit
yield	for (x <- xs) yield expr	Yields a sequence with elems of expr for each x in xs
while	while (cond) expr	Loop expr while cond is true, type Unit
do while	do expr while (cond)	Do expr at least once, then loop while cond is true, type Unit
throw	throw new Exception("Bang!")	Throws an exception that halts execution if not in try catch
try	try expr catch pf	Evaluate partial function pf if exception in expr, where pf e.g.: {case e: Exception => someBackupValue}

Evaluation order	(1 + 2) * 3	parenthesis control order	Precedence of operators beginning with: all letters lowest
Method application	1.+(2)	call method + on object 1	
Operator notation	1 + 2	same as 1.+2)	^
Conjunction	c1 && c2	true if both c1 and c2 true	&
Disjunction	c1 c2	true if c1 or c2 true	= !
Negation	!c	logical not , false if c is true	< >
Function application	f(1, 2, 3)	same as f.apply(1,2,3)	:
Function literal	x => x + 1	anonymous function, "lambda"	+
Object creation	new C(1,2)	from class C with arguments 1,2	-
Self reference	this	refers to the object being defined	*
Supertype reference	super .m	refers to member m of supertype	/ %
Non-referable reference	null	refers to null object of type Null	other special chars highest
Assignment operator	x += 1	expanded to x = x + 1	
	x -= 1	works for any op ending with =	
Empty tuple, unit value	()	of type Unit, similar to Java void	
	x -= 1	works for any op ending with =	
2-tuple value	(1, "hello")	same as new Tuple2(1, "hello")	
2-tuple type	(Int, String)	same as Tuple2[Int, String]	
		etc. until Tuple22	

Integer division and reminder:
a / b **no decimals** if a, b Int, Short, Byte
a % b fulfills: (a / b) * b + (a % b) == a

Pattern matching, type tests and extractors

```
expr match { expr is matched against patterns from top until match found, yielding the expression after =>
 case "hello" => expr literal pattern matches any value equal (in terms of ==) to the literal
 case x: C => expr typed variable pattern matches all instances of C, binding variable x to the instance
 case C(x, y, z) => expr constructor pattern matches values of the form C(x, y, z), args bound to x,y,z
 case (x, y, z) => expr tuple pattern matches tuple values, alias for constructor pattern Tuple3(x, y, z)
 case x +: xs => expr sequence extractor patterns matches head and tail, also x +: y +: z +: xs etc.
 case p1 | ... | pN => expr matches if at least one pattern alternative p1, p2 ... or pN matches
 case x@pattern => expr a pattern binders with the @ sign binds a variable to (part of) a pattern
 case x => expr untyped variable pattern matches any value, typical "catch all" at bottom: case _ =>
} } Pattern matching on direct subtypes of a sealed class is checked if exhaustive by the compiler
```

Matching with typed variable pattern `x match { case a: Int => a; case _ => 0}` is preferred over explicit `isInstanceOf` tests and casts: `if (x.isInstanceOf[Int]) x.asInstanceOf[Int] else 0`

The `unapply` method can be used in **extractor** pattern matching (to avoid extra class & instance), e.g.:

```
object Host {
 def unapply(s: String): Option[String] = {
 if (!s.startsWith("http://")) None
 else s.stripPrefix("http://").split('/').headOption
 }
}
str match { case Host(name) => ... } Extractor pattern leads to a call to Host.unapply(str)
```

Extractor object

extractor must return Option

None gives no match in patterns

Some(x) matches in patterns

Generic classes and methods

```
class Box[T](val x: T){ a generic class Box with a type parameter T, allowing x to be of any type
 def pairedWith[U](y: U): (T, U) = (x, y) a generic method with type parameter U
} } T is bound to the type of x, U is free in pairedWith, so y can be of any type
val b = new Box(0) same as (with explicit type parameters): val b: Box[Int] = new Box[Int]()
val p = b.pairedWith(new Box("zero")) the type of p is (Box[Int], Box[String])
```

Generic types are erased before JVM runtime except for Array, so a `reflect.ClassTag` is needed when constructing arrays from generic type parameters: `def mkArray[A: reflect.ClassTag](a: A) = Array[A](a)`

scala.{Option, Some, None}, scala.util.{Try, Success, Failure}

`Option[T]` is like a collection with zero or one element. `Some[T]` and `None` are subtypes of Option.

```
val opt: Option[String] = if (math.random > 0.9) Some("bingo") else None
opt.getOrElse(expr) x: T if opt == Some[T](x) else expr
opt.map(x => ...) apply x => ... to x if opt is Some(x) else None
opt.get x: T if Some[T](x) else throws NoSuchElementException
opt match { case Some(x) => expr1; case None => expr2 } expr1 if Some(x) else expr2
Other collection-like methods on Option: foreach, isEmpty, filter, toVector, ..., on Try: map, foreach, toOption, ...
```

`Try[T]` is like a collection with `Success[T]` or `Failure[E]`. `import scala.util.{Try, Success, Failure}`
`Try{ ...; ...; expr1 }.getOrElse(expr2)` evaluates to expr1 if successful or expr2 if exception
`Try{...; expr1}.recover{ case e: Throwable => expr2 }` expr2 if exception else Success(expr1)
`Try(1/0) match {case Success(x) => x; case Failure(e) => 0}` e here ArithmeticException

Reading/writing from file, and standard in/out:

Read string of lines from `file` (fromFile gives `BufferedSource`, `getLines` gives `Iterator[String]`; also fromURL):

```
val s = scala.io.Source.fromFile("f.txt", "UTF-8").getLines.mkString("\n")
```

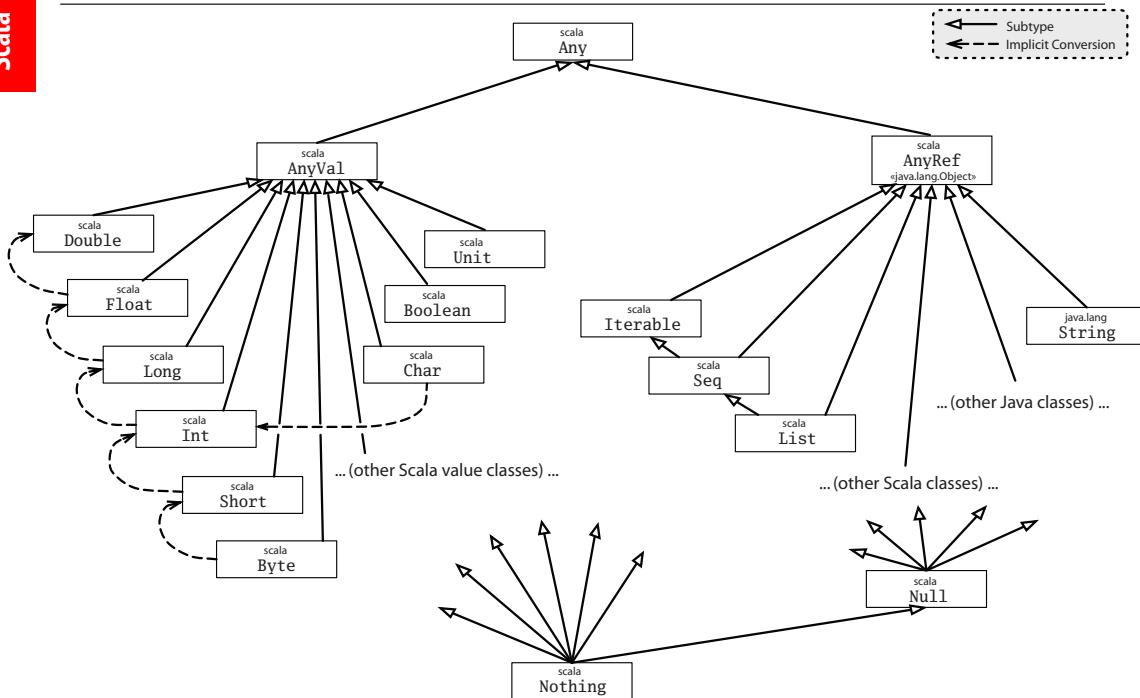
Read string from `standard in` (prompt string is optional) using `readLine`; write to `standard out` using `println`:

```
val s = scala.io.StdIn.readLine("prompt"); println("you wrote" + s)
```

Write string to `file` after `import java.nio.file.{Path, Paths, Files}; import java.nio.charset.StandardCharsets.UTF_8`

```
def save(fileName: String, data: String): Path =
 Files.write(Paths.get(fileName), data.getBytes(UTF_8))
```

The Scala Type System

Number types

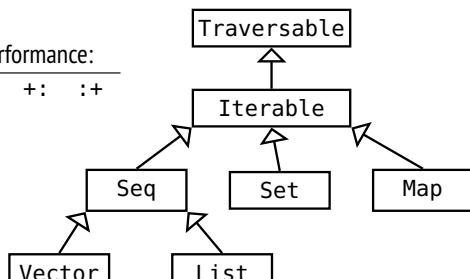
name	# bits	range	literal
Byte	8	$-2^7 \dots 2^7 - 1$	0.toByte
Short	16	$-2^{15} \dots 2^{15} - 1$	0.toShort
Char	16	$0 \dots 2^{16} - 1$	'0' '\u00030'
Int	32	$-2^{15} \dots 2^{15} - 1$	0 0xF
Long	64	$-2^{15} \dots 2^{15} - 1$	0L
Float	32	$\pm 3.4 \cdot 10^{-38}$	0F
Double	64	$\pm 1.8 \cdot 10^{-308}$	0.0

Methods on numbers

<code>x.abs</code>	<code>math.abs(x)</code> , absolute value
<code>x.round</code>	<code>math.round(x)</code> , to nearest Long
<code>x.floor</code>	<code>math.floor(x)</code> , cut decimals
<code>x.ceil</code>	<code>math.ceil(x)</code> , round up cut decimal
<code>x max y</code>	<code>math.max(x, y)</code> , gives largest, also min
<code>x.toInt</code>	also <code>toByte</code> , <code>toChar</code> , <code>toDouble</code> etc.
<code>1 to 4</code>	<code>Range(1, 2, 3, 4)</code>
<code>0 until 4</code>	<code>Range(0, 1, 2, 3)</code>

The Scala Standard Collection Library

scala.collection. immutable. mutable.	methods with good performance:
<code>Vector</code>	<code>ArrayBuffer</code>
<code>List</code>	<code>ListBuffer</code>
<code>Set</code>	<code>Set</code>
<code>Map</code>	<code>Map</code>
String and Array are implicitly converted to Seq making sequence methods work as for other sequences.	
Allocate array of Int of size n: <code>new Array[Int](n)</code>	

Concrete implementations of **Set** include HashSet, ListSet and BitSet; collection.**SortedSet** is implemented by TreeSet. Concrete implementations of **Map** include HashMap and ListMap; collection.**SortedMap** is implemented by TreeMap.

Methods in trait Traversable[A]

What	Usage	Explanation
Traverse:	<code>xs foreach f</code>	f is a function, pf is a partial funct., p is a predicate.
Add:	<code>xs ++ ys</code>	Executes f for every element of xs. Return type Unit.
Map:	<code>xs map f</code>	A collection with xs followed by ys.
	<code>xs flatMap f</code>	A collection formed by applying f to every element in xs.
	<code>xs collect pf</code>	A collection obtained by applying f (which must return a collection) to all elements in xs and concatenating the results.
		The collection obtained by applying the pf to every element in xs for which it is defined (undefined ignored).
Convert:	<code>toVector</code> <code>toList</code> <code>toSeq</code>	Converts a collection. Unchanged if the run-time type already matches the demanded type.
	<code>toBuffer</code> <code>toArray</code>	
	<code>toSet</code>	Converts the collection to a set; duplicates removed.
Copy:	<code>toMap</code>	Converts a collection of key/value pairs to a map.
	<code>xs copyToBuffer buf</code>	Copies all elements of xs to buffer buf. Return type Unit.
	<code>xs copyToArray (arr, s, n)</code>	Copies at most n elements of the collection to array arr starting at index s (last two arguments are optional). Return type Unit.
Size info:	<code>xs.isEmpty</code>	Returns true if the collection xs is empty.
	<code>xs.nonEmpty</code>	Returns true if the collection xs has at least one element.
	<code>xs.size</code>	Returns an Int with the number of elements in xs.
Retrieval:	<code>xs.head</code> <code>xs.last</code>	The first/last element of xs (or some elem, if order undefined).
	<code>xs.headOption</code>	The first/last element of xs (or some element, if no order is defined) in an option value, or None if xs is empty.
	<code>xs.lastOption</code>	
Subparts:	<code>xs.find p</code>	An option with the first element satisfying p, or None.
	<code>xs.tail</code> <code>xs.init</code>	The rest of the collection except xs.head or xs.last.
	<code>xs slice (from, to)</code>	The elements in from index from until (not including) to.
	<code>xs take n</code>	The first n elements (or some n elements, if order undefined).
	<code>xs drop n</code>	The rest of the collection except xs take n.
	<code>xs takeWhile p</code>	The longest prefix of elements all satisfying p.
	<code>xs dropWhile p</code>	Without the longest prefix of elements that all satisfy p.
	<code>xs filter p</code>	Those elements of xs that satisfy the predicate p.
	<code>xs filterNot p</code>	Those elements of xs that do not satisfy the predicate p.
	<code>xs splitAt n</code>	Split xs at n returning the pair (xs take n, xs drop n).
	<code>xs span p</code>	Split xs by p into the pair (xs takeWhile p, xs.dropWhile p).
	<code>xs partition p</code>	Split xs by p into the pair (xs filter p, xs.filterNot p)
Conditions:	<code>xs forall p</code>	Partition xs into a map of collections according to f.
	<code>xs exists p</code>	Returns true if p holds for all elements of xs.
	<code>xs count p</code>	Returns true if p holds for some element of xs.
Folds:	<code>xs.foldLeft(z)(op)</code>	An Int with the number of elements in xs that satisfy p.
	<code>xs.foldRight(z)(op)</code>	Apply binary operation op between successive elements of xs, going left to right (or right to left) starting with z.
	<code>xs reduceLeft op</code>	Similar to foldLeft/foldRight, but xs must be non-empty, starting with first element instead of z.
	<code>xs reduceRight op</code>	
	<code>xs.sum</code> <code>xs.product</code>	Calculation of the sum/product/min/max of the elements of xs, which must be numeric.
Make string:	<code>xs mkString (start, sep, end)</code>	A string with all elements of xs between separators sep enclosed in strings start and end; start, sep, end are all optional.

Methods in trait Iterable[A]

What	Usage	Explanation
Iterators:	<code>val it = xs.iterator</code>	An iterator <code>it</code> of type <code>Iterator</code> that yields each element one by one: <code>while (it.hasNext) f(it.next)</code>
	<code>xs.grouped size</code>	An iterator yielding fixed-sized chunks of this collection.
	<code>xs.sliding size</code>	An iterator yielding a sliding fixed-sized window of elements.
Subparts:	<code>xs.takeRight n</code>	Similar to <code>take</code> and <code>drop</code> in <code>Traversable</code> but takes/drops the last <code>n</code> elements (or any <code>n</code> elements if the order is undefined).
	<code>xs.dropRight n</code>	
Zippers:	<code>xs.zip ys</code>	An iterable of pairs of corresponding elements from <code>xs</code> and <code>ys</code> .
	<code>xs.zipAll (ys, x, y)</code>	Similar to <code>zip</code> , but the shorter sequence is extended to match the longer one by appending elements <code>x</code> or <code>y</code> .
	<code>xs.zipWithIndex</code>	An iterable of pairs of elements from <code>xs</code> with their indices.
Compare:	<code>xs.sameElements ys</code>	True if <code>xs</code> and <code>ys</code> contain the same elements in the same order.

Methods in trait Seq[A]

Indexing and size:	<code>xs(i)</code> <code>xs.apply i</code>	The element of <code>xs</code> at index <code>i</code> . Length of sequence. Same as <code>size</code> in <code>Traversable</code> .
Index	<code>xs.indexOf x</code>	The index of the first element in <code>xs</code> equal to <code>x</code> .
search:	<code>xs.lastIndexOf x</code>	The index of the last element in <code>xs</code> equal to <code>x</code> .
	<code>xs.indexOfSlice ys</code>	The (last) index of <code>xs</code> such that successive elements starting from that index form the sequence <code>ys</code> .
	<code>xs.lastIndexOfSlice ys</code>	
	<code>xs.indexWhere p</code>	The index of the first element in <code>xs</code> that satisfies <code>p</code> .
	<code>xs.segmentLength (p, i)</code>	The length of the longest uninterrupted segment of elements in <code>xs</code> , starting with <code>xs(i)</code> , that all satisfy the predicate <code>p</code> .
	<code>xs.prefixLength p</code>	Same as <code>xs.segmentLength(p, 0)</code>
Add:	<code>x +: xs</code> <code>xs :+ x</code>	Prepend/Append <code>x</code> to <code>xs</code> . Colon on the collection side.
	<code>xs.padTo (len, x)</code>	Append the value <code>x</code> to <code>xs</code> until length <code>len</code> is reached.
Update:	<code>xs.patch (i, ys, r)</code>	A copy of <code>xs</code> with <code>r</code> elements of <code>xs</code> replaced by <code>ys</code> starting at <code>i</code> .
	<code>xs.updated (i, x)</code>	A copy of <code>xs</code> with the element at index <code>i</code> replaced by <code>x</code> .
	<code>xs(i) = x</code>	Only available for mutable sequences. Changes the element of <code>xs</code> at index <code>i</code> to <code>x</code> . Return type <code>Unit</code> .
	<code>xs.update(i, x)</code>	
Sort:	<code>xs.sorted</code>	A new <code>Seq[A]</code> sorted using implicitly available ordering of <code>A</code> .
	<code>xs.sortWith lt</code>	A new <code>Seq[A]</code> sorted using less than <code>lt: (A, A) => Boolean</code> .
	<code>xs.sortBy f</code>	A new <code>Seq[A]</code> sorted using implicitly available ordering of <code>B</code> after applying <code>f: A => B</code> to each element.
Reverse:	<code>xs.reverse</code>	A new sequence with the elements of <code>xs</code> in reverse order.
	<code>xs.reverseIterator</code>	An iterator yielding all the elements of <code>xs</code> in reverse order.
	<code>xs.reverseMap f</code>	Similar to <code>map</code> in <code>Traversable</code> , but in reverse order.
Tests:	<code>xs.startsWith ys</code>	True if <code>xs</code> starts with sequence <code>ys</code> .
	<code>xs.endsWith ys</code>	True if <code>xs</code> ends with sequence <code>ys</code> .
	<code>xs.contains x</code>	True if <code>xs</code> has an element equal to <code>x</code> .
	<code>xs.containsSlice ys</code>	True if <code>xs</code> has a contiguous subsequence equal to <code>ys</code>
	<code>(xs.corresponds ys)(p)</code>	True if corresponding elements satisfy the binary predicate <code>p</code> .
Subparts:	<code>xs.intersect ys</code>	The intersection of <code>xs</code> and <code>ys</code> , preserving element order.
	<code>xs.diff ys</code>	The difference of <code>xs</code> and <code>ys</code> , preserving element order.
	<code>xs.union ys</code>	Same as <code>xs ++ ys</code> in <code>Traversable</code> .
	<code>xs.distinct</code>	A subsequence of <code>xs</code> that contains no duplicated element.

Methods in trait Set[A]

<code>xs(x)</code>	<code>xs apply x</code>	True if x is a member of xs. Also: xs contains x
<code>xs subsetOf ys</code>		True if ys is a subset of xs.
<code>xs + x</code>	<code>xs - x</code>	Returns a new set including/excluding elements.
<code>xs + (x, y, z)</code>	<code>xs - (x, y, z)</code>	Addition/subtraction can be applied to many arguments.
<code>xs intersect ys</code>		A new set with elements in both xs and ys. Also: &
<code>xs union ys</code>		A new set with elements in either xs or ys or both. Also:
<code>xs diff ys</code>		A new set with elements in xs that are not in ys. Also: &~

Additional mutation methods in trait mutable.Set[A]

<code>xs += x</code>	<code>xs -= x</code>	Returns the same set with included/excluded elements.
<code>xs += (x, y, z)</code>	<code>xs -= (x, y, z)</code>	Addition/subtraction can be applied to many arguments.
<code>xs ++= ys</code>		Adds all elements in ys to set xs and returns xs itself.
<code>xs add x</code>		Adds element x to xs and returns true if x was in xs, else false.
<code>xs remove x</code>		Removes x from xs and returns true if x was in xs, else false.
<code>xs retain p</code>		Keeps only those elements in xs that satisfy predicate p.
<code>xs.clear</code>		Removes all elements from xs. Return type Unit.
<code>xs(x) = b</code>	<code>xs.update(x, b)</code>	If b is true, adds x to xs, else removes x. Return type Unit.
<code>xs.clone</code>		Returns a new mutable set with the same elements as xs.

Methods in trait Map[K, V]

<code>ms get k</code>		The value associated with key k an option, None if not found.
<code>ms(k)</code>	<code>xs apply k</code>	The value associated with key k, or exception if not found.
<code>ms getOrElse (k, d)</code>		The value associated with key k in map ms, or d if not found.
<code>ms isDefinedAt k</code>		True if ms contains a mapping for key k. Also: ms.contains(k)
<code>ms + (k -> v)</code>	<code>ms + ((k, v))</code>	The map containing all mappings of ms as well as the mapping k -> v from key k to value v. Also: ms + (k -> v, l -> w)
<code>ms updated (k, v)</code>		Excluding any mapping of key k. Also: ms - (k, l, m)
<code>ms - k</code>		The mappings of ms with the mappings of ks added/removed.
<code>ms ++ ks</code>	<code>ms -- ks</code>	An iterable containing each key/value in ms.
<code>ms.keys</code>	<code>ms.values</code>	

Additional mutation methods in trait mutable.Map[K, V]

<code>ms(k) = v</code>	<code>ms.update(k, v)</code>	Adds mapping k to v, overwriting any previous mapping of k.
<code>ms += (k -> v)</code>	<code>ms -= k</code>	Adds/Removes mappings. Also vid several arguments.
<code>ms put (k, v)</code>	<code>ms remove k</code>	Adds/removes mapping; returns previous value of k as an option.
<code>ms retain p</code>		Keeps only mappings that have a key satisfying predicate p.
<code>ms.clear</code>		Removes all mappings from ms.
<code>ms transform f</code>		Transforms all associated values in map ms with function f.
<code>ms.clone</code>		Returns a new mutable map with the same mappings as ms.

Factory examples:

```
Vector(0, 0, 0) same as Vector.fill(3)(0)
collection.mutable.Set.empty[Int] same as collection.mutable.Set[Int]()
Map("se" -> "Sweden", "nk" -> "Norway") same as Map(("se", "Sweden"), ("nk", "Norway"))
Array.ofDim[Int](3,2) gives Array(Array(0, 0), Array(0, 0), Array(0, 0)) same as
Array.fill(3,2)(0); Vector.iterate(1.2, 3)(_ + 0.5) gives Vector(1.2, 1.7, 2.2)
Vector.tabulate(3)("s" + _) gives Vector("s0", "s1", "s2")
```

Strings

Some methods below are from `java.lang.String` and some methods are implicitly added from `StringOps`, etc. Strings are implicitly treated as `Seq[Char]` so all `Seq` methods also works.

<code>s(i)</code>	<code>s apply i</code>	<code>s.charAt(i)</code>	Returns the character at index i.
<code>s.capitalize</code>			Returns this string with first character converted to upper case.
<code>s.compareTo(t)</code>			Returns x where x < 0 if s < t, x > 0 if s > t, x is 0 if s == t
<code>s.compareToIgnoreCase(t)</code>			Similar to <code>compareTo</code> but not sensitive to case.
<code>s.endsWith(t)</code>			True if string s ends with string t.
<code>s.replaceAllLiterally(s1, s2)</code>			Replace all occurrences of s1 with s2 in s.
<code>s.split(c)</code>			Returns an array of strings split at every occurrence of character c.
<code>s.startsWith(t)</code>			True if string s begins with string t.
<code>s.stripMargin</code>			Strips leading white space followed by from each line in string.
<code>s.substring(i)</code>			Returns a substring of s with all characters from index i.
<code>s.substring(i, j)</code>			Returns a substring of s from index i to index j-1.
<code>s.toInt</code>	<code>s.toDouble</code>	<code>s.toFloat</code>	Parses s as an Int or Double etc. May throw an exception.
<code>42.toString</code>	<code>42.0.toString</code>		Converts a number to a String.
<code>s.toLowerCase</code>			Converts all characters to lower case.
<code>s.toUpperCase</code>			Converts all characters to upper case.
<code>s.trim</code>			Removes leading and trailing white space.

Escape	char	Special strings	
<code>\n</code>	line break	<code>"hello\nworld\t!"</code>	string including escape char for line break and tab
<code>\t</code>	horizontal tab	<code>"""a "raw" string"""</code>	can include quotes and span multiple lines
<code>\"</code>	double quote "	<code>s"x is \$x"</code>	<code>s interpolator</code> inserts values of existing names
<code>\'</code>	single quote '	<code>s"x+1 is \${x+1}"</code>	<code>s interpolator</code> evaluates expressions within \${}
<code>\\"</code>	backslash \	<code>f"\$x%5.2f"</code>	format Double x to 2 decimals at least 5 chars wide
<code>\u0041</code>	unicode for A	<code>f"\${y}%5d"</code>	format Int y right justified at least five chars wide

scala.collection.JavaConverters

Enable `.asJava` and `.asScala` conversions: `import scala.collection.JavaConverters._`

<code>xs.asJava</code> on a Scala collection of type:	<code>xs.asScala</code> on a Java collection of type:
<code>Iterator</code>	$\longleftrightarrow$ <code>java.util.Iterator</code>
<code>Iterable</code>	$\longleftrightarrow$ <code>java.lang.Iterable</code>
<code>Iterable</code>	$\leftarrow$ <code>java.util.Collection</code>
<code>mutable.Buffer</code>	$\longleftrightarrow$ <code>java.util.List</code>
<code>mutable.Set</code>	$\longleftrightarrow$ <code>java.util.Set</code>
<code>mutable.Map</code>	$\longleftrightarrow$ <code>java.util.Map</code>
<code>mutable.ConcurrentMap</code>	$\longleftrightarrow$ <code>java.util.concurrent.ConcurrentMap</code>

Reserved words

These 40 words and 10 symbols have special meaning and cannot be used as identifiers in Scala.

abstract case catch class def do else extends false final finally for forSome if implicit import lazy macro match new null object override package private protected return sealed super this throw trait try true type val var while with yield - : = => <- <: <% >: # @

Java snabbreferens @ Lunds universitet

Vertikalstreck | används mellan olika alternativ. Parenteser ( ) används för att gruppera en mängd alternativ.
Hakparenteser [ ] markerar valfria delar. En sats betecknas stmt medan x, i, s, ch är variabler, expr är ett uttryck, cond är ett logiskt uttryck. Med ... avses valfri, extra kod.

Java 1(4)

Satser

Block	{stmt1; stmt2; ...}	fungerar "utifrån" som en sats
Tilldelning	x = expr;	variabeln och uttrycket av kompatibel typ
Förkortade	x += expr; x++;	x = x + expr; även -=, *=, /= x = x + 1; även x --
if-sats	if (cond) {stmt; ...} [else { stmt; ... }]	utförs om cond är true utförs om false
switch-sats	switch (expr) { case A: stmt1; break; ... default: stmtN; break; }	expr är ett heltalsuttryck utförs om expr = A (A konstant) "faller igenom" om break saknas sats efter default: utförs om inget case passar
for-sats	for (int i = a; i < b; i++) { stmt; ... }	satserna görs för i = a, a+1, ..., b-1 Görs ingen gång om a >= b i++ kan ersättas med i = i + step
for-each-sats	for (int x: xs) { stmt; ... }	xs är en samling, här med heltal x blir ett element i taget ur xs fungerar även med array
while-sats	while (cond) {stmt; ...}	utförs så länge cond är true
do-while-sats	do { stmt; ... } while (cond);	utförs minst en gång, så länge cond är true
return-sats	return expr;	returnerar funktionsresultat

Uttryck

Aritmetiskt uttryck	(x + 2) * i / 2 + i % 2	för heltal är / heltalsdivision, % "rest"
Objektuttryck	new Classname(...) ref-var null function-call this super	
Logiskt uttryck	! cond cond && cond cond cond relationsuttryck true false	
Relationsuttryck	expr (< <= == >= > !=) expr	för objektuttryck bara == och !=, också typtest med expr instanceof Classname
Funktionsanrop	obj Expr.method(...) Classname.method(...)	anropa "vanlig metod" (utför operation) anropa statisk metod
Array	new int[size] vname[i] vname.length	skapar int-array med size element elementet med index i, 0..length-1 antalet element
Typkonvertering	(newtype) expr (int) real-expr (Square) aShape	konverterar expr till typen newtype - avkortar genom att stryka decimaler - ger ClassCastException om aShape inte är ett Square-objekt

Deklarationer

Allmänt	<code>[<protection>] [static] [final] <type> name1, name2, ...;</code>
<type>	<code>byte short int long float double boolean char Classname</code>
<protection>	<code>public private protected</code>
	för attribut och metoder i klasser (paktskydd om inget anges)
Startvärde	<code>int x = 5;</code>
	startvärde bör alltid anges
Konstant	<code>final int N = 20;</code>
	konstantnamn med stora bokstäver
Array	<code><type>[] vname = new <type>[10];</code>
	deklarerar och skapar array

Klasser

Deklaration	<code>[public] [abstract] class Classname [extends Classname1] [implements Interface1, Interface2, ...] { <deklaration av attribut> <deklaration av konstruktorer> <deklaration av metoder> }</code>
Attribut	Som vanliga deklarationer. Attribut får implicita startvärden, 0, 0.0, false, null.
Konstruktur	<code><prot> Classname(param, ...){ stmt; ... }</code>
	Parametrarna är de parametrar som ges vid new Classname(...). Satserna ska ge attributen startvärdet
Metod	<code><prot> <type> name(param, ...){ stmt; ... }</code>
	om typen inte är void måste en return- sats exekveras i metoden
Huvudprogram	<code>public static void main(String[] args) { ... }</code>
Abstrakt metod	Som vanlig metod, men abstract före typnamnet och { . . . } ersätts med semikolon. Metoden måste implementeras i subklasserna.

Standardklasser, java.lang, behöver inte importeras

Object	Superklass till alla klasser. <code>boolean equals(Object other);</code> <code>int hashCode();</code> <code>String toString();</code>	ger true om objektet är lika med other ger objektets hashkod ger en läsbar representation av objektet
Math	Statiska konstanter Math.PI och Math.E. Metoderna är statiska (anropas med t ex Math.round(x)): <code>long round(double x);</code> <code>int abs(int x);</code> <code>double hypot(double x, double y);</code> <code>double sin(double x);</code> <code>double exp(double x);</code> <code>double pow(double x, double y);</code> <code>double log(double x);</code> <code>double sqrt(double x);</code> <code>double toRadians(double deg);</code>	avrundning, även float → int $ x $, även double, ... $\sqrt{x^2 + y^2}$ sin x, liknande: cos, tan, asin, acos, atan e^x x^y ln x $\sqrt{x}$ $deg \cdot \pi / 180$
System	<code>void System.out.print(String s);</code> <code>void System.out.println(String s);</code> <code>void System.exit(int status);</code> Parametern till print och println kan vara av godtycklig typ: int, double, ...	skriv ut strängen s som print men avsluta med ny rad avsluta exekveringen, status != 0 om fel

Wrapperklasser	För varje datatyp finns en wrapperklass: char → Character, int → Integer, double → Double, ... Statiska konstanter MIN_VALUE och MAX_VALUE ger minsta respektive största värde. Exempel med klassen Integer:	
	Integer(int value); int intValue();	skapar ett objekt som innehåller value tar reda på värdet
String	Teckensträngar där tecknen inte kan ändras. "asdf" är ett String-objekt. s1 + s2 för att konkaternera två strängar. StringIndexOutOfBoundsException om någon position är fel.	
	int length(); char charAt(int i); boolean equals(String s); int compareTo(String s); int indexOf(char ch); int indexOf(char ch, int from); String substring(int first, int last); String[] split(String delim);	antalet tecken tecknet på plats i, 0..length() - 1 jämför innehållet (s1 == s2 fungerar inte) < 0 om mindre, = 0 om lika, > 0 om större index för ch, -1 om inte finns som indexOf men börjar leta på plats from kopia av tecknen first..last - 1 ger array med "ord" (ord är följd av tecknen åtskilda med tecknen i delim)

Konvertering mellan standardtyp och String (exempel med int, liknande för andra typer):

String.valueOf(int x); Integer.parseInt(String s);	x = 1234 → "1234" s = "1234" → 1234, NumberFormatException om s innehåller felaktiga tecken
---	--

StringBuilder

Modifierbara teckensträngar. length och charAt som String, plus:	
--	--

StringBuilder(String s); void setCharAt(int i, char ch); StringBuilder append(String s); StringBuilder insert(int i, String s); StringBuilder deleteCharAt(int i); String toString();	StringBuilder med samma innehåll som s ändrar tecknet på plats i till ch lägger till s, även andra typer: int, char, ... lägger in s med början på plats i tar bort tecknet på plats i skapar kopia som String-objekt
--	--

Standardklasser, import java.util.Classname

List	List<E> är ett gränssnitt som beskriver listor med objekt av parameterklassen E. Man kan lägga in värden av standardtyperna genom att kapsla in dem, till exempel int i Integer-objekt. Gränssnittet implementeras av klasserna ArrayList<E> och LinkedList<E>, som har samma operationer. Man ska inte använda operationerna som har en position som parameter på en LinkedList (i stället en iterator). IndexOutOfBoundsException om någon position är fel. För att operationerna contains, indexOf och remove(Object) ska fungera måste klassen E överlämka funktionen equals(Object). Integer och de andra wrapperklasserna gör det.	
ArrayList LinkedList	ArrayList<E>(); LinkedList<E>(); int size(); boolean isEmpty(); E get(int i); int indexOf(Object obj); boolean contains(Object obj); void add(E obj); void add(int i, E obj); E set(int i, E obj); E remove(int i); boolean remove(Object obj); void clear();	skapar tom lista skapar tom lista antalet element ger true om listan är tom tar reda på elementet på plats i index för obj, -1 om inte finns ger true om obj finns i listan lägger in obj sist, efter existerande element lägger in obj på plats i (efterföljande element flyttas) ersätter elementet på plats i med obj tar bort elementet på plats i (efterföljande element flyttas) tar bort objektet obj, om det finns tar bort alla element i listan

Random	<code>Random(); Random(long seed); int nextInt(int n); double nextDouble();</code>	skapar "slumpmässig" slumptalsgenerator - med bestämt slumptalsfrö heltal i intervallet [0, n) double-tal i intervallet [0.0, 1.0)
Scanner	<code>Scanner(File f); Scanner(String s); String next(); boolean hasNext(); int nextInt(); boolean hasNextInt(); String nextLine();</code>	läser från filen f, ofta System.in läser från strängen s läser nästa sträng fram till whitespace ger true om det finns mer att läsa nästa heltal; också nextDouble(), ... också hasNextDouble(), ... läser resten av raden

Filer, import java.io.File/FileNotFoundException/PrintWriter

- Läsa från fil Skapa en Scanner med new Scanner(new File(filename)). Ger FileNotFoundException om filen inte finns. Sedan läser man "som vanligt" från scannern (nextInt och liknande).
- Skriva till fil Skapa en PrintWriter med new PrintWriter(new File(filename)). Ger FileNotFoundException om filen inte kan skapas. Sedan skriver man "som vanligt" på PrintWriter-objektet (println och liknande).
- Fånga undantag Så här gör man för att fånga FileNotFoundException:
- ```
Scanner scan = null;
try {
    scan = new Scanner(new File("indata.txt"));
} catch (FileNotFoundException e) {
    ... ta hand om felet
}
```

Specialtecken

Några tecken måste skrivas på ett speciellt sätt när de används i teckenkonstanter:

\n	ny rad, radframmätningstecken
\t	ny kolumn, tabulatortecken (eng. tab)
\\\	bakåtsnedstreck: \ (eng. backslash)
\"	citationstecken: "
\'	apostrof: '

Reserverade ord

Nedan 50 ord kan ej användas som identifierare i Java. Orden **goto** och **const** är reserverade men används ej.

**abstract assert boolean break byte case catch char class const
continue default do double else enum extends final finally float for
goto if implements import instanceof int interface long native new
package private protected public return short static strictfp super
switch synchronized this throw throws transient try void volatile while**